

AUTOAREA BESTSELLERURILOR
ISTORIA ALBINELOR
ȘI *ISTORIA APELOR*

MAJA LUNDE

„UN ROMAN FASCINANT, TULBURĂTOR ȘI PUTERNIC."
— *BOOKLIST* —

ULTIMII CAI DIN STEPĂ

AUTOAREA BESTSELLERURILOR
ISTORIA ALBINELOR
ȘI ***ISTORIA APELOR***

MAJA LUNDE

„UN ROMAN FASCINANT, TULBURĂTOR ȘI PUTERNIC."
— *BOOKLIST* —

ULTIMII CAI DIN STEPĂ

NORLA
NORWEGIAN LITERATURE ABROAD

MAJA LUNDE

ULTIMII CAI DIN STEPĂ

Traducere din norvegiană și note de
IVONA BERCEANU

Colecție coordonată de DENISA COMĂNESCU

MAJA LUNDE
PRZEWALSKIS HEST

First published by H. Aschehoug & Co. (W. Nygaard) AS, 2019
Published in agreement with Oslo Literary Agency in conjunction with Livia Stoia Literary Agency

ISBN: 978-606-097-005-7 (epub)

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piața Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021.408.83.50, fax 021.408.83.51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Pentru Jesper, Jens și Linus

EVA

Heiane, Akershus, Norvegia 2064

Atracția armăsarului față de iapă avea efectul unui drog. Instinctul pusese stăpânire pe el, înnebunindu-l, scoțându-l din minți.

Nu aș putea înțelege niciodată o dorință trupească atât de puternică. Ba da, a fost o vreme când aceasta mă trăsese-n jos, o vreme în care mă abandonasem, doar câteva minute odată, dar asta se petrecuse cu mult timp în urmă, iar acum nu-mi mai puteam permite un astfel de lux. Singura nevoie care îmi mai conducea acțiunile era cea declanșată de foame. Foamea poate determina o persoană să acționeze irațional, ca într-un acces de nebunie. De foame putem face aproape orice.

Cu impulsurile animalice nu poți negocia, așa că a trebuit să o protejez pe Nike, iapa mea. Rimfakse nu a renunțat, chiar dacă gardurile din jurul lui Nike și a mânzului ei, Puma, ar fi trebuit să fie suficiente pentru a-l ține la distanță. Faptul că Nike era în călduri îl atrăsese spre padoc, indiferent cât am urlat și am gesticulat. Nike își pierduse partenerul, pe armăsarul Hummel, toamna trecută. Era bătrân și obosit, iar eu l-am lăsat să plece. Și acum Nike era singură. Știam că nu se va liniști până nu va rămâne însărcinată. Dar nu putea obține ce își dorea, pentru că era o takhi[1], unul dintre puținii cai sălbatici care existau în lume, iar Rimfakse nu era decât un cal domestic destul de obișnuit, pe care Richard îl lăsase în libertate înainte de a-și părăsi ferma în urmă cu un an. Un mânz născut dintr-un cal sălbatic și unul domestic ar dobândi majoritatea caracteristicilor calului domestic; fondul genetic al iepei va dispărea după numai două generații și tot efortul depus până în prezent, toată munca necesară care a făcut posibilă conservarea acestei specii pe pământ va fi fost în zadar.

1. Takhi este cunoscut și cu denumirea de calul lui Przewalski, care de altfel este și titlul original al romanului. (N. red.)

— Pleacă, Rimfakse!

Armăsarul s-a frecat de gard, și-a lipit botul de Nike, a încercat să ajungă la ea, iar iapa îl încuraja, ridicându-și coada și întorcându-se cu spatele la el.

M-am apropiat, fluturând din brațe.

— Dispari acum! Pleacă!

Rimfakse a nechezat la mine, s-a răsucit și s-a mai învârtit puțin înainte să plece la trap, întorcându-ne un posterior destul de ofensat.

— Uită de ea! am strigat după el. Găsește-ți o iapă de teapa ta!

În curând, nu va mai trebui să-i păzesc așa. Era septembrie, Nike avea să intre în perioada de șase luni fără călduri, șase luni de pace și liniște, atât pentru ea, cât și pentru mine. Iarna aveam totul sub control: atât comportamentul animalelor, cât și propria mea situație. Atâta timp cât cămara era suficient de plină, atâta timp cât furtunile de iarnă ne ocoleau, atâta timp cât curentul nu se lua, viața era ușoară.

M-am dus până la gard, m-am sprijinit de un stâlp și mi-am întins mâinile spre caii sălbatici.

— Bună dimineața, Nike! Salut, Puma!

Au întors capul spre mine, recunoscându-mi vocea. Puma a ieșit primul, cu picioarele subțiri încă nesigure. De-abia venise pe lume, era puțin instabil și cam neîncrezător în mișcări. Și-a băgat botul prin gard și a adulmecat încetișor.

— Mă întrebi dacă ți-am adus ceva? am spus zâmbind. Crezi că am ceva pentru voi?

Am băgat o mână în buzunar.

— Da, dar numai astăzi.

Și Nike s-a apropiat. Nările i s-au lărgit când a descoperit morcovii pe care i-am ales.

— Poftim, micuțule! I-am întins primul morcov lui Puma. Unul mic, pentru că era încă prea tânăr să digere cantități mai mari de hrană, alta decât laptele supt de la iapă.

Nike bătea din picior.

— Da, da, și tu o să primești.

I-am dat morcovul mai mare, iar acesta a dispărut într-o clipită în botul ei, urmând niște crănțănituri zdravene.

— Să nu mă spuneți Isei, le-am zis.

Nike a pufnit, dând din coadă.

— Este foarte severă? Da, fiica mea este foarte strictă.

Am stat o vreme, privindu-i fără ca ei să mă bage în seamă, apoi am făcut cale întoarsă spre fermă. Era vineri, ziua de cumpărături, și trebuia să cobor

pe chei. Încă mai apăreau pescarii sau vânătorii în piață. Găinile depuseseră multe ouă în ultima săptămână și poate cineva ar fi interesat de ele.

Am trecut repede pe lângă chioșcul închis, cu ferestre sparte și afișe decolorate de soare, apoi pe aleea care ocolea gardurile unde fuseseră adăpostite tot felul de feline, lăsând în urmă micul teren umed pe care bunicul meu îl crease special pentru a avea grijă de amfibienii pe cale de dispariție pe la sfârșitul mileniului, și pâlcul de copaci împrejmuit unde se ascunseseră lupii, cea mai timidă specie pe care o găzduiserăm vreodată.

Animalele s-au simțit bine la noi, cât timp cele trei generații din familia mea au condus parcul zoologic. Ne dovediseră asta prin urmașii pe care-i fătaseră. Publicul venea aici pentru divertisment, ca să afle informații, și atracția principală era să vadă puii de animale sălbatice. Apoi țipau și râdeau, arătau cu degetul și exclamau: „Privește! Uite! Ce drăguț e! Este atât de dulce! Incredibil de dulce!“ Odată, femela leopard de zăpadă a fătat tripleți, iar asta a făcut senzație! Nu am primit niciodată atât de mulți invitați ca în vara aceea. Dar pentru noi nou-născuții reprezentau mereu ceva ce trebuia îngrijit cu mare seriozitate. Îmi amintesc că ceilalți copii de la școală ne considerau ciudați. Li se părea bizar să ne viziteze, deoarece monta și sarcina erau subiecte despre care, la noi, se vorbea în timpul meselor. Și când veneau pe lume noi ființe, le îngrijeam de parcă ar fi fost propriii noștri copii. Într-adevăr erau propriii noștri copii. „Nu, nu sunt copiii noștri, sunt puișorii lor“, obișnuia să spună tata, iar treaba noastră este să ne asigurăm că le oferim cel mai bun trai posibil, astfel încât animalele acestea să-și dorească să aducă pe lume și alți pui.

Acum leoparzii de zăpadă au dispărut, ca majoritatea celorlalte animale. Rămăsesem doar cu câteva. O turmă mică de reni de pădure locuia în zona veche, întinsă, unde fuseseră înainte lupii. Specia nu era pe cale de dispariție, animalele se descurcau singure în mare parte, dar nu le eliberasem încă. Mai țineam într-o cușcă doi șoimi peregrini râioși, ambele femele. Aveau nevoie de puțină îngrijire, dar mă temeam că în lipsa acesteia aveau să moară. O pisică sălbatică scoțiană și-a dus veacul singură în partea vestică a parcului; nu mi-am făcut niciodată curaj să o eliberez, pentru că după aceea s-ar fi putut împerechea cu o pisică domestică, și linia genealogică avea să dispară. Apoi erau Nike și Puma, cele mai valoroase animale pentru mine. Pe acestea le apăram din răsputeri.

Anne, sora mea, făcuse rost de cai sălbatici aici, la Heiane, vorbise despre ei încă de când era mică. Îmi amintesc cum obișnuia să se uite la aceleași filme pe YouTube, iar și iar; stătea singură cu iPad-ul în poală și cu căștile pe urechi, în timp ce caii alergau în fața ei pe ecran. A lucrat câțiva ani ca să poată cumpăra un armăsar și o iapă dintr-o rezervație din Franța, iar în cele din urmă a izbutit să includă Heiane într-un program internațional de reproducere. Nike și Hummel au fost printre ultimii cai vânduți între grădinile zoologice. Caii precum Rimfakse, cal din mitologia nordică, din Edda Veche, vor supraviețui întotdeauna, dar în lume rămăseseră foarte puțini cai sălbatici. Speram că, după ce totul se va fi terminat, atunci când viața se va fi stabilizat și va fi posibil să reluăm legătura cu colaboratorii noștri din afara țării, vom putea face rost de un nou armăsar pentru Nike. În Mongolia poate că mai existau încă astfel de cai. Acolo fuseseră atât de multe exemplare! Sigur trebuie să mai fi rămas câțiva, nu-i așa?

Nike și Puma fuseseră botezați după niște mărci de pantofi de atletism. Anne le-a dat numele acestea, așa cum le-a botezat pe toate celelalte animale ale noastre. Le-a denumit după mărci dispărute, de haine, electronice, ceasuri și mașini. Isei i se părea amuzant, iar numele astea continuau să o distreze. Mie, în schimb, ele îmi aminteau prea tare de Anne. Nu doar de umorul, ci de abilitatea ei de a acționa, de prezența ei de spirit; două lucruri legate, poate, între ele. Ea *era* formidabilă, o persoană care știa să rezolve lucrurile!

Dar Anne dispăruse, cu tot cu vocea ei puternică și trupul ei, care nu-și găsea niciodată liniștea. Părăsise Heiane, ne părăsise atât pe noi, cât și caii. Ne spusese că pleacă pentru câteva luni doar, însă nu s-a mai întors niciodată. Ultima oară când am vorbit cu ea, ajunsese până în nord, la Trøndelag. Asta a fost acum aproape un an. Apoi telefonul nostru a încetat să funcționeze. Semnalul a dispărut și eram cu adevărat singure. Isa a început să încuie ușa în fiecare seară. „Suntem în siguranță aici", i-am spus eu, montând o yală pe interiorul ușii.

— Când te întorci? m-a întrebat Isa.

Eram lângă mașină, cu intenția de a merge până la debarcader.

— N-am de unde să știu. Poate că nimeni nu vine astăzi. Poate că nimeni nu are nimic de vândut. Ultima dată a trebuit să aștept câteva ore.

— Pot să vin cu tine? Ne întoarcem la timp cât să ne ocupăm și de vaci.

— E cel mai bine să rămâi aici.
— Singură? A ridicat temătoare din umeri: Mă poți învăța să conduc în curând?
— Ai doar paisprezece ani.
— De parcă ne-ar opri cineva!
Am prins ocazia și mi-am întins mâna ca s-o ciufulesc puțintel.
— Vin cât de repede pot.
Nu s-a tras la o parte și m-a lăsat să o bat ușurel pe creștet.
— Dacă vine vreun necunoscut, te încui în casă, i-am spus. Amintește-ți să pui și lanțul.
— Da, bine.
— Și prefă-te că nu ești acasă.
— Știu, mamă.
— Și apropo, poți verifica dacă ușa beciului este închisă? Nu vreau să plouă înăuntru.
— Da.
— Pa, copilul meu!
I-am dat o îmbrățișare rapidă. Isa m-a strâns în brațe; vinerea era singura zi a săptămânii în care obișnuia să răspundă la îmbrățișarea mea. Acum era la fel de înaltă ca mine și îi apăruseră coșuri pe frunte, dar obrajii îi erau încă netezi, de copil. Când mă gândeam la Isa, îmi imaginam un copil, și ori de câte ori mă uitam la ea, tresăream. Era înaltă, zveltă și dezlânată, avea sâni mici pe sub tricou și pometi înalți și colțuroși. În urmă cu doar un an fusese o fetișcană, iar acum se mișca puțin legănat, conștientă de sine și îngândurată, de parcă ar fi defilat tot timpul, de parcă ar fi existat cineva care să o vadă. M-am întrebat dacă aveam să tresar mereu de acum înainte la vederea ei, dacă voi fi mereu surprinsă să-mi văd copilul și dacă asta li se întâmplă tuturor părinților.
Isa m-a eliberat brusc, dându-și seama că era prea mare pentru a mă îmbrățișa în acest fel. Am rămas tăcute, și ea și-a lăsat privirea în pământ.
— Să nu uiți să verifici ușa de la beci, bine? am spus eu, ca s-o ajut.
— Bine. Acum trebuie să pleci.
Am urcat în mașină și am pornit motorul. Cerul se întuneca, iar primele picături au lovit parbrizul cu pocnituri puternice. Isa rămăsese încă în curte, o vedeam în oglinda retrovizoare. Dacă îmi mijeam ochii, arăta din nou de parcă ar fi avut șapte sau opt ani, stând în exact aceeași poziție ca

întotdeauna, cu vârfurile picioarelor ușor orientate înspre exterior și cu un braț cuprinzându-l pe celălalt, de parcă s-ar fi îmbrățișat. Am înghițit în sec și m-am concentrat asupra drumului.

Condusesem vreo doi kilometri fără să zăresc țipenie de om, când un grup mic a apărut brusc pe partea stângă a drumului. Mama și tatăl, cu două fiice. Fiecare căra câte un rucsac în spate și împreună împingeau o remorcă de bicicletă galben fosforescent, burdușită cu lucruri. Ploaia curgea șiroaie pe ei, își ascunseseră fețele sub niște glugi mari, iar hainele lor păreau negre din cauza apei. Numai literele de pe remorcă străluceau clar: *Sport Extrem*. Tatăl a ridicat degetul mare când m-a văzut, un deget solitar, care se ițea din mâna lui osoasă, semnul universal al rătăcitorilor.

Am călcat accelerația, i-am depășit cât de repede am putut, evitând să mă uit în oglinda retrovizoare ca să nu le văd reacția.

Isa voia să plecăm și noi, să fim ca ei, să trăim pe drumuri. Voia să părăsim Heiane și să pornim pe jos spre nord, așa cum făcuseră toți ceilalți oameni, în căutarea orașelor mici, care încă existau, în căutarea unei societăți umane în care viața să semene cu cea de dinainte. Întreaga Europă *era în mișcare*, fără țintă și fără țel. Mulți ani oamenii au tot hoinărit pe drumuri, deoarece seceta îi determinase să migreze. Nordul închisese granițele încă de când eram eu tânără. Apoi a venit Colapsul. Și războiul. Șapte ani s-au luptat pentru mâncare, pentru apă, în loc să-și folosească energia ca să se pregătească pentru ceea ce știau c-avea să vină; toată lumea era mânată de dorința de a câștiga. Dar nimeni nu a câștigat, au rămas doar învinșii.

Acum nu mai lupta nimeni și toate lucrurile pentru care omul luptase au dispărut. Chiar și granițele.

Eram norocoase să locuim aici, eram norocoase că nu s-au dat lupte prea aproape de noi, eram norocoase că aveam o fântână plină cu apă. Aveam o fermă, o casă, pământ de cultivat și animale de crescut. Atâta vreme cât ferma continua să existe, nu eram nevoite să rătăcim. Aceste certitudini nu ar trebui puse sub semnul îndoielii. Dar ceva s-a schimbat când Anne ne-a părăsit. Și, după ce Richard și familia lui au plecat și ei la scurt timp, iar Isa i-a pierdut pe Agnes și Lars, singurii ei prieteni, a început să mă bată la cap. Ea nu înțelegea de ce locuiam încă aici, în permanență își bătea capul cu asta, îngrijorată, credea că animalele ne dau mai puțin decât înainte, că

îmbătrânesc, atât vacile, puii, cât și porcul Boeing, care ar fi trebuit să fie sacrificat de Crăciun anul trecut. Richard și familia sa plecaseră în Nordland. Aveau rude lângă orașul Bodø, iar acolo oamenii încă o duceau bine; așa susțineau. Erau destui pești ca să supraviețuiască, iar comunitatea încă semăna cu un oraș mic. Tot înspre Nordland mi-a spus și Isa că vrea să pornească, atunci când am întrebat-o ce plănuiește. De parcă am fi fost în stare să ajungem până acolo, de parcă micuța comunitate ar mai fi existat încă, după ce toate celelalte dispăruseră. Dacă plecam, drumurile ar fi fost casa noastră.

În plus, Isa uitase de animale, și dacă plecam, ele nu ar mai fi fost lângă noi, iar noi nu am fi fost alături de ele. Cele câteva animale sălbatice care mai rămăseseră în parc aveau nevoie de mine. Puma, în special. Nu-l puteam părăsi, cel puțin nu acum, că iarba se ofilise și atmosfera era încărcată de izul descompunerii.

Când am plecat cu mașina de la fermă, ploua doar ușor, însă pe măsură ce mă apropiam de port, cerul se întuneca. Trecuseră câteva săptămâni de la ultimele precipitații abundente, dar solul era încă saturat de umezeală. Apa nu avea să găsească nici un loc de scurgere și atunci m-am gândit la pivniță, imaginându-mi cum se va infiltra ploaia acolo, acoperind toată suprafața, iar apoi nivelul ei va crește.

Măcar de Isa și-ar aminti să închidă ușa pivniței! Scările care duceau la ea se transformau într-un pârâu atunci când ploua mult și, dacă ușa rămânea deschisă, pagubele puteau să fie și mai mari. Acolo jos păstram făina. Vara asta făcusem troc pentru două sute de kilograme de grâu și legume – deși crescuseră mai puține decât sperasem eu după vara aceea ploioasă –; mai aveam zece kilograme de orez, pe care fusesem îndeajuns de norocoasă să le procur în urmă cu câteva săptămâni. La ultima ploaie torențială, așezasem pungile undeva sus. Dar poate nu suficient de sus.

Ploua din ce în ce mai tare, cerul se apropia tot mai mult, ca un corp imens, amenințător, prăbuşindu-se peste peisaj. Picăturile se izbeau de capota mașinii și de platforma de încărcare. În timp ce vara trecută vremea fusese atât de uscată și fierbinte, încât nu mai creștea nimic și eu mă temeam constant de incendii, anul acesta abia dacă zărisem soarele. Eram îmbrăcată într-o jachetă de ploaie, pantaloni de ploaie și cizme, toate jilave, inclusiv habitaclul mașinii era umed. Umezeala pătrundea peste tot. Când eram mică, încă mai puteam distinge zilele ploioase de zilele fără nori.

Acum făceam distincția între numeroasele tipuri de precipitații. Cea mai ușoară varietate de precipitație era ca un abur în aer, nici nu observai că plouă până nu zăreai picăturile perlate de pe geacă. Burniță și ploaie fină credeam că sunt unul și același lucru, Isa însă insistase că burnița este mai ușoară decât ploaia fină. Apoi mai erau aversele, acele precipitații imprevizibile, care cădeau taman în zilele fără adieri de vânt. Ploaia biciuitoare, pusă în mișcare de vânt. Și cea mai intensă ploaie, cea torențială, în care se deschideau barajele cerurilor, lumea se transforma într-o mare și nu mă puteam abține să nu mă gândesc la Noe.

Am condus până la mare și am parcat la doar câțiva metri de debarcader. Heiane fusese un loc comercial vreme de 1500 de ani; mai demult ne mândream cu istoria noastră, aveam inclusiv un mic muzeu, unde vizitatorii puteau admira bijuterii și instrumente vechi care datau de pe vremea când vikingii se întâlneau aici ca să facă troc cu mărfurile lor. Bijuteriile fuseseră furate demult și în sat nu mai exista nici o urmă vizibilă a trecutului. Heiane era acum doar o colecție de case și căsuțe de vară în jurul cheiului, clădiri care se înălțau de-a lungul unor dealuri cu linii blânde. Casele fuseseră odată albe și roșii, avuseseră, toate, fațadele colorate, dar acum erau pline de nuanțe, asemenea unei țesături vopsite în degrade. În câteva dintre ele mai existau locuitori, dar numărul lor descreștea tot mai mult. Toți cei pe care îi cunoscusem plecaseră demult. Toți, cu excepția lui Einar. El locuia cu prietenii săi într-una dintre cele mai frumoase case din sat. Era fosta locuință a unui căpitan de vapor, de pe pereții căreia se scorojise vopseaua, avea o aripă construită ulterior, ale cărei ferestre panoramice se crăpaseră. Casa avea vedere spre mare și odinioară lumea ar fi plătit milioane pentru o astfel de panoramă. Dar în ultima vreme suprafața apei se apropiase din ce în ce mai mult, pe măsură ce nivelul mării se ridica imperceptibil, cu câțiva milimetri pe an. Nu am văzut pe nimeni afară și nu era nici lumină la ferestre. Atâta timp cât îl evitam pe Einar, totul era în regulă. Mă temeam și de hoinari, de disperarea înfometată care îi mâna, dar totuși nimeni nu ne găsise ferma, nimeni nu-și închipuise că drumul de pietriș, aproape complet năpădit de buruieni, ducea de fapt spre ceva, spre cineva, astfel încât, în fiecare seară, ori de câte ori învârteam cheia în broasca de la ușă, îmi venea în minte chipul obosit și aspru al lui Einar. Nu am coborât imediat din mașină, ci am rămas înăuntru și am scrutat peisajul. În port era liniște. Trecuseră câțiva ani de la închiderea magazinului. Şi mai mulți încă de când

încetasem să folosesc bani. Am cumpărat mai degrabă dând la schimb lapte și ouă, alimente din care aveam din belșug tot anul. Vara și toamna recoltam adesea porumb și câteva legume și fructe, dar în acest sezon plouase mult. Întotdeauna păstram legumele și fructele pe care le recoltam, acestea erau prețioase deoarece florile trebuiau polenizate manual. Mai existau câteva soiuri de insecte sălbatice care ajutau la polenizare, dar eu renunțasem de mult la stupi. Acum zăceau în hambar, cu mirosul dulce de miere și de ceară de albine care rămăsese încă în ele și în jurul lor, în toată hala principală, și uneori mă duceam în colțul în care erau stupii, inspiram adânc pe nas, simțeam cum mi se umplu plămânii de acea aromă și mă miram de cât de persistent era mirosul întipărit în ele, acel parfum care ne reamintea de tot ceea ce noi am pierdut.

Obișnuiam să să fac troc cu alimente ca să obțin carne sau pește. Proteine pentru Isa. Uneori, veneau vânători la chei. Aduceau vânatul din pădure: veverițe, mistreți și vulpi, uneori căprioare și lupi, dar și animale care fugiseră de la vreo fermă, precum și câini și pisici sălbatice. Și coțofene, întotdeauna se găseau coțofene împușcate.

În primii ani după Colaps, oamenii au vorbit despre moartea tuturor animalelor, deoarece ecosistemul era complet bulversat. Când un element se oprea, totul se sista. Dar au uitat că există întotdeauna specii care preiau conducerea, care intervin și se adaptează. Și au uitat că noi, oamenii, ocupam mai puțin spațiu decât înainte.

Speciile care au supraviețuit acum o duceau mai bine ca niciodată. Nu toate speciile de păsări au supraviețuit fără insecte. Dar cele omnivore, precum corbii și coțofenele, se tot înmulțiseră. Mâncau tot ce găseau: nuci, compost, păsări mai mici, cadavre de animale, limacși, râme, ouăle altor păsări. Nu au fost niciodată pretențioase, se instalau oriunde, își hrăneau puișorii care țipau în cuiburile pline și se înmulțeau. Pur și simplu deveneau tot mai numeroase, alunecau în văzduh, își înălțau țipetele acelea, de parcă ar fi avut rugină în glas, ne survolau mereu de acolo de sus, ca și cum ar fi stăpânit lumea.

În ultimele șase luni, veniseră din ce în ce mai puțini oameni aici în zilele de vineri, iar recent s-a întâmplat chiar să fie pustiu pe cheiuri. Astăzi un singur pescar stătea lângă barca lui. Un bărbat. Întotdeauna veneau doar bărbați: aceia care nu aveau urmași. Nu mai zărisem pe nimeni în afară de el și, prin urmare, am profitat de ocazie și am deschis portiera, am luat cu

mine coșul și m-am îndreptat înspre el. Dintr-o cutie ruptă de polistiren, se uita la mine un cod. Avea doar câteva kilograme, dar era suficient de mare pentru Isa și pentru mine. I-am spus că vreau să-l cumpăr și i-am oferit cele trei ouă pe care le aveam la mine.

— Cinci.

— Trei! Asta e tot ce am.

— Codul valorează mai mult de trei, știi și tu.

— Cred că te-ai săturat de pește, i-am spus. Cred că ți-e foarte poftă de ouă.

M-a fixat cu ochii și mai mijiți.

— Am câțiva pescăruși, a spus el. Pot să-ți dau un pescăruș în schimbul ouălor.

A arătat înspre barcă. Acolo zăceau două păsări moarte, împușcate, ambele pline de sânge. Unele dintre surorile și frații lor survolau barca, se apropiau de ea, de parcă ar fi fost dezgustați de cele două crime.

— Nu mâncăm pescăruși, i-am spus eu. Au rămas prea puțini. Trebuie să încetezi să-i mai vânezi. În plus, au un gust rău.

— Trebuie doar să-i condimentezi cum trebuie, și atunci nu mai simți gustul de ulei de pește.

— Aș prefera peștele.

— Te înțeleg bine. Este proaspăt. Ieri l-am prins. Proaspăt și curat.

— Nu este curat, știi asta la fel de bine ca mine. Îți dau trei ouă.

— Vreau cinci.

— Ascultă, i-am spus. Am o fiică. Este încă în creștere. Și noi avem nevoie de ouă.

— Eu am doi fii, mi-a spus el. Sunt gemeni și au opt ani. Rareori îi văd, sunt plecat toată săptămâna… Acum au rămas atât de puțini pești, încât în curând va trebui să ies la pescuit și sâmbetele și duminicile.

— Și eu am un băiat, i-am răspuns. Și un bărbat. Noi împărțim mâncarea la patru guri.

Am simțit cum mi se preling câteva picături de transpirație pe gât. Voiam doar să mă duc acasă, să mă dezbrac de hainele de ploaie, să prăjesc peștele, să-l împart cu Isa, să mă satur.

— Trei ouă, am încercat ultima oară. Te rog, asta e tot ce am cu mine.

Mi-am dus mâna până la gât, am încercat să mă usuc și poate că mișcarea a făcut ca privirea lui să înceapă să rătăcească. Jos, înspre sâni,

șolduri, tot ce era ascuns de îmbrăcămintea fără formă de ploaie.

— Câți ani ai? m-a întrebat.

Deci era un bărbat dintr-aceia. Am regretat gestul pe care îl făcusem cu mâna și mi-a părut rău că nu am putut să stau complet nemișcată.

— Sunt prea bătrână pentru tine, am spus.

Am încercat să mă îndrept de spate.

— Poți primi peștele gratis, a oferit el. E cald în cabină.

A continuat să mă privească, eu i-am susținut privirea, forțându-l să se uite-n ochii mei. Nu eu sunt cea care trebuie să regrete, cea care trebuie să se rușineze, ci tu ești acela. Picăturile au alunecat în jos, peste claviculă, între sâni. Puloverul umed de lână mi se lipse de piele și am rămas complet nemișcată.

Deodată s-a uitat în jos și s-a răsucit, probabil oarecum jenat. M-a făcut să mă simt curajoasă. Am scos repede din coș un ziar vechi, m-am aplecat înspre pește și l-am apucat cu hârtia.

— Iau peștele. Pentru că ai fost un idiot.

I-am simțit uimirea, dar nu l-am privit, doar am înfășurat codul cât de repede am putut. Era alunecos pe hârtie și greu de împachetat. L-am pus în coș, cu degetele murdare de mucus și sânge, apoi m-am șters pe frunte cu mâna, poate că și acolo era ceva.

— Bine, a răspuns el. Scuze.

— Las-o baltă! i-am zis.

— Nu știu ce m-a apucat să-ți propun asta, a zis el. I-am auzit pe alții… și m-am gândit…

— Să nu mai faci asta niciodată! i-am zis. Să nu mai sugerezi așa ceva! Nimănui.

— Mmmbine, a mormăit el. Am înțeles.

Știam că nu avusese chef de mine absolut deloc. Doar știam cum arăt. Părul umed mi se lipise de scalp, pielea mi se înăsprise în ultimii ani, fața îmi devenise mai colțuroasă, maxilarele îmi ieșeau în evidență, făcându-mă să semăn cu un animal, cu un râs, cu mușchii masticatori cei mai puternici din tot corpul meu. Eram un animal îmbătrânit, trecuse mult timp de când îmi vopsisem părul, mult timp de când se mai găsise vopsea de păr, tot mai multe șuvițe de păr de culoarea oțelului și-au făcut apariția, probabil că păream mai în vârstă de patruzeci și trei de ani.

Mi-am trecut din nou degetele peste frunte, vrând să șterg sângele despre care nu știam sigur dacă este acolo. Așa că am făcut un pas cu intenția să plec.

— Dar aș vrea ouăle, a spus el.

— Te cred.

Am băgat mâna în coș și am scos trei ouă, două maronii și unul alb. Încercam să nu mă gândesc la băieții lui de opt ani; nici nu era sigur că aceștia existau, erau probabil doar inventați, așa cum și eu mințisem că aveam soț și un copil.

A luat ouăle cu grijă. Trei ouă în schimbul unui pește. Câștigasem, pentru că peștele valora cel puțin patru ouă. El voise să fure ceva de la mine, dar, într-un final, eu ajunsesem să fur de la el.

I-am întors spatele, puțin rușinată, dar în continuare făcând pe supărata. Trebuia să merg acasă, să mă îndepărtez de el și să ajung acasă la Isa.

Atunci am văzut-o.

Era o femeie singură în stația de autobuz. O hoinară.

Avea un rucsac mic în spate, fără nici un alt bagaj.

Ținea o umbrelă în mână.

O umbrelă! Nu-mi amintesc când am văzut ultima dată pe cineva cu o umbrelă – un micuț acoperiș fără sens, pe care încerca să-l țină contra vântului, ca să nu se dea peste cap. Era deja udă până la piele, cu blugii închiși la culoare din cauza ploii, și îi curgea apă de pe baretele rucsacului.

Am fugit înspre mașină. Femeia cu umbrela nu era responsabilitatea mea, așa cum nu erau nici fiii pescarului.

Dar nu m-am putut abține să nu mă întorc încă o dată, să o privesc din nou.

Un scurt răgaz între două rafale de vânt a făcut-o să se relaxeze. Stătea proptită bine pe picioare, așteptând, chiar dacă orarul fusese smuls cu mult timp în urmă și era evident că nu trecea nici un autobuz pe acolo.

Pescarul era pe punctul de a dezlega barca de la mal. Nu avea de gând să o atingă. Dar existau alții. Einar, tovarășii lui, cu mâinile lor murdare și din cauza agresivității care apărea atunci când alcoolul li se urca la cap, în lipsă de hrană. Erau proști și ridicoli, dar erau mai puternici decât ea.

Ploaia s-a intensificat. Vântul mătura întreg peisajul, forțând picăturile de ploaie să bată pe sub umbrelă.

M-am gândit din nou la ușa subsolului, probabil că Isa o uitase. Orezul ar putea fi deteriorat.

Am scos cheia de la mașină, am vârât-o în broască. Femeia era la vreo zece metri distanță de mine și acum mi-a întâlnit privirea. Fața ei era umbrită de umbrelă, dar încă o vedeam bine. Era nemișcată, nu clipea și avea o privire de care nu mă puteam ascunde.

Am simțit mirosul peștelui din coș. Îl luasem pentru trei ouă, dar valora cinci.

Am ridicat mâna. Mirosea ca sângele și mucusul peștilor și probabil că eram pătată de sânge pe față.

— Ai nevoie de ajutor?

— Nu! a răspuns femeia.

Răspunsul ei a venit atât de repede încât nu am crezut-o.

— Unde te duci? am întrebat-o.

Ea a ridicat din umeri.

— Spre nord.

— Autobuzul nu circulă.

— Știu.

— Nu mai circulă de câțiva ani.

— Da.

— Tu de unde ești de origine?

— Din sud.

— Ai făcut autostopul la o barcă?

— Am făcut autostopul, da. Am venit cu o mașină, cu un autocamion, iarăși cu o mașină, cu o barcă, o mașină, apoi cu o altă barcă. Poate că au fost mai multe. Nu-mi amintesc.

— Și acum?

Ea a făcut o grimasă.

— După cum ți-am spus, merg înspre nord. Dacă stau aici, s-ar putea să prind o ocazie.

— Ar trebui să ieși pe drumul principal, am spus. Pe acolo trec mai multe mașini.

— Bine, a răspuns ea. Mulțumesc.

Am deschis portiera mașinii mele, de tip *pick-up* sau camionetă. Ea a rămas neclintită. Era zveltă, se legăna ușor dintr-o parte în alta, chiar și atunci când stătea nemișcată. Nu era mult mai înaltă decât Isa, dar era

rotundă în obraji, chiar dacă era mai mică decât Isa, sau poate tocmai de aceea. Probabil că nu avea nevoie de multă hrană pentru a-și menține greutatea sau poate era mai îndemânatică decât majoritatea oamenilor și obținea îndeajuns de multă mâncare. În plus, în mod evident era singură, nu mai avea pe nimeni altcineva, căruia să-i păstreze cei mai buni și mai savuroși dumicați. Și ochii ei erau rotunzi, puțin migdalați, de parcă ar fi fost un semn al vigilenței, de parcă nu i-ar fi scăpat nimic.

Am urcat în mașină și am pornit motorul, încet. Bateria era aproape la zero, așa că am pornit alternativ ventilatorul și ștergătoarele, în speranța că bateria va rezista până acasă.

M-am uitat în oglinda retrovizoare și am observat că ea se pusese în mișcare. Corpul ei zvelt se vedea pe stradă.

Nu este problema ta. Un pește întreg în schimbul a trei ouă.

Aveam nevoie de acel pește. Isa avea nevoie de el. Și în plus… ea era o hoinară.

Dar o femeie singură era atât de ușor de atacat, de țintuit locului și de pus cu forța la pământ.

Am oprit mașina și am deschis portiera.

— Haide urcă, am îndemnat-o. Aici e cald și uscat.

S-a uitat pe furiș la scaunul de lângă șofer și la căldura din interiorul mașinii.

— Nu. N-am nevoie de ajutor, a zis ea.

— Chiar și așa. Urcă!

Vedeam că ezită. Ploaia se întețea. Picăturile de apă cădeau pe umbrela ei, și părea că aceasta în curând va fi distrusă de greutatea stropilor, iar cusăturile dintre bucățile de material se vor rupe. Începea să tremure de frig.

— Nu. Merg mai departe, a declarat ea. N-am nevoie de ajutor.

Deși și-a îndreptat gâtul și am văzut că încerca să se arate puternică, micul strigăt din vocea ei o dădea de gol.

— Poate *eu* am nevoie de ajutor, i-am spus.

S-a răsucit, umbrela îi tremura puțin în mână, făcând să cadă mici picături pe pământ. A cercetat cu privirea și mașina, și pe mine.

— Ești singură? m-a întrebat.

— Sunt doar eu și fiica mea.

Femeia a dat din cap aprobând, de parcă asta o liniștea.

— Poate aș putea rămâne peste noapte, a spus ea. Numai până când mi se usucă hainele.

— Avem un pat liber pentru o noapte, am spus. Avem și ouă, și lapte.

— Mulțumesc, a rostit ea molcom și s-a urcat în mașină.

Dragă Lars,

De fiecare dată când pun o nouă scrisoare în cutia ta poștală, încerc să surprind zgomotul pe care îl face când aterizează: dacă a căzut pe fundul metalic sau peste celelalte scrisori. În ultima vreme, nu am mai auzit deloc sunetul metalic.

Ieri am luat cu mine un ac de păr și am încercat să deschid încuietoarea. M-am chinuit multă vreme, până când am simțit că aproape reușesc, de câteva ori, de parcă încuietoarea ar fi fost pe punctul de a ceda. Dar, într-un final, a trebuit să mă dau bătută. Oricum, era la fel de bine și așa. În realitate, nu aveam chef să văd câte scrisori îți scrisesem.

Dacă aș fi avut internet, ți-aș fi putut trimite un mesaj și tu l-ai fi citit de îndată. Ți-aș fi putut trimite poze. M-am schimbat mult de când ai plecat. M-am mai tras la față și sunt mai înaltă decât mama. Mi-au crescut sâni, niște sâni adevărați, nu ca aceia pe care i-ai pipăit tu atunci, demult.

Mă gândesc la asta când mă trezesc, mă gândesc la asta și când dorm. Îmi imaginez că noi stăm în fundul grajdului, iar tu îți treci mâna pe sub puloverul meu și mă mângâiai pe abdomen. Apoi îți duci mâna mai sus. La început, o ții acolo, fără să-mi atingi sânii, și eu nu zic nimic, dar mi-aș dori să-ți miști mâna și să mă mângâi acolo. În același timp, vreau să-ți iei mâna de pe mine. Pentru că nici nu ne-am sărutat măcar și este greșit să mă atingi pe sâni, când nici nu ne-am sărutat încă. Îți amintești că m-am eliberat de atingerea ta? M-am întrebat deseori ce impresie ți-ai făcut atunci despre mine, dacă ai crezut că înseamnă că ar trebui să continui sau dacă ar trebui să te oprești, sau poate că nu te-ai gândit deloc la ce doream eu? Apoi a venit mama și tu ai sărit ca ars.

Eu am trăit senzația de-a avea mâna unui băiat pe sâni, dar nu știu cum este să mă sărute cineva. Și nu prea am cum să aflu în situația dată.

Femelele își ling puii ca să-i spele. Când mamele de oameni își sărută copiii, fac de fapt un gest eșuat de a-i curăța. Sărutul este cu mult mai greu de înțeles. Sărutul este un gest pe care foarte puține animale îl fac. În vechile comunități de vânători și pescari, nici oamenii nu se sărutau. Am citit că optzeci de milioane de bacterii se mișcă de la o gură la alta în timpul

unui sărut în care limbile se ating. Este evident că omenirea în evurile mai recente a început un război inutil cu bacteriile.

Mama s-a sărutat cu cineva, dar n-aș putea niciodată să o întreb cum este, sau dacă merită să tânjești după așa ceva. Cel pe care l-a sărutat ea a fost Einar.

M-am gândit mult la cum ar fi fost totul dacă mama mea ar fi ales pe altcineva în locul lui Einar, cum ar fi fost, de pildă, Richard. Atunci casa ar fi răsunat de voci. Atunci m-aș fi putut plimba dintr-o cameră în alta, cunoscând în continuare alți oameni. Le-aș fi pierdut șirul și n-aș mai fi știut cine pe unde stă. Și când mama și cu mine ne-am fi certat, ar mai fi fost și alți oameni de față. Ar mai fi existat cineva care să intervină.

Dacă Richard ar fi fost Einar, atunci probabil că noi n-am mai fi locuit aici. Poate că mama ar fi îndrăznit să plece.

Nu-i pot spune mamei că mi-a lipsit un tată, deoarece știu dinainte ce mi-ar răspunde: nu trebuie să te gândești nici-odată că ai nevoie de un bărbat ca să te descurci. Niciodată nu trebuie să crezi că tu și cu mine nu putem face acest lucru. Gândește-te la cai, mânjii au nevoie doar de iapă, pe când armăsarul nu face parte din viața lor. Mama iubește metaforele cu animale.

Am cunoscut doar șapte oameni în toată viața mea. Pe mama, pe tine, pe părinții tăi și pe sora ta. Pe mătușa Anne. Aș fi putut să-l includ pe listă chiar și pe Einar, dar, obiectiv vorbind, el nu se pune, deoarece întotdeauna mă ascund în cameră când vine aici. Șapte oameni este aproape egal cu zero, mai ales când sunt toți plecați. De fapt, am un singur om în viața mea. Mama este atât de pasionată de animale, încât este surprinzător să vezi cât de puține știe despre viața oamenilor, despre cum ar trebui să trăim și de ce avem nevoie.

Uneori, mai ales în bucătărie, serile, când facem lecții, mă simt de parcă aș avea o reacție alergică. Vocea mamei când vrea să-mi explice ceva este mai puternică, și-o forțează, nu sună natural, și vorbește din ce în ce mai tare și ridică tonul mai sus decât de obicei, și eu nu înțeleg cum de nu percepe ea această schimbare. Mă face să am furnicături în ochi și am impresia că nu trag destul aer în plămâni și nici mintea nu mi se oxigenează. Simt cum mi se taie respirația. Corpul ei este pretutindeni, ea este slabă, dar ocupă totuși atât de mult spațiu, sunetele pe care le scoate atunci când mestecă, suspinele șovăitoare atunci când se apleacă după ceva de pe jos. Eu îi aud tot corpul, inclusiv atunci când nu o văd.

Simt că sunt răutăcioasă că scriu asta. Eu *sunt* răutăcioasă. Ea lucrează atât de mult, toată ziua, și atunci când nu muncește, încearcă să mă învețe lucruri. Tot ce face, face pentru mine… Cum încep să mă gândesc, cum am dificultăți de respirație.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO
Sankt-Petersburg, septembrie, 1882

1
O descoperire ieșită din comun

Casa este liniștită, doar servitoarea trebăluiește în bucătărie, iar eu stau la biroul meu și mi-am terminat de scris relatările. Mult timp am încercat să transpun totul pe hârtie, să scriu scrisori lungi, toate adresate aceluiași om, dar pe toate le-am mototolit și le-am aruncat la gunoi, de parcă ar fi fost niște bulgări mari de zăpadă. Astăzi, după o călătorie la Grădina de Vară, am înțeles în sfârșit că încercările mele de corespondență nu vor avea succes. Nu scrisori ar trebui să scriu, nu Wolff ar trebui să fie cititorul meu. Această poveste nu este despre el și despre mine, ci despre caii sălbatici. Aceasta este povestea lor, și cineva trebuie să o spună înainte ca prea multe detalii să dispară în uitare.

Sper că textul meu își va găsi drumul către un cititor sau doi. Povestea despre cum am căutat caii sălbatici și despre viața pe care o trăiesc atât animalele, cât și oamenii în stepe ar trebui să-i surprindă pe toți cei care manifestă un interes minim pentru zoologie și etnografie și, dacă dumneavoastră sunteți unul dintre acești cititori, vă rog să aveți răbdare cu detaliile suplimentare și cu digresiunile anoste din povestea mea. Din respect pentru evenimentele propriu-zise, nu am îndrăznit să omit prea multe, căci cine știe ce se poate dovedi a fi semnificativ pentru posteritate?

Povestea mea începe într-o dimineață tipică de luni, în mai 1880, cu zgomotul potcoavelor de cai tropăind pe dalele de piatră de pe strada umezită de ploaie din dreptul apartamentului meu. Apoi am auzit sunetul ușii trăsurii care se deschidea și apoi zgomot de pași pe pământ, pentru ca în secunda următoare cineva să bată de trei ori cu ciocănelul metalic în ușă.

Și atunci, exact ca acum, mă aflam în biroul meu de la etajul al doilea, mama tocmai ieșise să facă niște cumpărături, eram singur și trebuia să revizuiesc încă o dată registrul contabil înainte de a porni spre serviciu. M-a iritat puțin zgomotul acela metalic al ciocănelului de la intrare, dar am

simțit și o oarecare ușurare. Situația contabilă a grădinii zoologice nu era o lectură prea veselă. Indiferent de câte ori parcurgeam registrul, numerele nu dădeau semne de îmbunătățire. Speram că le pot muta, că le pot modifica poziția, speram să preschimb un minus într-un plus, și speram că ele se vor anima, vor deveni uniforme, spontane și cu sânge în vine, exact ca animalele pe care le reprezentau. În noaptea precedentă, studiasem de fapt registrul după patru păhărele de tărie, în speranța că alcoolul le va face să înceapă să danseze. Dar nu s-a întâmplat așa. Specializarea mea este știința, iar matematica este considerată o parte a acesteia, însă drumul de la ființele vii – cărora eu le-am dedicat viața în calitate de director adjunct al Grădinii Zoologice din Sankt-Petersburg – până la aceste semne de cerneală, pe care le-am trasat pe hârtia alb-cenușie, era la fel de lung ca distanța de la Pământ la Mercur.

Problema era Berta, un hipopotam pe care eu insistasem să-l cumpărăm din Germania cu câteva luni în urmă. Directorul mi-a predat marfa, s-a ocupat de achiziție și de angajați, în timp ce animalele, inclusiv Berta, cădeau în grija mea, cu tot cu provocările care rezultau de aici.

Într-adevăr, era un punct de atracție pentru public, deoarece locuitorii Sankt-Petersburgului iubeau acest animal mare și lent, iar în fața cuștii ei întotdeauna se aduna o mulțime de oameni, iar publicul jubila ori de câte ori hipopotamul scotea un pufăit sau un mormăit. În ceea ce mă priveşte, trecuse mult timp de când mă bucurasem de ea. Da, într-adevăr, ce pot să spun?, era un animal care îți sărea în ochi, mulți chiar l-ar numi *frumos,* dar costul transportării lui din Hamburg fusese și mai frumos, pur și simplu mă costase prea mult.

Piotr, majordomul, a intrat în cameră și a pus în fața mea un platou de argint pe care se afla o carte de vizită, apoi m-a anunțat că sunt căutat de cineva.

Am luat cartea de vizită și am studiat-o. Ivan Poliakov, Institutul de Zoologie.

— Cu permisiunea dumneavoastră, a spus Piotr, aș vrea să vă semnalez că Poliakov este roșu în obraji și răsuflă greu, de parcă s-ar grăbi.

— Mulțumesc, Piotr. Fiți amabil să-l conduceți înăuntru!

Un minut mai târziu ușa s-a deschis și Poliakov, cel mai apropiat colaborator al meu de la institut, s-a înfățișat înaintea mea. Nu mă întâlneam prea des cu biologul. Uneori îmi aducea la cunoștință despre

transporturi mai mari de animale spre Europa, cu scopul de a procura unele noi pentru grădina zoologică, dar până acum nu mă căutase niciodată acasă. Era, într-adevăr, roșu în obraji și fără suflare, dar ceea ce Piotr a omis să menționeze era că Poliakov zâmbea cu gura până la urechi, dezvăluind două rânduri întregi de dinți maronii.

— Bine ați venit!

— Dragul meu Mihail Aleksandrovici! a spus Poliakov. Bunul meu prieten!

— Ivan Poliakov, i-am răspuns. Sper că totul este bine, cu dumneavoastră și familia minunată pe care o aveți: frumoasa dumneavoastră soție și frumoșii copii.

— Da, sunt bine cu toții.

Probabil că am exagerat. Situații ca aceasta, în care mă aflam singur față în față cu alți bărbați, mă scoteau adesea din minți. Mă străduiam să nu fiu arogant și rece, dar mă temeam ca nu cumva comportamentul meu să pară prea închistat.

Cu toate acestea, Poliakov nu părea să-mi observe neliniștea. Fără să mai aștepte vreo invitație, s-a așezat la măsuța de cafea. Apoi și-a dat seama de gestul nepoliticos și s-a ridicat din nou, de parcă scaunul l-ar fi mușcat de fund.

— Stimate domn, vă rog luați loc! Haideți, poftiți! i-am spus eu. Iertați-mă pentru lipsa prezenței de spirit, sunt cu mintea în altă parte. Lucrez la contabilitate. Este acea perioadă a anului, da, știți cum este …

N-am dus propoziția până la capăt, deoarece el habar nu avea cum stăm pe partea financiară și, indubitabil, nu m-ar fi înțeles. În calitate de angajat al Institutului de Zoologie, onorariul său era plătit la fel de regulat cum își primeau soldații împăratului solda.

— Știți cum stau lucrurile, i-am spus eu. Văd că ardeți de nerăbdare să-mi spuneți ceva. Iată că vine Piotr cu samovarul! Haideți să bem un pahar de ceai, vă rog!

— Ceai? Nu era necesar, dar dacă mă invitați…

A înșfăcat ceaiul cu o mișcare rapidă, mâna îi tremura puțin, a așezat paharul pe masă cu o mică pocnitură, și câteva picături au sărit pe tăblie, apoi a luat cleștișorul pentru zahăr, a prins nu mai puțin de trei cuburi, le-a aruncat în ceaiul fierbinte și a amestecat de cinci ori cu lingurița. Apoi a dat ceaiul peste cap din trei înghițituri mari.

— Vreau să veniți cu mine la institut, a spus el repede. Vreau să vă arăt ceva. Aseară a sosit un colet din Mongolia.

— Din Mongolia? Și ați venit personal să-mi spuneți asta?

— De la colonelul Przewalski. Se îndreaptă spre casă, dar pachetul a ajuns înaintea lui. Aș dori să aruncați un ochi asupra obiectelor.

— Și mai exact care sunt aceste obiecte?

— O piele și un craniu.

— Un animal mort? Prefer să mă ocup de cele vii.

— Ale unui cal, un cal sălbatic.

— Ei bine?

— N-am mai văzut așa ceva, a spus el, iar pe chip i s-a așternut același zâmbet cu dinți maronii.

Înainte de a-mi continua relatarea despre desfășurarea evenimentelor, mi se pare necesar să începem cu câteva informații biografice despre cine este personajul principal al poveștii – adică subsemnatul. A nu se înțelege că eu joc rolul principal în toată această aventură, nu mi-aș asuma niciodată așa ceva, și sunt destul de sigur că numele meu va fi șters din cărțile de istorie atunci când se va scrie cronologia exactă a evenimentelor. Dar s-ar putea să vă amintiți de mine totuși.

Mă numesc Mihail Aleksandrovici Kovrov, m-am născut la Sankt-Petersburg în 1848, în același an cu răscoala de la Paris și abdicarea ulterioară a regelui Ludovic Filip al Franței. Revoltele s-au răspândit în Europa, în Austria cancelarul a trebuit să plece, dar propriul nostru împărat își demonstra puterea. Și când s-au aprins scânteile de revoltă în Moldova și Țara Românească, el a înăbușit din fașă orice act de rebeliune. Desigur, habar nu aveam ce se întâmplă, viața mea gravita pe lângă fusta mamei și a regimului draconic impus de tata. Am dus o viață bună. Tatăl meu, Aleksandr Kovrov, era foarte respectat ca maestru de călărie în cavalerie. El și mama mea s-au cunoscut după ce ea trecuse de cea mai fertilă vârstă, și au avut un singur copil. Este totuși impresia mea clară că mariajul și scurta lor conviețuire au fost fericite și satisfăcătoare, deoarece manifestau un profund respect unul pentru celălalt.

Cu toate acestea, când aveam șapte ani, viața mea s-a schimbat. Atunci, într-o după-amiază din ianuarie, a avut loc incidentul fatal care a dat totul peste cap. Afară era deja întuneric, așa cum sunt de obicei după-amiezile de iarnă departe, în nord. Tatăl meu urma să traverseze strada în drum spre

serviciu. Nu știu dacă a văzut trăsura trasă de cai care venea cu o viteză nebună, și nici dacă moartea s-a produs instantaneu, nu-mi pot imagina decât durerea. Atât birjarul, cât și trecătorii care s-au întâmplat să fie martori au povestit despre sunetul copitelor cailor lovind corpul tatălui meu căzut pe pietriș, copitele cu potcoave de fier pe corpul său moale. Încercam să-mi imaginez cum trebuie să fi sunat, o dată chiar m-am întins pe podea în bibliotecă și am lăsat o potcoavă ruginită să cadă pe abdomenul meu gol, care însă nu a scos nici un sunet ciudat.

Acestea s-au întâmplat în același timp când țarul Nikolai I s-a îmbolnăvit de o pneumonie teribilă, a refuzat tratamentul și, din păcate, a murit. În timp ce țara jelea, am jelit și noi. Țarul a rămas timp de două săptămâni întins pe un catafalc, zis și *lit de parade,* iar mama mea s-a închis în camera ei, plângând. Când a ieșit în sfârșit din cameră, a făcut-o ca să-l vadă pe împăratul mort. Îmi amintesc cum am pășit foarte încet pe lângă patul în care zăcea țarul Nicolae I, mama mi-a apăsat fața de fusta ei, zguduindu-se din cauza spasmelor de plâns, neștiind însă sigur pe cine plângea mai tare: pe părintele țării sau pe tatăl meu, în timp ce eu mi-am răsucit capul încet, astfel încât să zăresc mortul cu coada ochiului. De atunci, am asociat pentru totdeauna schimbările majore din viața mea cu familia țarului.

După aceea, mama şi cu mine am rămas singuri. Cu toate acestea, ne-am consolat la gândul că nu am rămas chiar pe drumuri. Pensia tatălui meu ajungea pentru amândoi. A nu se înțelege că am trăit ca înainte, dar ne-am păstrat căminul, apartamentul spațios de pe aleea Grivțov, și am avut bani suficienți pentru a duce o viață cumpătată, dar relativ confortabilă.

Întotdeauna voi asocia copilăria cu încăperile mari și tăcute ale apartamentului nostru și cu prezența caldă a mamei. A fost cu adevărat o mamă de sacrificiu. Nu a făcut compromisuri în ceea ce privește bunăstarea mea. Am primit cele mai bune bucăți de carne la masă și am fost trimis la o școală bună.

Școala… a fost o etapă scurtă și brutală din viața mea. Îmi amintesc foarte bine prima zi. Mama m-a condus până la poartă, m-a sărutat de trei ori și mi-a făcut semn cu mâna când m-am postat în piațeta din fața clădirii mari și întunecate. Nu am vorbit cu nici un alt copil și nici nu-i știam pe mulți dinainte, dar mi-a plăcut sistemul de educație din prima clipă. Școala părea să fie organizată în șiruri lungi, de parcă nu am fi fost niște băieți luați individual unul câte unul, ci elementele unei coloane. Eram dispuși pe

rânduri și mergeam în marș cadențat. Cel puțin până suna clopoțelul. Atunci mă trezeam brusc singur.

Ignoranța rece a celorlalți copii din primele zile a fost suportabilă, dar, după aceea, majoritatea și-au găsit locul într-o gașcă oarecare și apoi a apărut o nouă dinamică: băieții au început să caute confirmarea că se află în grupurile potrivite. Confirmările au venit prin intermediul conflictelor cu alte găști, dar mai ales prin a-i face vizibili pe aceia dintre noi care rămăseseră pe dinafară.

Îmi amintesc noua mea tăbliță de ardezie. Fusesem atât de mândru de ea când am început școala! Îmi amintesc momentul în care a fost zdrobită, cum băieții au pariat ce va fi mai greu de spart. Capul meu sau tăblița.

Țeasta mea s-a dovedit mai tare.

Când am venit acasă a treia oară cu răni inexplicabile și am refuzat să-i spun de unde le aveam, mama mi-a zis că auzise de un meditator.

— Un meditator? Acela a fost cel mai frumos cuvânt pe care-l auzisem vreodată.

După aceasta, cea mai mare parte a vieții mele s-a desfășurat în interiorul apartamentului. Sub îndrumarea celor mai talentați profesori pe care îi avea Sankt-Petersburgul, care mă învățau deopotrivă rusa și franceza, nu a trebuit să plec de acasă și nici nu m-am îndepărtat de strada pe care locuiam.

La trei porți distanță de casa noastră, peste drum, se afla sediul Societății Geografice[2]. Eu îi urmărisem încă de mic pe diverșii domni care veneau sau plecau de acolo. Erau deseori murdari și prăfuiți, veneau aproape întotdeauna singuri, cărau saci de pânză peticiți și cufere de pe care se ștersese de mult culoarea inițială din cauza zgârieturilor și scrijeliturilor. Bărbații aceia aveau pielea tăbăcită de muncă, mâinile puternice și pline de bătături maronii, la fel de obosite și de crăpate ca bagajele. Ascultam cu nesaț conversațiile acelor domni. Îmi ciuleam urechile, încercând să aud pe unde umblaseră, cum se desfășurase întreaga călătorie, cine îi însoțise pe drum și, nu în ultimul rând, ce animale văzuseră, sau capturaseră. Fauna din țările îndepărtate era complet diferită de cea cu care eram familiarizați aici, în Rusia, relatau aceștia.

2. Societatea Geografică Rusă (RGO) este o instituție fondată la 6 august 1845 la Sankt-Petersburg.

Povesteau despre păsări și animale atât de colorate și ciudate, încât era aproape imposibil să ți le imaginezi înainte să le vezi. Am implorat-o pe mama să-mi cumpere cărți și în fiecare zi liberă o duceam cu mine la Expoziția naturală, colecția de științe naturale a lui Petru cel Mare, unde, pe lângă numeroșii fetuși expuși în recipiente de sticlă, puteam vedea animale împăiate din toate colțurile lumii.

Pentru mama nu a fost o surpriză că am ales să mă specializez în zoologie și m-a susținut. După ce am obținut postul acela bun de la Grădina Zoologică din Sankt-Petersburg, am fost amândoi fericiți. Parcul este privat, de aceea nu aș fi putut să-l depășesc pe tatăl meu în ceea ce privește rangul, dar eram respectat de cetățenii orașului și aveam un salariu onorabil. Grădina zoologică era locul preferat de promenadă pentru mulți locuitori ai Sankt-Petersburgului și contribuia atât la divertismentul orașului, cât și la educarea cetățenilor. Astfel, munca mea dobândea semnificație. Iar acasă domnea liniștea în continuare. Mama și cu mine mâncam împreună dimineața și seara. În toate camerele era o atmosferă plăcută și caldă, mirosea mereu a curat și se simțea parfumul discret al mamei. Rareori venea în vizită câte un domn la ceai sau la cină, dar de cele mai multe ori eram doar noi doi și servitorii. Eram mulțumit cu viața mea. Se întâmpla, evident, ca mama să deschidă subiectul despre *câte o domnișoară.* Uneori îmi povestea cu căldură despre vreo verișoară primară sau de gradul al doilea, vreo partidă potrivită pentru însurătoare, dar eu mereu mă eschivam și evitam subiectul. Lucrul în grădina zoologică era marea mea pasiune… O pasiune prea puternică, aș putea zice. În decursul celor cinci ani de când începusem să lucrez ca director adjunct, fusesem o forță decisivă care a militat pentru achiziționarea unui număr mare de specii noi, inclusiv a sus-numitei Berta. Dacă i-am putea spune cireașă unui hipopotam, atunci Berta a fost cu siguranță cireașa de pe tort pentru provocările financiare ale grădinii zoologice. Când m-a vizitat Poliakov în această dimineață de mai, în anul 1880, nu doar curiozitatea m-a împins de la spate, ci și gândul la viitoarele încasări.

Lăsase trăsura să aștepte în fața casei. Birjarul ședea pe bancheta sa, tremurând din toate încheieturile, în timp ce ploaia făcea tot posibilul să-i pătrundă prin haine până la piele. Când am ieșit cu Poliakov acesta s-a luminat la față.

— Mergem înapoi, i-a spus Poliakov, întinzându-i vizitiului un pumn întreg de monede. Cât de repede poți!

Picăturile de ploaie cădeau pe acoperiș. Roțile împroșcau cu apă și sașiul trăsurii scârțâia. Birjarul biciuia caii, cu adevărat dornic să-l răsplătească pe Poliakov pentru copeicile primite, și am încercat din răsputeri să nu mă gândesc la răposatul meu tată. În schimb, l-am luat la bani mărunți pe Poliakov, l-am întrebat în amănunt despre dimensiunea pielii, despre culoare și despre structura craniului. Dar mi-a spus să aștept.

— Ne uităm împreună când ajungem acolo, a spus el. Vreau să aflu părerea ta despre specia din care face parte.

Apoi a devenit tăcut.

Un tarpan, trebuia să fie un tarpan, caii sălbatici care trăiseră liberi pe stepele Prusiei, la est de râul Ural. În grădina zoologică din Moscova mai exista un exemplar, dar, din câte știam, nu era sigură originea acestui armăsar și nu se știa dacă era pursânge sau hibrid. Animalul era oricum bătrân și nu exista posibilitatea ca el să lase urmași. De vreme ce nu călătorisem niciodată în afara orașului natal, nu văzusem eu însumi calul, dar cineva îmi arătase o fotografie cu el, și atunci am înțeles de ce există o îndoială cu privire la originea exemplarului. Era de talie mică, întunecat și șubred, greoi și obosit, nu era absolut deloc așa cum îmi imaginasem eu caii sălbatici – galopând pe stepe, cu coama și coada fluturând în vânt.

În sfârșit am ajuns. Poliakov s-a repezit în fața mea pe scări și a intrat în biroul său. Acolo s-a postat la masa de scris, de pe care fuseseră luate obiectele de papetărie și cărțile. În mijlocul mesei a așezat câteva rămășițe osoase, un craniu și o piele.

— Iată ce avem aici, a spus Poliakov și am simțit tremurul din vocea lui. A fost ucis de un vânător numit Kirghiz, al cărui nume de familie nu se cunoaște, lângă Guchen, dar nu mă întrebați unde este exact. Apoi i-a fost dăruit colonelului Nikolai Mihailovici Przewalski, care a înțeles pe dată semnificația descoperirii și l-a trimis imediat acasă într-un pachet.

Inițial am fost doar dezamăgit. Pielea era mai mică decât îmi închipuisem, nu era nici maro, nici neagră, ci de o culoare ștearsă, aproape cenușie și cu o dungă întunecată de la cap până la coadă. Nici craniul nu avea nimic remarcabil, fiind asemănător cu majoritatea craniilor, cu osul tare și cu orbitele goale.

— O mică descoperire, am spus, încercând să mă mobilizez puțin.

— Absolut! a exclamat Poliakov.

M-am dus la birou și am luat craniul. Materialul osos era rece și uscat. Mi-am trecut degetele peste el, am închis ochii și l-am cercetat așa cum ar face-o un orb, încercând să-mi imaginez calul căruia îi aparținuse. Întâlnirea senzorială cu rămășițele a ceea ce fusese odată un animal viu m-a transformat într-un fel: degetele mele au recunoscut brusc o altă ființă vie. Atunci l-am *văzut.*

— Podul larg al nasului are ceva de sorginte romană, i-am spus.

— O observație foarte bună, a spus Poliakov. Și eu am crezut la fel.

— Și pielea, am zis, punând jos craniul și trecându-mi degetele peste ea. Este foarte deschisă la culoare. Și este mare, nu-i așa?

El a încuviințat dând din cap. Ochii îi scăpărau.

— Dar e mai mică decât a altor cai.

— Acest aspect confirmă faptul că armăsarul de la Moscova nu este un adevărat tarpan, am spus.

— Serios? s-a mirat Poliakov.

— Da. Așa-numitul tarpan din Moscova este mic, întunecat și are o coamă lungă și orizontală. Aici avem de-a face cu un animal de talie mai mare.

Am ridicat un os, la care am identificat imediat o cavitate articulară de la unul dintre picioarele animalului.

— Partea superioară a corpului este mare și destul de grea, dar picioarele sunt surprinzător de scurte. Acesta este un cal foarte diferit de exemplarul pe care l-am văzut fotografiat la Moscova.

— În privința asta aveți dreptate, a spus Poliakov. Acesta este cu adevărat un cal diferit. Dar totuși raționamentul dumneavoastră nu este corect.

— Cum așa?

— Nu vreau să mă pronunț cu privire la armăsarul Moscovei, a spus Poliakov. Indiferent dacă este un tarpan sau un hibrid… Nu am dovezi care să susțină nici una din ipoteze. Dar calul acesta… a făcut o pauză și a zâmbit din nou debordând de fericire. Cred că avem de-a face cu calul despre care au povestit mongolii în legendele lor timp de sute de ani. O specie despre care eu, sincer să fiu, am crezut că este un mit. Colonelul Przewalski, sunt convins, a descoperit o nouă variantă a rasei *equus*. O nouă specie, care este străveche, poate cea mai veche rasă de cai care există.

— Cum? am întrebat eu uluit. Credeți că acesta este într-adevăr *acel* cal preistoric?

— Acela și nimeni altul.

— Calul pe care l-am văzut în picturile rupestre? am spus eu mirat.

— Calul omului cavernelor, a încuviințat el, rânjind. Calul care a fost în lume înaintea tuturor cailor din celelalte specii.

— Asta nu poate fi adevărat, i-am spus, deoarece specia a dispărut acum mii de ani. Nu a dispărut, ci s-a transformat în acești cai care trăiesc acum în lume.

— Așa cred majoritatea oamenilor, a spus el. Dar mongolii au vorbit despre acest cal tot timpul. Probabil că ați auzit de takhi, nu-i așa?

— Dar nimeni nu a văzut nici un takhi de cel puțin o mie de ani.

— Nu până acum, a zis el.

A trebuit să mă controlez ca să nu sar în sus de bucurie. Am întins din nou mâna și am ținut-o în jurul craniului. Mă simțeam de parcă aș fi găsit Sfântul Graal.

— Un takhi… am spus. Przewalski a găsit un takhi.

— A găsit ultimul cal cu adevărat sălbatic, a spus Poliakov. Trebuie, desigur, să aibă acum un nume propriu, un nume latin, care să-i onoreze pe descoperitorii săi.

— Desigur. Cu siguranță. *Equus takhi*, eventual?

A pufnit.

— Va avea un nume care să-i onoreze pe descoperitorii săi.

— Exact. Asta-i cert. Și ce se va întâmpla după aceea? l-am întrebat, deși bănuiam deja care avea să fie răspunsul.

Poliakov a zâmbit din nou, atât de larg, încât i-am putut vedea întreaga cavitate bucală, acolo unde dinții i se stricaseră.

— Numele speciei trebuie să fie *Equus Przewalski Poliakov*.

KARIN

Mongolia, 1992

Mathias stă cu bărbia în piept și capul i se leagănă dintr-o parte în alta. Mă abțin să nu-i dau un ghiont ca să-l trezesc, să verific dacă este bine, să am o conexiune cu el și să simt că e viu. El doar doarme. Încă de mic mereu a putut să doarmă oriunde și oricând. A fost ceea ce se cheamă un copil bun, de care este ușor să ai grijă. De îndată ce primea sânul, adormea aproape întotdeauna. Probabil că nu aveam nici un motiv să mă plâng de el, nu în acea perioadă.

Nu a mai rămas nimic din obrajii lui fini de bebeluș de odinioară. Acum sunt plini de fire de barbă nerasă. De asemenea, miroase ușor a transpirație, ca un străin, și este morocănos din cauza oboselii acumulate în călătorie. A îmbătrânit atât de tare, încât ridurile de expresie de pe față nu i se mai netezesc când doarme. Sau poate că nu din cauza vârstei arată atât de obosit, ci din cauza vieții pe care a dus-o.

În orice caz, este incredibil că reușește să doarmă. Pe mine mă doare fundul de la băncile de lemn din avionul de marfă. Motorul răcnește ca și cum ar fi ajuns în punctul culminant al unui război, și totul se zguduie în jurul meu, de parcă fiecare șurub al avionului s-ar fi slăbit. Mă zvârcolesc, căutând o poziție mai comodă pentru dormit. Chiar și câteva minute de somn mi-ar fi prins bine, dar este imposibil să ațipesc.

Ar fi trebuit să fiu cal, să pot dormi în picioare, cu toată greutatea lăsată pe un picior din spate. În multe privințe, este ușor să fii cal.

Dar nu este atât de ușor acum, caii mei.

Cuştile stau pe două rânduri în fața noastră. Nu întrezăresc nimic prin micile găuri pentru ventilație. Avionul le acoperă zgomotele, dar tot cred că îi pot auzi, de parcă aș fi acolo. De parcă eu aș fi cea care se tot izbește de pereți și se lovește cu capul de scândurile de care sunt înconjurată.

Șapte ore cu camionul din rezervația din Thorenc. Apoi, zece ore în aer de la Paris. Niciodată nu am permis unui cal să călătorească atât de departe. Este un fel de alinare gândul că și eu mă simt incomod.

Avionul de marfă este rusesc și-mi confirmă toate prejudecățile despre vehiculele din statul sovietic. Este neîncăpător și zgomotos. Mirosul de noxe e înțepător. Dar a fost singurul avion îndeajuns de mare pe care l-am găsit. Și care se încadra în limita bugetului.

Limita bugetului. Sunt sătulă de expresia asta.

Tot așa cum m-am săturat și de:

Contabilitate.

Finanțare.

Limitări financiare.

În urmă cu câteva săptămâni i-am spus lui Mathias că n-am devenit medic veterinar pentru că îmi place contabilitatea. A râs de mine.

— Karin, a spus el atunci, pentru că nu-mi spune niciodată mama, Karin, nu mai ești medic veterinar, ești manager de proiect.

Manager de proiect.

Încă un cuvânt de care m-am săturat.

Apropo, mi-a spus și „magician“, pentru că fac imposibilul să se întâmple.

— Acesta este cel mai mare proiect de conservare a naturii din toate timpurile, Karin, *și tu îl transformi în realitate*! Poate că îmi spune asta pentru a mă flata.

Și uneori mă las flatată, trebuie să recunosc.

Câteva ore mai târziu, avionul a aterizat la Ulan Bator. Mathias s-a trezit în sfârșit. Caii nechează atât de tare, încât nimeni nu poate dormi.

— Ușurel, ușurel, zic încet, de parcă ar ajuta. Efectul medicamentului pe care li l-am administrat a trecut de mult, dar nu le pot da mai mult. Trebuie să fie treji când ajungem, nu pot să risc să calce greșit sau să nu-și poată controla picioarele. Din fericire, nu aud nici un nechezat din cușca lui Sydney, armăsarul conducător. Ceilalți îl ascultă, dacă el este calm, se liniștesc și ei. O turmă este o turmă. Ierarhia este întotdeauna aceeași, cu un armăsar conducător și o iapă conducătoare. Dar eu îi consider mai degrabă gardieni decât lideri. Sydney păzește turma. Pentru el nu contează decât siguranța haremului.

Avionul se apropie de sol. Mathias închide ochii.

— Aterizarea este cea mai periculoasă, spune el. Oamenii se sperie când decolează, când sunt în aer, dar statistic vorbind aterizarea este cea mai periculoasă dintre toate etapele zborului.

— Dar avionul este cel mai sigur mijloc de transport, îi răspund. Ești mai în siguranță aici decât pe străzile Berlinului.

Atunci el deschide ochii și zâmbește.

— Și asta este probabil de două ori mai adevărat în cazul meu.

— Ce?

— Ai auzit ce-ai zis? Că sunt mai în siguranță aici decât pe străzile Berlinului. Asta era și ideea, nu?

— Știi că nu asta am vrut să spun.

— A fost puțin cam amuzant! strigă Mathias ca să acopere zgomotul motorului.

— Ce?

— Stai calmă! A fost puțin prea amuzant!

Și tocmai atunci roțile au atins pista. Frânele scârțâie, avionul tremură.

— La naiba! strigă Mathias.

Începe distracția. Camere de filmare de la televiziuni, jurnaliști cu blocnotesuri și interpreți însoțitori, buchete de flori care îmi sunt puse-n brațe, un discurs în mongolă ținut de un funcționar public cu pălărie de fetru.

Încerc să-i zâmbesc, dar simt că nu sunt prea convingătoare.

— Mulțumesc, zic eu. Aș vrea să scot caii din avion. Putem începe?

— Mai întâi avem câteva întrebări, spune Pălăria-de-fetru.

Le răspund jurnaliștilor cât de succint pot, uitându-mă tot timpul la cuștile din avion. Au trecut douăzeci și opt de ore de când iapa Askania Nova stă închisă. E cea mai liniștită dintre ele, așa că am scos-o pe ea mai întâi. Dar douăzeci și opt de ore sunt mult prea multe. Este atât de strâmt spațiul din cușcă, atât de înghesuit, sigur i-a fost greu să respire, cu capul lovindu-se mereu de pereți, și cu micile găuri pentru aerisire prin care abia se simte aerul proaspăt. Și eu respir greu. Îmi aprind o țigară și trag aerul în piept. Nu mă ajută cine știe ce.

Camioanele sunt gata, opt mașini identice, și acestea sovietice, deoarece în mod evident totul este rusesc aici, după mulți ani de strânsă cooperare cu marele frate comunist. Dar acum țara s-a transformat în democrație. S-a îndreptat înspre Occident și către propria sa istorie antică. Înspre Ginghis-Han, conducătorul autocratic al țării și înspre evenimentele care s-au petrecut în urmă cu secole, atunci când Imperiul Mongol era cel mai mare

din lume. Acesta poate fi unul dintre motivele pentru care entuziasmul pentru recuperarea cailor takhi este atât de mare.

Probabil că este imposibil să obții ceva mai preistoric decât însuși calul omului cavernelor.

Un alt nechezat se aude din cuști.

Arunc țigara pe pământ, o sting cu călcâiul, mă întorc către Pălăria-de-fetru și îmi flutur brațele.

— Chiar trebuie să începem acum. Trebuie să începem descărcarea lor.

În cele din urmă, camionul cu macara se pune în mișcare. Scârțâie metalic atunci când ridică prima cuşcă din avion. Hamburg este înăuntru. Are doar doi ani, și totuși e cel mai pașnic din cei doi tineri armăsari pe care i-am adus cu mine. Acum el nechează cu putere. Cuşca forțează puțin curelele și mă tem că se va desface. Șoferul camionului cu macara deține, din fericire, controlul și dirijează cutia în siguranță în camion.

Mă urc în avion, între cuști, și vorbesc cu caii mei.

— Șșș, liniștiți-vă, calm, o să ieșiți de aici, în curând o să ieșiți de aici.

Prin spațiile libere de jos, de la nivelul solului, le vâr niște mere, preferatele lor. Nu le văd decât boturile și dinții. Smulg bunătățile și zdrobesc între dinți pulpa fructelor. Este semn bun că le e foame. Mă uit prin gurile de aerisire care se află la nivelul ochilor mei. Le strălucesc blana și ochii mari, umezi. Aud un fornăit aici, un zumzet slab acolo, nimic care să sugereze că ceva n-ar fi în regulă. Îmi mai aprind o țigară și fac un pas îndărăt. Fumul are un gust mai bun acum. După o oră și jumătate, toate cuştile sunt în cele din urmă așezate și fixate pe platformele de transport. Camerele TV au fost împachetate, doar un singur cablu a fost uitat la pământ. Angajații publici au dispărut în cele din urmă, chiar și Pălăria-de-fetru a plecat. Cuştile sunt amplasate fiecare pe câte o platformă, un convoi întreg este gata pe drum, iar șoferii sunt pe punctul de-a urca la volan. Există doar un singur loc lângă șofer în fiecare camion, așa că mă urc în primul camion, iar Mathias se urcă în cel din spate.

Îmi e tot una. Poate îmi va fi mai ușor să dorm când sunt singură, când nu trebuie să-i văd capul mare și greu, clătinându-se necontrolat pe piept.

Camionul pute a benzină și a lapte acru, dar șezutul scaunului este moale. Mă las pe spătar. Aeroportul este la periferia orașului, înconjurat de corturi de pânză numite ger, cea mai obișnuită formă de locuință a mongolilor. Albe, rotunde și aproximativ de aceeași dimensiune, cu benzi

orizontale în jurul pereților, astfel încât pânza cortului să fie fixată, și cu o gaură pentru coșul de fum în tavan. Altarul este întotdeauna spre nord, cea mai sfântă direcție a cerului. Ușa este spre sud, unde sunt depozitate obiectele pe care le folosește omul în viața de zi cu zi. Aici sunt ținuți mieii şi iezii primăvara, când încă este prea frig pentru ei afară. Toate corturile sunt așezate în același mod. Puteți determina întotdeauna punctele cardinale când vedeți un cort mongol. E estetic. Ordonat. Practic.

Imediat după ce am lăsat aeroportul în urmă, stepele Mongoliei se deschid în fața noastră. Iarbă și cer, fără copaci. Și deja după câteva sute de metri zărim primele animale. O turmă de oi și capre pasc chiar lângă șosea. Se sperie când trecem duduind cu șirul nostru lung de camioane.

O rafală de vânt mătură peisajul, culcând iarba la pământ și înălțând nori de praf.

Praf, praful din stepe, pe care îl simți pe limbă! Nu a trecut decât o lună de când am fost aici pentru ultimele pregătiri, dar am reușit să fac abstracție de acea senzație. Mongolia *este* praf și iarbă. Câmpii nesfârșite cu smocuri de paie subțiri, sol uscat și nisip cât vezi cu ochii. Și apoi dimensiunea, de patru ori suprafața Germaniei mele, dar cu doar două milioane de oameni. Un ocean infinit de iarbă, unduindu-se de-a lungul solului. În cele din urmă, picotesc și adorm. Mă cuprinde un somn fără vise, așa cum ar trebui să fie mereu.

Mă trezesc cu o smucitură. Șoferul răsucește cheia în contact. Motorul se oprește. Apoi se deschide portiera și iată-l pe Mathias, cu brațele întinse lateral și zâmbind.

— Mi-ai spus că este mare, dar e imposibil să-ți imaginezi dimensiunea până nu vezi cu ochii tăi. Doamne, asta este o cruzime! Spațiu cât vezi cu ochii! *Shit, shit, shit!* Și corturile țin rece ca dracu'!

Turist.

Cobor și mă întorc spre tabără. Cel puțin o sută de persoane s-au adunat și aici. Stau în fața clădirii de cercetare, lângă padocul în care caii vor fi eliberați în curând.

Clădirea a fost vopsită de când am fost aici ultima dată. Au văruit-o cu un albastru intens, poate nu chiar culoarea pe care aș fi ales-o eu, dar albastrul intens al cerului este culoarea preferată în partea aceasta de lume. În general, mongolilor le plac culorile puternice. Albastru, portocaliu și verde fistic. Chiar și acoperișurile sunt viu colorate. La început, mi s-au părut

urâte. Dar m-am obișnuit cu această beție de culori. Când natura însăși este atât de uniformă, e plăcut să ai ceva la care să te uiți.

Toată lumea e liniștită și mă privește. Se uită la nemțoaica scundă, de vârsta a doua, care a demarat întreg procesul. Oamenii provin din taberele de corturi din apropiere, seminomazi, unii probabil că sunt mai atașați de aceste locuri decât alții. În plus, mai sunt și angajații rezervației. Tinerii stau drepți pe caii lor.

În același timp, Jochi vine agale spre mine, cu ochii ascunși sub șapca de baseball americană, dar văd că zâmbește larg.

— Karin! În sfârșit!

Îi întind mâna, dar el nu mi-o strânge, în schimb mă ia în brațe. Uau! Nu-mi amintesc să mă fi îmbrățișat vreodată! Dar presupun că este un gest firesc azi, și l-am îmbrățișat și eu scurt, iar apoi i-am dat drumul și m-am dat un pas în spate.

— Am reușit! spune el în engleza lui britanică impecabilă.

Jochi este mult mai bun în engleză decât mine, întotdeauna mă jenez când mergem împreună la întâlniri. Mi-a scris și mi-a spus că încearcă să predea personalului limba engleză. Parcă îmi și imaginez toți muncitorii de aici pornind călare și vorbind engleză cu pronunție de Oxford. Asta ar fi ceva!

— Da, da, încă nu am reușit, zic eu. Bronx bate cu copitele în pereții cuștii, Askania Nova nechează. Trebuie să scoatem caii.

— În curând, spune el. Acum ești în Mongolia.

Câteva picături de lapte sunt dispersate în aer de *tsatsal*, o lopată mică înfășurată în țesătură albastră, înainte să mi se predea bolul de argint cu lapte de cal. Bate vântul, producând valuri mici pe suprafața albă. Înghit în sec. Simt că am mustață de lapte la gură și mă șterg. Mathias își încrețește nasul de gustul necunoscut, dar nu spune nimic. Am vorbit despre asta în prealabil.

Ritualurile de aici sunt simple și atavice. Îmi plac. Aici ofrandele sunt închinate cerului și naturii. Nomazii sunt budiști, dar se închină și solului pe care merg, și cerului de deasupra lor. Ei cred că totul în natură are un suflet. Dacă cineva trebuie să se închine la ceva, în moarte și viață, acest lucru conferă cel puțin un sens.

Vasul de argint este curățat și, în cele din urmă, putem începe munca. Îi fac semn omului din macara, care așteaptă în spatele pârghiilor.

Se aude un scârțâit metalic puternic când cuşca lui Sydney este ridicată din camion. Atârnă în aer, și dintr-odată mi se pare atât de mică pe fundalul orizontului vast și gol și al câmpiilor nesfârșite. Câțiva dintre oamenii lui Jochi o apucă și o ghidează spre locul potrivit din padoc.

Apoi urmează Hamburg. Totul decurge repede, puțin prea repede. Muncitorii sunt prea rapizi când fixează corzile și mă întreb ce s-ar întâmpla dacă unul dintre cai s-ar mișca și dacă ar cădea cușca din pricina cârligelor prinse greșit Un picior rupt înseamnă adesea moartea acelui cal. Sau dacă se distruge cușca de lemn și i-ar intra calului așchii în piele? O simplă așchie poate provoca o reacție, o inflamație și infecție. M-a costat mii de mărci să-i transport încoace; caii aceștia valorează mai mult decât cei de curse. Nu-mi pot permite leziuni, dizabilități sau obstacole de nici un fel.

Dar cușca este prinsă corect și, în curând, va fi la sol. Jochi arată cu degetul mare în sus. Desigur, Mathias răspunde imediat, de parcă cei doi ar fi vechi prieteni. Probabil că lui Jochi îi place gestul, pentru că zâmbește.

În cele din urmă, cele opt cuşti stau una lângă alta în padoc. Între ele, doar o jumătate de metru. Sunt făcute din scânduri de pin și placaj negru, iar partea din față e plină de note prinse cu bandă adezivă.

Jochi îi informează pe patru dintre oamenii săi și mai roagă de asemenea patru tineri nomazi să ajute. Toți sar pe acoperișul cuștilor respective și se pregătesc să deschidă trapele.

— Ești pregătită? mă întreabă Jochi.

Dau din cap aprobator. Simt cum curge transpirația pe mine.

Când se consideră că o specie a dispărut? Când nu mai rămâne nici măcar un exemplar? Sau când ultimul, aflat în libertate, dispare? Mereu am fost de părere că o specie care nu mai există în sălbăticie nu există cu adevărat. Caii sălbatici nu mai trăiesc, nu așa cum le este scris în codul genetic, de mai bine de un secol. Au fost închiși în grădini zoologice și rezervații, bazându-se pe ajutorul oamenilor ca să supraviețuiască. Au primit fân, concentrate, sare și medicamente. Pentru că oamenilor le pasă de turmă, separă armăsarii solitari de harem, evitând astfel agresiunile și luptele pentru putere. De asemenea, omul îi ajută să evite consangvinizarea. Și, odată cu trecerea timpului, specia s-a adaptat tot mai mult la ajutorul oamenilor.

Animalele acestea au dobândit trăsăturile care s-au potrivit cel mai bine cu viața pe care o duceau. *Supraviețuirea celui mai adaptat* este un principiu valabil și în captivitate.

Dar acum îi voi lăsa liberi și n-am nici cea mai vagă idee cum vor decurge lucrurile. Este posibil ca cele mai sălbatice trăsături ale cailor să fi dispărut deja, acele caracteristici pe care strămoșii lor le avuseseră acum o sută de ani. Este posibil ca ele să fi fost eradicate în perioada petrecută de ei în Europa. Dar linia genetică este pură, cel puțin de asta sunt sigură. Caii pe care i-a adus sunt adevărați cai takhi, cai preistorici. Această rasă unică are șaizeci și șase de cromozomi, în timp ce toți ceilalți cai de pe pământ au șaizeci și patru.

Și acum urmele anilor petrecuți în captivitate se vor șterge. Aici, în Hustai, vor fi ținuți mai întâi câteva luni în interiorul padocurilor, pentru a se obișnui cu peisajul. Apoi vor fi eliberați și vor fi lăsați să se descurce singuri. Aceste opt exemplare sunt cele mai frumoase, iar celelalte vor fi aduse anul viitor. Am cai care așteaptă la o fermă din Franța, la Thorenc. Când vor fi suficient de mulți, ei înșiși vor fi responsabili pentru înmulțirea speciei. La un moment dat, specia aceasta va fi din nou atât de înfloritoare, încât să poată fi lăsată să se dezvolte liber. Cinci sute de cai, cinci sute de cai care se reproduc, care în fiecare an fată mânji puternici, de abia atunci voi putea fi liniștită.

Să fiu liniștită. Nu știu ce înseamnă asta. *Nebunie* este cuvântul pe care l-am auzit cel mai frecvent în asociere cu proiectul meu. Hybris. Cine ești tu și ce anume te face să crezi că ai ceea ce e necesar pentru a izbândi?

Dar asta nu are nici o legătură cu mine. Aici este vorba despre cai. Și eu nu sufăr de hybris. Vreau doar să salvez specia.

La un semnal, cei opt bărbați apucă trapa cuștilor. Le ridică concomitent, iar cuștile se deschid.

Hamburg este cel mai rapid. Aleargă, nechează, se întoarce și dă o tură de padoc. Nu șchiopătează, nu dă semne de oboseală și nici de rabdomioliză[3]; și nu are nici mușchii înțepeniți după atâtea ore de stat în cușcă.

3. Rabdomioliza este un sindrom caracterizat de distrugerea țesuturilor musculare scheletice, din cauza unor leziuni directe sau indirecte. Această boală este rezultatul morții celulelor musculare și eliberării conținutului lor în sânge.

Sydney îl urmează; și el a fost întotdeauna rapid și puternic. Merită să fie lider de herghelie. Armăsarii par sănătoși, se mișcă fără dificultăți, își scutură coama, nechează și fornăie.

Oare cum se simt acum? Oare cum este să fii în locul lor? În sfârșit în libertate! În sfârșit li se permite să alerge din nou! Dar ei nu au noțiunea expresiei în sfârșit, nu știu cât timp au fost închiși și nu știu dacă aceasta este ultima dată când sunt ținuți în padoc. Își vor petrece tot restul vieții aici.

În scurt timp iese și Bronx. Bronx cel puternic. Toți caii poartă numele primelor grădini zoologice în care s-au născut mânji przewalski. Întotdeauna mi s-a părut că numele Bronx i s-a potrivit foarte bine. Dârz și puternic. Nu am fost niciodată la New York, dar am auzit că Bronxul este un loc dur. Mi-l imaginez pe armăsarul acesta în rol de șef al unei găști de cartier. A fost imens încă de când a venit pe lume. N-am mai văzut niciodată un mânz atât de mare. Îmi amintesc cum eu și un veterinar angajat din Thorenc a trebuit să-l ajutăm să iasă. A trecut ceva timp până să fim siguri că va supraviețui, dar s-a dovedit un armăsar dur. Nimic nu-l duce de nas pe Bronx. Acum galopează dintr-o parte în alta în padoc. În același timp, cele două iepe, Askania Nova și Paris, au ieșit la trap, împreună cu mânjii, Woburn și Halle.

Doar Praga, iapa mea conducătoare, rămâne înăuntru.

Ceilalți cai s-au deplasat spre cel mai îndepărtat punct al padocului. Unii au început să pască. Bronx își arată dinții spre Sydney, este deja în proces de a-i submina poziția din turmă. La un moment dat, Bronx va prelua conducerea. Este cel mai puternic dintre tinerii armăsari și va deveni lider într-o zi. Dar înainte de acel moment, trebuie să-i protejez pe caii aceștia de propria lor agresivitate. Trebuie să separ armăsarii independenți de restul turmei cu o împrejmuire separată.

Dar mai întâi să mă ocup de Praga. Botul i se vede prin deschizătură, dar altfel nu dă semne de mișcare. Tocmai ea, care obișnuiește să fie prima! E o șmecheră, reușește întotdeauna să obțină câteva mere sau câțiva morcovi în plus, cea mai proaspătă și cea mai verde iarbă.

Praga este nepoata Orliței, ultimul takhi care a trăit în libertate. Orlița i-a fost oferită în dar președintelui Voroșilov al Mongoliei în 1957. Dintre cei patruzeci și unu de cai din lume care mai existau, doar doisprezece s-au dovedit fertili. Voroșilov a dus-o pe Orlița înapoi în Uniunea Sovietică. Ea

a născut patru mânji takhi sănătoși în captivitate înainte de a muri, în 1973, la vârsta de 26 de ani. Avusese nevoie stringentă de sânge proaspăt, Orlița, femela vultur, al treisprezecelea cal.

Specia a fost refăcută din doar treisprezece cai, mânz cu mânz. Grădinile zoologice din întreaga lume au colaborat. Totul a fost monitorizat și controlat pentru a asigura folosirea optimă a puținului material genetic de care dispuneam. Exemplarele pe care le-am adus aici provin de la cai diferiți. Și Praga este descendenta celui mai puternic dintre toți. Praga, cea puternică și alertă.

Dar acum nu este în apele ei. Nu vrea să iasă.

Jochi se uită la mine.

— E ceva în neregulă cu ea?

Am dat din cap în semn că nu.

— Probabil un pic obosită după călătorie, glumește Mathias. Este nemulțumită de confortul rusesc.

N-am energie să răspund. Mă duc la Praga.

— Hai, Praga. Vino, o îndemn. Hai, iapa mea. Ieși de acolo. Afară.

Dacă este rănită, echilibrul turmei e dat peste cap. Atunci nimic nu mai merge. Totul este nou pentru ei aici. Prin urmare, turma trebuie să fie ca înainte. Nu este posibil să existe acum rivalitate și competiție pentru putere. Asta produce întotdeauna daune. Nu-mi permit să tratez cai bolnavi și am nevoie de Praga.

— Mai avem mere? îl întreb pe Jochi.

Îmi dă o pungă. Bag mâna în pungă și iau un măr, simțind coaja netedă pe degetele mele transpirate.

Praga își ridică capul și miroase mărul.

— Eu sunt, îi spun. Hai acum.

Apoi pun mărul pe jos și mă îndepărtez.

— Trebuie să ieși ca să-l iei.

E liniște în jur. Atenția tuturor e îndreptată spre iapă.

Ea fornăie încetișor.

Și, în cele din urmă, se urnește din loc. Cu picioarele înțepenite face pași precauți, își întinde gâtul și pășește doar puțin în față. E încă pe jumătate în cușcă, dar nările freamătă și adulmecă.

Praga a fost printre primii cai pe care i-am primit în rezervație. S-a adaptat rapid și a născut mânji sănătoși în fiecare primăvară. A fătat

întotdeauna rapid și fără probleme. Și își urmărește mânjii, rămâne aproape de ei tot timpul, știe întotdeauna unde sunt. Este o mamă bună. Sydney și Praga au format un cuplu de când a venit el la Thorenc. El s-a dus direct la ea, și s-au acceptat unul pe altul de îndată. Ultimii ei patru mânji au fost ai lui. Și Woburn este al celor doi și are doar patru luni.

În cele din urmă, Praga face ultimii pași și iese din cușcă. Părăsește în sfârșit întunericul dinăuntru, fânul călcat în picioare și fecalele în care a trebuit să stea. Oamenii bat din palme.

— Hei! strigă Mathias.

Praga își lipește botul de măr și-l înhață.

Apoi iapa face câțiva pași, înainte să o ia la goană înspre ceilalți. Calcă lin și bine, totul arată bine. Pentru siguranță, mă grăbesc să intru în cușca ei și îi verific bălegarul. Este așa cum ar trebui să fie, nici un semn de constipație. Probabil că e doar obosită.

Acum toți caii pasc, ca întotdeauna, indiferent unde sunt, atâta timp cât există iarbă de mâncat. Cai, pur și simplu cai.

Jochi zâmbește din nou de sub cozorocul șepcii. Mathias mă înghiontește dintr-o parte.

— O să vezi că totul va fi bine! Cu caii tăi.

Caii tăi, parcă ar spune ursuleții tăi de pluș sau păpușile tale.

— Nu sunt ai mei, zic eu.

— Hm, nu, răspunde el, apoi râde.

— De ce râzi?

— Sunt ai tăi, Karin.

— Dar știi de ce ne aflăm aici? îl întreb.

— Pentru ca ei să stea pe propriile picioare?

— Da.

Mathias devine serios.

— Tot timpul mi-ai spus asta și mie, zice el, știi, când eram mic, că trebuie să stau pe propriile picioare. Îți mai amintești?

— Nu. Nu-mi amintesc.

El continuă să mă măsoare din priviri. Da, bine, îmi amintesc că am spus așa ceva odată. Cred că încercam doar să formulez într-un fel sau altul ideea de independență, printr-un limbaj care să fie pe înțelesul unui copil.

Poate a fost o greșeală. Probabil am făcut multe. Oare chiar am făcut așa multe?

De ce oare deschide subiectul acesta chiar acum? Ar trebui cumva să stăm aici și să despicăm firul în patru despre motivul pentru care a ajuns așa cum a ajuns?

Nu. El rostește primul lucru care îi trece prin minte, merge pe firul fiecărei idei. Are un control slab al impulsurilor. Poate că și asta e vina mea. Oare controlul impulsurilor se transmite genetic?

Mă întorc spre Jochi.

— Trebuie să-i examinăm pe toți cum trebuie. Acum, de îndată! Trebuie să verificăm dacă nu s-au rănit în timpul transportului.

EVA

Am condus câteva minute în liniște. Mă concentram la drum, dar simțeam prezența femeii de lângă mine, îi simțeam mirosul; izul de piele udă, de praf umed și de păr jilav, nespălat. Stătea cu mâinile nemișcate în poală. Avea jeg sub unghii, dar nu erau la fel de întunecate și groase ca ale mele, și nici julituri sau răni mici care să denote că era deprinsă cu munca fizică.

— Numele meu este Eva, am spus eu.

— Numele meu este Louise, mi-a răspuns.

Accentul ei era nedefinit, dar pronunța „r“-urile ca în engleză.

— Ești din aceste locuri?

— Nu.

— Dar vorbești bine norvegiana.

— Am învățat-o când eram mică.

Apoi nu a mai dat nici un semn că ar vrea să mai spună ceva, așa că am condus câteva sute de metri în tăcere. Mi-aș dori să fi spus ceva, ceva care să confirme că este de încredere.

— Noi locuim la o fermă, i-am zis. Sau, mai bine spus, într-un loc în care a fost o grădină zoologică. Acolo îngrijeam speciile pe cale de dispariție. Și publicul obișnuia să vină să vadă animalele sălbatice într-un habitat natural.

Mi-am dat seama brusc că trăncăneam degeaba.

Dar ea a întors capul și s-a uitat la mine.

— Natural? Ce vrei să spui prin habitat natural?

— Cât de natural se poate într-un loc îngrădit, i-am explicat eu. Am avut și o fermă cu animale domestice. Porci, vaci, capre pentru copii.

— Mai aveți încă animale?

Detectam nerăbdare în vocea ei.

— Îți plac animalele? am întrebat-o.

— Mi-au plăcut cele pe care le-am văzut.

— Am păstrat doar câteva animale sălbatice. Și câteva domestice. Două vaci, doi viței, un porc, patru capre și șase găini.

— Nu aveți cocoș?

— A murit iarna aceasta.
— Nu aveți nici tauri?
Întrebările au început să curgă.
— Nu. Nu mai avem.
— Și ce s-a întâmplat cu celelalte animale, cu cele care au fost aici înainte?
— La început, am redus numărul. Pe unele le-am expediat la grădinile zoologice din Europa, care erau încă deschise. Dar după ce n-au mai fost locuri unde să le trimitem, a trebuit să le eliberăm.
— Unde le-ați dat drumul?
— În pădure.
Am observat că se uita la mine, așteptând parcă să mai spun ceva. Brusc m-a apucat îndoiala, pentru că nu pricepeam de ce întreabă și încearcă să stoarcă informații de la mine. Oare voia să afle altceva? Unde se află ferma, cât de lipsite de apărare eram cu adevărat? Sau o interesau aceste detalii în mod real?
Apoi, n-am mai spus nimic. Oricum nu avea nici un rost să-i explic. Nu putea înțelege ce înseamnă să eliberezi o făptură rară, să-i dai drumul unui leopard de zăpadă. Sau să-l eliberezi? Noi lăsaserăm animalele să plece, renunțaserăm la responsabilitatea de a le îngriji, ne dăduserăm bătuți, iar în asta nu exista nici o libertate. Îmi amintesc cum am sedat leoparzii de zăpadă, pe Rolex și pe Longines, doi dintre cei doar 3 000 de leoparzi de zăpadă din lume. Îmi amintesc cum mergeau amețiți înainte să se întindă și să adoarmă. Solicitaserăm ajutorul fermelor învecinate pentru a-i putea transporta cu un camion. Apoi i-am dus departe, de-a lungul unui drum de țară, atât cât am putut să înaintăm prin pădure. Acolo i-am luat și i-am descărcat din camion. Am lăsat și masculul și femela în același loc. Chiar dacă erau animale solitare, care se întâlneau doar în timpul sezonului de împerechere și în rest erau singuri, i-am lăsat să înceapă o nouă viață împreună, în speranța că într-o zi se vor putea împerechea, că vor reuși să aibă pui înainte să fie uciși. Leoparzii se născuseră în captivitate și fuseseră mereu hrăniți de mâna omului. Dar, cel puțin, ne asiguraserăm că munceau pentru a-și obține mâncarea. Atârnam hălcile de carne undeva sus, astfel încât să trebuiască să se întindă după ele, sau le dădeam carcase întregi, similare cu prăzile pe care le-ar fi avut în libertate. De aceea erau probabil puțin mai bine pregătiți pentru sălbăticie, iar acesta era singurul gând care

mă consola. Dar, de fapt, nu aveau nici o șansă de supraviețuire. Animalele cu blana deschisă la culoare, pe fundalul pădurii verzi, erau o pradă ușoară pentru vânători. Ele aveau să fie vânate de bărbați înfometați, înarmați cu puști de vânătoare, care habar nu aveau și nici nu le păsa că erau două exemplare ale unei specii pe cale de dispariție Poate că acasă îi așteptau copii flămânzi, și poate nici nu aveau de ales.

Am condus mai departe, ocolind o denivelare de pe drum, căci asfaltul începuse de mult să se degradeze.

— Ai spus cumva că aveți nevoie de ajutor la fermă? m-a întrebat Louise după un timp.

— Ăăă… da… Avem nevoie de ajutor.

— Sunt obișnuită să lucrez în schimbul cazării și-al mâncării.

Și-a întins mâna spre ventilator, încercând să-l regleze.

— Ai mai spus că mașina e încălzită și uscată, a spus ea. Dar e condens pe geamuri, iar scaunele sunt umede.

Mi-a aruncat o privire. Era speriată? Încerca să afle dacă poate avea încredere în mine?

— Aparatul de aer condiționat consumă mult curent, m-am grăbit să spun. Încerc să nu consum mai mult decât trebuie. Nu știi niciodată când se ia curentul.

— Dar măcar ai curent. Chiar dacă este pe datorie.

— Cel care administrează centrala electrică în aceste părți e un bătrân. Încă nu are de gând să renunțe.

— Totul e oricum pe datorie, a spus. Și apoi s-a cufundat din nou în tăcere.

M-am uitat la ea. Avea ochii căprui deschis și părul închis la culoare. Era mai tânără decât mine, poate chiar cu zece ani. Tenul îi era încă neted. Arăta neprihănită. Plină de prospețime.

Am cotit de pe drumul principal și am oprit mașina. Mai demult, în această intersecție existase un indicator mare și strălucitor, care informa vizitatorii că se îndreaptă spre Grădina Zoologică Heiane. Acum doi ani, în timpul verii, vântul a doborât acel panou. Acum semnul zăcea aruncat în șanț și nu se mai vedea încotro ducea acel drum. În plus, puseserăm un copac doborât la jumătatea sa, astfel încât să pară impracticabil. Nimeni nu ne-ar găsi aici, nici un hoinar nu ar putea să ne caute sau să încerce să ne fure mâncarea sau animalele.

Dar acum am mutat copacul, am condus câțiva metri, am pus copacul la loc și am urcat din nou în mașină. Louise a văzut totul. Am încredere în tine, m-am gândit. Pot avea încredere în tine, nu?

Mai demult, drumul fusese luminos și deschis, dar acum este întunecos chiar și în miezul zilei. Copacii puneau stăpânire pe lume, fagul și molidul de Sitka se răspândeau mai rapid, pe măsură ce clima se încălzea și devenea mai umedă, periclitând astfel puținele flori care mai existau în șanțurile de pe marginea drumului. Numai mușchiului umed îi pria lumina slabă.

Am trecut de o curbă și apoi de poartă. La intrare ne întâmpina posterul cu mascota locală, glutonul Jens. Chiar dacă vopseaua era scorojită, îi puteai vedea totuși zâmbetul larg, de desene animate.

Isa și cu mine locuiam în partea de parc care fusese denumită Ferma țărănească. O casă albă, de țară, un hambar și un grajd mic, roșu. Culoarea se estompase de la soare și vânt, iar multe dintre scânduri ar fi trebuit schimbate, fiind putrede din pricina ploii. Sporii pătrundeau încetișor și se răspândeau, iar mucegaiul se înmulțea. Și acoperișul era spart pe alocuri. Țiglele s-au slăbit, iar dacă vântul se întețea, amenința să le desprindă de tot.

Tatăl meu a construit ferma. Acesta a fost mărețul său proiect. Copiii de la oraș obișnuiau să vină încoace cu autobuzele pentru a vedea cum a fost viața la țară odinioară. Sau cum ar fi trebuit să fie. O fermă paradiziacă, un rai al animalelor, unde totul era creat pentru a le oferi condiții optime patrupedelor și unde totul fusese planificat astfel încât oamenii să se simtă bine. Acum era diferit. Toate animalele pe care Isa și cu mine le păstraserăm la fermă se aflau aici pentru a ne ajuta, iar noi nu le mai puteam asigura cele necesare traiului.

Am intrat cu mașina în curte, am parcat și am scos coșul cu peștele.

Louise a coborât din mașină și s-a uitat în jur. A descoperit harta mare a parcului care era agățată pe gard și s-a apropiat de ea.

— Renul. Pisica sălbatică scoțiană. Glutonul, a citit ea. Nici nu știu cum arată un gluton.

— E mic și maro, i-am spus. Dulce ca un ursuleț de pluș. Dar este puternic și poate ucide animale mult mai mari decât el. Am auzit de cazuri în care glutonul a prins chiar și un elan. S-a suit pe el și l-a mușcat.

— Este pe cale de dispariție?

— Specia aceasta a fost salvată demult, în anii 1980, atunci când numărul exemplarelor a crescut. Dar nu îi priește prea tare climatul acesta umed. Mai există exemplare departe, în nord. Chiar dacă au rămas puțini, continuă să fie vânați. Poate chiar și tu ai mâncat carne de gluton fără să știi.

— Poate.

Și-a plimbat un deget pe hartă și s-a oprit la unul dintre numele de acolo.

— Ați avut și lupi?

— Da.

— Și i-ați eliberat? În pădurea asta?

— Am expediat perechea de lupi într-un parc național din Suedia. A reușit să rămână deschis încă o bucată de vreme după ce noi am fost nevoiți să închidem.

— Pfff!

Am înțeles că încerca să fie amuzantă, dar nu am reușit să zâmbesc, gândindu-mă la trupurile anesteziate ale animalelor pe durata călătoriei. A fost singura dată când i-am văzut de aproape. Adormiți, păreau mici şi firavi, inocenți. Era aproape inimaginabil că erau aceleași animale pentru care stabiliserăm cele mai stricte reguli de siguranță din toată grădina zoologică.

— Oricum sunt atât de mulți lupi în pădure în prezent, încât nu mai contează o pereche în plus.

Louise a făcut o grimasă.

— Așa e. Probabil am mâncat și carne de lup, fără să știu.

— Cred că ai fi observat. Lupii au o carne ațoasă.

În clipa aceea Isa a ieșit din casă. Trei emoții diferite i-au străbătut chipul, mai întâi frica pe care o simțise crezând că e singură, apoi ușurarea că m-a văzut acasă și, în cele din urmă, curiozitatea cu privire la necunoscuta pe care o adusesem cu mine.

Și-a tras fermoarul gecii de ploaie și a venit la noi, uitându-se fix la Louise.

Louise i-a întins mâna, zâmbind. Isa a dat mâna cu ea fără să-i întoarcă zâmbetul, dar era clar conștientă de mișcarea brațului și de strângerea mâinii. Și-a amintit să strângă mâna în mod corespunzător, m-am gândit, și-a amintit, așa cum o făcuserăm și noi de atâtea ori înainte, când exersasem cu ea. Trebuie să simți o strângere de mână cum se cuvine, așa, da, și

trebuie să-l privești în ochi pe cel cu care dai noroc atunci când îți rostești numele.

Acum un an Isa ar fi întrebat: „Cine ești tu?“, „De ce ești aici?“, „De unde ești?“. Fusese genul acela de copil care voia mereu să afle de ce, obosindu-mă cu întrebările. De ce nu vedem planetele dacă sunt atât de aproape de noi? De ce doar oamenii pot să vorbească? De ce sunt morcovii portocalii? De ce cade totul pe pământ, cu excepția păsărilor? De ce este Einar tatăl meu? Datorită noii dimensiuni a conștiinței de sine pe care o dobândise, Isa își ține în frâu curiozitatea. Se preface că este cel mai firesc lucru din lume ca cineva să vină în vizită, de parcă mereu am fi primit oameni în vizită, de parcă ar fi fost obișnuită cu necunoscuții.

Am urmat-o pe Louise în casă și am lăsat peștele în bucătărie. Aș putea să-l prăjesc pentru cină, să fac ceva bun, de vreme ce avem un oaspete. Dar nu era suficient pentru trei persoane. Și, de asemenea, a fi fost mai bine să-l păstrăm pentru o zi în care chiar aveam nevoie de el. După ce ea va pleca.

Aveam spațiu destul, cinci camere, plus o bucătărie și două băi. Unele camere aveau mobilier vechi țărănesc. Covoarele erau țesute manual, perdelele de dantelă, mesele și scaunele de pin, dar numai camerele care cândva fuseseră accesibile publicului. Restul erau pe jumătate goale, cu podele reci, care răsunau a gol.

Am condus-o pe Louise în camera de oaspeți. Acolo erau doar un pat și un scaun. A măsurat camera cu privirea, dar nu a zis nimic.

Atunci m-am răzgândit.

— Avem una care este mai drăguță, i-am spus.

Apoi am condus-o în camera Annei. Perdelele croșetate, rămase de pe vremea străbunicii mele, filtrau lumina. Pe perete era un tablou pictat de un amator care înfățișa Ferma Heiane așa cum fusese odinioară. Fratele străbunicului nostru îl pictase și, când tata a vrut să-l ducă în pod, Anne l-a salvat, luându-l la ea în cameră. Îmi amintesc că-mi spusese că avea să-l ia cu ea atunci când va pleca, dar și-a dat seama că era prea mare. Nici ea nu-și luase prea multe lucruri, nu mai mult decât putea să care, iar eu îi păstrasem camera exact așa cum fusese dintotdeauna. Până și mirosul ei rămăsese impregnat în pereți, parfumul pe care îl folosea mereu înainte să nu mai poată fi găsit, un parfum diafan cu iz de citrice. Am încercat să șterg praful și să fac ordine în fiecare săptămână. Totul era pregătit pentru când se va întoarce.

— Ce cameră frumoasă! a exclamat Louise.

— Nu văd de ce nu ai sta chiar în camera asta, i-am spus, nesigură dacă voiam să o conving pe ea sau pe mine însămi că este o idee bună.

M-am dus la bucătărie pentru ca Louise să-și poată schimba hainele umede. Acolo mă aștepta Isa. S-a întors spre mine, autocontrolul ei dispăruse și deodată rămăsese doar un copil neliniștit. Mi-a șoptit cu o voce în care se simțea furia reprimată:

— Cine-i asta?

— Avea nevoie de ajutor, i-am spus.

— Dar cine este? Te-ai mai întâlnit cu ea înainte? A venit cineva cu ea? Cunoști pe cineva care o cunoaște?

Am dat din cap în semn că nu.

— Doamne, mamă!

— Isa, va dormi aici doar o noapte.

— Dar de ce naiba…

— Nu trebuie să încetăm să ne ajutăm reciproc.

— Tu trebuie să-i ajuți pe toți. Nu-i de ajuns că ajuți animalele?

— Animalele fac mai mult pentru noi decât facem noi pentru ele.

— Bine! Caii tăi nărăvași fac multe. Așa este! Nike și Puma îți sunt de mare folos!

Vocea ei dobândise un ton mai grav în ultimii ani, devenise puțin răgușită, aveam bănuiala că vorbea răgușit intenționat, mai ales când era sarcastică. Ca acum. Ironia i se dezvoltase treptat. Însă nu-mi aminteam când începuse. Dar comentariile acestea acide se tot intețiseră, iar acum nu mai exista nici o conversație fără vreo remarcă acidă ca lămâia din partea ei. Descoperirea acestui instrument eficient numit ironie fusese în mod evident grozavă pentru ea și părea că îi place să încline capul, să-și mijească ochii și să rostească pe un ton calm și controlat exact opusul a ceea ce intenționa să exprime.

— Încă mai izbutim să avem grijă de cai, i-am spus. De acești doi cai vom reuși să avem grijă, să știi.

— Ce bine că trăiești singură, a spus ea. Bine că nu mai ai pe nimeni altcineva de care să te îngrijești, bine că poți decide totul de capul tău și că poți să târăști pe oricine acasă, fără să te gândești că ar putea fi periculos.

— Nu mi se pare foarte periculoasă.

— Și în plus este o tâmpenie să aduci aici alți oameni, când noi oricum vom pleca.

— Trebuie să încetezi să mai spui asta.

— Și unde mai pui că avem încă o gură de hrănit acum.

— Are nevoie de ajutor.

— Are nevoie de ajutor. M-a imitat ea cu o voce de copil.

Căcăcioasă mică, m-am gândit, ticăloasă mică ce ești! Dar nu am spus asta. Din greșeală, uneori am ripostat în mod intempestiv și i-am aruncat vorbe care doar au înrăutățit situația. Pentru că atunci avea o scuză să-mi întoarcă aceleași cuvinte în nas. Dar de o sută de ori mai des. Dacă tu ai spus asta, atunci și eu pot. Și asta dura luni întregi. Tu ai spus-o, tu ai strigat la mine al naibii de tare, și atunci pot să o spun și eu. Pot să zic ce dracu' vreau eu!

În clipa aceea a apărut Louise. Purta un tricou uscat, dar avea aceiași blugi umezi pe ea. Era în picioarele goale pe podeaua uzată, de lemn de pin. Poate că nu avea decât o singură pereche de pantaloni.

— Îți pot împrumuta eu niște haine uscate, i-am spus. Isa are unele în plus.

Printr-o mișcare aproape imperceptibilă a buzelor Isa mi-a dat de înțeles cât de mare îi era nemulțumirea. Stătea lângă blatul de lucru din bucătărie, iar eu, lângă fereastră. Louise a pășit desculță în golul dintre noi. A cercetat-o din priviri mai întâi pe fiica mea, apoi pe mine, apoi s-a întors din nou spre Isa.

— Semeni cu mama ta.

Isa a a făcut o grimasă.

— Este adevărat, a repetat Louise. Semeni foarte bine cu ea.

— Super! a comentat Isa.

Am încercat să zâmbesc.

— Asta nu e ceva ce dorești atunci când ai paisprezece ani, i-am spus. Louise părea confuză.

— Ah, nu?

Isa și-a dat ochii peste cap, așa cum doar o tânără de paisprezece ani o poate face, de parcă și-ar fi dat tot corpul peste cap, nu doar ochii.

— De ce nu? s-a interesat Louise. De ce nu vrei să auzi așa ceva?

Tălpile ei goale erau orientate ușor una spre alta pe podea. M-am simțit rușinată de întrebarea ei și am săgetat-o pe Isa cu o privire severă.

— Îmi pare rău, a bombănit Isa. N-am vrut să sune așa.

După aceea nimeni nu a mai spus nimic. Toate trei stăteam nemișcate în bucătărie, cu Louise în mijloc, între Isa și mine. Iată o nouă prezență fizică în această încăpere în care fuseserăm doar noi două atât de mult timp!

Am început să pun masa, am împins un scaun pe o latură a ei până în capăt, așezând scaunele în triunghi, ca să ne vedem între noi.

Dar Isa voia să mute scaunul înapoi.

— O să ne împiedicăm de el.

— Stai liniștită.

L-am împins binișor sub masă.

— Uită-te aici, nu ocupă spațiu deloc.

— Este în mijlocul bucătăriei.

— E mai bine așa.

— Bine.

Nu era de acord, dar n-a mai spus nimic, ci doar a aruncat paharele pe masă. Regretam deja. Louise urma să plece a doua zi, deci nu era necesar să schimb nimic din vechea orânduială. Nu aveam de ce să o enervez atât de tare pe Isa.

Louise stătuse deoparte și asistase la întreaga scenă, iar acum s-a apropiat cu un pas.

— Pot să mă așez oriunde.

— Așază-te aici, i-am spus eu punând mâna pe spătarul scaunului. Louise a încuviințat încet din cap, s-a apropiat de scaun și l-a tras.

Isa i-a aruncat o căutătură plină de ură, apoi s-a dus la frigider să scoată untul. Eu am scos cutia cu pâine crocantă. Este pâine coaptă de mine. Asta mâncam de obicei la cină: pâine crocantă de secară cu unt. Uneori cu carne uscată sau afumată, rareori cu gem de mere. Nu știam ce urma să mâncăm după ce se termina toată făina din beci. Trecuse mult timp de când văzusem pe cineva să vândă făină la debarcader.

Isa a pus apă la fiert pentru ceai. Mirosul plăcut de mentă parfuma bucătăria. Plantele de mentă din grădină erau rezistente și se înmulțeau rapid. După ce cafeaua a devenit imposibil de găsit, asta am băut.

Am mâncat în tăcere. Zgomotul de pâine crocantă zdrobită între dinți a devenit stânjenitor de tare. Isa n-a catadicsit să-mi arunce nici măcar o singură privire. Era expertă în folosirea tăcerii pe post de armă. Știa cât de tare mă neliniștea când nimeni nu spunea nimic. Mesele au fost

întotdeauna importante pentru mine. Chiar dacă eram doar noi două, eu voiam să ne așezăm și să luăm micul dejun, prânzul și cina așa cum se cuvine într-o familie. La orele stabilite, conform unui program stabil. Și obișnuiam să stăm la taclale și să ne povestim una alteia cum fusese ziua care tocmai a trecut și apoi planificam ziua următoare.

Nu-mi puteam aminti când mâncase ultima dată cineva cu noi. Richard și familia lui veniseră pe la noi mai demult, dar mesele cu ei au fost dificile. Richard îmi acorda prea multă atenție, iar Tina se supăra. Și apoi se certau neîncetat cu fiul lor, care era cu un an mai în vârstă decât Isa, înalt, bine dezvoltat și în permanent conflict cu părinții lui. Mereu mă surprindea faptul că nu era decât un an diferență între Isa și el. În vreme ce el arăta ca un adult, ea încă se juca cu păpușile.

Fiica lor, Agnes, era de asemenea o sursă de îngrijorare deoarece se îmbolnăvise în urmă cu trei ani, când i se infectase o rană care nu s-a mai cicatrizat. Nu se găsea nici un fel de medicament. Nu știau dacă avea să supraviețuiască, dar în cele din urmă și-a revenit, deși nu a mai fost niciodată la fel ca înainte, și obișnuia să se joace cu mâncarea și vorbea foarte puțin. Richard era de părere că trebuiau să găsească ajutor medical undeva mai la nord. Într-un final, părea că nu-și poate lua gândul de la această posibilitate. Dacă ar putea să plece de aici, atunci ar putea să găsească un medic care s-o ajute pe Agnes. De parcă ar exista spitale complet funcționale înșirate de-a lungul drumului.

Am continuat să mâncăm fără să spunem nimic. Crănțănitul pâinii devenise imposibil de suportat.

— De cât timp locuiți aici? a întrebat Louise după un timp.

— Toată viața am locuit aici, i-am răspuns, ușurată că în sfârșit cineva a zis ceva. Grădina zoologică este în administrația familiei mele.

Ea se uita întrebător când la mine, când la Isa.

— Și acum ați rămas doar voi două?

Am dat din cap aprobator.

— Părinții mei au murit de tineri. După aceea, sora mea şi cu mine am preluat conducerea.

— Ea unde este?

Asta a fost ca o scurtă lovitură neașteptată de ciocan în moalele capului.

— A plecat.

— Unde?

Mi-am întors capul, de parcă aș fi vrut să scap de acel sentiment neplăcut.

— Nu întreba despre Anne, a spus Isa apăsat.

— Isa, te rog! am apostrofat-o.

M-am uitat la Louise.

— Nu este nimic dramatic. Sora mea a plecat, dar probabil se va întoarce.

— Probabil este cuvântul cheie din propoziție, a spus Isa.

— Isa!

— Și ești foarte supărată pe ea. De aceea nu o pomenești absolut niciodată.

Apoi s-a întors spre Louise și a continuat:

— Și să nu întrebi nici despre tata. Deoarece ea nu îndrăznește să spună nici o vorbă despre el.

— Ajunge! i-am zis.

M-am uitat țintă la ea, cu o privire pe care am încercat să o fac mai tăioasă, dar căutătura Isei exprima mai degrabă tachinare decât confruntare deschisă.

Louise a chicotit și s-a uitat în farfurie:

— Sunt bune pâinicile de secară, a rostit ea încet.

— Eu și Isa ne-am descurcat bine, am adăugat. Chiar de la început. Nu-i așa, Isa?

Ea a dat din cap cu reticență.

— Se poate spune că da.

— Și facem școală acasă în fiecare seară.

— Da, da, e grozav! În fiecare seară, a subliniat Isa.

— Școala este importantă, i-a spus Louise.

— Inclusiv sâmbăta, a zis Isa.

— Într-o zi îi vei mulțumi mamei tale, a spus Louise.

— Ai auzit? am întrebat zâmbind.

Isa a oftat drept răspuns.

Când a venit momentul să ne culcăm, Louise a rămas pe hol.

— Deci tu vei dormi acolo? A arătat spre ușa camerei mele.

Am din cap că da.

— Și Isa acolo?

— Da, dar de ce întrebi?

— Doar așa…

— Noapte bună!
— Noapte bună… Și mulțumesc încă o dată.

Am rămas trează pe întuneric. Nu era decât un perete subțire între camera mea și a Annei, și în casă reverbera orice sunet. Dar nu am auzit nici un zgomot de acolo.

În ultimii ani, începusem să prețuiesc foarte mult sunetele. Pe măsură ce oamenii dispăreau din fermele din jurul nostru, tăcerea devenise din ce în ce mai intensă. Liniștea impermeabilă și rezistentă înghițea toate zgomotele. Doar când bătea vântul sau când ploua tăcerea era acoperită de rafalele de vânt printre crengile molizilor sau de picăturile de pe acoperiș.

Patul Annei scârțâia. Nu mi-a plăcut niciodată acel sunet. Se auzea când Anne se zvârcolea de pe o parte pe alta în somn, iar atunci cadrul întreg scârțâia. Și în lunile dinaintea plecării ei zgomotele se făceau auzite neîntrerupt toată noaptea. Sora mea, care nu fusese niciodată îngrijorată de nimic înainte, zăcea trează. Într-o dimineață, când am deschis ușa de la camera ei, am văzut că dăduse jos salteaua din pat și o întinsese pe podea, ca să nu mă deranjeze. Ar fi trebuit să înțeleg ce decizie urma să ia, și cu toate acestea, pentru mine a fost un șoc că a plecat, c-a renunțat.

Acum nu am auzit nici un zgomot. N-am auzit nici când Louise s-a dezbrăcat, nici când s-a așezat pe pat și nici când și-a aranjat pătura să se acopere. Ceva tot ar fi trebuit să aud, m-am gândit eu, o tuse discretă, dacă nu altceva.

De ce era atât de important pentru ea să știe unde aveam să dorm eu?

M-am zvârcolit cu mișcări puternice, așa că arcurile din propria mea saltea au scos un scârțâit ca un țipăt. Am produs un zgomot pentru a obține un răspuns, dar nu mi-a răspuns nici un ecou.

Chiar nu știam cine este Louise.

O adusesem în casa mea și nu știam nimic despre ea. Nu îi știam nici vârsta, nici de unde venea, nu eram sigură nici că Louise era numele ei adevărat și nici care era numele ei de familie. Dacă ar fi fost bărbat, nu aș fi făcut niciodată așa ceva.

Isa nu ar trebui să doarmă singură. Louise putea să se apropie cu ușurință de ea, să stea lângă patul ei, deasupra fiicei mele adormite, să ia o pernă și să o așeze peste fața ei. Sau poate că avea un cuțit sau o armă de foc în rucsac. Nici Isa, nici eu nu ne încuiaserăm ușile. Ar fi trebuit să o avertizez să-și blocheze ușa. Cu capul de pernă, fiica mea frumoasă dormea, cu tenul

ei neted, cu genele lungi, respirând liniștit. Și poate că Louise era aplecată deasupra ei chiar acum. Și ținea ceva în mâini.

Circulau atât de multe povești! În ultimii ani, tot mai multe, de fiecare dată când stăteam la taclale cu cineva în port, mai aflam câte ceva. Atac, jaf, viol. Hoinarii pătrundeau în casele care mai rămăseseră, luau puținul pe care îl găseau, bijuteriile moștenite, cartofii, carnea, ouăle și laptele și, dacă nu dădeau peste nimic, le luau oamenilor stima de sine, în special femeilor. Le puneau la zid, le izbeau cu putere și le lăsau fără voința de a mai trăi.

Pe mine nu m-a jefuit niciodată nici un necunoscut. Doar Einar.

Odată am cumpărat o pușcă veche. Pușca fusese livrată cu câteva gloanțe incluse, și apoi am reușit să obțin niște muniții pentru tras la țintă în discuri de lut, chiar dacă acele gloanțe aveau bătaia scurtă. Am pus pușca sub pat. Au trecut câteva săptămâni și eram atât de mulțumită de mine însămi, îmi amintesc, în acele săptămâni, încât aproape că speram că va veni Einar, doar ca să-l pot alunga, o dată pentru totdeauna. Și când a apărut în sfârșit, am intrat în dormitor și am scos arma. M-am postat în prag și am îndreptat pușca spre el. M-am gândit că ajunsesem, în cele din urmă, să văd pe fața lui aceeași anxietate pe care el o văzuse de atâtea ori pe a mea. Dar el doar a râs batjocoritor. Apoi a făcut doi pași rapizi spre mine și, dintr-o mișcare, fără nici o vorbă, mi-a răsucit arma din mâini și a îndreptat-o spre mine.

A luat arma cu el când a plecat. Nu am mai văzut-o niciodată. Ulterior, mi-am luat un pistol pentru sacrificarea animalelor, nu mai voiam să depind de Richard pentru asta. Spre deosebire de multe alte pistoale pentru sacrificare, acesta semăna cu o armă obișnuită. Nu ar fi putut ucide un intrus, dar l-ar fi lăsat inconștient.

Totuși, am lăsat arma în hambar, să fie la distanță sigură. Oricum nu m-ar fi ajutat prea mult acum.

Ar fi trebuit să am o armă ca lumea. Louise nu era mai puternică decât mine; n-ar fi putut să se elibereze nici măcar din brațele mele dacă aș fi ținut-o cu forța. Ar fi trebuit să fac troc pentru o pușcă nouă. Nu pentru a mă apăra de Einar, ci de oameni ca el. Dar o armă costa mult și nu mai aveam nimic de oferit la schimb, obiectele de valoare se terminaseră de mult: pantofii noi de iarnă ai Isei se tociseră deja, cutia cu hrană concentrată se golise de mult, o piatră de sare pentru cai. Toate obiectele valoroase s-au

irosit treptat. Și nu îndrăzneam să dau la schimb mâncarea, întrucât era bunul cel mai de preț pe care-l aveam.

M-am foit în pat, mi-am ridicat fundul de pe saltea și m-am lăsat din nou cu putere, și patul a scârțâit puternic. Apoi am tușit, tare și artificial.

A durat o secundă. Două. Trei.

Apoi s-a auzit un sunet din camera alăturată. Un scârțâit de pat. Louise mișuna pe acolo. A tușit și ea încetișor drept răspuns. Nu era periculoasă, m-am gândit eu în sinea mea, nu este periculoasă.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

2
Un om cu multe afaceri

EQUUS PRZEWALSKI POLIAKOV
Equus
przewalski
poliakov

Numele îmi răsuna în minte când am ajuns la grădina zoologică, destul de târziu după întâlnirea cu Poliakov. Caii preistorici, în turme, pe stepe, cu adierea vântului în coamă și-n cozi, alergând, alergând mereu, așa cum alergaseră de mii de ani; imaginează-ți cum ar fi dacă ar exista cu adevărat!

În fața intrării flașnetarul era pe cale să învârtească maneta și să producă sunetele acelea țipătoare, iar la ghișeul de bilete, mai multe mame stăteau la coadă cu copiii lor, îmbrăcați de duminică. Plouase în timpul nopții, dar cerul era pe punctul de a se însenina, pământul umed strălucea și peste tot erau bălți. Un băiețel descoperise cât de bine era să țopăie într-o baltă, și întregul costum alb de marinar era stropit cu noroi, îi picura din lunga panglică de mătase, iar bona lui britanică îl dojenea când în engleză, când într-o rusă stricată.

M-am grăbit să trec de coada formată de vizitatori și am întâlnit un angajat cu un ponei de închiriat, pe care-l trăgea de o frânghie spre mica arenă de călărie. Am schimbat câteva fraze de complezență cu îngrijitorul, în timp ce îi cercetam chipul. Aveam doisprezece îngrijitori, toți îmbrăcați în uniforme verzi, cu revere negre și cu nasturi aurii, și eu eram foarte mulțumit că țineau animalele sănătoase și curate, iar pantofii lor erau mereu curățați și nasturii lustruiți. Acest îngrijitor cu siguranță nu înțelesese care era standardul.

— Găsești soluție de curățat în magazie, am spus. Te rog să o folosești!

A încuviințat din cap, pornind cu poneiul după el, iar eu întrezăream deja cum se formează coadă de oameni chiar lângă hipodrom. Copiii se dădeau

fiecare o tură pe spatele micuțului animal și mulți se întorceau în fugă la coadă, imediat ce se dăduseră jos de pe ponei. De parcă așteptarea călăriei, sentimentul pe care îl aveau în timp ce stăteau la coadă, ar fi făcut parte din experiența lor, în egală măsură cu călăritul – o aventură destul de lipsită de evenimente, care dura aproximativ un minut. Dacă o mică plimbare putea trezi astfel de emoții, cât de bucuroși ar fi de un cal przewalski?

Dar unele lucruri sunt greu de priceput uneori. De exemplu, nu am înțeles de ce îi acordau atât de puțină atenție antilopei noastre unicat. Și ea avea nevoie de puțină companie, întrucât perechea ei murise la foarte scurt timp după ce au ajuns la grădina zoologică, anul trecut, iar acum masculul zăcea întins pe podea în cușcă, cu puțin interes pentru tot ceea ce îi dădeam de mâncare – nici măcar iarba proaspătă de primăvară nu l-a entuziasmat și ochii lui căprui deveneau tot mai lipsiți de strălucire pe zi ce trecea.

Dar în schimb vizitatorii dădeau buzna la Berta. Animalului mare și greoi i s-a permis să rămână afară pe perioada verii. I-am alocat o zonă foarte bună, dar cam murdară, mai ales astăzi, cu glodul care se forma după ploaie. Copiii se înveseleau de fiecare dată când se răsucea și rânjea așa cum ei nu aveau voie să o facă.

Un îngrijitor deschidea poarta de la adăpostul ei, eu m-am uitat la ceas; era timpul ca prima zi de divertisment să-nceapă. Îngrijitorul era unul dintre cei mai experimentați angajați ai noștri, deoarece, deși hipopotamii par calmi și lenți, pot deveni foarte violenți atunci când se simt amenințați. De aceea lăsam foarte puțini oameni să se apropie de Berta. Vizitatorii nu scoteau nici un sunet. Paznicul s-a apropiat de hipopotam atent și prudent, apoi l-a prins și i-a sărit în spate.

Am auzit aplauzele și uralele adunării din spatele meu în timp ce-mi continuam drumul spre birou. Evident, îi reușise și astăzi această schemă. Acum stătea pe spatele Bertei, fără să se țină, și era o priveliște despre care știam că vizitatorii aveau să le povestească entuziasmați și altora, după ce se vor fi întors acasă, la capătul unei zile petrecute la grădina zoologică și, astfel, ea devenea o experiență pe care și viitorii spectatori vor dori să o aibă. Acesta era motivul pentru care atât Berta, cât și îngrijitorul trebuiau să parcurgă rutina de mai multe ori în fiecare zi.

Mi-am continuat drumul spre birou, am trecut pe lângă fântâna arteziană și am observat că buruienile puseseră stăpânire pe unul dintre straturile de

flori; era sezonul de creștere acum în iunie, plantele nedorite parcă răsăreau din pământ în clipa în care le întorceai spatele.

De altfel, aceasta era perioada anului în care parcul era cel mai frumos, straturile de flori erau pline de viață, căsuțele de lemn erau vopsite în culori vesele, iar în mijlocul grădinii strălucea scena nou construită, unde aveam să oferim divertisment în fiecare seară de acum înainte. Totuși, brusc am avut impresia că lipsește ceva.

Am trecut pe lângă cimpanzeii pitici, ursul brun, cușca mare cu peruși și papagali. Peste tot erau copii și adulți care băteau din palme, strigau de bucurie și vorbeau despre animale. O mamă și o fetiță se uitau la plăcuța de alamă care era fixată pe cușca ursului brun, unde era trecut atât numele rusesc al animalului, cât și numele său latinesc și originea acestuia. Mama i-a explicat copilului ce scria și le-am auzit vorbind despre urși și despre Siberia. Am simțit un fior de mândrie, deoarece grădina zoologică probabil că oferea și divertisment, dar, în primul rând, o vizită aici oferea noi cunoștințe despre lumea minunată în care trăim, sporind interesul pentru ea. Imaginați-vă ce discuții s-ar naște pornind de la caii preistorici: despre specii, dezvoltarea acestora și poate chiar despre Darwin.

„Un cal! Un cal! Regatul meu pentru un cal!“ a răsunat dintr-odată în capul meu, în timp ce mergeam prin propriul meu regat. Rareori se potriviseră mai bine versurile lui Shakespeare.

Lângă țarcul cămilei era un spațiu liber. Încă nu am decis ce să aducem acolo, iar caii s-ar simți bine lângă un alt rumegător. *Equus przewalski poliakov*, mă gândeam. Tu ai putea să stai în acest loc! Am încercat să mi-l imaginez aievea: calul, un armăsar mic, robust. Cum ar fi să-mi pun mâna pe botul lui, să-l mângâi ușor, în timp ce copiii și adulții se adună afară, jubilând și aplaudând mai tare ca niciodată. Și un mânz mic, fragil, cu picioare tremurătoare, primul mânz sălbatic care se va fi născut vreodată într-o grădină zoologică – calul din mituri, din peșteri, părintele tuturor celorlalți cai; locuitorilor din Sankt-Petersburg le-ar plăcea asta și ar sta la cozi atât de lungi, încât nu ar mai trebui să mă gândesc vreodată la aspectul economic.

Dar cine ar putea să-mi aducă un cal sălbatic?

Am intrat grăbit în birou și am închis ușa. Pe rafturi aveam ziare și reviste, toate destinate oamenilor ca mine, zoologilor și personalului grădinilor zoologice, celor interesați în mod deosebit de aceste teme. Am

început să răsfoiesc documentele, să citesc despre expediții în țări străine, unele dramatice, altele nereușite, altele atât de brutale încât am fost oripilat. Am selectat câteva nume, mi le-am notat, dar unul mi-a atras atenția în mod deosebit: Wilhelm Wolff. În ciuda faptului că nu părea să aibă nici patruzeci de ani, deja îi mersese vestea că poate captura diverse animale. Poveștile despre fermele sale erau multe și incredibile. Pasiunea lui pentru animale începuse de la vârsta fragedă de patru ani, mai precis, în anul 1848. Tatăl său, care era vânzător de pește, primise nu mai puțin de șase foci vii, pe care nişte pescari le prinseseră în plasă. Tatăl lui Wolff era un bărbat creativ și iubitor de animale, și i-a venit ideea să expună focile lângă casa lui din Hamburg. Locuitorii orașului s-au adunat rapid în jurul cuștilor, plătind sume exorbitante pentru a le observa, ceea ce l-a încurajat pe tatăl lui Wolff să ducă animalele la Berlin, unde entuziasmul în rândul publicului a fost și mai mare.

Așa a pornit afacerea lor. Familia a început modest, cu o vacă, capre, gâște, o maimuță și un papagal, dar curând s-a extins și a adus hiene, păsări, inclusiv un urs polar. Menajeria avea un loc permanent pe proprietatea familiei, unde spectatorii puteau intra dacă plăteau bilet de intrare, dar tatălui lui Wolff nu i-a luat mult să priceapă că e foarte profitabil să cumperi și să vinzi aceste animale exotice menajeriilor și circurilor ambulante. Micuțul Wilhelm a crescut înconjurat de animale sălbatice, s-a obișnuit să le îngrijească de la început, le-a respectat și le-a iubit. Tatăl său totuși era un domn previzibil și a văzut că afacerea familiei ar putea presupune mai mult decât niște simple cunoștințe despre animale și creșterea acestora. Prin urmare, și-a trimis fiul la școală și a învățat atât în franceză, cât și în engleză.

Până când Wolff a devenit adult, compania se dezvoltase, transformându-se dintr-o afacere modestă într-o înfloritoare afacere de familie. Întrucât apăruseră multe grădini zoologice în Europa și America în anii 1860, în mod constant veneau clienți noi. Unul dintre cumpărătorii fideli ai lui Wolff a fost faimosul Phineas T. Barnum. Se spune că Barnum ar fi tranzacționat nu mai puțin de 3 000 de lire sterline cu o anumită ocazie în 1873, iar elefanții indieni s-au numărat printre acele achiziții.

De-a lungul anilor, Wolff a capturat animale din toate colțurile lumii, el și oamenii săi aveau mai multă experiență, dar, aș îndrăzni să adaug,

investeau și mai mult suflet în acest domeniu decât oricine altcineva din întreaga lume.

Am început să caut febril printre cărțile mele de vizită. În cele din urmă, am identificat-o pe a lui. Nu făcusem niciodată cunoștință cu Wolff însuși, dar corespondaserăm în multe ocazii în legătură cu tranzacții importante cu animale. Cu cartonașul în mână am stat pierdut în gânduri, trecându-mi un deget peste numele său.

Wilhelm Wolff, m-am gândit, oare tu să fii bărbatul pe care-l caut?

— Ești foarte tăcut, Mișa, mi-a spus mama.

— Îmi pare rău, i-am răspuns, și am vârât repede în gură o bucată de pui cu sos de smântână, unul dintre felurile ei preferate de mâncare.

Nu participasem activ la conversația de la masă, avea dreptate, deoarece gândurile mele erau cu totul îndreptate la scrisoarea pe care aveam de gând să o scriu după cină.

— Ești preocupat, nu e nimic, a spus ea împăciuitor.

— Da, sunt, într-adevăr.

— Și tatăl tău era așa, a continuat. De multe ori era prea absorbit de muncă să-și facă timp și pentru mine, iar eu știam că nu e indicat să-l deranjez.

— Întotdeauna ai fost o soție bună, am răspuns.

Of, ce-am făcut? Fără să bag de seamă rostisem din nou cuvântul cu „s". *Soție*. Speram ca ea să nu fi observat.

— Ești și o *bucătăreasă* extraordinară, am adăugat repede. Ai planificat acest meniu singură? Totul a fost absolut delicios, iar sosul nici prea gros, nici prea subțire, dar bănuiesc că l-ai gustat deja.

Voiam să mai adaug ceva, dar se pare că era prea târziu. Mama privea deja undeva în depărtare, de parcă s-ar fi uitat puțin în stânga mea, întotdeauna în partea stângă, pe partea inimii, și acum bănuiam ce avea să urmeze.

— Am trecut astăzi pe lângă Grădina de Vară.

— Prea bine. Copacilor le-au dat frunzele, presupun. O perioadă frumoasă a anului, nu crezi?

— Grădina de Vară este orișicum un loc frumos în care să te plimbi, a spus mama.

Orișicum… Un cuvânt atent ales dinadins, care semnala faptul că nu se va lăsa distrasă.

— Se prea poate, am spus, scufundând o altă bucată de carne în sos, penultima din farfurie, și nu peste mult timp puteam să mă ridic de la masă, după ce stătusem la ea suficient de mult.

— Este deja plină de oameni tineri, frumoși, a continuat mama. Am trecut pe lângă nu mai puțin de trei grupuri de fete. Erau atât de frumoase în rochiile lor vaporoase! Și ia ghici pe cine am zărit printre ele? Pe Elena.

— Ce coincidență!

Elena era fiica adoptivă a verișoarei mamei mele, Betsy. Elena și fratele, Aleksei, erau dintr-o familie cu nouă copii. După ce ambii părinți au murit la scurt timp unul după altul, copiii au fost împărțiți în familie. Betsy nu avea copii și i s-a dat voie să aleagă prima. O alegere care, potrivit ei, ar fi fost aproape imposibilă. Prima dată când mi-au fost prezentați cei doi frați, Betsy a plâns.

— Aceștia sunt frații, a spus ea. Cei doi norocoși. Iar cu restul, stimate domn, știți ce se va întâmpla cu ei? Săracii copii, sărăcuții de ei!

Îmi amintesc că Aleksei și Elena păreau amândoi foarte stânjeniți, de parcă nu ar fi fost deloc fericiți că tocmai ei doi fuseseră aleși. Nu existau câștigători în această situație și, potrivit mamei mele, probabil că nu au devenit niciodată pe deplin o familie, deoarece verișoara Betsy nu se putea abține să nu se gândească şi la ceilalți copii și să-i pomenească pe nume, zicând că ar fi trebuit să aleagă alții în schimb, că poate ar fi trebuit să ceară mai mult răgaz pentru a lua decizia; în definitiv, acesta a fost cel mai important aspect al vieții ei.

— Când te-ai întâlnit ultima dată cu verișoarele tale de gradul doi? Să tot fie un an, nu? m-a iscodit mama.

— Sigur a fost la aniversarea căsătoriei tale cu tata.

Mama obișnuia să-i adune pe toți cei din familie în ziua cu pricina, de parcă tata ar mai fi fost în viață, și probabil într-un fel, chiar era.

— Nu, Elena nu a venit, era la pat, pentru că era răcită. Trebuie că-ți amintești asta, a zis ea tăios.

— Exact. Așa a fost, am răspuns, deși nu îmi aminteam ca Elena să fi lipsit de la această petrecere de familie. Ea era doar una dintre domnișoarele din cârdurile numeroase ale familiei mele, care uneori îmi erau prezentate, parcă scoase din mulțime și depuse în fața mea, și care rapid și pufnind dădeau mâna cu mine fără să mă privească în ochi.

— Chiar a devenit o domnișoară frumoasă.

Era una dintre replicile preferate ale mamei.

— Nu mă îndoiesc de asta.

Această replică era una dintre preferatele mele.

— Ai vorbit cu ea? am întrebat-o.

— Părea atât de plină de vitalitate, știi și tu cum sunt tinerele domnișoare, doar râsete și bucurie! Nu am vrut să-i stric ziua, așa că m-am abținut să o deranjez cu prezența mea.

— Dar cu siguranță nu i-ai fi distrus ziua dacă ai fi conversat un pic.

Mama a sesizat imediat încercarea mea de-a o linguși.

— Imaginează-ți că a crescut deja atât de mult, încât merge cu prietenele în Grădina de Vară, a continuat pe un ton pe care nu l-aș fi putut interpreta decât ca prefăcut și contemplativ.

— Este, de asemenea, un loc frumos pentru plimbare, am spus. Dacă ai timp pentru asta. Să te plimbi, vreau să spun.

— Probabil că e o chestiune de priorități, a replicat mama.

— Pentru unii, poate, am adăugat.

Ea nu mi-a răspuns. Ci a mestecat o vreme în tăcere.

Mi-am pus ultimul dumicat de carne în gură, iar sosul mi s-a părut puțin prea sărat, carnea cam tare, a trebuit să mestec mult și bine înainte să-l înghit. Cu siguranță și ea a observat asta și a preferat să mă lase în pace… Sau poate că nu m-a lăsat în pace, ci a continuat să se gândească cum să formuleze mai bine, poate crezând că, dacă îmi spunea cuvintele potrivite, atunci eu mă voi da bătut, că dacă pur și simplu avea să menționeze ceva precum pantofi pentru bebeluși, sau rochia unei femei, sau locul potrivit de roit, aș ieși brusc în lume și mi-aș găsi pe cineva cu care să mă căsătoresc.

Gândul acesta întotdeauna m-a năucit. O femeie… Aici, în aceste camere, în pat cu mine noaptea, o altă ființă, care avea să ocupe spațiu cu rochiile, jartierele și mirosurile ei necunoscute. Nu, nu, nu! Dar mama nu se va da bătută niciodată. Pur și simplu voia să fiu fericit și, din moment ce norma impunea să mă căsătoresc, întrucât *viața bună în sine* era deseori definită prin căsătorie, printr-o femeie frumoasă, un alt trup în patul matrimonial și, mai târziu, râsul copiilor, pașii ușori pe podea, fiii stând în poziție de drepți lângă tatăl lor, probabil că și ea, în adâncul sufletului, la asta visa.

Adesea am recurs la mici anecdote din grădina zoologică pentru a mă gândi la altceva, nimicuri distractive care se întâmplaseră în timpul zilei, anecdote care puteau fi adaptate, exagerate sau poate aduse puțin din condei

pentru a scoate în evidență punctele amuzante. Uneori, dacă nu s-ar fi întâmplat nimic special, recurgeam chiar la povești vechi, pe care le schimbam doar puțin în funcție de anotimp și de vârsta animalelor. Dar astăzi nu am avut nevoie să rescriu sau să exagerez pentru a avea ceva interesant de spus.

— Am decis să achiziționez un cal sălbatic, am spus.

— Un cal sălbatic?

— Apropo, nu doar unul, ci îmi imaginez o întreagă familie. Un armăsar, o iapă și un mânz.

A trecut ceva timp până când mama a răspuns. Nu știu dacă a fost din cauza lipsei de interes sau a vreunui dumicat deosebit de mare pe care tocmai și-l băgase în gură.

— De ce tocmai niște cai sălbatici? m-a întrebat ea într-un final.

— Nu sunt niște cai obișnuiți, ci sunt *caii preistorici*. Au fost redescoperiți recent în Mongolia.

— În Mongolia? Asta e foarte departe.

A pus tacâmurile deoparte pe farfurie și s-a șters cu grijă în jurul gurii cu șervețelul.

— E o descoperire senzațională! i-am spus.

Am băgat mâna în buzunar și am scos cartea de vizită cu numele lui Wolff, mângâindu-l ușor cu degetul.

— Trebuie să faci rost de un astfel de cal atunci, dacă te face fericit, a spus mama, lăsând să-i scape un mic oftat.

— Da. Chiar voi încerca, am răspuns.

— Da, da, Mihail, a zis ea. Bine.

S-a ridicat și și-a întins mâna ca și când ar fi vrut să-mi ciufulească părul.

Mereu îmi ciufulea părul, de când mă știam. N-am avut niciodată curajul să-i spun că mă simțeam puțin cam stânjenit acum, la vârsta mea, că mă cuprindea o senzație neplăcută când îi simțeam mâna pe creștetul capului și mă întrebam oare cum se va simți ea după ce mie îmi va fi căzut părul, și dacă și atunci m-ar mai mângâia pe scalpul golaș – apoi mi-am scuturat capul ca să scap de ideea aceea printr-un gest reflex rapid și bine întipărit. În același timp mi-am îndepărtat scaunul de la masă în semn că doream să mă ridic.

— Doi cai, i-am spus, fluturându-i cartea de vizită prin fața nasului. Minimum doi cai: un armăsar și o iapă. Îi voi scrie pe dată lui Wolff și-l voi întreba despre expediție.

KARIN

Haremul lui Sydney s-a adunat într-un colț și paște calm. Caii s-au descurcat bine. Au scăpat fără nici o rană. Sunt animale robuste. Hamburg și Bronx sunt separați printr-un gard aflat la mică distanță de restul cailor. Atâta timp cât nu se află în același teritoriu cu Sydney, lucrurile vor sta cam așa: conflicte puține, riscuri reduse de rănire. Dar în clipa în care vor fi eliberați, știu că totul va fi diferit. Din fericire, mai este multă vreme până când li se va permite să pască în libertate.

Încep să despachetez. Am primit cea mai mare cameră de la parter. De aici văd padocul într-o parte și corturile în care locuiește personalul taberei, în cealaltă. Și oamenii sunt împrejmuiți. Există lupi în zonă și pot fi periculoși pentru cai, poate și pentru noi. Dar eu nu mă tem de lupi. Îi vezi de departe, deoarece în acest peisaj totul se vede până hăt în zare. Suntem la 1 300 de metri deasupra nivelului mării, dar nu se simte planul înclinat, nu așa cum am resimțit eu altitudinea în Europa. Acestea sunt stepele, crestele și văile învelite în iarbă, blânde și dure în același timp. Nicăieri nu se zărește nici un copac. Mi-a plăcut întotdeauna perspectiva pe care o oferă marea, dar m-am temut de adâncul ei întunecat. În stepele din Mongolia perspectiva este aceeași, dar fără adâncimi înfricoșătoare, și te poți deplasa unde dorești, poți merge în toate direcțiile fără să fii împiedicat de nimic.

Când se întunecă, ies să văd ce face Mathias. Și-a primit propriul ger. Chiar el l-a cerut, crezând că atunci când merge pentru prima dată în Mongolia trebuie să „procedeze corect“.

Bat la ușă. Aștept. Este o senzație anume să aștepți în fața unei uși. O ușă închisă poate ascunde orice.

Nu, nu aici! Nu acum! Este în recuperare și s-a lăsat de droguri. Se menține așa de câteva luni. Și aici oricum nu găsește droguri.

Cândva fusese plăcut să aștept în fața ușii sale.

Odată, când el trebuie să fi avut patru sau cinci ani, îmi amintesc că stăteam în afara camerei sale ciulind urechile, dar nu auzeam nimic dinăuntru. Până în momentul acela nu mai observasem să se fi închis în cameră, dar mi-a plăcut ideea că și el dorea să fie singur. Am ridicat mâna,

am bătut și am așteptat un răspuns. Nu a venit nimeni să deschidă. Am bătut din nou și ușa s-a deschis brusc.

— De ce-ai bătut? m-a întrebat.

— Am vrut să îți respect intimitatea, am spus, fiind mereu grijulie să folosesc cuvintele adecvate atunci când vorbeam cu el.

— Ce mai e și asta?

— Ai dreptul să decizi când vrei să fii cu ceilalți și când vrei să fii singur.

— Dar nu vreau să fiu singur.

— De ce ți-ai închis ușa atunci?

— S-a trântit singură. N-am făcut-o intenționat.

După aceasta, a început să pună un ursuleț de pluș mare în fața ușii, ca să rămână deschisă. El l-a numit „ursul-păzitor". Ursul-păzitor stătea acolo și noaptea, singurele dăți când Mathias se afla, de fapt, în camera lui. În timpul zilei stătea mai degrabă în sufragerie sau în bucătărie, unde eram și eu. Venea după mine și vorbea, vorbea întruna. Voia să-l iau în brațe, își punea picioarele în jurul mijlocului meu și mă pupa mereu pe „obiaji". A fost frumos, chiar a fost! Dar era mereu acolo, aproape ca un fel de prelungire a propriei mele ființe. Chiar dacă era atât de mic, mă sufoca uneori. Mie îmi era dor de aer. Doar de puțin aer. Am început să fumez. Stăteam singură pe balcon în frig și inspiram adânc. Asta m-a ajutat puțin. „Karin iese puțin afară să fumeze o țigară", îi spuneam eu și ieșeam singură. Cel puțin n-am fumat în casă.

Nici acum nu fumez înăuntru.

— Intră.

Vocea lui este veselă. Pare fericit. Aproape fericit? Îi este dor de viața de oraș? Poate doar se preface că este fericit, ca să-și disimuleze pofta de droguri. Am încercat să înțeleg această poftă, această dorință, care le domină pe toate celelalte. Mi-o imaginez ca pe niște hamuri invizibile care îl ghidează, îl trag și pun presiune pe el. El a venit aici pentru a scăpa de acest ham o dată pentru totdeauna. Cel puțin asta spune și speră. Eu nu știu nici măcar ce sper eu. Speranța este un sentiment lipsit de sens. Pasiv. Nu-mi pot irosi propria speranță pentru orice fleac.

Deschid ușa cortului și intru. E pe jumătate întuneric înăuntru, îmi ia ceva să mă obișnuiesc. Doar o lampă cu ulei micuță e aprinsă pe masă. Prin coșul de fum din mijlocul tavanului se mai strecoară doar o lumină slabă.

Mathias stă în mijlocul cortului și își deschide brațele.

— Uită-te la mine!

Da, este cu adevărat fericit. Se învârte și dă din brațe. Arată spre dulapul ornamentat în multe culori. Scaunul, masa, mobilierul greu de lemn, toate sunt pictate manual. Patul este plin de cuverturi moi, țesute. Fire groase de lână se învârteau, se răsuceau și se strecurau în sus și în jos pe un război de țesut. Fiecare centimetru de fir a simțit atingerea degetelor unui om. Soba mică de fier din mijlocul camerei – o cutie neagră, simplă, despre care știu că dă o cantitate surprinzătoare de căldură. Pe podea este un strat de linoleum cu un model care imită pinul și plasticul acela este o încălcare surprinzătoare a armoniei dintre mobilier și covoare. În coșul pentru lemne se află balegă de vacă uscată gata de utilizare; pe masă, un termos cu apă fierbinte, pliculețe de ceai și căni.

— Le place foarte mult ceaiul.

— Nu mă refer la ceai, mă refer la tot! spune Mathias.

Se îndreaptă spre mine, întinde brațele, gata pentru o îmbrățișare, și mă cuprinde. Nu voia să mă îmbrățișeze doar pe mine, ci pe toți oamenii, fără rezerve.

— Mă bucur că am venit și eu aici, Karin. Totul va fi bine, va fi bine!

Mă ține în brațe mult timp. Firele de barbă mă zgârie pe obraz. Atât de repede îi crește barba. Băiatul meu, care acum e adult și în viață. Acum este dezintoxicat și aici nu există nimic care să-l tragă înapoi la fund. Poate că de data aceasta va reuși.

— Poate.

Mă înțeapă barba lui.

Mă desprind din strânsoare.

— Ai văzut unde e dușul? îl întreb. Și WC-ul? Este septic, funcționează destul de bine, iar apa din pânza freatică este relativ curată, dar în prima săptămână ar fi bine să o fierbi.

— Duș?

Se adulmecă la subraț printr-o mișcare exagerată.

— Insinuezi că mi-ar prinde bine unul?

— Nu, n-am vrut să zic asta.

— Relaxează-te, Karin, glumesc!

El râde, el mereu râde. Uneori îmi ciuleam urechile ca să-i aud râsul atunci când îl căutam. Puternic și crud. Tot mai răgușit pe măsură ce au trecut anii. Viața pe străzi i-a schimbat vocea, așa cum l-a schimbat pe el cu

totul. Vocea i s-a asprit de la tutun. I s-a asprit din cauza nopților nedormite. I s-a asprit de la heroină.

Se așază pe pat. Se întinde după termos.

— Ceai?

— Nu, mulțumesc, pur și simplu am vrut să văd ce faci.

El toarnă în ceașcă. Mirosul de la Earl Grey, cel de la balega de vacă din coșul de lemn și mirosul de lână al cuverturilor se amestecă.

— Super, după cum bine vezi. Și tu?

Am rămas neclintită. Apoi am făcut un pas spre ușă.

— Bine, bine.

Ia o înghițitură de ceai. Și mă privește cu un zâmbet.

— Știi, Joschi …

— Jochi, îl corectez.

— Jochi. Ăsta e prenumele, sau numele? Ar trebui să-i spun domnul Jochi? Sau domnule… Și mai cum?

— Mongolii au un singur nume. De multe ori folosesc prenumele tatălui în loc de nume de familie și îl scriu pe acela primul. Doar Jochi e în regulă.

— Doar Jochi. Pare simplu de ținut minte… Orișicum. Care este treaba cu voi?

— Ce treabă? Nu este nici o treabă.

Pune ceașca de ceai pe masă, în mijlocul uneia dintre florile pictate în portocaliu și albastru strălucitor. Aruncă un cub de zahăr în ceai și zâmbește în timp ce amestecă cu lingurița.

— Doar că este un pic ciudat că nu mi-ai povestit despre el.

Brusc simt că roșesc.

— Ba cred că ți-am povestit ceva.

— Nu. Ai menționat că există un conducător al expediției. Nu mi-ai spus și cum îl cheamă. Nu mi-ai spus nimic despre el. Este puțin ciudat că nu mi-ai povestit prea multe, deși voi vă cunoașteți atât de bine.

— Nu ne cunoaștem atât de bine.

— Dar ar fi fost frumos.

— Ce anume?

— Dacă ar fi fost ceva între voi.

— Am 56 de ani, Mathias.

— Și ce dacă? Apoi își întinde brațele și declamă: *„Dragostea nu cunoaște limite!“*

Tocmai mă pregăteam să plec și eram cu mâna pe clanță.

— Am venit aici cu un scop.

— Nimeni nu se îndoiește de asta. Dar este posibil să ai două gânduri în minte în același timp.

Deschid ușa și simt că s-a răcit deja afară.

— Da, asta este posibil. Dar eu nu am decât unul singur.

Plec. Probabil că Mathias încă zâmbește, dar nu-mi întorc privirea.

Mă îndepărtez de stația de cercetare și urc încet pe colină. Nu e o pantă dificilă, dar îmi pierd repede suflul. Probabil din cauza altitudinii. Este amurg, temperatura scade atât de repede încât observ schimbarea pe măsură ce înaintez.

Chipul zâmbitor al lui Mathias mi-a rămas întipărit pe retină. Nu înțeleg cum de poate zâmbi. În viața lui, nimic nu este amuzant. De aceea l-am adus aici. Nu, nu l-am luat eu după mine, ci el mi-a cerut să vină. A fost dorința lui. Ultima mea șansă, așa a numit-o. O turnură dramatică neobișnuită pentru el. A terminat programul de dezintoxicare și apoi a venit direct la Thorenc. La Berlin nu există nimic pentru mine, doar să bat străzile, îmi spusese el, și avusese dreptate. S-a băgat în atâtea belele, încât nu i-a mai rămas nimic. În urmă cu trei ani, a pierdut inclusiv cele câteva ore pe care le putea petrece cu Sarah.

Sarah are o față moale, un năsuc pe care deseori îl încrețește, exact așa cum făcea și Mathias când era mic. Slavă cerului că există Protecția Copilului. Au făcut tot ce era necesar atunci când mama ei a murit din cauza unei supradoze, iar Mathias nu a mai putut să aibă grijă de fetița lor. Este mai bine pentru Sarah să renunțe la orice are legătură cu Mathias. E valabil și pentru mine. Am citit despre asta, despre faptul că legătura cu familia biologică îngreunează totul, și că poate năuci copilul. Și acum, că Sarah este îngrijită cum trebuie într-o casă de plasament, e mai indicat să stau deoparte.

În puținele dăți când am întâlnit-o, plânsul ei a fost cel care m-a impresionat cel mai tare. Exista o anumită forță în plânsul ei. Îmi amintesc că am invidiat-o atunci deoarece a plâns până când s-a făcut auzită.

Când eu mi-am pierdut mama, nu am plâns. Nu am vărsat nici o lacrimă. Am făcut ceea ce mi s-a spus să fac. Acum trebuie să fii domnișoară politicoasă, îmi amintesc că spuneau oamenii. Așa că am încercat să fiu o domnișoară politicoasă.

Doamna Drouet zicea că ar fi trebuit să plâng mai mult. Plânsul este un comportament parțial controlat de voință la om. Ochii secretă lacrimi. Se angrenează atunci un anumit tipar de respirație. *Parțial animalic. Aș putea să decid să plâng, aș putea să o las baltă.* Nu am întrebat-o niciodată dacă este de părere că m-aș fi descurcat mai bine dacă aș fi plâns mai mult, deoarece plânsul stârnește compasiunea celor din jur.

Poate că nimănui nu i-a părut rău pentru mine.

Nu am întrebat-o pe doamna Drouet nimic. Ea a fost cea care îmi punea întrebări. În timp ce eu doar stăteam acolo, uitându-mă la vârfurile pantofilor.

Avea o voce calmă și prietenoasă.

— Dormi prost, a spus ea.

— Nu, am spus, dorm, pot dormi.

— Dar visezi, a spus ea.

Da, am visat, am visat până când mi-a fost imposibil să adorm și imposibil să mă trezesc. Visele m-au înfrânat. Obișnuiam să stau în reverie mai multe ore până când reușeam să-mi pun picioarele pe podea. Asta s-a răsfrânt asupra cailor mei, bieții mei cai, am început să îngân. Am riscat întregul proiect. Am luat somnifere, dar nu m-au ajutat să scap de coșmaruri. În cele din urmă, medicul din Thorenc m-a trimis la Drouet.

— Spune-mi despre fiul tău, a zis ea. Ce mai face? Cum te simți atunci când el o ia pe drumul greșit?

Mathias plângea când era mic. De multe ori. Probabil că voia să-mi stârnească mila. L-am ridicat de fiecare dată, nu-i așa?

Pe peretele din biroul doamnei Drouet era o pendulă. Eu mă uitam la vârful pantofilor, la ceas, iar la vârfurile pantofilor. Erau uzați, plini de noroi de la fermă. Timpul trecea deopotrivă prea încet și prea repede. Îmi lua o jumătate de zi să o vizitez. Trebuia să conduc până la jumătatea coastei, pe drumurile acelea desfundate, pentru că în Thorenc nu existau terapeuți ca Drouet. Călătoriile cu mașina mi-au afectat munca mai mult decât problemele cu somnul. Pe termen lung nu funcționa. Ceea ce funcționează este să te mobilizezi. Să fixezi alarma de la ceas. Să te concentrezi asupra lucrurilor care contează și asupra muncii tale. După câteva săptămâni, am sunat și am anunțat-o că nu mă mai întorc. Ea mi-a spus că era păcat. Considera că suntem „într-un proces pozitiv". Ce știa ea despre asta?

Peisajul se întinde la picioarele mele și crește treptat cu lăcomie. Indiferent în ce parte mi-aș întoarce ochii, nu văd decât același lucru. Nu există nici un reper asupra căruia să-mi fixez privirea și nu există nimic de care să mă tem. Și eu pot să merg și să tot merg până la infinit fără să dau peste vreun obstacol, timp de zile și luni.

De fapt, eu îmi doream foarte tare să reintroduc caii în deșertul Gobi, de unde fuseseră capturați ultimii cai takhi. Acesta este habitatul lor natural, este logic să revină aici. Dar nu mai exista nici un alt argument logic pentru a-i readuce aici. Peisajul din Gobi e brutal, sterp, e cale lungă între sursele de apă, nu există drumuri și nici infrastructură.

Autoritățile mongole au propus Hustai. Doar câteva ore de mers cu mașina spre nord de la Ulan Bator, pe drumuri bune, cel puțin conform standardelor mongole. Când am ajuns aici, am înțeles de îndată că au dreptate. E un loc minunat pentru cai. Kilometri întregi de stepe cu tufișuri și plante spinoase, multe surse de apă, o zonă care poate fi păzită de lupi. Și când am ajuns în valea în care era amplasată tabăra, nu am mai avut nici o îndoială. O vale domoală, în formă de ochi, înconjurată de o pantă ce-o protejează de vânt și de vremea aspră. Din mijlocul ca o pupilă al câmpiei, curge apă limpede dintr-o sursă de irigare.

Acolo, lângă apă, se află tabăra. Și trebuie să mă întorc acum, pentru că perspectiva este înşelătoare, contururile dispar brusc, iarba și piatra, mărăcinii și denivelările devin o masă întunecată. Întunericul se prăvale peste peisaj, de parcă cineva ar fi turnat un sac de cărbuni din cer.

Ușa camerei lui Jochi este deschisă când mă întorc. Stă așezat la biroul lui, lângă unul din pereții lungi, mă vede, se ridică și mă întâmpină în hol.

— Te-am căutat.

— Am ieșit doar puțin la plimbare.

— Mi-a spus Mathias că probabil te-ai dus să-ți dezmorțeşti picioarele.

Dintr-odată simt că roșesc. Adună-te, Karin, nu ai nici un motiv să te îmbujorezi.

— Sunt multe detalii de revizuit, spune Jochi.

— Da. Ne vom ocupa de asta mâine.

— Și poimâine.

El zâmbește.

— Da, îi spun. Noapte bună.

— Noapte bună… Karin?

— Da?
— Sunt bucuros că sunteți aici. Că am reușit, până la urmă.
— Da. Și eu.
Sunt fără suflare când intru în camera mea. Mă așez pe pat. Nu aprind lumânările. Stau doar așa în întuneric, ascultându-mi propria respirație.
Când s-a întâmplat?
M-am gândit la Jochi, dar nu așa.
Oare a devenit ceva serios pentru că Mathias a spus că există ceva între noi?
Nu. El nu ar avea nici un motiv să creadă asta.
Nici nu știu câți ani are Jochi. Știu că nu este căsătorit, dar nu știu dacă are pe cineva. Autoritățile mongole mi l-au recomandat. Un biolog renumit, mi-au spus, vorbește excelent engleză și fluent rusă.
Dar îmi amintesc că primul lucru pe care l-am observat a fost gâtul său drept. Proaspăt ras și neted. Are părul negru și bogat, și doar câteva fire grizonate. Chipul nu-i trădează vârsta. Poate fi la fel de bătrân ca mine sau cu cincisprezece ani mai tânăr. Nu l-am întrebat niciodată. Vârsta lui nu a însemnat nimic pentru mine, cel puțin nu până acum.

EVA

Când m-am trezit, era încă întuneric. Am luat ceasul deșteptător de pe noptieră și am apăsat butonul care iluminează afișajul. Mi-am amintit că nu mai aveam decât o singură baterie, și nu trebuia să apăs prea mult timp. Era cinci fără cinci, mai aveam zece minute până avea să sune, deci aș fi putut foarte bine să mă scol.

Nu o trezeam niciodată pe Isa atât de devreme. Ea era încă un copil, avea nevoie de mai mult somn decât mine și poate chiar mai mult acum decât înainte. Îmi amintesc cum am fost eu la vârsta aceea; eram în stare să dorm până la prânz. Poate că și ea ar fi putut dormi așa de mult, dar nu îi dădeam nici-odată ocazia, deoarece erau prea multe de făcut.

Dar de mulsul vacilor Isa era scutită.

M-am îmbrăcat cu pantalonii, maleta și puloverul. Salopeta era atârnată pe verandă; mirosea prea tare să o bag în casă. Apoi am deschis ușa.

Abia acum mi-am dat seama că mai era cineva străin în casă și m-am oprit să trag cu urechea. Era liniște în camera Annei. Am mers tiptil spre bucătărie, iar holul mi s-a părut mai lung decât în alte zile. În bucătărie, se întrezăreau doar siluetele negre ale obiectelor de mobilier. Mă chinuiam să văd, deoarece aveam senzația că încăperile erau mai întunecate decât de obicei, pe parcă această casă nu ar fi fost cu adevărat a mea.

M-am dus la chiuvetă și mi-am umplut un pahar cu apă. Și apa avea gust diferit, parcă mai dulce.

Astăzi ea trebuia să plece. Astăzi aveam de gând să o conduc până la drumul principal și să mă asigur că prinde o ocazie spre nord.

În momentul acela s-a auzit o ușă deschizându-se. M-am răsucit. Era Louise.

— Scuze! Am încercat să fac liniște.

— Nu ai mai putut să dormi? m-a întrebat.

— Trebuie să mulg vașile, i-am spus eu. Mereu mă scol la cinci.

— O! a exclamat ea. Și apoi m-a întrebat accentuând substantivul: Mulgi vacile?

— Vașile, i-am răspuns zâmbind. Doar orășenii spun vacile.

A râs încet.
— Vașile, da. Am reținut acum.
Am dat din cap aprobator.
— Trebuie mulse dimineața și seara, dar tu te poți întoarce la somn.
— Dar pot să te ajut.
— Nu este nevoie, sunt obișnuită să merg singură.
— Oricum nu mai pot să dorm. În plus, aș vrea să lucrez drept răsplată pentru mâncarea și patul cald de astă-noapte. Parcă așa ne-am înțeles, nu?
În ochii ei am văzut o expresie rugătoare.
— Desigur, m-am grăbit să spun. Poți împrumuta salopeta de lucru a Isei.
Am străbătut repede curtea fermei. Îi auzeam pe pietriș pașii venind chiar în spatele meu. Apoi am deschis ușa hambarului, caprele s-au întors spre mine.
Aici fuseseră odinioară zeci de animale: vaci, găini, porci și capre. Caprele fuseseră extrem de populare în rândul copiilor care ne vizitau mai demult. Erau blânde și jucăușe, stăteau să fie mângâiate de mânuțele mici și nesăbuite ale copiilor. Nu reușeam nici acum să mă despart de ele, mai ales acum. Iarna aceasta am descoperit că una dintre ele urma să aibă pui, și brusc, într-o zi, cele două ghemotoace s-au ivit pe lume. Iezii erau albi ca laptele, veseli și jucăuși. Isa petrecea ore în șir cu ei. Cu animalele se purta de parcă ar fi avut opt ani.
Ar fi trebuit tăiate, deoarece nu aveam suficient fân pentru mai multe animale și nici nu știam de unde să fac rost de mai mult, acum că nu mai primeam ajutor din partea lui Richard. Cât timp exista iarbă proaspătă, puteam să le păstrăm, dar după ce iarna avea să șteargă şi ultimul fir, nu știam ce aveam să fac nici cu iezii, nici cu celelalte animale. Baloturile de fân suplimentare pe care le-aș putea aduce din hambarul lui Richard nu aveau să fie suficiente pentru toate animalele. Ar fi trebuit să strângem mai mult fân vara aceasta. Am fi putut cosi iarba, am fi putut să o adunăm și să o lăsăm la uscat pe pământ, aș fi putut să o pun pe Isa să întoarcă fânul în fiecare zi. Dar vara fusese prea umedă, nu ar fi avut niciodată timp să se usuce cum trebuie.
Avem două vaci, Măr și Micro. Amândouă sunt bătrâne. Odinioară, ar fi fost împușcate de mult. Totuși, ne dăruiseră doi viței în această primăvară, pe Sam și Nok. Speram ca cel puțin unul din ei să fie mascul, dar amândoi ne-au dezamăgit. Acum aveam încă două vaci și ar fi trebuit să fiu

recunoscătoare. Dar vacile de lapte nu îmi erau de nici un folos fără taur. Îl împrumutam pe al lui Richard pentru montă. Însă taurul a murit răpus de boală cu puțin timp înainte ca Richard și familia lui să plece. Poate și acela a fost un motiv în plus pentru care au ales să fugă.

Vacile mugeau înspre noi. Louise a tresărit.

— Ești bine? am întrebat-o.

— Da, da, a răspuns ea, dar părea neliniștită.

Foloseam în continuare aparatul de muls, chiar dacă ne rămăseseră doar două vaci și aș fi putut să le mulg manual. Dar îmi place rutina aceasta. Mai întâi spălam ugerul cu apă călduță, apoi îl prindeam și-l simțeam cald și uscat, după care mulgeam puțin lapte într-un castron și verificam dacă nu erau urme de sânge sau de cheaguri în el. Apoi porneam instalația, începea bârâitul intens al pompei, prindeam colectorul și urmăream laptele trecând prin conductele de plastic și picurând în găleata pe care o pregăteam dinainte. Mai demult aveam un recipient mare, deoarece strângeam mai mulți litri pe zi, dar acum totul era colectat într-o singură găleată. În zilele mai fericite, mai aveam o a doua găleată pregătită.

După ce ugerele se goleau, pompa se desprindea singură. Apoi curățam conductele, turnam litri întregi de apă prin ele, eram atentă la igienă, chiar dacă nimeni nu mai verifica laptele, și doar Isa și cu mine îl mai consumam. Rutina îmi dădea senzația că lucrurile erau ca înainte.

Louise îmi urmărea fiecare gest, m-a rugat să o las și pe ea să încerce, atât la spălatul ugerelor, precum și la montarea aparatului, iar la final, m-a ajutat să spăl furtunurile. Învăța repede.

După ce am terminat, am luat o ceașcă și am cufundat-o în găleată, am umplut-o cu lapte și i-am întins-o. A băut fără să pună întrebări, luând înghițituri mari, fără să reacționeze nici la gust, nici la temperatură, nici la consistență.

A băut până când a golit ceașca, apoi și-a șters laptele de pe buza superioară și mi-a dat ceașca înapoi.

— Ai mai gustat lapte proaspăt înainte? am întrebat-o.

— Nu.

— Nu ți s-a părut ciudat?

Mi-am amintit cum își încrețeau vizitatorii nasul când simțeau izul de lapte cald și gras, abia muls. Louise a tăcut o clipă, cumpănind.

— Nu știu, a spus ea. Nu m-am gândit la asta. Doar la faptul că este sățios.

Am făcut rondul tuturor animalelor – porcul, găinile și caprele –, iar apoi am verificat dacă au suficientă apă și hrană. Colectăm apă de ploaie pentru animale în căzi mari, iar ploaia ajunge să ne umple rezervoarele mereu. Louise acorda o atenție deosebită tuturor lucrurilor pe care le făceam și, de îndată ce le prindea, voia să încerce singură. M-am uitat la spatele ei zvelt în timp ce rânea balega, și am observat nerăbdarea din mișcările ei.

Când am ieșit din hambar, afară se luminase complet de ziuă. O singură pasăre cânta, părea să fie o mierlă. Mi-am amintit de copilăria mea și de diminețile de vară care erau asociate cu cântecul păsărilor. Acum rareori auzeam păsările, doar coțofenele mai rămăseseră, iar cântecul răsuna în sufletul meu asemenea unei raze slabe de lumină.

— Ce facem acum? m-a întrebat Louise.

— Trebuie să am grijă de celelalte animale. Dar ai putea să te duci în casă.

— Nu, vin și eu cu tine, mi-a răspuns rapid.

— Ești sigură?

A dat din cap cu atâta hotărâre, încât n-am mai obiectat.

Am coborât pe aleea care ducea înspre cealaltă parte a parcului. Toate drumurile erau asfaltate. Odinioară cineva se îngrijea ca vizitatorii în scaun cu rotile să aibă acces pretutindeni, iar astfel grădina zoologică era accesibilă tuturor vizitatorilor. Mi-ar fi plăcut să mai văd vizitatorii în scaun cu rotile pe aici acum. Peste tot erau crăpături mari, pământul se căsca sub noi, iar buruienile creșteau peste tot. Cu fiecare iarnă care trecea, crăpăturile se adânceau și mai mult. Apa care se infiltra în ele creștea în volum când dădea înghețul; gheața ocupă mai mult spațiu decât apa. Puține lucruri pot opri gheața, iar asfaltul poros nu se numără printre ele.

I-am arătat Louisei renul, dar acesta nu a venit la gard, șoimii pelerini stăteau pe jumătate ascunși chiar în vârful cuștii și pisica sălbatică scoțiană se pitise pe undeva. Louise nu a fost prea impresionată, și o înțelegeam. A încercat totuși să pună întrebări, să se arate interesată, dar când a dat cu ochii de caii sălbatici, pe fața ei s-a ivit un zâmbet mare.

— Nu mi-ai spus că aveți și cai.

Și-a pus mâna pe poarta padocului, fiind pe cale să o deschidă.

— Pot să-i mângâi?

— Nu, i-am răspuns. Nu sunt cai obișnuiți. Sunt cai sălbatici.
M-a privit mirată.
— Nu intrăm niciodată în padocul lor. Trebuie să existe întotdeauna o barieră între tine și ei.
— De ce?
— Ai experiență cu caii?
— Am încercat să călăresc.
— Aceștia sunt diferiți. Caii sălbatici nu pot fi îmblânziți, nu îi poți călări niciodată.
— Dar… De ce spui că sunt sălbatici? Nu sunt tocmai sălbatici dacă trăiesc în captivitate.
Captivitate. Unii foloseau cuvântul acesta când vorbeau despre grădinile zoologice. Pe vremuri, acestea erau închisori pentru animale, dar la Heiane animalele o duceau bine. Și fără noi nu ar fi supraviețuit. Dar nu i-am mai explicat toate acestea Louisei. I-aș fi lăsat impresia că reacționez la critică și nu voiam să mă cert. Voiam doar să vorbesc cu ea și să mă bucur de expresia radioasă de pe chipul ei în momentul în care zărise caii. Caii Annei.
— Sunt sensibili, i-am spus. Reacționează la cele mai mărunte lucruri. Sunt calmi într-un moment și te lovesc cu copitele în clipa următoare.
Se uita uimită la Nike și Puma. Fălcile care rumegă cu acele mișcări lente.
— E greu de crezut, i-am spus.
— Te-au lovit vreodată?
— Nu, dar nici nu le-am dat ocazia.
Am rămas amândouă locului ca să-i admirăm. Puma și-a răsucit brusc capul, a nechezat încetișor, apoi s-a îndepărtat. La câțiva metri de noi a făcut un mic salt, apoi s-a oprit brusc și s-a întors spre mama lui, să vadă dacă vine sau dacă vrea să se joace. Dar pentru că ea nu dădea semne că ar intenționa săl urmeze, s-a întors la fel de repede și s-a dus lângă ea. Nike abia și-a ridicat capul, s-a uitat cu îngăduință la mânz, cu privirea pe care o au părinții din toate speciile, așa cred, cu fascinația pură pe care o simt toți părinții când văd stângăciile copiilor lor.
— Sunt înțelepți? a întrebat Louise.
— Ce vrei să spui?
— În comparație cu un câine, de exemplu, cât sunt de inteligenți?

— Există o diferență între a fi inteligent și a fi înțelept.
— Dar am citit cândva despre un cal care putea să numere.
— Te referi la *Der Kluge Hans*?
— Da, poate?
M-am entuziasmat dintr-odată.
— Hans comunica bătând cu copita în pământ și știa să numere până la o sută. Număra tot felul de obiecte, oameni, ferestrele de la case, băieții de pe stradă și știa să facă unele calcule matematice. Când proprietarul, William von Osten, îl întreba cât face doi plus trei, calul bătea cu copita de cinci ori.
Louise a dat din cap aprobator.
— Dar nu-i așa că nu calcula de fapt?
— Da, așa este. Von Osten a prezentat calul ani buni, până când un psiholog l-a examinat. Acesta a descoperit că animalul nu răspundea cu adevărat la întrebările proprietarului, ci la comportamentul acestuia. După ce proprietarul îi punea o întrebare, își înclina involuntar capul și partea superioară a trunchiului ușor în față, iar acesta constituia semnalul ca animalul să înceapă să bată cu copita. Când ajungea la numărul corect, proprietarul își înălța capul și animalul înțelegea că trebuia să se oprească și să lase piciorul jos. Poate că Hans nu a fost un geniu al matematicii, dar a fost bun cititor al gesturilor.
— Am putea spune că era mai degrabă înțelept decât inteligent.
Am dat din cap aprobator.
— Am o carte înăuntru. Acolo scrie despre el. Am multe cărți despre animale, dacă te interesează.
— Da. Mi-ar plăcea foarte mult să le citesc.
Este nevoie de timp să citești o carte, m-am gândit.
Ne-am întors încet spre casă.
O carte poate fi citită într-o zi sau într-o săptămână.
— Citesc repede, a spus ea.
— Dar nu trebuie să te grăbești.
Mergea cu ochii în pământ.
— Chiar nu intenționam să rămân aici mai mult de o noapte, a spus ea încet. Nu aveți suficientă hrană pentru încă o persoană.
— Cred că nu mănânci atât de mult.
A râs încetișor.
— Mănânc ce primesc.

Am mers mai departe în tăcere.
În cele din urmă s-a oprit.
— Bine. Dacă ești sigură, atunci rămân. Aș vrea să citesc cartea aceea.

Dragă Lars,

Există oameni care trec pe lângă un animal rănit dintr-un șanț și oameni care nu se pot abține să nu oprească. Mama nu se mulțumește doar să se oprească. Nu se mulțumește să treacă cu roțile mașinii peste animalul respectiv pentru a-i curma suferința. Ea îl ia acasă, îl hrănește sau îi pune niște atele și rămâne trează toată noaptea de dragul lui. Chiar dacă nu e vorba decât despre o cioară.

Îmi amintesc că a fost o vreme, pe când eram mică, când mă interesau înmormântările și cimitirele, când speram în permanență ca un animal sau altul să moară pentru ca noi să trebuiască să-i facem loc de îngropăciune. Dar ori de câte ori murea un animal, îl mâncam. Mama s-a oferit să îngroape oasele, dar asta nu era atât de interesant. Într-o zi am găsit un mușuroi de furnici. Căile lor formau un tipar animat pe pământ. Am luat o piatră și am împins-o în jos, în mijlocul mușuroiului. După care am ridicat-o. Câteva furnici încă mai mișcau, astfel încât am mai apăsat o dată bolovanul. Apoi am luat cu mine cadavrele furnicilor. Am făcut un sicriu din hârtie și am desenat o cruce roz pe el. Am așezat furnicile înăuntru și m-am ridicat în picioare ca să găsesc un loc în grădină unde să le îngrop. Fix în clipa aceea a venit mama! A descoperit furnicile și m-a întrebat de unde le luasem. Și de ce erau moarte. I-am spus că eu le-am ucis și că le voi face o înmormântare. „Aceasta este cea mai cumplită născocire pe care am auzit-o vreodată!“ Și chiar mi-a făcut impresia că vorbise serios. Sunt ferm convinsă că nu mai auzise așa ceva niciodată. Dar nu erau decât niște furnici!

Le-a luat în palmă și s-a uitat la ele cu o privire plină de milă. Furnici.

Are aceeași privire când se uită la Louise. Am chef să-i spun Louisei de când a venit că nu e altceva decât încă un animal rănit.

Empatia este cu siguranță o trăsătură biologică rațională a speciei noastre, a oamenilor. Empatia mamei a suferit mutații genetice.

La naiba!

3
Un impediment de ordin financiar

Nu voi obosi cititorul cu întreg schimbul de scrisori dintre Wolff și subsemnatul, dar, în cele din urmă, acestea s-au strâns într-un teanc atât de gros, încât a trebuit să le ofer un sertar separat din biroul meu.

Wolff auzise deja de *Equus Przewalski Poliakov* când am luat legătura cu el, dar a negat posibilitatea ca acei cai pe care îi întâlnise Przewalski să fi fost cu adevărat cai sălbatici și era de părere că oasele și pielea găsite proveneau cel mai probabil de la un catâr.

Przewalski s-a întors în grabă în deșertul Gobi, unde susține că i-a văzut cu ochii lui, dar nu a reușit să-i captureze. Wolff însă tot nu era convins.

Am dezgropat toate detaliile pe care le-am putut găsi despre caii sălbatici și am umplut scrisori întregi cu ele. Existau mai multe urme de cai, cea mai veche data de prin anul 900 d.Hr. când călugărul Bodowa a relatat despre această specie în însemnările sale. O altă mărturie era din 1630: onorabilul cecen Khansoloj i-ar fi dăruit un cal sălbatic împăratului Manciuriei, ceea ce indică faptul că armăsarul era deja considerat la acel moment ca fiind atât greu de găsit, cât și valoros. Am descoperit inclusiv relatări despre marele Ginghis-Han însuși, care se spune că ar fi zărit cai sălbatici în drumul său spre Tangut și că aceia i-ar fi speriat bidiviul într-un asemenea hal, încât acesta s-a clătinat, azvârlindu-l la pământ pe conducătorul autocratic.

Wolff a argumentat că nu ne putem încrede în aceste surse vechi, dar eu i-am răspuns că există și povești ceva mai recente. Medicul scoțian John Bell, aflat în slujba lui Petru cel Mare, era, printre altele, foarte sigur de observațiile sale despre caii takhi, de pe vremea când vizitase Gobi în secolul trecut.

Cu toate acestea, Wolff tot nu se lăsa convins. Pe lângă existența efectivă a cailor, mi-a scris, existau și alte provocări. Într-una dintre primele sale scrisori menționase cuvântul finanțare. Un cuvânt uscat și plictisitor poate,

dar cu o mare semnificație. O astfel de expediție costa mult mai mult decât îmi imaginasem și am înțeles că era de așteptat ca eu să acopăr cea mai mare parte a cheltuielilor.

Am făcut multe nopți albe examinând atât conturile, cât și bugetele, discutând problema cu directorul grădinii zoologice, care s-a bucurat de ideea despre caii sălbatici. S-a pledat pentru mai multe vânzări, dar eu voiam să evit cât mai mult timp vânzarea animalele noastre, și mai ales a Bertei, care era cel mai valoros exemplar pe care îl dețineam. În schimb, m-am adresat numeroșilor binefăcători ai grădinii zoologice.

Mai multe persoane au fost dispuse să contribuie, dar nici una cu sume care să conteze cu adevărat. Chiar și după ce am petrecut mult timp cerșind, mai mult de jumătate din cheltuielile prevăzute rămăseseră descoperite, însă eram sigur că aveam să știu cum să strâng fondurile. Eram pe deplin încrezător că voi primi tot ajutorul necesar de la o anumită persoană, de la un domn cu stare, al cărui nume nu am motive să îl dezvălui.

Întâmplarea a făcut ca în urmă cu câțiva ani să discut cu acest domn la una dintre băile publice ale orașului. Obișnuia să viziteze locul incognito și, prin urmare, a durat ceva până am înțeles ce funcție deținea. Era cu vreo douăzeci de ani mai mare decât mine, dar conversația dintre noi curgea cu naturalețe. Când eram singur în prezența lui, nesiguranța mea obișnuită dispărea. În conversațiile noastre nu existau reguli pe care să încerc să le pricep, nici modele pe care să mă străduiesc să le înțeleg.

Cu alte câteva rare și prețioase prilejuri mi se mai întâmplase să întâlnesc oameni în compania cărora am simțit aceeași lipsă de constrângere. Totul era simplu, de parcă noi, indiferent de rang și vârstă, ne-am fi găsit în aceeași sferă. Vreau să spun că am trăit sentimentul legăturii speciale care se poate înfiripa între bărbați, și că această conexiune este complet diferită de aceea dintre bărbați și femei, în care contrastele sunt cele care generează atracția. Iar această relație între bărbați se leagă tocmai deoarece cei doi sunt la fel, rătăcesc prin lume având corpuri similare. Poate pentru că omul interacționează în mod fizic cu anturajul în care se află, în aceleași condiții *sine qua non*, indiferent dacă este gras sau slab, înalt sau scund. Sau poate că nu are nimic de-a face cu constituția fizică, poate că este vorba mai degrabă de ceea ce are în cap, despre faptul că modul de gândire masculin este pur și simplu diferit de cel feminin. Indiferent care ar fi explicația, am

simțit pe dată, în privința acestui domn, un astfel de contact, o puternică înțelegere reciprocă.

M-a invitat la el într-o joi, și îmi amintesc că a fost într-o joi, pentru că în perioada care a urmat, aceea avea să devină *ziua noastră*. În fiecare săptămână, îi făceam o vizită; era convenabil, căci soția lui avea propriul ei program în acea zi.

Am început să aștept cu nerăbdare ziua a patra a săptămânii, precum și conversațiile noastre. Era vădit interesat de munca mea și nu se sătura niciodată să mă audă vorbind de-spre grădina zoologică. Cu mai multe prilejuri s-a oferit să acopere costurile unor mici îmbunătățiri în parc. Nu a simțit niciodată nevoia vreunui anunț public de mulțumire pentru contribuțiile acordate, așa îmi zicea el, deoarece rezultatele banilor donați erau vizibile. Faptul că doar el și cu mine știam că noua și frumoasa poartă de fier forjat de la intrarea în cușca ursului brun sau reparația cuștii pentru vulpile de munte erau rezultatul ajutorului său îl umplea cu o căldură care nu putea fi înlocuită de anunțuri publice și plăcuțe de alamă strălucitoare.

Când mi-a venit ideea expediției în Mongolia, mi-am dat seama că s-a entuziasmat și mi-a susținut din toată inima planurile. Au trecut mai multe zile de joi și eu am tot încercat să deschid subiectul, dar nu am reușit. Apoi a venit vara și el a plecat din oraș pentru a fi alături de familia sa la reședința de vară, unde avea să rămână până în septembrie. La mijlocul lunii august însă, am primit o scrisoare de la el. Îmi spunea că s-a întors și mă ruga să vin cât de repede puteam. Era o după-amiază foarte caldă, într-o zi de marți. Zăpuşeala sufoca întreg orașul. Lunile de vară îți reamintesc faptul că Sankt-Petersburgul este construit pe o mlaștină, umezeala din canalele și lacurile din jur nu se evaporă niciodată, ci atârnă asemenea crengilor unui arbore deasupra orașului. Era acalmia tipică lunilor de vară, atunci când toată lumea lua o pauză de la socializare. Oamenii mai înstăriți se aflau încă în provincie.

Într-o zi de marți, în timp ce mergeam cu trăsura pe bulevard către palatul său cu ziduri albe, mi-am dat seama că nu mai fusesem niciodată invitat acolo într-o zi de marți. Mi-a plăcut ideea că mă sunase de îndată ce se întorsese, că nu mai voia să aștepte două zile.

Când am ajuns, era în bibliotecă, între rafturile copleșitoare, înalte de trei metri, unde se aflau cărțile clasicilor ruși și europeni. Ședea într-un fotoliu mare, lângă fereastra cu perdele grele, pe jumătate trase, parcă protejându-

se de ziua de vară de afară, iar fața lui se îndepărta de lumină, astfel încât jumătate îi era umbrită. Eram pe punctul de a-l îmbrățișa, deja îmi întinsesem brațele, gata să-l sărut pe ambii obraji, dar când am văzut că el stă nemișcat, mi-au căzut mâinile și brusc nu am mai știut ce să fac.

Probabil că mi-a observat confuzia, deoarece s-a ridicat pe dată.

— Îmi cer iertare, a spus.

Binefăcătorul meu și-a întins brațele spre mine și m-a salutat, dar îmbrățișarea puternică pe care mi-o închipuisem nu s-a concretizat; mișcările îi erau greoaie, lipsite de entuziasm.

S-a așezat din nou și am observat că ceva nu era în regulă, se mișca de parcă ar fi încercat să evite o durere, de parcă ar fi fost înțepenit și amorțit.

— Stai jos, dragul meu prieten! Binefăcătorul meu a dat din cap spre fotoliul opus.

A venit un servitor cu o farfurie cu fructe, dar nu am mâncat nimic, așteptând doar ca binefăcătorul meu să mai spună ceva, să-mi dea o explicație.

În timp ce ochii mi s-au mai obișnuit cu întunericul, am observat, de asemenea, că pe fața lui nu era doar o umbră întunecată, ci obrazul și ochiul stâng îi erau acoperite de vânătăi și cheaguri de sânge. M-am aplecat înainte, încercând să disting mai clar, dar contrastul puternic dintre lumină și umbră de pe fața lui m-a încurcat.

— Ești bine? l-am întrebat.

— Este de la căldură, mi-a răspuns el.

— Dar văd că s-a întâmplat ceva!

Am ridicat mâna spre vânătăi. El și-a întors fața.

— Este în regulă.

— Te-ai întors acasă mai devreme decât era planificat? l-am întrebat atunci.

— M-am întors de o săptămână și jumătate deja, a spus.

Era acasă de o săptămână și jumătate și nu mi-a zis nici măcar o vorbă? Acum tăcea iar, stând acolo cuprins de neliniște, şi firele de praf se zăreau dansând în aer în fața lui. Camera era înăbușitoare, de parcă toată căldura aceea ar fi fost emanată de tapetul de mătase verde intens de pe pereți. Voiam să-i pun mai multe întrebări despre vânătăi, despre suferințele prin care de bună seamă că trecuse, dar nu am îndrăznit.

— Sunt în plină acțiune acum ca să-mi finanțez expediția, i-am spus în schimb.
— Expediția?
— În Mongolia. Sunt în corespondență cu Wolff. Îți amintești de bărbatul care capturează animale?
El și-a ridicat mâna și s-a mângâiat pe obrazul stâng, acolo unde pielea era mai palidă.
— Da, îmi amintesc de el.
— Încă nu a spus da, m-am grăbit să adaug, dar chiar sper să-i pot trezi entuziasmul.
— Sunt sigur că vei reuși, a spus binefăcătorul meu.
Pe fața lui însă nu am zărit nici un pic de entuziasm. În tot acest răstimp stătuse cu ochii pironiți la cărțile din biblioteca din spatele meu, de parcă i-ar fi fost teamă să-mi întâlnească privirea. Tolstoi, Homer, Dickens, Darwin, imediat am simțit că toți sunt mult mai interesanți pentru el decât eram eu. Chiar dacă citea rareori ceva.
— Acum lucrez la finanțare, am zis. Așa cum ți-am spus înainte de vară, suma necesară nu este deloc de neglijat.
— Într-adevăr. Cu siguranță este scump, îmi pot imagina.
Mă așteptam să zică ceva mai mult, să menționeze cum va dori să contribuie, dar el tăcea.
M-am fâstâcit, cămașa mi se lipise de corp, îmi simțeam fruntea plină de broboane de transpirație.
— Am venit cât de repede am putut, am spus în cele din urmă. Am pornit imediat ce am primit mesajul tău. Mi s-a părut că era ceva urgent.
Și-a întors fața spre mine, în cele din urmă, și m-a privit în ochi. S-a ridicat din nou, gemând slab.
— Dar te doare? l-am întrebat, ridicându-mă odată cu el.
S-a dus spre fereastră, iar lumina i s-a așternut pe obrazul stâng, dezvăluind urma aceea de lovitură. Nu mi-a spus nimic despre asta, dar și-a acoperit fața cu mâna.
— Am o coastă ruptă, a zis el. Am căzut de pe cal săptămâna trecută.
— Vai de mine, am spus. De ce nu mi-ai spus? Ai fi putut să mă chemi, acum că soția ta este la țară și tu ai stat singur aici! Aș fi putut să te ajut!
Deodată a ridicat mâna spre mine ca să mă oprească.
— Mișa … șșș.

Am tăcut, îmi simțeam corpul fierbinte, dar nu doar din cauza căldurii de vară, ci și din cauza valului de roșeață care mi s-a ivit în obraji, din cauza confuziei și a supărării. Voiam să întreb, dar nu îndrăzneam, voiam să plec, dar nu puteam.

Și apoi a vorbit:

— Din păcate, va trebui să anulez întâlnirile de joi de acum înainte, mi-a spus el.

— Serios? De ce?

Mă străduiam să rămân calm și să-mi maschez emoțiile.

— Din motive care nu țin de mine, a continuat.

— Înțeleg.

— Uneori, așa merg lucrurile.

Mi-am strâns buzele pentru a le împiedica să nu tremure.

— Apreciez vizitele tale săptămânale, dar acum ele trebuie să înceteze, a zis.

— Bine, am răspuns, trăgând aer în piept. Atunci îți doresc numai bine.

Am vrut să plec înainte ca el să mai spună ceva, înainte să încep să-mi exprim sentimentele. Dar el mi-a pus mâna pe braț și m-a oprit.

— Mihail, iubesc prietenia noastră. Tu știi asta.

Nu m-am uitat la el, nu voiam să risc nimic, mi-am răsucit cu îndemânare brațul din strânsoarea lui.

— Dacă îmi permiți, sper că nu te deranjează prea mult dacă nu te conduc până jos, a spus el. Scările sunt extrem de dureros de coborât în starea mea actuală.

— Îl pot ruga pe majordom să cheme o trăsură și fără ajutorul tău, i-am spus și m-am dus la ușă.

Atunci mi-am dat seama de tonul strident din vocea mea, ca un țipăt, dar nu am putut să-l controlez. „Iubirea pare să fie o emoție, iar prietenia o atitudine“ scrie Aristotel, însă unele prietenii sunt atât de puternice, încât ne amintesc de iubire, iar emoțiile care sunt angrenate atunci când prieteniile se sfârșesc sunt la fel de puternice.

Am pus mâna pe clanță și m-am întors spre el, cu o ultimă fărâmă de speranță.

— Cât timp? l-am întrebat eu, incapabil să-mi termin propoziția.

— Te contactez eu, mi-a spus.

— Bine! Desigur!

— Iau eu legătura cu tine, a repetat. Nu trebuie să irosești timp prețios să mă cauți.

— Bine.

Nu mi-a mai scris niciodată, însă eu am umplut multe foi cu gândurile mele dedicate lui, dar nu i le-am trimis. M-am trezit hoinărind pe lângă reședința sa, sperând să-l întâlnesc, o idee cu adevărat deznădăjduită, întrucât el nu o părăsea niciodată altfel decât într-o trăsură cu coviltir închis.

Apoi, într-o zi, la finele lunii septembrie, când toată lumea revenise din vilegiatură și viața socială revenea încet la normal, mama mea s-a întors de la o recepție și mi-a relatat un zvon care circula despre sponsorul meu. Avusese loc un incident la una dintre băile orașului. Se petrecuse cu o săptămână înainte de a-l vizita eu și tocmai acest incident dusese la vânătăile cu care se alesese. Mama mi-a relatat toate astea foarte șocată, fiind de părere că a primit ceea ce a meritat. Eu am refuzat să cred că era adevărat și i-am cerut să nu mai răspândească minciuni nefondate.

Iarna care a urmat a fost foarte grea. Concomitent cu pierderea celui mai apropiat prieten, mi se diminuau și speranțele de a finanța expediția în Mongolia. În cele din urmă, nu am găsit altă soluție decât să o vând pe Berta. Cu o profundă tristețe i-am făcut cu mâna în semn de la revedere când a fost mânată înspre căruța îngustă de transport a unei menajerii mobile. Mi s-a părut că mă privea cu tristețe, aproape acuzator, când poarta s-a închis în urma ei, iar ea a fost închisă într-o căruță întunecată, unde avea să-și trăiască viața, hurducăindu-se pe drumurile de țară. Am încercat să mă consolez cu gândul că era un animal și că nu îi stătea în fire să fie acuzatoare. În plus, în calitate de artist călător, va avea ocazia să se bucure mult mai mult decât în grădina zoologică. Circul era unul dintre cele mai mari din țară, și în fiecare seară deschideau cortul pentru multe sute de oameni; atât copiii, cât și adulții doreau să vadă un hipopotam viu, și încă un exemplar magnific al speciei. Dar gândul acesta nu mă încălzea cu nimic.

Singurul lucru care a adăugat un strop de lumină în aceste luni grele au fost scrisorile de la Wolff. Așteptam cu nerăbdare rândurile pe care mi le scria. Tonul lor s-a schimbat încet, așa mi s-a părut. În timp ce prima scrisoare a fost un nu răsunător, treptat s-a înmuiat. Faptul că am reușit să-mi strâng partea mea din banii necesari a fost un argument important, dar îmi lipseau încă atât angajamentul său deplin, cât și finanțarea integrală.

Vânzarea Bertei a dus la pierderea veniturilor din bilete. Acum devenise și mai important pentru mine ca Wolff să se decidă cât mai curând. Pentru a înțelege cum gândea acest om, pentru ca argumentele mele să fie cele care l-ar putea face să înțeleagă cu adevărat, am încercat să pătrund mai adânc în acțiunile sale și, cu cât citeam mai mult, cu atât mai curios deveneam cu privire la caracterul său. Ce bărbat! Aș fi putut scrie o carte întreagă despre toate călătoriile minunate ale lui Wolff. De aceea îmi permit să vă relatez o ispravă care multora li se va părea impresionantă. Caravana nubiană.

În 1877, Wolff l-a trimis în Nubia pe unul dintre cei mai de încredere coechipieri ai săi, Lorenzo Cassanova. Vânătoarea a decurs conform planului, dar Cassanova nu a ajuns mai departe de Suez cu animalele, înainte ca el însuși să se îmbolnăvească, și Wolff să fie nevoit să vină în sud pentru a conduce expediția mai departe spre Europa. Caravana era formată din cele mai uimitoare animale africane imaginabile: girafe, elefanți, bizoni, lei, struți, pantere, șacali și maimuțe. Wolff se confrunta cu o sarcină aproape imposibilă. Doar cantitatea de alimente care trebuia obținută pentru drum avea proporții astronomice: legume, pâine, fân, fructe, carne pentru carnivore, nu în ultimul rând, lapte pentru iezii celor o sută de capre pe care le luaseră cu ei. Dificultățile, de asemenea, s-au ținut lanț. Numai în primul transport înspre gară, nouă din șaisprezece struți au scăpat, au fugit ca descreierații pe străzile din Suez. Struțul atinge o viteză maximă de șaptezeci de kilometri pe oră, viteză pe care nici cel mai rapid armăsar nu o poate atinge. Păsările uriașe au băgat spaima și în oameni, și în animale, și tot orașul a pornit să le caute și să le prindă. Datorită clădirilor orașului, care limitau viteza struților, au reușit în sfârșit să le înconjoare și să le prindă. Dacă ar fi fugit pe un câmp deschis, oamenii nu ar fi avut nici o șansă.

Struții dornici de libertate au generat o întârziere destul de mare în planurile expediției, dar, în cele din urmă, au reușit să ajungă la gară. Iar acolo, unul dintre vagoanele trenului a luat foc și brusc întreaga menajerie s-a aflat într-un mare pericol. Animalele au fost ținute la o distanță considerabilă, în timp ce flăcările au fost stinse, iar apoi au fost încărcate în vagoanele care mai rămăseseră, cele din spate. Bineînțeles că spațiul era mult mai îngust decât fusese planificat, leii trebuiau să împartă vagonul cu hienele, girafele cu zebrele, iar între picioarele lor behăiau caprele mici,

care, în virajele abrupte, erau constant amenințate să fie zdrobite între corpurile mari ale animalelor.

Wolff l-a rugat pe conductorul trenului să meargă cât de repede poate, apoi i-a cerut din nou fochistului să alimenteze focul cât se poate de tare. Atât conductorul locomotivei, cât și fochistul erau niște bețivani, iar anxietatea lui Wolff creștea din ce în ce mai mult. Nu mai era îngrijorat doar de bunăstarea animalelor, ci se temea pentru propria viață. Fochistul nu făcea altceva decât să alimenteze focul cu cărbune, iar Wolff era îngrozit de ideea că întreg cazanul va exploda.

Îmi pot imagina cât de ușurat trebuie să fi fost când a ajuns în sfârșit în Alexandria. În prima zi s-a îngrijit de bietele jivine care suferiseră în timpul cumplitei călătorii cu trenul. Totuși, în același timp, Cassanova trăgea să moară, iar Wolff fugea când la patul bolnavului, când la animalele suferinde și înapoi.

În timpul nopții, bietul Cassanova a murit, iar Wolff l-a plâns timp de o oră sau cam așa ceva, fiind apoi obligat să se îngrijească din nou de animale. Tot atunci a murit și un alt vânător din echipa lui Wolff, Migoletti, iar turma de animale devenise astfel și mai numeroasă pentru puținii oameni care mai rămăseseră. A doua zi dimineață toate animalele au fost încărcate pe o navă cu destinația Italia.

Cu inima cât un purice, Wolff stătea pe chei, privind cum iubitele sale creaturi sunt ridicate cu macaraua, legănându-se în aer, între cer și mare. În sfârșit, fuseseră toate încărcate pe vapor. Doamne, ce priveliște trebuie să fi fost aceea! Cât de mult mi-ar fi plăcut să fiu acolo; vaporul acela era o replică cât se poate de veridică a arcei lui Noe!

Traversarea Mării Mediterane până la coasta italiană a continuat fără evenimente majore, iar când nava a ajuns în cele din urmă la Triest, toți locuitorii orașului erau pe chei. Evident că așa ceva nu mai ajunsese niciodată în porturile Europei! Captura totală a lui Cassanova și Migoletti era gigantică și includea, pe lângă toate animalele mici, patru bivoli nubieni, un rinocer, douăsprezece antilope și gazele, cinci elefanți, paisprezece girafe, șapte lei, opt pantere, treisprezece hiene, douăzeci și șase de struți, dintre care unul era cel mai mare exemplar din specia respectivă pe care l-a văzut omenirea vreodată.

În timp ce Wolff și oamenii săi descărcau animalele, spectatorii stăteau pe chei, urmărindu-le fiecare mișcare. De fiecare dată când un animal se

smucea sau se agita prea tare când era ridicat cu macaraua, spectatorii suspinau la unison.

Călătoria cu trenul a continuat până la Viena, Dresda și Berlin și, cu fiecare oprire, grupul se diminua, pe măsură ce animalele erau vândute separat diferitelor grădini zoologice din orașele unde erau așteptate și unde exemplarele respective erau imediat folosite pentru reproducere. Descendenții lor trăiesc și în zilele noastre în grădinile zoologice din Europa.

Am încercat să-mi imaginez entuziasmul pe care Wolff trebuie să-l fi simțit fără întrerupere pe toată durata periplului său. Probabil că nu s-a simțit cu adevărat liniștit decât după ce și-a plasat fiecare pui de antilopă, în siguranță, într-una dintre grădinile zoologice de pe continent. Din câte știu, pierderile au fost mici. De fapt, o mare parte din captură a sosit cu bine la destinație.

Wolff era cel mai bun în acest domeniu. Respectul meu pentru el creștea cu fiecare poveste pe care o citeam, iar acum eram în corespondență… cu el.

Și apoi, la jumătate de an după ce văzusem pentru prima dată craniul calului în biroul lui Poliakov și, când aproape că renunțasem să mai sper, am primit o scrisoare al cărei conținut era mai îmbucurător decât mi-aș fi putut închipui în cele mai inimaginabile visuri.

Nu numai că l-am convins pe Wolff, scrisese el, ci strânsese și banii. Ducele de Bedford, un colecționar pasionat de animale, auzise de caii sălbatici și devenise obsedat să aducă mai multe perechi pe proprietatea sa.

Citisem deja despre rezervația de animale din Bedford în mai multe reviste. În ultimii ani, astfel de rezervații deveniseră o mare senzație. Wolff a fost printre cei care au vorbit cu căldură despre plasarea animalelor în habitate mai „naturale“, permițându-le să fie lăsate în liberate, în loc să le țină în cuști, și oferindu-le suprafețe mai mari de mișcare. Pe mine personal gândirea lui m-a surprins. Intenția de a ține animalele în captivitate însemna să le folosești drept exponate. Imaginați-vă cât de multe poate învăța un copil sau un adult needucat, care observă un animal îndeaproape. Pe de altă parte, atunci când jivinele erau lăsate să zburde în libertate și să se miște după pofta inimii pe suprafețe întinse, devenea imposibil ca publicul să le cerceteze atent, și atunci întregul scop pentru care erau ținute în captivitate devenea lipsit de sens.

În rândul bogătașilor din multe țări europene, devenise ultimul răcnet să lase cele mai ciudate animale să bântuie libere prin grădinile lor vaste și, cu cât aveau mai multe animale, cu atât statutul lor pe scara socială creștea. Ducele de Bedford era unul dintre cei mai înflăcărați colecționari de animale și manifestase un puternic interes pentru caii lui Przewalski. Acum își dorea să fie primul care să aducă aceste animale în Europa. Avea de gând să achiziționeze nu mai puțin de șase cai, la un preț foarte bun, și ne-a acordat un avans generos, ceea ce însemna că aveam tot ce ne trebuia pentru a demara expediția.

Râdeam de fericire singur în biroul meu, apoi m-am ridicat și am exclamat:

— Da! Da!

Am rămas în picioare, continuând să citesc scrisoarea, savurând fiecare cuvânt. Căci Wolff nu numai că strânsese fondurile necesare, dar se hotărâse și să conducă expediția. Era atât de nerăbdător să vadă caii, îmi scrisese, iar entuziasmul meu îl molipsise într-atât – eu rămăsesem fără suflu în timp ce citeam ultimele propoziții, de parcă tot restul nu fusese deja suficient –, că pornise deja încoace, înspre Sankt-Petersburg. Mă puteam aștepta să apară dintr-o clipă într-alta.

KARIN

Era întuneric beznă, acel întuneric specific războiului, întunericul camuflajului. O minge uriașă cade pe zgura roșie de pe terenul de tenis. Mama mă scutură și, până să-mi vin în fire, aud bârâitul grav al unui motor undeva departe.

— Trebuie să coborâm în pivniță, zice mama.

Am corpul cald din cauza somnului și sunt obosită.

— Nu vreau să mă scol, nu vreau să mă scol!

— Trebuie! spune mama. Trebuie să te trezești!

Patul în care sunt îmi e încă străin, la fel de străin ca totul din Carinhall[4], încăperi și oameni deopotrivă.

4. Carinhall a fost reședința lui Herman Göring, construită în anii 1930, în nord-estul Berlinului. A fost proiectată de Werner March, arhitectul care a contruit și Stadionul Olimpic din Berlin. Carinhall a fost evacuată și bombardată la comanda lui Herman Göring pe data de 28 aprilie 1945, pentru a nu cădea pradă Armatei Roșii.

Mă trezesc și sunt într-un pat străin, aud vocea mamei și nu pot scăpa de ea.

Mama. Mama.

Am lăsat întregul nostru univers la Berlin. Casa scărilor care mirosea a varză fiartă. Drumul spre școală pe care-l puteam străbate cu ochii închiși. Curtea întunecată în care prietenele mele și cu mine ne jucam noaptea de-a fantomele. Vecina care mereu îmi dădea ceva să mănânc pentru că i se părea că sunt prea slabă. Învățătoarea de la școală, *Fraulein* Kammerer, care adesea îmi zâmbea puțin mai mult decât altora și care îmi spunea că sunt isteață. Mi-am părăsit familia, mătușile, unchii, verii, bunicii – pe toți cei care locuiau prin apropiere și pe care îi vedeam aproape zilnic.

Marea turmă pe care am avut-o s-a redus acum la o singură ființă umană: mama.

În fiecare seară mă culc lângă ea, deși sunt prea mare. Îmi bag nasul între omoplații ei și o amușin. Miroase cald și plăcut, dar diferit. Mirosul de varză a dispărut. Mama miroase a substanțe dezinfectante acum. Întotdeauna a substanțe. A săpun de leșie verde, a conifere, asemenea unei păduri artificiale.

În Berlin, mama își câștiga traiul din cusutul și călcatul hainelor, dar în ultimii ani nu mai era suficient de lucru. Nimeni nu mai avea bani de cheltuit pe așa ceva. Un văr de-al doilea i-a făcut rost de o slujbă la Schorfheide, unde lucra pentru Hermann Göring, mareșalul. Acesta avea zece ajutoare la spălătorie și îi mai trebuia un al unsprezecelea.

Mama spune că e norocoasă, că suntem norocoase. Atât pentru că avem nevoie de bani, cât și pentru că reședința Carinhall este la țară. Suntem în siguranță aici, susține ea. Și numele este atât de frumos, Carinhall. Are numele tău, Karin.

Da, îmi place numele. Și, deși este scris cu „C“, mă simt de parcă acest loc mi-ar aparține. Pădurea, pajiștile, totul este al meu.

În primele zile rămân în casa slugilor, apoi începe să-mi fie dor de mama și pornesc s-o caut în ceea ce toată lumea numește cabana de vânătoare. Nu are nimic de-a face cu o cabană, semănând mai degrabă cu un castel. Mă strecor prin camerele mari și de-a lungul coridoarelor și încăperilor. Lambriuri din lemn de culoare închisă, candelabre mari, șiruri de coarne pe pereți. Și trofee de vânătoare, animale împăiate cu ochii holbați, pereți cu peisaje pictate și tapiserii antice brodate manual, cu oameni medievali reprezentați în ipostaze rigide. Înțeleg de ce se zvonește că Göring este colecționar. Colecționează obiecte, candelabre, camere, capete împăiate.

Colecționează și animale vii. Are doi pui de leu în subsol, spun oamenii, doi pui frumoși de leu. Cresc repede și se spune că vor fi înlocuiți cu alții, după ce vor deveni prea mari. Încerc să-i găsesc, dar nu reușesc niciodată.

A treia zi, pe când mă plimbam în jurul cabanei de vânătoare, cineva m-a observat. Un bărbat în uniformă cu guler rigid a strigat la mine:

— Ce faci aici, fetițo? Fugi de-aici!

Seara mama mi-a vorbit mult timp, pe un ton serios. Nu am voie să mă mai plimb niciodată pe moșie, mama lucrează pentru Göring; ea îi aparține lui acum. Cu siguranță el colecționează și oameni.

După asta încep să mă plimb pe afară. Mă strecor în vârful picioarelor din casa slugilor și trec de intrarea principală, unde mă întâmpină doi cerbi de bronz. Continui să merg mai departe prin curte. De-a lungul grădinilor. Depășesc intrările în buncărele subterane. Trec în fugă prin poligonul de tragere. Merg mai departe de terenul de tenis, unde nisipul roșu este întotdeauna proaspăt greblat. În cele din urmă, ajung în pădurea deasă și verde.

În pădure. La caii sălbatici.

Uneori rămân doar lângă ei. Se aude un susur calm și cântecul păsărilor. Lumina soarelui se strecoară printre frunze și ramuri, proiectând umbre dantelate pe pământ. Și bine-cunoscutul nechezat al cailor.

Dar apoi vin bubuiturile și nu mai pot sta. Sunt smulsă de acolo. Sunt în pat, în întunericul războiului. Mama mă trezește. Grăbește-te, grăbește-te! Karin, trezește-te! Repede! Repede!

Mă ridic brusc în șezut. Abia respir.

Mama?

Mama!

Dar ea nu-i aici. Ea nu-i aici.

Și nu e noapte, ci dimineață.

Lumina soarelui pătrunde oblic în cameră, făcând-o pe cea care vine dinspre lampă să pară imperceptibilă.

Încerc să respir calm.

Aici. Acum. În anul 1992. În Hustai. Am cincizeci și șase de ani. Nu există bombe, doar tăcerea pătrunzătoare a stepei și aerul pe care-l inspir și-l expir.

Inspir și expir.

Respirația mea e prea zgomotoasă. Ar trebui să renunț la fumat.

Fumez prima țigară a zilei afară, cât stau cu caii.

Praga este în călduri și se ține mereu după Sydney. Își întoarce fesele spre el, își ridică coada, scâncește și stropește cu urină. I-am ținut separați din martie, nu aș fi putut risca să fie gestantă pe durata călătoriei. Acum sunt pregătiți, cu toții sunt gata. Sper. Pentru că e vremea să se reproducă.

Nu îmi lipsește munca de înmulțire a cailor de curse. Aia e o muncă de rahat. O meserie de rahat, periculoasă. Trebuie să prinzi în hamuri speciale iapa în călduri, ca nu cumva să lovească armăsarul cu copitele și să-l facă bucăți. Armăsarul își ridică picioarele din față și lovește iapa, lovește în toate direcțiile. Deseori se chinuie să nimerească. Procesul acesta necesită trei bărbați. Unul controlează iapa, altul, armăsarul și al treilea este intermediarul. El se asigură că iapa este penetrată corect. Penetrarea incorectă poate duce, în cel mai rău caz, la moartea iepei. Ruptură de rect. Peritonită. Infecția mucoasei abdominale. Odată mi-a murit o iapă din cauza asta. Rareori m-am simțit atât de nefericită, chiar dacă nu a fost vina mea, de fapt. A fost vina naturii. Natura i-a înșelat pe cai atunci când au

intrat în călduri. Este ca nașterea la oameni. Ceva care ar trebui să fie simplu devine aproape imposibil.

Cu caii sălbatici este mai ușor. Nu trebuie decât să îi lași să-și vadă de treabă. În orice caz, nu m-ar lăsa niciodată să mă apropii. Și până acum nu a murit nici o iapă din cauza asta. Mă face să cred că specia de cai takhi este, de fapt, mai bine dotată pentru asta.

Sydney își lipește botul de dosul Pragăi, iar ea își ridică coada și mai sus. Apoi se îndepărtează brusc. El rămâne acolo, parcă așteptând. Iapa stropește cu puțină urină. Un semnal trimis cu jumătate de inimă.

Haide odată!

Dar Praga lovește cu piciorul din spate și nechează.

Iar Sydney îi întoarce spatele.

Răsuflă agitat. Stai, așteaptă numai!

Mi-aș fi dorit să pot face ceva. Atât Praga, Askania Nova, cât și Paris trebuie să fie gestante în curând. Am nevoie de trei mânji primăvara viitoare. Apoi turma va fi formată din unsprezece exemplare. Și, după ce mânjii vor fi fătați, mă voi întoarce în Thorenc ca să mai aduc și alți cai. Doisprezece cai mă așteaptă acolo, și trei dintre iepe sunt deja gestante. Turma mea europeană se înmulțește constant. Am angajat un medic veterinar francez să aibă grijă de cai cât timp voi fi aici.

Investitorii și binefăcătorii vor obține ceea ce li s-a promis. Mi-au dat termen doi ani. Doar proprietarul terenului din Thorenc a spus că este dispus să investească în continuare, dar asta numai pentru că vrea un parc natural în zonă. Un „parc de aventuri“ unde vizitatorii pot vedea cai sălbatici, bivoli și animale de fermă. Prima dată când l-am întâlnit, am crezut că este un entuziast, ca și mine, dar apoi mi-am dat seama că era mânat doar de dorința de-a face bani. Suprafața de teren pe care o deține nu valorează prea mult dacă este folosită ca teren arabil. Nici nu este suficient de spectaculos pentru a atrage turiști doar pentru priveliște. El este de părere că, dacă le oferi vizitatorilor ceva mai mult și dacă le dai sentimentul că vor vedea ceva deosebit, atunci vor veni. Înțelegerea mea cu el este să mă întorc la Thorenc după ce lucrarea mea din Hustai se va finaliza. Să demarez proiectul pe care-l vede ca pe un „hotel-fermă pitoresc“, eu continuând în același timp să ajut la înmulțirea cailor din Mongolia. Acesta este planul lui. Nu știu dacă e și al meu, nu știu nimic despre hoteluri. Știu că serviciile și servirea clienților sunt elemente-cheie ale unei asemenea

operațiuni. La fel curățenia, lenjeria de pat luxoasă. De asemenea, ori de câte ori am stat eu la hotel, am observat că prinde foarte bine să ai un fierbător de apă în cameră. În unele hoteluri, menajera punea o floare pe pernă sau pe prosop. Probabil că acest gen de detalii sunt apreciate de anumiți oaspeți. Dar dincolo de asta, habar nu am de ce este nevoie pentru a avea clienți satisfăcuți. Ar trebui să fie clar ca lumina zilei pentru toată lumea că o persoană care poartă întotdeauna cizme de munte, o jachetă de lână și pantaloni militari, o persoană care sudează țigările și nu e înclinată spre dialoguri de complezență nu va fi tocmai cea mai potrivită pentru industria ospitalității.

Dar nu am pus niciodată la îndoială planurile proprietarului. Eu iau problemele așa cum vin.

Există mai multe probleme pe care va trebui să le rezolv atunci când vor apărea. Cum ar fi, de exemplu, că nu mai am nici un fel de economii, deoarece am investit tot ce-am avut în cai. Și că mi-am vândut apartamentul din Berlin mult prea ieftin – totul s-a devalorizat acum în Berlin – și, prin urmare, nu mai am nici un loc pe care să-l numesc acasă.

Dacă nu reușesc să finalizez proiectul în doi ani, voi rămâne lefteră. Probabil că nu voi primi un nou loc de muncă. Voi avea șaizeci de ani peste doi ani. Voi fi depășită. Săracă lipită pământului, fără casă și șomeră.

Da, da.

Chiar ai deprins arta de-a avea grijă de tine însăți, Karin!

Străbat repede distanța până la tabără, călcând pe urmele lăsate de roțile mașinilor. Sting țigara. Îmi chiorăie stomacul; nicotina îmi face foame.

O marmotă străbate drumul în pas săltat. Are blană lucioasă, bot și ochi negri și mustăți lungi. O altă marmotă o urmează la scurt timp. Sunt doar pui. Se joacă. Coboară într-o gaură din pământ și dispar. Din fericire, sunt multe aici, dai peste una la fiecare pas. Sunt atât de dulci, încât pe mulți îi înduioșează până la lacrimi, mai ales pe femei și pe copii. Au boturile negre, ascuțite, și dinții ieșiți în afară, sunt rapide și amuzante. De multe ori stau în poziție verticală și spionează, arătând ca niște bărbați serioși și dolofani. Ce mă bucură pe mine însă nu e faptul că sunt simpatice. Ci că sunt o hrană pentru lupi. Atâta vreme cât lupii sunt sătui, mânjii mei pot să hălăduiască liberi.

Când am venit prima dată aici, citisem în prealabil despre fauna din aceste zone. Încă nu-mi puteam imagina cât de diversificată este. Nu-mi

putusem imagina că peisajul complet uniform, aproape sterp, acoperit de iarbă poate găzdui atât de multe specii. Și cât este de ușor, în lipsa copacilor, să zărești animalele. Locurile astea colcăie de viață. Căprioare, oi sălbatice, mistreți, râși, vulpi, iepuri, arici, hamsteri, șoareci. Și păsări, peste tot sunt păsări. Vulturi, șoimi, bufnițe și vulturi pleșuvi. Vulturii pleșuvi, care sunt necrofagi, sunt și cele mai utile păsări ale stepelor.

Natura de aici îi poate speria pe oameni. Unii vorbesc de-spre singurătatea stepei. Dar eu nu mă simt niciodată singură. Știu că mereu sunt văzută. Observată. Fiecare pas mic pe care-l fac este observat de sute de alți indivizi. Insectele de pe pământ și din pământ mă aud asemenea unor bubuituri puternice și se ascund târâș undeva, albinele, bondarii și muștele se îndepărtează în zbor, păsările alunecă pe cer cu ochii ațintiți la fiecare mișcare pe care o fac, mereu gata să fugă, și marmotele îmi ies în drum, chiar în fața mea, dar la o distanță suficientă, care să le confere sentimentul de siguranță în fața unei eventuale primejdii.

În Thorenc eram adesea de capul meu la ferma de munte dezafectată. Oamenii din sat mă întrebau dacă mă simt singură. Mă descoseau dacă nu-mi era frică de întuneric. Primele dăți când am fost întrebată, am încercat să le povestesc despre animale. Aveam caii. Dar în curând mi-am dat seama că nu mă înțelegeau. Sau nu doreau să mă înțeleagă. Li se părea că eram ciudată, o bizarerie. O singuratică.

E bine și așa. Poate chiar sunt o ciudată.

Mi-au plăcut acei ani, mi-a plăcut la Thorenc. Departe de marele oraș. Departe de străzile Berlinului. Mi-a plăcut Franța. Cu micile crame cu vin, cu brutăriile ei, chiar și cu florăriile ei. Eu, care nu cumpăr niciodată flori. Plantele aparțin solului, și nu trebuie să le tai tulpinile pentru a le folosi drept ornament. Nu pot înțelege de ce oamenii cumpără flori tăiate. Punerea florilor într-o vază nu reprezintă altceva decât uciderea lor lentă.

Am vizitat Franța adeseori, chiar înainte să găsesc Thorencul. Acolo a murit tatăl meu, pe un pământ pe care am călcat și eu.

Dar în Germania, în propria mea țară, am călătorit foarte puțin. Iar la Carinhall nu m-am întors niciodată. Și la urma urmelor, de ce-aș fi făcut una ca asta?

Când deschid poarta taberei, iese și Mathias din cortul său. Are părul ciufulit și se uită cu ochii mijiți la lumină. Își încrețește nasul, așa cum a

făcut mereu, încă de când a fost mic. Arată de parcă fața lui copilăroasă s-ar ascunde în spatele trăsăturilor aspre.

Atunci mă zărește și îmi zâmbește.

— Bună dimineața, Karin!

Îmi amintesc că îmi spusese mama de câteva ori, pe vremea când mergea la grădiniță, pentru că îi auzise pe ceilalți copii rostind acest cuvânt și a vrut să-l testeze și el. Dar mie mi s-a părut că sună ciudat. Karin, i-am spus, Karin este numele meu.

— Salut, îi zic.

— Nu-ți poți imagina cât de bine am dormit în acel cort! Ca un prunc!

— Bine!

Se întinde, se uită în jur.

— Nu am înțeles niciodată expresia să dormi sub stele. Până acum.

— Așa e… Ți-e foame? îl întreb, încercând să-i întorc un zâmbet.

— Da.

Înăuntru, Jochi este treaz. Ne așezăm toți trei la masa din bucătăria cea mare. Mathias prăjește pâinea cam tare. Mirosul de ars mi se lipește de nas. Îi răzuiește crusta neagră, întinde straturi groase de unt și trăncănește neîncetat cu Jochi. Întreabă și cercetează. Nu se lasă intimidat din cauza limbii.

— Nu știam că ești atât de bun la engleză, îi spun eu atunci când se ivește o pauză în conversația lor.

— Serios?

— Este foarte bun, aprobă Jochi zâmbind. Mai bun decât tine.

— Da, poate.

— Am citit multe cărți englezești, spune Mathias.

— Bravo! spuse Jochi.

Când? Asta aș vrea eu să-l întreb. Dar mă abțin. Mi-l amintesc dintr-odată stând în sufragerie, într-o perioadă în care se lăsase de droguri, ținând în poale *Stăpânul inelelor* și citind de dimineața până seara. Până când a ajuns la ultima pagină, după care a dispărut din nou.

— Există multe lucruri pe care nu le știi despre mine, mamă, îmi zice Mathias.

Jochi râde puțin. Râd și eu. Nu sună real. Mă ridic repede.

— Ne așteaptă munca, le spun.

Regret imediat. Cuvintele sună artificial.

— Asta este partea cea mai bună a muncii, spune Mathias. Că ne așteaptă. Adică nu pleacă singură la plimbare.

Jochi râde din nou. Mai tare de data aceasta.

— E amuzant, îmi zice.

— Da. Poate că este.

Râsul continuă în timp ce ies. Râd până închid ușa în spatele meu.

Nu-mi pasă că se distrează așa de bine.

Îmi strâng jacheta de vânt pe mine. Îmi vâr mâinile în buzunare și parcurg cu pași repezi cei o sută de metri până la cai. Imediat observ că s-a schimbat ceva. Praga este și mai neliniștită. Stropește în jur. Își ridică coada. Îl lasă pe Sydney să adulmece. Și de data aceasta rămâne locului.

El se ridică pe picioarele din spate.

Hai! Hai, Sydney!

Membrul îi crește, zvârcolindu-se din corp ca o râmă groasă. Apoi sare pe ea. Își pune picioarele din față peste iapă. E pe două picioare, cu toată greutatea sprijinindu-se de Praga. Există ceva prostesc și stângaci în mișcările lui. Masculii care acoperă femelele pot părea jalnici. Se luptă să ocupe poziția superioară; este incomod și foarte solicitant.

Iapa trebuie doar să stea locului și să-l lase pe el să se sprijine de ea. Armăsarul scoate câteva gâfâieli și nechezături în timp ce pătrunde în ea. Mai repede! Mai adânc! Coada i se mișcă în sus și în jos. Îi place? Instinctul îl controlează; o acoperă pentru a avea descendenți, dar el nu știe asta. Pentru el este doar un reflex. Ceva ce va continua să facă în zilele următoare. Până când Praga nu va mai fi interesată, până când va fi gestantă.

Apoi, în cele din urmă, încă trei mișcări puternice și se liniștește. Se trage înapoi și se întoarce. Ea flutură ușor din coadă. E la fel de calmă acum ca pe parcursul întregii sesiuni. De parcă nici nu ar fi observat ce se întâmplă.

— Bine, spun, cu un zâmbet pe buze. Bine, Sydney! Bine, Praga!

Mă răsucesc pe călcâie și mă duc să le aduc câte un măr.

4
Un tovarăș de călătorie neașteptat

Era începutul lunii februarie, anul 1881. Mă aflam în biroul meu din clădirea administrației grădinii zoologice și treceam în revistă cifrele care reprezentau stocul nostru de furaje. Trebuia de îndată să mai comand fân. Furnizorul meu obișnuit, un fermier a cărui fermă se afla la doar câțiva kilometri distanță, rămăsese fără fân după o iarnă neobișnuit de înzăpezită și grea, iar asta însemna că trebuia să caut și în altă parte. I-am scris repede o scrisoare ca să-l întreb dacă îmi poate recomanda pe cineva care să ne poată ajuta, mi-am luat cojocul de iarnă și am ieșit să prind un mesager. Nu am făcut decât câțiva pași, și dintr-odată un tânăr de nici douăzeci de ani s-a apropiat de mine în fugă. Mi-a spus că trebuie să ajungă de îndată la intrare. Acolo era un bărbat, un străin, care nu voia în ruptul capului să-și plătească biletul de acces la grădina zoologică, dar în schimb susținea că are o înțelegere cu mine.

Gardianul turuia fără încetare în timp ce ne grăbeam spre poartă, spunându-mi că străinul adusese o valiză mare, pe care se opintea s-o care prin mocirla de pe jos, și care îi vorbise cu un puternic accent german. Am înțeles imediat că era el.

Wilhelm Wolff se sprijinea de unul dintre cele două chioșcuri de bilete. Deoarece se adăpostise sub acoperișul larg al acestora, era complet uscat, în ciuda lapoviței de afară. Valiza lui era într-adevăr de dimensiuni impresionante. De fapt, ar fi mai corect să-i spun cufăr, și m-a făcut imediat invidios; era zgâriat și pe el se citeau urmele nenumăratelor expediții în care fusese cărat, dar era și plin de plăcuțe cu denumirile unor locuri despre care eu unul nu știam nimic altceva decât unde se află pe hartă.

Văzusem mai multe fotografii cu Wolff, dar toate fuseseră făcute de la distanță, erau neclare și granuloase, și prin urmare îmi creasem în minte câteva fotografii proprii cu el; în ele apărea înalt și puternic. În fața mea

însă, se afla un bărbat destul de scund. Era vânjos, avea un grumaz plin de mușchi și mereu își trecea greutatea corpului când pe un picior, când pe celălalt. Această neliniște, aveam să descopăr ulterior, făcea parte din fibra lui; avea un trup care putea rezista să stea de veghe nopțile și să călărească ziua, fie cai, fie cămile. Era îndeajuns de puternic pentru a putea încasa o lovitură, ba chiar și trei, și era suficient de rapid să o ia la sănătoasa, dacă asta ar fi fost singura lui șansă de scăpare.

Chipul nu avea trăsături deosebite. Era plin de cicatrici, aspru, cu sprâncene puternice, care îi ascundeau ochii și îl făceau să semene cu un episcop.

Trebuie să recunosc că m-am speriat puțintel.

Când m-a văzut, și-a întins repede mâna și m-a salutat. Acum ochii lui au sclipit și imediat a început să-mi placă mai mult.

Mi-am cerut scuze că a trebuit să aștepte, am recunoscut că nu mă gândeam că o să vină, nici astăzi și nici atât de repede.

— Nu este chiar *așa de* mult din Hamburg până în Petersburg, a spus el și a zâmbit ștrengărește.

Vorbea bine rusește și avea un vocabular bogat. Vorbea și franceza la fel de fluent, după cum s-a dovedit ulterior. Trecea de la o limbă la alta fără efort, ca mulți dintre cei mai înstăriți din orașul meu natal, iar conversațiile noastre s-au desfășurat, alternativ, în ambele limbi.

L-am invitat în biroul meu și i-am pus valiza în spate de tot, în casa de bilete. Mergea cu pași ușori pe potecile înguste, fără să pară afectat de lapovița care cădea din cer sub forma unor fulgi mari și apătoși. Se tot uita în jur. Toate casele din grădină erau construite din lemn, toate într-o arhitectură tradițională, și mi-am dat seama cât de sărăcăcioase trebuie să i se fi părut, și cât de mică grădina în comparație cu cele din Berlin sau Londra, de exemplu.

Vremea fusese neobișnuit de blândă în ultimele două săptămâni, zăpada zăcea moale pe pământ, parcul era colorat în diferite nuanțe de maro și gri. Mai mult, mirosea puternic a excremente de animale din toate cuștile deschise pe lângă care am trecut. În cea a primatelor era o zarvă în toată regula, și se auzeau niște zgomote de parcă ar fi fost pe cale să se ucidă între ele. Marele nostru urs brun se plimba neliniștit înainte și înapoi, în timp ce se uita supărat și cătrănit la toți trecătorii. Toți gardienii parcului pe

lângă care am trecut erau plini de noroi și nearanjați, și nici unul dintre ei nu l-a învrednicit cu un zâmbet măcar pe nou-venit.

Cu toate acestea, el a părut să nu observe nimic, dar comenta fără încetare ceea ce vedea.

— Cimpanzeii pitici.

— Din păcate, avem doar doi. Dar copiii îi iubesc.

— Și aici este colivia papagalului?

— Da, da, exact.

— Mai mulți peruși… Un papagal cenușiu numit și *Psittacus erithacus*… Uită-te la coada lui frumoasă și roșie! Și este într-adevăr un papagal din Carolina?

— Da, suntem mândri de el.

— Trebuie să aveți mare grijă de el.

— Ne străduim din răsputeri.

Ne-am așezat în biroul meu, i-am oferit ceva de băut, ceai, votcă, vin, ciocolată caldă, dar el a refuzat orice altceva decât un pahar cu apă.

Și-a aprins o pipă și m-a privit cu ochii pătrunzători, mie îmi transpiraseră palmele și nu mai știam încotro să-mi mai îndrept privirea.

— Am discutat problema cu oamenii mei înainte să plec din Germania, a spus. Am ajuns la concluzia că cel mai bun moment pentru a ajunge în Mongolia este primăvara. Asta ne oferă un răgaz bun, toată vara mai precis, pentru a prinde caii sălbatici, și nu trebuie să ne facem griji din cauza frigului.

— Înțeleg! am exclamat. Primăvara. Excelent!

— Tot în acea perioadă, iepele tocmai își vor fi fătat mânjii și atunci putem să capturăm și iepe cu mânji.

— Excelent! am repetat. În același timp, am aruncat o privire spre calendarul meu. Primăvara, în ce lună te-ai gândit?

— În aprilie, mi-a răspuns, trăgând un fum din pipă. Poate chiar mai.

Nori albaștri se ridicau în aer, fumul îl învăluia, îndulcindu-i contururile mai ascuțite ale feței, de parcă nu ar fi fost chiar real.

— În lunile de primăvară.

— Asta am spus, da.

M-am jucat cu paginile calendarului, nu m-am putut abține să nu mă uit la el, la numărul de săptămâni și de zile.

— Mai avem foarte puțin timp la dispoziție…

Apoi a râs brusc, tare și scurt.

— Până în primăvara asta, da, mai e puțin timp. Dar până la primăvara viitoare, nu.

Am expirat, observând că ținusem mult aer în plămâni.

— Primăvara viitoare? Vreți să spuneți că… vom porni peste un an?

Și-a scos pipa din gură și a întors muștiucul înspre mine.

— Spuneți-mi, cât credeți că durează să ajungi în Mongolia?

Am simțit că-mi iau obrajii foc.

— Nu aveți de ce să vă rușinați, a continuat. Nu ați mai făcut o astfel de expediție înainte.

— Nu, am spus, dar dacă îmi permiteți. Am citit nenumărate jurnale de călătorie, știu, bineînțeles că durează mult, atât planificarea, cât și călătoria în sine.

El nu zâmbea, dar am citit în ochii lui, care sclipeau sub sprâncenele groase, că îl amuzam atât eu, cât și lipsa mea de experiență. A lăsat pipa în scrumieră, și-a descheiat haina și a scos trei plicuri din buzunarul interior.

— Am obținut scrisori de prezentare și recomandare de la ambasadorul Chinei la Berlin și de la Ducele Alexandru de Oldenburg[5]. Această scrisoare de recomandare ne va oferi, sper eu, o primire călduroasă Dr. Radmai, un lama budist, care locuiește aici, în Sankt-Petersburg. Din câte am auzit, Radmai poate contribui atât cu informații despre țară, cât și despre oamenii din Mongolia, astfel încât să fim pregătiți pentru călătorie. Echipamentul trebuie, desigur, să fie pregătit, dar și mai importante sunt cunoștințele noastre despre țara în care urmează să călătorim.

5. Ducele Alexandru Petrovici (1844–1932), fiul ducelui Petru de Oldenburg și al prințesei Therese de Nassau-Weilburg a servit ca Adjutant general al lui Alexandru III al Rusiei și comandant general al gărzii imperiale.

— Minunat, m-am bâlbâit eu. Cu adevărat minunat!

— Mai mult, presupun că și dumneavoastră doriți să faceți o serie de pregătiri, a continuat Wolff. Mi s-a dat de înțeles că participați pentru prima dată într-o astfel de expediție. Cred că va avea repercusiuni practice asupra muncii pe care o desfășurați precum și asupra vieții private. Aveți probabil o familie?

— Hm… mda… m-am bâlbâit.

Și apoi nu am mai putut scoate nici o vorbă. El a dedus de aici că în mod evident voi merge cu el. În Mongolia. Eu. În Mongolia.

Am trecut mental în revistă întreaga noastră corespondență, toate scrisorile pe care le primisem, toate scrisorile pe care i le trimisesem. Propriile-mi cuvinte… Oare ce scrisesem? Nu formulasem niciodată propoziția: *Din păcate, nu pot participa eu însumi*… Sau: *Din păcate, obligațiile pe care le am aici acasă mă împiedică să*… Mai degrabă mă referisem la expediție ca fiind a noastră.

Adevărul este că mă lăsasem dus de val. În timp ce îmi scriam scrisorile, mă imaginasem cu adevărat acolo, călărind o cămilă în stepă sau prin deșertul Gobi, întâlnind oameni din culturi străine, cu descendenții dârzi ai lui Ginghis-Han, cu ochi întunecați și piele aurie.

Probabil că nu îmi închipuisem niciodată că expediția va avea loc într-adevăr. Deși nu în mod conștient, eu mă gândisem că acele scrisori erau cele mai apropiate de țelul meu și că totul era și va continua să fie o fantezie. Când am citit scrisorile și planurile lui Wolff, nu făceam, ca în copilărie, altceva decât să trag cu urechea la poveștile despre călătoriile pline de aventuri care circulau în cadrul Societății Geografice. Luam poveștile altora drept ale mele.

Dar acum Wolff era aici, cu finanțele puse la punct și cu scrisori de recomandare în mâini.

M-am gândit la mama, m-am gândit la apartamentul nostru confortabil din aleea Grivțov și, fără vreun motiv anume, m-am gândit la carnea de găină gătită cu sos de smântână.

A naibii să fie! A naibii să fie de treabă!

EVA

Louise vorbea în franceză cu animalele și rostea propoziții lungi, unduitoare în această limbă pe care nu o înțelegeam. Animalele o plăceau și erau liniștite în prezența ei.

Mi se părea că și Isei îi plăcea Louise și franceza ei; o urmărea din ce în ce mai des și încerca să învețe de la ea cuvinte și expresii.

Louise a luat în grijă găinile Isei și vacile de care mă ocupam eu de obicei. Nu avea nimic împotrivă să se scoale înaintea noastră, mi-a spus ea, și nici să se culce oricât de devreme i-am fi impus. În fiecare seară se retrăgea în camera ei încă de la ora nouă, iar eu și Isa mai rămâneam puțin pentru a studia împreună. Louise îmi dădea impresia că se simțea obligată să ne ofere acest moment de intimitate. Dar, de fapt, eu mi-aș fi dorit să ni se alăture. Isa era adesea supărată și disprețuitoare și îmi era mai ușor când era și Louise prezentă, deoarece atunci Isa se comporta mai frumos. În orice caz, și eu eram mai indulgentă acum. Izbucneam mai rar și strigam mai rar. Simțeam în trupul meu, în oase, că nu mai trebuia să fac toată munca singură.

Nu am vorbit niciodată despre plecarea ei, dar în fiecare dimineață când mă trezeam mă învăluia un sentiment de ușurare văzând că se află acolo, deși toți ceilalți oameni din vecini plecaseră. Chiar și animalele mele plecau unele după altele. Renii de pădure fătaseră în primăvară. Mâncaseră toată iarba din zona care le era rezervată, iar eu nu mai aveam ce să le dau. În cele din urmă, i-am eliberat în pădure.

Acum nu-mi mai rămăseseră decât pisica sălbatică scoțiană și cei doi șoimi. Pisica sălbatică se ascundea de fiecare dată când veneam și unul din șoimi părea ciufulit și sleit de puteri. Nu l-am văzut niciodată zburând. Îmi făceam rondul cât de repede puteam, oferindu-le doar strictul necesar, apoi plecam. Mă durea sufletul să stau cu ei.

Doar cu caii mai puteam să stau. Puma alerga înainte și înapoi în jurul mamei sale, jucându-se cu ea, ca și cum i-ar fi blocat calea, în timp ce Nike se ocupa cu calm de toate; era o mamă răbdătoare care nu se mânia niciodată. Mai era suficientă iarbă pentru ei în grădina dinspre port, pentru

că încă nu dăduse bruma, dar creștea mai încet ca înainte și ei mergeau la păscut din ce în ce mai departe, până aproape de miriște. Toamna venea repede acum, în curând peticele de iarbă vor fi înlocuite de hibernarea brutală a iernii, când rămânea foarte puțin nutreț pentru caii mei. Atunci va fi nevoie să îi hrănesc eu. În ferma lui Richard au mai rămas câteva baloturi de fân, dar nu știam cum să le aduc încoace; singure, doar Isa și cu mine, nu aveam destulă forță, dar acum că era și Louise aici, am putea reuși. Am început să fac planuri atât pentru aducerea fânului, cât și pentru această iarnă în care Louise urma să locuiască la noi.

Tocmai ne pregăteam să strângem masa după cină, și Louise o învăța pe Isa câteva cuvinte în franceză, îi zicea cum se spune la farfurie, ceașcă și pahar, cum se spune „îți dau paharul“, „iei paharul“, „spălăm vasele“. Se auzeau clinchetele veselei în timp ce aranjau farfuriile, de pe care aproape se șterseseră complet desenele cu florile de culoarea untului, și le puneau în bufetul sculptat, acolo unde le era locul de trei generații.

N-am spus nimic, dar eram bucuroasă datorită lui Nike și Puma, datorită Isei și Louisei, datorită lumânării aprinse în vechiul sfeșnic al bunicii de pe bufet, a focului care ardea în cuptor și a baloturilor de fân pe care le-am putut aduce de la casa lui Richard.

Dar exact când am luat și ultima farfurie și curățam masa, s-a făcut brusc întuneric.

— La naiba! a înjurat Isa.

— *Isa!* am apostrofat-o.

—„Isa!“ m-a îngânat.

Louise a râs și m-a oprit astfel să fac un alt comentariu mai urât.

— A trecut mult timp de la ultima pană de curent, i-am spus.

— Îți amintești tu prost, a zis Isa. S-a luat în urmă cu cinci săptămâni, chiar înainte de sosirea Louisei. Atunci s-a rupt cablul.

— Din fericire îl avem pe Henrik, am spus.

— Henrik? a întrebat mirată Louise.

— Este administratorul centralei electrice.

— Are nouăzeci de ani, a spus Isa.

— Nu are mai mult de șaptezeci de ani, am contrazis-o.

— Poate că a murit. E posibil, să știi.

— Isa, te rog! am apostrofat-o eu.

— Scuze! a spus Isa.

— Uau! am exclamat. Ăsta e un cuvânt pe care îl aud rar din gura ta.

— Mă întreb de la cine l-am învățat. Cu siguranță nu de la tine, mi-a răspuns repede.

Am deschis gura să zic ceva, dar m-am abținut deoarece nu știam ce să răspund. Sângele mi se suise în obraji. Știam că discuția avea să degenereze înspre una dintre certurile noastre. Care puteau fi lungi și tăioase. Și de fiecare dată când Isa răspundea mai dur, mai rapid, îmi era din ce în ce mai greu să mă opun. Ea trebuia să aibă întotdeauna ultimul cuvânt.

— Da, da, a spus Louise calmă.

M-am întors spre ea, uitasem pentru o clipă că era acolo.

— Poate-ar fi bine să ne culcăm, a propus ea, uitându-se când la mine, când la Isa.

Isa a încuviințat din cap și mi-a aruncat aruncă o ultimă căutătură tăioasă, dar, din fericire, n-a mai zis nimic.

— Curentul nu revine niciodată pe parcursul nopții, i-am spus eu, ridicându-mă de la masă.

Am găsit o lanternă într-un castron de pe blatul din bucătărie și i-am dat-o Louisei.

— Poftim, o poți folosi când vrei să te culci. Dar să faci economie la baterii.

Pentru Isa și pentru mine am aprins lumânări, pe care le-am pus în niște foste borcane de gem.

Louise ne-a urat noapte bună și s-a dus în camera ei. Se vedea lumina lanternei pe sub ușă.

— De ce i-ai dat lanterna? m-a întrebat Isa.

Am auzit în vocea ei că era în continuare pe picior de război cu mine.

— Este musafira noastră.

— Credeam că acum locuiește aici.

— Tot oaspete este.

— Ar trebui să stingă lanterna în curând. Probabil că a terminat cu dezbrăcatul. Uite, încă o ține aprinsă.

— Durează ceva.

— Mai avem baterii? Mi s-a părut că te-am auzit spunând că sunt ultimele?

— Mai avem două de rezervă.

Speram ca acel argument să fie suficient, dar Isa a continuat.

— Dar, Doamne, cât timp îi ia? a șuierat. Trebuie să se demachieze, sau ce?

— Ai grijă de propria ta lumânare, i-am spus eu în șoaptă domolindu-mi furia. Nici din astea n-avem prea multe.

I-am întins paharul cu lumânarea.

— Nu sunt obosită, a spus ea. E prea devreme să mă culc.

— Atunci trebuie să stai trează pe întuneric!

A scos un icnet, acel sunet pe care cred că îl pot produce doar adolescenții, a șuierat și a oftat în același timp. Și desigur și-a dat și ochii peste cap. Uneori era îndeajuns de previzibilă.

— Ar trebui să-i atragi atenția cu lumina, a repetat Isa, dând din cap spre ușa Louisei. Poate că n-a priceput.

— Cred că înțelege că avem puține baterii.

— Dar pentru orice eventualitate.

— Nu-i nevoie.

— Doar ca să te asiguri.

— Noapte bună, Isa.

— Noapte bună! mi-a răspuns, scuturându-și pletele într-o parte și a intrat în camera ei.

În clipa aceea s-a stins lumina și în camera Louisei.

A doua zi dimineață tot nu aveam lumină. Bucătăria era liniștită, și nu se auzea bârâitul frigiderului. Nu l-am deschis, deoarece nu voiam să las aerul cald să intre în el. Trebuia să scot apă din fântână, pompa de apă nu funcționa fără electricitate, și trebuia să aprind focul în vechea sobă de teracotă ca să fierb apa pentru ceai. Soba avea hachițele ei dacă nu o cunoșteai, dar cu suficiente lemne, deschiderea precisă a ușii sobei și fereastra întredeschisă, trăgea aer cu putere. Și, odată aprinsă corect, dădea căldură în toată casa ore în șir.

Nu era prima dată când eram nevoite să folosim soba și i-am fost recunoscătoare tatei, care o montase aici atunci când construise ferma.

Toate fermele aveau panouri solare, inclusiv a noastră, dar bateria fusese distrusă de o furtună de toamnă în urmă cu doi ani și, deoarece nimeni nu cerea bani pentru energia electrică pe care o foloseam, nu m-am obosit niciodată să o repun în funcțiune. Doar când se lua curentul îmi părea rău că nu mă străduisem. Reușeam să repar multe dintre lucrurile de la fermă, atâta timp cât procesul presupunea un ciocan, cuie, șuruburi și burghie

reușeam să le dreg cât de cât. Sau dacă trebuia să fac conexiuni obișnuite la o sursă de curent. Dar bateria era altceva.

Louise a intrat și a rămas așa, cu ochii pironiți pe mine, cu un semn de întrebare întipărit pe chip. În mână ținea o găleată goală.

— M-am dus să mulg vacile, dar nu m-am gândit că aparatul de muls funcționează cu electricitate.

M-am ridicat rapid. Era deja ora șase. Vacile stăteau cu ugerele umflate în hambar.

Ne-am precipitat amândouă spre hambar.

Vacile erau neliniștite și mugeau. Am luat recipientul pentru lapte și m-am pus ciuci lângă Micro. Îi simțeam căldura corpului. Ugerul era uscat și îl simțeam aproape fierbinte printre degete. Jetul de lapte a lovit cu forță găleata imediat ce am tras de mameloane.

— Te ocupi de Măr? am întrebat-o eu.

— Dar nu pot, a spus repede. Nu știu să mulg cu mâna.

— Uită-te aici.

A venit lângă mine.

— Stai jos!

I-am cedat locul meu.

— Trebuie să ții de partea de sus și să strângi partea de jos.

A încercat, dar nu a primit decât un jet firav.

— Trage mai tare. Strânge mai tare de partea de sus.

M-am lăsat lângă ea, scaunul era suficient de mare pentru amândouă. Apoi am pus mâinile în jurul ei și am îmbrățișat-o. Acum laptele țâșnea în găleată. Brațele îi alunecau între ale mele și degetele-i erau calde.

Simțeam cu câtă nerăbdare prinde ugerele vacii.

— Fii atentă! Nu prea repede. Încearcă să găsești un ritm.

Eu mulgeam odată cu ea și m-am relaxat odată cu ea, iar apoi am observat că a prins șpilul. În curând avea să reușească singură. Oricum, am mai stat puțin lângă ea. Mă simțeam bine să fiu atât de aproape de o altă ființă umană.

După ce m-am ridicat am continuat să simt urma mâinilor ei într-ale mele, pielea brațelor ei pe pielea mea.

Eram singură aici cu Isa, și chiar mai singură acum decât înainte deoarece Isa dispăruse din mine, corpul copilului dispăruse și, odată cu el, și apropierea de o altă ființă umană. Nu țineam pe nimeni în brațe, cu

excepția momentelor în care Isa îmi dădea vreo îmbrățișare fugitivă. În ultima vreme nu mai simțisem nici un spate lipit de al meu, un obraz lipit de al meu, mâna cuiva în a mea. Singurătatea fizică a devenit mai puternică pe măsură ce Isa și-a stabilit limite mai clare de intimitate. Richard nu îmi fusese de nici un ajutor. Doar înrăutățise situația.

Când ne-am întors în casă, frigiderul era la fel de tăcut ca înainte, iar luminile erau stinse. Rareori se întâmpla să avem pene de curent atât de îndelungate. Trebuia să încerc să aflu dacă nu cumva se întâmplase ceva.

M-am urcat în mașină și am pornit motorul. Am estimat cantitatea de curent din bateria mașinii. Din fericire era aproape plină.

Am menținut viteza scăzută până la centrală. Dar pe ultimul deal am fost nevoită să ambalez motorul, deoarece drumul era din ce în ce mai deteriorat și a trebuit să forțez mașina să treacă peste bulgări mari de pământ și peste pietrele care căzuseră într-o alunecare de teren.

În cele din urmă, am fost obligată să mă opresc. Am deschis portiera și am ieșit. În fața mea drumul era acoperit cu pământ, noroi, pietre și plante rupte. Am continuat pe jos, am trecut de câteva stânci mari, iar pantofii mi s-au umplut cu pietricele. În jurul meu se afla pădurea cu arbuști mai mici, dar pământul plin de mușchi dispăruse.

M-am oprit și m-am uitat în sus.

Acolo unde fusese centrala electrică. Acolo fusese și barajul.

Stâlpii de lemn, care odinioară fuseseră bine prinși în sol, zăceau aruncați ca niște chibrituri pe deal.

Clădirea scundă și masivă de beton, care găzduise atât centrala electrică, cât și locuința lui Henrik, nu mai exista.

Aversele neîncetate de peste vară s-au infiltrat în fundație, distrugând-o și făcând ca tot solul, în cele din urmă, s-o ia la vale. Alunecarea de teren luase totul cu ea.

El ar putea fi acolo. Poate continua să respire îngropat sub tot molozul acela. Nu trecuseră atât de multe ore de când s-a luat curentul, era posibil să mai fie încă în viață.

Am început să alerg în sus, m-am scufundat la pământ, cu pantofii plini de glod. Am căzut, mi-am murdărit pantalonii, jacheta, am simțit gustul pământului în gură, m-am ridicat, am încercat să mă duc mai departe, în sus. Am crezut că văd ceva acolo sus, ceva albastru, o culoare atât de

ascuțită încât nu poate aparține naturii aici, poate o fâșie de îmbrăcăminte, o mânecă, un crac de pantalon.

Am reușit să ajung sus, m-am trântit la pământ și am început să sap.

Am zărit un chipiu. Era al lui.

— Henrik?

Putea să fie oriunde.

— Henrik!

M-am aplecat, am început să sap cu mâinile, am aruncat pietrele mari în lături. M-am oprit să ascult, l-am strigat, am ascultat din nou.

Nimic. Nu se auzea nimic: nici păsări, nici animale și nici bâzâitul transformatoarelor de curent.

Am intrat cu mașina în curte, dar nu m-am dat jos.

Cu siguranță Henrik scăpase. Probabil că plecase cu mult timp în urmă, încărcase mașina pentru ultima oară și apoi a condus cât a văzut cu ochii de departe. Avea un frate în Gudbrandsdalen[6] și chiar îmi spusese că voia să ajungă acolo în viitorul îndepărtat. Sigur nu era aici și nu zăcea sub o tonă de pământ, sufocat, cu pământ în gură și cu ochii larg deschiși, uitându-se în neant.

6. Gudbransdalen este o regiune din Norvegia cu centrul administrativ la Lillehammer. Gudbrandsdalen este străjuită de două lanțuri muntoase, Jotunheimen și Dovrefjell–Rondane.

Nu mă puteam gândi la el și nu trebuia să le spun nimic fetelor. Nu era necesar să o îngrijorez pe Isa.

Fix în clipa aceea Isa a ieșit de după colțul casei. M-am străduit să respir calm, am deschis portiera și m-am dus înspre ea.

S-a oprit brusc și m-a privit.

— În ce hal arăți! a exclamat, ca un ecou al acelor vremuri în care *ea* fusese cea care ieșise afară și se jucase în noroi și praf.

— Bună, fata mea, am spus. Ești pregătită pentru o masă festivă?

— Dar, mamă, ce s-a întâmplat?

— Nimic, și am continuat repezit. Henrik a plecat. Îți amintești că ne-a pomenit mai demult că vrea să plece? Și nu mai avem electricitate. Să vedem ce putem face cu mâncarea.

Am închis ușa băii în spatele meu, am luat un prosop și am umplut chiuveta cu apă rece. Mi-am dat jos hainele murdare și am rămas doar în lenjeria de corp. Am băgat prosopul în apă, dar dintr-odată n-am mai avut

forță să-l storc. În schimb, am rămas așa, cu țesătura aceea de frotir între degete. Încă simt gustul pământului pe buze și-n gât, iar mirosul mi-a rămas în nas. Am lăsat prosopul din mână, m-am așezat pe capacul WC-ului și am închis ochii. Eram atât de obosită, atât de extenuată! M-am lăsat pe podea, cu picioarele sub mine, simțindu-mi degetele reci și umede lipite de pulpele picioarelor. Apoi mi-am ridicat genunchii până la bărbie și mi-am sprijinit capul.

În clipa aceea s-a auzit o bătaie în ușă.

— Eva?

Era Louise. A deschis ușa cu grijă. Am încercat să mă ridic, dar nu mă țineau picioarele. S-a așezat pe podea lângă mine și și-a pus mâna pe brațul meu.

Am încercat să-i spun ce s-a întâmplat, am șoptit ca să nu audă Isa, sau poate pentru că nu mai aveam nici voce.

Louise a dat încetișor din cap cât timp i-am relatat ce descoperisem. Nu mi-a pus întrebări.

Când am terminat de povestit, m-a mângâiat ușor pe creștet. Din păr mi s-au desprins bucăți de pământ și au căzut pe jos.

Apoi s-a ridicat și a luat prosopul din chiuvetă. L-a stors cu mișcări calme și sigure. Am închis ochii în timp ce ea mă ștergea delicat pe față.

KARIN

— Tu nu te saturi niciodată? mă întreabă Mathias într-o zi.

Stăm lângă padoc și privim caii care pasc. Mănâncă iarbă, dar și fân suplimentar, pe care l-am pregătit pentru ei, deoarece suprafața aceea de teren nu mai are suficientă iarbă. Praga își lasă urechile pe spate, drept avertisment, în timp ce Felicia încearcă să pască foarte aproape de ea. Vrea cele mai bune paie pentru ea.

Iepele înconjoară constant mânjii. Chiar dacă au deja câțiva ani, tot continuă să-i păzească. Sydney merge puțin mai la margine, este liniștit, dar întotdeauna în alertă. A trecut mult timp de când și-a încercat norocul cu vreuna dintre iepe. Sper că toate sunt inseminate. Parcă se și vede cum burta Pragăi începe să atârne, deși știu că este prea devreme pentru semne vizibile.

La o oarecare distanță, într-o incintă separată, se află Hamburg și Bronx. Pasc foarte aproape unul de celălalt. Brusc Bronx îi arată dinții lui Hamburg și nechează pe un ton grav, deoarece vrea să-și demonstreze forța. Este așa cum ar trebui să fie. Totul este așa cum trebuie să fie. Acum doar timpul să țină cu mine!

Mă întorc spre Mathias.

— Uneori mă satur să aștept.

— Să aștepți?

— Uite, de exemplu, acum. Să aștept să fie gata. Să evaluez dacă putem deschide poarta padocului.

— Jochi este de părere că ar trebui să-i lași în padoc până anul viitor.

— Jochi n-are decât să-și țină părerile pentru el! Eu cred că sunt pregătiți anul acesta.

— Dar n-are ce să strice dacă asculți și părerea lui, nu?

Nu-mi place că a început să folosească argumentele lui Jochi.

— Au așteptat o sută de ani.

— Exact. Ce mai contează un an în plus sau în minus?

În colțul gurii i se ivește un mic zâmbet, de parcă situația i se pare comică. Ca și cum ar vrea să alimenteze un conflict între Jochi și mine. Să

creeze tensiune. *Asta* a reușit oricum deja. Nu am nevoie de mai multă tensiune.

Îmi întorc privirea de la el, sperând să-l fac să se oprească. Iau o furcă și încep să împing mai mult fân peste gard. Mathias rămâne acolo și fumează.

— Este ceva ce nu te-am întrebat niciodată, Karin.

Nu-i răspund.

— Karin?

— Mmm, da?

— De ce ai ales caii, și nu alte animale?

Continui să arunc fânul peste gard. Cu mișcări largi, mă aplec, ridic furca, iar fânul cade dincolo de gard.

— Câinii sunt plictisitori, spun sec. Vacile sunt doar utile. Porcii put.

— Dar care-i treaba cu caii, atunci? Ce te-a atras la ei?

Nu-i spun nimic despre Carinhall.

Nu îi spun nici că toți caii sunt onești.

Că, odată ce ai înțeles cum reacționează, totul este simplu. Odată ce ai aflat ce îi face agresivi, ce îi face să lovească, ce îi face să muște, totul este matematic. Știi ce primești.

Caii nu mint. Nu trădează.

Caii sunt de încredere. Nu se poate ști exact la ce anume vor reacționa, deoarece simțurile lor sunt mai ascuțite decât ale noastre, dar te poți încrede întotdeauna în reacțiile lor.

Nu poartă ranchiună, nu țin supărarea mult timp și nu sunt cătrăniți. S-ar putea să fii obligat să-i rănești, iar atunci ei vor reacționa din autoapărare, pe moment. Dar după aceea, când durerea s-a sfârșit, sunt fericiți să accepte morcovul pe care li-l întinzi în palmă.

Este ușor să-ți dai seama ce îi face fericiți. Nevoile lor sunt evidente. Comportamentul lor este de asemenea constant.

Și calul se întoarce la tine din nou și din nou. Cel puțin atâta timp cât îți asociază vocea cu ceva pozitiv sau dacă te asociază cu ceva bun, cum ar fi morcovii, merele sau fânul. Sau dacă ai grijă de ei.

De asemenea, caii nu dispar pe străzi în toiul nopții. Caii nu iau supradoze. Caii nu renunță să aibă grijă de propriii lor urmași. Însă eu nu-i spun nimic din toate acestea lui Mathias.

— Toată lumea este de părere că pisicile sunt atât de drăguțe, zic. Dar, de fapt, ele caută să se împerecheze. Știai? De aceea ți se freacă așa de

picioare.

— Nu mă surprinde, zâmbește Mathias și de fapt se pare că îi place răspunsul.

Las furca jos. Și rămânem așa, în tăcere. Mathias trage un fum dintr-o țigară. Fumul se ridică în rotocoale în jurul lui asemenea unui văl cenușiu, estompând culorile peisajului. Apoi tușește, tare și răgușit, cu o tuse care răsună din adâncul plămânilor plini de vapori fini. Ceva din sunetul acesta îmi amintește de mare și de animale marine, pline de grăsime.

— Ar trebui să te lași, îi spun.

— De ce anume?

— Ar trebui să renunți la fumat.

— Și tu de ce nu te lași?

— Nu tușesc ca tine.

— Poate ar trebui să mă las, spune el.

Poate ar trebui să mă las. Într-adevăr. Mă voi lăsa! Mă voi lăsa! Mă voi lăsa! Nu mi-aș fi putut imagina niciodată ce semnificație puternică urma să dobândească acel cuvânt pentru mine: a se lăsa.

— Clima de aici, de mare altitudine, te ajută să scapi de tuse, adaug eu repede. Aerul este uscat.

— Este posibil, spune el.

Face un pas spre mine, ridică mâna și mă bate pe umăr.

— E bine că îți pasă, Karin.

— Da. Chiar cred că ar trebui să te lași de fumat.

— Mă las dacă te lași și tu.

O spune ca pe o concluzie și trage adânc din țigară.

— Atunci din ce motiv ai ales tocmai caii przewalski? mă întreabă apoi.

— Eu le zic takhi.

— Dar de ce i-ai ales pe ei?

Îmi amintesc iapa de la Carinhall care își păzea mânzul. Eu mă aflam dincolo de gard. Purtam o rochie ușoară de vară, care devenise prea scurtă, și-mi țineam picioarele subțiri încrucișate sub mine pe iarbă, eram slăbită, palidă și plină de pișcături de țânțari.

— Pentru că trebuie salvați, spun. Specia este unică.

— Normal, știu și eu asta. Șaizeci și șase de cromozomi și tot restul. Dar de ce ai ales tocmai tu să faci asta? Și de ce nu ai ales altă specie? Tigrii de exemplu. Urșii polari.

— Dacă toți oamenii ar alege câte o specie, pământul ar arăta complet diferit.

— Bine, bine. Dar de ce ai ales *tu* caii sălbatici?

— O spui de parcă i-aș fi ales dintr-un magazin de dulciuri, îi spun, surprinsă că tonul vocii îmi e mai ascuțit decât mi-aș fi imaginat.

— Nu o spun de parcă, zice el, dintr-odată serios. Dimpotrivă, spun că nu ai ales caii complet întâmplător.

Nu-i răspund.

Nu-i pot povesti despre Carinhall. Nu-mi pot imagina cum ar decurge o astfel de conversație. Ar trebui cumva să stau în brațele lui și să plâng cu sughițuri?

Poate că alții așa fac.

Se uită la mine. Așteaptă un răspuns, dar când își dă seama că nu va primi unul, ridică din umeri.

— Este bine că îl ai pe Jochi, spune el.

— Asta apropo de cai, nu? îl provoc eu.

— Apropo de tine, răspunde. Îmi place să vă aud discutând. Sporovăiala nu se termină niciodată. Nu doar despre cai, ci și despre iarbă. Doamne, cât de mult vorbiți despre iarbă! Cât de hrănitoare este, ce culoare are și de câte soiuri este. Habar n-aveam că e posibil să vorbești atât de mult despre ceva atât de plictisitor.

— Atunci înseamnă că n-ai mai fost niciodată în Mongolia.

Acolo unde alții văd iarbă, eu văd stipa[7] și fenicul. Văd o mulțime de paie diferite, de toate nuanțele, de la verde irizant până la albastru-cenușiu. Văd tulpinile care se răsucesc în vânt, unele pufoase și moi ca florile de bumbac, altele tari și frumos conturate. Observ cu atenție toate celelalte plante care cresc între firele de iarbă. Acum, în scurtul sezon în care crește vegetație, există viață în fiecare moment. Văile devin pajiști de flori, furnici de aur galben strălucitor și ranunculacee pe fundalul florilor mov-albăstrui de săgețică. Și florile de colț, niște steluțe îmbrăcate în alb, care cresc parcă din neant pe dealurile îmbrăcate în pietre.

7. Stipa este un gen care cuprinde aproximativ trei sute de ierburi perene hermafrodite mari, cunoscut sub numele de iarba pană, iarbă ac și iarbă suliță.

— Toată lumea este ca tine și ca Jochi? întreabă Mathias. Oare toți oamenii sunt la fel de obsedați de iarbă? Rânjește brusc. Dar poate că nu ar

trebui să-i critic pe alții taman din *acest* motiv!

Mă fac că nu prind gluma.

— Caii trăiesc cu iarbă, îi spun eu. Fără iarbă, nu ai cai.

— Și totuși.

— Da, totuși.

— Atunci este bine că îl ai pe el.

— E iscusit.

— Este la fel de tocilar ca tine.

— Nu începe iar cu asta!

Îmi întorc privirea de la el. Doamne, roșesc! Îmi dau seama că *vreau* ca el să înceapă să vorbească *din nou* despre Jochi. Și despre faptul că a prins din zbor niște ponturi aruncate de Jochi, pe care le-am observat.

Jochi şi cu mine am avut atâtea întâlniri, am vorbit de atâtea ori la telefon, ne-am scris atâtea scrisori, iar comunicarea a avut întotdeauna același ton. Neutră, clară, fără nici o răbufnire. Dacă ar fi să îi dai o culoare și să o supui unui test cu turnesol, ar fi ieșit de culoarea hârtiei. Dar acum tonul dintre noi a dobândit o culoare. Nu știu care, nici roșu, acid, nici albastru, alcalin. Poate oricare din cele două, dar un singur lucru este cert, că acea culoare este puternică.

Și Jochi a observat această schimbare, sunt sigură că a observat-o. Mai nou a căpătat obiceiul de a se scărpina pe ceafă, acolo unde are părul tuns scurt. De parcă l-ar fi pișcat vreo insectă. Se scarpină și se tot scarpină în același loc. Nu-mi amintesc să se fi scărpinat mai demult.

De fiecare dată când suntem toți trei, întreaga situație se înrăutățește. Este obositor să ai copii adulți. Ei pricep atât de multe! *Prea* multe. Mathias se uită la mine când mă uit la Jochi; Mathias se uită la Jochi când Jochi mă privește pe mine. Și dacă se întâmplă să stăm aproape unul de altul, Mathias ne privește pe amândoi și ridică o sprânceană, întotdeauna pe cea stângă. Sprânceana lui îmi spune *ce ți-am spus eu?*, chiar dacă el tace. El tace… El nu tace niciodată. Glumește tot timpul cu Jochi și au devenit prieteni foarte buni, într-adevăr.

Atâtea întrebări mi se învârtesc în cap. Brusc au început să apară atâtea întrebări! Lucruri la care nu m-am gândit niciodată.

Unde a crescut Jochi? Câți frați și surori are? Ce rang ocupă el în ierarhia dintre frați? Ce fel de copil a fost? Un șoarece liniștit de bibliotecă, sau un copil care se simțea în largul lui atunci când călărea? Cum și de ce a

decis el să studieze biologia? De ce tocmai caii? Îi este dor să predea? Îi este dor de studenți? Oare îl plăceau? Era popular? Sunt sigură că a fost popular!

Dar nu i-am pus nici o întrebare. În schimb, am preluat fragmente și detalii din ceea ce prindeam din zbor din conversațiile lui cu Mathias. Am dedus că are o soră. Sora lui împlinește șaizeci de ani anul acesta. Este cu opt ani mai în vârstă decât Jochi, așa că deduc de aici că Jochi are cincizeci și doi de ani. Cincizeci și doi, din fericire, așadar diferența de vârstă nu este o problemă. Mi-a spus că mama lui este mai mare ca vârstă decât tatăl lui. Mă întreb dacă nu cumva aceasta a fost o pastilă aruncată pentru mine. Și-a petrecut cea mai mare parte a copilăriei într-un cort, deoarece erau seminomazi, dar a spus că preferă casele. Când a spus că preferă casele, îmi amintesc că m-am întrebat dacă ceea ce încerca cu adevărat să zică este că îi place un mod de viață mai occidental. Și că modul meu de viață îi este familiar. Dar am alungat aceste gânduri. Mi-am dat seama că nu este tipic nici pentru vest, nici pentru est, să construiești o casă, atâta doar că este tipic *mongol* să trăiești în corturi.

Când suntem împreună noi trei, deseori sper ca Mathias să mă întrebe despre toate lucrurile la care mă gândesc. Dar rareori o face. Mathias este ancorat în realitate, el este aici și acum. Îmi pune întrebări despre rezervație, despre animale, despre muncă. Încearcă să se facă util. Jochi se pricepe să-i dea sarcini de lucru. Se laudă cu el, zicând că Mathias este *handy,* o mână de lucru folositoare.

Și Mathias are dreptate, Jochi şi cu mine vorbim despre cai, iarbă, foarte mult despre iarbă. Așa a fost în toate cele patru dăți când am vizitat țara. Dar eu abia acum observ toate astea.

Mathias respiră, vrea să mai întrebe ceva sau să spună ceva, poate ceva despre Jochi. Dar nu zice nimic. În schimb, trage un ultim fum dintr-o țigară apoi o aruncă pe jos și o stinge cu piciorul.

— Fii puțin mai atent, spun. E uscat.

— Mereu sunt atent, îmi zice el. Și apoi râde brusc. *Atent* este al doilea meu prenume. Ha! Ha! Zâmbește larg, iar eu observ că are câteva plombe. Cel puțin eu mă iau peste picior!

— Sunt sigură.

Pleacă, și mă întorc iar înspre cai.

Este 31 iulie. Caii sunt aici de mai multe luni. Totul a mers atât de bine, atât de bine! Mânjii se joacă, ca toți mânjii. Dinamica haremului este așa cum trebuie. Sydney și Praga și-au păstrat locurile în ierarhie. Nimeni nu îi provoacă. Ceilalți joacă în echipe. Bronx și Hamburg sunt tineri și puternici, dar nici unul din ei nu-l va provoca încă pe Sydney. Munca în echipă contribuie la supraviețuirea lor. O au în sânge. Iar iepele sunt gestante.

Știu cât de repede se apropie iarna. August și septembrie întotdeauna trec surprinzător de repede. Vreau să las caii afară din padoc înainte să vină zăpada. Trebuie să se descurce singuri cu mult timp înainte să se instaleze înghețul. Nu mai este timp, trebuie să-i las în libertate.

E timpul să deschidem poarta.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

5
O conversație edificatoare

Mi s-a părut că n-am avut de ales decât să-l invit pe Wolff să locuiască la mine, convins fiind că va refuza, însă a acceptat fără nici o ezitare.

— Astfel economisim banii atât de mâncare, cât și de cazare, a spus el. Ne rămân și mai mulți pentru expediție.

Privind în urmă acum, înțeleg că această atitudine este tipică pentru Wolff. Nu-i pasă nici de propriul confort, nici de bunăstare, ci doar de expediție, de captură. Este impresionant, dar și trist, întrucât Wolff e un om care nu mai știe să ducă o viață normală, iar vânătoarea a devenit viața lui.

În timp ce stăteam în trăsura care se hurducănea peste porțiuni de gheață, prin noroaie și lapoviță în drum spre aleea Grivțov, în sufletul meu se dădea o bătălie între îngrijorare și entuziasm. În mintea lui Wolff, eu făceam deja parte din expediție, dar el habar nu avea cât de lipsit de experiență eram și că, de fapt, eram un amator. În același timp… De câte ori nu stătusem în copilărie la ușa Societății Geografice, privindu-i pe călătorii cei dârji? De câte ori nu am sperat să-mi adreseze și mie o vorbuliță unul dintre ei, dar niciodată nu am avut îndrăzneala să fac eu primul pas? Și acum Wilhelm Wolff însuși avea să intre în casa mea, să doarmă, să mănânce și să locuiască acolo și să vorbească cu mine cât de mult doream eu, și poate că avea să mă ia cu el într-una dintre încăperile rezervate membrilor, deoarece desigur trebuie să fi avut acces acolo, nu?

Dar nu îndrăzneam să întreb, nu îndrăzneam să vorbesc deloc. Numărul de cuvinte pe care le-am rostit tot drumul spre casă nu a depășit câte degete am la mâini.

Wolff nu părea să-mi observe tăcerea, se uita neîncetat la peisajul urban pe care îl străbăteam, fără a-și fixa, aparent, privirea pe ceva în mod special.

Tocmai se întuneca atunci când am ajuns acasă. Am cărat împreună valiza până la ușă și m-am întrebat dacă greutatea ei se datorează banilor –

dacă pur și simplu și-a luat totul cu el în numerar –, dar am alungat acel gând. Probabil că era plină cu echipament pentru expediție. Am bătut la ușă și Piotr a deschis imediat.

S-a uitat întrebător la Wolff, apoi la mine, și din nou la Wolff.

— Acesta este domnul Wolff, i-am spus. Va dormi la noi peste noapte.

— Peste noapte?

— Da, posibil chiar mai multe nopți.

— Da?

Piotr părea uluit. Acasă la mine și la mama nu era ceva obișnuit să doarmă oaspeți.

— Ar fi bine să pregătești camera de oaspeți de îndată, am dispus eu.

Piotr a încuviințat din cap, iar eu am început să-mi fac griji de reacția mamei.

Era în sufragerie. Wolff, care își dăduse jos paltonul, rămânând într-un banal costum de culoare maro închis, i-a luat politicos mâna și a sărutat-o.

Eu îi relatasem câte ceva despre viața mea împreună cu bătrâna mea mamă, îi pomenisem că eram doar noi doi. Dar altfel el nu știa nimic despre ea, și mi s-a părut că vrea să facă impresie bună încă din primul moment.

— Fiul dumneavoastră mi-a povestit lucruri atât de frumoase despre dumneavoastră! spuse el. Vă sunt incredibil de recunoscător că pot locui aici.

Mama îl privi fix, măsurându-l din priviri.

— Veți locui aici?

— Piotr se ocupă deja de asta, m-am grăbit să-i spun.

— Prea bine, a răspuns.

Nimic din atitudinea ei nu a lăsat să se întrevadă cât de surprinsă era și m-a impresionat stoicismul de care a dat dovadă.

Nu încercasem să ascund de ea ce făceam. Îi împărtășisem atât dorința mea arzătoare de a aduce cai przewalski în grădina zoologică, cât și anumite fragmente din corespondența cu Wolff. Dar voi fi primul care va recunoaște că poate nu i-am relatat prea *multe* despre prinzătorul de animale german. Și, într-adevăr, poate că am omis să-i menționez că era în drum spre Sankt-Petersburg.

A fost o după-amiază ciudată. Mama a vorbit puțin, dar ochii ei erau grăitori. Abia mai târziu, după cina pe durata căreia conversația a fost destul

de lentă, și după ce nou-venitul a spus noapte bună și s-a retras în odaia lui, a început să-mi pună întrebări.
— Mișa, a fost cu adevărat o surpriză.
— Da. A picat ca din lună.
— Crezi?
S-a aplecat peste un aranjament de trandafiri de mătase de pe măsuța de cafea și a aranjat câteva flori.
— Am primit o scrisoare de la el în care mă informa că era pe drum, dar habar n-am avut că va ajunge atât de repede, am spus.
— Bine.
A ridicat un trandafir, a suflat pe el și un mic nor de praf s-a împrăștiat în aer.
— Cât timp te-ai gândit să rămână aici?
— Apreciez imens ospitalitatea ta, mamă, și sunt convins că și el.
— Deci avem un chiriaș?
În vocea ei se simțea că se străduiește să rămână calmă.
— Nu l-aș numi așa, i-am răspuns. Avem un oaspete.
— Pentru că nu plătește nimic.
Mama se putea enerva, dar rareori era ca acum, sarcastică, și acesta era un semn rău.
— Întreaga sumă va fi economisită în scopul expediției, i-am spus tăios.
— Expediție la care vei participa și tu, înțeleg.
— Situația se datorează unei mici neînțelegeri, pe care o voi lămuri imediat ce apare ocazia.
— Cred că ocazia a apărut de multe ori în timpul cinei.
A ridicat un alt trandafir, suflând praful de pe el.
— Wolff a trecut printr-o călătorie lungă, n-aș vrea să-l mai pun la altă încercare taman azi.
— Nu a vorbit despre nimic altceva decât *despre călătoria voastră* în Mongolia.
Trandafirul a fost așezat cu mișcări hotărâte înapoi în vază.
— Așa cum am spus, m-am bâlbâit eu. Nu am vrut… ar fi fost nepoliticos… Chiar în prima zi …
— Mă tot minunez de unde i-a venit această idee. Tu? Mihail Aleksandrovici? În Mongolia?
— Mda, cine știe.

— Tu știi.

S-a uitat fix la mine și atunci mi-am lăsat privirea în podea. Parcă îi și simțeam degetele apucându-mă de urechea stângă, trăgându-mă prin apartament până în camera mea, așa cum făcuse mereu când eram mic. Acolo obișnuia să mă bată la fund cu o curea, mai ales din cauza furiei, cred, pentru că ea niciodată nu-mi dădea jos pantalonii și niciodată nu recurgea la forță. Îmi amintesc degetele ei în jurul urechii ca fiind cea mai puternică umilință. Acea prinsoare, cu degetul mare în spatele pavilionului urechii și arătătorul strângând din față, așa era felul în care își elibera toată frustrarea.

Ultima dată când m-a urecheat aveam doisprezece ani. Mă făcusem vinovat de spargerea unui bibelou de porțelan reprezentând o tânără fată. Eram la fel de înalt ca mama și cred că în timp ce mă pedepsea și-a dat brusc seama cât crescusem pentru că, la jumătatea drumului spre camera mea, mi-a dat drumul dintr-odată, s-a uitat la mine mirată o secundă, apoi mi-a spus că nu voi primi mâncare la cină și apoi a dispărut.

Am încercat să-mi țin în frâu vitalitatea mea copilărească, dându-i, după aceea, rareori motive de supărare, mai degrabă am încercat constant să mențin un echilibru în casa noastră. Nici nu îmi prea amintesc de vremurile în care fuseserăm trei în familie, deoarece pe parcursul întregii mele copilării, de când mă știu, întotdeauna am fost doar eu și mama, iar faptul că există doar doi membri într-o familie produce niște schimbări în cadrul ei. Dacă unul din cei doi are o zi sau o săptămână mai proastă, este inevitabil ca și celălalt să dea semne de indispoziție, de parcă acea stare emoțională ar fi fost molipsitoare. Bănuiesc că în familiile obișnuite, cu mulți membri, te poți baza pe mai multe persoane, ai mai mulți oameni cu care să faci conversație atunci când unii tac, ai unde să cauți un refugiu atunci când cineva este furios. Nu a fost așa în cazul nostru, prin urmare, am învățat de la o vârstă fragedă să ies în tăcere și să trag ușa după mine.

Dar acum, pentru prima dată după mulți ani, trezisem furia mamei și a fost o furie justificată, trebuie să recunosc. Biata mama, să mă vadă târând acasă un străin sălbatic, cerându-i să mănânce cu noi, chiar dând dispoziții să i se pregătească camera! De parcă asta nu ar fi fost de ajuns, el i-a povestit despre faptul că aveam să o părăsesc.

— Îmi pare foarte rău, mamă, am spus. Îmi cer iertare.

— Știi ce vreau pentru tine, Mihail, a răspuns, ridicându-se.

— Pur și simplu nu-mi place să merg la sindrofii.

Mama a tras aer în piept. A vrut să mai spună ceva, dar s-a abținut și a ridicat din umeri.

— Îl voi informa pe Piotr să se pregătească mâncare pentru trei persoane de acum înainte, a spus ea.

— Mulțumesc, am spus. Mulțumesc foarte frumos.

— Iar în ceea ce privește expediția…

— Da?

— Acum, că ai pus totul la cale, zarurile au fost aruncate.

— Cum?

A deschis ușa dormitorului ei.

— E posibil să trebuiască să pleci, Mișa.

— Nu, bineînțeles că nu mă duc. De ce spui așa ceva?

Ea a suspinat încet.

— Cred că înțelegi ce vreau să spun.

— Nu mă duc nicăieri, am spus cu fermitate. Evident că nu voi pleca.

EVA

Congelatorul din cămară reprezenta rezerva mea de siguranță; acolo țineam carnea și peștele pentru acele săptămâni în care nu găseam nimic de cumpărat pe chei. Mâncarea nu mirosea încă, dar nu prea mai era bună. Am inspirat adânc pe nas. Nu, încă nu mirosea nimic a stricat.

Chiar deasupra era codul pentru care mă târguisem data trecută și mă gândisem că ar trebui să fie păstrat pentru o zi în care aveam cu adevărat nevoie de el. Mi-am băgat degetul în carnea de pește. Se dezghețase, era moale și am pus peștele deoparte.

Am luat câteva plase și am început să le umplu. De fiecare dată când mă aplecam peste congelator, spatele meu protesta. Era deja atât de îmbătrânit! Tot corpul meu era bătrân, întrucât am lucrat cât pentru două vieți.

Louise m-a ajutat să car plasele pline de mâncare la bucătărie. Am observat că am rămas fără suflare pe scări. De două ori am călcat greșit, aproape că m-am împiedicat, de parcă mi-ar fi obosit picioarele, vlăguite de aceiași pași în fiecare zi, de aceleași mișcări, înăuntru și afară, sus și jos.

Louise s-a întors către mine și m-a privit întrebătoare.

— E în regulă, i-am spus.

În bucătărie am pus toată mâncarea pe masă și apoi am sortat peștele de restul cărnii. Peștele nu stătea prea mult la cald, deci trebuia să-l mâncăm cât se poate de repede în zilele următoare. Pentru restul de carne trebuia să inventăm altceva, să-l sărăm sau să-l băgăm la borcan. Făcusem un cuptor de afumat în curte, dar nu funcționa așa cum trebuia.

Am luat o bucată de carne de vită în mână. Aceea era ultima halcă rămasă din vițelul Filip, care fusese sacrificat anul trecut. Dacă știam că taurul lui Richard avea să moară, l-aș fi lăsat pe Filip să trăiască. Nici măcar nu ne atinseserăm de carnea aceea. Am dus carnea la nas și nu eram sigură dacă nu cumva mirosea cam înțepător. Oare se stricase deja?

— Este bună? m-a întrebat Louise.

— Mda…

M-am așezat simțindu-mi inima bătând cu putere din cauza mâniei – a mâniei îndreptate înspre mine însămi. Congelatorul era o invenție care

aparținea trecutului, curentul electric, de asemenea. Ar fi trebuit să înțeleg că s-ar putea întâmpla asta, ar fi trebuit să repar bateria aia.

În același timp, Isa a intrat cu două găleți cu apă.

— Pute, a spus ea ridicând codul pe jumătate înghețat pe care îl pusesem deoparte.

Am simțit și eu mirosul când l-a mișcat.

— Miroase normal, i-am spus.

Mi-am trecut o mână peste frunte, nu am vrut să vadă că am lacrimi în ochi.

— Trebuie să încercăm să economisim cât putem.

— Nu mănânc mâncare stricată, a spus ea.

— Încă nu-i stricată.

I-am luat codul din mâini și l-am pus din nou pe masă.

A făcut o grimasă.

M-am ridicat și am început să împachetez carnea. Am observat că amândouă se uitau la mine.

— Mă ocup eu, am zis. Găsiți-vă altceva de făcut. Asta-i o muncă pentru o singură persoană.

În scurt timp congelatorul a fost gol și arăta ca o gură știrbă. Am trântit capacul care s-a închis cu un sunet gol. Apoi i-am tras un șut cu piciorul în lateral, de parcă așa l-aș fi putut porni. Aproape că mi s-a părut că aud bârâitul motorului și că zăresc din nou pâlpâitul micuțului bec portocaliu de pe lateral, dar congelatorul era mort. Îmi era dor de el! Cum să-ți fie atât de dor de un congelator de parcă ar fi fost o ființă vie?

Apoi a început munca. Am luat fiecare bucată de pește și am mirosit-o. Majoritatea au ajuns în coșul de gunoi. Am rămas mult timp cu codul în mâini. L-am mirosit de mai multe ori. În cele din urmă, a trebuit să-l arunc și pe el. Pe de altă parte, trebuia să încerc să salvez carnea. Mai aveam încă o pungă mare cu sare de mare, o cumpărasem de la un pescar anul trecut. Am scos punga. Am așezat bucățile de carne pe blatul din bucătărie, și am tranșat cele mai mari hălci de carne. Toată carnea se dezghețase deja, dar încă era rece. Asta era bine, carnea trebuie să fie rece când o sărezi. Am șters bine toate bucățile cu prosoape de bucătărie curate. Apoi am scos cea mai mare oală pe care o avem și am presărat sare pe fundul acesteia. Am pus bucățile de carne deasupra sării, una câte una, le-am frecat bine, având grijă să stea lipite una de alta. După aceea am acoperit oala și am dus-o în

beci, unde era mai frig decât în oricare altă încăpere din casă. De fapt, trebuia să stea în frigider. Cât de ironic este totul! După trei săptămâni, aveam să clătesc carnea, să o agăţ la uscat şi apoi urma să o afum. Ore întregi de muncă, doar ca să conserv câteva bucăţi de carne.

În timp ce lucram, îmi simţeam mâinile atât de grele, încât abia mi le mai mişcam, şi ochii atât de obosiţi, că mi se tot închideau. Eram atât de epuizată! De când s-a născut Isa am tot acumulat lucruri. Eram ca o veveriţă, aveam mâncare în fiecare dulap şi am economisit tot ce am găsit. Tot timpul mă abţineam; când Isa voia să mănânce ceva atunci, pe loc, primul meu gând era să pun mâncarea deoparte, chiar dacă a doua zi nu avea să fie la fel de bună, şi când Isa mă ruga să mâncăm ceva bun, răspunsul meu era nu, întotdeauna nu.

Eram atât de sătulă de ideea de mâncare şi de dependenţa noastră de mâncare. Eram atât de sătulă să mă gândesc la mâncare, la mâncare aici şi acum, de când deschideam ochii dimineaţa, *avem suficientă pentru mic dejun*?, până mă culcam noaptea, *s-a sătura Isa la cină*? Îmi petreceam toată ziua făcând rost de mâncare, pregătind mâncare, sărând, murând, conservând şi îngrijind animalele care ne dădeau mâncare, semănând, polenizând, plivind şi recoltând. Munca mi-a intrat în oase, a devenit ca o boală de la care mă dureau şi îmi pulsau picioarele. Totul era dureros: să mă aplec, să mă ridic şi să îmi îndrept spatele. Eram atât de epuizată, uzată, folosită mi-am trăit traiul. Dar a trebuit doar să continui, să continui să fac rost de mâncare pentru noi, pentru animale.

— Urcaţi în maşină, le-am spus Isei şi Louisei. Trebuie să staţi pe un singur scaun.

Louise s-a aşezat. Isa a rămas în picioare.

— De ce trebuie să luăm tot fânul astăzi? a întrebat ea.

— Ar fi trebuit să-l ducem la noi cu mult timp în urmă, i-am spus. Cât încă mai avem suficient curent în baterie. Acum nu putem decât să sperăm că ne va ţine. Am arătat spre cele două linii ale indicatorului de energie electrică.

— Doamne, doar întrebam! Nu are rost să te înfurii atât de tare!

— Nu sunt nervoasă. Urcaţi acum!

Ea se uita la singurele două locuri ale camionetei.

— E prea puţin loc.

— Nu vrei să stai în poala mea? i-a propus Louise.

Isa doar s-a uitat la ea, apoi a zâmbit brusc.
— Bine.
S-a târât până în poala Louisei, a dat cu capul în tavan și a râs în hohote.
— Au!
A râs și Louise.
— Ești mai grea decât pari.
— Mulțumesc! a rostit Isa. Dar capul meu… Serios acum!
— Puteți să stați una lângă alta, le-am sugerat.
— Bine, fie! Isa și-a făcut loc lângă Louise.
— Ești mai grasă decât pari.
— Ești mai amabilă decât pari, i-a spus Louise.
— Tragi tu portiera?
— Poate c-am s-o închid! a rostit Isa.
A închis ușa cu o bufnitură înfundată.
— O, este *prea* îngust locul. Nu poți să te dai mai în interior?
— Nu pot, i-a răspuns Louise.
Și atunci au început să râdă și mai tare. Au continuat, chicotind și glumind tot timpul cât am străbătut drumul accidentat până la ieșirea din parc. Râsul care se rostogolea și vocile fericite mi-au mai redus presiunea din piept.
Am luat-o pe drumul principal și am condus o sută de metri până la aleea spre ferma lui Richard. Brusc mi-a apărut în fața ochilor, pe marginea drumului, cu coasa în mână, cu pieptul gol, și îmi era imposibil să-mi iau ochii de la el. Sau îl vedeam pe tractor, conducând spre mine. Chipul care se lumina cu un zâmbet larg când observa că vin. Nimeni altcineva nu-mi zâmbea așa când mă vedea, de parcă s-ar fi trezit din hibernarea iernii într-o zi frumoasă și luminoasă de vară.
Drumul era liber și nu ne-am intersectat cu nici un om pribeag. Era mai bine să nu-i văd, să-i alung și, nu în ultimul rând să nu dau curs conversațiilor inițiate de aceștia, ca Isa să nu înceapă să mă bată la cap.
Am parcat în curte, dând cu spatele cât mai aproape de rampa hambarului. Nu mai fusesem aici de acum un an, când au plecat Richard și Tina. Richard care se străduia să-și înăbușe plânsul și care m-a strâns puțin prea tare, atât de tare încât sânii mei s-au lipit de pieptul lui. Pomeții ascuțiți ai Tinei se loviră de ai mei, brațele ei dându-mi drumul după o scurtă îmbrățișare. „De ce nu vii cu noi?“ m-a întrebat Richard. „Dă drumul

animalelor și vino cu noi." Tina s-a uitat fix la el, cu ochii scăpărând, apoi mi-a întins legătura de chei fără nici un cuvânt. Nici eu nu i-am răspuns, prefăcându-mă că nu-l aud, am luat doar cheile de la ea.

Richard și Tina erau oameni buni, lucrau bine, cel puțin când venea vorba despre lucruri practice. Ferma fusese un model de succes, dădea recolte bune, era frumoasă și bine întreținută. Dar într-un singur an de când plecaseră, totul se schimbase. Vântul desprinsese țiglele. Mucegaiul și ciupercile pătrunseseră în pereții casei. Semințele se răspândiseră purtate de vânt, se prinseseră în solul de sub pietrișul din curte, în jgheaburi, printre pietrele de pavaj de pe poteca spre casă, în toate straturile care fuseseră atât de frumoase odinioară, dar acum erau năpădite de buruieni. Mucegaiul s-a așternut asemenea unui strat verde de lac peste întreaga proprietate. Am înghițit în sec. Atât de multă muncă, atât de mult efort și, într-un singur an, totul s-a distrus.

M-am grăbit la hambar și am descuiat. Acolo mirosea ciudat, a ceva putred, și am auzit cum picură undeva. M-am dus la baloturile de fân care se aflau într-un colț unde din fericire era uscat.

— Haideți! le-am spus eu făcându-le un semn cu capul.

Împreună am apucat primul balot, l-am răsturnat pe o parte și am început să-l rostogolim înspre rampa hambarului. Acesta nu era un balot din acela rotund, tradițional, care cântărește o tonă, ci avea în jur de trei sute de kilograme doar. Cu toate acestea, era complet imposibil de dirijat și prea greu pentru a fi ridicat.

— Nu-i dați drumul, am spus eu când a început să coboare.

— Îhhhh! s-a opintit Isa.

— Ajutor! i-a răspuns Louise.

Și mingea a continuat să se rostogolească.

— Dați-i drumul! am strigat brusc.

Balotul s-a rostogolit greoi și încet, direct spre mașină. Am crezut că va merge la țintă, dar apoi o scândură din rampa hambarului l-a făcut să-și schimbe traiectoria și a luat-o într-o parte. În cele din urmă, s-a oprit.

— Nu așa trebuia să facem, am spus eu. Ele au râs.

Am reușit să mutăm doar două baloturi per transport, și asta a durat câteva ore. În ultima călătorie, contorul de energie electrică s-a apropiat de zero. Dar am reușit. În cele din urmă, toate baloturile de fân fuseseră mutate într-un colț uscat din propriul nostru hambar. Aveam puține animale,

deci fânul le va ajunge mult timp, multe luni. Trebuia să le ajungă tuturor, și lui Nike și Pumei.

Bătea soarele în seara aceea și am luat cina în grădină. Isa a așternut o față de masă pe masa din grădină, care fusese odinioară vopsită în alb, dar acum se înnegrise. Pregătisem trei feluri de mâncare. La sfârşitul mesei eram atât de sătule, încât a trebuit să ne întindem pe șezlonguri.

Isa râdea.

— Sunt un cârnat umplut. Uite, uite, cât de mare este burta mea!

Și-a ridicat tricoul și mi-a arătat burta. Avea pielea întinsă pe abdomen din cauza mâncării.

— Arăt ca o gravidă.

— Bănuiesc că a trecut mult timp de când ai văzut o femeie gravidă, a spus Louise.

Mi-am întors fața spre cerul care devenise mai pal. Soarele coborâse la orizont, razele lui răspândeau ultimul dram de căldură al verii. Am închis ochii, încercând să o absorb și să o înmagazinez. Mâine probabil avea să plouă din nou, dar fânul era în casă. Aveam șanse de izbândă, m-am gândit, puteam trăi și fără electricitate, atâta timp cât noi și animalele aveam suficientă mâncare.

KARIN

Într-o noapte liniștită, dorm profund la lumina lămpii. Nici un vis legat de Carinhall.

Când mă trezesc și trag perdelele, caii sunt primul lucru pe care îl văd. Pasc la doar câteva sute de metri de padoc. Caii care fac parte din același harem stau împreună, dar cei doi armăsari se țin la oarece depărtare. Au capetele întoarse spre harem, dar nu se apropie mai mult. Se pare că nici unul din ei nu a înțeles că este liber să meargă acolo unde își dorește.

În fiecare seară, caii se întorc. În fiecare noapte, de bună- voie intră pe poartă. Știu că aici sunt bunătăți. Știu că eu sunt aici, mama mâncării, cu voce blândă, cu mere și morcovi. Deși am încetat de mult să le mai dau ceva în plus.

Dar mai devreme sau mai târziu, iarba îi va atrage și ei se vor îndepărta. Vor descoperi iarbă nouă, paie proaspete, se vor apleca, vor mesteca și rumega și așa mai departe. Un takhi adult are nevoie de trei kilograme și jumătate de mâncare pe zi. Asta înseamnă multe paie. Sunt ca niște mașini de tuns iarbă eficiente. Mai devreme sau mai târziu, trebuie să înțeleagă că se pot lipsi de mine, că padocul nu mai este casa lor. Abia atunci vor fi cu adevărat sălbatici.

Jochi a angajat un *ranger*, Agi, care va porni prin stepă în fiecare zi și va cartografia zonele în care sunt caii. Trebuie să se asigure că pasc lângă stația noastră de lucru și că nu se apropie de limita parcului național. Agi se va asigura, de asemenea, că nomazii nu aduc turme mari în parc, că animalele lor stau departe de iarba rezervată cailor și va fi atent ca nu cumva caii domestici să se împerecheze cu ai noștri. Și nu în ultimul rând, va apăra teritoriul de lupi. Mongolii sunt de părere că singurul lup care valorează ceva este lupul mort. Lupii sunt cel mai mare dușman al cailor de aici, dar nu avem voie să-i omorâm. Agi este echipat cu o pușcă pe care trebuie să o folosească doar pentru a-i speria pe lupi, a spus Jochi. Agi a ridicat indiferent din umeri la această remarcă. Nu putea promite nimic. Îl pot înțelege. Lupul este viclean, hidos. În calitate de medic veterinar nu ar trebui să cred că un animal este mai urât decât altul. Corpul animalului este

creat conform principiului funcționalității, neavând nici o legătură cu estetica. Lupul este extrem de funcțional. Are dinți ascuțiți, gura mare, corp suplu. Dar găsesc totuși că este urât. Opinia mea despre lupi este legată de propria mea biologie. Sunt programată să-mi placă animalele cu ochi mari, blană moale, animalele care seamănă cu oamenii. Dar aici este vorba și despre cunoaștere. Știu ce poate face un lup și cât de mult rău le poate pricinui altor animale, mai exact animalelor mele.

Din fericire, Agi a avut puține de făcut până acum, atât cu, cât și fără pușcă. Nu am văzut încă lupi în zonă. El își petrece timpul făcându-și de lucru cu motoreta. Majoritatea *rangerilor* își făceau treaba cu ajutorul cailor, dar în ultimii ani tot mai mulți oameni au început să folosească vehicule cu motor. Cred că este o absurditate. Motorul perturbă viața sălbatică, sperie păsările, lasă urme urâte de roți pe iarbă. Dar Jochi era de părere că, dacă doream să lucrăm cu un tip foarte bun, așa ca Agi, trebuia să-l acceptăm cu benzină și cu noxe cu tot.

Mă îmbrac, mă duc la bucătărie și fierb apă într-o oală. Ar fi fost frumos să am un fierbător de apă în cameră. Pun două lingurițe de cafea solubilă în ceașcă și amestec vârtos. Apoi iau cafeaua cu mine, îmi atârn binoclul de gât și ies pe scări. Scrutez zarea. Urmele roților către drumul principal sunt deja atât de adânci, încât în curând ar putea forma un drumeag uscat și roșu. Vântul răscolește niște nisip, stârnind nori roz de-a lungul solului. La celălalt capăt al câmpiei, urmele mașinilor duc înspre stepe. În continuare drumurile de aici nu sunt atât de frecventate, dar se schimbă odată cu fiecare drum pe care îl fac spre interior. Ar trebui să încep să călăresc din nou. Am călărit mai demult. Nu poți fi veterinar de cai fără să călărești. Dar eu mereu am făcut asta pentru că așa a trebuit, și niciodată pentru că mi-a plăcut. Pe de altă parte, iubeam să conduc mașina. Și sunt un șofer pasionat, și parchez lateral mai bine decât oricine altcineva. Dar *acestea* nu sunt niște cunoștințe care să-mi folosească prea mult aici.

Aici e cald și umezeală. Asociez Mongolia cu două culori: albastru și verde. Cerul albastru regal, iarba de un verde intens. Suprafețe mari monotone, în culori clare. Dar astăzi lumea este gri. Norii se îngrămădesc peste mine în diferite amestecuri de alb și negru. Și culoarea ierbii este estompată, ca într-o fotografie în care cineva a refuzat folosirea cromaticii. Mai ales pe versantul orientat spre sud, spre tabără, unde soarele arde toată

ziua. Acolo iarba este mai mult galben-maronie decât verde, arată mai mult a fân uscat decât a iarbă hrănitoare de vară.

Jochi spune că țara a devenit mai aridă, mai puțin verde. El crede că seceta este cauzată de poluarea din China și spune că situația se va înrăutăți. Îi place să dea vina pe China, observ.

Probabil m-a văzut ieșind, pentru că acum vine și se așază lângă mine. Și el are o ceașcă în mână. Simt mirosul de ceai cu lapte. Este ceai negru cu mult lapte și sare. Încă nu m-am obișnuit cu băutura aceea. Are gustul unui amestec ciudat de apă de mare și zer. Întotdeauna mi se face puțin rău de la ea și îmi provoacă sete.

Dau din cap, făcând semn înspre ceașca lui.

— Trebuie să încep să beau și eu din asta ca să fiu acceptată?

Regret imediat întrebarea. Poate el nu înțelege că am spus-o în glumă. Poate crede că mă dau în lături de la ceai și, prin urmare, evit tot ceea ce are legătură cu el?

Dar el îmi răspunde cu aceeași monedă.

— Categoric. Cu siguranță nu vei fi acceptată până nu începi să bei ceai cu lapte.

Încerc să-i dau rapid replica. Acum trebuie să continui cum am început. Dar nu reușesc. El se uită la ceașca de ceai, nu la mine. Are chipul împietrit. Mongolii se pricep la asta. Mă uit la propria mea ceașcă. Încerc să afișez și eu o față împietrită.

Jochi se mișcă puțin. Mai aproape de mine? Nu, doar o mișcare.

Poate că răspunsul lui înseamnă că el crede că sunt ușor de acceptat. Și că el *categoric* mă va recunoaște ca făcând parte din grup? Că nu trebuie să beau decât o înghițitură de ceai ca să primesc aprobarea? Sau poate crede că mi-e imposibil să mă integrez sau, în orice caz, să devin o parte a culturii sale, fără să pătrund cu toată inima în tradițiile sale. Și ce presupune de fapt cuvântul acceptare, cum poate el să-l interpreteze? Drept iubire, respect sau doar ca pe o prietenie platonică?

Karin, Doamne ajută-mă! Oprește-te!

— Mă gândeam ce am putea face pentru a-i împiedica pe cai să revină aici în fiecare seară, îi spun eu.

El amestecă în ceai și lingura se lovește ușor de ceașcă.

— Au nevoie doar de timp.

— Ar trebui să devină mai independenți până la iarnă.

— Sau poate că nu ar trebui să fie în libertate când este iarnă.

— Crezi că a fost greșit să le deschidem poarta?

— Cred că trebuie să avem răbdare. Și dacă încă nu s-au mutat în următoarele săptămâni, dacă tot se întorc în fiecare seară, cred că ar trebui să-i luăm din nou înăuntru.

Nu-i răspund. Nu vreau să mă cert cu el. Stăm în tăcere. Soarele ne luminează din lateral, încălzind deja destul de bine. Mă face să mă simt relaxată într-un mod plăcut.

— Ce mai face Mathias? întreabă Jochi după un timp. Iar eu strâng toarta ceștii.

— Mathias? E bine, nu-i așa?

— Da?

— Da.

Jochi s-a întors și se uită la mine. Deodată cred că stă foarte aproape pe scări. Îi văd porii din pielea frunții și părul tuns scurt la perciuni.

— Ce vrei sa spui? îl întreb.

— Ești sigură că se simte bine aici? întreabă Jochi.

Cum adică dacă sunt sigură?

— Ai văzut cât de entuziasmat este de țară, spun. Nu vorbește despre nimic altceva.

— Da, spuse Jochi.

Oare a observat el ceva ce mi-a scăpat?

Mathias este bine. Aici el e bine.

— Ce mai face Agi? îl întreb. Este neliniștit?

Din fericire, Jochi nu intenționează să continue cu subiectul Mathias, deoarece răspunde imediat.

— Este în continuare atât de fericit cu noul lui moped, încât nu apucă să se plictisească.

Nechezatul cailor întrerupe conversația. Îmi duc binoclul la ochi.

Bronx se apropie de harem, Hamburg păstrează constant distanța. Bronx îl confruntă pe Sydney, ambii cai se cabrează și se ridică în două picioare, atacându-se reciproc.

— Bronx și Sydney? întreabă Jochi, care nu are binoclu.

Dau din cap aprobator. Aceasta este o altă provocare cu care ne confruntăm de când i-am pus în libertate. Pericolul pe care îl prezintă unul față de celălalt.

Caii se mai înfruntă o dată. Sydney nechează puternic și amenințător și își lasă urechile pe spate. Iar Bronx se dă bătut și pleacă.

Jochi se ridică. Ia ceașca cu el și intră.

— Ne apucăm de treabă? mă întreabă.

Aprob cu o mișcare a capului.

— Vin imediat.

Îmi duc binoclul la ochi din nou. Mă uit cu atenție la cai. Armăsarii se țin departe unul de altul acum. Fără semne de conflict, fără semne de mișcare deloc.

Totul merge prea încet. Caii sunt prea aproape de noi. Ar trebui să se îndepărteze mai mult. Vreau să se poată descurca singuri chiar înainte de venirea iernii, dar atâta timp cât își fac apariția în padoc în fiecare noapte, nu sunt liberi.

Pun cana jos și mă ridic. Apoi mă duc la ei.

Nu ar trebui să mă aflu la mai puțin de cincizeci de metri distanță de cal, dar acum încalc regula și mă apropii. Douăzeci de metri, zece. Dau din brațe.

— Haideți, plecați de aici!

Se sperie și se mișcă câțiva metri. Apoi se opresc din nou și continuă să pască.

Mă răsucesc înspre tabără. Acolo jos corturile albe și rotunde sunt aliniate în fața stației de cercetare. În afară de fumul din hornul unui cort, nu văd nici un semn de viață. Totuși, mi-e frică ca nu cumva să mă vadă cineva. Ca nu cumva Jochi să mă privească de la fereastră chiar acum. Dar totul este calm.

În loc să mă întorc, continui să merg peste creasta dealului. Nu mai pot vedea nici caii, nici stația de cercetare.

Cred că voi fi întâmpinată de o vale liniștită, cu iarbă verde, păsări și marmote care se aruncă în găurile din pământ. Dar mă izbesc de un perete de zgomot. Mugete, behăituri, nechezat. Valea este plină de animale. Vaci, oi și cai – cai mongoli mari, frumoși, pe jumătate domesticiți. Vin direct la mine într-un nor de praf.

Se îndreaptă spre valea mea, spre pârâul de unde se adapă caii mei. Dar nomazii nu mai au voie să vină aici. Natura de aici aparține animalelor sălbatice, iarba le aparține, animalele domestice le pot priva astfel de sursa

vitală de hrană și pot perturba echilibrul pe care încercăm să îl obținem între diferitele specii.

Mă întorc repede ca să-i atrag atenția lui Agi. Nu îndrăznesc să încerc să comunic cu nomazii. El trebuie să-i alunge, asta e treaba lui. S-ar putea să nu fie ușor. Poate că nomazii vor protesta, poate că ei consideră valea ca fiind a lor, și cu siguranță au fost aici de multe ori.

Trebuie să mă grăbesc. Mai bine îi opresc înainte să ajungă să treacă creasta.

Dar apoi mă opresc. Ce s-ar întâmpla dacă *nu* i-aș opri?

Dacă i-aș lăsa să invadeze rezervația? Ce se va întâmpla când caii nomazilor se vor întâlni cu ai mei?

Mă întorc calmă la corturi. Rămân în afara stației. Nu spun nimic nimănui. Aștept.

Câteva minute mai târziu, norul de praf poate fi zărit peste creastă. Mă întorc, prefăcându-mă că nu-l văd. Dar Agi îl zărește, strigă ceva, apoi urcă pe motocicletă și pleacă, urmat de Jochi care aleargă.

Îmi iau binoclul cu mine și îl urmez încet. Văzând că Agi face gesturi, gesturi ciudate pentru el, înțeleg că, evident, nomazii nu renunță, că nu vor să se întoarcă din drum. Acum a sosit Jochi. Încearcă să le explice.

Nu vă dați bătuți, îmi zic în minte, nu vă dați bătuți.

Nomazii vin călare pe niște exemplare mari și frumoase. Jochi trebuie să se uite la ei în sus, părând un băiețel.

Discuția continuă, vocile se ridică. Mă apropii, îi aud mai bine, deși nu înțeleg cuvintele.

— Ce fac? îi strig lui Jochi.

El se răsucește către mine.

— Cred că acceptă că nu-și pot face tabăra aici. Dar refuză să se întoarcă.

Mă grăbesc și eu să ajung la fața locului. Poate că tocmai de asta e nevoie.

— Lasă-i să treacă, zic eu.

— Cum?

— Lasă-i să treacă! E în regulă.

În orice caz, este deja prea târziu ca să-i putem opri. Animalele se mișcă, asemenea unui corp enorm, puternic. Nomazii nu-l mai ascultă pe Agi, ci

sunt preocupați de mânarea turmei. Îi văd încercând să-i îndepărteze de harem, dar trei dintre caii nomazilor au luat-o direct înspre ai mei.

Sydney se cabrează și nechează.

Jochi aleargă către el, strigă ceva la nomazi, dar ei nu fac nimic. Caii nomazilor se prea poate să nu fie încă îmblânziți cu totul. Poate că nu dețin nici un control asupra cailor. Sau poate că nu vor. Un cal, un armăsar negru, mare, merge direct spre Sydney.

Îl provoacă.

Amândoi se ridică în două picioare, văd cum îl mușcă și îl ciupește calul nomazilor, încercând să ajungă la grumazul lui Sydney.

Apoi unul dintre nomazii călare se îndreaptă înspre armăsari și îi separă cu mare îndemânare.

Armăsarul nomazilor a rămas în picioare. Sydney se retrage, aparent învins, dar haremul îl urmează și el se redresează rapid, totuși este un învingător, pentru că iepele sunt încă ale lui.

O oră mai târziu norii de praf s-au așternut pe jos, iar din turma mare care a trecut au rămas doar urmele.

În acea noapte haremul nu se mai ivește în padoc. Caii rămân acolo sus, pe deal, păscând până când eu mă culc, fără să dea semne să se întoarcă.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

6
O întâmplare dramatică la cheiuri

1 martie 1881. La doar o lună după sosirea lui Wolff, mă plimbam de-a lungul canalului Ecaterina[8] cu mama, ca în fiecare duminică. Se făcuse mai frig, ningea, fulgii înghețați se strecurau între gât și guler. Am prins-o pe mama de braț, de teamă ca nu cumva să alunece pe pojghița de gheață de sub stratul subțire de zăpadă proaspătă. Avea peste șaizeci de ani, fusese întotdeauna puternică și rapidă în mișcări, dar în ultima vreme am fost surprins de cât de puține reușea să facă și de cât de slăbită și nesigură devenise.

8. Sankt-Petersburg este numit și Veneția Nordului, datorită canalelor, podurilor și cheiurilor de granit construite pe râul Neva.

— Pot să merg fără să mă sprijin, mi-a spus, retrăgându-și brațul.

— Poate că nu strică doar puțin sprijin, i-am spus. Este atât de frumos când mă plimb așa cu tine!

— În fiecare duminică, fie vară, fie iarnă, a spus ea, și în vocea ei am simțit ceva ce nu aș putea defini. Oare era tristă?

— Întotdeauna este o plăcere, m-am grăbit să adaug.

— Dar acum vei pleca.

— Ți-am spus că este o neînțelegere la mijloc.

— Pe care încă nu ai lămurit-o.

Am mers mai departe în tăcere. Pe stradă treceau trăsuri scârțâind, un cal a nechezat în depărtare și un măcelar țipa la o calfă care își tot cerea iertare.

— Vorbește de parcă ați fi doar voi doi, a spus mama gânditoare. De parcă nimeni altcineva nu va participa la expediție.

— De obicei exploratorii se aliază cu localnicii, i-am spus eu.

— Dar veți pleca doar voi doi?

Mama a alunecat pe o pojghiță de gheață, dar am prins-o mai bine de braț și nu a căzut.

— Nu te voi părăsi, mamă.

— Dar cred că *trebuie* să pleci, Mihail. Cred că ți-ai luat deja angajamentul.

— Nu, nu, încă nu mi-am luat angajamentul.

În același timp, s-a auzit un vuiet care-a zguduit pământul.

Mama s-a prăbușit, am tras-o aproape de mine și, în golul de după prăbușire, am auzit-o șoptind îngrozită:

— Acum l-au prins! Acum l-au prins!

Se referea la țar. Alexandru II conducea Rusia, de când aveam eu șapte ani, cu o mână de fier, aș putea spune. Dorința lui de schimbare, după părerea mea, a depășit-o pe a oricărui țar dinaintea lui. Reforma sa pentru iobagi din 1861 a fost o mișcare înțeleaptă. Douăzeci și două de milioane de țărani săraci au primit libertatea de a se căsători și de a deține pământ. Pentru oamenii din mediul rural reforma trebuie să fi reprezentat o schimbare majoră. Orășenii nu au avut mult de suferit de pe urma libertății acordate și, prin urmare, nu ar trebui să ne plângem prea mult. Cu toate acestea, unele voci au crezut că tot ceea ce a făcut țarul s-a datorat dorinței fundamentale de a păstra vechea ordine, unui conservatorism profund, și nu dorinței de schimbare. Una dintre consecințele reformei funciare a fost faptul că mulți dintre foștii iobagi au *rămas* în mediul rural, în loc să se mute în orașe și să devină muncitori sau chiar revoluționari foarte periculoși. Aceiași critici s-au plâns în ultima vreme în mod vehement de felul în care țarul a reglementat, destul de prudent, ce se scria în presă, de parcă ar fi fost imposibil de imaginat că vocile cele mai radicale ale societății trebuiau ținute sub o formă de supraveghere.

Cu toată voința țarului de a reforma, și acesta este cel mai trist lucru, tocmai *din cauza* acestui lucru, unele persoane nihiliste au crezut că lucrurile nu se petrec suficient de repede. Să vrei mai mult crește exponențial, se spune, și, chiar și acum, când vedem cât de brutal a devenit Alexandru III, există motive să ne întrebăm dacă nihiliștii nu cumva s-ar fi aflat mai aproape de Rusia lor ideală dacă l-ar fi lăsat pe Alexandru II în viață.

Situația în acel moment: până la sfârșitul lunii februarie 1881, țarul supraviețuise atâtor atentate de asasinare, încât mulți au început să-l creadă

nemuritor, sau cel puțin o pisică, care probabil nu-și pierduse încă cele nouă vieți. În ultimul timp, nu era săptămână să nu auzim zvonuri despre o nouă dramă petrecută pe drumul țarului spre sau de la Palatul de Iarnă. Ajunseserăm în punctul în care priveam atentatele drept un eveniment obișnuit, la fel de banal ca veștile referitoare la prețul cartofilor sau al cerealelor.

Poate că și țarul s-a crezut nemuritor. Cel puțin nu a existat nici o îndoială cu privire la vitalitatea lui. A iubit-o nebunește pe Katia, și se zvonea că intenționează să se căsătorească cu ea, acum că țarina Marie nu îi mai stătea în cale. Limbile rele cleveteau că s-ar fi căsătorit în mare taină și că acum Katia ar fi fost încoronată regină. Mama l-a iubit pe țar cu mare devotament, dar a fost șocată de relația acestuia și, de fiecare dată când auzeam de o nouă tentativă de asasinat, ea dădea vina pe această căsătorie și pe faptul că viața lui extravagantă a ațâțat furia adversarilor săi.

— L-au luat, a suspinat cu sughițuri mama.

Am rămas nemișcați câteva secunde, dar nu s-au mai auzit alte bubuituri. Am simțit-o cât de mică era în brațele mele și cât de vulnerabilă era pe stradă. Ce s-ar fi întâmplat dacă nu eram așa aproape? Ce s-ar putea întâmpla dacă aș lăsa-o singură?

Mama s-a desprins brusc din brațele mele:

— Trebuie să mergem să vedem, a decis ea.

— Nu! i-am spus eu. Sub nici o formă!

Dar ea pornise deja. Mergea în fața mea cu spatele drept și avea un pas remarcabil de ușor, iar tocurile țăcăneau cadențat pe drumul pietruit. N-am avut de ales și a trebuit să o urmez.

Am alergat de-a lungul canalului timp de un minut sau două. Un băiat mai înțelept a trecut pe lângă noi în direcția opusă, cu o căutătură sălbatică.

— Mamă, aici ne întoarcem, am spus.

— De acolo s-a auzit, a arătat ea înainte. Încă mai aud bine, să știi.

— Știu.

Mai multe trăsuri au trecut pe lângă noi și toate se îndepărtau de acel loc. Doi domni cu joben își strigau unul altuia că trebuie să o ia pe alt drum. O fetiță plângea în timp ce bona o trăgea de mână.

Dar mama și cu mine ne-am continuat drumul, ea în față, eu în urma ei. Apoi s-a mai auzit o bubuitură.

Mama s-a prăbușit pe jos, am încercat să o prind, dar și-a sumecat fusta și a început să alerge în direcția de unde se auzeau sunetele; pășea incredibil de ferm pe suprafața alunecoasă. Eu mă țineam după ea.

În timp ce alergam, am simțit mirosul inconfundabil de praf de pușcă. Iz de praf de pușcă și de încă ceva, iar acel ceva, aveam să înțeleg ulterior, era sânge și carne.

Apoi am ajuns la podul Koniușennîi. Ea prima, eu după ea și aceasta a fost priveliștea care s-a înfățișat în fața ochilor noștri: trăsura blindată pe care țarul o primise cadou de la Napoleon era complet distrusă. Fumul se ridica, iar pe jos, în două cratere mari zăceau oameni – jandarmi, cazaci, civili –, unii încercau să se ridice în picioare, alții stăteau complet nemișcați în zăpadă, înconjurați de epoleți, săbii și ceva bucăți roșii, despre care nu voiam să-mi imaginez ce-ar fi putut fi, în timp ce deasupra lor se așternea, asemenea zăpezii, praful produs de explozie.

— Nu! a strigat mama. Nu!

M-am uitat în direcția în care privea ea: la o anumită distanță de noi, lângă canal, un bărbat se opintea să ridice un altul, ajutat de un cazac nevătămat și apoi li s-au alăturat și alții. Bărbatul pe care îl țineau între ei era cu capul gol, poate că îi căzuse căciula, cu haina sfâșiată în zdrențe și unde avusese picioarele țâșnea sângele șiroaie. Era țarul.

Mama a țipat, a fugit spre el, a vrut să-l ajute, dar eu am ținut-o locului.

— Nu! i-am ordonat, îți interzic să mergi acolo. Nu mai putem face nimic. Și acum plecăm acasă.

A tremurat tot drumul, văicărindu-se și plângând, dorind mereu să se întoarcă. Am încercat degeaba să iau o trăsură, am făcut semn de nenumărate ori către vizitii, dar nimeni nu a oprit. Oamenii treceau în grabă pe lângă noi, măturându-ne la o parte de parcă nici nu ne-ar fi văzut.

Când am intrat în sfârșit pe ușa casei, mama s-a prăbușit pe șezlongul din sufragerie, fără să-și scoată măcar paltonul.

I-am făcut semn servitoarei, i-am cerut să ne aducă imediat ceva fierbinte de băut și câteva picături întăritoare.

— Nu vreau să beau, s-a opus mama. Vreau să mă întorc. Trebuie să aflu ce s-a întâmplat.

— Ascultă-mă! i-am spus, dându-i un pahar. Asta îți va prinde bine.

A adulmecat fără tragere de inimă, dar tot a înghițit alcoolul din trei înghițituri lacome.

Numai servitoarea era acasă în ziua aceea, toți ceilalți aveau liber și abia spre înserat s-a întors Piotr. A venit cu vești, deoarece tot orașul vorbea deja despre ce se întâmplase.

Țarul fusese transportat la Palatul de Iarnă, nu se făcuse nici o încercare de a opri sângerarea, toată lumea și-a dat seama că era în zadar. Alexandru a fost înconjurat de toți cei dragi pe patul de moarte. Și Katia venise țipând în cameră, doar pe jumătate îmbrăcată, într-un neglijeu roz („Curva!" a mormăit mama). Părintele Bazhenov l-a împărtășit, iar exact la ora 15.30 țarul a căzut în somnul de veci. Toți plângeau, Katia urla, îmbrăcată în neglijeul ei pătat de sânge.

Apoi, unul câte unul, s-au îndreptat către Alexandru III, cel mai mare dintre fiii lui și cel mai modest. Au căzut în genunchi în fața lui.

— Un nou țar, a conchis Piotr. A fost numit un nou țar.

— Dumnezeu să ne ajute, a spus mama.

Toată seara a trecut fără ca Wolff să vină acasă, doar mai spre miezul nopții a bătut la ușă.

Piotr și fata s-au retras, dar mama stătea încă în sufragerie, plânsă și epuizată, şi susținea că totuși nu îi este somn.

Am tresărit îngrozit când i-am deschis ușa. Wolff era murdar din cap până în picioare, avea fața plină de pete maro de murdărie, a durat câteva secunde până să-mi dau seama că petele acelea erau sânge. Nu i-am spus nimic, dar l-am condus în sufragerie. Mama s-a ridicat și i-a luat mâna.

— V-am văzut, a spus el. Mă aflam de cealaltă parte a cheiurilor, și am ridicat mâna ca să vă fac semn, dar nu m-ați observat. S-a uitat compătimitor la mama: Cum vă simțiți, doamnă?

— Mulțumesc de întrebare! a rostit mama. Nu de mine trebuie să vă pară rău.

Wolff și-a scos haina plină de praf, udă de la zăpadă și pătată de sânge. Ochii îi erau chiar mai sălbatici decât de obicei, moartea strălucea în ei.

— Deci ai fost toată ziua pe cheiuri? l-am întrebat, simțind cum mă străbate un val de iritare. A venit aici ca turist, nu știa nimic despre noi, despre țar, dar s-a aruncat fără preget în mijlocul dezastrului nostru.

— Toată ziua și toată seara, ne-a răspuns el. După ce țarul a fost transportat de acolo, au rămas în urmă toți ceilalți. Nu puteam să plec dintr-un asemenea loc… cel puțin douăzeci de oameni și-au pierdut viața.

Începeam să fiu mai calm și brusc mi s-a făcut rușine de mine. El rămăsese acolo să ajute și să se implice, în timp ce noi, pe de altă parte, fugiserăm.

— Vă este foame? a întrebat mama. Sete?

— Și, și, i-a răspuns el, iar acum am văzut cât de obosit și palid era.

S-a spălat în timp ce mama i-a adus niște mâncare. Apoi am mâncat stând unul lângă celălalt la masa mare din sufragerie. A ingurgitat vinul de parcă n-ar mai fi băut în viața lui, a mestecat pâinea de parcă ar fi mâncat pentru prima dată așa ceva. De la micul dejun nu mai pusese nimic în gură. Îi tremura mâna, la fel și buza de jos, nu reușea să spună mai nimic despre ce făcuse în acel răstimp.

— Am crezut că mă voi confrunta cu pericole în Mongolia, a spus el. Am crezut că amintirile de acolo aveau să mi se întipărească în minte. Dar poate că aceste evenimente sunt cele mai puternice. Cele mai rele.

— Îmi pare rău că am plecat, i-am spus. Dacă aș fi știut că ești acolo…

Mama m-a săgetat cu privirea, dar n-a spus nimic.

— Erați cu mama dumneavoastră, a spus el. Și din fericire au venit mulți alții să ajute. Un individ masiv, care este vizitiu, i-a pus pe răniți pe umăr și i-a încărcat în trăsură ca să-i ducă la un doctor. Două tinere au alergat să aducă apă. Un preot era și el acolo, s-a așezat lângă un muribund. Iar vecinii și-au deschis ușile, au adus pături, au rupt fâșii din cearșafuri ca să facă fașe.

— Și dumneavoastră? s-a interesat mama.

— Experiența mea în astfel de situații îmi spune că oamenii sunt adesea recunoscători când sunt ghidați. Și cu ajutorul unei bune organizări este uimitor cât de multe se pot face, chiar și prin mijloace simple. În plus… Și-a șters fața cu mâna, frecând câteva pete ruginii pe care cârpa nu reușise să le îndepărteze. În plus, acționăm fără să ne gândim, cred, când îi vedem pe semenii noștri în pericol.

— Poate că așa este, i-am spus, simțindu-mă și mai stânjenit că venisem acasă.

A devenit tăcut, tremurând atât de tare încât abia putea ține paharul în mână.

M-am ridicat și am adus o pătură.

— Vă este frig?

El a dat din cap în semn că nu.

— Nu… dar dați-mi totuși pătura…

M-am apropiat de el, m-am așezat în spatele lui, am despăturit-o și i-am pus-o pe umeri. El s-a înfășurat în pătură, eu am stat cu mâinile pe umerii lui și i-am simțit omoplații prin cămașă, haină și pătură; erau surprinzător de înguști, dar suficient de lați încât să poată căra mult mai mult decât propria lui greutate, suficient de puternic încât să mă poată căra și pe mine.

Mama mi-a întâlnit privirea peste masă și am înțeles că are dreptate. Zarurile au fost aruncate.

EVA

M-am trezit de la niște bubuituri puternice în ușă.

— Eva? Ești aici? Eva!

M-am ridicat în șezut. Era încuiat? Intraserăm din grădină după apusul soarelui, îmi amintesc cum râdeam toate trei, râdeam de ce spusese Louise sau poate Isa? Dar oare am încuiat ușa?

Răspunsul a venit imediat, sub forma unui zgomot de pași care duduiau pe podea, în hol și în bucătărie, nu doar de la un singur om, ci de la mai mulți.

Afară începea să se risipească negura nopții și lumina slabă a dimineții se strecura prin perdele. M-am ridicat din pat, mi-am luat halatul și m-am dus în grabă la bucătărie.

Einar era deja pe cale să răstoarne bufetul din bucătărie. Lângă masă era un bărbat pe care nu-l văzusem până atunci, mare, greoi și murdar. Am încercat să îmi dau seama dacă miroseau a ceva, a tărie sau a bere, dar nu simțeam decât duhoarea a doi bărbați murdari și transpirați. Einar s-a răsucit spre mine.

— N-ai cu ce să ne servești.

Era mai slab decât înainte, chiar mai slab și la fel de murdar ca tovarășul său. Pe braț avea o rană deschisă și neîngrijită, cizmele cu care mărșăluise prin casă erau pline de noroi uscat.

— Așa-i, i-am spus eu. N-am nimic.

Nu am nimic, ca de obicei, îmi venea să-i spun, dar m-am abținut. Comunicarea cu Einar era asemenea mersului pe pietre ude, pline de alge alunecoase. Fiecare pas trebuia făcut cu precauție, puteam aluneca oricând și, chiar dacă simțeam că dețin controlul, oricând putea să vină din senin un val să mă răstoarne.

A trântit una din ușile bufetului și a făcut semn cu capul înspre bărbatul cu care venise.

— Peter. Eva. Eva. Peter.

Peter a ridicat o mână în semn de salut.

Mi-am ridicat și eu mâna, deși chiar în momentul acela mă gândeam că poate n-ar fi cazul, că poate ar fi trebuit să stau nemișcată la locul meu.

Einar a pufnit disprețuitor.

— Ai devenit politicoasă în ultima vreme?

— Mă străduiesc, i-am răspuns.

Puteam încerca să mă prefac că intru în jocul lui ca să evit să-l provoc. Poate că trucul avea efect, măcar cu Peter, oricine ar fi fost el. Nu toți oamenii cu care era Einar în cârdășie erau la fel de răi ca el, și dacă el se abținea de la alcool mai exista o speranță. Deși, dacă mă uitam cu atenție la gesturile lor, amândoi se mișcau în reluare și aveau vocea răgușită. Einar și-a întors puțin fața, iar lumina cenușie de la fereastră a căzut pe chipul lui și am putut să-i văd ochii, pupilele… Consumase ceva, luase vreo substanță. Credeam că toate fostele cabinete medicale și toate farmaciile din județ fuseseră golite de mult.

Știam că Isa era trează în pat, cu urechile ciulite în camera ei, luând seama de tot ce se spunea, și cu siguranță că și Louise ne auzea, dar din fericire nici una din ele nu a ieșit. Era cel mai bine să gestionez situația singură.

M-am uitat la Einar, încercând să-i întâlnesc privirea, dar s-a ferit, nu pentru că ar fi fost în stare de ebrietate, ci pentru că nu s-a uitat niciodată la mine, nu în mod serios. Poate că îi venea mai ușor să fie așa cum era de obicei, dacă nu mă privea niciodată în ochi.

A pufnit din nou, suflând aerul pe nări. Îl făcea să pară idiot, ca un taur.

Apoi a tăcut. Eu oscilam, neștiind dacă tăcerea lui era un semn bun sau rău.

— Ați venit cu mașina încoace? l-am întrebat.

— La naiba! Tu ce crezi? Că pot merge pe jos până aici?!

Nu auzisem mașina. Oare cum de nu auzisem mașina? Dacă m-aș fi trezit la auzul hârâitului estompat al motorului, al roților din curte, aș fi apucat să zăvorăsc ușa.

Dar nu mă ajuta să ferec ușa, nu cine știe ce. Asta doar l-ar fi înfuriat și mai tare. Atunci ar fi avut o țintă precisă. Atunci s-ar fi înverșunat să intre în casă cu orice preț. Atunci ar fi putut sparge geamurile, ar fi putut sparge ușile, ar fi strigat și ar fi făcut un scandal monstru. Așa îi plăcea lui! Ce om prost! Ce prostovan!

Uneori aveam insomnii din cauza furiei, gândindu-mă că niciodată nu aveam să scap de el și că mă domina din punct de vedere fizic – îndeajuns de simplu din ce cauză, pur și simplu pentru că era mai puternic – chiar dacă eu îi eram superioară din multe alte puncte de vedere. Nu era nimic mediocru la el, personalitatea lui era cu mult sub medie. Îmi închipuiam că era descendentul vreuneia dintre cele cinci tipologii umane care trăiseră în paralel cu *Homo sapiens*, înainte de-a stăpâni lumea, al unui om de Neanderthal, probabil, care, în simplitatea sa, nu a trebuit să depună cine știe ce efort ca să-i înfrunte pe hominizii *sapiens*, sau poate era descendentul vreunui soi de maimuță urlătoare uitată în negura istoriei. El însuși își dorea să fie ca un om al cavernelor, și izbutea destul de bine. Cel puțin nu era efeminat, nu văzusem niciodată o femeie comportându-se într-un mod similar.

Am fost împreună doar patru luni. Era imigrant, nimeni nu știa prea multe despre el. Mi-a plăcut că era înalt, mi-a plăcut că mâinile lui erau bătătorite de muncă. Mi-a plăcut ce știau mâinile acelea să facă cu mine. Anne nu a vrut să fim prieteni, mi-a spus-o pe loc, că el nu este întreg la cap. Dar am crezut că văd altceva în Einar, probabil că mi-a trecut prin minte că l-aș putea salva. În plus, n-am putut să dau drumul mâinilor lui.

Poate că nu-i de mirare că s-a enervat când am plecat. A simțit că mă folosisem de el, m-am gândit ulterior, chiar dacă niciodată nu a reușit să exprime sentimentul în cuvintele acestea. Avea dreptate. Am rupt relația fără să-i spun din ce cauză. După câteva luni, când m-a văzut cu burta mare, a fost foarte furios. De altfel, și Anne s-a înfuriat din pricina burții mele. Ea era de părere că nimeni n-ar mai trebui să facă copii. În orice caz, nu un copil cu Einar.

Nu l-am văzut niciodată să citească ceva. Vocabularul lui se limita la lucrurile utile, singurele cuvinte proaspete din vocabularul lui erau cele în alte limbi. Era un om afurisit și era al dracului de prost. Și cu toate acestea, nu mă puteam debarasa de el. Situația era deplorabilă, motiv pentru care adesea plângeam din cauza lui.

Vizitele lui decurgeau în mare parte în același mod. Venea seara târziu sau noaptea. Isa rămânea în camera ei, așa i-am ordonat eu cu strictețe. De cele mai multe ori începeam prin a-l întreba ce dorește. Chiar dacă știam răspunsul. Voia ceva, mâncare, alcool, ceva ce putea vinde. Înjura, făcea scandal, răsturna lucruri. Uneori încerca să se dea la mine, vrând să mă aibă

și pe mine. De fiecare dată situația se încheia la fel. Reușeam să găsesc ceva care să-l țină în șah, fapt care îl mulțumea și îl făcea să plece. Era o scenetă ciudată, jucată de doi actori, și singurul lucru care m-a împiedicat să cedez în fața fricii era certitudinea că întotdeauna, dar întotdeauna, dispărea într-un final și niciodată nu mi-a cerut să o cunoască pe Isa.

M-am dus la dulapul cu alimente uscate.

— Din păcate, este destul de gol.

El a venit lângă mine.

— Întotdeauna crezi că vreau mâncare? Crezi că vreau doar să fiu hrănit, ca animalele tale. Așa crezi?

— Nu… doar mă gândeam că…

— La dracu'!

A trântit cu forță dulapul. Apoi l-a lovit și cu pumnul. Mă uitam la el detașată, nu era decât un idiot, dar în același timp inima îmi bătea nebunește de frică și simțeam că îmi dau lacrimile. Eram atât de obosită, atât de sătulă de el! N-aveam să mai scap de el, de raziile lui repetate, iar și iar, și de fiecare dată când crezusem că ajunsese în sfârșit într-un loc stabil, acum de exemplu se pare că a părăsit Heiane, el iar își făcea apariția. Și eram atât de obosită să fac echilibristică, să încerc să descopăr ce aș putea să-i dau sau să fac, sau ce să nu zic și să nu fac astfel încât el să rămână calm, să plece din casă, să-l fac să se suie în mașină sau să-și vadă de drum, orice doar să se îndepărteze de mine și de Isa.

Fix în clipa aceea s-a deschis ușa și a intrat Louise în bucătărie. Am încercat să dau din cap, să-i fac semn să plece și să-i dau de înțeles că mă descurc, dar ea nu s-a uitat la mine, ci doar la cei doi bărbați.

Eu o văzusem pe Louise ca fiind zveltă, subțire, cu ochi rotunzi și puțin cam copilăroși, dar acum arăta complet altfel. În vreme ce eu nu aveam nici un plan de acțiune și doar stăteam acolo, înspăimântată de moarte și prinsă pe nepusă masă, ca de obicei, ea părea să știe ce face. Fiecare mișcare era sigură, atentă și premeditată, și în toate se citea hotărârea.

— Ia te uită! a exclamat Einar. Ai musafiri?

S-a întors spre Peter.

— Atunci este câte una pentru fiecare.

Peter nu a reacționat. Era chiar mai drogat decât crezusem inițial.

— Nu trebuie să joci acel joc, a zis Louise, țintuindu-l pe Einar cu privirea.

— Ce-ai spus?
— Nu trebuie să joci jocul în care foloseşti sexul pentru a ne speria.
— Ăăă… ce mai e şi asta…?
— Trebuie să plecaţi acum. Nu avem nimic. Nici pentru tine, nici pentru el, a spus ea arătând cu capul înspre Peter.
— Tu cine dracu' mai eşti? a întrebat Einar.
— Trebuie să plecaţi, le-a ordonat Louise.
Acum şi-a mişcat brusc mâna şi a scos la iveală ceva. Pistolul de cuie. Probabil că l-a găsit în hambar şi l-a luat în camera ei.
Acum l-a zărit şi Einar şi s-a dat un pas îndărăt. În semiîntunericul bucătăriei era imposibil de văzut că nu era o armă adevărată.
— Eva este femeia mea, ştiai asta? a spus.
Louise a ridicat arma câţiva centimetri, cu degetul pe trăgaci.
— Pot să vin de câte ori vreau eu, pe toţi dracii! a strigat Einar.
Mereu zicea asta, dar eu nu eram a lui şi nici nu fusesem vreodată a lui.
— Trebuie să plecaţi.
Era inexpresivă şi nu înţelegeam dacă arma sau cuvintele, felul în care le repeta, îl impresionau atât de tare pe Einar. Nu l-am mai văzut niciodată aşa, dar nu a făcut nimic.
Stăteau faţa în faţă în mijlocul bucătăriei, Peter se afla în continuare lângă masă, dar acum îşi îndreptase spatele, dându-şi seama ce se întâmpla. Eu eram lângă bufetul din bucătărie, cumva spre marginea lui.
— Trebuie să plecaţi, a repetat Louise.
— Ce dracu', doar te-am auzit! a urlat Einar.
Apoi a dat din cap spre Peter, care s-a ridicat, legănându-se, înainte să se ducă cu paşi târşâiţi spre uşă, în timp ce perora o serie de cuvinte neinspirate, *vrăjitoarele dracului, târfele naibii, curvele dracului ce sunteţi!*
Uşa s-a închis în spatele lor, s-au auzit portierele maşinii cum se deschid şi se închid, sunetul motorului şi apoi maşina demarând.
Louise a rămas în bucătărie, cu aceeaşi lipsă de expresie pe chip. Abia după ce nu s-a mai auzit bârâitul motorului a lăsat arma pe masa din bucătărie şi s-a întors spre mine. Îmi simţeam obrajii uzi de lacrimi. A venit la mine şi m-a cuprins cu braţele.
— Nu este un pistol obişnuit, i-am spus.
— Mi-am dat seama, a zis ea.
M-am lăsat cu toată greutatea pe ea şi ea m-a susţinut.

Eram de aceeași înălțime, eram la fel de slabe, iar faptul că mă ținea Louise era de parcă m-aș fi ținut eu singură pe mine în picioare.

Apoi a intrat Isa, ne-am desprins din îmbrățișare și eu m-am grăbit să-mi șterg lacrimile. Isa mergea desculță pe podea, era palidă și ciufulită, cu ochii larg deschiși.

— A plecat pur și simplu?

Am dat din cap aprobator.

— Dar de obicei…

Am încercat să-i zâmbesc.

— Cred că ne putem trezi, acum, deoarece oricum este târziu.

— Da… dar crezi că o se întoarcă?

— Nu știu. Niciodată nu știu.

— Nu cred, a fost de părere Louise.

I-a zâmbit Isei. Apoi s-a întors spre soba de teracotă și a început să ațâțe focul. După ce focul a prins viață, a umplut ceainicul cu apă, dar nu și pentru ea.

— Stați jos, ne-a spus. Mă duc afară să mă ocup de vaci.

Dragă Lars,

Louise este a noua persoană pe care am cunoscut-o. Și cu siguranță este cea mai cool. Ceea ce mama s-a străduit să facă de când mă știu, Louise a reușit în două minute. Două minute și un pistol pentru cuie – doar de atât a fost nevoie.

Nu vreau să spun că mama a făcut ceva rău. Nu este vina ei că Einar se tot întoarce. E vina lui Einar.

Cred că e frumos să fii rodul iubirii dintre doi oameni. Nu mă pot gândi la ceea ce s-a întâmplat între mama și Einar. Cred că a fost ceva ce se întâmplă între animale. S-au împerecheat.

Femeilor le place cu siguranță mirosul bărbaților care sunt genetic foarte diferiți de ele. Einar și mama sunt evident foarte diferiți. Poate pur și simplu mamei i s-a părut că el miroase bine.

Poate i s-a părut că și Richard mirosea bine.

N-am avut niciodată curajul să te întreb dacă tu ai observat ceva. Eu nu am văzut decât o singură dată. Poate i-ai văzut și tu, dar nu cred. Pentru că au făcut-o doar aici, la fermă. Pe ascuns de mama ta.

Nu știu dacă îți voi pune această scrisoare în cutia poștală. Adică, dacă te întorci, dacă îți deschizi cutia poștală și începi să citești aceste rânduri, atunci nu aș vrea să fiu aici. Dar tu ai o viață acolo, și simt că mă enervează din ce în ce mai tare treaba asta. Ai fi putut să mă iei cu tine. Sau mi-ai fi putut spune că vrei să rămâi. Dacă aș fi însemnat ceva pentru tine, ai fi rămas.

Nici măcar nu ai încercat, nu te-am auzit niciodată spunându-i tatălui tău să nu plecați. Pur și simplu ai plecat cu ei.

Aproape niciodată nu folosim vechea dependință. Este plină de materiale și este dezordine înăuntru. E murdară și prăfuită. Totuși, ei doi acolo se ascundeau. Mi i-am imaginat stând întinși, dar evident că puteau să o facă și în picioare. Pe la spate, ca animalele. El o ținea cu mâna între picioare și o strângea în timp ce o făceau. Avea ochii închiși și gemea.

Îmi pare rău să-ți povestesc asta.

Dar crezi că tatăl tău face sex și cu altele? Acum, în timp ce vă aflați pe drum? Mereu am crezut că tatăl tău este bătrân. Chiar mai în vârstă decât mama. Trupurile lor bătrâne care se izbesc unul de altul și sunetele pe care le scot. Și în același timp, când i-am descoperit fața cu ochii închiși, am văzut că seamănă cu tine.

În seara aceea, când eu și mama cinam, nu a trebuit decât să mă uit insistent la ea. Ce este? m-a întrebat. A nimic… Era mama mea și totuși nu o cunoșteam. O femeie complet străină. Infidelitate în grajd cu un bărbat căsătorit! Nu știam nimic despre ea. Ar fi putut ucide oameni fără ca eu să o văd.

Așa sunt toți părinții? Tu crești, ei au grijă de tine, sunt în preajma ta tot timpul, știu totul despre tine. Dar tu nu știi nimic despre ei.

Nu te enerva pe tatăl tău când citești aceste rânduri. Nici tu nu știi nimic despre el.

KARIN

Întuneric beznă. Întuneric de război, întunericul generat de jaluzele. Bubuitul grav în depărtare.

Mama mă scutură.

— Trebuie să te trezești, spune ea.

Mă opun, vreau doar să dorm.

— Trebuie, îmi zice mama. Suntem bombardați. Bombele se apropie din ce în ce mai tare.

Bombe, un cuvânt bubuitor. Mă trezește din somn, îmi umple corpul cu un singur sentiment ascuțit, o combinație de concentrare și frică.

Dar cu toate acestea opun rezistență.

— Ai spus că nu sunt bombe aici, zic eu.

Vreau să dorm. Mama mă ia pe sus.

Îmi pune o jachetă de lână. Îmi leagă un fular la gât. Este roz deschis. Ea l-a croșetat. A fost cadou de Crăciun.

Un nou vuiet, mai aproape acum, mă face să-mi bag picioarele în pantofi.

— Grăbește-te! spune mama.

— Da, da…

Dar nu sunt suficient de rapidă. Nu eram suficient de rapidă.

Göring iubește animalele, o spune toată lumea. De aceea ține pui de leu în subsolul Carinhallului. El are grijă nu doar de lei, ci și de multe alte specii de animale de pădure. Bizoni, elani, vulturi, vulpi. De asemenea, îi place să vâneze animale, și invită oameni la partide mari de vânătoare. Nu reușesc să înțeleg cum vine asta. Vrea să împuște ceva ce iubește.

Eram la Carinhall de câteva zile când am descoperit caii. Sunt trei. Stau pe o pajiște mare împrejmuită, la marginea proprietății. Merg singuri, cu boturile la pământ. Un armăsar, o iapă și un mânz. Sunt deschiși la culoare, cu blana de culoarea grâului copt. Mânzul se ține aproape de iapă. Armăsarul stă puțin la distanță, uneori privind în direcția mamei și a mânzului, alteori spre pădurea întunecată. Cred că mama are grijă de mânz, iar tatăl îi supraveghează pe amândoi.

Știam mai mulți cai în Berlin, cai de oraș, și căruța cu bere care era trasă de un cal bătrân și obosit. Era greoi, și mare, și ascultător. Caii aceștia sunt diferiți. Mai mici, au latul nasului mai puternic, coama este scurtă și stă drept în sus.

Mă îndrept spre ei.

— Salut, zic eu. Bună, căluților! Stați singuri, nu?

Culeg niște iarbă și le-o întind prin gard.

— Haideți, zic. Uitați, iarbă! Dar ei abia reacționează.

Mânzul merge pe picioarele subțiri până la iapă, se întinde spre ugerele ei și împinge puțin cu botul ca să curgă lapte.

— Nu vreți iarbă? Nu vreți, am înțeles asta. Probabil că aveți deja destulă.

Le vorbesc molcom, gândindu-mă că poate le place. Dar ei nu mă ascultă. Nu le pasă. Totuși, stau acolo mult timp. De aici nimeni nu mă alungă.

A doua zi iau cu mine niște mere pentru că știu că le plac cailor. M-am strecurat în cămara clădirii în care locuiesc servitorii și am luat mere pentru cai. Nu cred că am furat merele. Este mâncarea lui Göring și caii sunt tot ai lui, și cred că el ar vrea să-i hrănesc.

Le întind fructele.

— Un măr pentru iapă, unul pentru armăsar, și nici unul pentru mânz, pentru că tu bei doar lapte.

De data aceasta, caii își ridică capul și își ciulesc urechile; este clar că recunosc fructele. Zâmbesc când înfig un măr printre lațurile gardului și îl împing spre botul iepei. Mărul dispare de îndată. Și armăsarul este acolo, își întinde botul și eu îi dau și lui un măr în același mod.

De îndată ce merele au dispărut, caii mă părăsesc din nou. Armăsarul merge singur, iapa stă lângă mânz, care s-a culcat să doarmă. Caii pot să doarmă în picioare, știu asta. Dar mânjii se odihnesc stând culcați. Pare aproape lipsit de viață, la sol, complet șleampăt. Brusc mă îngrijorează. Este ceva în neregulă, este mânzul bolnav?

Dar iapa pare calmă, continuă să pască și acum descopăr că abdomenul mânzului urcă și coboară. Respiră. După acest episod, mă duc să îi văd în fiecare zi. Și caii încep să mă recunoască.

Își înalță capetele când vin. Își mișcă urechile, reacționează la vocea mea. Nu pot găsi nume pentru ei, ci le spun doar *mama*, *tata* și *copilul*.

Salut, mamă, salut, tată, acolo erai, copile! Și caii reacționează la auzul numelor lor. Mai ales mânzul, când rostesc cuvântul *copil* își saltă capul. Uneori iau cu mine mere sau morcovi. Uneori nu pot fura nimic. Dar caii mă recunosc și vin oricum la gard. Îmi adulmecă buzunarul și așteaptă să le dau ceva și nu se enervează, chiar dacă nu am nimic cu mine. Apoi se îndepărtează de mine câțiva metri. Dar niciodată prea mult.

Eu sunt mereu singură cu caii. Nu văd niciodată pe nimeni să-i călărească. Și se pare că nimănui nu îi pasă cu adevărat de ei, în afară de mine.

Iapa și mânzul rămân împreună tot timpul. Armăsarul se îndepărtează la o anumită distanță de mamă și copil. La început cred că mânzul nu este important pentru el, dar eu, care stau acolo în fiecare zi, îmi dau seama că nu stă alături de el nu pentru că nu îi pasă, ci pentru că îl păzește. Este un tată care are grijă de familia sa. Mă întreb cum este să fii îngrijit de un tată.

Au trecut trei ani de când tatăl *meu a căzut* răpus în Franța. În perioada care a urmat după decesul lui, mama mereu avea fața scăldată în lacrimi. Ea niciodată nu avea timp să stea locului și să plângă, dar plângea în timp ce muncea, călca și lacrimile îi picurau din ochi. Cearșafuri mari și albe. Întotdeauna călca cearșafuri mari și albe, pe care le umezea cu lacrimile ei.

El a căzut. Întotdeauna se folosea expresia „a căzut“ când se vorbea despre soldații de pe front. Eu îmi puteam imagina *cum a căzut.* Îmi imaginam cum s-a împiedicat de ceva. Am încercat să-mi dau seama de ce anume s-a împiedicat. De o rădăcină, m-am gândit, ieșită din pământ; mi-l imaginam cum aleargă pe sub copaci mari, pe un fel de potecă, și cum se împiedică de-o rădăcină de copac.

Nu puteam înțelege de ce a murit din cauza asta. De ce nu și-a rupt piciorul?

A durat mult până să-mi dau seama că tata fusese împușcat. Și că toți cei „căzuți“ fuseseră împușcați, sau bombardați, sau aruncați în aer de grenade.

Dar chiar și la mult timp după ce am înțeles ce i se întâmplase, chiar dacă știam că a murit împușcat, eu în continuare îmi imaginam cum a căzut. Mereu mi-l închipuiam fugind, iar și iar. Și apoi cum dintr-odată se împiedică. Și apoi căderea lui.

Căzătura aceea a dus la moartea lui.

Și așa am reușit să fac legătura dintre căderea lui și moartea lui.

— Au plecat.

Deschid ochii.

— Au plecat, spune Jochi, care stă lângă patul meu.

Mă întorc, simt gustul somnului în gură, observ că pe obraz mi s-au întipărit cutele pernei.

— Scuze, spune el. N-ar fi trebuit să te trezesc, dar au plecat.

Vreau să fug la fereastră. Preț de o secundă îmi trece prin minte ideea de a-mi lua plapuma pe mine, ca pe o rochie. Dar nu am pe mine decât un tricou și chiloți. Nu pot să mă arăt așa în fața lui.

Evident, vede că mă simt jenată față de el și se îndreaptă spre ușă.

— Îmi pare rău, spune din nou. N-ar fi trebuit să te trezesc, dar am vrut să îți dau de veste imediat.

Iese din cameră, dar strig după el cu vocea răgușită:

— Vin imediat.

Câmpiile sunt pustii, iar coama dealului, unde au fost ieri caii, acum este lipsită de viață.

Doar cer și iarbă. Jochi și cu mine.

— Îl trimit pe Agi să-i caute, spune el.

— Poate că doar au trecut de creasta dealului, îi răspund.

— Probabil că îi va găsi repede, zice Jochi.

— Da.

— Da…

Nu știu ce le-a trecut prin minte lui Sydney și Pragăi când m-au văzut, și nici dacă m-au catalogat cumva într-un sistem de referință. Tipa aia cu merele și nutrețul concertat este de-a noastră, de aceea stăm prin preajma ei. Nu erau conștienți că ei sunt cai sau că eu sunt om. Dar caii nomazi au stricat acest echilibru. Le-au trezit instinctele lui Sydney și Pragăi. Definiția s-a schimbat. Și, prin urmare, li s-a deschis orizontul către pajiștile cu iarbă. Creasta nu mai constituie un hop insurmontabil. Au înțeles că pot merge unde vor. Caii nu au nevoie de mame care să-i hrănească. Caii au nevoie de un armăsar conducător și de o iapă conducătoare. Sydney și Praga au început în cele din urmă să conducă.

— A mers repede, spune Jochi.

— Așa este, îi răspund eu.

— Ce vom face acum?

— Vom munci.

Eu și Jochi suntem în plin proces de cartografiere a vieții animalelor și păsărilor din zonă. Aceasta face parte din proiectul pe termen lung care se datorează autorităților mongole. Cineva vrea întotdeauna ceva. Atât aici, cât și în Thorenc, am ajuns să le promit proprietarilor de terenuri mai mult decât pot să le dau. Ce e diferit la acest proiect este aceea că și eu văd valoarea lui. Și astfel evit să mă îndeletnicesc cu fierbătoarele de apă din camerele de hotel.

Nu se întâmplă prea multe, dar se întâmplă suficient. Am intrat într-un ritm de lucru. Unul în concordanță cu cel al zilei. Faptul că fiecare zi este la fel, că nu există nici o diferență între o vineri și o duminică, îmi conferă un sentiment de calm.

Agi descoperă repede caii într-o vale la câțiva kilometri distanță. Se simt bine acolo, feriți de atenția noastră, a oamenilor, având din abundență iarbă verde și apă. Agi ne raportează zilnic pe unde se află. Eu și Jochi ieșim în fiecare dimineață să verificăm dacă totul este în regulă.

Ne trezim la patru și jumătate. Caii trag întotdeauna înspre ochiurile de apă când se luminează de ziuă, dar când vine căldura, urcă din nou spre culmile munților. Land Cruiserul, care a fost într-adevăr prea scump, dar pe care l-am cumpărat pentru că eram sătulă de cutiile sovietice pe care le numesc mașini în această țară, se zgâlțâie când trece peste movilele de pământ acoperite de iarbă și peste terenul uscat și nisipos. Pe zi ce trece, drumul cu mașina până acolo este mai ușor. În scurt timp au apărut și urme clare de roți, aproape că am creat un drumeag între ochiurile de apă și stația noastră.

Nu putem sta cu caii mai mult de două ore. Restul zilei ni-l petrecem parțial în interior. Stau în birou cu tot ce nu-mi place, bugete, contabilitate, rapoarte, aprovizionare și discuții cu angajații, în măsura în care pot discuta cu ei, având în vedere că nu le vorbesc limba. O parte din timp ni-l petrecem și afară. Acelea sunt cele mai frumoase momente, deoarece fac o clasificare a speciilor și cartografiez întreaga rezervație. În plus, scriu. Rapoarte de cercetare, articole, și trimit scrisori de intenție peste scrisori de intenție.

Apoi vine seara. Se lasă întunericul și vremea se răcește brusc. Mă culc devreme în fiecare zi. Adorm mereu instantaneu. Munca fizică mă obosește într-un mod plăcut. Mă întind și mă cufund în somnul cel mai negru și întunecat, unde visele nu se strecoară.

Mathias are același ritm circadian, dar rareori stă la birou. El rămâne mai mult afară, își face de lucru și ajută cu ce poate. Nu înțeleg de unde i-a venit lui Jochi ideea că Mathias nu ar fi bine. I-a revenit culoarea în obraji și mănâncă cu multă poftă. Habar n-aveam că era atât de bun la tâmplărie. El și Agi repară tot gardul padocului. De asemenea, construiesc un adăpost de iarnă pentru cai. Se pare că există o comunicare bună între el și Agi. Vorbesc într-un amestec de engleză și mongolă, limbă din care Mathias a prins din zbor multe cuvinte. Mult mai multe decât am învățat eu. Înșfacă ciocanul, ține cuiul în colțul gurii și este îmbrăcat în salopetă. Prima dată când îl văd cum bate cuiele în lemn sunt uimită. Apoi îmi amintesc unde a învățat toate astea. Unul dintre centrele de detoxifiere în care a fost internat era la o fermă.

S-a întors de acolo rumen în obraji și cu o față rotundă. Și-ar fi dorit să rămână acolo pentru totdeauna, sau să găsească un astfel de loc în care să se simtă acasă. Acolo a cunoscut-o pe Martina, mama lui Sarah. Când erau împreună vorbeau numai despre fermă. Despre ferma unde s-au cunoscut și despre ferma pe care aveau să o facă ei doi împreună. Au început să caute. Și în scurt timp m-am implicat și eu în proiectul lor.

Mathias și cu mine obișnuiam să stăm la masa din bucătărie noaptea târziu, în timp ce Martina dormea, și citeam anunțurile. Și sporovăiam încontinuu. Agricultură, animale, echipamente. Despre lucrurile acestea aveam și eu habar. Începusem să sper.

Dar nu li s-a aprobat împrumutul bancar. Băncile nu au încredere în foști narcomani. Ferma era doar unul dintre multele lucruri despre care a vorbit Mathias, încă o idee pe care o avea în minte, înainte ca aceasta să dispară complet odată cu prima doză.

Întotdeauna exista o primă doză. Și prima doză mereu avea să fie și ultima, așa credea el.

Numai de data asta.

Doar astăzi.

Doar încă o dată. Doar acum.

Doar așa.

Doar. Astfel.

Mă las.

Mă las.

Mă las.

Când l-am prins în flagrant, prizând heroină în fața ferestrei deschise de la baie, am țipat. Nu mai suport! Nu se mai poate așa, trebuie să ieși. Ieși! Acum!

A doua zi am regretat ce i-am spus și l-am rugat să rămână totuși. Dar după aceea și-a găsit ceva, și-a amenajat un loc frumos și, în mod cert, pentru mine a fost mai bine să aibă apartamentul lui. În definitiv era adult.

M-a îmbrățișat în trecere și a coborât scările după Martina, care-l aștepta afară.

Poate că era deja însărcinată. Poate că Sarah înmugurise deja în corpul ei slab.

Bronx se apropie din ce în ce mai mult. Tot mai des îl vedem apropiindu-se de harem, încercându-și forțele cu Sydney.

— Devine mai puternic, spune Jochi.

Este dimineață. Am parcat la o sută de metri distanță de cai și îi studiem amândoi, fiecare cu binoclul său.

Bronx își arată dinții spre Sydney, instigându-l.

— Este bine că devine mai puternic, spun.

— E prea devreme.

Cei doi cai își dau târcoale unul altuia. Apoi, brusc, ca la un semn, Bronx îl atacă dur pe Sydney. Nechează la unison, corpurile lor încleștate formând o inimă. Se susțin unul pe altul în picioare, de parcă n-ar face tocmai contrariul.

Își măsoară forțele. O secundă, două, trei.

Apoi Bronx se prăbușește la pământ, pierzând încă o dată în fața lui Sydney. Tânărul armăsar se chinuie să-și mențină echilibrul, iar Sydney profită de ocazie. Dă să-l muște de tendoanele de la genunchi, unul dintre cele mai vulnerabile puncte din corpul unui cal.

— Lasă-te păgubaș, Sydney, zic încet. Lasă-l să plece.

Dar Sydney nu renunță. Îl atacă pe Bronx. Din nou și din nou, pocnind, lovind cu copita, dând cu picioarele din față. Bronx se întoarce într-o parte, dar Sydney continuă.

Acum l-a înhățat pe Bronx de tendonul piciorului drept. Mușcă din tendoane și ligamente.

Mă îndrept spre ei.

— Lasă-l acum, Sydney, dă-i drumul.

Bronx încearcă să dea cu piciorul, dar Sydney este mai puternic și îl domină. Bronx scoate un nechezat de durere.

Jochi spune ceva în șoaptă în mongolă. Cred că înjură, dar nu știu, nu l-am auzit niciodată înjurând.

— Dă-i drumul, acum! strig eu.

Și în cele din urmă Sydney slăbește prinsoarea. Nechează tare, în semn de avertizare, apoi pleacă la trap.

Bronx face câțiva pași rapizi, și văd că nu se poate ține pe picior.

— Sângerează? întreabă Jochi. I s-a rupt pielea? Poți vedea dacă sângerează?

— Da. Da, sângerează. Nu-i așa?

— Da.

— Nu pare a fi dintr-o arteră, totuși. Probabil că se va coagula în curând.

— Nu putem decât să sperăm.

Dar Bronx nici măcar nu poate să-și lase piciorul jos.

— La naiba! Las jos binoclul și mă întorc spre Jochi. Are buzele încordate.

— Ce crezi? mă întreabă el.

— Nu știu. Trebuie să așteptăm și să vedem. N-are rost să încercăm să-l examinăm acum. E prea agitat.

Ne întoarcem la mașină.

Inima îmi bate cu putere, cu năduf. Caii se distrug între ei. Rivalitatea eternă. Daunele pe care și le fac reciproc produc daune propriei lor specii. Dacă nu ar fi fost competiția, războiul, totul ar fi fost ușor.

Am băgat cheia în contact. Îi arunc o privire lui Jochi înainte să pornesc motorul.

— Așa sunt caii… oftează.

— Armăsarii, îl corectez eu. Nu caii.

— Bine. Armăsarii… Se pare că nu învață niciodată.

— Poate la final. Dar avem mult de așteptat.

— Câteva milioane de ani, poate? îmi zâmbește el.

— Ceva de genul ăsta.

— Dar Darwin? întreabă apoi.

— Ce este cu el?

— Supraviețuirea celor mai puternici.

— Și a celor mai deștepți. Sper să câștige cel mai înțelept în cele din urmă, spun eu.
— Încă nu avem nici un indiciu în acest sens, spune el.
— Nu. Nu încă.
Prima zi, a doua și a treia, cred că lucrurile merg bine. Bronx șchiopătează, dar își revine. Stau cu binoclul la ochi și încerc să cercetez rana de pe picior. Marginile plăgii se lipesc între ele. Locul este puțin umflat.
— Se vindecă? îl întreb pe Jochi.
Își duce binoclul la ochi și privește.
— Nu știu, este încă foarte roșu.
— Cred că arată mai bine.
Dar în a treia zi, piciorul este umflat. Nu-l mai poate pune jos. Poate că s-a infectat cu vreo bacterie. Doar o simplă bacterie și răul s-a produs.
Eu și Jochi ne punem de acord că nu vom interveni în evoluția cailor acum. Nu voiam să ne apropiem mai tare de ei, așa cum cutezasem mai demult. Dacă voiam să fie cai sălbatici, atunci noi trebuia să-i tratăm ca pe niște cai sălbatici. Trebuie să-i încurajez să fie temători față de oameni. Însă acum încalc acest principiu.
Nu-i spun nimic lui Jochi, dar mă duc singură la ei.
Bronx paște departe de harem, stă cu botul pe sol și se mișcă cât mai puțin posibil.
Merg mai aproape, treizeci de metri, douăzeci, zece. Dar el rămâne la fel de impasibil.
— Bine, așa, așa … Sunt doar eu … Stai complet liniștit acum… Așa, bravo, așa….
Stau la cinci metri distanță de el. Aștept și observ că este liniștit. Apoi merg lângă el.
Piciorul este ca un balon. Rana este deschisă, mare, urâtă și roșie. Curge lichid din ea. Este o infecție subcutanată.
Dacă ar fi un cal domestic, aș fi încercat să-i dau antibiotice. S-ar fi vindecat. Dar nu-i pot face injecții, nu pot să-i fac injecții unui cal sălbatic, și nu în fiecare zi, așa cum ar fi necesar. Oare aș putea să ascund medicamentul în mere sau morcovi? Dar nu ar fi suficient de concentrat. În plus, nu am nici unul aici. Medicamentul trebuie obținut din Europa și nici măcar nu este sigur că vom putea obține tipul potrivit. Eu și Jochi am vorbit

despre eventualitatea în care s-ar întâmpla așa ceva, și ce anume am putea face. Amândoi am știut și am căzut de acord că, dacă un cal sălbatic se infectează, trebuie să lăsăm natura să-și urmeze cursul.

Regret. Am fi putut încerca, cel puțin, am fi putut încerca. Sper toată seara și toată noaptea că se va vindeca de unul singur. De îndată ce se luminează, ne întoarcem cu toții, Jochi, Mathias, Agi și cu mine.

Bronx zace pe jos acum. Mergem până la el. Rana miroase și mă doare. Muștele aterizează în lichid, probabil că depun deja ouă.

Armăsarul se uită la mine, fornăie și răsuflă greu. Ochii îi sticlesc din cauza febrei, dar în același timp sunt terni de la epuizare.

Nu-l pot privi. Calul meu mare și frumos, spun în mintea mea, frumosule Bronx, ar trebui să fii aici, mânjii tăi ar trebui să alerge pe aceste meleaguri mulți ani de acum înainte.

O împușcătură. E mort. Verific reflexul clipitului și cercetez pulsul pe linia maxilarului. Pun stetoscopul pe inimă ca să verific de două ori, deși știu că a pierit.

După aceea, când sunt singură, îmi pun capul pe corpul lui mare. Îl miros. Coama îmi gâdilă nasul.

Apoi izbucnesc în plâns.

Trebuie să plângi, mi-a spus doamna Drouet. De ce? i-am zis eu.

Un plâns care se produce în mod voit. Ar trebui să mă pot controla. Îmi opresc lacrimile și îmi încetinesc respirația alertă. Îmi iau capul de pe Bronx.

Obrajii sunt reci din cauza lacrimilor, respirația îmi răscolește pieptul. Seamănă cu râsul, dar doare îngrozitor.

Nu trezesc compasiunea nimănui și nu mă pot opri.

Bronx rămâne întins în iarbă. Orice semn de vitalitate i-a dispărut din ochi când l-am împușcat și deja păsările încep să-i ciugulească. Lupul îl lasă în pace. Dar muștele au depus ouă; ouăle devin larve. Acestea colcăie la suprafața rănii, iar în curând pielea deschisă la culoare pare că prinde viață din nou.

Apoi vin vulturii, care smulg bucăți mari din el.

Merg adesea până la el, întotdeauna singură. Mă îndemn pe mine să mă duc să văd cum se înfruptă din leș numeroasele specii din stepă. Acum el este doar carne, nimic altceva decât carne, cartilaje, picioare și piele. Doar hrană, pur și simplu. Calul care a fost odinioară a dispărut demult, și eu nu

mai știu cine va fi descendentul biologic al lui Sydney. Hamburg mereu dă târcoale și se află în apropierea haremului. Uneori îl văd cum îl încearcă pe Sydney. Dar încercarea lui este cu jumătate de inimă, el neavând aceeași putere ca Bronx. Îmi pare foarte rău pentru armăsarul care este mereu singur. Trebuie să-mi reamintesc constant ceea ce știu prea bine, și anume că este cal și pentru el toate astea arată altfel decât le văd eu. El nu lasă singurătatea să devină apăsătoare. El nu cugetă la faptul că nu are pe nimeni și că nici un alt cal nu este *al lui.* Și nici la faptul că e izolat. Un cal însingurat, sălbatic, liber și frumos. El nu poate simți apăsarea zilelor care trec fără relații sexuale cu ceilalți. De fiecare dată când îl vede pe Sydney și haremul, i se trezește instinctul de a schimba situația, pentru a prelua conducerea, dar nu este suficient de puternic și nici nu știu dacă va deveni vreodată.

EVA

Era o zi de toamnă cu vreme schimbătoare, cu vânt slab, care bătea în rafale, apoi dispărea la fel de repede cum apărea, cu grindină din abundență, dar și cu raze de soare. Seara s-a auzit un tunet în depărtare, dar din fericire nu a ajuns niciodată la noi. Când ne-am culcat, norii au fost împinși departe, iar cerul de toamnă era o cupolă înstelată peste fermă. Einar și Peter nu s-au mai întors.

O singură dată Louise a rămas trează alături de mine și Isa. Mi s-a părut că Isei i-a făcut plăcere, întrucât râdea de ceea ce povestea Louise, îi punea mai multe întrebări ei decât îmi pusese mie vreodată. Era ca un adult, m-am gândit eu, și vorbea asemenea unui adult. Eram mândră de ea. Se maturizase și era drăguță, cum s-ar zice, un om în toată firea. Și eram mândră de mine că reușisem să cresc o ființă ca ea, chiar și în aceste condiții, complet singură. Se pare că tot am făcut ceva bine, mi-am spus, tot am făcut ceva bine. Am stat și le-am urmărit, le-am ascultat; întrebările Isei erau directe și neînfricate, iar Louise răspundea lent, puțin ezitând.

— De ce ai venit aici? a întrebat-o Isa. De ce tocmai în Heiane?

— Pentru că am vrut să fiu lângă mare, i-a răspuns Louise.

— Dar noi nu trăim lângă mare.

— Nu știam că o să mă opresc pe la voi.

Pe la voi… Era o expresie banală, dar cu semnificație. Noi eram doar un popas pentru ea. Am vrut să întreb ce vrea să spună cu adevărat, dar nu am îndrăznit.

— De ce marea? am întrebat-o.

— Oriunde altundeva ești închis, a răspuns Louise.

— Da?

— În plus … Am trăit pe o barcă, odată, când eram mică.

— Și ți-a plăcut?

— Am iubit barca aia.

— Unde ai navigat?

— Nicăieri. Barca era pe uscat.

— Hăă!? s-a mirat Isa.

— Într-o grădină, a adăugat Louise. Departe de mare, dar de atunci am vrut mereu să trăiesc aproape de mare.

— Și apoi ai eșuat aici, spuse Isa. În mijlocul pustietății.

Mi-a plăcut că a folosit cuvântul *eșuat*.

— Dar putem simți mirosul mării de aici, a spus Louise. Chiar dacă nu o vedem, îi putem adulmeca mirosul.

Isa a încuviințat din cap.

— Ai familie? a întrebat ea atunci.

— Nu.

— Pe nimeni?

— Nu.

— Dar ai avut o familie mai demult?

— Au murit.

— S-au îmbolnăvit?

— Au murit de sete.

— Cum?

Louise și-a lăsat capul în jos. Părul i-a acoperit chipul, lăsându-l în întuneric.

— Au murit de sete când eram mică.

A rostit asta încet, ca și cum și-ar fi făcut curaj să povestească.

Dar apoi nu a mai venit nimic.

Atât Isa, cât și eu stăteam complet nemișcate. Isa se uita fix la Louise, cu ochii rotunzi, cu gura pe jumătate deschisă. Expresia de pe fața ei tânără exprima pofta de senzațional. Închide gura, m-am gândit eu brusc în sinea mea.

— Nu trebuie să ne povestească dacă nu vrea, i-am spus Isei.

— Îhm, nu.

Dar Isa pur și simplu continua să se holbeze la Louise.

M-am ridicat și am început să fac curat după cină, am băut rămășița de ceai din ceașca Isei, am strâns firimiturile de pe farfurii în palmă și le-am mâncat, apoi am suflat în lumânarea de pe masă. Curând lumânarea se va termina, și era printre ultimele care ne mai rămăseseră.

— Poți să-mi spui de ce ai venit încoace, atunci? a rostit Isa cu precauție. De ce ai venit în Norvegia?

Louise și-a ridicat ușor capul și a răspuns ezitând, fără să se uite nici la Isa, nici la mine.

— Am mai fost odată aici când eram copil. Am vrut să mă întorc. Dar poate ar fi trebuit să merg și mai la nord. Mama mea a crezut întotdeauna că ar trebui să mergem spre nord.

— De ce? a întrebat Isa.

Acum s-a ridicat și Louise și a început să mă ajute la curățenie.

— Când eram copil, a spus ea mai volubilă, am crezut întotdeauna că voi ajunge cât se poate de departe în nord. Cât de departe poți să mergi în nord?

— Până la Polul Nord, i-a spus Isa, care a luat întrebarea în serios. Svalbard odinioară se afla la marginea gheții. Înainte, puteai să mergi până la pol în timpul iernii. Dacă erai un explorator al Polului Nord adică.

— Și când ajungi acolo ce se întâmplă?

— Atunci ai ajuns la destinație.

— Sau poți continua, a sugerat Louise. Spre sud din nou. Până la celălalt capăt al globului pământesc.

— Și să mergi neîncetat?

— Da. Să mergi neîncetat. Să fii mereu în mișcare.

Isa a încuviințat din cap.

— Sună frumos.

— Sună obositor, i-am spus Isei și am deschis ușa dulapului din bucătărie cu atâta forță, încât au zăngănit paharele de acolo. Tu vorbești, care obosești să mergi până la capătul parcului?

După ce am intrat în camera mea, am rămas în picioare.

Au murit de sete când eram mică.

Mi-am amintit de mama, de tata și de Anne. În copilărie, alergam în jurul fermei cu toate animalele. Mama era cea care mă aşeza la somn, acoperindu-mi cu plapuma trupul obosit, tata așeza vasele în mașina de spălat vase. Mama, care ne ruga să lăsăm telefoanele și să ieșim afară să stăm pe verandă, noi patru împreună. A fost frumos și a fost normal, așa ar trebui să trăiască toți copiii. Și acum, o aveam pe Isa, aveam ferma și aveam și animalele.

Louise n-avea pe nimeni altcineva, ea își purta însingurarea aceea omniprezentă.

Am făcut un pas spre pat, dar dintr-odată nu am reușit să fac mișcările necesare pentru a-mi da jos hainele. Nu puteam să-mi coordonez mâinile ca să prind capătul tricoului și să-l trag peste cap, și nici să desfac nasturele de la pantaloni și să-i fac să alunece de pe coapse. Degetele nu mă ascultau.

Ce însemna oare că au murit de sete? Oare ea s-a aflat acolo când s-a întâmplat? A fost de față când au murit?

Era liniște în camera ei, nu se auzea nici un sunet, la fel ca în prima noapte. Am închis ușa camerei mele și am bătut la ușa ei.

La început nu a răspuns.

— Sunt eu, am spus cu prudență. Dormi?

— Intră, a răspuns încet.

Stătea pe pat și nici nu se dezbrăcase.

— Nu poți să dormi? m-a întrebat.

Am dat din cap în semn că nu.

S-a uitat la mine cu ochii ei negri.

— Poți să stai puțin cu mine?

Vocea ei era rugătoare, umilă, complet diferită de cea pe care o avea în mod obișnuit.

— Bine. Desigur.

S-a întins în pat și eu m-am strecurat lângă ea. Am tras plapuma peste noi.

Nu mai dormisem cu cineva de pe vremea când Isa fusese mică, de pe vremea când venea noaptea la mine, plângând din cauza vreunui coșmar. Locul era strâmt și cald, și nu știam prea bine ce să fac cu brațele. I-am simțit mirosul respirației, respirația unui alt adult.

— Aș fi vrut tare mult să vă povestesc, a zis ea. Dar nu știu cum să o fac.

— Înțeleg, i-am răspuns.

Nu știam ce altceva aș fi putut să-i spun.

— Nu am fost întrebată prea des despre asta, a adăugat ea. Tu ești prima care întreabă după foarte mulți ani.

— Poate că trebuie să exersezi, i-am sugerat.

Am simțit că aprobă din cap.

Țineam o mână sub propria mea greutate și am scos-o de acolo. Nu aveam unde să-mi țin brațul decât în jurul ei. Am strâns-o puțin de mână.

— Tu ești aici, a spus ea și vocea ei a sunat puțin mai familiar.

— Da. Sunt aici tot timpul.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

7
Un început anevoios

Din Sankt-Petersburg până la Kobdo este o distanță de 5 000 de kilometri. Planul nostru era să mergem pe calea ferată către Moscova, iar de acolo spre Ob, unde linia de cale ferată traversează râul omonim. Ulterior, călătoria urma să continue cu sania până la Bisk, la aproximativ optzeci de kilometri de munții Altai.

În primele câteva zile după incidentul de la canal, am lucrat cu și mai mult zel. Am stat aplecat asupra hărților și am planificat itinerariul cu Wolff. Mai mult, am aprobat rapid expediția cu directorul grădinii zoologice, acesta fiind dispus să mă lase să plec oricât era necesar și să investesc o sumă frumușică în călătorie. Cred sincer că a fost fericit să scape de cheltuielile cu salarizarea mea pentru o vreme, deoarece era cel puțin la fel de îngrijorat în privința situației financiare ca și mine. Promisiunile mele, că aveam să-i fac rost personal de acești cai foarte rari și că această captură avea să producă senzație în toată lumea, îi făceau ochii să strălucească asemenea unui copil; povestea pe care avea să le-o relateze ziarelor avea să fie cu atât mai bună dacă propriul său angajat captura caii.

În ochii mei însă, nu se întrezărea aceeași strălucire. Anxietatea mi s-a cuibărit în inimă încă din dimineața în care am luat decizia. A debutat cu o ușoară senzație de disconfort, care s-a răspândit rapid. Mă lua amețeala de fiecare dată când mă gândeam la călătorie și îmi era rău; era ca un fel de presiune în diafragmă, ca o gheară care îmi strângea măruntaiele. Din ce în ce mai des mă simțeam așa; cu cât ne apropiam de toamnă și de plecarea noastră, cu atât îmi era mai rău și senzația aproape devenise cronică.

Wolff nu părea să-mi observe angoasa. Fluiera în timp ce lucra și devenea tot mai vorbăreț cu fiecare zi ce trecea. Nu știu dacă era intenționat, dar mi se părea că își propusese să compenseze pentru tristețea și tăcerea mea prin entuziasm, zel și, nu în ultimul rând, printr-o muncă deosebit de captivantă. În ultimele luni, el corespondase în mod regulat cu

doctorul Radmai, un lama budist, care i-a împărtășit cu sârguință experiențele sale și i-a dat sfaturi utile. Radmai i-a vorbit despre cultură, obiceiuri și tradiții, dar s-a concentrat mai puțin pe aspectele pur practice ale călătoriei și abia în august și-a amintit să menționeze moneda mongolă. Noi plănuiam să aducem întregul fond de călătorie în numerar, deoarece am presupus că hârtiile ce reprezentau valori imobiliare nu prea aveau să ne folosească în deșertul mongol. Cu toate acestea, aveam mai multă încredere în mărci și ruble. Acum însă, spre marea noastră surpriză, s-a dovedit că banii noștri nu valorau mult mai mult decât o pereche de cai în Mongolia.

Moneda actuală, dacă putem să o denumim astfel, era o placă rotundă de argint, care cântărea aproximativ o jumătate de livră. Acestea s-au dovedit imposibil de făcut la Sankt-Petersburg, trebuind comandate de la un anume fierar din Hamburg. Am așteptat săptămâni întregi, iar Wolff se plimba neliniștit prin apartament făcându-și griji dacă fierarul era capabil să facă acele discuri de argint, și dacă transportul acestora, care putea fi considerat un transport cu bunuri de valoare, avea să ajungă în siguranță de la Hamburg la Sankt-Petersburg.

Wolff a râs ușurat când cufărul cu argint a ajuns în siguranță în sufrageria apartamentului de pe aleea Grivțov.

Mie însă îmi venea să fac orice numai să râd nu. Am luat o bucată de argint și am pipăit-o. Era subțire, argintul era deschis la culoare, iar acel disc era ușor, dând impresia că este ieftin, aproape fără valoare.

— Așadar, viața noastră depinde acum de acest lucru, am spus eu, observând cum diafragma mi s-a încordat și mai puternic.

— Sau bucăți din aceste discuri, a răspuns Wolff detașat, rupând discul în două. Acolo se plătește pentru un articol cu dimensiunea pe care crezi că o valorează.

— Ca și cum ai plăti cu un biscuit, am observat eu.

Această formă de comerț nu era altceva decât un troc.

Mi-am reamintit brusc de biscuiții pe care mama obișnuia să mi-i rupă în două și să mi-i dea când eram copil, și de firimiturile care rămâneau pe masă. Obișnuiam să-mi ling degetul arătător și să curăț fiecare firimitură de pe masă, în mare viteză, atunci când mama nu mă vedea. Odată m-a prins în flagrant și țin minte că mi-a ars urechea mult timp după aceea.

De parcă „biscuiții“ nu ar fi fost suficienți, doctorul Radmai a crezut că ar fi înțelept din partea noastră să aducem câteva kilograme de ceai și niște

panglici speciale de lână multicoloră, deoarece mongolii, în special femeile, erau înnebuniți după ele. Viețile noastre depindeau evident de cantitatea de panglici colorate de lână pe care le aduceam cu noi. Nu e de mirare că tot mai des mă trezeam noaptea din cauza crampelor.

A venit toamna, afară ploua zile în șir. Îmi petreceam serile cu mama în fața șemineului, mă bucuram de căldură, mâncam cu nesaț mâncarea adusă de servitoare și mă întindeam apoi în pat. Începuse să-mi pară tot mai de neînțeles de ce ar trebui să plec – de ce trebuia să-mi părăsesc patul cel moale, șemineul cald în schimbul unui cort înghețat și al unei ierni atât de aspre, încât riscam să-mi degere părți importante ale corpului.

Cu toate acestea, nu am îndrăznit să-mi arăt anxietatea față de mama, probabil că avea destule pe cap ținând cont că urma să plec, deci nu îi puteam da motive suplimentare de îngrijorare. Simpatia ei pentru Wolff era, de asemenea, puternică. După eforturile sale eroice de după asasinarea țarului, ea i-a arătat un profund respect și s-a asigurat că odaia de oaspeți a fost renovată și că erau în fiecare zi flori proaspete pe biroul lui. Pe de altă parte, el a fost extraordinar de politicos și grijuliu cu ea, dându-i mereu de înțeles că îi este recunoscător pentru că îi permite „să mă împrumute“, așa cum a spus el, pentru o perioadă atât de lungă de timp.

Am încercat să-mi ascund sentimentele, atât față de mama, cât și față de Wolff, dar sentimentele trebuie să-și fi croit cumva cale până la suprafață. Într-o noapte, Wolff şi cu mine stăteam unul lângă altul în biroul meu și revizuiam lista pentru bagaje, când el și-a ridicat brusc capul și s-a uitat la mine. Flăcările din șemineu îi îmblânziseră privirea.

— Sunteți foarte tăcut.

A spus-o în franceză, pentru că *tăcut* în franceză sună mai domol decât în rusă.

— Îmi cer iertare, i-am răspuns.

— Aveți emoții din cauza călătoriei?

— Dumneavoastră nu aveți?

A lăsat jos pixul, și-a trecut mâna prin părul ciufulit în toate direcțiile.

— Îmi amintesc de prima dată când mi-am părăsit orașul natal, de prima călătorie, am fost cuprins de anxietate și nu reușeam nici să dorm, nici să mănânc.

M-am neliniștit, presupunând că intenționase să mă liniștească, dar nu am găsit nici o consolare în cuvintele lui. Dimpotrivă, am fost și mai

stânjenit că nu mi-am disimulat mai bine sentimentele.

— Prima mea călătorie a fost în Sudanul egiptean, a continuat, aplecându-se spre mine. Este imposibil să-ți imaginezi viața sălbatică din acele părți ale globului. Fauna este extrem de bogată, în doar câteva zile am văzut elefanți, rinoceri, hipopotami, girafe, șacali, antilope, struți. Acolo există și crocodili, șerpi, babuini și lista ar putea continua la nesfârșit. Dar în timp ce călătoream prin savană, nu m-am putut bucura deloc de fauna aceea unică. Pentru că, sincer să fiu, eu nu voiam decât să merg acasă.

Mi-am ridicat capul și l-am privit. Mi-a susținut privirea și s-a uitat la mine cu căldură. Părul ciufulit îl făcea să pară mai tânăr, mai puțin înfricoșător.

— De ce ați continuat? am întrebat.

— După cum știți, viața sălbatică din Africa a atras de multă vreme vânătorii din Europa. Vin în grupuri mari, trag cu arma pentru a ucide, pentru a colecționa animale, pentru a smulge colții elefanților, abandonându-le leșurile ca pradă pentru alte animale. În a patra zi a expediției am întâlnit o astfel de echipă de vânătoare. Străbătuseră peisajul în tropot, de se ridica un nor de praf în urma lor. Strigau unul la altul, urlau. Avuseseră o captură enormă, iar acum se întorceau spre Europa. Am campat împreună cu ei într-o seară. Cu toții aveau buzunarele doldora de sticle cu alcool; își încheiau ziua cu o băutură, ca să-și înceapă următoarea zi tot cu o băutură. Ei numeau vânătoarea sport, dar cred că priveau totul drept o mare petrecere. O beție bahică în care totul era permis și-n care carcasele animalelor erau târâte unele după altele pe altarul petrecerii. Jumătatea zilei pe care o petrecuserăm împreună m-a făcut să înțeleg diferența dintre noi și ei. Ei se jucau, noi munceam. Ei sacrificau, noi protejam speciile. Pentru că în spatele tuturor lucrărilor noastre se afla motivația nu doar de a prinde animalul viu, ci ca acesta să și rămână în viață. Prin fiecare acțiune a noastră voiam să ne asigurăm de bunăstarea fiecărui exemplar al speciei. În caravană nu noi, oamenii, eram cei mai importanți, ci animalele.

S-a ridicat, a făcut câțiva pași prin încăpere.

— M-am gândit mult la cele douăsprezece ore pe care le-am petrecut cu echipa aceea de vânătoare. Cred că au devenit un fel de… punct de cotitură pentru mine. Mi-am dat seama că pornisem și eu cu aceeași motivație ca ei, îmi dorisem entuziasmul, sentimentul de exaltare al sportului, dar nu acela a

conferit sens expediției… Apoi m-am liniștit și nu mi-a mai fost dor de casă. Am început în schimb să tânjesc să călătoresc.

Și-a întins spatele, răsucindu-și trunchiul dintr-o parte în alta.

— Mă neliniștește munca de la birou, să știi. Trebuie să mă mișc. Toate aceste pregătiri, a spus el, arătând spre listele de pe masă, și tot timpul alocat acestora mă fac să mă simt cam vlăguit. După ce majoritatea vieții mi-am trăit-o în mișcare, este ca şi cum m-aș fi ales cu o eternă neliniște, de parcă legănarea cămilei sau a calului ar fi adevărata stare a trupului meu și numai în aceste mișcări îmi găsesc adevărata odihnă.

M-am uitat rapid la propriul meu trup, la burta mică, ce începuse să se contureze pe sub vestă, la mâinile palide și moi. Simțeam susținerea pernei în dreptul spatelui și cât de obosit eram, și simțeam cum mă îmbie pernele umplute cu pene și așternuturile călcate.

Dar poate, mi-am spus, poate și eu aș fi putut ajunge într-un *punct de cotitură*, poate că aș putea să am și eu o astfel de experiență care să-mi răstoarne existența psihică și fizică, care m-ar fi făcut să nu mai tânjesc să merg acasă, ci în lumea largă, și care mi-ar fi deschis apetitul spre călătorii în schimbul unui trai tihnit.

Gândul acela era o slabă consolare pentru mine, o consolare din ce în ce mai slabă, pe zi ce trecea. Adevărul era că îmi era dor de casă cu mult înainte să plec, dorul de casă sau mai degrabă teama de el, un fel de pre-dor de casă, a devenit în scurt timp singurul lucru la care mă gândeam. Îmi era rușine de acel sentiment. Declanșasem o întreagă expediție. Wolff, ducele de Bedford, directorul grădinii zoologice și stimatul doctor Radmai au lucrat și au investit în proiectul meu, în timp ce eu mă plimbam de colo-colo, temându-mă că avea să îmi fie dor de așternuturile proaspăt călcate ale mamei. Da, era într-adevăr rușinos!

De câte ori mi-am imaginat cum avea să fie dimineața plecării, cu un cer roz și promițător! Mama avea să mă țină în brațe, plângând în hohote, în timp ce eu trebuia să suport cu stoicism durerea ei. Mi-am imaginat-o chiar fugind după mine, încercând să mă împiedice să plec, iar eu vorbindu-i îndelung cu multă blândețe, alinând-o ca pe un copil, pentru ca într-un final să-mi dea drumul.

Mi-am imaginat în continuare cum urma să trec pe lângă Societatea Geografică tocmai în momentul în care unul sau doi dintre cei mai renumiți geografi vor intra și mă vor observa, poate vor întreba încotro ne

îndreptăm, și eu nu voi divulga prea multe, dar aș da de înțeles că eram pe cale să facem o descoperire ale cărei detalii trebuie să fie tăinuite deocamdată și că speram să fac o captură senzațională.

Acum îmi dau seama că acelea erau niște fantezii copilărești și mă rușinez când scriu despre ele, și îmi vine să mototolesc hârtia sau să arunc cerneală peste cuvinte.

Plecarea a fost foarte diferită de cum crezusem. În primul rând, nu aveam să plecăm dimineața, ci cu trenul de noapte spre Moscova, la ora zece; în al doilea rând, vremea fusese absolut oribilă.

Terminaserăm de mult de împachetat și am expediat bagajele la gară. Pe lângă discurile de argint, ceaiurile și panglicile de lână menționate anterior, trebuia să ducem corturi, haine, arme de foc și muniție, precum și provizii. Să fie date drept hrană pentru mânji, precum și sticle și tetine adecvate pentru hrănirea lor. Alcătuirea bagajelor în cazul nostru nu era muncă ușoară. În ziua plecării nu ne mai rămăsese nimic altceva de făcut decât să așteptăm.

M-am trezit extrem de devreme, cu mult înainte de răsăritul soarelui și m-am dat jos din pat imediat. Cădea zăpada viscolită, vântul vâjâia după colțurile casei și fluiera în horn, nu exista nici un motiv să stai în aer liber, cu excepția cazului în care chiar ai fi fost nevoit să ieși. M-am dus din cameră în cameră fără să găsesc nici o plăcere în mâncare sau băutură. Mama m-a rugat de multe ori să mă așez, dar nu aveam stare, până la urmă se pare că nu a mai suportat să stea în aceeași încăpere cu mine și a dispărut în bucătărie, unde am auzit-o vorbindu-i tare și pe un ton tăios bucătarului.

Nu tristețe se citea pe chipul ei în seara în care am părăsit în cele din urmă apartamentul, ci mai degrabă un sentiment de ușurare. Și vântul bătea atât de tare, încât nu s-a mai pus problema să ne conducă până afară, cu atât mai puțin să alerge după mine în zăpadă. Wolff ieșise discret din hol și coborâse câțiva pași pe scări, unde stătea uitându-se pe fereastră în timp ce eu și mama ne luam rămas-bun, deși strict vorbind nu ar fi fost necesar, deoarece despărțirea nu a fost deloc dramatică. După ce mi-am îmbrăcat cojocul, ne-am așezat un minut și am tăcut, așa cum este obiceiul. Apoi ne-am îmbrățișat în dreptul ușii. Mama nu a vărsat lacrimi și nici nu a plâns, m-a sărutat pe obraji și apoi s-a ridicat pe vârfuri ca să-mi ajungă la frunte. Apoi mi-a ținut mâinile în ale ei și mi-a spus:

— Acum trebuie să-ți găsești caii, altfel totul va fi fost în zadar.
— Voi face tot posibilul, i-am promis.
— Nu. Ar trebui să faci mai mult decât atât. Îi vei găsi!
Apoi mi-a dat drumul mâinilor, iar privirea ei aproape m-a împins afară.
— La revedere, mamă! am spus.
— La revedere, Mihail Aleksandrovici!
Vijelia făcea trăsura să se legene, și când am trecut prin dreptul Societății Geografice nu s-a arătat nici un geograf la intrare. Orașul era aproape pustiu, stratul de zăpadă era gros și fulgii mărunți dansau în aer, prea ușori ca să se aștearnă pe jos. Zăpada conferea peisajului un fel de amorțeală, senzație care s-a reflectat și asupra mea, nu mai simțeam nimic, nici măcar durerea din diafragmă.
Încolțise în mine speranța că vremea rea ar putea opri trenurile, dar bineînțeles că acestea funcționau la fel de fiabil ca întotdeauna, la gară era forfotă, muncitorii cu cizme de fetru și jachete mari de blană traversau șinele, jandarmii și polițiștii patrulau, hamalii alergau de colo-colo, pretutindeni erau călători însoțiți de cei care-i conduseseră până la gară, apoi alți oameni care se îmbrățișau necontenit de rămas-bun, în timp ce din locomotivă se înălța o coloană de aburi care se cristaliza rapid în aerul înghețat, iar mecanicul locomotivei îi striga tare fochistului, care era încă pe peron.
Zgomotul, mișcările, toate luminile, vocile, nimic din toate acestea nu mă preocupau. Fără să ne spunem un cuvânt, ne-am găsit cușetele și ne-am instalat în compartiment, apoi Wolff a mers să verifice dacă toate bagajele noastre erau bine așezate pentru călătorie. M-am întins în pat și m-am uitat la tavanul întunecat de lemn.
Acum se întâmplă, m-am gândit, acum în cele din urmă plec. Dar tot ce simțeam era un gol în suflet.
Apoi am auzit pașii lui Wolff pe hol, învățasem cu mult timp în urmă să-i recunosc, ușori și sălbatici, de obicei sunetul acestora îmi conferea liniște. Dar acum m-am răsucit rapid cu fața spre perete. Nu am vrut să mă vadă. Dacă mă vedea, dacă îi întâlneam privirea deschisă sub sprâncenele stufoase, mă temeam că voi începe să plâng ca un copil.
L-am auzit deschizând ușa compartimentului, apoi a fost liniște pentru o clipă, poate că stătea în picioare și se uita la spatele meu respingător.
— Dormiți? m-a întrebat el.

— Nu, i-am spus eu răgușit.

— Totul e în regulă. Bagajele sunt la locul lor. Trenul merge conform orarului.

— Bine, i-am spus sec.

Dar nu am închis ochii, ci am continuat să mă holbez în întuneric. Trenul s-a pus în mișcare, s-a auzit fluierul conductorului, apoi duduitul ritmat al pistoanelor care se comprimau și se extindeau apoi, mărind viteza, în timp ce eu zăceam nemișcat, complet nemișcat.

KARIN

Nu-mi pot șterge din minte imaginea lui Bronx în iarbă. Larvele, ciocul păsării în ochi. Am pierdut atât de multe animale înainte! Dar niciodată în felul acesta.

Sunt neliniștită. Nu mă pot concentra la munca de birou. Adeseori sfârșesc prin a mă întrerupe din scris și-a merge afară. Îmi iau zborul parcă de la birou și merg la cai, apoi mă întorc. Fumez țigară după țigară. Multe, mai multe decât îmi este poftă să fumez. Observ că Mathias mă urmărește, observându-mi mișcările.

— Știi ce cred eu? mă întreabă el într-o zi când stau afară uitându-mă la el și la Agi cum meșteresc. Cred că ai nevoie de o pauză.

Îl privesc întrebător.

— De o pauză?

— Ah, este un cuvânt necunoscut pentru tine. O să-ți explic. Adesea acest cuvânt înseamnă să șezi și să stai liniștită. Sau mai poate să însemne să te detașezi de ceva.

— Am o pauză chiar acum.

— Vorbesc serios. Fă o călătorie la Ulan Bator. Sigur poți să găsești vreo scuză ca să mergi până acolo. Poate ai ceva de comandat. Ceva pentru cai. Poți să rămâi acolo peste noapte.

— Nu pot pleca de aici.

— Ba da. Și ia-l și pe Jochi cu tine.

— De ce?

Simt că mă înroșesc brusc. Mathias zâmbește.

— Pentru că și el are nevoie de o pauză.

— Oprește-te!

— Nu insinuez nimic. Chiar cred că și el este destul de obosit… Eu și Agi vom sta pe poziții aici. Nu-i așa?

Se întoarce spre Agi și îi explică într-o engleză simplă presărată pe alocuri cu câteva cuvinte mongole pe care nu le cunosc.

— Da, răspunde Agi fără să clipească măcar. *Yes, sure.*

Ulan Bator este un șoc pentru mine. Toate marile orașe sunt, dar Ulan Bator este mai ceva decât majoritatea și, de fiecare dată când îl revizitez, mi se pare că lucrurile stau din ce în ce mai rău. La periferia orașului sunt tabere de corturi. Iurtă după iurtă, cât vezi cu ochii. Iarna, toți aprind focurile. Orașul se transformă într-o scrumieră, iar aerul devine aproape irespirabil. Dar acum, în august, este plin de soare.

Mergem cu mașina până în centru. Traficul e aglomerat. Jochi ține mâna pe schimbătorul de viteze, la zece centimetri de mâna mea. O ține acolo tot timpul, căci trebuie să schimbe deseori vitezele. În Mongolia este permis să ai mașini cu volanul și pe dreapta, și pe stânga, iar asta mă debusolează. Cu siguranță îi încurcă și pe șoferi, deoarece în scurta noastră plimbare trecem pe lângă două locuri în care au avut loc accidente.

Jochi oprește mașina în fața hotelului Bayangol. Am rezervat aici camere din obișnuință, pentru că aici înnoptează de obicei străinii. Când facem cazarea și ni se comunică prețul pentru cele două camere single, tresar.

— Este mult prea scump, spun încet.

— Hotelul? Sau faptul că fiecare avem cameră separată? mă întreabă Jochi.

Am rămas fără grai. Mă ia prin surprindere replica lui amuzantă. Este atât de atipic din partea lui! Și totuși mă simt de parcă încă mâna pe schimbătorul de viteze ar fi la fel de aproape.

— Ar fi trebuit să alegem un loc mai ieftin, spun eu. Nu e nevoie să stau mereu la hotelul acesta.

— Tu ai făcut rezervarea, spune el. Eu aș fi putut dormi într-un cort.

— Știu.

Brusc îmi dau seama că el sigur ar fi avut unde să tragă peste noapte. Iar eu i-am rezervat o cameră de hotel fără să mă consult cu el. Poate vrea să viziteze pe cineva, poate vrea să-și revadă familia, foștii colegi, prietenii sau vreo femeie.

Uneori Jochi mai pomenește anumite persoane. Are o rețea largă de cunoștințe la universitate, atât aici, cât și la Moscova, dar nu a menționat niciodată pe nimeni în termeni destul de afectuoși care să dea de înțeles că ar putea dormi, că s-ar putea trezi și ar putea servi micul dejun acasă la acea persoană. Totuși, sunt sigură că are pe cineva în viața lui care locuiește în oraș, cu care are o astfel de relație, o astfel de apropiere. Dar el nu

intenționează să se întâlnească cu nimeni acum. E aici cu mine, la hotelul unde făcusem rezervarea.

Simt că roșesc din nou.

Ne îndreptăm spre nord, spre Piața Sükhbaatar. La o oarecare distanță văd acoperișurile unor temple budiste. Turlele se înalță spre cer, curajoase și abrupte; sunt cele care au supraviețuit anilor comunismului. Dar liniștea budistă nu este caracteristică acestui oraș. Zgomotul din trafic îmi duduie în urechi. Peste tot sunt oameni, unii nomazi, dar majoritatea sunt localnici. Bărbați în costume, femei în fuste. Ceva explodează undeva. Mă răsucesc rapid. Simt cum ritmul alert al orașului mi se strecoară încetișor în mușchi și îi face să se încordeze.

Și Jochi pare să se simtă incomod și se scarpină pe gât. O Lada cu toba spartă trece în viteză mare pe lângă noi. Zgomotul îmi sparge timpanele.

Fac o grimasă.

— Ce căutăm noi aici? Sincer nu prea-mi place aici.

— Europeni, spune Jochi. Îți lipsesc baghetele franțuzești și cafeaua cu lapte.

— Nu orașele asiatice sunt cele care îmi displac, îi spun. Ci orașele per ansamblu.

— Știu, zice el. Am priceput și eu atâta lucru.

El are o întâlnire la universitate. Eu trebuie să fac cumpărături. Seara mergem să mâncăm. Nu avem prea multe opțiuni. În cele din urmă, alegem un restaurant chinezesc. Eu comand ceva cu sos dulce-acrișor. El comandă bere pentru amândoi. Mâncăm. Mai cere două beri. N-am mai băut alcool de mult timp. Mi se suie la cap și totul mi se pare ușor. Stăm unul în fața celuilalt și dintr-odată îi observ piciorul sub masă. Coapsa lui. Jochi își schimbă puțin poziția. Piciorul lui se lipește de al meu.

Sub pantaloni se află pielea. Piele, piele, cât timp a trecut de când am simțit pielea altcuiva!

Stăm la taclale. Despre lucrurile obișnuite, despre cai, de-spre Agi și despre ceilalți angajați. Dar putem vorbi și despre alte lucruri dacă vrem. Conversația curge atât de ușor, totul este ușor.

Mâini, mâinile altei persoane. Mângâieri și atingeri pe corpul meu. Mâini care înșfacă și iau ceea ce doresc.

— Nu te-am mai văzut niciodată bând, zic eu, fericită că-mi pot păstra tonul neutru.

— Același lucru îl pot spune și eu despre tine.
— Agi bea.
— Toată lumea bea. Și eu. Doar că nu beau când lucrez. Și lucrez mult.
— Votcă și airag[9]. Mi se pare că oamenii trăiesc cu ele. Foarte sănătos!

9. Băutură alcoolică din lapte fermentat. (N. red.)

— Nu este *doar* nesănătos. Alcoolul scoate frigul din corp.
— Și vara?
— Vara există întotdeauna un motiv pentru a sărbători.
— Vara în sine *este* un motiv de sărbătoare.
Primăvara este cea mai grea perioadă pentru animalele sălbatice, pentru tot felul de animale care trăiesc în natură. Este cel mai nemilos anotimp în Mongolia. Rezervele de grăsime pentru iarnă s-au terminat de mult. Animalele așteaptă ploaia, așteaptă soarele, căldura, așteaptă iarba. Și uneori natura ne poate înșela, ne poate oferi primăvara pentru ca apoi să o retragă din nou. Eram îngrijorată din cauza primăverii, la gândul că aș putea pierde vreun cal, dar luasem probabilitatea aceasta în calcul, și mă puteam descurca chiar dacă pierdeam un cal. Dar asta a fost înainte să îl pierd pe Bronx. Acum nu-mi mai fac griji. În schimb, încerc să mă gândesc cât mai puțin la viitor.
— Poate că există un alt motiv pentru care nu ai băut în Hustai? m-a întrebat brusc Jochi.
El nu mă privește, ridică paharul și rămâne cu el în mână.
— Ah, da?
— Mathias, spune el.
— Ce este cu Mathias? Îmi aud vocea brusc ascuțită.
Jochi își ridică privirea din sticlă.
— Înțeleg de ce este aici, spune el cu blândețe. I-am văzut brațele.
— Bine atunci, spun eu scurt.
El se apleacă înainte. Își pune mâinile pe masă, cu palmele deschise înspre mine.
— Când a început?
Observ că mi se încordează maxilarul.
— Când avea 15 ani.
— Hașiș?
Pot decide să plâng. Pot să îmi dau drumul. Plânsul poate trezi mila celor care asistă la un astfel de comportament. Nu am nevoie de ajutor.

— Hașiș și alcool, spun, inspirând adânc, încercând să continui pe un ton neutru. Întotdeauna începe cu hașiș și alcool. Prima oară, nu m-am luat de el prea tare. Nu mi-a păsat nici că fumează, nici că bea – nu sunt scorțoasă. Nu mi-am făcut griji decât după ce a trecut mai departe.

— Și după aceea a continuat… până acum?

Vocea lui Jochi este blândă, dar insistentă. Privirea, deschisă și pătrunzătoare. Va săpa în mine, va lua cu lopata bucăți mari din terenul argilos din sufletul meu. Crede că dacă mă răscolește pe toate părțile, așa cum afânezi pământul primăvara, ar putea ulterior să planteze ceva nou.

Mototolesc șervețelul în mână. Hârtia se dezintegrează din cauza transpirației.

— Karin?

Nu-i răspund.

De ce să nu vorbim despre așa ceva? Din toate motivele din lume.

Rușinea, pierderea, negarea, umilința, disperarea, iritarea, furia, disperarea, resemnarea, plictiseala. Da, plictiseala.

Prima dată când mi-am dat seama că Mathias făcea mult mai mult decât să experimenteze, m-a cuprins un sentiment de îndoială și o dorință de a acționa. Putem rezolva acest lucru, m-am gândit. Putem opri acest lucru.

Nu este nevoie decât de tratament și există modalități de a obține ajutor. Eu am resurse și îl pot duce pe fiul meu în cele mai bune locuri. Eu consideram consumul de alcool și droguri ca pe o mică abatere, la care toți adolescenții erau predispuși.

La prima recidivă, disperarea a adumbrit toate celelalte emoții. Dar după câteva zile s-a strecurat rușinea, pentru că recidiva reprezenta o dovadă că aceea nu fusese o scăpare, și că exista ceva defect la el. Odată cu fiecare recidivă, pentru mine, îndoiala dobândea valențe noi, iar sentimentul rușinii s-a acutizat. Înjosirea. Negarea care alterna cu furia, iar disperarea cu speranța.

Mă învârteam într-un cerc, și fiecare emoție își avea locul său pe circumferință. Știam în permanență unde mă situez și ce urma să se întâmple. Plictiseala a fost chiar ultima emoție, o plictiseală profundă care a adus cu sine inerția. Apatie. Senzația de mâncărime a plictiselii a fost atât de intensă încât mă durea.

Mă zgâriam până la sânge. Acum se întâmplă din nou, m-am gândit de fiecare dată, se întâmplă mereu din nou, nu are sfârșit.

Nu mai exista nici un sfârșit înainte de a veni aici, în Mongolia.

Și nu voiam să stau aici și să plâng din cauza lui Mathias. După toate nopțile în care l-am căutat prin Berlin! După tot timpul acela pe care l-am petrecut cu urechile ciulite, încercând să-i detectez râsul răgușit, pentru că el aproape nu se putea opri din râs. Încercând să-i zăresc silueta înclinată în față, cu postura lui din ce în ce mai încovoiată, într-o grămadă de persoane la fel de încovrigate. Căutam prin clădiri abandonate, loveam cu piciorul în seringi și ace folosite, hârtie argintie cu urme maronii din cauza arsurilor. Locurile deveneau din ce în ce mai rele. Chiar şi ultima dată când l-am căutat.

Nu vreau să-l las pe Jochi să dezgroape aceste amintiri, nu vreau să răscolesc trecutul, nu vreau să mă întorc în acele nopți din nou. Mai ales în ultima noapte.

Slăbesc strânsoarea și las șervețelul, ridic mâna, iau o gură mare de bere și mă uit la masă.

Piele, piele, cât timp a trecut de când am simțit pielea altcuiva! Mathias m-a condus aici, cu cele mai bune intenții din lume.

A vrut să stau aici, la un restaurant, cu Jochi. Își dorea într-adevăr foarte mult să se întâmple ceva.

Dar fiul meu a pătruns între noi, cu murdăria lui, cu unghiile murdare, cu duhoarea din fermele abandonate, cu mirosul de tencuială și de pietre prăbușite. Cu silueta lui dezgustătoare și prăbușită, el stă între noi ca o umbră neagră.

— Scuze! Nu pot vorbi despre asta.

— Înțeleg, spune Jochi. Eu sunt cel care trebuie să-și ceară scuze. N-ar fi trebuit să întreb.

Trag aer în piept. În cele din urmă, îndrăznesc să-l privesc. Are sprâncenele ridicate. Încă așteaptă. Mai este o șansă să-i povestesc… Măcar de-aș ști cum să o fac…

— Să plătim, zic eu. Nu este o întrebare. Unde este chelnerul? Poți să-i ceri nota.

EVA

S-au scurs nopți și zile, apoi au trecut săptămâni întregi până am găsit un ritm. Curentul electric nu a mai venit și nu reușeam să repar bateria.

Dar conta foarte mult faptul că eram doi adulți la fermă. Izbuteam să fac lucruri pe care le tot amânasem. Am reușit să repar gardul de la țarcul caprelor, am izbutit să repar acoperișul hambarului și am căutat o baterie funcțională pe la fermele învecinate. Din păcate, ajunseseră alții acolo înaintea mea.

Într-o zi, când m-am dus să văd pisica sălbatică scoțiană, nu am mai găsit-o acolo. Un copac își răsfirase ramurile mult deasupra gardului în această vară. Probabil că pisica s-a prins de una dintre crengile lui și a fugit. În aceeași seară am deschis colivia șoimilor.

— Zburați! le-am spus. Zburați!

Dar n-au făcut altceva decât să se uite mirați la mine. Am plecat și nu m-am mai întors decât după câteva zile. Până atunci au dispărut și șoimii. Isa părea fericită că eram trei, trecuseră câteva săptămâni de când nu mă mai bătuse la cap să plecăm de aici. Nici Louise nu spunea nimic despre viitor și nici nu divulga mai multe detalii despre propriul trecut. Am încercat de mai multe ori să o întreb, dar întotdeauna ocolea subiectul.

În fiecare dimineață își bea laptele cu poftă, își mânca toate ouăle pe care le primea, iar obrajii i s-au rotunjit și pe mâini pielea a devenit mai întinsă.

În fiecare zi se scula prima și se ducea la hambar să mulgă vacile. Eu credeam că îi făcea plăcere, că îi plăcea să stea singură acolo cu fruntea lipită de abdomenul marilor mamifere, că îi plăceau mișcările acelea ritmice și sunetul laptelui care țâșnea în găleată.

Într-o dimineață m-am trezit de la lumina care îmi cădea pe față. Uitasem să trag draperiile cum trebuie în noaptea dinainte, și o rază puternică se strecura printr-o fantă dintre țesături. M-am întins o vreme, am auzit-o pe Louise ridicându-se și ieșind. Am simțit că este prea târziu să mai adorm, mi-am coborât picioarele pe podea, m-am ridicat și m-am îmbrăcat.

M-am plimbat prin curte, am trecut pe lângă câteva băltoace formate după ploaia din noaptea precedentă, m-am dus la hambar, gândindu-mă că ar putea avea nevoie de ajutor.

Dar nu era acolo. Scăunelul stătea lângă Măr. Găleata era sub vacă, din ugere se prelingea un strop de lapte, iar Louise dispăruse.

Apoi am auzit un sunet afară. Amestecul ciudat ca de lătrat și tuse, al cuiva care vomita. Ușa din spate era întredeschisă, m-am grăbit în spate; trecuse mult timp de când fusesem aici ultima oară. Și acolo stătea în iarba înaltă. Nu m-a auzit, era întoarsă cu spatele, stătea aplecată în față, iarba ascundea ceea ce vomase.

— Louise! M-am apropiat precaut de ea.

Voiam să o ating, să o consolez, dar ea m-a împins cu o expresie care părea rușinată.

— Nu!

S-a întors către mine, s-a îndreptat de spate, a scuipat și din gură îi ieșeau fire lungi de salivă. Pe pământ am văzut voma, o grămăjoară destul de mică, de culoare galbenă, mâncarea de ieri pe jumătate digerată.

Lângă voma aceea mai era o altă grămăjoară, cu o crustă solidificată deasupra. Și încă una, deja pe cale să putrezească.

Nu era prima dată când stătea aici și vărsa dimineața, fără să fie bolnavă sau să fi avut vreo toxiinfecție alimentară.

— Louise, i-am spus eu. Aștepți un copil.

A inspirat adânc și și-a lăsat privirea în pământ.

— Îmi pare rău, a spus ea, îmi pare rău că nu am spus nimic. La început nu am fost sigură. Am crezut că doar corpul și-a modificat puțin ritmul. Face adeseori asta. Dar apoi mi-am dat seama, am simțit… Mănânc pentru doi și nu vă voi putea ajuta. Îmi cer iertare.

Acum, în cele din urmă, și-a ridicat privirea și m-a privit rugătoare. Nu i-am răspuns.

Îmi bătea tare inima. Rămăsesem fără grai.

— Cine e? am reușit să întreb în cele din urmă. Cine ți-a făcut asta?

Parcă îi și vedeam corpul subțire sub un bărbat mare și greoi. Pentru că simțea că trebuie, pentru că avea nevoie de mâncare sau de un pat?

— Ce? m-a privit ea surprinsă. Nimeni nu mi-a *făcut* asta. Nu așa s-a întâmplat. Eu mi-am dorit asta. A fost un bărbat pe care l-am întâlnit pe drum. Doar o noapte. Dar a fost bine.

— Ești sigură?
— Da. Desigur, sunt sigură. Știu ce înseamnă să faci ceva de bunăvoie.
Deodată a râs, iar eu m-am entuziasmat dintr-odată.
Atunci am făcut un pas înspre ea.
— Aștepți într-adevăr un copil?
A dat din cap, arătând brusc ca un copil, jenată și mândră în același timp.
— Știi în câte luni ești?
— Cred că trebuie să nasc în luna mai. Un copil în luna mai. Un copil de mai.
— Este cea mai bună lună, i-am spus, să naști primăvara.
— Nu ești supărată?
— Supărată?
Acum a fost rândul meu să râd.
Un bebeluș, un pui de om, aici, la Heiane. Noi fuseserăm doar două, și în curând aveam să fim patru.
— Vino cu mine, i-am spus.
Am târât-o în fermă, la etaj, am luat o lanternă, m-am prins de scara de la mansardă și am urcat.
— Hai! I-am făcut semn cu mâna. A urcat după mine.
Ne-a întâmpinat mirosul uscat și plin de praf de sus. Am aprins lanterna și am luminat teancurile de cutii vechi și mobilier pe care nu le mai foloseam.
— Iată-le acolo.
Într-un colț stăteau două cutii de carton. M-am grăbit și am deschis una dintre ele.
— Uită-te aici! Sunt hainele de bebeluș ale Isei. Aceasta este mărimea 56, era puțin prea mare la început, îmi amintesc.
— *Aceasta* era o mărime prea mare?
— Dar hăinuța asta are numărul 50, probabil că se potrivește dacă bebelușul se naște normal.
A luat hăinuța în mâini.
— Doamne, cât este de mică!
— Trebuie să te bucuri că nu este mai mare. Copilului îi va veni bine.
— Off.
— Uită-te și aici, a spus ea și eu m-am răsucit.

— Un cărucior și un leagăn. Trebuie să scoatem plapuma să o aerisim, i-am spus după ce am mirosit-o. Dar totul a fost împachetat și totul este foarte bine păstrat.

Ea a încuviințat din cap.

Nu m-am putut abține și m-am apropiat de ea, și am cuprins-o cu brațele.

— Avem tot ce ne trebuie aici.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

8
O continuare și mai anevoioasă

Amintirile mele din următoarele câteva săptămâni sunt parcă învăluite într-o ceață care ascunde orice culoare și estompează toate detaliile. Mă văd pe mine însumi din exterior, încovoiat, tăcut, temându-mă să deschid gura ca nu cumva să izbucnesc într-un plâns isteric.

Nu cred că am fost un tovarăș de călătorie prea agreabil.

De la Moscova, călătoriile cu trenul au continuat până la râul Ob, toate trenurile au respectat orarul, toate bagajele noastre au fost întotdeauna transportate la fel de în siguranță ca și noi. La Ob am găsit ușor (adică *Wolff* a găsit cu ușurință) patru tipi puternici care au fost dispuși să ne ducă mai departe și care aveau toate echipamentele necesare pentru transportul cu sania.

Călătoria cu sania înspre sud, spre Biisk, a fost un coșmar pe care aș prefera să-l uit, deși Wolff a susținut în mod constant că totul a decurs „fără probleme și în funcție de condiții confortabil, da, chiar trebuie să spun, *mai ales* confortabil".

Fluiera tot timpul, chiar dacă vântul amenința să astupe sunetul, și zâmbea mult mai des decât la Sankt-Petersburg. Barba îi crescuse mare și sălbatică și era întotdeauna plină de cristale de gheață, la fel și borul căciulii de blană de sub care îi scânteiau ochii.

La mine nu era nimic strălucitor. În ciuda faptului că îmi petrecusem fiecare iarnă în aerul înghețat și crâncen al Sankt- Petersburgului, nu eram pregătit ca iarna și frigul să fie atât de aspre. În curând amorțeala a devenit un sentiment real, gerul îmi cuprindea corpul, eu înghețam în timp ce dormeam, și rămâneam congelat pe tot parcursul zilei. Doar când moțăiam îmi găseam într-un fel liniștea, atunci închideam ochii și îmi imaginam lumina răspândită de șemineul din sufragerie, puteam să o aud pe mama motroșind ceva pe fundal, și simțeam un scăunel sub picioare și căldura unei pături moi. Apoi mă trezeam tresărind și totul dispărea.

După Biisk, călătoria a devenit și mai dură. Am călărit cai și cămile prin zăpada adâncă, și expediția a avansat din ce în ce mai încet. În fiecare seară montam corturile, dar nici pânza lor, nici sobițele pe care le aveam cu noi și în care făceam câte un foc cât se poate de strașnic, nici blănurile groase nu puteau alunga frigul.

În astfel de condiții am parcurs 965 de kilometri. Multă vreme am fost convins că trăiesc un vis urât, că nu mai există nimic altceva – zăpadă, șaua de pe cal, cortul înghețat noaptea, degetele care îmi degeraseră în mănuși, și degetele de la picioare, pe care credeam că le voi pierde – și, când am ajuns în sfârșit la Kobdo, în deșertul Gobi, după patruzeci și cinci de zile în aceste condiții, eram convins că nu putea fi adevărat și că acestea nu se vor sfârși niciodată.

De fiecare dată când Wolff descria Kobdo, eu îmi imaginam un oraș, dar locul m-a dezamăgit profund, deoarece acest loc nu semăna deloc cu orașele pe care le știam.

Am ajuns cu nouă zile mai devreme decât ne propuseserăm, deoarece călătoria a fost, potrivit lui Wolff, „extrem de lipsită de neplăceri". Bineînțeles că ajunseserăm prea devreme, era abia începutul lunii martie, iar acum trebuia să așteptăm să treacă multe săptămâni înainte de venirea primăverii, pentru ca apoi să ne apucăm de vânătoare după cum ne planificaserăm.

Aleseserăm Kobdo drept punct principal al expediției noastre pentru simplul motiv că nu existau alternative. Orașul, dacă se poate numi astfel conglomeratul de case de piatră primitive cu un singur etaj care găzduia 1 500 de suflete sărace, dintre care trei sferturi erau tătari și mahomedani, iar un sfert, negustori chinezi. Kobdo este punctul de plecare înspre Beijing, urmând ruta caravanelor – o călătorie care durează de obicei două luni și jumătate călare pe cămilă. Prin urmare, localnicii trăiau bine de pe seama unor călători ca noi și au fost bucuroși să ne ofere tot ce aveam nevoie, atâta timp cât plăteam. Atât discurile de argint, cât și panglicile de lână s-au dovedit (spre surprinderea mea) a fi foarte valoroase și am obținut cu ușurință și mâncare, și echipament. Am făcut rost de un cort mongol și am mers să cumpărăm doi armăsari – animale mongole fantastice, care probabil nu au seamăn în rândul celorlalți cai domestici, dar nici măcar ei nu mi-au putut atenua descurajarea pe care o simțeam.

Ne-am ridicat cortul la marginea orașului, pe o câmpie întinsă, cu vedere deschisă până la masivul munților Altai, un zid înfricoșător și puternic în depărtare. Eu unul nu voiam decât să mă târăsc în pat și să rămân acolo. Pierdusem complet din vedere obiectivul călătoriei, acum singurul lucru pe care mi-l doream era să dorm până la întoarcerea acasă.

Privind în urmă la aceste luni, mi-e rușine de pesimismul și de inerția mea. Ce fel de om eram cu adevărat, dacă mă lăsam astfel absorbit de sentimente atât de distructive? Stau acum în camera mea, un an și jumătate mai târziu, amintindu-mi de această primă perioadă din Kobdo, de parcă m-aș gândi la o altă persoană, la un bărbat care a irosit timpul.

Dar, ca de obicei, Wolff nu a observat proasta mea dispoziție. A început imediat să exploreze zonele din jurul orașului Kobdo. De-a lungul malurilor râului Zedzik-Noor trăiau patru triburi nomade mongole diferite, toate având propriul conducător. Wolff își demonstra capacitatea de a relaționa cu oamenii. Într-un amestec de limbaj al semnelor și limbă mongolă, pe care părea să o învețe cu o viteză uluitoare, s-a familiarizat rapid cu acești conducători de trib și chiar i s-au părut foarte prietenoși.

M-am forțat să îl însoțesc în multe dintre aceste călătorii, dar nu am înțeles cum îi poate numi rudele sale. Fețele mongolilor erau nemișcate, părând sculptate în piatră. Își mișcau gura doar când vorbeau, gesticulau puțin, iar în ochi nu li se putea citi nici o expresie, astfel încât era imposibil să le interpretezi sentimentele.

O conversație tipică între Wolff și un mongol decurgea după cum urmează:

Mongol: Mendi! (Dumnezeu să fie cu tine!)
Wolff: Mendi!
Mongol: Malzuruk mendi baina? (Totul e bine în gospodăria ta?)
Wolff: Mendi baina!
Mongol: Tana del chabana? (Ce faci aici?)
Wolff: Manna chuduludu gores. (Am venit să cumpăr animale sălbatice.)
Mongol: Mendi!

Acesta este modul în care conversațiile au continuat o lungă perioadă de timp, cu foarte multe cuvinte repetate, de parcă întreaga comunicare în mongolă ar fi constat fix în aceste repetiții, asemenea unor rime, sau după niște reguli copilărești. Am încercat și eu de câteva ori, la îndemnul puternic al lui Wolff, dar întotdeauna mă blocam. În primul rând, nu

izbuteam să învăț la fel de repede ca el, în al doilea rând, nu stăpâneam prea bine arta frazelor repetitive, și nu reușeam nici să-mi mențin chipul la fel de inexpresiv pe cât ar fi trebuit, după câte se pare. Rusul din mine pășea în față, cu o sprânceană ridicată sau un zâmbet încovoiat pe buze, iar expresiile mele de emoție păreau să-i încurce pe mongoli, pentru că de îndată ce lăsam să mi se întrevadă sentimentele, se întorceau către Wolff și continuau conversația doar cu el.

În ciuda provocărilor de comunicare, aceste călătorii și cunoștințe ne-au fost foarte utile, iar Wolff s-a înțeles foarte bine cu trei triburi care au fost mai mult decât fericite să ne ajute la absolut orice contra unei sume suficient de consistente. Când nu tânjeam după casă, tânjeam după primăvară. În fiecare zi soarele strălucea puțin mai mult, în fiecare zi câteva minute mai mult, dar era și singurul semn că se apropia un nou anotimp, deoarece frigul era la fel de intens ca întotdeauna. Și apoi, într-o după-amiază de la mijlocul lunii martie, a explodat.

Eram singur lângă sobă, iar Wolff căuta ceva combustibil pe afară. Și noi foloseam același lucru ca mongolii, turte uscate de bălegar. Când îl frecam între palme până se făcea pulbere, lua foc imediat, dar mica sobă pe care o aveam în cort ardea totul în câteva minute și în permanență aveam probleme la achiziționarea unor cantități suficiente de combustibil. Tocmai băgasem ultima turtă, închisesem ușița și mă ghemuisem cât se poate de aproape de căldură.

M-am uitat în jur. Acum aceasta era casa mea. Două paturi de campanie, două cufere de călătorie. O oală, o tigaie, câteva ustensile, pereți de pânză. Nu, nu ziduri, un singur zid mare, deoarece cortul era rotund. Începuse să-mi fie dor de colțuri, de un punct de referință pe care să-mi fixez privirea. Pânza era la fel de goală și tristă ca infinitul alb din exterior. Și cortul era atât de fragil, încât putea să fie suflat în orice moment. Singurul lucru care mi se părea puțin mai stabil aici era ușa. Aveam o ușă de lemn adecvată, cu cadru și mâner, și chiar în clipa aceea ușa s-a deschis. Wolff a intrat într-un nor de zăpadă, cu un sac plin de gunoi de grajd în spinare.

S-a grăbit spre mine și a hrănit repede soba. De mult devenisem imun la mirosul excrementelor uscate care proveneau de la animale; și în măsura în care de fapt simțeam ceva, era un miros care începuse cumva să-mi placă, probabil pentru că îl asociam cu căldura.

După ce focul s-a întețit, ne-am prăjit fiecare câte o bucată de carne de vită. Carne, mereu carne, era singurul lucru pe care îl mâncam, singurul lucru disponibil, de obicei era carne înghețată întrucât fusese depozitată la rece. O decongelam încet în cort înainte să o prăjim în tigaie sau să o fierbem în apă. În ciuda senzației de foame, mestecam carnea ațoasă fără tragere de inimă, mă gândeam la animalul sacrificat, mă întrebam oare ce porțiune din el mâncam, nu puteam să nu-mi imaginez mușchii puternici ai coapsei taurului și cum se încordau aceştia pe sub blana lucioasă atunci când animalul fusese viu.

Nu puteam mânca decât până eram pe jumătate sătul, și simțeam că nu doar textura cărnii și fibrele acesteia mă împiedicau să înghit dumicatul, ci și un nod copilăresc pe care îl simțeam în gât. Afară, vântul s-a întețit. Chiar dacă am pus mai mult îngrășământ în sobă, nu părea să aibă importanță. Vântul smucea pânza cortului, zguduindu-l în întregime, iar frigul pătrundea încet prin pânza cea albă.

— Să fac niște ceai? m-a întrebat Wolff.

Am dat din cap și, puțin mai târziu, am primit de la el cu recunoștință ceașca fierbinte pe care mi-a dat-o, mi-am scos mănușile și mi-am încălzit mâinile deasupra aburilor. Picăturile fierbinți care se condensau pe interiorul palmelor se transformau rapid în picături reci ca gheața. M-am grăbit să le șterg pe cracul pantalonului și m-am mulțumit să-mi țin degetele în jurul ceștii pentru a încerca să dezgheț picăturile în acest fel, am închis din nou ochii pe jumătate, în timp ce respiram pe nas și mă bucuram de mirosul familiar de ceai.

Am stat multă vreme nemișcat, împietrit din cauza înghețului și, în același timp, îngrozit să mă mișc, pentru că simțeam că cea mai mică mișcare mă putea face să urlu ca un copil, să-mi vărs ceaiul pe pământ sau poate să țip cuprins de nebunie.

— Este totul în regulă?

Vocea lui Wolff venea de departe, era blândă și caldă.

Am deschis ochii, m-am uitat direct în ai lui și, în același timp, am observat că îmi curgeau lacrimile. M-am grăbit să-mi șterg obrajii.

— Îmi pare rău, am spus încet.

— Nu este nici o problemă, a spus el.

Am luat o înghițitură de ceai, era deja aproape rece, așa că am băut restul înainte de a pierde ultima rămășiță de căldură.

— Primăvara trebuie să sosească de-acum, a spus Wolff. Vântul acesta, iarna aceasta nu au fost așa cum ar fi trebuit să fie.

— Nu, poate că nu, i-am spus.

— Îmi pare rău că v-am dus aici prea devreme, a adăugat Wolff. Că trebuie să trecem prin această lungă așteptare, care presupun că vi se pare absolut fără sens.

— Nu este asta! i-am spus eu. Chiar deloc! Înțeleg că munca pe care o facem acum pentru a ne întâlni cu nomazii ne va fi utilă atunci când va veni primăvara, în cele din urmă, și vom fi pregătiți în mod corespunzător.

— Întocmai! a aprobat el. Exact așa cred şi eu… și mâine vântul se va domoli.

Am dat din cap aprobator.

— Tremurați! a exclamat el.

— Îmi cer iertare, i-am răspuns. E într-adevăr foarte frig. Frigul este și mai năprasnic decât înainte.

S-a ridicat, și-a tras pălăria peste urechi, și-a pus mâinile în mănușile groase, apoi a ieșit.

Când s-a întors câteva minute mai târziu, avea barba plină de zăpadă și căciula albă. Într-o mână ținea un obiect pe care nu l-am recunoscut de la început – o cutie de tablă, deformată de materialul din interior care stătea să iasă de acolo.

— Laptele, a spus el. Laptele fiert. Cutiile s-au congelat și s-au făcut bucăți.

Am simțit că văd negru în fața ochilor, deoarece laptele era pentru mânji, dar acum fusese distrus de ger.

— Și temperatura scade, a spus el. Va fi cea mai rece noapte dintre toate. Cred că ar trebui să ne culcăm. Trebuie să dormim toată noaptea aceasta geroasă. Mâine va fi mai bine. Și putem începe ziua cu lapte la micul dejun. Ne-am vârât în paturile noastre, trăgând peste noi toate blănurile pe care le aveam.

— Am eu grijă de sobă, a spus el. Încercați să vă odihniți acum.

Am închis ochii și am dispărut aproape imediat într-un somn ușor, în care m-a răscolit un șuvoi de vise incoerente. Se făcea că eram acasă, în apartament, mama se foia de colo-colo, tocurile pantofilor bocăneau pe podea, se ducea dintr-o cameră într-alta, făcând ture între sufragerie, birou, bucătărie și înapoi. În mână ținea o ceașcă de ceai aburind pe care îl

pregătise pentru mine, dar pe care nu mi-l dădea, în schimb a deschis ferestrele, niște fulgi albi de zăpadă au intrat, s-au așternut pe mobilier și pe toate ornamentele mamei; „E frig“, i-am spus, „te rog să le închizi, e frig“, dar ea a mai deschis câteva, iar zăpada a zburat ca niște fantome prin aer.

Apoi m-am trezit. Lampa de ulei era aprinsă, Wolff stătea lângă sobă și o încărca cu bălegar, dar nu părea să facă față; temperatura din cort era chiar mai scăzută decât înainte.

Wolff a închis ușa cuptorului, apoi a început să facă o serie de sărituri, în mijlocul cortului, în cel mai înalt punct; a făcut zece sărituri, cu brațele lăsate până jos și cu capul lovindu-se încet de pânza cortului la fiecare salt.

Îmi era atât de frig, încât îmi era imposibil să dorm, tremuram și mai tare decât înainte, chiar dacă eram acoperit de blănuri.

S-a răsucit în mijlocul unui salt și a descoperit că mă uitam la el.

— Sunteți treaz? Îmi pare rău că v-am trezit, speram să nu vă trezesc, dar am fost nevoit să fac niște mișcare. Nu i-am răspuns, observând că îmi clănțăneau dinții în gură și nu puteam să rostesc cuvintele. A venit la mine și s-a așezat pe marginea patului, ca o mamă. Îi ieșeau aburi din gură.

A ezitat puțin, apoi și-a întins mâna și m-a mângâiat pe obraz.

Am văzut cum îl străbate o undă de șoc.

— Trebuie să vă dați jos din pat! a exclamat el. Ieșiți din pat.

— Nu, nu, îmi va fi și mai rău, am spus. Vă rog.

Dar el m-a prins cu putere.

— Trebuie să vă mișcați. Trebuie.

Inițial mi-a spus asta în rusă, apoi în germană, ambele limbi sunau foarte dur. Apoi m-a pus în picioare și s-a postat în fața mea.

— Faceți ca mine, nu analizați nimic, doar faceți ca mine. A început să sară, la început destul de încet. Haideți!

Am făcut și eu un salt, dar corpul îmi era atât de amorțit, încât sângele stătea nemișcat, înghețase în vene, așa cum se formează o pojghiță subțire pe o baltă.

— Haideți!

Am sărit din nou. Sus și jos. Sus și jos. Apoi a început să alerge pe loc.

— Alergăm, alergăm, alergăm! a spus el. Alergăm, alergăm, haideți! a strigat el.

Doi bărbați care aleargă, într-un cort mongol în cea mai geroasă noapte pe care am trăit-o vreodată.

Săream de parcă viața noastră ar fi depins de asta, și poate că într-adevăr așa era. În timp ce alergam, am simțit că sângele începe să se pună în mișcare din nou, amorțeala îmi părăsea degetele de la mâini și de la picioare, lăsând locul unei dureri intense, sub forma unor junghiuri.

Am scâncit.

— Continuați, a strigat Wolff.

— Simt că arde, i-am spus.

— Trebuie să ardă, mi-a răspuns el.

Am alergat până când ne-au duduit inimile și respirația noastră forma norișori albi în jurul nostru, am alergat până când nu am mai putut și ne-am prăbușit în paturile noastre.

Lui Wolff îi alunecase căciula pe frunte făcându-l să arate ca un sac scufundat. Dintr-odată m-a izbit cât de comic arăta și un sentiment neobișnuit mi-a cuprins pieptul. Au răsunat niște zgomote răgușite, Wolff și-a îndreptat pălăria și m-a privit uimit.

— Râdeți?

Am răspuns cu mai multe scâncete, niște chițăieli ciudate, și nu-mi aminteam ca râsul meu să fi sunat vreodată astfel.

A început și el să râdă, iar eu i-am recunoscut râsul, deoarece el râdea adesea, dar acum era unul mai tonic decât oricând, aproape copilăresc.

Zăceam întinși în paturile noastre și râdeam isteric, iar după ce hohotele s-au oprit, am auzit din nou vuietul vântului, cu rafalele care deveniseră mai puternice și mai letale.

Wolff s-a ridicat, s-a gândit o clipă, apoi și-a tras patul până la sobă, apoi a luat toată lenjeria de pat și blănurile din patul meu și le-a pus pe al lui.

— Haideți, m-a îndemnat el, dând din cap spre pat.

Am rămas nemișcat, neînțelegând ce vrea să spună.

— Urcați-vă în pat înainte să pierdem toată căldura acumulată.

— Dar …

— Hai, Mihail. Ai încredere în mine.

Mi-a rostit prenumele, ceea ce nu mai făcuse niciodată înainte, și s-a uitat la mine insistent, cu o seriozitate plină de îngrijorare.

Ca un băiat ascultător, m-am suit în pat.

A vârât și mai mult combustibil în sobă, apoi s-a întins lângă mine; patul era îngust, ne-am întins cât se poate de aproape unul de altul. Căldura lui răzbătea prin haine.

M-a prins de mâini.

— Ești în continuare rece ca gheața.

Mi-a condus mâinile sub toate straturile de îmbrăcăminte, punându-le pe abdomenul lui. Nu a scos nici un icnet, chiar dacă aveam mâinile reci ca gheața.

Știu că este riscant pentru mine să scriu acest lucru, și poate ar trebui să rup aceste pagini, care nu sunt demne să fie citite de nimeni, deoarece în timp ce stăteam așezat acolo în pat, mai aproape de o altă ființă umană decât fusesem vreodată, nu mă gândeam nici la cai, nici la laptele care urma să se dezghețe și să fie distrus, nici la grijile pe care mi le făceam din pricina vânătorii, nici la speranța puternică de a găsi într-adevăr caii, de a-i prinde și de a-i transporta în siguranță la Sankt-Petersburg, unde aveam să fim primiți ca niște eroi. Singurul lucru la care mă gândeam era corpul lui, care stătea atât de aproape de al meu, abdomen lângă abdomen, îmbrățișați, cu trupurile pliate, asemenea unui briceag, corpul lui era corpul meu și eu mă gândeam doar la el în timp ce mă încălzeam încet.

Un *punct de cotitură*, așteptasem momentul în care totul avea să dobândească un sens, în care aveam să înțeleg de ce mă aflam aici în pustietatea aceasta.

Doi bărbați singuri într-un cort mongol, așa se doarme în astfel de expediții, iar când se face frig, trebuie să cauți căldură și alinare la coechipieri. Însă căldura dintre noi nu era blândă și reconfortantă, ci arzătoare.

EVA

Pătuțul de copil se afla în sufragerie. M-am uitat la așternuturi, erau puțin găurite, dar se puteau petici. Deja începusem să sortez hainele de copii după mărime. Rochii roz, pantaloni cu botoșei, colanți și body-uri albe și subțiri de bumbac, care fuseseră preferatele mele, din câte îmi amintesc. Multe dintre aceste haine fuseseră deja purtate de mai mulți copii, dar bebelușii creșteau atât de repede încât nu se uzaseră. După aceea, trebuia să o pun pe Isa să mă ajute cu căruciorul. Poate că roțile trebuiau unse și umflate cu pompa, deoarece căruciorul nu fusese folosit de așa de mulți ani.

Era cinci și jumătate, dar mă trezisem devreme, eram puțin amețită și îmi simțeam corpul ușor. M-am dus la bucătărie și am început să pregătesc micul dejun, apoi am aşezat masa. Am fiert apă, am scos untul, și acesta era moale pentru că stătuse la căldură. Isa a ieșit din camera ei.

— Bună dimineața!

Și pentru prima dată nu s-a resimțit în vocea ei nici o urmă de vinovăție în modul în care a rostit salutul.

Cu pași ușori s-a îndreptat spre obiectele pentru bebeluși din sufragerie. A mișcat puțin căruciorul, a mângâiat o pătură pentru bebeluși și a zâmbit.

Am așteptat să ne așezăm la masă, dar Louise nu s-a mai întors de la muls.

— Poate s-a întâmplat ceva, a zis Isa.

Am aprobat și mi-am luat repede o geacă și cizmele de cauciuc.

Apoi m-am dus la hambar.

Chiar înainte să ajung la colțul clădirii, am auzit vuietul.

Ușa era închisă, dar afară stăteau Măr și Micro, care veniseră acasă pentru a fi mulse după ce își petrecuseră noaptea la păscut. Am deschis ușa hambarului și le-am lăsat să intre. Măr a început să mugă din nou, deranjată, și m-am grăbit să iau scăunelul. Am început să o mulg pe ea prima, mi-am lipit fruntea de abdomenul ei în timp ce laptele țâșnea în găleată, și-i vorbeam calm.

— Așa, așa, știu că ai așteptat mult timp, săraca de tine, acum totul va fi bine, acum totul e bine.

Micro era cea mai liniștită dintre cele două, dar s-a întors spre mine când a auzit zgomotul produs de găleată.

— Vine în curând rândul tău, vine în curând și rândul tău, i-am spus eu. A bătut din copite drept răspuns.

În cele din urmă, am terminat să o mulg pe Măr și m-am grăbit la Micro, simțind cum animalul uriaș se calma pe măsură ce ugerul i se golea încet.

Îmi tremurau mâinile și îmi amorțiseră degetele când am ieșit din hambar. La bucătărie, Isa încălzea apa pentru spălatul vaselor. M-a privit întrebător când am intrat.

— Nu era acolo, i-am spus eu.

— Nu este nici în camera ei, a răspuns Isa, cu buza inferioară tremurând.

M-am grăbit în camera Louisei. Patul era pregătit, rucsacul ei dispăruse, dar niște haine erau încă întinse pe un scaun.

— Poate s-a întâmplat ceva, mi-am dat eu cu părerea. Poate a ieșit la plimbare pe proprietate și a căzut, sau ceva. Poate că zace undeva pe jos.

Isa a încuviințat din cap.

— Poate.

Am împărțit cărările, asigurându-ne că toate părțile zonei mari, împrejmuite, erau acoperite, chiar dacă știam că nu a plecat în plimbarea de *dimineață*, deoarece își luase rucsacul cu ea.

Când am ajuns la cai, a trebuit să mă așez. Eram amețită de foame, amețită de furie și confuzie. Era însărcinată, oare ce fusese în mintea ei? Cum rămânea cu copilul?

M-am ridicat în picioare. Troaca de apă era goală, deși de obicei se umplea cu apa de ploaie, dar în ultimele zile fuseseră puține precipitații. Țineam un rezervor de apă mai mare chiar în exteriorul gardului. M-am dus acolo și am luat o găleată, am scufundat-o în apă, am simțit cât de grea era, am stat așa cu găleata în apă, nefiind în stare să o scot de acolo. Pe suprafața apei pluteau câteva paie.

În cele din urmă, am reușit să trag găleata în sus, scoțând și paiele cu ea. Am turnat apa în jgheab, m-am întors la rezervor, am umplut o găleată nouă, și am turnat-o și pe aceea.

Caii au venit și au început să bea. Și-au vârât boturile mari în apă și sorbeau cu ochii pe jumătate închiși.

„Vă este sete“, m-am gândit eu, „îmi pare rău“, le-am spus și am mai adus o găleată.

După ce au golit și acea găleată, caii păreau să-și fi potolit setea, deoarece acum se retrăgeau înspre pădure. Puma se plimba de-a lungul gardului, în timp ce Nike îl urmărea din spate, având grijă de el.

Am lăsat găleată pe pământ, și s-a auzit o bubuitură metalică.

Ar fi trebuit să înțeleg asta, ar fi trebuit să știu. Anne ar fi văzut, de obicei ea observa chestiile de genul acesta, dar eu eram optimistă, naivă, ignorantă. Am dat tare cu piciorul în găleată.

— Mamă?

Isa stătea chiar în spatele meu.

— Mamă, ce faci?

— Scuze.

M-am grăbit să o ridic și să o așez frumos lângă rezervorul de apă.

— Nu ai găsit nimic? a rostit Isa.

— Nu.

— Nici eu.

Am văzut că Isa plângea.

— De ce a plecat pur și simplu? Oare nu i-a plăcut de noi până la urmă?

— Bineînțeles că ne-a plăcut, am spus, trăgând-o aproape de mine. Bineînțeles că i-a plăcut de noi. Mai ales de tine.

Isa m-a lăsat să o îmbrățișez și să o alin.

— Poate că a trebuit să pună ceva la punct, i-am spus eu. Probabil că se va întoarce.

— Crezi? a întrebat Isa cuprinsă de îndoială.

— Da. Sigur, sigur!

Ziua a trecut. Am luat masa în tăcere și ne-am culcat în tăcere. Isa a avut câteva încercări de-a se pune de-a curmezișul, de-a fi obraznică, pe scurt, să fie cum fusese odinioară, dar a renunțat repede. Eu nu m-am lăsat provocată și ea nu avea energia necesară să insiste.

Poate că Louise se va întoarce în timpul nopții, m-am gândit. Lăsasem ușa deschisă, ea se va strecura în patul ei, în dimineața următoare avea să fie la locul ei, voi auzi scârțâitul patului când se va ridica la ora cinci, când avea să meargă să mulgă vacile, ca de obicei, și să mănânce micul dejun cu noi, ca de obicei.

M-a luat un somn ușor, am oscilat între starea de veghe și visare. Împătuream haine pentru bebeluși, coseam găurile din haine, dar firul mereu mi se încurca deoarece era prea lung, eu încercam să cos cu fir dublu, dar atunci totul se înrăutățea, firul era încâlcit, eu îi băgam capătul în gură, îl tăiam cu dinții, îl scoteam din gaura din material, apoi ridicam acul înspre lumină, încercam să bag firul, dar nu vedeam cum trebuie, deoarece lumina răspândită de lumânare era mult prea slabă.

KARIN

Zac trează în pat, mă mănâncă pielea din cauza așternuturilor, perna este prea moale, salteaua este prea tare și toată camera pute a fum de țigară.

În cele din urmă mă ridic. Deschid fereastra ca să văd întunericul nopții. Sunetele orașului se lovesc de mine ca de un zid, motoare și frâne, transformatoare, ventilatoare și sirene, voci, râsete și țipete.

Rămân în picioare lângă fereastra deschisă și trag aerul orașului în plămâni. Inspir adânc, las aerul să pătrundă până jos în abdomen, apoi expir. Adânc, în jos.

Dar nu mă ajută.

Aerul de oraș, noapte ca la oraș, tocmai cum era noaptea aceea, ultima dată când am ieșit să-l caut

Fusese o seară strălucitoare de primăvară în urmă cu aproape trei ani. Întregul Berlin de Vest era afară. Femeile în rochii de vară, copiii pe biciclete. Dar eu n-am participat pentru că în umbrele serii orașul se preschimba în altceva. Devenea orașul fără adăposturi, orașul dependenților. Orașul nostru. Al meu și al lui.

A venit acasă dimineața. Nu mai avea cheia apartamentului meu, din fericire își pierduse dublura și eu nu mai voiam să-i dau una nouă. Fura ca un profesionist. Mă săturasem să tot descopăr că îmi dispăreau toate lucrurile dragi mie.

Lucram atunci când a sunat la ușă. Studiam genealogia cailor takhi. Nu știam ce cai doresc să cresc, ce trăsături ereditare ar trebui să fie încrucișate. Dar nu îi puteam aduce aici, nu până când nu aveam un loc al meu. Căutasem locuri pe lângă Berlin, aproape de Mathias. Dar acum primisem sfaturi despre ferma din Thorenc. Zona semăna cu Mongolia, ar fi optimă pentru cai și proprietatea nu era scumpă. Nu reușeam să-mi iau gândul de la ea, chiar dacă era prea departe de Berlin și de el.

Sunetul a spintecat aerul. Vocea de la interfon era clară, cuvintele clare.

Am descuiat, i-am auzit pașii pe casa scărilor. Trăgeam cu urechea să-mi dau seama dacă se poticnea, sau dacă își târșâia picioarele. Dar sunetul picioarelor de pe trepte nu dezvăluia nimic.

Apoi s-a ivit în fața mea. Îi simțeam mirosul acela de stradă, țigări, alcool, tencuială și pișat. Murdărie, întotdeauna murdărie, sub unghii, în păr. Acum urmează îmbrățișarea, m-am gândit, acum el își va întinde brațele așa cum face de obicei și mă va îmbrățișa prelung. Până când mă voi desprinde ușurel din brațele lui.

Dar el nu s-a mișcat.

— Salut! Doar atât mi-a spus.

— Hai intră, l-am îndemnat. Ți-e foame?

Era mereu flămând.

I-am pus pe masă pâine și diferite aperitive. Nu aveam așa multă mâncare, când faci cumpărături pentru o singură persoană, nu prea ai nevoie de mult. Dar am găsit mâncare la congelator. O gătisem pentru el. Deseori pregăteam astfel de mâncăruri, pentru ca atunci când avea să se întoarcă acasă în miezul nopții să aibă ce să mănânce.

A mâncat doar o felie de pâine. Nu voia mâncare caldă. Apoi s-a ridicat. A mutat farfuria și paharul pe blatul din bucătărie și a scuturat firimiturile în chiuvetă.

Nu obișnuia să fie atât de atent în privința asta.

— Mulțumesc pentru masă!

— Să-ți fie de bine! i-am spus eu.

Trecuse mult timp de când îl întrebasem ce mai face. Știam că nu-i merge bine. În plus, de obicei, el nu avea nevoie de nici o întrebare din partea mea ca să înceapă să-mi povestească.

Deseori îmi prezenta planurile pe care le avea. Despre o nouă ofertă de care a auzit, despre o clinică, despre cineva care avea să-l ajute. Sau vorbea precipitat și cu voce tare despre vreo nouă oportunitate de muncă. „Posibilitate“, îi plăcea acest cuvânt. Se întâmpla să vină proaspăt spălat și să-mi aducă flori. Obișnuia să vină în haine curate, oarecum sobre. Dar de multe ori nu dura mai mult de câteva minute până să-mi dau seama că era pe vreun drog nou, că heroina fusese înlocuită cu altceva. Îmi dădeam atunci seama că bucuria lui era doar un ingredient adăugat, care venea din exterior și avea să dispară odată cu efectele drogului. Trecuseră mulți ani de când încetasem să mai cred în cuvântul „posibilitate“.

Astăzi el nu a folosit cuvântul acesta. Nu avea nimic de povestit.

— Trebuie să plec din nou, a spus el și a ieșit pe hol.

— Unde?

De ce l-am întrebat despre asta? Doar știam răspunsul.

— Doar afară, a spus el.

A luat jacheta de pe cuier, un hanorac uzat; am simțit cum miroase a stradă.

Mi-a frânt inima. *Doar afară*. Ar fi trebuit să-i mai pun câteva întrebări. Ar fi trebuit să-l țin în casă. Ar fi trebuit să-l rog să doarmă la mine. Asta ar fi făcut o mamă adevărată.

Eu am rămas doar acolo nemișcată. Îi adulmecam mirosul fără să fac nimic. Așa mirosea el în acel moment. Nu mai puteam face absolut nimic.

Nimeni nu ar trebui să miroasă așa. Ca un animal din canalizare.

— Voiam doar să te salut, a spus el, trăgându-și hanoracul pe cap.

— Bine, i-am spus.

— Ce vrei să faci azi? m-a întrebat el.

— Poate voi face o plimbare. E vreme frumoasă.

— Da. E vreme frumoasă.

Ar fi trebuit să-l rog să vină cu mine. Ar fi trebuit să-l rețin. Dar eu nu am spus nimic.

El a deschis ușa.

— Plimbare plăcută atunci!

— Mulțumesc.

— Pa!

— Pa! a spus el, apoi s-a oprit. Mai era ceva.

— Ce anume?

— N-o să mă mai văd cu Sarah.

— Serios? Dar de ce nu?

A căscat.

— Ei, știi tu.

— Hmm… Păcat.

— Păcat? Cel puțin n-ai folosit cuvinte mari.

A zâmbit ironic. Un mic zâmbet rapid, lipsit de bucurie. Și apoi a plecat.

Nu avea să o mai vadă pe Sarah. Pierduse și cele câteva ore pe care trebuia să le petreacă cu ea. Reușise să strice inclusiv acest lucru.

„Păcat." Ar fi trebuit să-i mai spun ceva. Oare ar fi trebuit să-l alin?

Ar fi trebuit să dau cu ceva de pământ?

Dar el plecase deja și nu mai conta absolut deloc ce aș fi putut să zic sau să fac.

Câteva minute mai târziu, după ce m-am dus la baie, m-am spălat pe mâini și am simțit mirosul de săpun, mi-a trecut prin minte ideea că vizita de astăzi fusese diferită de toate celelalte dinainte. Nu din cauza veștilor pe care mi le dăduse de-spre Sarah, întrucât mai primisem astfel de știri înainte.

Ci pentru că nu făcuse duș.

Eu îi pregătisem un prosop. M-am asigurat că exista suficient săpun și șampon la duș. Chiar îi reamintisem să nu consume prea multă apă caldă, deoarece boilerul de apă caldă se golea rapid. Dar el nu a făcut duș.

A plecat la fel de murdar și împuțit precum venise. Asta nu se mai întâmplase niciodată.

Am rătăcit dintr-o cameră în alta, fără să ajung la soare. Am băut cești de cafea care îmi ardeau limba. M-am așezat să muncesc. M-am ridicat din nou și am luat fotografia cu Sarah de pe comodă. Era singura fotografie pe care o aveam cu ea. Copilul stătea în poala lui Mathias. El zâmbea spre aparatul foto, ochii lui Sarah erau roșii de la bliț.

Pe la ora șapte am ieșit din apartament și în timp ce încuiam ușa, am simțit că îmi tremură cheia în mână. Erau destule ascunzători în oraș, mai ales de-a lungul Zidului. Pretutindeni erau clădiri abandonate. Aveau pereții acoperiți de graffiti, sloganuri și prin crăpături se târau șobolani.

Am mers de-a lungul Zidului. Am intrat în fostele locuințe despre care știam că sunt goale. Adesea era ușor de găsit, de parcă ar fi vrut să fie găsit. Cu cât recidiva era mai proaspătă, cu atât era mai ușor să-ți dai seama unde se afla. Dar acum trecuse mult timp de când fusese abstinent și el nu se afla în nici una dintre clădirile obișnuite de apartamente în care oamenii ca el se ascundeau.

Am continuat, mergând la întâmplare. Orele au zburat.

În cele din urmă, am ajuns la o clădire gri cu patru etaje care era izolată, deoarece casele de ambele părți fuseseră demolate. O poartă verde, surprinzător de strălucitoare, întredeschisă. Am împins-o și am intrat.

Spațiul mirosea a urină. Porțile de acest gen întotdeauna miros a urină.

Mi-am mijit ochii încercând să mă obișnuiesc cu întunericul. Am zărit un întrerupător de la o lampă de perete, am încercat să o aprind, dar am știut dinainte că nu funcționează. Aceste clădiri nu aveau niciodată curent. Praful din tencuială și descompunerea se simțeau între dinți și îmi gâdilau nasul, amintindu-mi de primii ani de după război.

Multe dintre cutiile poștale de pe perete mai aveau încă un nume. O cutie era deschisă și în interiorul ei am întrezărit o reclamă îngălbenită. O ușă se deschidea spre dreapta, una spre stânga, ambele duceau spre casa scărilor marcate cu A și B.

Am încercat pe scara A. Era blocată. Am pus mâna pe clanța de la scara B și aceea s-a deschis.

Nu exista nici un semn că ar locui oameni aici, majoritatea locuințelor purtau însemnele specifice să existau locatari acolo. În colțuri erau pungi aruncate, conserve goale care rămâneau după masă.

Și cu toate acestea am intrat. Era un apartament în față. Unul dintre multele apartamente și eu trebuia să le cercetez pe fiecare în parte.

Ar fi trebuit să facă duș. De ce nu a făcut duș?

La fiecare etaj erau trei apartamente. Am încercat toate ușile de la parter, dar nici una nu s-a deschis. Și la primul etaj toate apartamentele erau încuiate.

De abia la următorul am găsit o ușă deschisă. S-a deschis fără zgomot, de parcă cineva tocmai ar fi uns balamalele.

Am intrat în apartament.

— Hello! am strigat eu, dar nimeni nu mi-a răspuns.

Holul, ușa spre o cameră, pereții maro cu tapițerie cu flori, un iz discret de parfum, ca al unei doamne bătrâne.

Am intrat în cameră. Nu era nimeni. De acolo o ușă dădea înspre o altă cameră. Am deschis-o.

— Mathias.

Cineva stătea acolo. Prăbușit. Cu o seringă în braț.

Cu buze albastre. Abia mai respira.

Avea același hanorac ca Mathias. Hanoracul acela împuțit!

După aceea… îmi amintesc paharul de hârtie cu cafea rece pe care îl țineam în mână. Îl țineam strâns în mână. O asistentă venea și pleca. „Încă nu știm mai multe“, zicea ea tot timpul, „din păcate, nu știm mai multe“. Îmi amintesc senzația de paralizie care mi s-a răspândit de la degetele de la picioare, de-a lungul pulpelor, apoi în degetele de la mâini, și a urcat până la față, gură, ochi, împiedicându-mă să vorbesc, să-mi închid ochii, să plâng toată noaptea.

Dar toate nopțile se termină. „Va supraviețui“, a spus asistenta, „și va scăpa fără sechele permanente“.

Doar după ce am primit acest mesaj am scăpat de senzația de paralizie. Asistenta m-a privit, a întrebat dacă vreau să-l văd. „Da“, am spus, „trebuie“. Dar nu am intrat, nu imediat. Am rămas acolo, tremurând.

Îl căutasem de atâtea ori! O mamă își caută copilul. Așa face orice mamă.

A doua zi l-am sunat pe moșierul din Thorenc. „Sosesc“, i-am răspuns. „Cât de repede pot prelua?“

Nu l-am mai căutat niciodată după aceea.

Nu am mai văzut-o nici pe Sarah după aceea.

Dar am sunat la Protecția Copilului. După câteva săptămâni am sunat. Doar ca să verific ceea ce îmi spusese Mathias. Mi s-a spus că Sarah este bine acum. Că a ajuns într-o familie permanentă. Chiar au folosit acel cuvânt, permanentă. Mi s-a spus că era pe mâini cum nu se poate mai bune. „Bine“, am răspuns. „Bine, asta am vrut să știu.“ Am închis telefonul și m-am gândit la mâini bune. Toate mâinile erau mai bune decât ale lui Mathias. Multe mâini erau mai bune și decât ale mele probabil.

Mâinile mele sunt cele mai potrivite pentru muncă.

EVA

Am riscat să merg cu mașina pentru ultima dată la cheiuri. Era vineri, dar numai o singură barcă de pescuit era la chei.

Așa a fost în ultimele dăți când am venit aici. Nimeni nu mai venea, nici să cumpere, nici să vândă.

Proprietarul bărcii era același pescar care îmi vânduse codul în ziua în care am luat-o pe Louise. Era pe punctul de a-și strânge lucrurile, așeza cutiile de polistiren unele peste altele și le fixa cu o cordelină. M-am dus la el. Când m-a zărit, s-a uitat în jos.

— I-am prins în dimineața asta, a mormăit el, dând din cap spre trei bucăți de cod negru dintr-o cutie izolată de pe podea.

— N-am venit să cumpăr, i-am spus eu. N-am nimic de dat la schimb.

S-a întors din nou la muncă, a strâns ultima parâmă și a înfășurat restul frânghiei.

— Caut pe cineva, i-am răspuns. O cheamă Louise, șatenă și are aceeași înălțime ca mine. A apărut aici când am cumpărat ultima dată de la tine. Vorbește puțin cam stricat.

— E străină?

— O imigrantă. Este franțuzoaică.

— O imigrantă ilegală.

Am tresărit. Diferența dintre ilegal și legal… De mulți ani nu mai auzisem pe cineva rostind acest cuvânt, întrucât granițele dispăruseră, toată lumea venea și pleca, nimeni nu călătorea legal, toți erau imigranți ilegali, eu, el, nu mai conta.

— Locuia la mine, am spus. A fost oaspetele meu.

— N-am văzut pe nimeni. Nu mai este nimeni aici jos. Peștele putrezește, după cum vezi.

Am văzut că peștele lui era mat și avea o culoare nesănătoasă, mă mințise că era proaspăt prins.

— Îl poți mânca tu, desigur, am spus.

— M-am săturat de pește.

— Pot să-ți aduc lapte într-o zi, m-am oferit eu. Mai târziu. Apoi am mers repede spre mașină.

— Hei, a strigat el după mine, ar fi putut să funcționeze, să știi, ar fi putut să funcționeze, dacă n-ar fi fost oameni ca tine.

— Cum? l-am întrebat răsucindu-mă spre el.

— Noi reușiserăm să apărăm granițele. Noi am protejat ceea ce era al nostru.

Și am fi avut în continuare… tot ceea ce avuseserăm și înainte. Lapte. De ce îi promisesem că îi voi aduce lapte?

Am deschis mașina, pescarul nu merita nici să-i arunc o privire. În același timp am observat că pe hornul casei lui Einar ieșea fum.

Dar Louise nu putea să fie acolo, nu-i așa?

Am stat lângă portiera deschisă a mașinii. De ce să fi fost ea acolo cu el?

Apoi am închis din nou ușa și am urcat dealul.

Cu mult înainte de cotitură, am auzit sunetul drujbei care tăia lemne. El stătea în curte, cu toporul în mână, despicând buștenii dintr-o singură lovitură.

— Doamne, tu erai?

— Da. Eu.

Probabil că a fost puțin luat prin surprindere când a văzut că eu îl căutam, deoarece imediat a lăsat toporul jos.

Chiar m-am gândit o clipă la distanța de la mine până la topor, trei metri. Dacă aș fi fost îndeajuns de rapidă, aș fi putut să i-l șterpelesc.

Brusc a zâmbit cu subînțeles.

— O cauți. Pe individa aceea franțuzoaică.

— Da.

— Poate e la mine în casă. A dat din cap spre casă.

Furia s-a aprins în mine. Mi-am imaginat-o pe Louise acoperită de trupul lui mătăhălos.

— Serios?

— Relaxează-te. Crezi că mi-ar fi plăcut o tipă ca ea? Dihorul iute de mânie.

Am răsuflat. *Dihorul iute de mânie.* Limbajul lui era foarte creativ.

— Dar ai văzut-o? l-am întrebat.

— În noaptea aceea, da. La tine acasă. Cea mai ieftină fufă pe care am întâlnit-o în ultima vreme.

— Și aici n-ai văzut-o?

El a ridicat din umeri.

— Ce mai contează?

— Dar știai că o caut?

Și-a încordat colțul buzelor, într-un soi de zâmbet.

— Ce primesc dacă o găsesc?

— Einar, dacă o vezi, spune-i, te rog, să se întoarcă. Te rog.

La jumătatea drumului până la fermă, mașina s-a oprit deoarece rămăsese fără curent. Am abandonat-o pur și simplu, am tras-o pe marginea drumului, am încuiat-o și am plecat fără să mă uit înapoi. Pentru prima dată de când am învățat să conduc, rămăsesem fără mașină.

Nu am îndrăznit să merg pe drumul principal de frică să nu mă întâlnesc cu cineva și am preferat să o iau prin pădure. Ploua, dar nu suficient încât să se audă ropotele ploii. O cioară survola deasupra capului meu, țipând cu putere. Nici un alt soi de pasăre nu mai cânta.

Cra! Cra! Cra! Apoi i-a ținut isonul încă o cioară. Zburau roată deasupra mea, urmărindu-mi mișcările – ca niște umbre mari și negre pe cer, și sunetul lor umplea văzduhul. *Cra-cracra*-ul acela nu semăna cu nimic altceva.

Am mărit pasul, uitându-mă la ele cu coada ochiului, și eram fericită că între noi se interpuneau coroanele copacilor.

Isa a înclinat scaunul, s-a sprijinit cu degetele de la picioare în podea, și-a pus mâinile pe masă și și-a dat scaunul mult în spate, înainte să se arunce din nou în față cu o bufnitură.

Nu-și băuse laptele, smântâna formase o pojghiță, ca un fel de crustă în pahar.

— Trebuie să plecăm acum, înțelegi, mamă?

S-a lăsat din nou pe spate cu scaun cu tot, dar mai departe de data aceasta, până când scaunul s-a legănat.

— Isa! am apostrofat-o eu.

— *Isa!* m-a imitat ea. Louise nu mai este, bebeluș nu este, mânzul acela blestemat va fi în curând suficient de mare ca să se descurce singur. Îți dai seama că este timpul să o ștergem de aici, nu?

Se ținea de tăblia mesei, părul prins în coadă i se legăna în aer, scaunul se susținea în două picioare. Apoi și-a dat drumul lăsând scaunul să cadă pe podea cu o bubuitură puternică.

— O să zgârii parchetul, i-am spus.
— Hai, crizează-te! a spus ea.
Nu i-am răspuns. Scândurile de pin erau pline de zgârieturi și urme, fuseseră așa de când mă știam. Urma făcută de farfuria pe care am scăpat-o pe podea când aveam cinci ani și a trebuit să mănânc din farfuriile pentru adulți, apoi adâncitura făcută de tigaia pe care Anne a scăpat-o din senin, după ce uitase să-și ia mănușile pentru cuptor, mai erau zgârieturi produse de picioarele scaunelor care erau trase ori de câte ori ne așezam și ne ridicam de la masă, an de an. Iubeam aceste podele.
Isa și-a pus picioarele pe podea și și-a luat din nou avânt înclinând scaunul în spate.
— Nu mai suport să rămân aici.
— Tu nu mai suporți? M-a pufnit râsul. Ai văzut oamenii care rătăcesc pe străzi? Te-ai uitat cu atenție la cei care sunt hoinari? Crezi că le merge mai bine decât ție?
— Da, mamă. I-am văzut. Și știi ce văd? Văd că măcar ei pot să respire!
Isa se legăna tot mai în spate, mai în spate, apoi și-a desprins picioarele de pe podea și degetele i s-au albit din cauza forței cu care se ținea.
— Isa!
Mi-a zâmbit.
— Dar tu nu vrei să faci nimic altceva decât să stai acasă și să te simți bine. Nu-i așa, mamă? Este atât de confortabil acasă la noi, când îngrijim toate animalele împreună, când mulgem vacile în sincron, este atât de confortabil să fiu aici cu tine, doar cu tine, nu-i așa?
Privirea aceea dură a ei. Căcăcioasa mică stătea și își făcea vânt și se balansa.
Și apoi… Deodată nu s-a mai putut ține, a căzut pe spate, scaunul s-a izbit de podea, ea s-a lovit la cap și atunci i-a scăpat un țipăt înfundat.
M-am ridicat în picioare, dar ea a rămas întinsă pe jos, cu ochii închiși, cu spatele pe spetează, cu capul pe podea și cu picioarele pliate în unghi drept.
— Ești bine? Ești bine?
Mi-am întins mâna spre ea, dar ea continua să zacă la fel, într-un unghi ciudat, iar eu abia m-am abținut să nu râd și din gât îmi ieșeau niște chicote înăbușite.
— Scuze! am spus eu. Scuze!

Ea s-a rostogolit pe o parte și s-a întins pe podea.

— Mă doare, la dracu', mă doare de mor!

M-am așezat lângă ea, am ajutat-o să se ridice în fund, chicotind.

— Mamă!!!

— Da, știu … Scuze!

Avea lacrimi în ochi, dar nu s-a putut abține să nu zâmbească.

— Mamă!!!

Am simțit în diafragmă că mă pufnește râsul, aproape similar cu icnetele de plâns; râsul și plânsul sunt unul și același lucru: folosești aceiași mușchi și scoți sunete identice.

— Ar fi trebuit să-ți vezi… ar fi trebuit să-ți vezi fața… Acum râdea și ea; nu se mai putea abține. Mă doare atât de tare! Tot spatele mă doare, totul mă doare!

Am stat una lângă alta până când râsetele s-au oprit. Am mângâiat-o încet pe păr.

— Ești bine?

— Nu știu dacă sunt bine. Nu știu.

Dar apoi a dat din cap aprobator.

— Mă simt bine măcar.

— Bine, i-am răspuns eu. Bine. Asta e bine.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO
Sankt-Petersburg, luna septembrie, 1882

9
O lumină mult așteptată

Toate nopțile reci ca gheața au un sfârșit, toate iernile sunt trecătoare; primăvara s-a instalat dintr-odată, vizibil, fără remușcări, zăpada s-a topit, dând înapoi cantitatea de precipitații care, drept răsplată, crea câmpii verzi pretutindeni unde era pământ între pietre, și dorul meu de casă a dispărut. Nu mai trăiam în amintirile despre apartamentul nostru plăcut, despre mama și despre soba fierbinte, ci aici și acum, împreună cu Wilhelm Wolff.

Râul Zedzik-Noor curgea năvalnic. Într-o după-amiază am descoperit apele care străluceau de la solzii peștilor. În acea noapte am mâncat în sfârșit și altceva decât carne și, după aceea, obișnuiam deseori să pescuim. Mongolii se uită la pești cu același dezgust cu care noi ne uităm la șerpi – ei consideră carnea lor impură și refuzau să mănânce chiar dacă le puneai pușca la tâmplă –, deci toți păstrăvii aceia gustoși ne rămâneau doar nouă. Pe de altă parte, le era foarte poftă de carnea noastră și adesea vedeam cerșetori atârnând în afara cortului nostru și încercând să ne fure ultimele capturi.

— Acum e suficient, a spus Wilhelm într-o dimineață când au apărut trei tineri.

S-a răsucit de două ori, apoi a luat o bucată mare de carne care era pusă la uscat sub acoperiș, a tăiat-o în bucăți mici și le-a așezat pe o farfurie, s-a dus la cufărul cu mâncare și a scos punga cu piper. Apoi a piperat bine carnea.

— Atât de mult piper? am întrebat.

— Și mai mult, a zis el, mai adăugând puțin.

L-am urmărit în timp ce se îndrepta spre tinerii cerșetori. Le-a întins farfuria și aceștia s-au uitat la ea surprinși, nu erau obișnuiți să îi servim cu mâncare, dar apoi și-au întins repede mâinile și au început să prindă bucățile de carne cu două degete și să le vâre în gurile nesătule.

Reacția nu a întârziat să apară. Bărbații, care nu știau ce este piperul, au strănutat, au țipat după apă și ne-au părăsit aproape imediat. Cred că repede s-a răspândit zvonul că aveam o carne imposibil de mâncat, deoarece după această întâmplare, nimeni nu ne-a mai deranjat.

Eram împreună mereu, zi și noapte. Am cutreierat stepele călare, am prins pești, am vânat, am căutat ceapă sălbatică pe care să o putem folosi la gătit. Ne trezeam în același timp, mâncam împreună, ne culcam și adormeam tot în același timp. Nu mai era atât de frig încât să fim nevoiți să dormim în același pat, dar chipul său era ultimul lucru pe care îl vedeam înainte să adorm și primul lucru atunci când mă trezeam. Încă o dată am ajuns la aceste fragmente pe care poate că ar fi trebuit să le omit. Dar am nevoie să povestesc despre dorul meu din aceste săptămâni: „Arta scrisului este să descoperi ce vrei să spui cu adevărat", scrie Flaubert, și poate că, atunci când transpui cuvintele pe foaie poți readuce dorul la viață. Tot așa cum tânjisem după casă când eram încă la Sankt-Petersburg, acum tânjeam după Wilhelm, în ciuda faptului că era alături de mine tot timpul. Voiam să stau întins lângă el, așa cum făcuserăm în cea mai rece noapte. Cu toate acestea, nu mă mai mulțumeam doar cu atât și îmi doream mai mult, voiam să fiu cât se poate de aproape de el.

Pe măsură ce dorul meu a crescut, m-am consolat cu ideea că reușisem măcar să mă apropii de el. Cu cât îl cunoșteam mai bine, cu atât mai tare îl respectam. Era înțelept, amabil, grijuliu, rapid, găsea o soluție pentru orice și le purta de grijă celor din jur. Avea cunoștințe vaste și o capacitate impresionantă de a asimila informații noi; a învățat mongolă repede, dar a asimilat și niște fraze chinezești pe care le folosea în întâlnirile cu negustorii.

Cu nimeni nu puteam să povestesc așa cum o făceam cu el. Îmi aminteam de binefăcătorul meu din Sankt-Petersburg, de cât de ușor curgea conversația dintre noi, dar acum, când îl comparam cu Wilhelm, am recunoscut faptul că mereu scârțâise ceva. În permanență căutasem recunoașterea și aprobarea lui. Dar lucrurile stăteau altfel cu Wilhelm, între noi cuvintele curgeau ca un șuvoi puternic și lin, asemenea unui râu.

Munceam tot timpul, iar Wilhelm nu își lua niciodată timp liber. Începuserăm pregătirile pentru vânătoare și am făcut un gard pentru caii sălbatici lângă cort.

— Aici vor avea destul loc, a spus Wilhelm.

— Ca și cum ar fi în libertate, i-am spus eu.
— Ei, nu tocmai, a zis el.
— Dar va fi un loc propice pentru a face tranziția înspre viața pe care o vor avea, nu crezi?
— Da, așa este. Va fi un loc de tranziție.
— Și aici nu trebuie să se lupte pentru nimic. Le vom oferi noi tot ceea ce le trebuie. Hrană și protecție.
De fiecare dată când ieșeam cu caii, cercetam zona. Odată chiar am fost convinși că am zărit ceva. Era după-amiază, soarele era la asfințit, încă era cald, dar știam că temperatura avea să scadă rapid, și ne grăbeam să ne întoarcem la cort. Totuși, nu am mers la galop, ci am ținut caii la pas, astfel încât să putem povesti.
Deodată Wilhelm a tăcut. Și-a oprit calul și a mijit ochii. Apoi a ridicat mâna și a arătat.
— Ce este acolo?
M-am răsucit.
— Vezi?
— Nu știu.
— Dar uită-te! Privește atent!
— Da, așa este. Cred că este ceva acolo.
— Un nor de praf, a răspuns el. Oare nu sunt animale? Sigur sunt animale.
În stepă, la orizont, chiar în punctul în care soarele avea să apună, am văzut nişte contururi.
— Dă-mi binoclul, mi-a spus Wilhelm.
— Binoclul? Am crezut că l-ai luat tu.
— La naiba!
Wilhelm a dat pinteni calului și a galopat direct spre soare. L-am urmat, dar era un călăreț mult mai bun decât mine, mă chinuiam să țin pasul cu el, și în scurt timp era departe.
Am rămas fără aer, dar nerăbdarea îmi dădea ghes să continui. Cum ar fi să-i găsim? Cum ar fi să dăm peste ei atât de simplu, atât de repede? Imaginați-vă cum ar fi să ne întoarcem la tabără cu un armăsar și cu o iapă!
Dar când ne-am apropiat de locul în care văzuserăm norul de praf, acolo nu era nimic, doar iarbă și pietre.

— Dar sunt sigur că a fost ceva, a spus Wilhelm. Sunt absolut convins. Ai văzut și tu, nu-i așa?

— Așa e, i-am spus. Într-adevăr.

Adevărul era că nu eram deloc sigur. Ochiul vede ceea ce ochiul vrea să vadă.

După această experiență, nu ne-am mai lăsat amăgiți de o astfel de nălucire neobișnuită a stepelor, am încercat să fim mai ancorați în realitate și ne-am asigurat că avem mereu binoclul la noi, astfel încât să ne putem infirma mai repede impresiile.

Wilhelm i-a invitat pe cei trei șefi de trib locali pe care îi cunoscuse să vină cu noi la vânătoare. Am doborât un berbec din specia argali deosebit de mare și frumos și am ciocnit un pahar în timp ce carnea sfârâia pe grătar. Cei trei șefi erau foarte diferiți, atât ca vârstă, cât și ca temperament. Cel mai tânăr era liniștit și atent, cel mijlociu era cel mai vorbăreț, iar cel mai în vârstă rareori deschidea gura, dar când o făcea, toată lumea asculta. În ciuda diferențelor dintre ei, se asemănau foarte tare. Erau calmi și mândri în atitudinea lor, prietenoși, dar era greu să interpretezi ce gândeau. Mi s-a părut că îl zăresc pe mărețul Ginghis-Han în toate cele trei fețe.

Imperiul Mongol este al doilea cel mai mare imperiu care a existat vreodată, depășit fiind doar de cel britanic. Se întindea de la țările Europei Centrale până la Oceanul Pacific, la sud până în India și la nord până în Siberia. În secolul al XIII-lea toți rușii erau de asemenea și mongoli; o idee de neconceput când ne uităm la cât de diferite sunt culturile lor. Ginghis-Han și oamenii săi nu aveau puști, tunuri puternice sau corăbii mari. Dar, datorită cailor lor, mongolii au cucerit jumătate din lume, nici un om sau armă nu i-a putut opri pe ei sau pe puternicele lor animale care se deplasau cu o viteză nebună. Au dat năvală în lume asemenea unei rafale de vânt din stepe.

Abia când au ajuns la mare s-au oprit. La malul mării caii se poticneau, nechezau, nu puteau fi forțați să meargă mai departe, iar punctul forte al mongolilor, singurul lor mare avantaj, s-a transformat în slăbiciunea lor. Mongolii nu cunoșteau altă cale de a subjuga pământul decât cutreierându-l călare. Nu construiau bărci, plute, nu puteau merge cu vapoarele și nici să navigheze nu știau, nu știau să înoate, iar fără calul său mongolul nu era decât un om obișnuit, cu picioare subțiri ca niște bețișoare și cu o inteligență medie. Și tocmai de această inteligență s-au folosit conducătorii

mongoli când au discutat despre succesiunea lui Ginghis-Han, iar imperiul s-a prăbușit rapid, așa cum fac adesea imperiile după ce liderul puternic moare. Dar au păstrat moștenirea acestui mare conducător. Copiii mongoli stau călare de la vârsta de patru ani, călăresc ca niște jochei de la vârsta de cinci ani, calul este ca o prelungire a corpului lor, de parcă ar crește în simbioză cu el. Sunt ca centaurii, nu au două picioare, cel puțin nu picioare obișnuite și subțiri, ci patru picioare puternice, cărnoase, pline de mușchi, iar mândria imperiului din care au făcut parte cândva se întrezărește în ființa lor.

Cele trei căpetenii de trib au ascultat cu atenție în timp ce Wilhelm, parțial în limba mongolă proaspăt dobândită, parțial prin intermediul semnelor, le-a explicat misiunea noastră aici; le-a spus că noi căutam niște cai sălbatici, o rasă foarte rară, și că auzisem zvonuri cum că aceste animale au fost zărite prin aceste părți ale lumii.

Cel mai vechi și mai de încredere dintre ei a încuviințat încet, takhi, desigur, takhi. Da, el văzuse caii sălbatici, de mai multe ori în viața sa, dar întotdeauna doar de la o distanță foarte mare, extrem de mare. Au trecut mulți ani de atunci. În plus, erau imposibil de vânat, a continuat el, imposibil de prins, deoarece erau prea sperioși, având un simț al mirosului prea fin, zicând asta s-a prins de nas, auz prea ascuțit, și zicând asta și-a dus un deget la ureche.

Wolff a încercat să le explice cât a putut de bine care era scopul expediției noastre și motivul pentru care ne aflam noi acolo, mai exact pentru acești cai. Căpetenia ne-a privit mirat. Voiam să prindem animale vii, animale vii. Și la ce ne-ar folosi ele? Am încercat să-i povestim despre grădinile zoologice și rezervațiile noastre și atunci atât el, cât și ceilalți doi au râs în hohote.

Dar, în ciuda faptului că acele căpetenii credeau că proiectul nostru este ridicol, au dat din cap cu un oarecare zel atunci când i-am întrebat dacă vor să ne ajute. Probabil că au dedus că ar putea primi discuri de argint și panglici colorate din lână drept recompensă.

Din acea seară, toate cele trei triburi au trimis constant echipe de vânătoare prin stepe. Uneori se prezentau la noi ca să ne dea raportul, dar nimeni nu văzuse nimic.

Apoi, într-o dimineață, imediat după ce ne-am trezit, căpetenia care era cea mai în vârstă a venit călare în tabără. Caii fuseseră găsiți, a spus el, caii

se aflau mult mai departe înspre sud, la distanță de-o jumătate de zi, nu foarte departe de râu. Observaseră nu mai puțin de trei herghelii de cai diferite.

Wilhelm și cu mine ne-am privit unul pe altul. Wilhelm și-a controlat reacția în fața căpeteniei, dar în ochii lui se citea o fericire inconfundabilă.

— Oare să fie adevărat? am spus.

— Trebuie să-i vedem și noi, a spus el.

Am făcut repede două pachete simple, ne-am suit pe cai și am călărit spre soare. Wolff se mișcat repede, aproape cu o nerăbdare agresivă, iar eu am încercat să țin pasul. „Aceasta este clipa cea mare!“ mă gândeam în sinea mea în tot acel timp. Acum suntem pe cale să facem un lucru notabil în istorie.

Am călărit tot drumul fără oprire, Wolff îi dădea pinteni armăsarului, era posedat de gândul să ajungă acolo chiar în după-amiaza aceea, înainte de venirea cailor la adăpat; aceea era cea mai bună șansă de a-i zări. Am călărit până când foamea a început să ne roadă stomacul și aveam gurile la fel de uscate ca pământurile pe care le străbăteam. Wolff se oprea uneori ca să-l ajung din urmă, și se vedea pe el că abia reușea să-și țină în frâu nerăbdarea.

— Tu doar călărește, i-am spus. Vin și eu.

— Te aștept, Mișa, spuse el, întinzându-mi plosca de apă. În cele din urmă am ajuns în acel loc, râul curgea asemenea unui drum proaspăt finisat din argint prin pășunile verzi. În depărtare se vedeau munții Altai, ca un zid albastru închis pe fundalul cerului albastru, mai deschis la culoare. Wolff s-a oprit pe malul râului, a sărit de pe cal și a început să dea jos bagajele.

— Campăm aici în noaptea aceasta, a anunțat el. Apoi ne continuăm căutările pe jos.

Am încercat să-l ajut, dar eram epuizat din cauza călăritului. Mi-a zâmbit și a așezat o pătură pe pământ.

— Odihnește-te, iar eu despachetez.

Am rămas întins pe pătură în timp ce Wilhelm își făcea de lucru pe lângă mine. După ce a terminat de despachetat, am lăsat caii să pască în liniște, iar eu, în ciuda faptului că eram înțepenit și amorțit, m-am ridicat totuși în picioare.

Am pornit înspre sud pe malul râului, dar cercetam în permanență orizontul cu binoclul. Am încercat să facem liniște, nu am vorbit între noi

și am pășit cât se poate de grijuliu.

Deodată am observat o mișcare pe partea de vest a râului, chiar în fața noastră.

M-am oprit.

— Vezi ceva? mi-a șoptit Wilhelm.

— Acolo.

Am arătat cu degetul.

— Doar vântul care unduiește iarba, mi-a răspuns el.

— Poate că e vântul, i-am spus.

Cu binoclurile la ochi, am reglat focalizarea, încercând să observăm nuanțele slabe ale ierbii de culoarea ovăzului, ca să distingem ceva.

Cu grijă ne-am strecurat mai aproape, având tot timpul binoclul pregătit.

— Văd ceva, a șoptit Wilhelm.

Avea dreptate. Ceva care s-a remarcat din iarbă, nu atât de mult în culoare, deoarece caii sunt făcuți ca să se confunde cu împrejurimile, datorită formelor – spatele rotunjit, cozile fluturând, coamă scurtă și dreaptă.

— Sunt ei, am gâfâit.

Wolff nu a spus nimic, dar m-a apucat de braț și m-a dus în spatele unui deal.

Vântul bătea din față, deci nu ne puteau mirosi, iar aici, pe jumătate ascunși, îi puteam observa fără ca ei să știe despre existența noastră.

Mi-am apăsat binoclul de ochi de parcă aș fi vrut să forțez globii oculari să iasă din orbite, în timp ce turma cobora încet de pe un deal mergând la râu ca să se adape.

Haremul era format din patru iepe, mânji de trei ani, un armăsar conducător și patru nou-născuți. Mânjii erau atât de proaspeți și de noi în lumea aceasta! Erau fericiți că există, și săreau pe piciorușele subțiri, parcă prea lungi pentru corpurile lor, și cu articulații la fel de proeminente ca niște bile uriașe. Și urechile erau prea mari, de parcă ar fi crescut mai repede decât capul; se mișcau ca niște iezi și behăiau pe niște voci subțirele și argintii.

Uneori, un mânz mergea lângă o iapă și sugea lapte, în timp ce cei mai mari și caii adulți stăteau cu capetele aplecate deasupra apei, sorbind apa, doar stăteau acolo și beau.

Îmi ajustam în permanență punctul focal, vrând să văd fiecare exemplar în parte, observând trăsăturile specifice ale fiecăruia, voiam să-i rețin pe toți. Picioarele mele voiau să o ia într-acolo, voiam să mă apropii de ei, dar Wolff m-a prins cu forță de braț și m-a ținut locului.

Caii au terminat să se adape. Aceea trebuie să fi fost iapa care a pornit în direcția din care venise herghelia. Ceilalți cai au urmat-o, cu mânjii în mijloc, iar caii adulți aveau grijă de ei.

În liniște, caii sălbatici au dispărut după un deal de parcă n-ar fi existat niciodată, lăsând în urma lor peisajul și râul.

M-am întors spre Wolff; deborda de bucurie, fericirea i se citea în păienjenișul de riduri fine de la colțurile ochilor și pe buze i-a apărut cel mai larg zâmbet pe care l-am văzut vreodată.

— Au fost reali? Aproape că am strigat: Spune-mi că au fost reali!

Frigul serii a venit repede, am făcut un foc de tabără și ne-am întins cât se poate de aproape de flăcări, față în față.

— Îți vine să crezi? l-am întrebat. Că există cu adevărat acești cai?

— Nu ți-am spus asta, dar nu am crezut niciodată cu adevărat, a spus el.

— Și atunci de ce ai venit cu mine?

A zâmbit brusc.

— Tu m-ai convins.

— Cum? Cu scrisorile mele?

— Trebuie să mărturisesc că tu ai fost cel care m-a atras din ce în ce mai tare înspre Sankt-Petersburg, și nu caii. Scrisul tău, vocea ta. Toate detaliile pe care le-ai descris din propria ta viață. Şi conversațiile prietenoase pe care le ai cu oamenii din jurul tău. Am înțeles repede că vezi ceva bun în toată lumea și că reușești să identifici frumosul în viața de zi cu zi, o plantă care prinde rădăcină într-o crăpătură din pământ, sau o lumină care se strecoară printre frunzele copacilor. Da, m-a interesat expediția, m-am gândit că oricum nu va fi în zadar și, chiar dacă nu am găsi caii, cu siguranță vom descoperi altceva în acest ținut pustiu. Dar, în primul rând, am fost interesat de *tine*.

Am chicotit încetișor.

— Râzi de mine, Mișa?

— Nu, nu *de* tine, spuse el râzând pe înfundate.

— Ți-e frig? m-a întrebat atunci, iar acum tonul lui era serios.

— Nu vreau să te mint, am spus. Mi-aș dori să îngheț de frig, dar în seara asta îmi este cald.

— Vino oricum lângă mine, mi-a spus el.

— Ești sigur?

— Nu, a spus el cu vocea gâtuită. Dar sunt sigur că nu mai rezistăm.

Mi-am întins păturile de piele lângă ale lui, ne-am acoperit amândoi cu pătura mea, el ne-a acoperit cu pătura lui.

Acolo, pe sub acele pături, dorul meu s-a împlinit în sfârșit. Pentru prima dată în viața mea am devenit cu adevărat una cu o altă ființă, pielea mea a devenit a lui, mâinile lui ale mele, nu a rămas nici o porțiune din corpul meu pe care să nu o fi explorat.

După aceea ne-am întins pe spate. Erau atât de multe stele pe bolta de deasupra noastră, de parcă ele ar fi format întregul cer, de parcă porțiunile întunecate ar fi fost doar o dantelărie de fire subțiri și negre.

Am zăcut așa, aproape unul de altul, cu inimile și mințile înflăcărate, eu ardeam, deși noaptea era foarte rece, aveam sentimentul că ne aparținem unul altuia, că pământul de sub noi este al nostru, că toată planeta ne aparține; acel sentiment a fost mai intens decât oricare alt sentiment pe care l-am simțit, propriul meu trup a fost eradicat, eu eram el, eu eram cerul, eu eram pământul pe care zăceam, toate erau interconectate, inclusiv caii, care existau într-adevăr pe acest pământ și făceau parte din mine. Totul se oprește aici, m-am gândit, totul începe și se termină aici.

Dragă Lars,

Mama întotdeauna ne făcea să ne simțim bine. Îți amintești iarna aceea în care a nins mult? Pe atunci aveam în jur de cinci sau șase ani.

Zăpada a rezistat mai multe zile. Am făcut un om de zăpadă și un castel în grădină. În fiecare dimineață mama mă trezea cu binișorul și mă ducea la fereastră. Omul de zăpadă este și astăzi acolo? o întrebam. Da. Eram atât de mică încât mă mai putea căra în brațe. Planificam ce urma să facem din zăpadă. Apoi mă ducea în brațe în bucătărie. Acolo aprinsese deja cuptorul. Pe masă era o lumânare.

Acum sunt eu cea care trebuie să șterg blatul din bucătărie și să fac paturile dimineața.

Două săptămâni și nimic nu s-a schimbat în bine. Louise sigur merge spre Polul Nord de ceva timp. Merge către Polul Nord și poate a trecut pe partea cealaltă, poate chiar înspre sud din nou, călătorind de jur împrejurul Pământului, dar nu se oprește niciodată să mă ia și pe mine.

Ar fi fost mai bine să nu fi venit niciodată aici, în primul rând.

Aproape că ni s-au terminat lumânările. Aprindem cuptorul doar ca să gătim. Fumul pe care îl scoate cuptorul afumă ferestrele și pereții. Hainele mele miros mereu a fum.

Și plouă. Ploaie provocată de om, zice mama. Toată această vreme a fost creată în doar șaizeci de ani. Din 1980 încoace, atunci a început cu adevărat schimbarea climei. După șaizeci de ani de emisii de noxe s-a produs schimbarea climei. Bună treabă.

Treaba este cât se poate de simplă: omul este un animal cu adevărat prost. Nu reușim să gândim în perspectivă, pe termen mai lung de primăvara viitoare sau de nașterea următorului copil. De aceea totul se duce dracului. Este cursul firesc al naturii ca mai devreme sau mai târziu totul să se ducă dracului.

Și poate că totul s-a dus naibii și mai demult. Aici sau în altă parte, pe planete similare cu a noastră. Poate că nu este prima dată când oamenii se duc pe ei înșiși și o droaie de specii spre pierzanie. Poate că este a doua oară, sau a treia oară, sau poate a zecea. De fiecare dată când ajungem la un

anumit nivel, facem lucrurile oarecum *un pic prea* bine, construim și devastăm prea mult. Și apoi totul se termină. Sau poate nu totul se termină, ci doar *noi*.

Totul se sfârșește. Și începe. Începem de la zero, iar și iar. Suntem niște maimuțe, producem unelte, trăim în peșteri, inventăm focul, roțile, mașinile, computerele și, în cele din urmă, nave spațiale care nu ies niciodată în afara propriului nostru sistem solar, iar apoi iarăși ne sinucidem.

Poate că aceasta este însăși legea firii, ca specia noastră să fie sortită pierzaniei, de fiecare dată când reapare, aici sau pe alte planete. Poate că tot legea firii spune că o specie pur și simplu nu poate deveni prea inteligentă.

Încă nu știu dacă această idee este înfricoșătoare sau *cool*.

KARIN

Bluză de corp de lână
Colanți lungi de bumbac
Geacă polar
Pantaloni de lână
Șosete de lână
Șosete groase de lână
Pulover de lână
Pantaloni matlasați
Geacă de iarnă matlasată
Căciulă
Fular
Mănuși cu un singur deget
Bocanci de munte
Mă îmbrac și mă dezbrac. Mă îmbrac și mă dezbrac.
Haină de blană

Natura a dotat mai bine unele specii decât altele. Zăpada care cade este ușoară și înțepătoare, și vântul o spulberă rapid. Caii o mănâncă. Nu mai depind de sursele de apă. Se deplasează pe distanțe mai mari acum, pe durata iernii. Sunt mai flexibili, mai greu de găsit. Și mănâncă iarba de sub zăpadă, sapă cu copitele până când găsesc fire de iarbă uscate și îngălbenite. Își vâră botul în acele gropi și mestecă repede. Caii consumă mai puțină energie. Sunt aproape ca urșii. Corpul lor intră în stare de hibernare chiar și atunci când sunt afară.

Arată mai puternici decât vara, nu numai din cauza părului gros care le crește iarna, ceea ce îi face să pară aproape ca niște ursuleți de pluș, ci și din cauza straturilor de grăsime pe care le-au acumulat. Au rezerve mari de energie. Încerc să-mi spun mie lucrurile acestea, că au multe rezerve, că vor trece cu bine peste iarnă fără nici un ajutor suplimentar din partea mea.

Apoi, într-o după-amiază din luna ianuarie, începe să bată vântul cu putere.

Eu și Jochi stăm în fața sobei din camera comună. Vuietul vântului se intensifică. E seară. Este întuneric beznă afară. Mathias s-a culcat în *ger*. Jochi și cu mine vorbim despre muncă. Întotdeauna despre muncă. E în regulă. Caii au nevoie de atenția noastră. Nu am fost la ei astăzi, rafalele au fost prea puternice și ei prea departe, au găsit o vale și o sursă de apă la câțiva kilometri de noi.

Oare ce fac acum? I-am mai văzut în frig, i-am văzut cum se chircesc. Mânjii sunt așezați în mijlocul turmei, adăpostiți de corpurile mari. Dar armăsarii însingurați se descurcă pe cont propriu, chiar și acum, și nu găsesc nicăieri un loc în care să se refugieze. Oare Hamburg se poate descurca singur?

Ușa din față se deschide, vântul urlă un moment pe o tonalitate și mai ridicată înainte ca ușa să se închidă. Aud pașii lui Mathias în antreu. Apoi intră în camera de zi. Este alb din cauza zăpezii, înfofolit în haine. Tremură.

— Pot să dorm aici? mă întreabă, cu dinții clănțănind.

Atunci îl recunosc. Este același băiat care a venit la mine noaptea și s-a plâns de coșmaruri. A început să viseze urât când avea patru ani. Atunci a venit tremurând ca varga lângă patul meu. Avea pupilele mari și era leoarcă de sudoare. „Pot să dorm în patul tău, Karin?“ I-am făcut loc. S-a cuibărit lângă mine. „Ce ai visat?“ l-am întrebat. Dar el nu a spus nimic, vrând doar să doarmă cu mine. S-a culcat lipit de mine. Respira greu și cu gura deschisă. Pe de altă parte, eu am rămas trează. Respira atât de tare! Patul era prea îngust pentru două persoane. Mai ales dacă dormeai cu el. Tot timpul se zvârcolea, aruncându-și brațele și picioarele în toate direcțiile. Deși avea un corp micuț, ocupa tot spațiul.

În noaptea următoare a venit din nou. Acum nu plângea atât de tare, dar credea cu tărie că avusese un „coșmar“. Nu l-am întrebat despre vis. Doar i-am făcut loc.

În cea de-a treia nu a spus nimic despre vreun vis, doar a venit la mine.

În a patra noapte n-am mai putut face nimic. Când am fost sigură că a adormit, m-am furișat din pat și m-am întins pe canapeaua din sufragerie. Țesătura de lână era țepoasă, brațul canapelei era mult prea dur, şi nu aveam decât o pătură moale, sintetică cu care să mă acopăr. Totuși, am adormit imediat. A doua zi dimineață i-am spus că trebuie să înceteze să mă trezească. Am făcut un sistem solar pe un carton, pe care l-am atârnat pe peretele din camera lui. Dacă dormea zece nopți în patul lui primea drept

premiu un set cu o fermă de la Playmobil. A primit setul imediat după ce au trecut cele zece zile și el nu s-a mai întors la mine noaptea.

— Să dormi aici? îl întreb eu pe Mathias acum. Da. Da, poți… Dar cortul meu este probabil la fel de sigur ca al tău. Dacă te-ai gândit la partea de siguranță, adică. Este rotund. Vântul nu-l poate prinde de nici un colț.

— Bine, spune Mathias, întorcându-se la jumătatea drumului. Sigur voi fi în siguranță în cort.

— Sau, poți dormi pe canapea. Este liberă, spune Jochi.

— Da? spune Mathias.

— Dormi pe canapea, hai!

Focărim și tot focărim, dar nu ajută prea mult. Am pufoaica pe mine, încerc să lucrez, dar degetele îmi sunt amorțite de ger. Stăm toți trei în fața sobei din cameră. Oricât de tare am vorbi, vijelia ne acoperă vocile. Nici glumele, nici poveștile și nici certurile nu pot acoperi zgomotul furtunii.

Până la urmă am tăcut. Parcă sunetul vântului a devenit o parte din mine. Ca un tinitus intens. Îl auzim cum se lovește de tavan și pereți. Jochi este palid. La fiecare rafală puternică de vânt care ne lovește, el face o grimasă.

— Nu am încredere în case, bombăne el. Mă întreb dacă nu cumva ar trebui să mă mut într-un *ger*.

Dar rămâne cu noi.

Timp de trei zile stăm așa. Timp de trei nopți dormim pe podea în fața sobei, pe saltele pe care le-am mutat aici, din sufragerie.

În a patra zi, sunetul vântului și-a schimbat în cele din urmă tonul. Sunetul apăsător de bas a dispărut. În timpul zilei, sunetul ocupă din ce în ce mai puțin spațiu, la amurg dispare complet.

În cele din urmă îndrăznim să ieșim. Agi și câțiva oameni de-ai săi lucrează deja. Mathias merge în grabă spre ei și ia un ciocan în mână, în modul cel mai firesc.

— Corturile *ger* au rămas în picioare, îi spun lui Jochi.

— Crezi că ar fi trebuit să doarmă acolo? spune Jochi și dă din cap către Mathias.

— Nu, zic eu. Nu asta am vrut să spun.

Jochi ridică din umeri. Mă uit la el, așteptând să mai spună ceva, dar nu vine nimic.

Doar el a fost cel care a spus că nu are încredere în case, nu?

Chiar dacă corturile au rămas în picioare, toate celelalte lucruri au fost smulse de vijelie. Gardul padocului este făcut ferfeniță, de parcă ar fi fost o jucărie distrusă de mâinile unui copil. Adăpostul cailor, la construirea căruia ajutase și Mathias, s-a transformat în surcele.

Mă apropii de rămășițele padocului.

— Ar fi trebuit să rămână aici, îi spun lui Jochi. Ar fi trebuit să-i ținem aici în prima iarnă, în loc să-i lăsăm singuri.

Mi-ar fi putut spune „ți-am spus eu“, dar el doar ridică din umeri și zâmbește resemnat.

— Dar nu i-am ținut, zice el.

Am rămas neclintită. Chiar vreau doar să mă urc în mașină și să conduc cât de repede pot prin stratul alb și subțire de zăpadă. Nu vreau decât să-i găsesc și să verific dacă sunt bine.

— Mâine, zice Jochi. Plecăm mâine, de îndată ce va fi lumină.

Nu pot dormi. Temperatura scade la minus patruzeci de grade. Sunt îmbrăcată cu toate hainele, și totuși înghet, nu pot dormi, dar nu pentru că mi-e frig. Nu pentru că mă tem de coșmaruri. Nu mă gândesc decât la cai.

Au nevoie de șaisprezece litri de apă pe zi. Trebuie să mănânce o cantitate uriașă de zăpadă pentru a obține atât de mult lichid. Setea este mai periculoasă decât foamea. Nu au rezerve de lichid de consumat. Și lupii sunt la fel de flămânzi ca orice alt animal de iarnă. Un mânz care nu reușește să țină pasul cu turma în zăpadă rămâne în urmă. Apoi, lupul este fulgerător, cu maxilarul său puternic.

Poate că Hustaiul nu este, la urma urmei, locul potrivit pentru cai.

Poate caii nu sunt clădiți cu adevărat pentru această natură.

Poate ar fi trebuit să rămână în Thorenc, acolo unde erau în siguranță.

Frederic, veterinarul, raportează în fiecare săptămână că cei doisprezece cai sunt bine. Cele trei iepe gestante se simt bine și până în primăvară vor fi cincisprezece cai în total. Aici am pierdut deja un cal, iar acum, după furtună, e posibil să descopăr că am pierdut mai mulți.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

10
Un deznodământ îngrozitor

Primul lucru pe care l-am făcut a doua zi dimineață, când încă nu eram treaz de-a binelea, ci buimac de somn și de fericire, a fost să mă întind după corpul care dormise lângă mine. Dar Wilhelm deja se apucase de împachetat.

— Întoarce-te lângă mine, i-am spus.

— Trebuie să-i luăm pe nomazi cu noi, mi-a spus el fără să mă privească. Trebuie să începem vânătoarea de îndată.

Tonul lui era atât de neutru, încât am început să mă întreb dacă evenimentele nopții nu cumva fuseseră un vis.

M-am ridicat în picioare, mi-am întins mâna spre el, vrând să-l iau în brațe, să mă conving de veridicitatea nopții minunate, ca să îmi confirm mie ce era al nostru, dar el turna apă peste focul de tabără, care șuiera opunând rezistență.

Atunci s-a răsucit spre mine.

— Trebuie să muncim, Mihail, a spus el. Trebuie să ne gândim la cai.

Pe chip i se citea îndârjirea, și în vorbele lui se simțea determinarea, dar eu eram prea subjugat de imperiul emoțiilor din noaptea precedentă ca să mă dau bătut.

— Niciodată nu voi uita ziua de ieri, i-am spus.

La început nu mi-a răspuns, eu m-am așezat pe vine și am răscolit puțin cenușa, iar în cele din urmă și-a întors fața spre mine.

— Poți fi stăpân pe acțiunile tale, dar niciodată nu poți fi stăpân pe sentimentele tale, mi-a spus el.

— Flaubert?

El a încuviințat dând din cap.

— Există reguli, mi-a spus el în șoaptă. Există reguli nescrise pentru prietenie. Dacă nu îți ții în frâu sentimentele, atunci nu-ți vei putea gestiona acțiunile.

— Înțeleg, i-am spus.

M-am lăsat pe vine lângă el și l-am prins cu mâna de bărbie, obligându-l să se uite la mine.

— Inima ta este o sursă inepuizabilă, dacă mă lași să mă adap din ea, atunci inima mea va fi inundată de iubire, eu voi fi străpuns de iubire, i-am spus.

El s-a eliberat din prinsoarea mea.

— Poate că Flaubert a avut dreptate când a comparat sentimentele cu apa, a conchis Wilhelm și cu o creangă a răscolit jarul cu atâta forță, încât scânteile s-au ridicat în aer. Banalitatea nu apare niciodată la început, ci se strecoară încet, așa cum picăturile de apă își croiesc drum prin scândurile putrede. Indiferent cât de solidă este o casă, apa întotdeauna își va croi drum într-un final, străpungând lemnul, la început prin niște picături minuscule, aproape invizibile, apoi din ce în ce mai mari, până când picură de peste tot, până la podea, și treptat pereții sunt distruși, se dezintegrează și se prăbușesc.

— Wilhelm! i-am spus. Dragul meu…

— Tatăl meu a murit când eu aveam zece ani, iar tatăl tău a murit și mai devreme de atât. De aceea poate că noi nu am învățat niciodată…

— Trebuie să te oprești aici. Nu vreau să mai aud nimic din toate acestea.

M-am aplecat spre el, l-am cuprins cu brațele și am simțit cum corpul lui îmi opune rezistență.

— Te rog! i-am spus eu. Nu vorbi despre reguli. Nu aici, nu acum.

Corpul lui s-a înmuiat și s-a întors cu fața spre mine.

— Nu aici? m-a întrebat el încet.

— Nu aici și nu acum, am spus.

Fețele noastre erau foarte apropiate una de cealaltă. În cele din urmă, a dat afirmativ din cap, confirmându-mi cuvintele, căzând de acord.

— Nu aici, nici în Mongolia.

Un val de ușurare i-a străbătut corpul. M-am aplecat repede înainte și i-am sărutat obrazul neras.

— Și acum ne vom prinde caii, i-am spus. Chiar de mâine începând.

S-a ridicat și m-a îmbrățișat.

— Mâine îi vom prinde, a îngăimat el în urechea mea în timp ce ne îmbrățișam.

După încă o noapte petrecută cu Wilhelm, îmi simțeam corpul și ușor, dar și alert. Dormisem doar câteva ore, dar somnul în brațele lui Wilhelm a fost bun, profund și revigorant.

Ne-au însoțit și cele trei căpetenii și cinci dintre cei mai buni oameni ai lor. În afară de noi unsprezece și caii pe care călăream, mai luaserăm încă patru cai. Caii sălbatici erau atât de rapizi, încât ne așteptam să fim nevoiți să ne schimbăm caii cu alții odihniți în timpul vânătorii. Ne-am deplasat încet de-a lungul râului în timp ce discul mare roz al soarelui a apărut pe boltă, dinspre est. Deodată, cea mai mare căpetenie a ridicat mâna și a arătat cu degetul într-o direcție. A spus ceva în mongolă, pe voce domoală și cu o față pe care nu se citea nimic, apoi a mărit ritmul. În zadar am încercat să descopăr ce anume ne arătase, și nimic din ce vedeam prin binoclu nu m-a lămurit.

În afară de asta, mă chinuiam îndeajuns de tare ca să țin pasul cu ceilalți.

Despre tatăl meu se spunea că a fost un călăreț excelent. De fiecare dată când întâlnesc oameni care l-au cunoscut, toți îmi spun același lucru, tatăl tău a fost un om strălucit și nu în ultimul rând un călăreț fantastic, din copilărie a călărit ca un zeu, de parcă s-ar fi născut călare, de parcă ar fi fost mongol, însuși Ginghis-Han. Mi s-a spus asta de atâtea ori, încât încep să mă enervez când o nouă persoană îi laudă acest talent. Știu prea bine că a fost un călăreț strălucit, dar el nu avea cum să fie lipsit de această abilitate luând în considerație rangul său în armată. Cu toate acestea, eu nu sunt la fel de talentat ca el, și în comparație cu mongolii înșiși, descendenții lui Ginghis-Han, acest cusur devenea imposibil de disimulat.

Cert este că toți m-au depășit călărind ca vântul și ca gândul. Nimeni nu a părut să observe că rămăsesem în urmă, întrucât erau prea preocupați să ajungă în presupusul loc unde erau hergheliile de cai sălbatici. Mă țineam de căpăstru, săltând în sus și în jos în șa, într-un ritm care se putea numi oricum numai confortabil nu. Nu am reușit să mă sincronizez nicicum cu mișcările calului. Corpul meu s-a transformat într-un ghem de frică. Calul galopa din răsputeri după restul echipei de vânătoare, dar noi niciodată nu reușeam să-i prindem din urmă pe călăreți, doar praful ridicat de aceștia. Simțeam cum particulele de praf mi se depuneau pe piele și în păr, simțeam cum mă înțeapă în nas, și mă mânca atât de tare, încât eram cât pe ce să strănut.

Și astăzi călăream contra vântului, atât mirosul nostru, cât și zgomotul se propagau în partea opusă față de caii sălbatici, dar orișicum, atunci când am reușit într-un final să văd caii cu ochiul liber, ei deja galopau în ritm drăcesc.

Galopau cât puteau de repede, cu trupurile lor mici, îndesate și rapide. Mongolii s-au luat după ei, forțându-și caii, acei armăsari mari și puternici, să mărească viteza.

La urmă de tot veneam și eu cu calul meu tropăind.

Mongolii erau regii cailor. Cu o mână se țineau lejer de frâu, iar în cealaltă aveau fiecare câte o urgă, un băț lung cu o buclă de frânghie în vârf, pe care o foloseau pentru a prinde caii sălbatici. Am văzut cei cinci călăreți mongoli apropiindu-se de takhi, încercând să-i înconjoare. Nici Wilhelm nu a mai putut ține pasul, cu siguranță nu a rămas la fel de mult în urmă ca mine, dar a format oarecum echipă cu mine (deși, sincer vorbind, eu nu aș putea fi considerat ca făcând parte din echipa aceasta de călăreți).

L-am auzit strigându-i ceva căpeteniei mongolilor, dar nu am putut distinge cuvintele. L-am văzut fluturându-și brațele înspre ei, dar mongolii nu l-au observat.

S-au apropiat de cai, unul dintre mânjii de un an a fost înconjurat, șeful a întins urga în față, a încercat să ajungă la el, dar nu a putut, mânzul era prea rapid, prea agil, a alunecat și s-a alăturat hergheliei.

Din nou am văzut mongolii încercând, iarăși reușiseră să se apropie. Din nou au eșuat.

Wilhelm le striga ceva, trebuie să fi văzut ceva ce mie îmi scăpase.

— Nu, opriți-vă! Vă rog, opriți-vă!

Am mărit viteza, inclusiv eu, tot mai mult și mai mult, caii sălbatici se îndepărtau, dar mongolii se țineau după ei. Acum sigur aveau să reușească, m-am gândit eu, la a treia încercare cu siguranță aveau să reușească.

Dar apoi s-a auzit un sunet ascuțit, ciudat, un sunet care mi-a străpuns abdomenul și mi s-a dus până în inimă.

— Nu, strigă Wilhelm. Nu!

Am văzut caii sălbatici fugind îngroziți, dar mongolii s-au oprit. Wilhelm călărește sălbatic spre ei, înainte de a se opri brusc. Cu toții se uită cu atenție la ceva.

I-am dat pinteni calului, pentru că, cel puțin de data aceasta reușisem să intru în sincron cu calul meu. În sfârşit am ajuns lângă ei, și aceștia se

adunaseră în cerc cu toții, exceptând căpetenia cea tânără. El a fost unul dintre cei care au călărit în față, iar acum stătea pe marginea cercului și îi spunea ceva celui mai în vârstă, pe un ton sec, iar cuvintele lui nu ajungeau până la urechile mele. Cea mai mare căpetenie a țipat brusc, iar cel mai tânăr a fugit repede, ca din pușcă.

Atunci cercul de oameni s-a deschis în fața ochilor mei. Pe iarba proaspătă de primăvară zăcea mânzul de un an pe care încercaseră să-l prindă. Nu mai mișca și un cerc roșu se forma sub corpul lui deschis la culoare, iar pata de sânge se întindea din ce în ce mai mult pe iarba de culoarea nisipului.

KARIN

Mă răsucesc și privesc în spate. Mașina lasă o urmă simplă pe acea suprafață albă de nea. Vine o nouă rafală de vânt, apoi dispare. Alb, alb, alb, și cerul este alb, alb-cenușiu, și de-abia se vede unde se termină pământul și unde începe cerul. Mă ia amețeala și am senzație de vertigo. Mă răsucesc. Mă uit la mașină. Interiorul mașinii. Mâinile lui Jochi pe volan. Asta mă ajută. El conduce atent, încet. Motorul huruie mai tare decât de obicei. Mașina se chinuie să străpungă zăpada, chiar dacă este construită pentru asta. Avem două canistre de benzină, pentru orice eventualitate. Putem parcurge mulți, mulți kilometri. Putem să conducem cât vedem cu ochii. Și avem platforma plină de fân. Stăm aici până îi găsim.

Orele trec. Nu vedem semne de viață, nici o urmă, doar albul infinit. Jochi este tăcut.

Îi sugerez să mâncăm de prânz. Mă aprobă și oprește motorul. Avem supă într-un termos și mâncăm în mașină. Supa ne încălzește stomacul. Din boluri se ridică vălătuci de aburi.

Jochi soarbe tare în timp ce bea.

— Scuze, spune el.

Am crezut că el știe că eu nu sunt genul căreia să-i pese că cineva soarbe zgomotos supa.

— Crezi că este inutil ce facem? îl întreb după o vreme.

— De ce întrebi asta?

— Ești tăcut, zic eu.

— Și tu ești tăcută, nu?

— Da…

— Desigur, nu cred că este inutil, a spus el. Dar tonul vocii urcă. De ce crezi că sunt aici? Crezi că aceasta este doar o treabă pentru mine? Crezi că am ales să locuiesc aici, departe de toți cei pe care îi cunosc, departe de universitate, doar pentru distracție, crezi că doar tu ții la acest proiect?

Vorbește atât de tare și de repede, încât aburii din supă dansează în aer.

— Nu, zic eu. Sigur că nu cred asta.

— Crezi că mai există și alte motive pentru care sunt aici? mă întreabă el.

— Și care ar fi motivele acelea? îl întreb.

— Întocmai! zice el. Care ar fi motivele acelea?

Îmi beau supa.

— Te deranjează dacă fumez?

— Mi-e indiferent, zice el.

Ziua trece fără să-i găsim. De câteva ori ne împotmolim în zăpadă și trebuie să ne dăm jos ca să îndepărtăm zăpada de la roți. Degetele de la picioare îmi sunt atât de reci, încât nici nu le mai simt. Caii sunt aici toată ziua, dar sunt pregătiți pentru asta, îmi spun eu încercând să mă consolez. Picioarele lor sunt făcute pentru această climă și sunt alcătuite doar din tendoane, cartilaje și ligamente. *Ar trebui să* fie adaptați la clima aceasta. Doar de aici provin.

Dar, de fapt, ei provin din toate colțurile lumii.

Odinioară au existat pretutindeni.

Prima dată am văzut un cal sălbatic într-o pictură rupestră. Pe atunci lucram ca bonă pentru o familie de francezi care venise în Labastide în 1956. În timp ce copiii dormeau de prânz, eu aveam o oră de pauză. Familia pomenise despre picturile rupestre, dar nimeni nu dorise să vină cu mine în peșteră.

Până la urmă, m-am dus singură.

Un mic indicator de pe marginea unui drum îngust de pământ a fost singurul care mi-a spus că sunt în locul potrivit.

A trebuit să urc pe o cărare care ducea la intrarea în peșteră. Deja se simțea toropeala cumplită a amiezii. N-am mai zărit pe nimeni altcineva pe drum. Nimeni nu îndrăznea să iasă pe canicula aceea.

Poteca era îngustă și plină de pietre care se desprinseseră din masivul stâncos. Unele dintre ele se prăvăleau când puneam piciorul pe ele. În mai multe locuri fuseseră montate frânghii de cânepă în peretele muntelui, asemenea unui gard, dar cordelina era uzată din cauza vremii și a vântului.

Aveam două sticle de apă în rucsac. Apoi m-am aplecat. Mi-am turnat jumătate dintr-o sticlă pe cap, dându-mi părul pe spate. Apa călduță mi s-a prelins pe spate în jos.

Am ajuns la peșteră și am privit cu nerăbdare umbra din interior, crezând că într-o peșteră este întotdeauna frig. Dar înăuntru era dezamăgitor de

cald. Am avut nevoie de puțin timp ca să mă obișnuiesc cu întunericul. Peștera era mare și întunecată, ducând spre interiorul muntelui, de nu i se vedea capătul.

Am pătruns în peșteră și ecoul pașilor răsuna între pereți. Lumina de afară s-a estompat brusc când am cotit după o stâncă. Pe peretele din dreapta am descoperit ceva ce m-a făcut să-mi mijesc ochii. Dungi roșii-maronii, ca sângele coagulat, pe pereții de piatră gri. M-am apropiat.

Erau desene cu oameni la vânătoare. Toate picturile acelea reprezentau oameni la vânătoare.

Iar caii pe care călăreau erau caii preistorici. O rasă inconfundabilă și deosebită de toate celelalte, cu coama ridicată în sus, puntea lată a botului, corpul îndesat și puternic. Imposibil de îmblânzit.

Am rămas locului ca să mai admir picturile. Oare aceia erau caii? M-am uitat fix la animalele care alergau.

Da, ei trebuie să fie. Erau aceiași cai pe care îi hrănisem în copilărie. Erau din aceeași specie din care făceau parte și caii care mi-au fost prieteni la Carinhall.

Nu reușeam nici să plec de acolo. Nu reușeam nici să rămân.

Îmi amintesc că voiam să plâng. Și poate chiar am plâns. Am plâns.

Stomacul mi s-a strâns, iar plămânii mi s-au blocat, apoi s-au auzit sunete în tonalități mai sus decât vocea mea, sunete pe care nu reușeam să le rețin, care creșteau în intensitate și reverberau în pereții peșterii.

Apoi s-au auzit pași, a intrat cineva. O umbră a curmat brusc lumina. Am încercat să respir normal ca să-mi controlez plânsul.

Am auzit cum cineva aprinde o lanternă și am văzut un con luminos alunecând de-a lungul pereților. Un bărbat a trecut de cotitură.

— E cineva?

Lumina m-a orbit, deoarece o ațintise direct spre mine câteva secunde. A reușit să mă zărească și să-mi observe ochii roșii și obrajii plânși, în continuare umezi de lacrimi, dar apoi a îndepărtat lanterna.

Era mai în vârstă decât mine, avea părul rar, purta o jachetă din tweed și pantaloni groși, iar fruntea îi era plină de broboane datorită efortului depus la ascensiune.

Și-a băgat mâna în buzunar și a scos o batistă.

— Poftiți, *mademoiselle*, a spus într-o franceză stricată.

— Mulțumesc.

Mi-am șters fața de lacrimi.

— Îți lasă o impresie puternică, a spus el.

— Ce anume?

M-am întrebat o clipă dacă se referă la mine. Că i-am lăsat o impresie puternică. Dar apoi a dat din cap spre picturi.

— Imaginează-ți că oamenii știau să picteze așa în urmă cu 10 000 de ani.

Nu i-am răspuns.

— Suntem o specie cu adevărat remarcabilă, a continuat el.

— Nu plâng pentru că imaginile sunt frumoase, i-am spus, surprinsă de forța propriei mele voci.

— Dar atunci de ce?

— Pentru că sunt supărată.

— De ce este supărată *mademoiselle*? De ce sunteți supărată?

— Sunt supărată pe Hermann Göring.

— Pe mareșalul Germaniei?

— Da. Sunt supărată pe Hermann Göring, Mareșalul, vânătorul și colecționarul de animale.

Omul nu a spus nimic, dar a dat din cap încurajator, așteptând să-i spun mai multe.

— Avea cai de acest fel, am spus. În timpul războiului. Colecționa animale în propria sa rezervație. Știai?

— Da. Da, știam.

Nu mai întâlnisem niciodată pe nimeni care să fi știut de existența cailor lui Hermann Göring.

— Dar ești supărată din cauza animalelor? m-a întrebat bărbatul. Göring a luptat pentru conservarea speciei. Este unul dintre puținele lucruri bune care se pot spune despre Hitler și oamenii săi, angajamentul lor față de speciile pe cale de dispariție.

— Știu, și brusc am detestat faptul că încerca să mă dăscălească pe un ton de superioritate. Știu toate astea.

— Sunteți supărată pe naziști? Nu sunteți singura, să știți.

— Nu. Nici de asta nu sunt supărată. Sunt supărată pentru că Hermann Göring a angajat-o pe mama mea.

Am coborât din peșteră împreună, bărbatul acela și cu mine, și am continuat să povestim. El mi-a spus că lucrează cu cai sălbatici la Grădina

Zoologică din Praga. Că își iubea munca, dar era profund îngrijorat pentru această specie.

Am vorbit până când a trebuit să mă întorc la copii. Și seara, după ce copiii s-au culcat, m-a invitat la o plimbare.

După cinci zile, am renunțat la slujba mea de bonă și l-am urmat pe acel bărbat. M-am întors în spatele Cortinei de Fier, la vaci, la îngrijirea animalelor, la el, la cai.

1956. A fost cel mai prost an pentru această specie, deoarece mai existau doar patruzeci și unu de cai în toată lumea. Dar a fost un an bun pentru mine. Mi-am început studiile de medicină veterinară, îmi petreceam zilele în compania cărților și vizitam caii la grădina zoologică în fiecare seară. Eram bucuroasă, aproape fericită. Dar, odată cu trecerea anilor, mi-a devenit clar că nu bărbatul era motivul pentru care eram fericită. Iubea caii, dar el era fericit să-i țină închiși în padoc, în captivitate. Când i-am spus că mi-ar plăcea să-i văd alergând în libertate, să devină sălbatici din nou, el mi-a spus că asta nu este posibil.

Pasiunea mea pentru takhi a rămas la fel de puternică, dar în schimb pasiunea pentru el a dispărut. Dormitul cu el în fiecare seară și trezitul cu el în fiecare dimineață nu erau pentru mine. Mi se părea frumos de la distanță, dar de aproape, trăsăturile lui mi se păreau prea dure. La început am crezut că este înțelept, dar ulterior, după ce am înțeles modul lui de gândire și când ghiceam ce avea să spună, n-a mai reușit să mă surprindă.

Nu înțelegeam de ce mă voia tot timpul lângă el. De ce voia mereu să vorbească câte în lună și în stele? De ce mereu trebuia să mergem la culcare în același timp, chiar dacă nu urma să facem dragoste? Nu înțelegeam în ruptul capului de ce ținea morțiș să mâncăm toate mesele împreună. El prefera să-mi povestească lucruri mai degrabă decât să-i asculte pe alții vorbind. Dar când i-am spus că îmi doream propria carieră profesională, a înțeles. Și când i-am cerut să nu-mi mai țină prelegeri, s-a mobilizat. În plus, când i-am spus că nu vreau copii, că nu-mi doream să am niciodată copii, el mi-a respectat decizia.

Cu toate acestea, nu a fost îndeajuns de bun pentru mine. Noi doi iubeam același lucru, dar eu nu-l iubeam pe el.

Am locuit la Praga până în 1959, când a avut loc Primul Simpozion Internațional despre calul lui Przewalski, unde am întâlnit profesioniști din toată Europa. Am făcut schimb de idei cu ei. Mulți erau de aceeași părere

cu mine, că specia ar trebui refăcută și că într-o zi acești cai ar putea să trăiască în libertate. Fără să-i spun nimic, am decis.

În ultima seară i-am pregătit cina. Apoi m-am culcat cu el. Probabil că pentru el a fost vorba de un act sexual obișnuit. Era mai în vârstă decât mine, iar trupul meu mai tânăr îi făcea plăcere. Îmi spunea că sunt puternică și eman forță. În ultima noapte am reușit să nu mă mai enervez din cauza lui. *Ultima dată*, m-am gândit tot timpul acela, *ultima dată.*

Și nu am vrut să-i stric cheful așa că nu l-am rugat să folosească protecție.

L-am lăsat să termine.

Abia a doua zi dimineață am regretat. Și în taxi, la ivirea zorilor, cu mult înainte ca el să se trezească, cu valiza lângă mine, am fost sigură că simt momentul fecundării. Am simțit o mică zvâcnire acolo înăuntru, când unul dintre multele milioane de spermatozoizi s-a contopit cu ovulul, iar apoi a început diviziunea celulară care avea să devină într-o bună zi Mathias.

EVA

Am străbătut curtea cu o găleată în mână. Laptele se lovea de pereții de plastic, astăzi Măr și Micro au dat mult lapte, dar eu știam că era doar din cauză că le-am dat mult fân, și dacă aveam să continui în ritmul acesta, baloturile din hambar aveau să se termine cu mult înainte să răsară iarba.

Ajunsesem la ușă și eram pe punctul de a deschide, când o voce m-a oprit.

— Eva?

M-am răsucit.

Arăta de parcă s-ar fi stafidit. Avea fața palidă și buzele uscate. Tenul ei dobândise o nuanță de verde în contrast cu geaca galbenă de ploaie, pe care nu-mi aminteam să o fi văzut înainte.

Am rămas țintuită locului și nu am izbutit să îngaim decât un: *Salut!*

S-a apropiat de mine. Căra în spate vechiul ei rucsac. Părea plin, burdușit, și prinsese un sac de dormit sub clapă. Geaca de ploaie era largă și îi ascundea abdomenul. Aș fi vrut să o întreb pe unde a fost, de ce s-a întors acum, după aproape două săptămâni, și de ce a plecat de la noi. I-aș mai fi spus: „Te-am uitat deja, te-am uitat de mult, nu mă gândesc pe unde umbli, nici când mă trezesc și nici când mă culc, nu mă întreb nici ce faci, nici dacă ești în siguranță, nici cu cine ești, nici dacă bebelușul din burta ta se simte bine, nici de ce ai plecat, de ce ai plecat, de ce ai plecat de la noi?“

— Salut, mi-a răspuns.

Nu i-am spus nimic. Mânerul găleții de plastic dur mă tăia la mâna transpirată.

— Ce mult lapte! a exclamat.

— Așa e, i-am spus. A fost mult azi.

— Mi-a fost dor de lapte la micul dejun, a zis.

— Păi ai plecat pur și simplu.

A răsunat un tunet în aerul liniștit al dimineții. Fața ei a rămas impasibilă. A făcut un pas spre mine și apoi încă unul.

— Acum m-am întors, a spus încet.

— Văd, i-am spus.

— Isa s-a trezit?
— Nu se face așa ceva! Nu poți să o ștergi așa pur și simplu.
Ea a făcut o grimasă.
— Nu prea mă pricep la asta…
— La asta? La ce anume?
— Îmi cer iertare.
Chipul i s-a schimonosit de durere parcă, și-a strâns buzele, obrajii îi tremurau, părea tânără, dar în același timp foarte îmbătrânită, liniile de la nas până la colțurile gurii erau ascuțite, chiar dacă nu zâmbea, iar sub ochi avea niște cercuri negre. Părul îi era unsuros, prins alandala cu niște agrafe de copii, mirosea a transpirație, murdărie și pădure.
— Ai dormit afară, am spus.
Ea a ridicat din umeri.
— Am primit un sac de dormit.
— Ai dormit în pădure?
Am lăsat găleata cu lapte jos, încercând să-mi dau seama dacă ea, în tot timpul acesta, fusese chiar lângă noi, printre molizi, hălăduind ziua printre copacii uriași, iar noaptea dormind pe pământul acoperit de mușchi, la doar câțiva metri depărtare de noi, singură?
— Dorm oriunde apuc, a spus Louise. Întotdeauna am dormit pe unde am apucat. Am somnul ușor și mă trezesc repede.
— Dar acum ai nevoie din nou de un pat, i-am spus.
— Nu de asta m-am întors.
S-a aplecat puțin, de parcă rucsacul ar fi fost prea greu, și și-a îndreptat una dintre bretelele. În dreptul claviculei îi rosese pielea, care se înroșise și părea dureroasă.
— Ne-am temut pentru tine, i-am spus.
— Știu, a spus ea. Nu asta a fost intenția.
— Dar știai că ne vom face griji pentru tine.
— Da. Îmi cer iertare. Nu aveam de gând să mă întorc.
— De parcă asta ar servi la ceva…
— N-am vrut să sune așa.
Se uita fix la laptele din găleată. Slăbise între timp și obrajii rotunzi aproape dispăruseră.
— Ce mult lapte! a spus ea din nou.
— Așa e, i-am spus. Da, vacile mănâncă bine. Ți-e foame?

A încuviințat din cap și-a spus cu o voce tremurândă:

— Foarte foame.

Întreaga mea furie a dispărut. I-am dat găleata. A băut direct din ea și o vreme s-a auzit doar gâlgâitul laptelui.

Am intrat în casă. Isa se sculase și era în bucătărie, îmbrăcată doar într-un tricou. Era un fost tricou de-al meu și îi ajungea până peste lenjeria de corp. Picioarele lungi și subțiri erau încă bronzate de pe timpul verii. S-a răsucit când am intrat, a uitat să fie timidă, a uitat să pună întrebări, s-a dus direct la Louise și a luat-o în brațe.

— Louise!

— Bună, Isa! Bună!

Isa a sporovăit toată ziua, a fost atât de fericită, a fost ea însăși; pe chip avea expresia tipică ei, ridica din sprâncene când ceva o surprindea și râdea cristalin. Isa, care era aproape adult, dar, în același timp, neschimbată, cea dintotdeauna, în care copilul și adultul din ea se luau mereu la întrecere.

Ea a condus conversația și în cursul cinei, sporovăind neîncetat. Dar apoi a început să caște, iar și iar, ochii i-au devenit strălucitori, mai mici, chiar dacă se străduia în permanență să-i țină deschiși, forțându-se să rămână trează. Întotdeauna căsca și arăta așa când era obosită.

— Du-te la culcare, Isa!

Mi-am dat seama că se pregătea să zică o propoziție care să înceapă cu „dar“, însă chiar atunci a căscat din nou cu putere.

— Bine, fie!

A umplut un pahar din găleata plină cu apă de la fântână, l-a luat cu ea și s-a dus la baie. Mi-am imaginat-o ridicând periuța de dinți din pahar, turnând apă, apoi întorcând clepsidra pe care i-o cumpărasem pe când era mică, și spălându-se pe dinți așa cum o învățasem, timp de fix două minute, periind în mod egal și dinții de sus și pe cei de jos, până când nisipul albastru din clepsidră se scurgea de tot.

— Noapte bună, ne-a urat Isa din hol, apoi a dispărut în camera ei.

S-a făcut liniște, atât în casă, cât și între Louise și mine.

Apoi s-a ridicat și ea, a intrat în camera ei, dar s-a întors repede cu ceva în mâini.

A așezat pe masă, în fața mea, o grămadă de foi scrise de mână. Hârtia era liniată, părea că fusese smulsă dintr-un caiet, poate unul de-al Isei, dar

caligrafia nu a ținut cont de linii sau margini – paginile erau înțesate de cuvinte.

— Am avut prea puțină hârtie. E pentru tine, a spus ea.

Cerneala se ștersese pe alocuri, dar totul era încă lizibil.

— Când am început să scriu, m-am gândit că, din moment ce nu sunt în stare să povestesc prin viu grai, aș putea încerca să scriu. M-am gândit să aștern rândurile astea doar pentru mine. Dar în cele din urmă mi-am dat seama că le-am scris și pentru tine.

Treceam rapid peste pagini. Am reținut câteva cuvinte răzlețe.

— Citește-le! m-a îndemnat Louise. Înainte să mă răzgândesc.

LOUISE

Locuiam într-o casă lângă canal, aveam o barcă, dar canalul secase. Tata a spus că atunci când va veni ploaia, vom putea naviga departe. De-ar veni ploaia, am putea pleca de aici, pe mare, apoi în sus, înspre nord.

Aveam niște canistre mari cu apă, albastre la exterior, albe la interior. Apa era bunul nostru cel mai de preț. Nimeni nu consuma mai mult decât era absolut necesar și pentru noi era un joc să măsurăm în fiecare zi rația fiecăruia.

Pe zi ce trecea, apa din canistre se împuțina, și în fiecare zi rația pe care o beau ei devenea mai mică. Dar nu și rația mea.

Nu mai erau alți oameni acolo. Doar eu, tata și femeia pe nume Marguerite. Erau iubiți, el și ea, dar nu m-am gândit ce reprezenta el pentru ea, ci doar la ce era ea pentru mine, și la faptul că puteam să șed în poala ei, că îmi cânta cu o voce luminoasă și că ea reprezenta o parte din lucrurile de care îmi era dor de când mama mea dispăruse.

Mama avea întotdeauna apă, o sticlă în poșetă, întotdeauna se asigura că avea destulă și pentru mine, și pentru August, frățiorul meu mai mic.

Era de parcă apa ar fi dispărut odată cu ea, odată cu ei.

Dar probabil că apa dispăruse cu mult timp înainte. Îmi amintesc doar de seceta care pusese stăpânire pe orașul de la malul mării, acolo unde locuiam, și îmi amintesc gustul nisipului de pe limba mea, de plaja care avansa tot mai mult spre uscat, spre case, îmi amintesc cum îmi scrâșnea nisipul între dinți. Totul a devenit atât de uscat, iar căldura ducea la evaporarea umezelii, și, într-un final, părea că soarele se mutase în oraș și nu mai erau decât razele lui și nisipul.

Îmi amintesc cum dogorea soarele. Îmi amintesc cum fugeam. Apoi nu-mi mai amintesc nimic până în momentul în care am întâlnit-o pe Marguerite.

Mi-a plăcut casa de lângă canal, mi-a plăcut barca de pe uscat, mi-a plăcut că am fost împreună tot timpul, tata, Marguerite și cu mine. Dar el spunea că trebuie să plecăm de acolo; de îndată ce începea ploaia, trebuia să pornim.

După aceea mi-am dat seama că el trebuie să fi știut că ploaia nu avea să vină, că nu aveam să părăsim niciodată acea casă și că eram blocați acolo, lângă canalul acela secat, deoarece, dacă am fi pornit la drum, nu am fi găsit apă și nu am fi putut căra cu noi toate cele necesare. Prin urmare, era mai bine să rămânem acolo. Așa cred că s-a gândit el.

Sau poate că el a luat totul în joacă. Se juca deseori; a fost genul de tată care se joacă cu copilul său. Sunt mulți tați care nu se joacă niciodată. Cel mai frumos lucru pe care mi-l amintesc legat de el a fost faptul că mă jucam cu el.

M-am gândit adesea la ce s-a întâmplat în acele săptămâni de așteptare, la motivul pentru care nu am pornit niciodată la drum. M-am întrebat, de asemenea, de ce nu am încercat niciodată să construim ceva, un dispozitiv pe roți, poate, cu care să putem căra apa cu noi. Poate că ei într-adevăr au crezut că avea să înceapă să plouă.

Sau poate știau că suntem deja pierduți și doreau să profite cât mai mult de ultima perioadă petrecută împreună.

Sau poate setea le-a luat mințile, capacitatea de a gândi rațional, pe aceea de a găsi soluții sau, și mai rău de atât, le-a conferit o imagine deformată și halucinații, conducându-i înspre o realitate care nu mai era adevărată, și în care doar jocul făcut de tata a rămas real.

Eu nu cred asta. Cred că au vrut să profite cât se poate de mult de ultimele lor clipe.

Și apoi a venit ziua când a fost prea târziu. Cutiile aproape se goliseră, iar pe fundul unuia dintre rezervoare mai clipocea doar un rest de apă.

Mi-l amintesc pe tata turnând-o în sticle, și eu l-am întrebat ce face, dar nu mi-a răspuns.

Apoi a vârât sticlele într-un rucsac împreună cu două pachete de biscuiți uscați, ultimii pe care-i avea. Mi-a așezat rucsacul pe spate.

— E greu, i-am spus, e prea greu.

Atunci el mi-a răspuns că va fi bine. A spus că trebuie să mă duc după ajutoare, că el și Marguerite ar trebui să rămână aici, în timp ce eu urma să găsesc pe cineva care să ne ajute.

Apoi m-a condus până la drum. A spus că ar trebui să plec spre nord. Dacă nu știam exact încotro să merg, trebuia să mă orientez după soare. Dacă soarele bătea dinspre sud, trebuia să mă îndepărtez de el, să merg în direcția opusă, tot timpul să mă îndepărtez de soare. Dar și soarele se mișca

pe cer, deci nu era atât de simplu. Dimineața soarele trebuia să mă bată pe obrazul drept, a spus el, iar seara pe obrazul stâng. Și la jumătatea zilei avea să mă prăjească pe spate.

— Poți să ții minte asta? m-a întrebat.

— Pe obrazul drept dimineața, pe spate la mijlocul zilei, pe obrazul stâng seara, am spus.

— Bine, a spus el, buna mea Lou, vei reuși.

— Dar tu de ce nu poți veni? l-am întrebat.

— Pentru că nu avem suficientă apă, mi-a răspuns.

— Dar o putem împărți, am zis.

— Pentru că transpir ca un porc, a spus el, și voi bea toată apa înainte să ai timp să zici cartofi prăjiți cu ketchup.

— Îmi plac cartofii prăjiți cu ketchup, am spus.

— Știu, a spus el.

— Dar de ce nu pleci tu în locul meu? l-am întrebat. Sau Marguerite?

— Pentru că tu ești mică și ușoară și ai nevoie de mai puțină apă decât noi, a spus el, de aceea este cel mai bine ca tu să mergi după ajutor.

— Ah, da, am zis.

Dar nu acela a fost motivul. Motivul a fost că el spera să mă găsească cineva, sau să găsesc pe cineva deoarece aceea era ultima lui șansă de a mă salva.

M-a trimis departe, așa cum părinții din toate timpurile și-au trimis copiii departe, exista chiar și o denumire pentru asta mai demult, *ankerbarn*, un copil-ancoră. Oamenii îl trimiteau pe un membru al familiei înainte, în speranța că acel copil îi va salva pe toți, dar mai ales în speranța că acel copil se va salva pe el însuși în primul rând.

Am plecat și nu am plâns, pentru că mi-am imaginat că aveam să merg puțin timp. El a inventat un nou joc pentru mine, spunând că în spatele fiecărui felinar de pe drum se ascundea un gnom. Gnomii erau timizi, teribil de timizi și se ascundeau de fiecare dată când veneau oameni. Dar dacă eram suficient de rapidă, dacă mă grăbeam spre felinare, și dacă alergam cu băgare de seamă, poate că aveam să zăresc totuși un gnom. Și, dacă nu reușeam, trebuia să încerc să îl zăresc la următorul stâlp.

Nu sunt supărată că m-a păcălit. A încercat doar să mă salveze.

Nu mi-a spus niciodată ce trebuia să fac atunci când aveam să găsesc ajutoare undeva și nici eu nu l-am întrebat.

Nu știu cât de mult am mers, pare-mi-se că a fost doar o zi, nu-mi amintesc să fi dormit, îmi amintesc doar drumul și gnomii, pe care aveam senzația că-i zăresc, dar niciodată nu am reușit să-i văd cum trebuie, întocmai cum îmi spusese tata. Aveau pălării exact de culoarea ierbii uscate, și nu era de mirare că erau greu de zărit. Și-mi amintesc că nu trecea nici o mașină, nici una, și că am început să înțeleg că obținerea ajutorului nu avea să fie atât de ușoară pe cât sperasem eu.

Am băut apă. O sticlă pe zi, așa îmi spusese tata. Am băut două, el nu era acolo, nu mă vedea, nu se putea enerva, așa că nu contează că am băut mai mult. În plus, rucsacul era greu, teribil de greu și, cu cât beam mai mult, cu atât ar fi mai ușor, m-am gândit.

Când soarele s-a mutat de pe obrazul meu drept, deasupra spatelui și a trecut pe obrazul stâng, a trecut în sfârșit o mașină. Aceea nu a fost prima mașină din acea zi, ci prima care trecuse în ultimele zile, aveam să-mi dau seama ulterior. Am fost norocoasă, incredibil de norocoasă, dar pe atunci nu știam. După ce am mai crescut, am învățat să apreciez atunci când dă norocul peste mine, știu că am avut mult noroc, în pofida tuturor celor întâmplate, și sunt conștientă că azi sunt în viață datorită norocului și că am întâlnit oameni care m-au văzut *pe mine în loc să se vadă doar pe ei înșiși.*

Mașina mergea repede, i-am făcut semn să oprească, am strigat, dar nu a dat semne că încetinește, așa că m-am postat în mijlocul drumului. Frânele au scârțâit.

Din mașină s-a dat jos un bărbat, a strigat la mine, a spus că ar fi putut să mă omoare și m-a întrebat ce fac acolo, singură.

I-am zis că am nevoie de ajutor, i-am povestit despre tata și Marguerite, și că nu aveau apă, și că erau acasă, în casa de lângă canal.

Atunci a coborât și o femeie din mașină, l-a întrebat pe bărbat ce face fără să mă privească.

— Trebuie să o luăm cu noi, a spus bărbatul, arătând spre mine.

Femeia a refuzat, nu aveau loc, nu aveau de mâncare, nu aveau apă.

Am spus că am propria mea apă, propriii biscuiți, că nu trebuie să se gândească la mine și că nu trebuie să mă ia cu ei, ci doar să vină să-i ajute pe tata și pe Marguerite.

Femeia tot nu se uita la mine.

— Trebuie să o luăm cu noi, a spus bărbatul.

— Nu, am protestat.
— Nu, a spus femeia.
— O să moară, a zis bărbatul.
— Nu, tata și Marguerite o să moară, am spus.
În cele din urmă femeia m-a privit.
De multe ori doar de atât este nevoie ca să vezi ca lumea un om, să-l vezi cu adevărat, și atunci nu te poți abține să nu-l ajuți.
Asta a văzut ea: o fetiță slabă de șapte ani, cu un rucsac supradimensionat în spinare, cu părul ciufulit și hainele nespălate de săptămâni, cu dâre de murdărie pe față, singură pe un drum într-un peisaj dezolant, unde nu mai creștea nimic.
— Micuță prietenă, dragă și micuță prietenă, mi-a zis ea cu buzele tremurânde.
— Da, am spus, dar acum trebuie să-l ajutăm pe tata.
M-au lăsat să urc în mașină, aveau și ei doi copii, un băiat și o fată, amândoi mai în vârstă decât mine, și m-au lăsat pe locul de la geam.
Fetița lor s-a plâns că nu avea loc în mijloc, dar femeia a rugat-o să stea liniștită.
Mașina era răcoroasă. Cred că era cea mai nouă mașină pe care o văzusem până atunci, pentru că totul funcționa, inclusiv sistemul de ventilație.
— Pe acolo este, le-am spus eu arătând înainte, spre soare, tata și Marguerite sunt acolo.
Femeia și bărbatul s-au uitat unul la celălalt, apoi ea a dat din cap.
— Trebuie să încercăm, a spus și apoi a întors mașina.
Totul arăta diferit din mașină. Peste tot era la fel, le-am povestit despre canal, poate știau unde este canalul, le-am povestit despre drumul spre casă, că era îngust și că arborii mari creșteau pe marginea drumului.
— Cât de mult ai mers pe jos? m-a întrebat bărbatul.
— Mult, am spus, cred că mult.
Am continuat să conducem, am căutat pe mai multe drumuri pe care li le-am arătat, dar nu l-am găsit niciodată pe cel potrivit.
Dar am pierdut foarte mult timp în căutările noastre. Bărbatul s-a răsucit spre mine.
— Trebuie să mai căutăm și mâine, a spus el, când este lumină, acum trebuie să găsim un loc unde să dormim.

Apoi femeia a întors mașina.

Am vrut să protestez, dar eram atât de obosită, atât de obosită. În plus, am avut încredere în ei.

Mai târziu, femeia, care dorea să-i zic „mama“, a spus că regretă că nu au căutat mai mult, că n-au încercat mai mult. Pe de altă parte, ei nici măcar nu erau siguri dacă tatăl meu și Marguerite existau într-adevăr sau erau doar invențiile mele, și apoi s-a întunecat afară și devenise imposibil să mai caute. În plus, mi-a spus că eu fusesem atât de *„pierdută“*, ea a folosit acel cuvânt, „pierdută“, dar eu nu m-am recunoscut niciodată în acest tipar, deoarece știam exact ce urma să fac.

Am mers o vreme cu mașina, eu am continuat să mă uit pe fereastră, totul era la fel, dar poate că trecusem cu vederea ceva, poate că aș fi putut totuși să zăresc drumul până la canal. Poate era mai în față și mersesem eu mult mai puțin decât crezusem.

Deodată mașina a încetinit. În fața noastră era o barieră.

— Au mutat bariera aici? s-a mirat femeia. Nu credeam că vom întâlni pe nimeni până mai spre nord.

— Cu siguranță au mutat bariera, a spus bărbatul.

Ne-am apropiat, iar mașina rula încet pe drum. Nu este nimeni acolo, a spus femeia.

M-am uitat pe ferestre, am văzut o gheretă. Pe o masă zăcea o pușcă.

— Uite paznicul acolo, a spus băiatul.

Un soldat venea spre noi de pe marginea drumului, și se lupta cu partea din față a salopetei.

— Doar a făcut pipi, am zis eu.

— Condu, a spus bărbatul.

— Dar nu trebuie să așteptăm? a întrebat femeia.

— Condu! a repetat el. Condu!

Și ea a călcat accelerația, am trecut pe lângă gheretă, soldatul a apucat pușca și a fugit după noi, dar mașina a fost mai rapidă.

Băiatul și fata au râs în hohote:

— O să reușim, o să reușim! Hai mamă!

Soldatul nu și-a dus pușca la umăr, ne-a făcut un semn cu degetul și s-a răsucit.

Apoi am ieşit din curbă și nu l-am mai văzut.

— Am trecut, a spus bărbatul.

— De ce anume? am întrebat.

— De prima graniță, a spus bărbatul, nu credeam că vom reuși.

El și femeia s-au privit și au zâmbit.

Abia mai târziu mi-au explicat că nu ne putem întoarce, că nu vom mai putea trece niciodată de frontieră, că ni s-a dat această șansă unică, doar pentru că soldatul trebuia să facă pipi.

Îmi amintesc că am protestat, am urlat și am țipat că vreau doar să mă întorc la tata. Dar n-a folosit la nimic.

Nu știu cât am mers, dar într-o zi mașina s-a oprit, bateria s-a descărcat și n-am găsit nicăieri un loc să o încărcăm. Acum trebuia să mergem pe jos. Se făcuse mai frig, era toamnă, și într-o zi chiar a plouat. Ploua, dar nu am putut să mă bucur de picăturile căzute din cer.

Femeia care voia să-i spun „mamă“ a zis că nu trebuie să mă gândesc la tata și la Marguerite, dar eu nu reușeam să mă gândesc la altceva. Fiecare picătură de ploaie îmi amintea de ei și că ar fi trebuit să fie aici, să simtă apa.

Picăturile reci erau înțepătoare, mă făceau să înghet, și nu-mi plăcea acea ploaie.

Am ajuns într-o tabără de refugiați din nordul Germaniei, am primit un cort vechi, unde era apă rece ca gheața, dar puțină mâncare. Tabăra era păzită de soldați cu puști. Am înghețat toată iarna, îmi amintesc că îmi era frig și foame și că fata și băiatul se certau unul cu altul, dar erau amabili cu mine. Femeia voia mereu să mă țină în poală, voia să mă pieptene, și eu o lăsam deoarece era amabilă, îmi plăcea de ea, dar nu am reușit niciodată să-i spun „mama“.

În timpul zilei ne preda, iar pe mine m-a învățat să citesc, să scriu și să socotesc. În tabără existau câteva cărți și eu le-am citit în repetate rânduri.

Îmi amintesc că femeia și bărbatul se certau, ea voia să plece, el voia să rămână. Seara, când credeau că dormim, își vorbeau în șoaptă, șuierând din ce în ce mai tare.

— Nu putem trăi așa, spunea femeia.

— Cel puțin există mâncare aici, zicea bărbatul.

— Nu este suficientă, a spus ea, și nu se știe cât timp va mai exista, vezi și tu că totul se destramă!

— Suntem în siguranță aici, a spus bărbatul, acesta este cel mai important lucru.

— N-am încredere în ei, a spus femeia, nu știm ce intenționează să facă cu noi.

Toată iarna s-au certat. Când a venit primăvara, femeia a obținut în cele din urmă ceea ce și-a dorit.

Am plecat din tabăra aceea și ne-am îndreptat spre nord, am prins o barcă din Danemarca și am ajuns în Norvegia, la Kristiansand.

Acolo am fost plasați într-o altă tabără. O tabără bună, la un hotel vechi, unde am primit două camere. Adulții au încetat să se certe. Puteam merge oriunde voiam.

Am început să merg la o școală propriu-zisă, am învățat norvegiană. Profesorii erau mândri de mine și îmi spuneau că învăț repede. Am prins gustul mâncării norvegiene. Primeam cereale la toate mesele zilei. Făină de ovăz la micul dejun, felii de pâine la prânz și pizza la cină.

Dar și aici totul s-a înrăutățit, atât de gradual, atât de încet, aproape imperceptibil de la o zi la alta, dar dacă uneori priveam în trecut și ne aminteam cum fusese cu un an în urmă sau cu doi ani în urmă, atunci ne dădeam seama că totul se schimba. Sucul pe care la început ni-l serveau la masă zilnic acum îl primeam doar sâmbăta, zahărul pentru terci a dispărut, pâinea a devenit uscată, numărul de felii se diminua treptat. Și primeam doar câte o chiftea de persoană, apoi, la final, nici una. Iar drăguțele doamne care lucraseră în tabără au fost una câte una înlocuite de soldați.

În continuare eram liberi să mergem oriunde doream, și noi am văzut că și în exteriorul taberei totul era diferit. Magazinele se închiseseră și, la cele care mai rămăseseră deschise, oamenii stăteau la coadă cât era ziua de lungă, și începuseră să cultive legume în grădinile lor, toată lumea încerca să cultive ceva, și primăvara polenizau florile cu ajutorul unor pene sau cu niște pensule. În plus, oamenii se încăierau din ce în ce mai des la cozile la care așteptau, pe străzi și pretutindeni.

Și oamenii mereu vorbeau despre vreme… Uneori putea să plouă foarte tare timp de câteva luni. Râurile ieșeau din matcă, măturau casele, porțiuni mari de teren dispăreau sub ape, iar porumbul putrezea pe ogoare. Apoi veneau verile fără o singură picătură de ploaie. Apoi fructele s-au uscat pe copaci, iarba s-a îngălbenit pe pășuni, iar animalele au trebuit sacrificate pentru că nu mai era fân. Îmi amintesc de zăpadă, într-o iarnă a fost atât de multă zăpadă, încât întreaga lume s-a oprit. Ne-am strâns sub pături în

sufrageria hotelului, în fața unui șemineu care abia se încălzea, în timp ce așteptam să vină curentul.

Adulții au început din nou să se certe, femeia voia să plece, să meargă mai departe ca să găsească un loc pe care să-l poată numi *al lor*. Și bărbatul dorea același lucru, dar a spus că trebuiau să aștepte. Vorbeau întruna despre o reședință permanentă, despre o posibilă locuință, despre schițe de case și despre pașaport. Cu siguranță nu au văzut că totul s-a destrămat, că nici aici, în Norvegia, nu vor primi ceva ce s-ar putea numi un cămin.

Am locuit acolo cinci ani. Prima mea copilărie a fost cu mama și tata și cu fratele meu mai mic, în orașul care a dispărut, apoi cu tata și Marguerite. Acești ani în hotel au fost a doua mea copilărie. Am încercat să mă gândesc cât mai puțin posibil la prima mea copilărie. Îmi era cel mai ușor așa. A doua mea copilărie nu a fost, la urma urmei, deloc rea. Mergeam la școală, aveam doi oameni mari care aveau grijă de mine și doi frați mai mari care aveau și ei grijă de mine uneori.

Dar apoi totul s-a întâmplat rapid. Într-o dimineață am fost sculați din somn și am fost rugați să împachetăm. Soldații păzeau intrările, asigurându-se că nu fuge nimeni.

Apoi au tras în fața clădirii cinci autobuze mari și ni s-a ordonat să urcăm. Am fost transportați până la cheiuri, apoi am urcat pe un vapor și de acolo mai departe. Tot timpul mergeam înspre soare.

La bord era doar o toaletă. Nu ne dădeau voie niciodată să coborâm din autobuz. La final, toaleta s-a umplut. Îmi amintesc cum puțea de-ți muta nasul. Îmi amintesc, de asemenea, că peste tot de-a lungul drumurilor vedeam oameni care rătăceau, înfometați și însetați.

Ne-au transportat în Franța.

Când am fost lăsați să coborâm din autobuz și când am pus din nou piciorul pe pământul francez, m-am gândit că în acel moment, în acea clipă am devenit adult.

Aveam treisprezece ani, eram înaltă pentru vârsta mea, aproape complet dezvoltată și în mintea mea, în timp ce și trupul mi se maturiza, s-a conturat și ideea că eram pregătită să mă descurc singură, că venise timpul, și eu n-am mai vrut să-mi împovărez familia, care nu mai era a mea de acum.

Am trăit pe drumuri și femeia și bărbatul vorbeau întruna despre găsirea unui loc care să fie al nostru, să încercăm să ne întoarcem în Norvegia, sau

poate să mergem în Suedia, chiar dacă nici în acele țări nu mai erau locuri bune de locuit.

Apoi femeia s-a îmbolnăvit. A făcut pneumonie. Nu știam dacă avea să supraviețuiască, deoarece nu existau medicamente. S-au adunat cu toții în jurul ei – tatăl și copiii, cei doi copii care îi spuneau „mamă".

Am căutat adăpost într-un apartament abandonat dintr-un oraș pustiu. Îmi amintesc cum stăteam în pragul ușii, privindu-i. Femeia zăcea în pat înconjurată de oamenii apropiați ei. Îmi amintesc cum o țineau copiii de mână și vegheau la căpătâiul ei, în timp ce tusea îi zgâlțâia întreg trupul.

Ei alcătuiau o familie adevărată, erau așa cum ar trebui să fie o familie aveam un respect nețărmurit pentru ei, dar nu era familia mea și nu mi s-a părut că se cuvine să mă așez lângă patul ei.

În plus, știam că eu doresc altceva decât ei și că, mai devreme sau mai târziu, trebuia să-i părăsesc. Îmi trecuse prin minte ideea să aștept, dar atunci mi-am dat seama că era momentul potrivit, și că ei nu aveau nevoie de mine, deoarece aveau destule pe cap și așa. În plus, știam că prezența mea în cadrul familiei era plină de incertitudine, îi aparțineam și nu-i aparțineam. Eu eram cine eram, sentimentele mele pentru ei și respectiv ale lor față de mine erau complet ambivalente.

Eu nu eram decât o persoană cu care trebuia să împartă totul, iar acum și lor le rămăsese mult mai puțin de împărțit. Aveau să-mi dea drumul.

Am plecat chiar în acea noapte, mi-am împachetat puținele obiecte în rucsacul pe care-l primisem de la tata și m-am strecurat afară din apartament. De ce nu mi-am luat la revedere? Dacă le-aș fi spus la revedere, nu m-ar fi lăsat să plec. Poate chiar m-ar fi convins să rămân. Și dacă aș fi rămas, ambivalența ar fi crescut, atât a lor, cât și a mea. Nu am avut de ales.

După aceea am tot hoinărit. Am timp berechet. Am stat în multe locuri, iar în unele chiar mai mulți ani, dar întotdeauna mă mut, mai devreme sau mai târziu îmi vine cheful de ducă, și întotdeauna se dovedește că alegerea mea a fost cea rațională.

Dacă locuiești într-un loc prea mult timp, toate resursele de acolo se termină: apa, plantele, animalele. Dacă te muți în alt loc, găsești noi resurse. Așa este lumea în zilele noastre: este cel mai bine să te miști.

Mi-am început viața fugind. Nu a existat niciodată un loc pe care să-l pot numi al meu, m-am mișcat întotdeauna. Și în noaptea aceea când am fugit

de la familia mea și de la femeia aceea care își dorea atât de mult să-i spun „mamă“, am decis că așa sunt eu. Nu sunt genul care fuge mereu, sunt genul care este mereu în mișcare.

EVA

Cât timp am citit, Louise s-a plimbat de colo-colo prin cameră, aruncând câte o privire la foile din fața mea, încercând să urmărească la ce rând am ajuns.

După ce am terminat de citit și am așezat toate foile pe masă, ea s-a oprit în cele din urmă.

— Înțelegi acum de ce vreau să plec? De ce v-am părăsit? m-a întrebat.

M-am ridicat.

— Louise!

Mi-am întins brațele și le-am înfășurat în jurul ei. M-a lăsat să o îmbrățișez. I se simțea abdomenul, asemenea unei mingi care mă apăsa pe burtă și am observat că tremură.

— Ne-ai părăsit pentru că am luat-o razna complet cu ideile mele despre bebeluș, i-am spus încet.

— Da, a zis ea.

O vreme am stat așa, îmbrățișate. Mirosea a molid și foc. Obrazul ei era neted și moale față de al meu, și încet respirația i s-a calmat.

— Da, a spus din nou, și s-a desprins încetișor din brațele mele. Am plecat pentru că tu ai luat-o razna. Și tot din același motiv am vrut să mă întorc. Pentru că am întâlnit o persoană care este complet cucu la ideea că voi avea un copil.

— Sunt foarte fericită că mi se permite să fiu cucu, i-am spus. Ea a încuviințat din cap. Dar după aceea, după ce vine copilul… Am făcut un pas înapoi, sprijinindu-mă de masa din bucătărie. Ai scris că totul se termină, am spus încet. Că dacă locuiești într-un singur loc prea mult timp, toate se termină.

— Da?

— Dar te-ai înfometat în pădure, nu-i așa?

— Asta deoarece am rămas aici, pentru că nu vă puteam lăsa aici pe tine și pe Isa.

Și-a luat ceașca, s-a dus la chiuvetă și a răsturnat rămășițele de ceai.

— Dar nu știi cât de departe ar fi trebuit să mergi ca să găsești ceva de mâncare sau pe cineva care să te ajute, i-am spus.

— Nu, dar știu că aș găsi până la urmă. Așa cum v-am găsit pe voi.

A pus ceașca jos cu un clinchet scurt.

— Totul este diferit când ai un copil, am spus.

— Copilul nu este mai în siguranță aici decât în altă parte, a spus Louise.

— Nimeni nu este în siguranță nicăieri.

— Măcar aici avem o ușă pe care o putem încuia.

— O ușă? Ușa aceea nu face nici doi bani.

— Dar unde vrei să mergi de fapt? am întrebat-o încet. Unde vrei să te oprești până la urmă?

Ea a ridicat din umeri.

— Nu vreau să mă opresc… Ba da, poate pentru perioade mai lungi, ca în iarna aceasta, dar nu definitiv.

Un ghemotoc adormit pe pământul gol, pe ploaie și pe vânt, cu scutece pline, un copilaș de doi ani care abia merge pe drumul încins de soare, un copil cu piciorușe mult prea scurte și care trebuie să facă patru pași de-ai lui pentru fiecare pas de adult.

— Asta nu-i viață. Vei avea un copil și asta nu este o viață adecvată unui copil.

— Dar crezi că asta este? Și-a ridicat mâinile arătând în jurul ei.

— Nu te înțeleg, i-am spus, simțind că mă apucă plânsul.

— Ba da, m-a contrazis Louise. Mă înțelegi. De aceea m-am și întors.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

11
O chestiune de hrană

Am tăiat capul și pielea mânzului, dar băștinașii refuză să mănânce carne de cal.

— Dar noi? l-am întrebat pe Wilhelm.

El a dat din cap în semn că nu.

— Vrei să mănânci animalul ăsta?

— Nu, nici eu nu mănânc carne de cal.

— În orice caz, nu calul acesta.

— Nu.

M-am simțit ușurat că a fost de acord cu mine, că și de data aceasta gândeam în același mod. Chiar dacă mânzul era deja jupuit, chiar dacă bucățile tranşate arătau ca o carne obișnuită și roșie, marmorate cu grăsime galben deschis, cu membrane musculare strălucitoare din țesut conjunctiv, un animal tânăr, probabil destul de gustos și fraged, să mănânci acea carne ar fi fost ca și cum ai mânca un animal fabulos, un unicorn.

Am luat craniul și pielea înapoi în tabără. În noaptea aceea am stat cu el între noi, urmărind cum muștele bâzâiau în jurul craniului, înainte ca acestea să dispară încet în timp ce fumul de la foc umplea aerul. La început nimeni nu a putut spune nimic, cred că amândoi eram încercați de aceleași sentimente contradictorii.

— Un alt cal mort, a zis Wilhelm după o vreme.

— Dar i-am găsit, i-am spus, apucându-l de mână. Știm că există.

— Caii morți nu ne ajută cu nimic.

Se uita cu o privire întunecată la craniul calului.

— Polyakov are deja un craniu și o piele. Specia are deja un nume. N-am venit aici ca să facem rost de încă un craniu.

— Avem la dispoziție și primăvara, și vara, i-am spus. Data viitoare vom reuși, data viitoare îi vom putea prinde în viață.

El nu mi-a răspuns, nu s-a uitat la mine, și-a întors capul de la craniu, și a bătut încetișor pipa, făcând tutunul să strălucească.

— Vom încerca din nou mâine, am spus. Și poimâine. Și în ziua care urmează.

Chiar dacă eram la fel de supărat ca el, cuvintele m-au bucurat, pentru că însemna că trebuia să rămânem aici, în Mongolia, multă vreme.

În ziua următoare nu ne-am dus la vânătoare, așa cum îmi imaginasem. În schimb, Wilhelm a petrecut aproape o săptămână pregătindu-se. De trei ori am ieșit să observăm caii, aceștia pășteau în același loc ca data trecută. După aceea, s-a sfătuit îndelung cu diferitele căpetenii de trib. Eu însă nu puteam contribui nici prin cunoștințele mele despre acea regiune, așa cum puteau căpeteniile, nici cu informații despre capturarea animalelor sălbatice vii în general – aceasta era specialitatea lui Wolff –, aşa că am rămas în mare parte așezat, zâmbind sau având o mină serioasă, în funcție de cum o impunea situația, în vreme ce ei își definitivau planurile.

După aceste întruniri, Wilhelm a conchis că este imposibil să prindem caii adulți în viață. Sunt prea rapizi, prea timizi, au o capacitate de neegalat de a se feri de prădători, un avantaj pentru ei, o necesitate vitală, dar un dezavantaj foarte mare pentru noi.

Am observat că armăsarului lider îi plăcea să se țină la o anumită distanță de turmă, acționând asemenea unui paznic pentru ceilalți. Când simțea pericolul, se alătura rapid turmei. Apoi caii intrau într-o formațiune în care unul dintre armăsarii de un an mergeau în față, iepele îi înconjurau pe mânjii mici, în timp ce armăsarul lider venea în urma lor. Dacă vreunul dintre cei mai mici mânji nu putea ține pasul, armăsarul îl împingea și îl trăgea ca să-l ajute să țină ritmul. Comportamentul cailor avea rolul de a-i păzi pe cei mai tineri, dar Wilhelm era de părere că trebuia să încercăm să-i luăm pe mânji. Experiența lui din toate vânătorile anterioare îi spunea că aceea avea să fie unica noastră șansă.

Apoi, într-o zi, ne-am mutat din nou, de data aceasta echipa de vânătoare a fost și mai mare. Cea mai tânără căpetenie mongolă nu ni s-a alăturat. Mi-a părut rău pentru el, dar am fost totuși ușurat. Ceilalți doi, care înțeleseseră mai bine misiunea, s-au arătat la fața locului cu cinci bărbați fiecare și cinci cai în plus. Erau animale frumoase și masive. În trecut, probabil că m-ar fi impresionat, dar acum m-am gândit că sunt obișnuiți în comparație cu acei takhi pe care încercam să-i capturăm.

Ne-am ascuns în timp ce caii sălbatici stăteau lângă râu și se adăpau, apoi îi urmăream cu atenție, noi veneam din nord, având mereu vântul în față, în timp ce ei se retrăgeau de la râu. Aici nou-născuții se întindeau să se odihnească, în timp ce ceilalți pășteau în jurul lor.

Acum era momentul nostru propice. La un semnal toată echipa de vânătoare s-a pus în mișcare în timp ce strigam și urlam la caii sălbatici. Au prins viteză, năuciți, brusc îngroziți și au început imediat să galopeze spre sud. S-au ținut pe malul râului, care era cel mai jos punct din peisaj, galopând cu o viteză extraordinară, peste stânci și iarbă, ca niște siluete negre îndreptându-se înspre soare.

I-am urmărit, dar eu din nou am încetinit, însă nu atât de mult încât să nu văd ce se petrece. Caii takhi au dispărut într-un nor de praf, mongolii după ei. Caii sălbatici galopau nebunește ca să-și salveze viața, iar mongolii pentru panglici de lână și discuri de argint. O creatură care fuge ca să-și salveze pielea are o forță motrice complet diferită față de una care aleargă doar pentru a-și satisface nevoile mai superficiale și, chiar dacă mongolii aveau cai mai mari și mai puternici, tot nu puteau să-i ajungă din urmă pe cei sălbatici.

Totuși am continuat să-i urmărim, nu știu cât timp a continuat vânătoarea sau cât de departe am ajuns în stepe, am călărit la nesfârșit după norul de praf, iar apoi s-a schimbat ceva, deoarece în fața mea au început să se deslușească niște siluete mai mici și mai fragile.

Erau mânjii. N-au mai izbutit să țină pasul cu caii adulți. Cei doi mai tineri, și probabil cei mai mici, au rămas singuri în urmă.

În cele din urmă, unul s-a oprit. Era un armăsar mic.

Ne-am năpustit spre mânz. Am lovit cu călcâiele în flancurile propriului cal și am reușit să-i ajung pe ceilalți. Mânzul a rămas complet nemișcat cât l-am înconjurat, nările i s-au dilatat, apoi s-au contractat, s-au dilatat și s-au contractat, era complet epuizat și atât de speriat încât tremura.

Căpetenia a ridicat cu grijă urga și a pus bucla în jurul gâtului mânzului. Nu s-a opus.

Cel mai tânăr dintre vânători s-a înveselit și am simțit chiar un licăr de bucurie. Bucurie, dar mai ales compasiune, întrucât primul mânz przewalski care a fost capturat vreodată era cumplit de mic.

Am condus mânzul spre râu, dar el și-a întors spatele.

— Încă nu a început să bea apă, a spus Wilhelm.

Cutiile de lapte condensat pe care le adusesem de la SanktPetersburg se congelaseră bocnă, iar laptele pe care nu-l consumasem cât era încă gheață și putea fi depozitat, se stricase demult din cauza căldurii. Prin urmare, ne procuraserăm trei capre și aveam cu noi lapte într-un biberon. Speram că mânzul va suge direct de la capre când ne întorceam în tabără. Dacă puneam capra să stea pe un balot mic de paie, ar fi fost la înălțimea potrivită. Așa procedasem și mai demult cu animale în grădina zoologică – și după câteva zile puteam să-l facem să bea lapte din găleată.

Mânzul însă a refuzat să bea din biberon.

— Vom încerca din nou mâine, a spus Wilhelm.

Era îngrijorat ca și mine, eram ca doi părinți la patul unui copil bolnav și ne încercau aceleași sentimente.

Drumul la întoarcere a fost lent, mânzul s-a lăsat condus, dar s-a săturat repede, se oprea din ce în ce mai des și se întindea pe jos, închizându-și ochii.

Am așteptat în jurul lui, unsprezece bărbați pe cai mari, în jurul unui mânz mic, un sugar.

Nu s-a mișcat.

— Ce ne facem? i-am șoptit lui Wilhelm.

Minutele treceau. Soarele dogorea mai tare ca niciodată, prevestind deja vara mongolă despre care auziserăm atât de multe. Am simțit o picătură de sudoare prelingându-se de pe nas în jos pe obraz.

— Trebuie facem ceva, am zis eu.

— Te uiți la mine de parcă aș avea eu răspunsul, a mârâit Wilhelm. Există întotdeauna riscuri când capturezi animale sălbatice.

Vorbea cu mine pe un ton afectat, mi s-a părut, de parcă ar fi încercat să se convingă pe el însuși mai degrabă decât pe mine.

— Știu asta, i-am spus cu blândețe. Ştiu.

Căpetenia se uita la noi, la fel de inexpresiv ca întotdeauna.

Apoi a sărit de pe cal, i-a chemat pe câțiva dintre oamenii săi, le-a spus câteva cuvinte, împreună au ridicat mânzul și l-au pus pe spinarea calului său, care era cel mai mare dintre toți.

Am transportat puiul cu grijă până la tabără. Uneori se mișca, îl lăsam jos, mergea câțiva metri, apoi se întindea din nou pe pământ și trebuia ridicat pe marele cal domestic.

Când am ajuns în sfârșit, s-a făcut întuneric, pentru ultima dată mongolii au întins mânzul pe pământ. Acolo zăcea, se mișca din când în când, dar refuza în continuare să ia sticla. Wilhelm a muls repede o capră, a pus găleata în fața mânzului și l-a ajutat să se ridice în picioare.

Și-a întins botul spre lapte și l-a adulmecat.

— Haide, a spus Wilhelm molcom.

Micul armăsar și-a băgat botul în găleată, dar nu a băut.

— Are nevoie de ceva de supt, am spus.

Mi-am băgat degetul mijlociu și degetul arătător în lapte, iar mânzul le-a supt. A fost aproape dureros, dar sentimentul m-a umplut de bucurie, pentru că atunci când mânzul mi-a supt degetele, a înghițit și puțin lapte și asta era ceea ce contează.

Noaptea a trecut, și noi l-am vegheat cu rândul. Se ținea pe picioare, dar în zorii zilei s-a întins și a dormit din nou, ceea ce am presupus că face parte din ritmul său circadian. Dar mânzul a dormit mult, mai mult decât am fi vrut, iar noi am stat treji și ne-am învârtit în jurul lui, sperând că se va trezi.

Când în sfârșit și-a deschis ochii, nu s-a mai putut ridica, luptându-se să-și mențină propria greutate. S-a sprijinit pe picioarele din față, s-a înălțat puțin, dar nu a reușit să se ridice pe picioarele din spate, a încercat din nou, s-a susținut o clipă pe picioarele din față, apoi s-a întins din nou pe jos.

Mânzul nu a mai vrut lapte, deși i-am pus găleata în față și am încercat din nou să-l hrănesc cu degetele. Și-a lipit botul de ele, dar apoi și-a tras capul deoparte.

Apoi a scos niște sunete ciudate, de parcă s-ar fi sufocat.

— Ce este? am întrebat eu răsucindu-mă spre Wilhelm.

El nu mi-a răspuns, ci s-a uitat fix la animal. A continuat să scoată acele gemete de parcă s-ar fi sufocat.

Armăsarul era bolnav. Laptele pe care am încercat să i-l dăm i-a ieșit prin nas. A gâfâit, s-a legănat, s-a prăbușit, s-a ridicat și s-a prăbușit din nou.

Curând, nu s-a mai putut ridica deloc și a rămas întins pe pământ între noi, ținându-și ochii pe jumătate deschiși, cu privirea ațintită în depărtare și cu corpul cald.

M-am așezat, i-am luat capul în poală și, chiar dacă era un animal sălbatic, care de obicei fugea, a rămas întins acolo. I-am mângâiat capul, vorbindu-i încetișor.

— Trebuie să bei, i-am spus eu. Trebuie să mănânci.

Mi-am pus lapte pe degete, am încercat să i le bag în gură, mânzul le-a adulmecat, le-a luat în gură dar nu mai avea nici un pic de forță ca să sugă laptele.

Am rămas așezat așa, complet nemișcat, simțind greutatea capului animalului în poală, mângâindu-i blana și urechile moi. Cu cât mânzul devenea mai liniștit, cu atât mai teamă mi se făcea mie să mă mișc, de parcă mișcările mele ar fi putut distruge ceva sau de parcă i-aș fi luat viața.

Wilhelm a reacționat exact pe dos, mărșăluind de colo până colo, suspinând, înjurând, nerăbdător să vorbească încontinuu, încercând să mă consoleze.

— Așa este, a continuat să spună. Poate fi dificil să-i ții în viață. El este primul cal capturat și trebuie să-l considerăm caz de studiu al cercetării noastre. Prin prisma lui putem învăța ce ar trebui să facem diferit data viitoare, la următorul mânz pe care îl prindem, iar apoi la următorul.

— Încerci să mă consolezi pe mine, sau pe tine însuți? am spus încet, dar nu mi-a răspuns, ci a zis:

— Ar putea fi pneumonie. Sau poate să fie de la lapte. Da, probabil că nu a tolerat laptele de capră. În schimb, putem încerca cu lapte de cal. Ar fi trebuit să ne gândim la asta, bineînțeles că ar fi tolerat mai bine laptele de cal. Data viitoare vom avea pregătite niște iepe îmblânzite, poate le vom duce cu noi la vânătoare; da, cred că trebuie să fie pregătite imediat. Vor petrece câteva zile obişnuindu-se unii cu alții, iepele trebuie să accepte mânjii drept niște urmași de-ai lor, tot așa cum puii trebuie să considere iepele domestice drept mamele lor, dar eu cred că ar putea să funcționeze, chiar cred că s-ar putea să funcționeze.

Așa povestea Wilhelm, pe măsură ce mergea tot mai repede în cerc, în jurul nostru, în timp ce mânzul respira din ce în ce mai încet.

KARIN

Dacă ieri am încercat să găsim caii în sud, acum stabilim cursul în direcția opusă. Mergem cu mașina având razele tăioase ale soarelui profilate pe lunetă. Kilometru după kilometru, tot înainte cu viteză mică. Jochi rotește constant oglinda, orbit de razele de soare. Termostatul e pornit, dar aerul rece de sub mașină tot o străbate, și trece prin sașiu și prin tălpile pantofilor. Încerc să-mi mișc degetele de la picioare în bocancii de munte, dar asta nu schimbă nimic.

Strâng binoclul în mâini. Alb, alb, alb. Soarele ne ajută măcar puțin. Profilează contururi. Scoate la iveală contraste, umbrele păsărilor pe pământ, și silueta acestora pe cer, contururile mai înalte ale tufișurilor, porțiuni albastre pe fundalul cu desăvârșire alb, pe versanții orientați spre nord și pe laturile muntelui. Preț de o clipă iau binoclul de la ochi. Mă zăresc pe mine însămi în oglinda laterală. Binoclul mi-a lăsat urme în jurul ochilor. Arăt ca un urs panda. Nu, panda este drăguț! Eu semăn mai degrabă cu un craniu.

Tot timpul am senzația că îi zăresc. Caii devin o iluzie optică, ca o oază în deșert, o fata morgana, palmieri și ape susurând. Toate umbrele și toate mormanele de zăpadă devin cai, toate movilele și toți nămeții.

Mă ia durerea de cap. Mi-e poftă să fumez o țigară, dar mă abțin de dragul lui Jochi.

Sunetele mașinii sunt inegale. Caroseria scârțâie când trecem peste fiecare movilă de zăpadă. Motorul e turat. Și forțarea aceasta devine încet monotonă pe termen lung, asemănătoare unui soi de tăcere.

— Caii vor fi în regulă, zic eu.

— Da. Îi vom găsi în curând, spune el. Ne continuăm drumul.

— Modelul acesta de mașini este făcut să reziste la astfel de drumuri, spun eu după o oră. Cu siguranță îi vom găsi înainte de prânz.

El încuviințează.

— Vom fi uimiți de cât de bine le merge.

Dar numai când soarele ajunge jos pe cer mi se pare că îi zăresc. Siluete abia ghicite pe fundul unei văi, complet diferite de toate celelalte umbre și

nuanțe ale stepei. Sau este doar o altă nălucire închipuită?

— Așteaptă, zic eu.

Îmi duc binoclul la ochi și reglez fin focalizarea. Poate că sunt doar tufișuri. În unele zone de aici s-a încercat o împădurire.

Mesteceni de munte pitici, care se agață de cele mai însorite văi ferite de vânt. Puieți golași, cu ramurile aducând a brațe firave înălțate spre cer. Sunt încă prea mici pentru a ști dacă experimentul a reușit. Dar există ceva acolo, sub copaci.

— Condu într-acolo, îi zic, arătând cu degetul.

Jochi schimbă direcția. Bagă mașina într-a doua și conduce cu viteză redusă.

Pe măsură ce ne apropiem, trebuie să schimb constant focalizarea, să-mi ajustez binoclul. Movilele de zăpadă cresc. Se preschimbă în niște movilițe cu blană deschisă la culoare, parțial acoperită de zăpadă.

Blana străpunge zăpada asemenea firelor de iarbă uscată.

Toți sunt întinși la pământ.

Caii nu trebuie să stea întinși. Nu așa. Nu fără ca cineva să vegheze asupra lor.

Dar acum unul dintre ei se ridică. Probabil au auzit mașina și se mișcă mai greu. Atunci o recunosc. Este Praga. Praga, cea puternică.

Apoi, puțin mai la dreapta, într-un loc mai izolat, așa cum obișnuiește el întotdeauna, se ridică și Hamburg.

Las binoclul jos deoarece nu mai am nevoie de el, observ cum respirația mi se accelerează și în fața mea aburii se preschimbă în niște nori albi și mici.

Jochi nu spune nimic, dar apasă pe accelerație.

Oprește mașina la cincizeci de metri. Ne dăm jos. Vântul bate din spate și duce cu el mirosul de oameni și de fân pe care îl avem pe platforma mașinii.

Sydney se ridică în picioare, urmat de Askania Nova și de mânzul Halle. Se scutură de zăpadă, dar au mișcări lente. Fornăie domol, ca pentru a-și face cunoscută prezența. Le răspund.

— Suntem noi. Suntem doar noi.

Se îndreaptă încet spre mine, spre fânul pe care-l râvnesc, iar acum în sfârșit reușesc să-i văd cum trebuie. Frigul i-a afectat, în special pe Sydney,

care are degerături mari de-a lungul picioarelor și sub abdomen, asemenea unui animal râios din fundul curții.

Nu s-au ridicat încă toți caii. Dar în curând se vor desprinde de pe suprafața albă a zăpezii și vor deveni animale vii.

— Așa, bine, le spun încet. Acum veți primi niște mâncare. Mă întorc spre Jochi.

— Trebuie să scoatem fânul.

— Dar Karin, spune el.

— Da?

— Paris nu-i aici. Nici Woburn.

— Ba da, îl contrazic eu. Poate că zac întinși pe jos.

Trebuie să fie aici. Și ei trebuie să fie în preajma hergheliei lor. Membrii unui harem stau întotdeauna împreună și au grijă unii de alții.

În timp ce Jochi descarcă fânul pentru cai, eu mă plimb în jurul lor. Cercetez cu privirea culmile care împrejmuiesc valea. Un gât, un cap, o ureche, ceva ce poate ieși din zăpadă, ca un semn.

Dar nu găsesc nimic, zăpada este o suprafață neîntreruptă, ca o foaie de desen mare și incomensurabilă.

Dau un ocol într-un cerc și mai mare. Jochi a scos nutrețul și acum începe și el să meargă de jur împrejur. Dăm târcoale, tot mai departe de cai, și unul față de celălalt.

Văd o urmă de iepure, o broderie de gheare aproape invizibilă în tot albul acela, peste zăpadă: urme de păsări. Dar nu zăresc nici o urmă de copite de cai, nici o urmă mai adâncă.

Apoi îl aud pe Jochi strigând.

— Karin!

Alerg spre el. În unele locuri zăpada este adâncă. Mi se afundă picioarele în nămeți. Îmi pierd suflul, inima îmi bate și simt cum îmi arde grumazul.

Îl văd pe Jochi aplecându-se, stând ghemuit. Apoi începe să sape cu mâinile, scurmând în zăpadă ca un câine.

Ajung lângă el și mă las pe vine. Frigul îmi pătrunde în mănuși și mă ustură. Dar continuăm să săpăm.

Este Woburn.

Trăiește.

Ochii mânzului sunt pe jumătate deschiși, dar are privirea rătăcită. Îmi scot mănușa și îl pipăi pe abdomen. Încă se simte căldură acolo.

Săpăm până îl scoatem complet. Jochi aleargă și aduce mai mult fân și-l lipește de botul mânzului. Îl adulmecă și apoi îl mănâncă.

Jochi aduce mașina până acolo. Reușim să-l punem pe Woburn în picioare, dar ezită. Îi susțin spatele. Sub blana moale și groasă de iarnă, este doar piele și os. Simt brusc mirosul puternic de cal care străpunge stratul fin de zăpadă.

— Va fi bine, șoptesc tot timpul. Totul va fi bine, va fi bine.

Îl împingem pe Woburn în sus pe platforma de încărcare. Acolo se prăbușește. Apoi îl acoperim cu pături și prelate și ne întoarcem la stația de lucru.

Când ajungem în tabără, nu-l putem ridica. Este adormit pe jumătate, alternând între starea de conștiență și cea de inconștiență. Agi, Mathias și alți câțiva se îndreaptă spre noi. Îl aşază pe Woburn pe o prelată atașată pe bețe și îl duc în bucătărie.

Ce înseamnă să duci un cal sălbatic în casa oamenilor… Dar încerc să nu mă gândesc la ceea ce facem. Și nici la cât de nefirească este intervenția noastră.

Jochi mă privește tot timpul.

— Nu erau pregătiți, spune el.

— Caii vor fi în regulă, zic eu.

— I-am eliberat prea devreme. Vocea îi e ternă.

— Totul ar fi fost bine de n-ar fi venit furtuna.

— Iarna se instalează cu furtuni. Ar fi trebuit să mai așteptăm un an. Ar fi trebui să le mai acordăm unul. Au așteptat de o sută de ani să fie liberi, cu siguranță ar mai fi rezistat încă unul în plus.

— Ce ți-am spus eu? îi zic. Acum îmi poți spune: „Ce ți-am spus eu?“ Dar noi nu știm dacă a fost prea devreme. Asta s-ar fi putut întâmpla și anul viitor. Și se poate întâmpla din nou.

Văd că vrea să mai spună ceva, că este în continuare supărat. Dar Woburn scoate un scâncet slab și amândoi ne aplecăm deasupra lui.

Orele trec. Woburn dispare, revine, dispare. Încet, îl simt că se încălzește. Încercăm să-i dăm apă. Nu vrea să bea. Își întoarce capul într-o parte.

Eu moțăi pe podea lângă mânz pe măsură ce trec orele. Nici măcar nu ies afară ca să fumez. Îi ascult respirația rapidă și încordată. Mă încumet să-mi întind mâna spre el. Îl mângâi ușor pe blană.

— Hai, hai, hai!

Trebuie să-l hidratez. Dar nu știu cum. Nu am nici cateter, nici sondă. Aceasta nu este o clinică, nu m-am gândit niciodată că aveam să-i tratăm de parcă ar fi cai domestici.

Dacă îi scade febra, va putea să bea din nou. Trebuie să-l încălzim și să-l menținem cald. Sper că asta este tot ceea ce este necesar.

Încerc să-l fac să bea. Înghite puțină apă.

Cred că îl ajută.

Mathias ajunge devreme în dimineața următoare. Eu nu prea am dormit.

— Poftim, îmi zice el și îmi întinde o ceașcă de cafea. Am dat din cap în semn că nu.

— Aș prefera să o iau într-un termos.

— Ieși din nou afară? mă întreabă el, punând ceașca pe masă. Vrei să mergi să-l cauți pe Paris?

— Da… dar nu știu dacă pot să-l părăsesc pe Woburn.

El ezită.

— Sunt eu aici, spune el.

— Da?

— Pot să am eu grijă de el.

Eu scutur din cap.

— Nu cred că e o idee prea bună.

El își ridică mâna, se scarpină în cap în timp ce se gândește.

— Trebuie să reușesc, spune el serios. Spune-mi doar ce trebuie să fac și apoi o să mă descurc.

Își îndreaptă spatele și mă privește cu o seriozitate neobișnuită. Da, trebuie să fie capabil să o facă.

— Mânzul trebuie să bea, îi spun eu. Încearcă să-i dai apă.

Ochii lui străluceau.

— Voi încerca.

— Nu încerca. *Trebuie* să-l faci să bea apă.

Acum pare foarte încrezător în forțele lui.

— Stai calmă. Mă descurc eu. Își ridică din nou ceașca de cafea. Și acum o să-ți torn cafeaua asta într-un termos. Arăți de parcă ai avea nevoie de cofeină.

— Bine, îi spun eu. Mulțumesc.

— Cu plăcere, Karin. Acum porniți la drum.

Deschide un dulap și caută un termos.

— Mathias, îi zic.
— Da? se oprește în mișcare.
— N-am știut că acești cai au devenit atât de importanți pentru tine.
— Mi-am dat și eu seama, zice el. Că ai crezut că sunt aici doar pentru distracție.
— Nu doar pentru distracție ai venit, zic eu.
— Nu, din cauza drogurilor, spune el. Ca să mă îndepărtez de droguri.
— Da? De aceea ai venit cu mine?
— Da, dar nu acela este și motivul pentru care am rămas.
— Eu am crezut că ți se pare complet inutil ce fac eu, îi zic și în clipa aceea mi se pune un nod în gât.
Lipsit de sens. Poate că este inutil într-adevăr.
— Ce? spune.
— Că e o nebunie să-ți pui toată viața în așteptare, să pariezi totul, atât bani, cât și muncă, pentru a salva niște cai.
— Nu ți-ai pus viața în așteptare, spune el. Viața ta este aici, acum. Înțelegi ce vreau să spun, nu?
— Nu.
— Ce rost are salvarea calului przewalski? Vorbesc tare, pe un ton aproape tăios. Caii takhi sunt una dintre cele zece milioane de specii de pe pământ, o specie care nu contribuie cu nimic. De ce ar trebui să petrecem timp și resurse să salvăm un cal care nu are nici o utilitate?
— Pe mine mă întrebi? îmi zice el zâmbind. De când am fost mic nu mi-ai povestit despre altceva decât despre cai.

Încă o zi petrecută afară. Încă o zi de căutări. Agi pornește într-o direcție, Jochi și cu mine în alta. Am convenit să încercăm să acoperim un areal mare în jurul locului în care am găsit caii.
Eu conduc mai întâi, Jochi se ocupă de binoclu. Dar nu mă pot concentra la condus. Tot timpul mi se năzare că văd o movilă de zăpadă, un dâmb sub care ar putea să fie Paris.
— Acolo? îi spun eu și îi arăt direcția în care să conducă.
Jochi se răsucește, se concentrează, încearcă să vadă unde arăt.
— Nimic, spune el.
Puțin mai târziu îi arăt din nou.
— Ce crezi? Sunt acolo?
— Nu, spune el. Îmi pare rău.

— Atunci acolo! Movila de acolo! Nu este un pic cam ciudată? Își ia binoclul de la ochi și-l lasă în poală.
— Cred că poți să oprești mașina.
— Ce?
— Cred că cel mai bine facem schimb de locuri. O spune fără mânie, fără ironie.
Apoi pune binoclul pe bord, deschide portiera și ocolește mașina. Ezit, îmi scot centura de siguranță și fac ceea ce spune el.
Încep să mă liniștesc când scrutez eu peisajul și când țin eu binoclul.
Deși nu ajută nici asta, deoarece Paris a dispărut.
Și în ziua aceasta mergem cu mașina până se întunecă. În drum spre casă ne oprim la cai. Nu s-au mutat de lângă fân. Le lăsăm și mai mult fân, în speranța că vor rămâne în același loc încă o zi.
— Trebuie să ne întoarcem la ei mâine, spun eu.
— Cum rămâne cu Paris? mă întreabă Jochi.
— Trebuie să o căutăm și pe ea.
— Dar crezi că…
— Trebuie să o căutăm.
— Dacă nu este împreună cu herghelia, asta înseamnă că…
Mă întorc brusc spre el:
— Nu crezi că ar trebui să o mai căutăm?
El stă cu ochii pironiți asupra zăpezii din fața noastră, ținându-și mâinile pe volan și conduce calm și concentrat.
— Ar fi trebuit să fie cu herghelia. Dacă ar fi în viață ar fi alături de turmă. Nici o iapă nu trăiește singură.
— Poate că s-a pierdut de ei.
— Karin…
Nu-i răspund, dar îmi las binoclul în poală. Oricum este prea întuneric să mai vedem ceva.
Conducem înapoi în tăcere. Încă o noapte în care vin acasă înghețată și cu corpul amorțit din cauza orelor petrecute în mașină.
Dar în această seară Mathias mă întâmpină pe scări. Își întinde mâinile spre mine, așa cum făcea când era mic.
— Îmi pare rău, Karin, spune el încet.
— Ce este? Ce vrei să spui?
— Îmi cer iertare. Nu l-am putut salva pe Woburn.

EVA

N-am mai vorbit despre a rămâne acolo sau a pleca. În schimb, am vorbit despre iarnă, despre întuneric, despre ploaie. Dar mai ales despre copilul care creștea și despre primăvară.

Primăvară… *primăvară*, devenise un cuvânt care îmi răsuna în minte. Nu trebuia decât să trecem peste această iarnă, peste sarcină, și să menținem o alimentație bogată pentru animalele noastre, pentru ca noi să avem suficientă mâncare la rândul nostru.

Primăvara, vara și toamna sunt anotimpurile schimbării. Iarna este anotimpul stagnării. Iarna aceasta a fost mai liniștită decât iernile precedente. Ploua, se întuneca, precipitațiile erau mai reci, iar într-o dimineață ne-am trezit că pământul înghețase și că pe preșuri se așternuse o pojghiță subțire de gheață. În timpul zilei a căzut lapoviță, apoi spre seară s-a transformat din nou în ploaie. A mai dat și înghețul de câteva ori, dar pojghița de gheață nu a fost niciodată albă complet.

Noi ne-am vârât în bârlogul nostru. Stăteam cât se poate de mult în casă, aproape de soba din bucătărie, care era cea mai lacomă dintre noi și trebuia să o alimentăm constant. Nu mai avuseserăm niciodată o iarnă fără electricitate și mă trezeam și mă culcam cu gândul la căldură, iar lemnele însemnau o muncă asiduă, pentru că adunam și stivuiam lemne încă umede de-a lungul pereților și în grajd. Lemnul abia se usca puțin și îl aruncam deja în cuptor, iar astfel încălzirea ne solicita toate forțele. Dacă focul din sobă se oprea, casa devenea de nelocuit. Acum mi-aș fi dat și o mână doar ca să am electricitate.

Natura pe durata iernii este neschimbată, totul este uniform, și gri, și maro, nimic nu crește, nimic nu surprinde. Singura care s-a schimbat în această iarnă a fost Louise. Se vedea cum îi crește burta de la o zi la alta. Fiecare celulă se diviza, apoi acele două celule se divizau la rândul lor și schimbarea aceasta invizibilă din interior, devenea de la un minut la altul vizibilă la exterior. I se formase o linie arcuită pe burtă care se evidenția mai ales seara. Corpul ei devenise ca al meu atunci când îmi relaxam burta sau când o umflam cu aer. Încă mai puteam să dau impresia că sunt

însărcinată. Isa avusese în mine un cocon care nu s-a retras niciodată complet. Când mă priveam în oglindă, îmi sugeam inconștient burta, așa cum fac mereu, forțându-mi corpul să capete contururi care nu-i aparțin. Abdomenul femeii este de fapt o linie curbă, nu o linie dreaptă.

După ce a început să-i crească burta, procesul s-a accelerat. În scurt timp, Louise a devenit rotundă; se îmbrăca în haine moi, iar toate unghiurile ascuțite ale corpului dispăruseră, obrajii erau mai pufoși, brațele mai groase și un strat subțire de grăsime i s-a depus peste tot: se pregătea pentru ce avea să urmeze. Nu a acceptat să mănânce mai multă mâncare decât noi, dar devora ca un lup tot ceea ce primea. Îmi amintesc cum m-am simțit eu când am fost gravidă cu Isa. Atunci am început să privesc mâncarea în alt mod, observând detaliile, cum ar fi textura și mirosurile. Trebuia să mănânc ceva înainte să mă scol dimineața; mă lua amețeala dacă nu mâncam pachețelul pe care îl pregătisem din seara precedentă. Mă trezeam inclusiv noaptea să mănânc. Pe vremea aceea era încă posibil să faci rost de banane.

Mâncam încontinuu fructul acela dulce și puțin grețos, cred că în jur de patru pe zi, și țineam cel puțin una pe noptieră și uneori molfăiam din ea pe întuneric. Îmi amintesc că aveam nevoie de mâncare. Doctorul mi-a spus că am nevoie de ea. Nu m-am îngrășat mai mult decât era normal, dar sarcina îmi consuma toate caloriile.

Louise ar fi trebuit să mănânce mai mult, am încercat să-i dau o parte din mâncarea mea, mai aveam câteva legume și eram dispusă să renunț cu plăcere la porția mea. Dar ea mereu mi le împingea înapoi peste masă.

Și mișcările ei s-au schimbat. Au devenit mai moi, mai lente, aproape leneșe. Era echilibrată, m-am gândit eu. Fără să știe și-a schimbat ritmul de dragul bebelușului, pentru ca acesta să stea mai liniștit acolo înăuntru. Îmi imaginez că trebuie să se simtă mai în siguranță sub o inimă care bate încetișor, decât să asculte un corp mereu în alertă. Parcă ar fi știut-o, parcă ar fi înflorit în corpul ei de gravidă și ar fi reușit să înțeleagă această stare. Eu nu mă simțisem niciodată așa. Durata sarcinii și perioada care a urmat s-au caracterizat în primul rând prin incertitudine. Mi se întâmpla uneori să-mi doresc încă un copil, doar ca să am șansa de-a simți că știu ce fac.

Într-o zi, imediat după Crăciun, am ieșit la caii sălbatici. Obișnuiam să mă uit la toate animalele în fiecare zi, dar deja trecuseră câteva zile de când fusesem ultima dată la ei. Plouase atât de intens, încât nu făcusem altceva decât ceea ce era absolut necesar afară. Și ploaia nu dădea semne să se

domolească. Picăturile izvorau din cer de parcă cineva ar fi stat acolo sus, fugărindu-le spre noi, dar pe Nike și Puma nu-i deranja. Blana lor de iarnă era groasă, picăturile de ploaie se scurgeau de pe ea, iar caii stăteau cu capetele înclinate spre pământ și rumegau.

Cele câteva nopți de îngheț nu distruseseră toată iarba și pe alocuri mai era iarbă verde, dar umedă, de parcă o peliculă subțire și cenușie ar fi fost întinsă peste peisaj. Fără hrană, m-am gândit eu, trebuiau să se descurce cu aceste mici smocuri, dar asta ar fi fost aproape imposibil.

M-am dus până la gard. Puma stătea cel mai aproape de mine, Nike la câțiva metri distanță, iar eu îi vedeam din profil. Poate tocmai scurtul interval în care nu venisem la ei a fost cel care m-a făcut să observ schimbarea. Deveniseră îngrozitor de slabi.

Mânzul a crescut, nu prea mai bea lapte, dar depindea complet de iarbă ca să supraviețuiască. Dar nu se sătura cu ceea ce găsea. Nici Puma, nici Nike nu mâncau pe săturate și în curând aveau să fie doar piele și os. Rezervele pe care le acumulaseră în această vară trebuiau să dureze încă multe luni de acum înainte.

Am făcut stânga-mprejur spre fermă și m-am dus direct la hambar și la baloturile de fân care stăteau acolo.

Nu le-am spus nimic fetelor despre hrănirea cailor. Nu trebuia să mă justific față de nimeni, m-am gândit, nu datorez nimănui nici o explicație, deoarece caii ne-ar putea prinde bine, poate i-aș putea determina să tragă plugul la primăvară, s-a spus că nu pot fi îmblânziți, dar eu tot aș putea să încerc, sigur exista un motiv pentru a-i păstra aici, pentru ca ei să aibă o utilitate pentru noi.

Crezusem că pot să ascund faptul că îi hrăneam, dar a treia oară când le-am dus fân, dintr-odată a apărut Isa în fața mea.

Nu a spus nimic la început, nici măcar nu m-a salutat. Doar m-a privit cu ochi mijiți. Am continuat să scot fân. Dacă nu zicea nimic, atunci nici eu nu voi spune nimic. Nu a trebuit să-i explic, avea doar paisprezece ani, până la urmă probabil că nu a mai suportat tăcerea.

— De cât timp faci asta? m-a întrebat.

— Nu le dau mult, i-am spus.

— Am crezut că ideea este să-i lași să se descurce singuri. De aceea îi lăsăm să trăiască, pentru că se descurcă singuri.

— Dar nu se descurcă.

— Nu?
— Nu.
— Mi s-a părut mie că fânul se consumă mult mai repede ca înainte. Vocea ei tremura slab, de parcă s-ar fi străduit din răsputeri să o mențină calmă.
I s-a părut ei… Oare începuse să țină evidența hranei pe care o aveam? Câtă mâncare aveam?
— Așa ți s-a părut, i-am răspuns.
— Știu câtă avem, mamă. Nu ești singura care ține totul sub control pe aici. Eu țin inclusiv evidența apei pe care o avem în fântână.
— A apei, am pufnit. Fântâna nu va seca niciodată. Cel puțin nu cât plouă așa ca acum.
— Nu anul acesta, a spus ea. Dar acum doi ani, când totul a fost atât de uscat, voi, adulții, ați vorbit despre dispariția apei din pânza freatică. Îți aduci aminte de asta?
— Așa e, i-am spus. Evident că-mi amintesc asta.
Privirea ei a devenit mai tăioasă.
— Ai uitat deja. Habar n-ai, a zis ea încet.
— Ce-ai spus?
— Și acum le dai fân cailor. Fânul pe care ar fi trebuit să-l dai lui Măr și lui Micro.
— Trebuie să ai încredere în puterea mea de a lua decizii, am spus. Mai avem mult fân.
— Nu. Avem suficient ca să hrănim patru animale mari în timpul iernii. Nu șase. Am făcut deja calculul.
— Ai făcut calculul? Am simțit că mi se accelerează respirația. Ce este asta, de fapt?
Mă punea la încercare. Trebuia să-i dau socoteală pentru ceva? Pentru un copil?
— M-am gândit să scap de Micro, am spus brusc, fără să mă gândesc la asta.
— Ce?
— Este bătrână. Dă puțin lapte. Și s-ar putea să avem nevoie de carne.
— Nu!
— Atunci vor fi mai puține animale de hrănit.
— Ai de gând să hrănești caii, dar vrei să o sacrifici pe Micro?

Avea ochii mari și pupilele dilatate. Am observat că îi tremură buza de jos. Așa îi tremura ei buza de jos când era supărată, încă de când avea trei ani. Într-un fel, m-am bucurat să văd că este ea însăși din nou.

— Putem să tăiem și un vițel, i-am spus. Are carnea mai bună. Și atunci ne rămân doar patru animale, patru, exact cum ai spus.

— Nu, a repetat ea. Nu cred că poți să faci asta.

A tras aer adânc în piept, evident că se gândea la asta, și-a îndreptat gâtul și s-a uitat la mine cu o expresie care îmi zicea că într-adevăr încerca să-și rețină lacrimile.

— Dar este mai bine să tai un vițel decât pe Micro, dacă vrei să sacrifici un animal. Viţeii nu dau lapte.

Vocea ei era fragilă și ea era încă o copilă, ascunzându-se doar în spatele unei măști de om adult. Atunci am făcut un pas înspre ea.

— Fata mea, am spus. Nu trebuie să sacrificăm nici un animal încă. Este bine că ții evidența, dar trebuie să mă crezi când îți spun că totul este bine.

Mi-a întors spatele.

— Nu sunt fata ta, nu înțelegi? Nu mai sunt fata ta.

— Isa…

Am crezut că o să țipe, că o să urle sau că cel puțin o să fie ironică. Dar ea pur și simplu s-a uitat mirată la mine. Buza de jos nu-i mai tremura și în ochii ei se citea ceva ce nu mai văzusem până acum.

— Dacă lăsăm caii să moară, i-am spus, toată munca depusă pentru refacerea speciei ar fi în zadar.

— Crezi că ei ar fi făcut același lucru pentru tine? Crezi că ar fi renunțat la mâncarea lor ca să te hrănească pe tine?

— Isa, nu poți gândi așa.

— Nu poți tu să comanzi ce să cred eu.

Am înfipt furca în pământ, tremurând brusc.

— Dintre toate animalele sălbatice pe care le-am avut, ne-au rămas doar acești doi cai, am spus, străduindu-mă din răsputeri să vorbesc calm. Și bineînțeles că ei nu și-ar lua de la gură ca să ne hrănească pe noi. Bineînțeles că n-ar face asta pentru că sunt cai, nu oameni. Dar dacă eu sacrific viața acestor cai doar ca să am eu ce mânca, atunci nici eu nu sunt altceva decât un animal. Înțelegi tu? Atunci și noi vom fi doar animale?

— Da, a zis ea. Tocmai asta și suntem. Ești idioată de nu pricepi?

„Ești idioată de nu pricepi" – iată-l din nou pe copilul din ea.

— Atunci asta sunt, o idioată, i-am zis.

Am ridicat din nou furca, m-am întors spre cai și le-am mai aruncat încă puțin fân peste gard.

— O vom tăia pe Micro. Dar mai putem aștepta puțin, am spus. Ne mai descurcăm încă câteva săptămâni. Și atunci ai timp să-ți iei rămas-bun de la ea.

— Eu nu de timp am nevoie, mamă! Ci de lapte.

Isa n-a mai suflat nici o vorbă despre Micro în zilele următoare. Nici un cuvânt despre fânul care se consuma prea repede și nici despre conversația noastră. Vorbea foarte puțin cu mine. Am crezut că este o nouă strategie. Una dintre noile ei strategii adolescentine: ironia, înlocuită de tăcere.

Cu Louise se comporta și mai frumos decât înainte. Le vedeam aproape mereu împreună, râzând de ceva sau absorbite într-o conversație, iar Isa tot mai des își punea mâna pe burta Louisei, simțind cum crește bebelușul înăuntru, ghicind dacă este un picior, poate un braț, o mână micuță sau un umăr. Râdea când bebelușul dădea brusc din piciorușe și îi zâmbea tandru când se răsucea.

Mi-am amintit că mie nu mi-a plăcut cum oamenii voiau să mă atingă când eram gravidă, și nu mi-a plăcut că burta mea, care înainte fusese doar a mea, s-a transformat brusc în proprietate publică, și a încetat să-mi mai aparțină, să fie ceva numai al meu, personal, de parcă bebelușul s-ar fi născut deja. În cazul Louisei sigur era altfel, pentru că ei îi plăcea să punem mâna pe burta ei și ne spunea că este bine deoarece bebelușul era și al nostru.

Chiar dacă Isa nu a suflat o vorbă despre Micro, am amânat sacrificarea animalului. Conversația dintre noi parcă nici nu a avut loc, iar eu nu am mai spus nimic despre tăierea ei. Am continuat să mulgem vacile în fiecare zi, am continuat să facem brânză și unt din lapte, am continuat să le hrănim pe toate patru și să curățăm bălegarul din grajd. Am raționalizat hrana, le-am dat tuturor animalelor ceva mai puțin în fiecare zi. Încă nu s-a observat nici o pierdere vizibilă în greutate, iar vacile dădeau la fel de mult lapte ca înainte și mi s-a părut că totul merge bine. Și dacă primăvara venea mai devreme, m-am gândit, dacă iarba va încolți devreme, atunci totul avea să fie în regulă. Puteam să le păstrăm pe toate cele șase animale.

Dar înainte de asta, trebuia să trecem peste zile cenușii, peste săptămâni întregi în care ploua cu găleata, fără încetare. *Ploaie, ploaie, ploaie, du-te în*

câmpie, soare, soare, soare vino către mine[10], îi cântam Isei când era mică. Acum nu mai aveam pentru cine să cânt, dar în curând avea să se nască bebelușul și el avea să ne aducă soarele și primăvara.

10. Cântec norvegian pentru copii.

KARIN

Mathias se ține după mine. Indiferent în ce cameră sunt, vine după mine.

Am ieșit să fumez, dar nici acolo nu scap. Se ține scai după mine. Îi tremură mâna când își aprinde țigara. Flacăra brichetei îi luminează fața.

— Îmi pare rău, Karin, îmi pare rău.

— N-a fost vina ta, zic eu.

— N-am reușit să-l hidratez suficient. N-am insistat îndeajuns de mult.

— N-a fost vina ta, îi repet. Este vina mea. N-ar fi trebuit să-l las în grija ta.

— Dar de fapt asta spui. Că a fost vina mea, zice el cu vocea tremurândă.

— Nu, îi răspund. Nu asta am spus.

Îmi sting țigara. Mathias este doar începător și n-ar fi trebuit să-l las pe Woburn pe mâinile lui. A fost ca și cum aș fi lăsat un bebeluș în grija unui copil de cinci ani. Evident că lucrurile nu aveau cum să meargă bine. Nu aveau cum să meargă bine și eu eram conștientă de asta.

— Eu sunt veterinarul, îi spun. Era răspunderea mea să am grijă de el.

— I-am ținut capul, spune Mathias. Capul lui a fost în mâinile mele. La început respira accelerat. Șuierător. De parcă ar fi respirat în partea superioară a plămânilor. Apoi din ce în ce mai încet. El se întoarce din nou spre mine și mă întreabă: Crezi că a suferit? Crezi că i-a fost frică?

— A fost frumos că ai stat lângă el, îi spun.

— Chiar înainte de a muri, continuă Mathias, am crezut că se face mai bine. Dintr-odată a început să se miște atât de mult!

— Nu te mai gândi la asta. Nu mai putem face nimic.

— Dar mânzul s-a mișcat! De parcă s-ar fi zbătut cumva.

— Acelea sunt crampele prevestitoare de moarte, îi spun.

— Ce?

— Probabil crampele morții l-au făcut să zbată așa. Nu ești primul care a interpretat greșit semnele.

Mathias stă complet nemișcat, cu capul aplecat și nu-i văd fața. Strânge cu putere țigara, dar nu trage nici măcar un fum. Scrumul devine din ce în ce mai lung, asemănător cu partea superioară a unei plante de papură înainte

de-a se desprinde și de-a cădea. La atingerea solului, papura se dezintegrează și se transformă în praf.

— Cred că ar trebui să te culci acum, îi zic. Ți-ar prinde bine o noapte de somn odihnitor.

Dă din cap, dar nu dă semne că ar vrea să plece.

— Mathias?

În cele din urmă se uită la mine, cu ochi mari și negri.

— Nu pot să am grijă de nimeni, știi? Nu pot să am grijă nici măcar de o singură ființă.

— Mathias, haide! Mă privește rugător. Vrea ceva de la mine. Nu tu ești cel care nu reușește să aibă grijă de ființele vii. Eu sunt aceea. Eu eram responsabilă pentru Woburn. Ai avut grijă de el, îi spun. Ți-ai dat toată silința.

— Poate dacă ai fi fost aici…

— Nu-i sigur că aș fi putut face ceva… Poate că l-am găsit prea târziu.

— Dar …

M-am ridicat.

— Trebuie să luăm cina acum.

Dă din cap aprobator și înghite în sec. Intru fără să mai zic nimic. Am spus că nu a fost vina lui, nu știu ce aș mai putea adăuga, ce ar mai vrea să audă.

A doua zi dimineață, Jochi și cu mine îl punem pe Woburn înapoi pe platforma mașinii. N-am forță să conduc și îi dau cheile lui Jochi. Se urcă la volan și pornește motorul.

— Unde vrei să mergem?

— Nu știu. Înghit în sec. Doar condu. Îl putem lăsa oriunde.

Mânjii mor, în fiecare iarnă se întâmplă ca mânjii să moară înghețați. Face parte din ciclul vieții. Woburn ar fi murit oricum. Îmi spun asta în mod repetat. Woburn ar fi murit oricum. Nu a fost nici vina lui Mathias, nici a mea.

Jochi bagă mașina în viteză și demarează. Urmăm calea spre interiorul ținutului, spre ochiurile de apă. Mașina nu întâmpină rezistență. Pe pământ sunt urme de roți. Zăpada care a căzut în timpul furtunii s-a topit aproape complet. Nu știu unde a dispărut. Poate a fost viscolită, poate s-a adunat în nămeți sau s-a evaporat. Sau poate stepele mănâncă pur și simplu zăpadă. Mănâncă zăpadă, la fel cum mănâncă și ființe vii.

Chiar înainte de a ajunge la izvoare, Jochi schimbă într-o treaptă de viteză inferioară și virează brusc spre nord.

— Cred că ar fi bine să evităm apa, spune el.

— Oricum ochiurile acelea de apă sunt înghețate, îi zic eu.

— Da… dar oricum. Pentru orice eventualitate.

Inutil, complet inutil. Leșul nu va rămâne acolo îndeajuns de mult timp încât să constituie un pericol de a contamina apa. Peste tot sunt animale și păsări flămânde care sunt gata să se năpustească la carnea lui. Peste tot pe stepe dai peste carcase pe jumătate mâncate.

Jochi conduce înspre trecătoarea dintre cele două vârfuri înalte, locul unde caii au stat deseori în această vară. Acolo se oprește.

Tragem de pe platformă prelata în care e așezat Woburn.

Mânzul cade pe pământ cu o bufnitură.

Împreună dăm jos prelata de pe el, și o tragem înspre noi. Prelata rămâne lângă Woburn. O folie mare de culoare verde camuflaj. Ne postăm la capetele ei și o împăturim de două ori. În forma asta nu o putem ridica.

O mai îndoim o dată. Și încă o dată. Nici unul din noi nu ezită.

Ne întâlnim în mijloc, împăturind folia la dungă. Nu se aude nimic altceva decât foșnetul prelatei de plastic. Această împăturire este ca un mic ritual, singurul ritual de moarte de care beneficiază un cal pe aceste tărâmuri.

Într-un final, nu o mai putem plia.

Jochi așază prelata în remorcă. Apoi se răsucește spre cal. Stăm unul lângă celălalt, având doar o jumătate de metru între noi.

Woburn zace cu capul într-un unghi ciudat, cu ochii pe jumătate dați peste cap. Nu vreau să mă uit la el, dar nu mă pot abține. Acum că în trupul lui nu mai este viață este ca și cum mânzul ar fi slăbit. Doar oase și o peliculă de piele. Animalelor necrofage nu prea le rămâne ce mânca din el.

Micul Woburn, micuțul și frumosul Woburn!

Îmi mijesc ochii, în momentul în care Jochi îmi pune o mână pe umăr.

— Ești bine, Karin?

Ești bine? Ești bine? Întotdeauna aceeași întrebare. Glasul lui domol îmi merge la inimă.

Încerc să-i răspund și să-i zâmbesc frumos, dar am vocea gâtuită.

— Sunt bine, izbutesc eu să îngaim într-un târziu.

Se întoarce cu fața spre mine și mă mângâie pe obraz.

— Karin?

Îmi întorc privirea într-o parte. Dar oricum nu pot să scap de tot din prinsoarea lui. El nu își ia mâna de pe umărul meu. Se mișcă puțin, mănușa lui scârțâie pe materialul gecii de puf. În ciuda straturilor de puf, ale mănușii și jachetei, îi simt degetele adânc acolo, simt cum se ține de mine.

Brusc îmi doresc să nu-și ia mâna de acolo. Vreau să mă țină în brațe, astfel încât să mă pot sprijini de el, doar să mă sprijin de el puțin.

Și acum o face, acum mă atrage ușor lângă el. Amândoi suntem înfofoliți, cu jachete matlasate și pantaloni căptușiți, cu căciuli groase de blană cu clapete și mănuși pentru expediții polare. Fețele noastre sunt singurele părți expuse ale corpului. Îi simt nasul pe obrazul meu și este rece ca gheața, ca al unui câine. Când îl îmbrățișez, îi strâng căciula în palme, dar eu știu că dincolo de căciulă este el.

El mă strânge în brațe și eu îl strâng în brațe. Nodul din gât îmi dispare. Fața lui este atât de aproape.

Ce se întâmplă acum?

Nu ar trebui să se întâmple nimic. Nu ar trebui să se întâmple nimic.

Îi dau drumul brusc. Cred că și el îmi dă drumul concomitent.

— Mergem înapoi? mă întreabă el.

Nu vorbim deloc pe durata întregii zile. El trebăluiește pe afară, nu știu exact la ce. Eu am multe de făcut în birou.

Se duce devreme la culcare, dar nu-mi spune noapte bună.

Și eu închid ușa camerei mele, dar nu o încui, doar stau pe pat. Îmbrățișarea lui a lăsat o urmă de geacă matlasată și obraz rece pe care o simt pe trup.

Adună-te, Karin!

Geacă, mănuși, un obraz rece. Brațele mele care îl prind pe Jochi. Îmbrățișarea devine mai mult decât o îmbrățișare, hainele dispar, îi simt mâinile lui pe spatele meu, pe fese și coapse, buzele lui pe sânii mei, gura mea pe organul său.

A fost doar o îmbrățișare. El a vrut doar să mă îmbrățișeze. Nu a vrut să spună nimic mai mult prin asta.

Woburn a murit. Paris a dispărut. Trebuie să mă gândesc la cai. Cum pot evita mai multe decese? Asta contează!

Woburn și Paris.

Apoi aud pași afară. Domoli, prudenți.

Într-o clipă devin conștientă de felul în care stau. Corpul mi se crispează. Simt cum transpir. Respirația mi se accelerează.

Nu bate la ușă. Pur și simplu o deschide.

— Salut, spune el.

— Salut, zic eu.

Ar trebui să rămân așezată? Sau ar trebui să mă ridic?

Dacă mă ridic, oare el o s-o ia ca pe o invitație?

Atunci sigur va observa că mi s-a tăiat respirația. Și va vedea cât sunt de îmbujorată.

Stau liniștită și mă dau doar câțiva centimetri mai încolo pe pat, aproape imperceptibil.

Este o invitație. Dar nu trebuie să fie.

Da, o ia ca pe o invitație, pentru că acum se așază lângă mine.

Există coduri, cred; există alte coduri aici decât acasă, există alte modalități de a face acest lucru aici, în Mongolia, decât de unde vin eu?

Nu e asta.

Totul este la fel de simplu. Și la fel de dificil.

Îmi mut mâna. O pun între noi.

Și el își mișcă mâna.

Suntem un bărbat și femeie, o fată și un băiat. Nu avem vârstă. Facem ceea ce fetele și băieții au făcut din toate timpurile.

Își mișcă mâna încă o dată. Mai aproape de mine.

În mine are loc o alunecare de teren, mare și violentă. Mâna mea este acolo, lângă a lui.

Într-un final îmi prinde mâna.

Nu îndrăznesc, nu îndrăznesc, nu îndrăznesc.

Îmi ridică mâna și o duce în dreptul buzelor. Îi simt respirația pe piele, peste firele mici de pe dosul mâinii mele. Apoi își apasă buzele de ea.

Ce pot face buzele lui cu o porțiune atât de inocentă de pe corpul meu!

Mă dezbracă. Îl dezbrac și eu pe el.

Stăm goi unul în fața celuilalt.

E mai frumos decât mine, mai tânăr și mai puternic.

De obicei nu mă gândesc la corpul meu. Sunt puternică și rapidă, subțire, dar nu slabă. Am un corp care cooperează și care nu îmi dă bătăi de cap. Am auzit alte femei de vârsta mea plângându-se de afecțiuni fizice, dureri musculare, de genunchi și de dezechilibre hormonale. Eu nu am avut astfel

de probleme. Eu pur și simplu am funcționat optim. Am funcționat bine și la ferma din Thorenc, unde de multe ori trebuia să car lucruri grele. Am funcționat când am fost însărcinată, am născut fără complicații majore, alăptarea a fost ușoară. Acum, complet goală pe podeaua rece, îmi observ corpul. E prea copt și gravitația a început de mult să-și lase amprenta asupra lui, mai ales acolo unde pielea a început cumva să se lase. Și sânii, care au fost odată peste dimensiunea medie și de care eram mândră, în măsura în care le acordam atenție, observ că și-au pierdut stratul de grăsime, au pierdut tot ceea ce îi făcuse rotunzi și moi; acum nu au mai rămas decât părțile esențiale și mai puțin erotice: glandele mamare și pielea lăsată.

— Ești atât de frumoasă! rostește el. Întotdeauna am crezut că ești frumoasă.

— Frumoasă pentru vârsta mea? îl întreb.

— Doar frumoasă! spune el. De prima dată de când te-am văzut mi s-a părut că ești frumoasă.

Mă mângâie pe abdomen, de-a lungul părții superioare a corpului, ceea ce la cai se numește flanc, dar la oameni nu are nume în limbajul uzual. Mâinile lui sunt ca niște ochi și eu mă văd pe mine prin prisma lui Jochi. Da, sunt frumoasă. Sâni, șolduri, sex, toate au o linie rotunjită, nimic nu este în linii drepte trasate cu o riglă, totul este armonios.

Ne întindem pe pat, este atât de bine, uitasem cât de bine poate să fie. Totul este simplu, eu sunt simplă, sunt doar trup. Singurul lucru care îmi trece prin minte și pe care îl rostesc, nu pentru că aș crede în asta, ci pentru că asta spun oamenii adesea atunci când trăiesc în cea mai simplă versiune a lor: *Dumnezeule! Dumnezeule! Dumnezeule!*

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

12
O captură extrem de mare

Chiar după ziua în care am pierdut mânzul, Wilhelm a început să-și desăvârșească noul plan.

Cu ajutorul celor mai experimentate căpetenii de trib și-a procurat cinci iepe domestice puternice, care deja dădeau lapte. Apoi i-a informat pe nomazi că le va oferi o anumită sumă drept recompensă pentru fiecare mânz capturat.

A plecat din nou la vânătoare cu ei, luând și-o iapă, iar eu am rămas în tabără. M-am făcut și util cât mi-a stat în putere, așezând lucrurile și făcând ordine, așa nici Wilhelm și nici eu nu a mai trebuit să spunem nimic despre lipsa mea de abilități în materie de călărie. Eram doar o povară de care nu avea nevoie nimeni, eram greoi și lent.

Gândurile mele se învârteau neîncetat în jurul primului mânz.

Primului mânz nu i-am dat niciodată un nume, dar în gândurile mele mereu l-am pomenit astfel. Nu puteam să uit cum se simțea părul lui sub degetele mele, sau când i-am ținut capul cald în poală, iar apoi, în timp ce frigul îi înlătura încet semnele vitale, corpul devenea treptat rigid și procesul, ireversibil. Mereu mă întorceam în momentul în care am luat moartea lui asupra mea. Înțelegerea ireversibilității nu a venit imediat, deoarece în căldura corpului mai exista încă speranță, dar a crescut inexorabil odată cu frigul și rigor mortisul.

E noapte, mi-am petrecut ultimul ceas răsfoindu-mi notițele. Ori de câte ori retrăiesc momentele petrecute în Mongolia, sunt obligat să-mi reamintesc și ceea ce am încercat să suprim. Rigiditatea corpului mânzului este unul dintre acestea; nu vreau să-mi amintesc acele momente. Dar când m-am forțat să scriu despre asta, mi-a atras atenția faptul că, deși amintirea respectivă mi se întipărise în minte, ea a rămas totuși în mine tot timpul și ca ceva fizic, ca presiunea pe care am simțit-o în poale, ca o senzație neplăcută în vârful degetelor când îl mângâiam delicat pe coamă. Și

amintirile despre Wilhelm sunt oarecum legate de trup. El încă face parte din mine, chiar și atunci când nu mă gândesc la el și când îmi țin emoțiile în frâu, iar acțiunile noastre sunt prezente în mine și mă întreb dacă nu cumva Flaubert s-a înșelat. E posibil să-ți stăpânești emoțiile și să acționezi impulsiv în continuare, să fii controlat de trup, de ceva fundamental, adânc întipărit în fizicul tău, mai degrabă decât de imboldurile inimii.

Îmi amintesc cât de greu mi-a fost să-mi controlez aceste porniri impulsive, de exemplu atunci când Wilhelm urma să meargă din nou la vânătoare; atunci mă luptam cu dorința de a-l strânge în brațe, dar căpetenia mai în vârstă și oamenii lui erau în jurul nostru și ne priveau în stilul lor caracteristic, impenetrabil, și eu trebuia să mă controlez.

— Ai grijă de tine! i-am spus în franceză, limba îndrăgostiților.

El a încuviințat dând din cap.

— Când ne întoarcem vom aduce și un mânz cu noi.

Era prima noapte în care dormeam singur de când plecaserăm din Sankt-Petersburg, prima noapte, după mult timp, în care nu-l aveam lângă mine, și atunci am observat cât de puternic fusese marcat corpul meu de al lui. Am rămas treaz mult timp, cu ochii larg deschiși. Stăteam cu urechile ciulite, încercând să surprind niște sunete care știam că nu sunt acolo.

Respirația lui, cum se foia în pat. Absența lui a fost intensă. Îmi era dor de el așa cum unui copil îi este dor de mama lui, cum unei soții îi este dor de soțul ei.

Viața mea era aici, cortul era casa mea, râul era sursa mea de hrană, stelele care scăpărau prin țesătura neagră a bolții cerești sub forma unor raze fine erau sursa care îmi lumina mintea. Și acum urma să părăsesc Mongolia.

Dar de ce trebuia să fie așa? Mongolia nu reprezenta și ea un sentiment, ca orice alt loc? Nu am fi putut, Wilhelm și cu mine, să continuăm să trăim astfel pentru totdeauna și să căutăm constant pământuri noi și să descoperim specii necunoscute? Viața noastră nu ar putea să fie o expediție lungă în care eu să fiu companionul lui de călătorie pentru tot restul vieții?

Cu aceste gânduri pline de speranță am adormit, m-am ghemuit ca un urs în bârlogul său.

A doua zi a apărut Wilhelm, dar era atât de ocupat și înflăcărat, încât orice altceva a dispărut pentru o clipă. El și ceilalți vânători s-au întors în

tabăra noastră călare, povestind entuziasmați și râzând, imediat după apusul soarelui. A sărit de pe cal și a venit spre mine cu brațele deschise.

— O captură reușită. Și totul într-o singură zi!

A trebuit să întind felinarul pentru a vedea noul mânz. Era mai mare decât primul, își smucea capul în spate, necheza vioi și adulmeca aerul cu nările dilatate.

— A parcurs tot drumul singur, a spus Wilhelm. Nu s-a culcat la pământ nici măcar o dată.

L-a privit cu mândrie, de parcă ar fi fost un tânăr fiu care a avut recent o realizare sportivă majoră.

Wilhelm a condus mânzul în padoc și l-a lăsat liber.

Apoi mi-a făcut semn cu capul.

— Vino!

Într-un padoc adiacent aduseserăm o iapă care și-a pierdut mânzul la naștere. Mânzul a descoperit-o repede și s-a dus la gard. Iapa a reacționat puțin mai lent, dar în scurt timp s-a apropiat și ea. Acesta era momentul decisiv. Dacă și ea manifesta interes pentru mânz, mai exista speranță.

Și pe bună dreptate, iapa era calmă și s-a dus până la el și l-a adulmecat.

Le-am acordat puțin timp să se cunoască, apoi, după câteva ore, am deschis poarta dintre cele două padocuri. Mânzul s-a dus direct la iapă, convins fiind deja că este *a lui*. Ea s-a uitat puțin la el, deoarece nu părea să fi fost tocmai mânzul ei – poate că la asta s-a și gândit iapa atunci –, dar apoi l-a lăsat să se apropie de ugerul ei. Mânzul ei murise, iar eu știu cazuri de iepe care de disperare au încercat să răpească mânjii altora. Poate că și această iapă era una dintre cele care își doreau cu adevărat și aveau nevoie să fie mame.

În primele douăsprezece ore de la această unire dintre iapă și mânz, i-am monitorizat tot timpul, urmărind cele mai mici schimbări în comportamentul mânzului care să reflecte vreo boală sau intoleranță la lapte. Dar mânzul a rămas la fel de vioi ca înainte, alergând spre noua lui mamă în perimetrul padocului, cu coada lui crem fluturând în vânt.

— Funcționează, a spus Wilhelm. Chiar funcționează.

Am încuviințat, dar nu am reușit să zâmbesc, deoarece mânzul îmi aducea aminte de cel precedent, de primul mânz, și mi se părea greșit să mă bucur pentru cel nou.

Wilhelm mi-a dat un ghiont.

— De ce ești atât de serios, Aleksandrovici? Uită-te la el!

Mânzul s-a dus în pas săltat până la capătul padocului, s-a oprit puțin, s-a răsucit, a scuturat din cap și a început să alerge din nou în sens invers, parcă fericit că era acolo, fericit că poate să alerge.

— Da, uită-te la el! am spus, dar nici atunci nu m-a cuprins vreun sentiment plăcut.

În noaptea aceea, Wilhelm a vrut să deschidem o sticlă de votcă pe care o aduseserăm cu noi de la Sankt-Petersburg. A ridicat paharul și a închinat în cinstea mea.

— Îți amintești ce ți-am spus despre subiecții de studiu? a spus el. Nu a murit degeaba primul mânz, deoarece acum știm cum să procedăm.

Mi-am ridicat paharul, dar nu i-am putut întoarce zâmbetul. Pentru prima dată în tot timpul pe care l-am petrecut împreună, sentimentele noastre erau complet opuse: nu înțelegeam cum putea să-i vină atât de ușor să spună asta.

A devenit serios.

— Durerea se va diminua, a spus el. Cu cât reușim să capturăm mai mulți, cu atât expediția va fi mai reușită, iar aceste amintiri vor ocupa un spațiu din ce în ce mai restrâns.

— Înțeleg asta, i-am spus eu, gândindu-mă o clipă dacă se referă la amintirile legate de noi doi.

Am stat în tăcere, incapabil să alung tristețea și, în același timp, dându-mi seama că sunt naiv. Am lucrat cu animale toată viața mea de adult, multe dintre ele au murit, iar eu știam prea bine că pe traseul de la libertate până la grădinile zoologice și menajeriile din Europa existaseră multe cadavre. Cu toate acestea, eu simțeam în continuare greutatea mânzului mort în poale.

— Mișa?

Wilhelm mi-a mângâiat mâna în trecere.

— Ai dreptate, a spus el, mi-am permis să mă dezbar de orice sentimente. Îmi cer iertare. Nu trebuie să uităm mânzul mort. Mi-am ridicat capul și i-am întâlnit privirea. Ești un om bun, a continuat el. Cu cât te cunosc mai bine, cu atât te stimez mai tare. Am nevoie de cineva ca tine. Întotdeauna am avut nevoie de cineva ca tine, dar nu am înțeles asta până când nu ne-am cunoscut.

Vei mai avea nevoie de mine și după aceea? Asta aș fi vrut să-l întreb. Vei mai avea nevoie de mine și mai târziu, după Mongolia? Dar nu am pus niciodată întrebarea, nu pentru că mă temeam de răspunsul pe care aveam să-l primesc, ci pentru că îmi era teamă ca nu cumva să-mi întoarcă și el mie această întrebare.

Uneori timpul se poate mișca încet, la fel de încet cum se deplasează o caravană în nămeți de zăpadă, iar alteori poate fi la fel de rapid ca un cal sălbatic care galopează.

În săptămânile care au urmat, timpul a luat-o la goală.

Wilhelm s-a dus la vânătoare cu nomazii încă de două ori, dar în curând am avut atât de multe de făcut în tabără, încât amândoi am fost nevoiți să rămânem acolo. Căpeteniile acționau foarte eficient pe cont propriu. S-au întors cu un mânz, apoi cu încă unul, iar aceștia s-au atașat rapid de iepele pe care le aleseserăm pentru ei. Am apreciat cu adevărat că Wilhelm nu a mai plecat la vânătoare, ci a rămas cu mine. În cele câteva dăți în care a plecat din tabără mi-a fost foarte dor de el și nu reușeam să mă gândesc la nimic altceva decât la întoarcerea noastră acasă. Dar imediat ce se întorcea și era din nou cu mine, reușeam să nu-mi mai fac griji. Nu am vorbit niciodată despre viitor.

Nomazii s-au dovedit niște oameni foarte competitivi și acum păreau să trateze capturarea cailor ca pe un sport. Reveneau mulțumiți înapoi cu caii și plecau de la noi spre ținuturile lor încă și mai mulțumiți, cu buzunarele doldora de argint, ceai și fâșii de lână. După ce au capturat primii mânji, nu am mai auzit nimic de la ei, apoi au venit din senin și ne-au spus că au mai găsit o herghelie și că depistaseră urmele unei a treia.

Mai mulți băștinași se pare că prinseseră gustul acestei vânători, sau poate că îi interesa câștigul, deoarece grupul de oameni a crescut rapid în număr. Au plecat câteva zile, dar s-au întors cu doi mânji. După aceea au dispărut din nou, de data aceasta au capturat trei, din care doi erau cam de un an, mai puternici și mai vivace, care nu aveau nevoie nici de alăptat și nici de alte îngrijiri speciale.

Noi construiserăm un padoc pentru cai la doar câțiva metri distanță de ușa cortului, și eu mă trezeam din cauza fornăitului și nechezatului lor și dormeam în timp ce copitele lor se auzeau lovind pământul.

În scurt timp am avut mai mulți mânji decât îndrăzniserăm vreodată să visăm și mai mulți decât ne trebuiau de fapt. Nomazii au continuat cu toate

acestea să îi captureze. Wilhelm a încercat politicos să le spună că era de ajuns și că de aici ne descurcam singuri, dar nu s-au dat bătuți până în ziua în care Wilhelm le-a arătat într-o zi cufărul cu panglici de lână și cu argint. Era aproape gol. În cele din urmă au înțeles, căci din fericire a doua zi nu s-au mai întors cu nici o captură nouă.

În noaptea aceea eram amândoi lângă gard. Angajaserăm mai multe ajutoare care au contribuit la munca cu mânjii, iar trei dintre ei tocmai încercau să îi familiarizeze pe cei nou-sosiți cu mamele adoptive.

Wilhelm s-a uitat la cai și a clătinat din cap.

— Am prins prea mulți. Călătoria înapoi va fi complet diferită față de cum am planificat. Numărul de animale… atât mânjii, cât și mamele lor adoptive… Pur și simplu nu-mi dau seama cum vom proceda.

— Dar ce vrei să faci? Este posibil să-i eliberezi din nou pe unii dintre ei? Să le dai drumul?

— Adică am capturat mânji przewalski și tu vrei să le dai drumul?

— Dar ducele de Bedford, care a comandat doar șase cai, ce crezi că va spune despre asta? El ar trebui să fie informat despre situația noastră… Până la cel mai apropiat telegraf este o călătorie mai lungă de o săptămână. Durează prea mult să-l contactezi. Și ar trebui să fim gata de plecare cu mult înaintea toamnei?

El a încuviințat dând din cap.

— Trebuie să pornim cu toți caii.

Am părăsit Kobdo într-o dimineață de iulie.

M-am plimbat încet prin iarba moartă, călcată în picioare în zona în care fusese montat cortul nostru, și am privit mulțimea de cai pe care urma să o luăm cu noi.

Când am plecat din Sankt-Petersburg, expediția era formată doar din noi doi, nimeni nu ne-a observat, nimeni nu avea nici un motiv s-o facă. Acum știam că oriunde am merge, toată lumea își va întoarce privirile spre caravană.

Cei treizeci de mânji nu erau singuri, mulți dintre ei mergeau lângă mamele lor adoptive. Mai mult, anturajul nostru era format din paisprezece cămile, care transportau lucrurile mai grele. În plus, paisprezece dintre nomazii cu care noi făcuserăm cunoștință în ultimele luni (toți ne lăsaseră impresia unor oameni foarte politicoși și de încredere), ne-au însoțit în calitate de păstori, paznici și ajutoare, iar aceștia, desigur că defilau cu

propriii cai superbi de călărie. Tânărul căpitan își asumase acest rol. Se părea că ar fi înțeles în sfârșit care este obiectivul nostru și, chiar dacă nu ne-a învrednicit nici măcar cu un zâmbet, am văzut pe chipul său fericit că acesta era un fel de recunoaștere. Pe lângă caii sălbatici și domestici, mai aveam o serie de animale domestice care ne asigurau hrana în timpul călătoriei: vaci, porci și capre.

În jurul nostru colcăia viața, cu un nechezat, guițat și behăit asurzitoare. Peste tot erau trupuri de animale.

De la doi bărbați la asta! Mi s-a făcut rău și pentru câteva secunde am simțit o fărâmă de speranță încolțind în inima mea. Tot ceea ce noi am creat; dacă am reușit să facem asta, atunci însemna că puteam obține orice?

Am părăsit cercul în care fusese cortul nostru, am stat o secundă în iarbă, simțind solul mongol sub picioarele mele.

Apoi am sărit pe cal și m-am întors spre Wilhelm.

— Ești pregătit? m-a întrebat.

Nu puteam să răspund nimic, dar cred că trebuie să fi văzut cât de emoționat eram, pentru că a venit călărind spre mine, și-a oprit calul chiar lângă al meu și a spus încet, atât de încet încât să aud doar eu, deși ar fi putut să strige în gura mare pentru că nimeni aici nu știa franceză:

— Tu și cu mine, Mișa, suntem invincibili.

— Așa este, i-am spus. Invincibili.

EVA

Ploaia nu se mai oprea. Pica încontinuu, iar sunetul picăturilor a devenit un zgomot de fond agasant pentru toate activitățile și discuțiile noastre.

Apoi, într-o noapte, m-am trezit și am observat că ceva era diferit, mă simțeam dezorientată și am zăcut mult timp în pat încercând să identific ce anume era diferit.

Era liniște.

M-am dus la fereastră și m-am uitat afară. O semilună galbenă atârna deasupra copacilor și cobora încet la orizont. Carul Mare strălucea pe cer. Am vrut să strig de bucurie în noaptea mută. Îmi era imposibil să dorm. Mi-am luat pantofii și m-am îmbrăcat în grabă. Fiecare gest pe care-l făceam producea un sunet puternic și clar. În acele săptămâni în care totul fusese spălat de ploaie, uitasem cu siguranță cât de multe zgomote mici există în lume.

Afară aerul era limpede și blând, ca o noapte de primăvară, chiar dacă era doar februarie. Luna a dispărut complet, bolta s-a întunecat mai tare, și astfel și stelele s-au văzut mai clar.

Cerul nopții era complet diferit față de cum fusese mai demult; acum nici un felinar nu știrbea lumina micilor sori de pe cer. Calea Lactee își merită numele deoarece stelele străluceau atât de puternic și erau atât de numeroase, încât cerul era mai degrabă alb decât negru acolo unde galaxia se intersecta cu ea.

Mi-am lăsat capul pe spate cât am putut, urmărind miriadele de stele care începeau să se miște, apropiindu-se de mine și de pământ.

O zi cu soare. O zi în care Isa cântă și zburdă prin curte și, în cele din urmă, îmi zâmbește, așa cum doar ea știe să o facă. O zi de băut ceai pe verandă, cu razele soarelui pe față. O zi în care puteam lăsa lemnele la zvântat pe o prelată mare, ca să fim sigure că erau bine uscate până seara, o zi în care perlele de apă de pe toate suprafețele aveau să se micșoreze și să se evapore, o zi în care temperatura avea să crească în sfârșit, iar aerul va purta mirosul a tot ceea ce avea să urmeze.

Dar nu am mai primit încă o noapte înstelată, nu am apucat să-i arăt Isei semiluna aurie și nici să stau sub înaltul cerului și să privesc Calea Lactee cu Louise, pentru că atunci când a sosit seara, vântul s-a întețit și a adus cu el un strat gros de nori, iar lumina rozalie a apusului a dispărut atât de repede încât ai fi zis că cineva a apăsat pe un întrerupător.

Eu știam prea bine ce modificări climatice produceau aceste rafale de vânt, precum și temperaturile scăzute care cuprindeau întregul ținut și care îmi făceau unghiile să se despice atunci când încercam să lucrez. Acum nu mai contează decât munca. Totul trebuia cărat înăuntru, adăpostit, încuiat și ușile închise etanș. Odată o astfel de rafală de vânt ne-a smuls masa din grădină. Am găsit-o a doua zi, la treizeci de metri de locul unde fusese, ruptă în două bucăți, de parcă un uriaș ar fi făcut exerciții de karate pe ea. Gigantul era vântul, vremea, monstrul care s-a dovedit din ce în ce mai mare.

Eram înăuntru când primele picături au început să lovească acoperișul și am stat în tăcere în fața sobei. Tocmai spusesem că Isa ar trebui să-și facă temele, că nu ar trebui să bage de seamă vântul – dacă ne lăsam mereu oprite de vremea de afară, nu aveam să obținem rezultate –, dar privirea ei se întorcea mereu spre fereastră, unde ploaia lovea din ce în ce mai tare în geam.

— Dacă va crăpa geamul? m-a întrebat ea brusc. Imaginează-ți ce-ar fi dacă s-ar sparge geamul.

— Dar știm că asta nu se va întâmpla, i-am spus eu.

— Încă nu, a conchis ea. Dar poate că într-o zi. Într-o zi, geamurile nu vor mai rezista. Vor ceda. Aș prefera să nu fiu aici în ziua în care se va întâmpla asta.

— Uită-te aici, am zis eu arătând cu degetul spre caietul ei. Nu ar trebui să înveți calculul probabilităților?

— Ce rost are dacă se sparge geamul?

— Poți calcula cât de mare este probabilitatea ca asta să se întâmple de fapt.

— Îîîh! a oftat Isa.

Louise a zâmbit în sinea ei, uitându-se la hainele din poala ei care trebuiau peticite.

Eram bucuroasă că reușeam să glumesc, că reușeam să disimulez ce simțeam cu adevărat. Mai demult obișnuiam să luăm măsurători în timpul

acestui tip de averse. Împreună cu Isa calculam numărul de milimetri care cădea, transformam totul într-o problemă de matematică și alcătuiam o listă de date. Dar într-un final am încetat să mai iau inițiativa și nu am mai vorbit despre precipitații decât dacă era absolut necesar.

Nici una dintre noi nu a mai spus nimic, ne-am văzut fiecare de-ale noastre, dar eu nu izbuteam să mă concentrez și nu-mi puteam scoate din minte imaginea ferestrei care este spartă de forța ploii. Cioburi de sticlă împrăștiate prin cameră, apă peste tot, pe hainele pe care le peticea Louise, pe caietele Isei pe care se vede scrisul ei lăbărțat.

M-am ridicat deoarece am observat câteva picături care se prelingeau pe sub una dintre benzile de etanșare, am luat prosopul de bucătărie, l-am făcut sul și l-am așezat pe pervaz. Simțeam lemnul poros și vechi sub degete, vopseaua care se scorojea, apoi cât de putred era siliconul. Nu mai aveam vopsea, nici silicon, nici benzi cu care să le înlocuiesc pe cele vechi.

Și lumânarea era de asemenea pe terminate. Făcusem lumânări noi din resturile de ceară, dar în curând și acestea aveau să se consume, şi vom fi nevoite să stăm pe întuneric serile.

Am suflat în lumânări, am spus noapte bună și ne-am culcat toate trei.

Nu puteam să adorm. Aversele acelea de ploaie mă împiedicau să dorm. Abia după ce izolația va ceda și după ce voi vedea care sunt daunele, voi putea să-mi găsesc liniștea. Și atunci brusc mintea mi-a zburat la ușa pivniței. Oare o închisesem cum trebuie?

M-am sculat și în acea noapte, m-am îmbrăcat pe întuneric, însă, de data aceasta, ajutată de lumina lunii. Și acum nu am stat în curte, ci am alergat prin ploaie.

Eram îmbrăcată cu o geacă de ploaie, pantaloni și cizme, totuși apa mi-a ajuns până la piele, picăturile reci ca gheața îmi curgeau pe spate, până jos de tot, peste șolduri, de-a lungul picioarelor, până la cizme, cât pe ce să intre și în acestea.

Ne mai rămăsese o baterie într-una dintre lanterne și am pornit-o pentru o clipă. Scările spre subsol se transformaseră într-un pârâu, apa curgea într-un șuvoi constant și se aduna la baza ușii. Era mai multă ca oricând. Da, ușa fusese închisă, dar știam că nici asta nu conta prea mult, nu pe termen lung cel puțin. Apa și-ar fi croit drumul oricum, nu doar prin fisurile minuscule din tocul ușii, ci și prin fundație.

Nu puteam deschide ușa pivniței ca să verific, deoarece așa lăsam și mai multă apă să intre, și nu puteam decât să sper că orezul, grâul și legumele se află destul de sus. Noi ridicaserăm totul de pe jos, iar apa nu avea cum să urce atât de mult, nu trebuia să urce atât de sus.

Am deschis ușa grajdului. Măr s-a răsucit spre mine, a mugit încet, mișcându-se neliniștită, picura apă din acoperiș în mai multe locuri, eu am aprins repede lanterna ca să văd exact de unde curge pentru a putea repara acoperișul după ce ploaia se oprea.

Din motive de siguranță, am intrat în cele din urmă în hambar. Aceea era cea mai nouă construcție de la Fermă și mereu mă făcea să mă simt în siguranță, întrucât nu avea nici o scândură putredă și nici un material degradat. Dar forța ploii care cădea acum a înfrânt acoperișul hambarului. Și aici din tavan curgeau pârâuri mici, niște mici dezastre. Nu-mi auzeam nici măcar propriul suflu în decibelii produși de ploaie, dar am simțit că respiram foarte agitat.

Picura pe baloturile de fân. Am rămas o clipă în picioare.

Fân putred. Dacă fânul era distrus, n-aveam decât să sacrific animalele, de la primul până la ultimul. Ar fi trebuit să mă gândesc la asta ieri, când alergam de colo-colo încercând să pregătesc ferma pentru perioada ploioasă. Dar nu mi-am imaginat niciodată așa ceva! Apa nu se infiltrase niciodată prin acoperișul hambarului. Construcția era sigură, fusese până acum sigură.

M-am grăbit să găsesc câteva prelate mari și am acoperit fânul cu ele. Poate că era deja prea târziu, dar trebuia măcar să încerc. În timp ce lucram, am încercat să nu mă gândesc, să nu-mi imaginez animalele care s-au trezit la viață odată cu apa care a picurat pe ele și nici la faptul că ele își începuseră munca lentă, imposibil de oprit, iar nutrețul pentru animalele mele avea să se transforme în îngrășământ pentru sol.

KARIN

După aceea, după ce totul s-a terminat, după ce nu a mai rămas nici un zeu și nimic frumos, după ce din noi n-au mai rămas decât două trupuri transpirate și mirositoare, după ce mă mângâie cu degetele și încă o dată îmi spune că sunt frumoasă… Eu nu îi pot răspunde.

Adoarme aproape instantaneu. Ia în stăpânire tot patul de parcă ar fi doar al lui.

Mă întorc pe cealaltă parte, încercând să-mi găsesc locul. Mă cuprinde și brațul lui stâng este prins sub greutatea toracelui meu. Mă foiesc ca să-l fac să-și scoată mâna.

Rămâne întins pe spate, cu un braţ deasupra capului. Respiră cu gura pe jumătate deschisă. Pare un om fără vârstă, așa cum sunt toți oamenii care dorm. Este ușor să-ți imaginezi cum a fost în copilărie. Curat și neprihănit. Și cum va arăta la bătrânețe. Cu obrajii supți, cu cearcăne negre pe sub ochi. Cum va fi când va muri.

Mi-am luat privirea de la el.

E prea cald și azvârl plapuma de pe mine. Am corpul năclăit de transpirație. Aerul îl răcește. Dar în curând îmi va fi prea frig.

Trag din nou plapuma peste mine.

Nu avem decât o singură plapumă pe care trebuie să o împărțim. Cel puțin ar fi trebuit să-și aducă propria plapumă înainte să adoarmă.

Nu avem decât o singură saltea.

Practic este imposibil să dormim doi în acest pat. Nu prea văd cum voi dormi.

La urma urmei, suntem adulți. Doi adulți nu pot dormi într-un pat atât de îngust.

Și mâine-dimineață ce va fi? Se va trezi aici?

Trebuie să mă trezesc și să-i văd chipul lângă mine și să-i simt respirația?

Și când vine seara, el va reapărea? Simte că are dreptul să doarmă aici acum? Are impresia că acest pat îi aparține și lui? Vrea să doarmă aici în

fiecare noapte în viitor? De acum înainte va trebui mereu să zac trează pe întuneric, să mă simt înghesuită într-un spațiu îngust?

Mă ridic în șezut.

El nu este decât un bărbat. Un mascul. Eu sunt o femelă. Noi doi, aici sus! Nu e de mirare că s-a întâmplat ceva în cele din urmă. Am fost indusă în eroare de propriile dorințe și instincte.

Îmi întind o mână. Îl înțep cu degetul.

— Jochi?

Se răsucește.

— Trebuie să te trezești, îi zic eu.

Mă întind în mijlocul patului. Plapuma nu mai este prea caldă.

E mai bine așa.

Nici măcar nu aprind lumina. Mă simt eliberată că sunt singură. Sunt ușurată că s-a terminat.

Adorm singură în întuneric.

Adorm pe întunericul războiului, în întunericul creat de jaluzele. Întunericul mă absoarbe.

Woburn și Paris, corpurile lor moarte, rigide, zac în iarbă uscată, galbenă.

Un bărbat se mișcă ritmat în sus și în jos pe o femeie.

În pădure sunt trei cai sălbatici, un mânz, o iapă și un armăsar.

Mama traversează terenul de tenis. O minge zboară, aterizează pe nisipul roșu.

Eșarfa mea este roșie de la sângele cailor. Un bărbat și o femeie se rostogolesc în iarbă. Ai spus că nu sunt bombe aici. Vreau să dorm.

Fular roz pal la gât. Croșetat de mama. Cadou de Crăciun.

Sânge pe fular.

Ai spus că nu sunt bombe aici. Vreau să dorm.

Mama îmi ia fularul de la gât. Ea l-a croșetat.

Ieșim pe hol, mama merge în față, repede, repejor, iar eu după ea mai încet. Ușile celorlalte camere sunt deschise.

Ai spus că nu sunt bombe aici.

Servitorii casei ies din camerele lor. Nimeni nu spune nimic, toată lumea se grăbește să ajungă la primul etaj. Un șir de picioare. Fără dezordine.

Vreau să dorm.

Mama mă trage după ea, urmăm puhoiul de oameni prin clădirea mare în care locuiesc servitorii, și coborâm scările. Ieșim. Străbatem curtea și trecem pe lângă cabana de vânătoare.

Bubuiturile se apropie din ce în ce mai mult. Alergăm mai repede. Mama mă trage. Pașii ei merg în ritm constant. Mărșăluiește în pas alergător, în ritm cu ceilalți, înspre siguranța oferită de buncăre.

Ne continuăm drumul pe lângă poligonul de tragere, lacul din spatele acestuia scânteiază în întuneric, trecem de terenul de tenis, și în spatele lui se află pădurea.

Un fulger luminos brăzdează întunericul. Un zgomot. Chiar mai aproape decât înainte. Mama mă trage, dar mă opresc brusc. Acum aud țipete. Seamănă cu un țipăt uman. Seamănă cu oamenii.

Îi văd între copaci, nechezând îngroziți.

Aleargă înainte și înapoi prin padoc, fără nici o posibilitate de evadare.

— Caii vor fi loviți, mamă.

— N-avem timp.

— Bombele i-au lovit. Trebuie să deschidem poarta.

Dar mama mă apucă, mă trage cu ea, mă ține strâns de mână. Încerc să mă eliberez, dar ea e mai puternică. Alții ne împing înainte. „Grăbiți-vă la buncăr, grăbiți-vă!“ Un bărbat o împinge pe mama, ea se poticnește și cade, și în același timp mă scapă din mână.

Caii parcă țipă. Alerg.

În pădure, între copaci. Privirea mea rătăcește, dar nu mai văd caii. Apoi îi aud nechezând, urlând.

„Vin“, șoptesc eu.

Fac salturi mai departe. Prin pădure. Trebuie să ajung la gard, să găsesc caii, să deschid poarta ca să-i eliberez. Bombele cad, bubuie în jurul meu, fulgerele bombelor luminează pădurea. Mă orbesc iar și iar. Îmi pierd vederea nocturnă, o recuperez, o pierd.

În cele din urmă îi văd. Printre copaci se întrezărește spatele lor curbat, argintiu de la transpirație. Își aruncă capetele dintr-o parte în alta. Se citește disperarea în ochii lor. Îi aud nechezând tare din cauza fricii.

Alerg spre ei, îmi întind mâna în față spre poartă și mă pregătesc să o deschid. Dar fix atunci o nouă bombă șuieră prin aer, lovind pădurea chiar în fața mea. Văd caii nechezând, dar nu îi aud. Țip și eu, dar tot sunetul dispare în vuiet.

Am ajuns la poartă. Degetele îmi tremură pe bucla frânghiei de cânepă.

Amândoi zac pe pământ. Au blana cafeniu-deschis pătată de sânge. Sânge negru în noaptea întunecată. Mă las pe vine lângă ei, le pipăi rănile, încercând să opresc sângerarea care iese din corpurile lor mari. Îmi smulg fularul de la gât deoarece vreau să opresc sângerarea. Dar curge prea mult sânge. Totul este colorat în negru.

Mama țipă la mine.

— Karin! Karin!

— Sunt aici, mamă. Sunt cu caii.

În clipa aceea mai cade o bombă. Ca o minge uriașă, lovește nisipul roșu, proaspăt ras de pe terenul de tenis. Nisipul este aruncat în toate părțile.

Apăs eșarfa pe rana de unde curge sânge. Eșarfa roz pal pe fundalul acela complet negru.

Mingea de tenis cade, iar și iar. Nisipul este aruncat în toate părțile.

Bubuitura mă sfâșie. Mamă, sunt aici!

Dar acum totul este liniștit. Și ea nu-mi răspunde.

EVA

Ploaia s-a potolit și nivelul apei n-a urcat mai sus de primul raft din pivniță, ceea ce înseamnă că legumele, orezul și făina au scăpat intacte.

Am îndepărtat prelatele de pe baloturile de fân și am încercat să nu mă mai gândesc la apa pe care o văzusem curgând în jos printre paiele galbene, la faptul că fânul ar fi putut putrezi din interior, că aveam astfel mai puțină hrană pentru animale decât credeam. Dar înainte ca asta să se întâmple, înainte de a trage fânul pe podea cu furca și a descoperi că o bună parte din el nu era comestibil, am fost vizitate de alți oaspeți nepoftiți.

Am ieșit din hambar când am auzit-o pe Isa strigând.

— Mamă? Louise? Mamă?

Se smiorcăia. Am lăsat gălețile cu lapte jos și am fugit la ea. Stătea lângă scările care duceau în beci și ținea brațele întinse către mine.

— A fost cineva acolo, a sughițat ea. A fost cineva în pivnița cu alimente.

— Cine? am întrebat eu. Au luat ceva?

Fără să aștept răspunsul, am fugit pe scările de la subsol. Coșul de cartofi era gol, acesta a fost primul lucru pe care l-am văzut. Doar câțiva tuberculi de pământ au fost lăsați în partea de jos, aproape ascunși sub praful uscat.

Pungile de orez dispăruseră, conservele pe care le păstrasem pentru ziua Isei dispăruseră, la fel și carnea uscată.

Am căutat cu ochii ceva, orice.

Isa coborâse, stătea liniștită lângă mine.

— Au luat tot, a spus ea. Inclusiv sfoara cu felii de mere uscate pe care o atârnasem aici. Au tăiat sfoara și au luat merele.

Apoi și-a pus mâna pe burtă.

— Mi-e foame, mamă. Mi-e foame!

Einar trebuie să fi fost, m-am gândit, nu mulți alții știau despre noi. Oare ar fi putut să fie el? Einar, ai fi furat mâncare de la copil?!

Imediat după aceea Louise a coborât scările, mergea cu pași grei, punea ușor un picior în fața celuilalt, își răsucea întregul trunchi la fiecare pas.

S-a uitat la rafturile goale, a înțeles imediat ce s-a întâmplat.

— Cine le-a furat?
— Poate știi tu cine, am zis.
Deodată am observat că eram furioasă.
— Cum? a ripostat Louise.
— Ai spus cuiva că locuiești aici. Că avem mâncare. Că mai avem încă mâncare.
— Ce tot vorbești acolo?
— Ai spus cuiva că avem pivnița plină. Când ai fugit.
— Cui aș fi putut să-i spun?
— Mamă, adună-te, a zis Isa.
— Nu știu cui, i-am răspuns. Și nu știu pe unde ai umblat cât timp ai dispărut. Sau cu cine ai fost. Poate ai fost cu Einar?!
— Mamă!!!
Nimeni nu a mai spus nimic, doar s-au uitat la mine. Le-am întors spatele. Am simțit cum mă gâtuiau lacrimile. La naiba! La naiba! Eu deținusem controlul! Ne descurcaserăm până atunci. Chiar izbutisem.
Încă mai dețineam controlul, nu trebuia decât să-l preiau din nou.
O replică absurdă îmi trecea prin minte dintr-un film vechi american sau dintr-o melodie: *It ain't over 'til it's over*.
Am urcat rapid scările și m-am dus în bucătărie. Am găsit pistolul de cuie exact acolo unde Louise îl pusese după vizita lui Einar. Lângă pistol pusesem cuțitele, iar acum am luat totul cu mine, împreună cu o găleată goală. Apoi m-am dus în hambar, la Micro, și m-am oprit.
Isa și Louise m-au urmat.
— Mama? a zis Isa cu vocea înecată în lacrimi.
Animalul cel mare se mișca încet, se apleca deasupra fânului și lua o înghițitură. Am prins cu putere pistolul în mâna dreaptă.
Louise s-a mișcat în spatele meu.
— Eva, ești sigură de asta?
Nu i-am răspuns. *Sigură*, nu eram sigură de nimic, singurul lucru pe care îl știam era că îmi era foame, că Isei îi era foame și că Louisei și bebelușului din pântecele ei le era foame.
Carnea și organele de la Micro ar putea să ne țină mult timp, era o vacă cu carnea tare, dar era totuși mâncare. Și am putea clăti intestinele și le-am putea folosi pentru cârnați.

Dar nu mai măcelărisem niciodată o vacă, Richard mă ajutase înainte. Era atât de masivă și mă temeam ca nu cumva să intre în panică. Și sângele, tot sângele acela. Sângele trebuia lăsat să se scurgă cu totul.

Și apoi carnea. Transarea. Cantitățile enorme care trebuiau uscate, sărate, fierte. Avea să îmi ia zile, poate săptămâni. Mirosul cărnii, mirosul de fier al cărnii roșii, de vită. Să ai sânge până sus pe brațe și să miroși a carne și sânge.

Micro s-a mișcat brusc. A observat ce am de gând, m-a văzut cum stau cu pistolul… Dar nu, ea doar s-a aplecat din nou deasupra fânului, a mai luat o gură și a rumegat încet.

Am mers din nou spre ieșire. Isa și Louise au venit după mine.

— Mamă, mulțumesc! a rostit Isa. Nu trebuie să o sacrificăm. E mai bine să trăiască. Mulțumesc mamă.

Dar a amuțit când m-am oprit la capre. Acelea erau animale care nu rezistau la frig și rămâneau înăuntru pe durata iernii. Iezii aveau să fie adulți în curând, dar la fel de jucăuși și iubitori ca înainte. Deschid poarta.

— Nu! a oftat Isa.

Apoi am prins un ied, Isa le dăduse nume tuturor, dar eu nu-mi aminteam cine erau.

— Stai liniștită, am spus calm.

Aveam mai multe frânghii atârnate în hambar. I-am legat una pe după grumaz.

M-a urmat fără să se împotrivească, sărind jucăuș pe podea. Am luat iedul cu mine în curte și l-am tras într-un colț al hambarului. Sus, pe perete, am montat niște cârlige în acest scop. Isa plângea acum, am auzit-o implorându-mă să nu fac asta.

Și Louise la fel.

Le-am spus că trebuie să tacă, astfel încât capra să nu se sperie. Noi locuim la o fermă, am continuat. „Știți și voi cum merg lucrurile aici." Am rugat-o pe Isa să se adune. Participase de multe ori înainte la sacrificarea animalelor. Am rugat-o să nu mai glumească.

Apoi am prins iedul, l-am așezat între picioare, l-am ținut de gât cu mâna stângă, iar cu mâna cealaltă i-am dus pistolul la tâmpla dreaptă. În mijlocul frunții, nu am măsurat exact, am înclinat arma astfel încât împușcătura să coboare și să nu mă lovească.

Isa a țipat.

Am rugat-o să tacă.

Apoi am apăsat pe trăgaci.

Lovitura îmi răsuna în urechi. Iedul s-a prăbușit.

Isa s-a întors și a fugit.

Doar Louise a rămas. Era palidă.

Am lăsat pistolul jos, am scos cuțitul din teacă, am răsucit gâtul iedului, era șleampăt și greu, l-am pus în poziție, am înfipt cuțitul în gât pe partea stângă și l-am tăiat, până când sângele din arteră a început să stropească. M-am grăbit să pun o găleată dedesubt: trebuia să economisim sânge.

Louise era albă ca varul la față.

— Să nu leșini aici, am avertizat-o. Să nu-mi spui că leșini.

Nu mi-a răspuns, doar trăgea cu putere aer pe nas.

— Ajută-mă! i-am spus. Hai!

După ce aproape tot sângele s-a scurs, am legat animalul de copite. Împreună am atârnat iedul cu capul în jos. Louise se tot întorcea cu spatele, se vedea cum o cuprind mici spasme și era pe punctul de a vomita.

Aș fi putut să o rog să plece, deoarece știam că nu voia să mă lase singură decât dacă îi dădeam eu voie să plece. Dar nu voiam să fiu singură. Și voiam să vadă totul.

Am pus-o să mă ajute să scot pielea, ținând-o aproape când am tăiat blana pe interiorul coapsei.

— Este important să ții lama cuțitului imediat sub blană, nu pe carne. Apoi poți continua să tragi. Așa, uită-te aici. De-a lungul abdomenului, în exteriorul coapselor, acum picioarele anterioare, folosește cuțitul aici, așa, și aici poți să tragi.

Apoi am adus fierăstrăul din magazia de scule și i-am tăiat capul. Fragmente de os, bucăți de carne, blană și sânge s-au lipit de lamă.

Capul i-a căzut la pământ cu o bufnitură înfundată.

Louise s-a aplecat peste burta ei mare și a vomat.

Am muncit câteva ore, mai întâi trebuiau scoase intestinele, am tăiat peritoneul cu atenție, astfel încât să nu înțep vezica urinară, apoi am deschis abdomenul, mi-am băgat brațele în corpul animalului care era cald încă și mațele au alunecat încet afară. Adusesem recipiente de sacrificare din magazie și am lăsat măruntaiele să cadă în ele. Urma să avem nevoie de ele, deoarece trebuia să mâncăm totul. Am tăiat inima, plămânii, rinichii și ficatul și am îndepărtat restul gâtului. În cele din urmă, am adus apă în

gălеți și am clătit animalul cu grijă, am spălat cuțitul și l-am șters bine, ca să nu se ruginească. Nici eu nu prea eram în formă, trecuse mult timp de când sacrificasem un animal.

Dar eram nevoită să mă obișnuiesc cu asta. Louise și Isa trebuiau să se obișnuiască și ele. Dacă voiam să supraviețuim până în primăvară, trebuia să mai sacrificăm și altele.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

13
Un animal din cele mai înfricoșătoare coșmaruri ale mele

„Invincibili“, spusese Wilhelm, „tu și cu mine suntem invincibili“. Dar cuvintele se estompau pe zi ce trecea.

Caravana înainta încet, prin nisip, prin noroi și plante pitice care se agățau de pământ, prin iarba atât de uscată, încât risca să dispară arzând în câteva secunde dacă erai neglijent cu chibriturile. Simțeam că suntem închiși într-o oală cu capac, totul fierbea, dar în același timp era neclintit, nu exista altceva decât spatele calului, căldura, înghițiturile mici de apă călduță din sticlă și deplasarea noastră, încet, încet înainte. Păsările planau deasupra noastră, șoimii și vulturii, în ochii cărora noi eram micuți și lenți. Caravana părea aproape nemișcată și era atât de mică, încât stepele amenințau să o devoreze.

Apoi a venit seara, am găsit un loc de popas adecvat pentru animalele domestice și sălbatice deopotrivă, și pentru oamenii care conduceau expediția, un loc în care iarba creștea înaltă și pământul nu era prea tare și plin de pietre. Nomazii ne-au condus de la adăpătoare la adăpătoare; le cunoșteau pe toate. Întotdeauna dimineața îmi luam rămas-bun de la un izvor cu un sentiment de anxietate, nefiind prea convins că aveam să mai găsim o altă sursă de apă.

Dar apoi venea o altă noapte, iar nomazii ne călăuziseră în mod miraculos la o altă mică sursă a vieții, în mijlocul câmpiei nesfârșite și pietroase.

După ce dogoarea de peste zi s-a mai domolit și temperatura a scăzut brusc, am făcut un foc de tabără și am prăjit carnea, dar aerul s-a răcit repede și a trebuit să ne refugiem sub blănuri și cuverturi. Aș fi dorit să mă strecor lângă corpul lui Wilhelm și să-i găsesc căldura, dar nu îndrăzneam, nu puteam risca să fim văzuți. Dormeam unii lângă alții pe jos, împreună cu

nomazii. Să păstrăm respectul nomazilor era tot mai important cu fiecare zi care trecea. Ei trebuiau să aibă încredere în ordinele noastre, să creadă că știm ce facem, nu ne permiteam nici să pierdem vreun om și nici ca vreunul dintre ei să renunțe. Dar era din ce în ce mai dificil să ne păstrăm credibilitatea. Anxietatea părea să transpire din pământurile pe care le străbăteam călare, asemenea unui gaz care se ridica din sol și pe care noi îl inhalam, și cu cât trăgeam aer mai puternic în piept, cu atât mai puternic devenea efectul. Eu și cu Wilhelm încetaserăm aproape complet să mai comunicăm și dialogurile noastre se rezumau doar la distanța parcursă în ultima săptămână, de la răsăritul soarelui sau poate în ultimele şaizeci de minute.

Lentoarea aceasta, mă gândeam eu în permanență, urăsc lentoarea aceasta! Observam cu atenție fiecare metru și fiecare centimetru al călătoriei. Dar nu puteam să punem presiune sau să forțăm, nu puteam să mergem prea repede ca nu cumva să extenuăm pe careva, fie el om sau animal. Totul depindea de abordarea noastră echilibrată și de capacitatea de a gestiona nevoile mânjilor. Tot timpul eram cu ochii pe ei și le urmăream cu atenție gesturile, contactul cu mamele adoptive, pauzele de odihnă și de alăptare, și observam cât mâncau și beau și dacă erau îndeajuns de mari pentru a paște iarbă și pentru a bea apă.

În toate orele în care eram treaz nu mă uitam la altceva decât la ei; îi măsuram din priviri și observam cu atenție fiecare pas pe care îl făceau și am băgat de seamă că și Wilhelm proceda la fel.

Mânjii au fost smulși din patria lor, de lângă mamele lor adevărate, departe de herghelia lor și, oricât de meticulos îi supravegheam și indiferent cât de tare încercam să le satisfacem nevoile primare, nimic nu putea compensa ce pierduseră. Cu cât ne îndepărtam mai mult de habitatul lor natural, cu atât ne era mai clar că acești cai erau diferiți de celelalte specii. Supraviețuirea lor depinsese până acum de frică și de o hipersensibilitate la condițiile mediului înconjurător. Erau timizi și sperioși, reacționând la orice mișcare și zgomot. Orice schimbare pentru ei devenea o povară psihică și mânjii piereau unul după altul.

Cel mai mic dintre ei, numărul șapte, nu a fost niciodată acceptat de mama adoptivă. Noi nu am izbutit să-l hrănim și el nu a vrut să bea din găleată. A devenit tot mai pricăjit și într-un final s-a prăbușit și a refuzat să se mai ridice de jos.

Un mascul mare și puternic, numărul douăzeci și patru, s-a îmbolnăvit brusc după ce s-a rănit la picior într-o luptă cu un alt mascul.

Numărul treisprezece, o femelă de nici doi ani, s-a îmbolnăvit brusc și a refuzat să mănânce.

Numărul douăzeci și unu și-a pierdut mama adoptivă atunci când aceasta, care se dovedise prea puțin îmblânzită pentru această misiune, s-a bătut cu o altă iapă și s-a ales cu o rană ce nu a putut fi tratată.

Numărul optsprezece.

Numărul cinci.

Numărul paisprezece.

Când ne murea câte un mânz nu aveam de ales decât să-l abandonăm pe drum și să-l lăsăm în seama necrofagelor. S-ar putea crede că omul se poate obișnui să abandoneze un mânz mort în stepă, dar de fapt mie mi s-a părut tot mai dificil. A treia oară când am abandonat un mânz – trupul mort întins strâmb și diform pe pământ, șleampăt, rece și tare, pielea ce își pierduse deja o parte din elasticitate, păsările care începuseră să se învârtească în mod periculos – prin mintea mea a trecut imaginea nu doar a acestui cal, ci a tuturor mânjilor care au pierit. Trupurile lor nu erau singure, unul câte unul, așa cum îi lăsaserăm, ci erau puse unele peste altele într-o mare grămadă. În această movilă nu mai puteam distinge care era capul și care erau picioarele unui animal. Nu exista decât un singur animal mare, un animal mort, cu picioare – din față și din spate –, cu copite, urechi, cozi, flancuri, abdomene, gâturi și fese, capete, ochi, ochi, ochi.

Am început să visez acest animal monstruos. De fiecare dată când pierdeam un mânz, animalul creștea. Și curând a prins a se mișca, a început să scoată niște sunete slabe, mișca un picior din spate, se smucea și deschidea câte un ochi. Se ridica în picioare, stătea acolo, se legăna dintr-o parte în alta, pleoscăia cu toate limbile, mieuna ca pisicile sălbatice care se încăierau noaptea. Iar eu nu puteam distinge care dintre multele guri scotea sunetul sau de unde provenea el, dar devenea din ce în ce mai asurzitor. Încercam să fug de monstru, dar sunetele mă urmăreau, îmi răscoleau mintea, mă făceau să tremur de frică și asta îmi producea un sentiment intens de rușine.

În cele din urmă, am început să mă tem de somn, în schimb stăteam călare și ațipeam puțin, îmi pierdeam concentrarea, nu aveam prea bine grijă de mânji și apoi am pierdut și mai mulți.

Într-o seară în care eu și Wilhelm ne-am acoperit cu pieile de animale și ne pregăteam să dormim, am fost atât de anxios de ceea ce avea să-mi aducă somnul, încât a trebuit să spun ceva.
— Întotdeauna este așa? am întrebat.
— Ce vrei să spui?
— Tu ai fost în atâtea expediții. Cum te-ai obișnuit cu asta?
— Cu pierderea animalelor?
— Da, cu moartea animalelor. Mai ales a mânjilor.
— Nu știu dacă mă voi obișnui vreodată cu asta, propriu-zis.
— Eu îi visez, știi?
— Ştiu. Te aud vorbind în somn.
— Dacă nu i-am fi luat cu noi, ar mai fi fost în viață.
— Nu ai cum să știi.
— Dar expediția este cea care îi omoară.
— Dar expediția îi apără de *alte pericole*, de atacurile lupilor, de foamete și secetă, de vânătorii din locurile lor natale.
— O slabă consolare.
— După ce ajungem la destinație, vor trăi mai în siguranță ca niciodată. Vom putea să-i protejăm.
— Însă acum noi nu îi protejăm.
— Facem tot ce putem.
— Nu este de ajuns.
Mi-am întors fața. Vocea lui calmă și reconfortantă mă irita, pământul era atât de dur, iar aerul rece ca gheața, pătrunzând mereu printre golurile dintre piele și pământ. Mă săturasem să dorm afară, eram sătul de natură, de cerul înstelat.
— Ți-am povestit despre laponii mei? m-a întrebat liniștit Wilhelm.
Nu i-am răspuns, dar am simțit cum îmi scapă un oftat pe buze.
— Mișa?
— Nu… nu mi-ai spus despre ei. Dar am citit despre ei… povestea a ajuns și în ziarele rusești.
— Eu comandasem doar reni, a continuat Wilhelm. Dar împreună cu ei a venit și o familie.
— Sunt obosit, am oftat, zvârcolindu-mă în culcușul acela tare.
— Povestea nu este lungă, a spus el.
Nu i-am răspuns și el a luat tăcerea drept răspuns afirmativ.

— Vaporul din Laponia a ajuns la Hamburg în septembrie 1874, a spus. Imaginea pe care am văzut-o de pe punte a fost năucitor de frumoasă. Trei bărbați mici, îmbrăcați în piele din cap până în picioare, călare pe reni, o femeie scundă cu un copil în brațe și o fetiță de patru ani, care se ascundea chiar în spatele lor. Toți aveau capul rotund, nasul turtit și pielea de un galben-murdar. Pe de altă parte, erau îngrijiți și scunzi, mâinile și picioarele lor erau mici, ca de copii, și toți purtau aceleași haine.

— Unde bați cu asta?

El s-a apropiat de mine, astfel încât să poată vorbi și mai în șoaptă, vocea lui era blândă, foarte aproape de urechea mea.

— Acești oameni mărunței nu erau tocmai frumoși, cel puțin nu conform noțiunii noastre de frumusețe, ci mai degrabă neprihăniți și neatinși de civilizație, erau atât de naivi și de buni, de parcă ar fi fost dintr-o altă lume.

— Sau de parcă ar fi fost niște animale?

— Nu. A ezitat puțin. Nu ca niște animale.

Apoi a continuat, la fel de blând și liniștitor:

— Am înțeles de îndată că acei șase laponi ar putea avea mare succes în Germania. Eu și oamenii meu i-am condus pe toți în siguranță la țărm și i-am instalat în aer liber pe proprietatea noastră. Expoziția a avut un mare succes încă din prima zi.

— Ce idee bizară mai e și asta? Să faci expoziție de oameni.

— De ce? Laponii nu erau conștienți de faptul că erau exponate, ci au continuat să prospere în noul lor habitat, iar rezultatul a fost că s-au comportat exact așa cum o făceau probabil în mediul lor obișnuit. În curând, întregul Hamburg a venit să vadă această Laponie în miniatură, iar piesele expoziției și-au continuat fără întrerupere îndeletnicirile, și-au așezat corturile așa cum au făcut-o dintotdeauna, și-au reparat echipamentele, săniuțele și hainele, toate confecționate din materiale naturale. În afară de asta, au avut grijă de animale, desigur. Era deosebit de fascinant să-i urmărești cum mulgeau renii – asta atrăgea adesea vizitatorii. Celor șase mici prieteni trebuie că li s-a părut la fel de amuzant faptul că li se acorda așa de multă atenție, însă ei nu făceau altceva decât să-și trăiască viața ca și până atunci.

— Mi se pare bizar ceea ce îmi spui.

El a rămas tăcut, așa întins pe spate și cu fața din profil, iar eu nu puteam să înțeleg la ce se gândea.

— Am fost foarte atașat de ei, a spus el în cele din urmă, pe un ton și mai interiorizat acum. La fel ca în cazul multor animale pe care le-am capturat, au trezit în mine o dragoste aparte.

— Ce s-a întâmplat cu ei după aceea? l-am întrebat.

— Au plecat acasă, la fel de împăcați ca atunci când au sosit.

— Și tu?

— Ce e cu mine?

— Și tu ai fost împăcat?

— Nu… Eu n-am fost împăcat. Mi-era dor de ei, mai ales de cel mai bătrân dintre cei trei bărbați. El îmi devenise prieten.

Aceasta din urmă a spus-o cu o căldură specială.

— De ce îmi povestești despre asta? Și despre acest prieten?

Am simțit cum vocea mea devine mai tăioasă.

— Nu despre *el* am vrut de fapt să-ți povestesc, mi-a spus Wilhelm.

— Nu? Atunci despre ce?

— Ideea este că… totul a început din întâmplare și într-un moment din viața mea în care chiar aveam nevoie de el. Comenzile pentru companie scăzuseră, în plus, fabulosul număr de exemplare de animale din Sudan s-a redus foarte mult, atât din cauză că au fost vânate, dar și din pricina războiului. Iar laponii habar nu aveau despre asta. Ei nu avuseseră niciodată parte de astfel de greutăți.

— Nici măcar prietenul tău nu a întâmpinat greutăți? Atunci când a trebuit să te părăsească?

Wilhelm s-a răsucit.

— Cred că a fost mai rău pentru mine decât pentru el.

— Și apoi ați continuat?

— Ce vrei să spui?

— Am văzut fotografii din aceste expoziții. Cu hotentoți și indieni.

— Am înțeles rapid că există o posibilitate în acest sens.

— De a câștiga bani?

— Da, de a face profit din asta. Când am trimis o nouă expediție în Sudan, i-am rugat să aducă înapoi și oameni. A fost un mare succes. Apoi am primit un grup de eschimoși. Apoi niște somalezi. După aceea indieni și hotentoți, da.

— Și ți-ai făcut mai mulți „prieteni“?

— Nu, nu mi-am făcut. I-am lăsat pe oamenii mei să se ocupe de băștinași. Și apoi a venit prima scrisoare de la tine. Trecuse atât de mult timp de când nu mai fusesem pe teren și am înțeles că asta ar putea fi exact ceea ce aveam nevoie. Sunt un prinzător de animale. La urma urmei, este mai ușor să ne luăm adio de la animale, nu-i așa?

Adio… El a fost primul dintre noi care a folosit cuvântul. Mi-aș fi dorit să fi fost eu acela, deoarece eu condusesem expediția și eu am fost cel care decidea desfășurarea expediției.

Când am adormit în sfârșit, fiara-monstru era din nou acolo. Fiara rușinii. Urla la mine cu toate capetele ei mari și urâte, iar sus de tot, în vârf, printre numeroasele capete de cal, am zărit o față umană. Acolo era capul lui, de parcă ar fi fost adevăratul creier al acestui animal, îmi zâmbea, ochii îi străluceau și gura îi era schimonosită de plăcere.

KARIN

Nu reușesc să dorm. Nu mă pot nici trezi. Nu pot respira. Becul din tavan este o sferă mare, luminoasă. O minge de tenis, o bombă.

Mathias închide ochii. Îi deschide din nou. Aud caii cum nechează disperați.

Mă trezesc cu respirația întretăiată.

Mă ridic în fund. Simt că mă apasă ceva pe piept. Respir din ce în ce mai repede, dar nu ajută.

Caii mei nechează.

Caii mei sunt încă acolo. Trebuie să-i recuperez. În cele din urmă reușesc să pun picioarele pe podea.

Mă stropesc cu apă rece pe față. Adună-te, Karin! Mă îmbrac, dar simt că îmi tremură mâinile. Trebuie să-mi revin.

Conduc rapid. Îmi fac drum în stepă. Zăpada stropește în jurul anvelopelor, uneori derapez, dar forțez mașina să treacă peste fiecare obstacol.

Le-am cerut celorlalți să mă lase să merg singură cu Land Cruiserul. Jochi merge cu Agi. Nu mă întreabă nimic.

Caii sunt în același loc în care i-am lăsat. Îi număr. Da, sunt acolo, toți cinci. Din fericire toți sunt în picioare. Am umplut cinci bidoane de apă de zece litri și am adus și un jgheab cu noi. Punem jgheabul pe jos și turnăm apa din bidoane. Caii se împing și se înghesuie în jurul lui. Își bagă boturile în apă și beau cu pleoscăituri.

Mi-a mai rămas și fân. Acum îl adunăm și îl răsfirăm pe platforma de încărcare. Apoi îi ademenim înapoi la stația noastră de lucru, îi ademenim cu un fir de fân aruncat pe jos. Pas cu pas. Merge infinit de încet.

Sydney este mereu ultimul din șir. Se mișcă greu și este înțepenit. Se oprește, mai întâi pe un picior, apoi pe celălalt.

Praga este cea care îi conduce, tot timpul Praga. Hamburg ține pasul cu turma. Merge la distanță, dar este mai aproape decât a fost până acum.

Pare că nu a fost afectat nici de iarnă și nici de ceea ce s-a întâmplat. Este pregătit să preia conducerea. Dar e prea devreme. Sydney trebuie să-și

revină. E prea devreme pentru herghelie să schimbe armăsarul conducător. Am nevoie de Sydney. Și nu are răni vizibile, rigiditatea spatelui său poate că se trage de la faptul că a dormit pe jos. Probabil că nu are nevoie decât de o îngrijire mai bună. Se va redresa.

Uneori caii se opresc, rămân în același loc câteva ore. Încerc să-i chem, dar parcă nu mai reacționează la vocea mea. Sau poate nu mai au energie să reacționeze. Merg cu mașina la bază și mă întorc cu morcovi și mere. De fiecare dată când dau semne să se oprească, scot tentațiile la vedere.

Întind mâinile spre cai.

— Vino, te rog, vino.

— Nu te apropia atât de mult, spune Jochi. Dar nu-l ascult.

— Vino, vino! Hai!

Abia seara ajungem. Îi ducem până în interiorul padocului, dar lăsăm poarta deschisă, astfel încât haremul să poată veni și pleca după bunul-plac. Numai Hamburg stă izolat.

Cu degetele înțepenite, prind frânghia care ține poarta fixă peste stâlpul gardului. Rămân acolo singură după ce toți au intrat, m-am săturat de starea aceasta de extenuare, dar știu că nu voi putea dormi.

Mă uit la cei cinci cai ai mei.

Avusesem impresia că am așa de mulți când am venit aici! Îmi amintesc vălătucii de colb pe care îi ridicau în aer când alergau pe câmpii. Erau o furtună de cozi, copite și corpuri aurii. Acum sunt mici, în ciuda părului de iarnă.

Trebuie să supraviețuiți, m-ați auzit? Până la primăvară, până când frigul se mai domolește. Până mai vin și alți cai.

Acesta este planul. Dar zece cai nu sunt suficienți, îmi dau seama de asta acum. Avem nevoie de doisprezece, doisprezece plus cei cinci pe care îi am deja. Incluzând și mânzul pe care îl poartă Praga în pântece, vor fi optsprezece.

Dacă mor câțiva cai iarna viitoare, pierderea nu va fi atât de vizibilă, atât de evidentă. Trei din optsprezece sunt mai puțin decât trei din opt.

Nu, nu poți gândi așa. Fiecare dintre ei contează în egală măsură. Iar acum nu mi-au rămas decât acești cinci cai.

Mă îndrept spre Sydney și îi întind un morcov peste gard. El își ridică capul pe jumătate interesat. Mestecă încet.

Sydney. Trebuie să te trezești. Trebuie să-ți vii în fire. Te rog. Mă forțez să mă uit la el. Mișcările îi sunt greoaie și lente și degerăturile i se vindecă mult prea încet.

Fac câțiva pași, inima îmi bate cu putere în piept.

Este o nebunie tot acest proiect. Totul îmi este potrivnic: economia, iernile dure, chiar și caii. Căci, și dacă reușesc, și dacă herghelia crește, și dacă această herghelie va duce la formarea altor herghelii, a altor cinci sute de exemplare suficient de puternice pentru a se descurca fără ajutor din partea omului, chiar și atunci va exista întotdeauna pericolul pe care caii îl reprezintă unii pentru alții.

Un pericol întipărit în genele lor. Aici sunt doar treisprezece. Sunt treisprezece exemplare suficiente pentru a reconstrui o specie întreagă? Pentru a o face mai puternică? Mai rezistentă la boli? Pentru a crea o specie care va supraviețui pe termen lung?

Dintr-odată Praga nechează. Iapa vine spre mine, își întinde capul peste gard. Praga este cine a fost dintotdeauna, sângele Orliței curge în venele ei. Este puternică și calmă, iar pe pielea ei nu se văd urme de degerături. Îi dau un morcov și acesta dispare dintr-o singură înghițitură.

— Așa, da, îi spun eu. Bravo, Praga! Bravo, Praga!

Păstrez ultimul morcov. Acesta atârnă singur în mănunchiul de codițe verzi, în timp ce părăsesc haremul și mă duc la padocul lui Hamburg.

Stă cu botul în fân. Îl strig. De îndată ce îmi aude vocea, vine la mine.

Înghite cu nesaț morcovul. Nici el nu este afectat de iarnă și de furtună. Mai degrabă, pare să fi devenit mai mare și mai puternic. Hamburg e un supraviețuitor. Înțeleg că pot avea încredere în el. Cu el ca armăsar lider și cu Praga ca iapă lider, herghelia se va descurca.

Știu ce trebuie făcut, trebuie să-l las pe Hamburg să se descurce. Caii trebuie să aibă grijă de ei înșiși.

Iartă-mă, Sydney, îmi pare rău.

Încet, mă îndrept spre poarta care îl ține încuiat pe Hamburg.

Cu mișcări rigide reușesc să o deschid.

Apoi mă duc la harem. Deschid și poarta lor.

Îi las acolo și mă îndepărtez fără să privesc în urmă.

EVA

Nu m-am obișnuit niciodată cu acea culoare. Mi se întâmpla tot mai des să vomit în timp ce lucram, peste mâinile mele roșii.

Zilele se schimbaseră. Îngrijeam animalele care mai rămăseseră, timpul curgea altfel acum deoarece muram, săram și afumam carnea. Doar jumătate din fânul rămas a putut fi mâncat. Ori pistolul cu cuie și cuțitul, ori moartea prin înfometare: acestea erau opțiunile pentru animalele noastre. Moartea pe care le-o puteam asigura eu era mai rapidă și mai mărinimoasă decât inaniția.

Am tăiat doar câteva găini, deoarece majoritatea încă făceau ouă. Dar am sacrificat ambii viței, caprele și porcul Boeing. Păstrasem porcul pentru o petrecere, îl ținusem doar la gândul că într-o zi voi avea ceva de sărbătorit. Nu a înțeles nimic când l-am împușcat și a grohăit fericit până în ultima clipă. După aceea am ieșit la cai, am luat cu mine o lopată, m-am gândit să întorc pământul din fața grădinii, să văd dacă este arabil, probabil aș putea să încep să-mi planific sezonul de vegetație. Dar nu am putut lucra, m-am așezat doar pe pământ și am simțit cum umezeala îmi pătrunde prin pantalonii de ploaie.

Mă durea gâtul și mâinile îmi tremurau. Nu mă voi mai odihni niciodată, m-am gândit. Mai demult, puteam să fac câte o pauză timp de o săptămână sau două, mă puteam relaxa în anumite perioade ale anului. Acum nu mai era așa. Nu îmi permiteam să mă odihnesc nici măcar o zi și o noapte.

După un timp a venit Isa. Fără să spună nimic, s-a așezat lângă mine.

— O să te uzi dacă stai așa, i-am spus. O să ți se facă frig. Te poți îmbolnăvi.

— Nu-mi pasă dacă mă îmbolnăvesc, a spus ea.

— Ar trebui să-ți pese.

Moartea era mai aproape acum și ea știa asta. Cu doar câțiva ani în urmă, aici la Heiane era un medic; cu doar un an în urmă încă puteai să cumperi medicamente pe cheiuri. Dacă se îmbolnăvea acum de pneumonie, n-aș avea acum să fac rost de antibiotice.

— Dar ție nu-ți pasă nici dacă *tu* răcești, a spus ea.

— Ba da, îmi pasă, i-am spus. Mă voi ridica acum ca să mă mișc din nou.

Dar am rămas așezată acolo. Și ea la fel. Fața ei era umbrită de gluga gecii de ploaie, și cu toate acestea am văzut că are ochii roșii. Apa îi picura de pe glugă, formând o perdea de ploaie în fața chipului ei.

— Încă le mai dai fân cailor? m-a întrebat.

Nu i-am răspuns. Nu mai aveam energie să mă cert cu ea, nu acum.

— Mamă?

— Oricum n-ai să înțelegi ce gândesc. Ai decis, evident, să nu înțelegi.

— Dar aș vrea să-mi explici.

— Mai sunt încă mulți ca noi. Dar au rămas așa de puțini cai! Și acum, cine știe dacă și altundeva există cai pe care să-i îngrijească cineva.

Isa a tras aer adânc în piept, tremurând. A încercat să spună ceva, dar nu a mai putut, a inspirat din nou.

— Ești supărată pe mine, i-am spus. Îmi dau seama că ești supărată.

— Nu, mamă, mi-a răspuns ea.

Și-a dat jos gluga, lăsând ploaia să-i cadă pe plete și pe față, și nu-i păsa de asta câtuși de puțin, se uita fix la mine cu o privire pe care nu o puteam înțelege.

— Nu sunt supărată, a spus ea. Am fost supărată, am fost supărată până acum. Dar acum mi-e milă de tine.

Am simțit cum îmi pătrunde apa prin pantalonii de ploaie și cum udam tot mai tare. Afară nu erau decât câteva grade și pământul era înghețat și rece. Mă păștea o cistită dacă mai rămâneam așa. Și pe Isa la fel. Inflamația putea să urce până la rinichi. Și nu se găseau deloc medicamente. Isa se putea îmbolnăvi și nu existau deloc medicamente.

M-am uitat în jur. Amurgul ploios era la fel de gri ca peisajul. Era sfârșitul lunii martie, dar primăvara nu a venit și nici plantele nu au crescut deloc.

În clipa aceea s-a ivit o umbră la liziera pădurii, mișcându-se puțin înainte și înapoi; am auzit cum răsuflă, dar a fost nevoie să-i aud glasul ca să-mi dau seama cine era. Rimfakse se întorsese.

Rimfakse, calul pe care călărește zeul nordic Natt, cel care aduce întunericul peste pământ.

M-am uitat la Nike și mi-am dat seama de ce venise. Chiar dacă primăvara se lăsa așteptată, ea își începuse deja sezonul de vară. Era din

nou în călduri și Rimfakse era pregătit. Lua ce i se oferea. Pentru el nu conta dacă Nike era dintr-o specie diferită de a lui, deoarece genele lui aveau să câștige oricum.

M-am ridicat, dar Rimfakse deja se îndrepta spre ea. Ea l-a zărit și a dat din cap cu voluptate, așa mi s-a părut mie.

Erau de-o parte și de alta a gardului, el își întindea capul și gâtul spre ea, iar ea și-a întors fundul spre el.

— Nu, am spus.

Nici unul dintre ei nu a reacționat.

— Acum valea! i-am spus.

Dar armăsarul și-a vârât capul printre lațurile putrede din gard, nu era decât o chestiune de timp până când va reuși să treacă de el.

— Acum ajunge!

M-am apropiat de el și am apucat lopata pe care o aruncasem pe pământ.

— Ajunge! N-auzi?!

Am ridicat lopata ca pe o armă.

— Pleacă de aici! Al naibii de drac excitat ce ești!

— Mamă! a strigat Isa, pe jumătate șocată, pe jumătate înspăimântată.

— Pleacă de aici!

Am mai făcut un pas spre el, fluturând lopata.

Dar nimic nu avea efect asupra marii bestii. Armăsarul doar se holba la mine. Nările i se dilatau ușor, răsufla încet, apoi și-a îndreptat atenția spre Nike.

Din doi pași am ajuns la el. Am ridicat încă o dată lopata. Nu am încercat să fiu atentă, dar am lovit cu lama lopeții direct în flancul său.

— Dispari!

A nechezat, în sfârșit a nechezat, de parcă ar fi dat un răspuns, dar nu pe acela pe care-l doream eu, deoarece încerca în continuare să intre la Nike.

— Mamă! Ce faci?!

Nu i-am răspuns, ci doar am împins lama și mai tare în coastele lui Rimfakse.

— Mamă!!!

Acum a scos un sunet ca un țipăt, dar nu îndrăznea să se apropie.

— Trebuie să plece, Isa.

— Dar îl rănești!

A venit la mine, m-a apucat de braț. Brațele mele slăbite și subțiri ezitau.

— Calul ăsta îndrăcit trebuie să plece, înțelegi? am strigat.

— Nu!

Ea a rămas fermă pe poziție. Degetele ei mi s-au înfipt în antebraț.

În același timp, Rimfakse s-a răsucit puternic într-o parte. Am reușit să observ că și-a dat urechile pe spate. Apoi, rapid și hotărât, a făcut o mișcare, ridicând ambele picioare și a lovit cu copitele în spate.

Isa a țipat.

Am crezut că a lovit-o și că de asta țipă. Orice altceva a dispărut pentru o clipă, Isa, copilul meu a fost rănit! Într-o fracțiune de secundă mi-am imaginat-o întinsă pe jos, cu sângele curgând, cu ochii închiși, iar apoi mă vedeam pe mine ridicând-o și fugind cu ea cât mai departe de acolo. Dar apoi am simțit durerea. Pentru că nu pe ea o nimerise calul. Eu am fost cea care a căzut la pământ. Privirea mi s-a întunecat.

Eram între lumină și întuneric. O auzeam pe Isa plângând în hohote. Louise și Isa mă târăsc înapoi la fermă, aud o voce murmurând, propriile mele cuvinte incoerente, „calul", dau eu să spun, „oprește calul". Din cap îmi curge sânge și pe haine îmi cad picături roșii. Și mai mult sânge. Am o cârpă pe frunte, „mamă, mamă, mă auzi?". Eu zac nemișcată, cu cârpa aceea umedă pe față, îmi este sete, ele îmi dau picături de apă, paharul clănțăne la contactul cu dinții, dar nu este de ajuns, trebuie să îmi ridic bărbia ca să reușesc să beau, simt cum îmi tremură brațele și picioarele, cum îmi zvâcnește capul, o gaură, înțepături, buze uscate, cavitate bucală uscată, ridic o mână, reușesc să o ridic, simt că ceva este lipit în jurul frunții, bucăți mari de țesătură, smocuri de păr răvășite, sânge coagulat, miros metalic, ca după sacrificarea unui animal.

Dragă Lars,

Nu ți-am spus niciodată cât de mult o iubesc pe mama. O iubesc nespus de mult!

Nu știu ce-o să mă fac dacă ea moare. Doar la asta m-am putut gândi în ultimele zile. Mi-e tot una dacă rămânem aici sau dacă plecăm atâta timp cât ea este lângă mine. Draga și scumpa mea mamă.

Pare atât de mică. Capul ei este atât de mic pe perna mare. Corpul ei ocupă foarte puțin loc în pat. Slăbește tot mai mult și noi nu reușim să-i dăm mâncare aproape deloc.

Fața ei este strâmbă și ciudată. Mai demult mi se părea că este urâtă. Dar acum cred că este frumoasă așa cum stă întinsă pe pernă. Frumoasa mea mamă!

Și deodată ea nu mai este nici tânără, nici bătrână. E doar prea mică.

Mă gândesc întotdeauna la ea. Când ies din cameră, ea este în gândurile mele. Vin într-un suflet înapoi ca să văd ce mai face.

Alerg acolo cât de des pot.

KARIN

Evit caii. Nu mai am nervi să văd ce va urma. Mă ţin ocupată cu munca de birou, dar sunt atât de obosită, încât adorm constant cu capul pe hârtii.

Doar nopţile sunt trează. Evit și patul. Este mai bine să dormi cu capul pe braţele sprijinite pe masă.

Jochi și Mathias mă ţin la curent zilnic cu ce se întâmplă. Cu ce se întâmplă acum, cu ceea ce se va întâmpla. Ce credeam eu că avea să se întâmple. Ce se întâmplă întotdeauna.

Sydney și Hamburg se luptă. În fiecare zi se încaieră. Se mușcă între ei.

Sydney opune mai multă rezistenţă decât mi-aș fi imaginat. Încep să sper că va rezista. Dar apoi se prăbușește încet, devine mai slab, din ce în ce mai slab. Îi piere curajul.

Într-o zi, Hamburg este cel care stă lângă harem și Sydney, singur.

S-a terminat, nu mai există cale de întoarcere.

Dar nu totul este așa cum ar trebui. Căci Praga nu i se va supune lui Hamburg. Ea îl ignoră. Praga poartă în pântece urmaşii lui Sydney, așa că îi este încă loială, și îi va rămâne până la nașterea mânzului. La urma urmei, caii sunt previzibili. Eu le cunosc limitele și regulile și știu ce este înscris în genele lor.

Dar există și alte reguli pe care nu le înţeleg. Nu știu ce este scris în genele *mele.* Animalele nu devin iubiţi, ci doar se împerechează. Jochi s-a împerecheat cu mine, iar eu cu el. Poate că ar trebui să fim un cuplu acum. Dar nimic nu s-a schimbat. Nimic în afară de privirile pe care mi le aruncă pe furiș. Nimic cu excepţia tuturor momentelor în care mă atinge cu blândeţe când crede că nu observă nimeni. Nimic cu excepţia faptului că îl ignor, că îi întorc spatele când mă atinge sau pur și simplu îi evit atingerile.

În cele din urmă, încetează să mă mai atingă. Apoi încetează să mă măsoare din priviri. Începe să se miște rapid și dur. Începe să trântească ușile și să-și dea ochii peste cap. Oftează la orice îi spun.

Este oare adevărat că după ce ai făcut sex cu cineva nu mai poţi avea niciodată o relaţie neutră cu acea persoană?

Cum vom putea acum să mai colaborăm?

Îl evit pe Jochi și încerc să-l evit şi pe Mathias. Nu e ușor. El este acolo tot timpul. Se ține după mine. Întreabă și tot întreabă despre cai, spune că vrea să învețe. Eu nu înțeleg de ce. Asta îmi întrerupe munca. Nu-mi permit să am factori care mă perturbă acum.

Într-o noapte mă văd nevoită să merg la cortul lui. A împrumutat o carte de la mine și aș vrea să i-o cer înapoi.

— Intră, îmi răspunde imediat ce bat.

— Salut, zic.

— O, spune el, cu ochii îngustându-se cu un zâmbet blând.

— Da. Așteptai pe altcineva?

Cortul este ordonat, el a fost ordonat întotdeauna, chiar și în perioadele cele mai nefaste a reușit foarte bine să-și păstreze lucrurile în ordine. Măcar *asta* am reușit să-l învăț. Stă întins pe pat și în cort e întuneric. Nu citește, dar nici nu doarme. Încă nu s-a dezbrăcat.

— Vrei să te culci? îl întreb.

— Nu, nu, spune el și se ridică.

— Ești bine?

Spun asta deoarece se cade să pui astfel de întrebări, din politețe. Dar acum se ridică repede, aprinde lampa cu ulei de pe masă și îmi dă un răspuns în care se ascund mai multe înțelesuri.

— Sunt bine, spune el, și se pare că ar mai avea ceva pe suflet. De parcă ar exista un *dar* la sfârșitul propoziției. *Sunt bine, dar…*

— Bine, răspund eu repede. Asta e bine.

— Da.

Se uită la mine. În mod evident, ar trebui să mai spun ceva.

— Cât de mult te-ai gândit să rămâi? îl întreb.

— Ce?

— Aici. Cât timp vrei să rămâi în Mongolia?

Se răsucește și zice:

— Nu m-am gândit la asta.

— Mda.

— Tu te-ai gândit ?

— La ce?

— Te-ai gândit la asta? Crezi că ar trebui să plec?

— Nu, nu. Doar că ar fi bine să știu cât timp vrei să rămâi.

De îndată ce am spus asta mi-am dat seama cât e de importantă întrebarea pentru mine. Trebuie să știu când va pleca. Trebuie să știu când pleacă și Jochi. Trebuie să reorganizez munca aici. Nu e necesar să fim prezenți tot timpul.

— Și tu? întreabă brusc Mathias.

— Eu ce?

— Tu ești bine?

— Da, îi spun, râzând. Bineînțeles că sunt bine.

— Îți mai pare rău pentru caii pe care i-am pierdut?

— Nu. Este în ordine.

Dar în mod cert nu mă crede, pentru că acum se ridică și își întinde brațele.

— Hai să-mi dai o îmbrățișare atunci!

— De ce?

Stă cu brațele întinse și eu nu pot să nu-i întorc gestul.

— Noapte bună, Karin, spune el, ținându-mă în brațe.

— Noapte bună, îi zic.

Îmbrățișarea durează mult, ca toate îmbrățișările lui Mathias.

— Ne vedem mâine, zic eu, eliberându-mă din brațele lui.

— Da, spune el. Cu siguranță.

Îi întorc spatele și plec. Pe drum îmi dau seama că am uitat să-i cer cartea. Dar acum este prea târziu să mă întorc. În plus, Jochi vine spre mine pe cărare. Ne salutăm. Mă întreabă dacă am fost la Mathias.

— Da, răspund.

— Cum așa? Se simte bine?

— Da, da, e bine.

Doamne, de câte ori trebuie oamenii să-și pună într-adevăr această întrebare?

— Ești sigură?

— Da. Sigur că sunt sigură.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

14
O răsturnare bizară de situație

Am ajuns la Moscova în aprilie, după o călătorie de opt luni. După drumul lent pe jos, prin stepă, deșert și munți, iar apoi cu barca pe fluviul Ob, am putut parcurge mai repede, cu trenul, ultima porțiune a drumului din Bijsk.

Dar viteza nu a ajutat prea mult, ci mai degrabă a înrăutățit condițiile de călătorie, caii au trebuit să stea înghesuiți în vagoane și am pierdut și mai multe animale.

Caravana noastră se transformase într-o priveliște deplorabilă. Dintre cei treizeci de mânji cu care plecaserăm din Mongolia rămăseseră doar șaisprezece, iar din animalele domestice pe care le luaserăm cu noi mai rămăsese doar o mică parte. Mamele adoptive nu erau cu noi, mânjii nu mai aveau nevoie de laptele lor. Înlocuiserăm ajutoarele noastre pe parcurs, iar numărul animalelor scăzuse. Noi eram arși de soare și slăbiți, cu pielea plină de cicatrici și urme; arătam ca niște sălbatici.

La Moscova animalele se odihneau într-un țarc păzit, în timp ce eu și Wilhelm am tras la hotel peste noapte; aceea a fost prima mea întâlnire cu un pat propriu-zis în toate aceste luni. Am reușit o vreme să dau uitării toate grijile, m-am bucurat de mirosul așternuturilor și m-am înveselit când am văzut o cadă plină, pregătită pentru mine. În timp ce mă îmbăiam, Wilhelm mi-a tuns părul și barba. Apoi am făcut schimb de locuri și i-am întors serviciul. Apa din baie s-a umplut cu păr negru de la mine și cu păr mai deschis de la el. Firele pluteau la suprafață, amestecându-se unele cu altele, iar apoi se duceau la fundul căzii.

Nu mai tunsesem niciodată pe cineva și mi-a luat mult timp, și m-am străduit să tai părul de deasupra urechilor cât mai uniform posibil.

— Nu este chiar uniform, a spus el.

— Nu este, ai dreptate, am zis.

Dar am continuat să-l tund cu la fel de multă atenție.

— Se răcește apa, mi-a spus, zâmbind.
— Scuze! am răspuns. Imediat sunt gata.
Când am terminat în sfârșit, cada era plină de păr care i se lipea de trup. Am găsit ulciorul lângă lavoar și l-am clătit.
— Brrrrr!
— Îmi cer scuze, i-am spus, întinzându-i un prosop.
După aceea ne-am postat în fața unei oglinzi mari, cu ramă argintie, care atârna pe peretele din baie.
— Te pricepi mai bine decât mine la mânuitul foarfecelor, am spus. Chiar dacă și eu m-am străduit.
El s-a privit în oglindă.
— Arată excelent!
— Din păcate, părul tău este tăiat mai inegal decât al meu.
— Nu. Amândoi arătăm grozav.
Apoi am scos trusa de bărbierit și ne-am ras. Am întins spuma de bărbierit uniform pe obraji și am lăsat briciul să alunece pe față în același timp, cu mișcări lente.
— Te razi complet? l-am întrebat.
— Da, complet.
— Îți razi inclusiv mustața?
— Inclusiv mustața.
După ce barba a dispărut, am luat fiecare câte un prosop și ne-am șters pe față concomitent. Am clipit rapid când mi-am zărit propria reflexie, mi-am trecut palma peste pielea netedă de pe obraji și am simțit dintr-odată aerul rece.
— De mult nu m-am mai bărbierit! i-am spus.
— Te face să te simți bine, nu? m-a întrebat el.
— Nu știu.
— Arăți bine. Tu ai arătat întotdeauna bine.
Pentru o scurtă clipă, nu m-am mai temut de întoarcerea acasă.
A venit noaptea, ultima noastră noapte împreună. Ne-am rostogolit în cearșafuri curate, ne-am hârjonit râzând ca doi copii, ne-am trecut mâinile peste fețele proaspăt rase, netede și ne-am îmbrățișat iar și iar. Dar tot timpul am simțit că mă încearcă plânsul, tot timpul a existat o tristețe dincolo de joaca dintre noi și nici unul din noi nu a spus nici un cuvânt despre ce ne aștepta în viitor.

Ultima etapă a expediției era o călătorie cu trenul, iar această parte îmi era foarte cunoscută. Când priveam peisajul din ce în ce mai familiar – cu micile case ale iobagilor și ogoarele întinse, care în curând aveau să fie cultivate – mi-era imposibil să-mi țin frica în frâu. Wilhelm stătea vizavi de mine, aproape de nerecunoscut fără părul lung și barba crescută, adâncit în gânduri. Privirile nu ni s-au intersectat nici măcar o dată.

Am încercat de câteva ori să inițiez o conversație, dar el îmi răspundea mereu monosilabic.

Am ajuns în sfârșit la Sankt-Petersburg și ne-am dus direct la grădina zoologică. I-am spus mamei că suntem pe drum, dar nu i-am dat o oră precisă de sosire, așa că nu venise să mă întâmpine la gară și nici la grădina zoologică. Poate că ar fi trebuit să-i permit asta, poate că murea de dorul meu, dar eu aveam prea multe pe cap și nu reușeam să mă gândesc și la ea acum.

Caii urmau să se odihnească câteva zile în țarc înainte ca Wilhelm să-i transporte mai departe spre vest, în Europa, mai întâi cu trenul, apoi pe drumuri de țară. Toți erau slabi și obosiți, am comandat de îndată o dietă de morcovi, ovăz măcinat și fiertură de tărâțe.

După ce animalele au fost puse la locul lor, am rămas lângă țarc să le privim.

— Trebuie să-ți alegi cei doi cai pe care vrei să-i păstrezi, a spus Wilhelm.

M-am uitat la fiecare mânz în parte, de la primul până la ultimul. Încercam să nu mă gândesc la faptul că dintre cei șaisprezece care ne rămăseseră eu aveam să păstrez doar doi. Atunci mi-am amintit de cât de grea fusese alegerea verișoarei mamei mele, Betsy, care fusese nevoită să-i aleagă pe Aleksei și pe Elena dintre cei nouă copii ai săi, însă ea niciodată nu s-a împăcat cu decizia luată.

— Decizia mai poate aștepta bănuiesc.

— Ai așteptat deja câteva luni.

— Nu contează dacă aleg diseară sau mâine-dimineață.

— Nu ești prost, Mihail, a spus Wilhelm.

M-am întors spre el brusc, am văzut că era enervat.

— Nu, nu sunt prost. Pur și simplu nu înțeleg de ce trebuie să decid acum pe loc.

— Acum trebuie doar să iei doi cai.

— Putem aștepta.

— Nu. Nu vreau să aștept, a spus. Este mai bine să faci asta rapid. E la fel de dureros. Cu cât termini mai repede, cu atât mai bine.

M-am întors spre Wilhelm și am încercat să mă adun și să-i dau impresia că sunt foarte hotărât:

— Aș vrea să mă gândesc la asta o zi sau două, dacă nu vă este cu supărare.

Am folosit forma de plural, nici în ziua de azi nu înțeleg de ce, însă am văzut că Wilhelm a tresărit pentru că și-a revizuit imediat atitudinea.

— Nu e ceva la care să te gândești, a spus el încet. Este ușor. Iei numerele șaptesprezece și douăzeci și șase. Amândoi mânjii aveau un an când i-am capturat. Sunt robuști și nu au dat nici un semn de slăbiciune pe parcursul călătoriei. N-ar trebui să ai nici o îndoială.

M-am uitat la cei doi cai pe care i-a menționat: numărul șaptesprezece era armăsar, numărul douăzeci și șase, o iapă. Ei bine, atunci erau amândoi bine sănătoși și erau printre cei mai mari din turmă. Numărul șaptesprezece ar putea fi un bun lider pentru un harem, iar douăzeci și șase ar putea avea mulți descendenți sănătoși.

M-am întors și am ridicat din umeri, fără să îndrăznesc să întâlnesc privirea lui Wilhelm.

— Atunci aceștia doi să fie, a zis. E cea mai rațională alegere.

— Ce bine că ai ales în locul meu! i-am spus.

— Ce?

— Ce bine că ai ales în locul meu, ești mult mai bun la treaba asta decât mine. Eu într-adevăr am lucrat toată viața în această grădină zoologică și am fost inițiatorul acestei expediții, dar este o mișcare înțeleaptă din partea ta, Wilhelm Wolff, să faci această alegere.

— Dar dragul meu prieten, Mihail.

— Nu mai este nimic de discutat. Numerele șaptesprezece și douăzeci și șase rămân aici. Restul cailor îi poți lua cu tine. M-am întors și am părăsit caii.

— Trebuie să fac rost de o trăsură. Este timpul să mă întorc acasă, la mama.

— Bine, a spus el. Atunci aceștia rămân aici. Și mama ta probabil că așteaptă emoționată întoarcerea ta.

Apoi s-a așternut tăcerea între noi. În minte mi se învolburau răspunsuri grele și dure, dar nu reușeam să mă adun.

La scurt timp după aceea, când trăsura a tras în fața intrării principale a grădinii zoologice, noi tot nu scoseserăm nici o vorbă.

— Vii? l-am întrebat. Vii cu mine?

Spre enervarea mea, vocea îmi tremura, ca a unui băiețandru nesigur pe el.

Nu s-a clintit din loc, a rămas complet nemișcat fără să se uite la mine.

— Cred că aș prefera să găsesc un han, a spus el.

— Dar nu are rost, nu-i așa? Mama se va bucura de venirea ta.

— Se va bucura și mai tare să te aibă doar pentru ea.

Birjarul ne privea insistent și nerăbdător.

— Măcar urcă-te în trăsură, am spus. Vom merge împreună în oraș.

S-a urcat șovăitor după mine și a închis ușa în urma lui.

Stăteam unul în fața celuilalt înăuntru în trăsură. S-a terminat, m-am gândit, acum s-a terminat deja, expediția, prietenia noastră. Nici măcar nu am ajuns acasă și deja s-a terminat.

— Ce va fi mâine? l-am întrebat. Și în zilele în care caii se vor recupera? Vrei să stai tot timpul într-un han?

— Ducele de Bedford a fost generos, a spus el. Mi-a trimis și mai mulți bani. În plus, acum am o imagine de ansamblu asupra costurilor care au rămas de achitat. Nu este nici o problemă să plătesc pentru cazare în ultimele nopți.

— Nu, desigur, este mult mai confortabil.

Wilhelm i-a spus birjarului să oprească pe aleea Grivțov și mi-a strâns mâna în fugă în semn de la revedere. Fără să aștepte vreun răspuns, mi-a zis că va înnopta la un han adecvat; eu îi recomandasem mai multe.

Am închis ușa trăsurii și mi-am ridicat privirea spre casa de pe strada copilăriei mele. Arăta exact ca în urmă cu un an și jumătate. Soarele era la asfințit și la ferestrele camerelor noastre fuseseră aprinse luminile. Am bătut la ușă, servitorul mi-a deschis și apoi am auzit pașii mamei coborând în fugă pe scări. Mergea sprințar și cu atâta ușurință, așa mi s-a părut, a venit la mine în doi pași, apoi m-a cuprins în brațe fără să mai țină cont că oamenii vor vedea.

— Mișa, micuțul meu Mișa!

Era mică în brațele mele, cu un cap mai scundă decât mine, dar mă îmbrățișa cu toată puterea ei.

— Mamă, am spus, strângând-o și eu la fel de tare.

Apoi s-a desprins din îmbrățișare, și-a pus mâinile pe brațele mele ca să mă poată analiza în detaliu.

— Stai să te văd, să te văd mai bine…

M-a măsurat din priviri cu ochii strălucind.

— Ești același Mișa, nu? Ești același? Mihail Aleksandrovici?

— Sunt fiul tău, i-am spus eu.

Apoi a râs, cu ochii plini de lacrimi și m-a îmbrățișat încă o dată.

Nu a servit pui în sos alb în seara aceea, ci vițel în vin roșu, gătit după o rețetă franțuzească, și am înțeles că atât ea, cât și bucătarul-șef complotaseră în acest sens. Totuși, mâncarea nu avea savoare, de parcă aș fi mestecat hârtie. Și când m-am întins singur în patul meu, în vechiul meu dormitor, care era exact așa cum fusese dintotdeauna, disconfortul a devenit imposibil de suportat. O pană s-a ridicat în aer când m-am zvârcolit, mi-a căzut pe față și m-a gâdilat, iar eu am dat cu mâna să o dau jos, dar senzația de mâncărime a persistat și după aceea. Cred că era ceva în neregulă cu perna, așa mi s-a părut, de parcă ar fi fost găurită, iar după ce a ieșit acea pană din ea, din plapumă au început să iasă și mai multe pene. Ningea peste mine cu puf, îmi intra în nas, în gură și în gât. Am aruncat perna și pătura de lână pe jos și am rămas întins în patul cel mare. Acolo m-am chircit și m-am făcut mic de tot, mi-am dus genunchii la bărbie și m-am mușcat de mână ca să nu scot nici un sunet când icnetele puternice de plâns îmi zgâlțâiau corpul cuprins de spasme.

KARIN

Caii. Năpârlesc în smocuri mari și grele. Se depun pe zăpada pe jumătate topită, ca niște vălătuci de praf. Cu o plăcere evidentă, caii takhi se freacă unul de altul, pentru ca părul să li se desprindă mai repede. Le face bine să-și scarpine mâncărimea.

Acum am din nou curaj să stau lângă ei.

Turma se ține în continuare prin preajma stației de cercetare. În fiecare zi caii își primesc porția de fân și apă îmbogățită cu vitamine. Dar când iarba încolțește se îndepărtează de padoc, cu câțiva pași mai departe în fiecare zi. Nu peste mult timp vor ajunge la locurile de adăpat. Își continuă traiul la fel ca în anul precedent, înainte de lăsarea frigului. Sau aproape la fel, întrucât ordinea lor ierarhică s-a schimbat. Acum, calul dominant este Hamburg. El este cel care se apropie mereu de iepe, le adulmecă urina pentru a vedea dacă sunt pregătite. Iar ele stau la dispoziția lui și îi permit să se împerecheze cu ele. Toate, cu excepția Pragăi, care este gestantă și voluminoasă și își vede de ale ei, așteptând să fete.

Cred că va funcționa, așa cred. L-au acceptat pe Hamburg. Și Praga îl va accepta. Imediat ce va făta.

Rareori mănânc împreună cu ceilalți. Înghit ceva mâncare fără să mă așez măcar și ies imediat afară. Însă astăzi Mathias a pregătit *khorkhog*[11], un preparat tradițional pe bază de carne și verdețuri. Nu pot să mă eschivez să stau cu ei.

11. Preparat tradițional mongol tipic bucătăriei nomade cu carne de oaie sau capră tăiată în bucăți. Se prepară la un loc cu pietre încălzite în foc. Când sunt suficient de fierbinți, sunt așezate în straturi succesive cu carnea într-un recipient metalic, adăugând cartofi, morcovi, varză, condimente. (N. red.)

— Bun, comentează Jochi dând din cap, iar Mathias îi mulțumește.

Mestec o bucată de carne de berbec, foarte fragedă după atâtea ore de fierbere.

— În oală ai pus și pietre fierbinți? întreabă Jochi.

— Pe alea le-am omis.

— Chiar și așa, este bun.

— Tu ce părere ai, Karin?

— Despre ce?
— Despre mâncare.
— E bună. Am spus asta deja, nu?
— Nu. Nu ai spus nimic.
— Scuze. Este bună. Are savoarea potrivită. Aroma de carne și verdețuri fierte îndelung, fără prea multe mirodenii.
— Dar în *khorkhog* nu trebuie să fie multe mirodenii, spune Mathias.
— Duci dorul condimentelor? întreabă Jochi.
— Nu, nu.
Se opresc amândoi din mestecat și el se uită la mine.
— E bună. Am spus că este bună.
Încep iar să mănânc. Preț de câteva minute nimeni nu spune nimic, apoi Jochi începe să vorbească cu Mathias, doar cu el, nici măcar nu se uită la mine. Mathias îi răspunde și se uită doar la Jochi, care spune:
— Halle a mai crescut.
— Crezi? întreabă Mathias.
— Da. Și mi se pare și puternică. Se va descurca fără probleme.
— Bine, comentează Mathias.
— Și este femelă, adaugă Jochi. E un avantaj. Va rămâne cu noi.
Brusc, Mathias devine serios.
— Ce este? îl întreb.
— Te gândești la Woburn? îl întreabă Jochi.
El încuviințează.
— Încearcă să nu te mai gândești la el, îi spune Jochi, zâmbind încurajator, încercând să-l consoleze.
De parcă Mathias ar fi avut nevoie de consolare pentru moartea lui Woburn.
De parcă ei doi ar fi avut nevoie să fie consolați.
Woburn este cel care a murit. Noi suntem în viață.
Mănânc repede tocana. În realitate, era cam insipidă. Mi-ar plăcea ca Mathias să gătească altceva decât mâncăruri mongole, dacă tot decisese să se îndeletnicească cu gătitul. Ne-am săturat deja de atâtea feluri de mâncare mongole. Tocănițe de carne cu cartofi. Supă de carne în toate variantele posibile și imaginabile. Și iaurt. Sunt sătulă până peste cap de iaurt.
Mă ridic, îmi iau farfuria și paharul și le pun în chiuvetă.

Apoi ies, îmi aprind o țigară și sar în mașină. Conduc ținând volanul cu o singură mână, merg pe urmele care duc în capătul văii; merg cu viteză și mașina trepidează.

Situația aceasta tronează de ceva timp. Jochi și Mathias vorbesc mult unul cu altul și mai puțin cu mine. Mathias se uită în pământ. Jochi îl consolează. Din când în când, l-am văzut și atingându-l așa cum obișnuiesc bărbații, cu o bătaie ușoară pe umăr.

Îmi văd de drum. Sting țigara pe preș. Merg tot cu viteza a treia, forțez motorul, însă nici urmă de cai. Trebuie să se fi îndepărtat mai mult decât ieri.

Îmi este cald și transpir pe spate. Soarele este la asfințit. Schimb în viteza a patra, mașina trepidează, se zdruncină pe teren cu un sunet metalic. Mă doare spatele, îmi contract mușchii.

Abia când ajung lângă zona de adăpare îi văd. Opresc și cobor din mașină. Inima îmi bate tare și am picioarele înțepenite.

Caii takhi se apleacă spre bălți și se adapă, după care îmi întorc spatele și urcă pe deal. Hamburg și haremul său se deplasează în grup, în timp ce Praga stă la o distanță de o sută de metri de ei.

Pe Sydney nu reușesc să îl văd. Îl voi căuta mai târziu. Dacă își va reveni, dacă va redeveni ceea ce fusese cândva, putea să mai trăiască mulți ani. Pot să încerc să îl fac să se împerecheze cu una dintre iepele care vor sosi din Franța, la urma urmei mai este doar o lună de zile. Apoi totul va reîncepe, pentru mine și Sydney. Trebuie doar să așteptăm.

Iarba strălucește de un verde briliant, răsare după un plan doar de ea știut, precum apa care se scurge de-a lungul pantelor mai umede. Caii continuă să înainteze. Aici au suficientă mâncare și apă, pot rămâne pentru mai mult timp.

Praga nu mai face parte din herghelie, acum este și mai evident. Distanța se mărește. Cu ugerul umflat, pregătită să zămislească, merge izolată de grup.

Dacă s-ar întoarce la Sydney, dacă ar lua-o de la capăt cu el și cu noul mânz… Dar nu se va întâmpla așa. Praga face parte din haremul lui Hamburg. Îl urmează pe cel mai puternic. Problema lui este că poartă în pântece odrasla lui Sydney, el îi stă în cale.

Mă apropii, iar ea își înalță capul, mă privește, apoi se apleacă iar deasupra ierbii. Are o burtă imensă. Acolo, înăuntru, este mânzul ei, protejat

de corpul mamei. Mânzul care aparține armăsarului greșit.

Vei avea grijă de micuțul tău, Praga?

Vei fi o mamă bună pentru el, așa cum ai fost pentru ceilalți mânji?

Până când va făta, Praga va rămâne singură. Și când mânzul va veni pe lume, nu va mai avea cine să îl apere. Poate nici măcar mama sa.

Nu mă pot implica. Nu trebuie.

Dar atât Praga, cât și mânzul au nevoie de mine. Au nevoie de mine, mereu. Nu prea are sens ca eu să dorm în tabără și să vin zilnic până aici. Trebuie să fiu prezentă, *aici*. Mă voi muta aici pentru săptămânile următoare.

Mă întorc în grabă la mașină. Dacă mă mișc repede, pot să încarc un cort și provizii și să mă întorc înainte de apusul soarelui.

EVA

În cameră este lumină puternică; Isa e acolo, lângă fereastră. Tocmai trăsese draperiile la o parte, dar apoi a venit spre mine în grabă.

— Mamă, te-ai trezit? Mamă?

S-a așezat pe un scaun lângă patul meu, a ridicat o mână și m-a mângâiat pe frunte. Pe chipul ei se citea frica, dar mai era și altceva acolo, ceva ce rareori mai văzusem, în crâmpeie doar, în ochii unor animale care privesc cu o îngrijorare extremă, un fel de îngrijorare care te face să uiți de tine complet.

— Poți vorbi? Spune ceva, mamă…

— Pot să vorbesc, i-am răspuns cu o voce răgușită.

Ea a râs ușurată.

— Poți să vorbești!

A luat o lavetă mică de bumbac dintr-un lighean cu apă, a stors-o și m-a șters cu grijă pe față. Apa era călâie, probabil că stătuse ceva timp. Și simțind acea bucată de material umed și aspru, mi-am amintit că mai făcuse asta înainte; îmi mai pusese comprese și înainte.

Ai grijă de ei, îi speli, le dai de mâncare, le asculți ritmul respirației, uiți de tine, douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru, pentru ei. Și, într-o zi, rolurile se inversează: într-o zi, copilul devine adult, copilul are grijă de tine, te spală, te hrănește, te veghează, îți ascultă ritmul respirației.

Însă, nu acum. Nu așa trebuiau să stea lucrurile acum, era mult prea devreme; ea avea doar paisprezece ani. Trebuia să mă pun pe picioare.

M-am ridicat în șezut; am simțit în cap o durere acută și pătrunzătoare, camera se învârtea în jurul meu.

— Animalele, am spus. Mulsul vacilor.

— Ne ocupăm noi, mamă, a răspuns Isa. Nu-ți face griji.

M-am prăbușit iar pe pernă, nu aveam de ales; ea mi-a șters din nou chipul cu cârpa umedă. De această dată, mi s-a părut mai răcoroasă.

O comoție cerebrală, nu fusese decât o comoție cerebrală; când a dat din copite, calul m-a lovit în maxilar. Isa și Louise făcuseră tot ce putuseră ca să închidă rana, dar ar fi trebuit să fie cusută; aveam să rămân pentru

totdeauna cu o cicatrice urâtă pe obraz, în partea de jos, și aveam și mandibula puțin deplasată, iar bărbia era lăsată puțin în partea stângă.

Recuperarea a fost lentă. Încet, încet am reușit să stau în fund pe marginea patului fără să am senzația că se învârtește camera cu mine, apoi am ajuns la baie fără să am nevoie de însoțitor. Într-o dimineață, am putut chiar să mă sprijin de Măr și să o mulg încetișor. Pe drum înapoi spre camera mea, am observat că mărul era încărcat de flori. M-am oprit și am atins-o cu grijă pe una dintre ele. Curând avea să vină momentul să culegem polenul cu o pensulă, de pe fiecare floare în parte; apoi urma să îl lăsăm la uscat timp de două zile într-un mediu închis și, în final, tot cu ajutorul unei pensule, aveam să îl presărăm pe fiecare floare ca să le polenizăm. De obicei, foloseam o veche pensulă de pictură de-a Isei, dar acum aproape că nu mai avea peri. Trebuia să găsesc alta, să fac una eu însămi, din părul de animal poate; auzisem că părul aspru de bursuc era perfect pentru pămătufurile de bărbierit, așadar ar fi fost bune și pentru noi, dar trecuse mult timp de când văzusem un bursuc, nici măcar nu știam dacă mai era vreunul în zonă. Și apoi, de unde să găsesc eu un bursuc? D-apoi să-l mai și vânez? Nu, pentru situația în care mă aflam eu trebuia să existe o altă soluție… Noi nu mai reușeam să facem rost de nimic, nici de pensule, nici de fructe. Doar eu mai rămăsesem. Dacă avusesem vreodată vreo îndoială, acum dispăruse fără urmă: nu mai era nimeni, nici un ajutor, nici o forță și nici un Dumnezeu. Eram doar eu și atât.

Simțeam cum îmi zvâcnește capul de durere, amețeam, dar nu mă puteam întinde; stătusem deja mult prea mult timp în pat; pierdusem șirul zilelor, pierdusem controlul asupra rațiilor de mâncare pentru animale și nu mai știam nici cât mai rămăsese.

Am făcut stânga-mprejur, am traversat curtea și am coborât treptele ce duceau jos în beci. Mi-a trebuit o vreme să mă obișnuiesc cu întunericul. Și iată că pereții pivniței prindeau formă în fața ochilor mei, întrezăream pete de umezeală și eflorescențe de sare pe tencuiala umflată. Apoi am observat podeaua umedă. M-am apropiat de unul dintre rafturi. Acolo păstram mâncarea noastră, carnea noastră. Am luat în mână un borcan cu limbă conservată. Până atunci nu mai conservasem carnea; puteam doar să sper că reușisem și că se păstrase. Am stat cu recipientul în mână, fără să îl pot deschide ca să îi verific conținutul; l-am apropiat puțin de nas și am simțit imediat mirosul inconfundabil de carne stricată și l-am pus imediat la loc.

Apoi m-am apropiat de un jambon, sărat și atârnat de tavan să se usuce. Lumina palidă nu m-a împiedicat să văd că era mucegăit.

Am verificat și alte borcane, câțiva cârnați. Ceva comestibil încă mai era, dar mare parte din mâncare se stricase. Trebuia să mai sacrificăm un animal, încă unul. Dar ce rost avea, dacă, după aceea, carnea putrezea ori era furată? Cineva știa de existența noastră și ne supraveghea. Se putea întâmpla iar, în orice moment. Și atunci ce rost avea să rămân acolo și să continui să muncesc în praf, să ar, să semăn, să sacrific animale?

Am plecat fără să spun unde; am apucat-o pe drumul principal, fără să îmi fac griji că m-ar fi putut vedea cineva. Trebuia să ajung acolo cât mai repede posibil. Din când în când îmi vâram mâna în buzunar, pistolul de cuie era încă acolo. Metalul era rece la atingere. Îl luasem cu mine pentru siguranță, l-aș fi folosit doar dacă nu aveam de ales.

Am ajuns la o răscruce de drumuri: unul ducea către strada principală, iar celălalt spre port și centrul Heiane. M-am oprit. Ar fi fost foarte ușor să continui să merg de-a lungul străzii care ducea spre nord. Să abandonez totul. Aș fi fost doar eu și drumul, n-ar mai fi fost nimeni pentru care să fiu răspunzătoare, nimeni căruia să-i port de grijă.

Însă m-am întors și am continuat spre port.

Nu mai ploua; norii se plimbau alene pe cer, marea era calmă, nu se auzea nici un sunet, nu se vedea nici măcar un pescăruș.

M-am uitat cu atenție la casele abandonate din sat. Mi s-a părut că simt miros de lemn ars, dar nu am reușit să îmi dau seama din ce clădire provenea.

Oricum, aveam certitudinea că nu eram singură. Mai era cineva acolo, cineva care supraveghea pe oricine venea și pleca.

L-am auzit mai înainte să îl văd. I-am auzit pașii pe asfaltul umed răsunând între zidurile albe ale caselor de lemn.

M-am îndreptat de spate, pregătindu-mă pentru o eventuală confruntare.

S-a ivit în capătul uneia dintre străzile fără ieșire care duceau la câteva dintre cele mai frumoase reședințe de vară, cele cu vedere la mare și care aveau piscină; cele mai apropiate de apă, atât de aproape, încât riscai să fii luat de valuri.

Era Peter, prietenul lui Einar.

S-a apropiat de mine și m-a salutat printr-o înclinare a capului. Nu părea băut; avea privirea limpede, dar ochii înroșiți.

L-am scrutat cu atenție. El era mare și solid, însă eu aș fi fost mai rapidă. La nevoie, aș fi putut să scap cu fuga, m-am trezit gândindu-mă, dar, sigur, nu pentru asta m-am dus acolo.

— Te-au aranjat bine, nu? a spus, făcând aluzie la vânătăile de pe fața mea.

— Am nevoie de hrană și de fân pentru animalele mele, i-am răspuns fără să-i dau explicații. Și vreau să aflu dacă a mai rămas cineva să îmi dea o mână de ajutor.

În acel moment, a apărut un alt bărbat. Lent în mișcări, cu mâini puternice și pline de bătături. Pescarul. Oare s-a stabilit și el în Heiane? Sau locuia de mult acolo? Să fi fost și el de-o teapă cu cei doi, până la urmă?

Pescarul s-a apropiat, s-a oprit lângă Peter și m-a privit din cap până în picioare.

— Poți să vii acasă la noi, mi-a propus.

— Ok, am spus eu. De acord.

Nu ezita, nu arăta nesiguranță, urmează-i și gata, de bunăvoie.

Mergeam fără să vorbim. Am vârât mâna în buzunar. Dar poate că au observat-o, poate că și-au dat seama că sunt înarmată. Am scos repede mâna din buzunar, simțind doar cum greutatea armei îmi apăsa pe coapsă.

Am ajuns în capătul străzii. Multe dintre geamurile ferestrelor casei cu terasă erau sparte. Piscina era plină cu apă de ploaie maronie, pe care pluteau frunze putrezite.

Peter a deschis ușa și cu un gest galant m-a invitat înăuntru.

— Te rog…

Pescarul a chicotit.

— Mulțumesc, am răspuns ca și cum nu mi-aș fi dat seama de circul lor.

Am intrat în camera de zi. Jarul ardea încă în căminul somptuos din colțul încăperii. Era unul dintre acelea mai curând decorative decât funcționale, trebuia alimentat zi și noapte pentru a degaja puțină căldură. Erau constrânși să lucreze, acum chiar și cei de teapa lor erau nevoiți să muncească; nu mai era suficient să fure de la alții, pentru că deja nu prea mai era nimic de furat.

Se scurseseră mai multe săptămâni de când veniseră hoții la noi. Chiar dacă ei erau vinovații, sigur nu le rămăsese prea mult din ce furaseră. Însă poate mai era ceva. Trebuia să fie. Am privit împrejur, căutând semnele

prezenței hranei noastre. Orice. Brusc mi-am dat seama că sunt o proastă. Un cartof zbârcit de anul trecut tot un cartof rămâne.

Am simțit furnicături în mâini și picioare. Deodată mi-am dat seama cât de înfrigurată eram după atâta timp petrecut afară; umezeala rece mă pătrunsese până la oase. Acolo înăuntru era așa de cald, iar eu eram foarte obosită, durerea din cap nu mă mai lăsa, voiam doar să termin cât mai repede posibil. Nu aveam nimic, dar pentru ei aveam totuși ceva: un trup, un trup de femeie. Prăpădit și aparent mai bătrân decât era în realitate, dar pentru ei nu ar fi contat.

Peter a făcut semn spre pat.

— Ia loc.

Nu era o invitație.

— Și dă-ți jos geaca. Aici înăuntru este bine și cald, nu crezi? Nu ai nevoie de geacă.

M-am așezat, dar nu mi-am dat jos geaca.

— Îmi este încă frig, am spus.

Peter s-a așezat lângă mine.

— Sărmana…

I-am simțit mirosul, surprinzător de suav. Slăbise. M-am întrebat cum ar fi fost contactul cu pielea lui, dacă era murdar, dacă avea vreo boală contagioasă.

— Voi aveți mâncare… am deschis eu discuția.

— Ți-e foame? m-a întrebat Peter.

— Da, am răspuns. Nouă nu ne-a mai rămas multă după iarnă.

Nu eram proastă, nu intrasem în bârlogul lupului ca o oaie dusă la tăiat. Aș fi făcut ceea ce mereu am știut că într-o zi voi fi obligată să fac. Ceea ce fac femeile dintotdeauna când foamea le răzbește. Aș fi vândut unicul lucru pe care îl aveam de vânzare.

— Avem mâncare, a răspuns Peter. Având în vedere că ne rogi atât de amabil.

Apoi și-a ridicat un braț și l-a sprijinit pe pat, în spatele meu.

Știam exact ce avea să urmeze, acea cunoaștere era ereditară, o istorie biologică, cu toate că nu o mai experimentasem până atunci. El avea să își pună brațul pe spatele meu, să mă tragă spre el, mâna lui avea să coboare pe coapsa mea. Avea să mă sărute, dar eu mi-aș fi întors capul în partea cealaltă ca să fie clar că nu îmi doream, chiar dacă nu puteam să fac ceva în

privința asta, iar acest gest l-ar fi iritat, nu mult, dar îndeajuns cât să mă prindă și să mă trântească pe pat. Apoi avea să își descheie rapid nădragii, să îi dea jos, poate că ar fi spus ceva despre mărimea penisului său, ca să ascundă situația jenantă apărută pe neașteptate, văzându-l balansându-se stupid între noi. Și apoi avea să mă dezbrace și pe mine de pantaloni; nici măcar nu s-ar fi obosit să se uite la sânii mei, împins de nevoia să termine repede. Avea să mă penetreze fără ca măcar să bage de seamă dacă sunt într-o poziție comodă sau nu. Ar fi acceptat ca eu să privesc în altă parte, i-ar fi păsat doar de un singur lucru: să intre cât mai adânc, să geamă și să ejaculeze. Și apoi, fără nici un cuvânt, avea să facă un semn cu capul în direcția pescarului. Care poate avea să fie și mai rapid, simțindu-și demnitatea risipindu-se cu fiecare penetrare. Iar după aceea s-ar fi rușinat amândoi și, ca să își ascundă rușinea, aveau să schimbe replici între ei, aveau să discute despre „cât de-al dracului de bine a fost să simtă iar gustul de pizdă“.

Apoi, aveau să îmi dea ceea ce le cerusem. Ei n-ar fi numit tranzacția un troc, dar trebuiau să îmi dea ceva la schimb, pentru că, altfel, ar fi fost doar o agresiune sexuală și sentimentul de rușine ar fi fost și mai intens. Poate că aveau să îmi dea mai mult decât cerusem, poate că m-ar fi ajutat să car fânul. Iar m-aș fi simțit amorțită și caldă: amorțeala ar fi durat mult, poate pentru totdeauna, și s-ar fi înrăutățit cu fiecare revenire în acest loc, cu fiecare nou schimb. Dar mie nu îmi păsa, pentru că ar fi stat departe de noi și de fermă, departe de Isa și de animalele mele, de Louise și de bebelușul care avea să se nască în curând.

Brațul era pe spatele meu, iar eu eram pregătită.

Dar iată niște pași care urcă pe scară. Einar a intrat în camera de zi și a tresărit văzându-l pe Peter îmbrățișându-mă.

— Ce se petrece?

Peter s-a ridicat brusc. Voia să spună ceva, poate să își ceară iertare, dar Einar i-a luat-o înainte.

— Nu îi oferi nimic?

Peter încuviință, se grăbi spre ușa a ceea ce trebuia să fie bucătăria.

Einar se întoarse către pescar.

— Parcă și tu aveai treabă la bucătărie, sau mă înșel?

Dădu din cap și dispăru și el.

Aș fi vrut să mă ridic, dar Einar a venit și s-a așezat lângă mine. Și-a trecut duios un deget peste chipul meu, a trebuit să îmi adun puterile pentru a nu mă îndepărta.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat.

— Îmi vreau mâncarea înapoi, i-am răspuns în șoaptă. Și vreau să stați departe de noi.

S-a prefăcut că nu aude, dar și-a retras mâna liniștit. Am observat că celălalt braț îi era bandajat. Mi-am amintit că acolo avea o rană, neîngrijită și murdară. Mi-am întins mâna și l-am atins fără să am grijă să nu strâng tare. El a tresărit și a gemut.

Abia atunci i-am văzut degetele, mâna roșie și inflamată.

— O nebunie, nu? a spus. Am jefuit cel puțin cincizeci de cabinete medicale și farmacii. Medicamentele ne-au ajuns câțiva ani. Dar n-am reușit să fac rost de nici unul care să aibă efect.

Am observat că avea ochii plini de lacrimi din cauza febrei. Și că nu băuse nimic. Nu reușeam să-mi amintesc când îl văzusem ultima dată treaz de-a binelea.

— Îmi pare rău pentru mâncarea din pivnița voastră, a continuat. Nu există limită pentru cât de jos poți să decazi, nu? Să furi mâncarea de la gura propriei tale fiice…

— Nu este fiica ta, i-am răspuns. Nu ne putem numi părinți dacă nu suntem prezenți.

— Hai, Eva! Nu mi-ai dat niciodată șansa să încerc.

— Nu ți-am dat-o pentru că știam că nu aveai să reușești.

Nu a răspuns; m-a privit frustrat, pufnind pe nas.

— Am crezut că ați plecat, a spus după aceea.

— De asta ai venit în toiul nopții? De asta v-ați furișat în liniște?

— *Speram* că ați plecat, hai să zicem așa.

— Nu s-a mai întâmplat niciodată să vii pe furiș, niciodată.

— Nu voiam să vă trezesc. Mai ales, nu voiam să o trezesc pe cea care locuiește acolo cu voi.

— Louise.

— Țăcănita!

— Ea este genul de om care face ce are de făcut, i-am răspuns și m-am ridicat în picioare.

De acolo, îl dominam. Am simțit pistolul de cuie în buzunar, dar știam că nu aveam nevoie de el. Einar părea să se abțină. Ar fi fost de ajuns să îi dau un picior în brațul infectat ca să cadă la pământ, învins.

— Vreau înapoi mâncarea noastră. Și vreau să stați departe de fermă. Departe de Isa și de animale, de Louise și de copilul ce se va naște.

— Chiar speram că ați plecat, a bombănit el.

— Sigur. Sperai că am renunțat și noi. Sperai să mai existe încă o fermă abandonată pe care să o poți prăda.

— Nu, a răspuns el ridicând capul și privindu-mă direct în ochi. Să pleci nu înseamnă să renunți. Cei care rămân renunță.

Avea o privire sinceră și am crezut că recunosc în el ceva din cel care fusese cândva, din cel pe care mi-l imaginasem că ar fi putut deveni, dacă aș fi avut grijă de el.

S-a ridicat în picioare. Deodată, mi-a zâmbit. Un zâmbet firav, aproape implorator.

— Eu sunt unul dintre cei ce rămân, a spus. Dar tu… Speram că tu ești una dintre cei care pleacă. Tu și Isa. Tu poți reuși. Tu poți gândi așa cum e nevoie. Îți poți da seama ce presupune, îți poți face o idee ce presupune. Eu, în schimb, reușesc să fac ceea ce am făcut mereu. Și, când nu va mai fi nimic de furat, eu voi fi terminat. Oricum, voi fi terminat cu mult înainte de asta.

Și-a întins brațul spre mine și am simțit mirosul de carne putrezită.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

15
O despărțire inevitabilă

După o noapte albă, în acea dimineață m-am trezit devreme. Am ciugulit ceva la micul dejun. Abia așteptam să mă întorc la caii mei takhi, în speranța că-l voi găsi și pe Wilhelm acolo. Dacă am fi discutat, mă gândeam eu, poate izbuteam să găsim leacul cu care să tratăm rana, să o vindecăm și să mergem mai departe.

Mama continua să îmi spună zâmbitoare:

— Mai ia puțin ceai; uite, nu mai vrei un ou fiert?

Dar eu nu mai voiam nimic.

— Să ai o zi bună, mi-a urat ea după ce m-am ridicat de la masă.

I-am mulțumit și ea m-a condus la ușă. Mi-am dat seama că purta o eșarfă pe care nu o mai văzusem.

— Este nouă?

— Mereu ai avut un bun simț de observație.

— Este frumoasă.

Încă o dată, am băgat de seamă starea ei de fericire și de calm, care cu siguranță nu se datora revenirii mele acasă: sursa ei se regăsea în forul ei interior.

Cu o zi înainte, când ne-am îmbrățișat, era foarte fericită să mă revadă, nimeni nu putea să nege, dar nimic din ceea ce mă temusem – lacrimile, îmbrățișarea sufocantă – nu s-a concretizat. În timp ce stăteam în trăsură, mergând spre grădina zoologică, imaginea chipului ei zâmbitor deasupra eșarfei noi continua să îmi bântuie gândurile, și în acea imagine era ceva care mă neliniștea și mai mult.

Am muncit din greu toată dimineața alături de îngrijitorii grădinii zoologice, încercând să îi învăț despre necesitățile noilor cai. Se impunea separarea unor mânji de restul hergheliei; acum crescuseră deja destul ca tendința lor de dominare să înceapă să se întrevadă și desigur că nu ne

puteam permite să pierdem vreunul din cauza confruntărilor sau vreunei răni.

Apoi m-am dus să stabilesc niște detalii de construcție împreună cu un dulgher. Lângă țarcul pentru cămile avea să fie amenajat un spațiu mic și confortabil pentru cei doi cai takhi. Un acoperiș susținut de patru grinzi portante, ca într-un grajd tradițional, și o minunată iesle pentru fân, vopsită în roz. Urma să îl construim în centrul parcului, astfel încât takhi să fie vizibili din trei direcții; pe viitor, doar un gărduleț avea să despartă caii de vizitatori, pentru a li se permite observarea mai de aproape, date fiind dimensiunile relativ mici ale zonei vizate.

Apoi și-a anunțat prezența directorul grădinii zoologice, care mi-a strâns mâna energic, mulțumindu-mi din suflet pentru marea realizare. Era foarte fericit, într-atât încât să își aroge însăși ideea expediției. Chiar vorbea despre ea ca fiind „expediția *noastră*“, de parcă el ar fi bătut acea cale lungă dus-întors până în Mongolia.

A sosit și Poliakov, pe care îl chemasem de la Institutul de Zoologie, și care se urcase în prima trăsură disponibilă. L-am însoțit până la padoc și i-am prezentat caii.

A rămas cu gura căscată, lăsând să i se vadă clar întreaga dantură maronie.

— O, privește-i! Iată-i, sunt chiar ei! a exclamat.

Apoi s-a întors spre mine.

— Incredibil… Chiar ați reușit!

Am încuviințat. Și doar în acea clipă, în fața zâmbetului fără margini al lui Poliakov, mi-am dat seama că, într-adevăr, îmi realizasem visul. Și nu numai asta, depășisem cu mult orice așteptare. În fața ochilor mei, nu pășteau doar doi cai, ci șaptesprezece. Iar eu, un călător în jurul lumii revenit acasă, eram călit și bronzat precum eroii copilăriei mele. Ca și cum toate acestea nu ar fi fost îndeajuns, Poliakov m-a informat că vorbise chiar cu Societatea Geografică și că membrii săi mă invitaseră să țin o conferință despre expediție și caii takhi.

— Va fi o conferință cu sala plină, a precizat el. Toată lumea vorbește despre voi, să știți. Toți doreau să afle noutăți despre voi și expediția voastră. Și despre cai, desigur.

Am încuviințat. Știam că ar fi trebuit să fiu fericit. Dacă voiajul meu a avut vreun obiectiv, atunci cu siguranță pupitrul de prelegeri din sala mare a

Societății Geografice era cel care se apropia cel mai mult de acesta. Totuși, gândul nu-mi stârnea entuziasmul; dimpotrivă, nu-mi trezea nici un sentiment.

Continuam să îl caut frenetic pe Wilhelm. Mereu mi se părea că îl văd ivindu-se pe una dintre aleile grădinii zoologice sau în fața clădirii de lemn care găzduia biroul meu, dar tot ceea ce vedeam erau umbre, niște dubluri ce întotdeauna sfârșeau prin a se dovedi a fi altcineva.

Pe măsură ce orele treceau frustrarea mea creștea. Nu reușeam să mă concentrez la nimic altceva decât la el, și încetul cu încetul mi-am dat seama că în sinea mea începuse să se cuibărească un sentiment de furie.

Nu merita oare ceva mai mult prietenia noastră?

Îi promisesem mamei să mă întorc devreme; nu luasem în calcul posibilitatea ca el să nu apară în cursul zilei și, când am plecat, încă nu primisem vești de la el.

Am lăsat pe birou un mesaj pentru Wilhelm scris chiar de mine, dându-le instrucțiuni tuturor paznicilor de la grădina zoologică să-l întâmpine cum se cuvine.

Domnule Wolff,

Înțeleg că aveți nevoie de odihnă după călătorie și mă bucur că ați găsit o cameră de închiriat care să fie pe placul dumneavoastră. Poate ați ales una dintre cele recomandate de mine? Aveți bunăvoința de a-mi spune unde v-ați stabilit, astfel încât să pot lua legătura cu dumneavoastră în cazul în care vor trebuie luate decizii cu privire la cai?

Vă adresez cu căldură invitația de a cina cu noi în această seară. Mama mea s-ar bucura să vă revadă (ieri, m-a întrebat de mai multe ori despre dumneavoastră). Ar fi o bună ocazie să discutăm și cu privire la acțiunile viitoare. Am multe întrebări pe care doresc să vi le adresez. Cât timp plănuiți să rămâneți aici, în Sankt-Petersburg? Ce pregătiri credeți că sunt necesare pentru transportul cailor? V-ar face plăcere să vă însoțesc pe o porțiune a traseului pe care îl mai aveți de parcurs?

Am recitit ultimele rânduri. Iată, în sfârșit, exprimate întrebările care îmi stăteau de ceva timp pe vârful limbii. Fusese atât de ușor să le scriu. Să fi fost, cu adevărat, atât de simplu?

Fără să zăbovesc prea mult, în timp ce încă mai ardea în mine curajul cuvintelor pe care abia le scrisesem, am semnat scrisoarea și am pus-o într-

un plic. De acolo, m-am dus direct acasă.

În timpul pregătirilor pentru cină, am stat lângă ferestrele care dădeau spre stradă, sperând să văd oprindu-se o trăsură sau să îi aud pașii apropiindu-se de ușa de la intrare. Minutele treceau, orele se consumau și, într-un final, mama a trebuit să îi ceară servitoarei să strângă tacâmurile în plus.

— Îmi cer iertare pentru inconvenientul creat, am spus.

— Va rămâne mai mult pentru noi.

Mama se străduia să termine de mâncat, însă eu nu am reușit să mănânc prea mult.

După cină, m-am retras în biroul meu. Am continuat să mă uit la ceas. Ora nouă. Ora nouă și jumătate. Zece. Nu reușeam să mă liniștesc, nu mai puteam să stau în casă: știam că nu avea să mă ajute să mă forțez să dorm, așa că mi-am luat pălăria și pardesiul și am ieșit în seara primăvăratică luminoasă.

M-am plimbat câteva ore, chiar dacă termenul plimbare duce cu gândul la o zi plăcută de duminică, ceea ce nu prea era cazul în situația dată. Mergeam, de fapt, cu pas grăbit, mai că alergam, menținând un ritm care să mă facă să îmi simt respirația accelerată, spinarea și fruntea sub borul pălăriei, asudate.

La început, am parcurs tot cheiul Canalului Ecaterina, de la nord la sud. Acolo aerul era umed ca întotdeauna; o adiere rece se ridica dinspre apa încă înghețată după iarna care abia trecuse, dar asta nu m-a oprit. Nu făceam altceva decât să îl caut pe el, tot timpul, și de fiecare dată când treceam prin dreptul unui hotel sau al unei taverne aruncam o privire înăuntru, în speranța că era acolo și tocmai se pregătea să iasă. Evident, nu l-am văzut. Asemenea întâmplări se regăsesc mai ales în operele literare și doar arareori în viața reală, cel puțin în ceea ce mă privește.

În timp ce hoinăream, mi-am dat seama cât de puțin îmi plăcea orașul meu. Sankt-Petersburg înghite oamenii – ca o știucă în negura lacului, cu dinții ei vorace și ascuțiți –, se hrănește cu tot ce intră în raza lui de acțiune. Arhitectura sa bine organizată, atent studiată de fondatorul al cărui nume îl poartă, transmite o senzație de alienare.

Eram înconjurat de zidurile clădirilor tot mai înalte, tot mai întunecate; străzile erau tot mai strâmte, canalele tot mai urât mirositoare. Am avut senzația că, pentru prima oară, vedeam orașul așa cum era de fapt, că îl

vedeam cu adevărat. Eu nu îi aparțineam, și nici ceilalți oameni nu-i aparțineau. Nu doar în sens metaforic, ci și în mod concret. Era așa de tânăr, încât noi, locuitorii, ne-am fi putut considera imigranți. Petru cel Mare își dorea o capitală de rang european pentru a crea o legătură și mai strânsă între Rusia și Europa, și tocmai acest aspect a creat o prăpastie între noi și oraș. Noi eram toți ruși, de la primul până la ultimul, într-un mare oraș european, în mijlocul unui teren mlăștinos unde înainte nu fusese nimic; un loc aflat încă în război cu apa, în care casele, indiferent cât de solid erau construite, în final sucombau în fața apei care se infiltra, cu picături minuscule, până ce pereții și podelele cedau, se năruiau și se prăbușeau.

Wilhelm comparase prietenia noastră cu picăturile de apă, și poate că avea dreptate. Noi doi nu eram altceva decât o casă într-un peisaj mlăștinos și ploios.

În dimineața următoare am ajuns devreme la grădina zoologică. Mai întâi, m-am dus să verific caii takhi: aveau tot ce le trebuia, îngrijitorii avuseseră grijă de ei conform instrucțiunilor primite. L-am întrebat pe unul dintre ei dacă îl văzuse pe Wilhelm, iar el mi-a răspuns că sosise, în ziua precedentă, imediat după ce plecasem eu și că se ocupase de cai toată seara.

— A primit mesajul meu? l-am întrebat. I-ai înmânat scrisoarea?

Evident, instrucțiunile fuseseră urmate întocmai, mesajul ajunsese la destinatar.

M-am grăbit să ajung la birou; aveam cheia pregătită în mână, o țineam în fața mea ca și cum aș fi arătat spre ceva cu ea. Am băgat-o în broască din mers. Tremuram atât de tare, încât mi-a luat ceva timp să o deschid.

Biroul era gol sau mai bine spus nu era nici o scrisoare, nici pe birou, nici pe masa de scris și nici măcar pe lada de sub fereastră.

M-am prăbușit pe scaun; mă simțeam teribil de greoi. Spinarea-mi împingea în căptușeală, picioarele îmi erau imobile pe podea. Am luat o foaie de hârtie și am înmuiat penița în călimară, cu intenția de a-i scrie încă o scrisoare, dar nu am reușit să aștern nici un cuvânt pe foaie.

Am încercat iar, sunetul peniței pe foaie răsunând în liniștea deplină; un singur cuvânt, trei mici litere negre pe albul imaculat al hârtiei:

Noi

În cele din urmă, a sosit. După-amiază, cu foarte puțin timp înainte de închiderea programului cu publicul; s-a dus direct la padocul cailor, fără să treacă pe la biroul meu. Unul dintre îngrijitori m-a informat despre prezența lui.

Am luat pardesiul și pălăria și m-am dus să îl întâlnesc. În parc sufla un vânt tăios de aprilie; ultimii vizitatori se îndreptau spre ieșire, în timp ce unul dintre îngrijitori zdrăngănea nerăbdător mănunchiul de chei pe care-l ținea în mână. Am cotit și l-am văzut pe Wilhelm venind înspre mine, cu gulerul pardesiului ridicat și fața ascunsă sub borul pălăriei. Mergea cam strâmb, ca un velier înclinat, mi-am spus. M-am oprit. În dreapta mea se afla spațiul destinat celor doi cai takhi ce aveau să rămână. Tâmplarii lucrau de zor: în acea zi, înainte să plece acasă, terminaseră deja acoperișul adăpostului.

Wilhelm s-a apropiat de mine și mi-a întins mâna cu un aer detașat.

Lângă noi, ursul brun se foia neliniștit în cușca sa.

— Kovrov.

Trecuse multă vreme de când îl auzisem să mi se adreseze pe numele de familie. Rostit de el, numele suna străin și dur, așa cum pârâie stratul gros de gheață de pe suprafața unui lac.

— Wolff, am spus eu.

Aș fi dorit să îi țin mâna mai mult, dar el și-a desprins-o imediat.

— Voiam doar să te informez că mâine îmi voi relua călătoria, mi-a spus.

Mâine. Un cuvânt care nu însemna nimic, care s-a dizolvat, preschimbându-se într-un amalgam de sunete, doar sunete lipsite de sens, precum cele scoase de animale.

— Toate bune? l-am întrebat. Ai primit scrisoarea mea, nu?

Ursul brun se învârtea și se tot învârtea în cușcă, desenând un cerc cu labele sale silențioase.

— Ne-am întors acasă, a răspuns Wilhelm, uitându-se la urs.

— Și?

— Ne-am întors acasă și aici sunt alte reguli.

— Ai spus că împreună vom fi invincibili, am replicat fixându-l cu privirea.

Speram ca ochii mei să îl facă să se uite la mine, să *mă privească.*

— Eram. Dar nu vom avea niciodată sorți de izbândă împotriva regulilor pe care le purtăm în sinea noastră.

Avea privirea îndreptată tot spre urs, dar nu îi mai urmărea mișcările cu ochii, ci se uita în gol.

— Îți dai seama că noi suntem ca animalele? Că aceste reguli aparțin speciei noastre?

El a încuviințat printr-o mișcare lentă a capului.

— Da, poate că asta voiam să spun. Reguli care fac parte integrantă din predispozițiile noastre, care se regăsesc în genele noastre.

— Nu, Wilhelm. Ființa umană este mai complicată de atât. Acel ceva meschin despre care vorbeai tu, care, în opinia ta, poate apărea într-o prietenie, ei bine, eu nu l-am experimentat niciodată.

— Minți, mi-a spus. Știu că și tu ai avut parte de el.

Și-a ridicat brațele și le-a strâns la piept, ca și cum s-ar fi îmbrățișat, și apoi și-a întors privirea spre mine.

— Trebuie să fiu atent ce fac, Kovrov.

— Mihail. Numele meu este Mihail.

— Acum numele tău este Kovrov.

Cum stătea așa, a început să se legene, cu ochii umezi, aproape înlăcrimați; mă făcea să sufăr enorm, dar, în același timp, am simțit cum în sinea mea furia ieșea la iveală.

— Am putea pleca împreună, i-am spus cu vocea aproape spartă. Am putea sta într-o continuă peregrinare.

— Mâine voi pleca, a repetat el. Poate că nu sunt stăpân pe ceea ce simt, dar pe ceea ce fac, da. Și sper că sentimentele mele se vor plia după acțiunile mele.

— Nu!

M-a fixat cu o privire ce implora.

— Te rog, nu face să îmi fie mai greu decât îmi este acum.

Apoi s-a întors și a plecat de-a lungul aleii ce ducea la ieșire; avea spinarea încovoiată și închisă precum cochilia unui melc.

Dragă Lars,

Cred că Louise va naște și eu nu știu ce să fac. Stau în camera mea și nu știu ce să fac.

Azi-dimineață, când m-am trezit, mama nu mai era aici. Nu era nici în camera ei, nici la animale. Le-am dat eu de mâncare. Doar eu m-am ocupat de asta în ultima vreme, dat fiind că Louise este așa mare și grea.

Au trecut câteva ore. Nici urmă de mama. Louise m-a întrebat de mai multe ori pe unde este. Era palidă și mai ales speriată, cred. Respira neregulat și gâfâia.

Apoi, deodată, am auzit-o gemând. Ea era în camera ei, eu în bucătărie să bag lemne în sobă. Și am auzit-o.

Credeam că trebuie să treacă nouă luni până să nască, Louise este abia în luna a opta.

Eu am văzut animale fătând. De multe ori. Doar că animalele se descurcă singure, au totul sub control. Și, oricum, mama era mereu prezentă.

Oare a plecat? Poate că a plecat pentru că i-am spus că mi-e milă de ea? Sau pur și simplu nu a mai suportat?

Acum Louise geme iar. Geme tot mai des. Mamă, unde ești?

KARIN

Îmi împachetez lucrurile în grabă. Nu vreau ca Praga să rămână singură afară mai mult decât e strict necesar. Am provizii pentru o săptămână. Dacă nu vor fi suficiente, îl voi ruga pe Agi să îmi mai aducă altele când va face rondul zilnic.

Jochi și Mathias îmi dau târcoale fără să-mi spună nimic. Doar când sunt gata să plec, Mathias se apropie de mine.

— Este o soluție bună, îmi spune pe un ton tăios.

— Nu o pot lăsa singură acum, când este pe punctul să fete.

— Mi-am dat seama de asta.

— Ar trebui să te bucuri, având în vedere cât de tare ai suferit după Woburn.

El își întoarce privirea. Are lacrimi în ochi? Va începe să plângă? La naiba, de ce trebuie să plângă?

Din fericire, reușește să se controleze.

— Și stația de cercetare? mă întreabă. Și Jochi?

— Jochi este stăpân pe situație aici. Este mai multă nevoie de mine acolo. Și apoi Jochi… Jochi te are pe tine.

— Ce vrei să spui?

— Ați devenit buni prieteni.

— Și ce-i cu asta? Este ceva greșit în a fi prieteni?

— Nu, sigur că nu.

— Karin… Eu cred că nu ar trebui să pleci. Peste câteva săptămâni te vei întoarce la Thorenc ca să aduci noul harem.

— Jochi se va descurca bine și fără mine.

— Și Agi? De ce ați mai angajat un *ranger* ca să supravegheze caii atunci?

Deodată, îmi dau seama că Mathias are obrajii roșii, ochii mijiți și buzele încordate. Pare îmbătrânit. Chipul îi e obosit, deși are numai treizeci și patru de ani. Este îmbătrânit și cătrănit.

— Ce anume vrei? îl întreb.

— Ce vreau?

Își rulează o țigară. Mâinile îi tremură puțin.

— Karin, știi de ce am venit aici?

— Da.

— Nu, nu știi.

— Trebuie să vorbim despre asta acum?

— Niciodată nu este momentul potrivit să vorbim despre asta.

Oftez.

— Nu merge așa, nu te pot salva eu. Nu poți continua să te gândești că te voi salva pentru tot restul vieții.

Buza inferioară îi tremură, la fel ca în copilărie. Acum este adult, trecut prin lume și, în același timp, un nou-venit pe lumea aceasta.

— Pentru restul vieții, repetă el. Nu, nu pentru restul vieții.

— Trebuie să plec, îl întrerup.

— Ca întotdeauna.

— Mathias, adună-te…

Nu-mi răspunde. Rămân nemișcată. Trebuie să mai spun ceva. Am fost prea dură, nu aveam nici un motiv să mă comport atât de rău cu el. Furia mea ar putea să îl alunge. Să îl facă să se întoarcă pe stradă.

— Voiam doar să spun că…

— Știu ce voiai să spui, îmi răspunde el.

Și acum suntem în Mongolia, nu în Berlin.

— La revedere, Karin. Du-te la caii tăi, continuă el.

— Da. La revedere.

Din fericire nu mai spune nimic.

Când plec, îi fac cu mâna un semn de despărțire. El îmi răspunde cu același gest. Ar fi putut să nu o facă. Dacă ar fi fost cu adevărat disperat, nu ar fi făcut-o.

Agi mă urmează cu motocicleta, mă ajută să ridic cortul la câteva sute de metri distanță de cai. Sunt fericită că nu prea știe limba engleză. Și că nu prea știe nici mongolă. Cel puțin, cu el nu trebuie să mă simt obligată să vorbesc mereu.

— *Bye*, *then*, îi zic eu.

— *Yes, bye-bye!* răspunde și-și vede de drum.

Ultimul semn al prezenței lui aici este praful care s-a ridicat în urma sa.

Se scurg trei zile. Zile liniștite. În sfârșit, reușesc să dorm bine. Prea bine. Nu aș face nimic altceva decât să dorm tot timpul.

În după-amiaza celei de-a treia zile, mă așez în fața cortului pe un scaun de camping și încerc să citesc. Am luat cu mine câteva articole științifice. Dar nu reușesc să fac legătura între fraze, îmi e somn. Casc, îmi duc mâna la gură, deși nu mai e nimeni în jur. Soarele coboară spre orizont. Trag cu ochiul spre Praga. Verific să nu părăsească herghelia, să nu încerce să scape. Iepele fată mereu în zori sau la apus. Praga pleacă împreună cu ceilalți.

Reiau lectura, sau cel puțin încerc, dar sfârșesc prin a reveni la aceeași frază. Renunț. Poate că am nevoie de ochelari, poate că sufăr de prezbitism. Aproape toți cei de vârsta mea folosesc deja de ceva vreme ochelari pentru citit. Aproape toți cei *de-o seamă cu mine*… *de-o seamă cu mine*… Ca și cum vârsta ar fi ceva aflat în posesia mea, iar nu ceva ce mi-a fost dat. În limba franceză se folosește expresia *„j'ai"* pentru a o indica – *ai* o vârstă. Mie îmi place mai mult decât folosirea verbului a fi, ca în engleză sau germană. Eu *am* cincizeci și șase de ani. Da, un om are o anumită vârstă, nu este de o anumită vârstă.

Se mai spune că ai vârsta pe care o simți, dar e o prostie. Vârsta este o realitate palpabilă. Corpul meu îmbătrânește zi după zi. Celulele mor. Eu sunt muritoare ca orice altceva, ca iarba de sub scaunul meu de camping, precum caii care pasc la câteva sute de metri de mine. Și nu există nimic ce poate fi numit „suflet". Nici eu, nici caii nu avem suflet. Avem impulsuri electrice, fibre nervoase, hormoni. Și când murim totul se termină. Când creierul încetează să mai funcționeze, moartea survine întotdeauna. Este unica modalitate, aceeași pentru toate animalele de pe Terra, fie că se numesc *Homo sapiens* sau *Equus przewalskii Poliakov.* Important este să obții maximumul mai înainte ca activitatea creierului să înceteze.

Ceea ce trebuie caii să obțină este un descendent.

Și, din fericire, fac tot posibilul. Iepele ridică cozile, Hamburg le adulmecă. În scurt timp, vor fi pregătite.

Sydney stă deoparte, la o distanță destul de mare. Sunt câteva zile de când nu se mai bate cu Hamburg. Încă șchiopătează, dar nu atât de tare încât să iau în considerare posibilitatea de a-l sacrifica.

La mijloc, între Sydney și herghelie, este Praga. Paște singură.

În dimineața următoare mă trezesc devreme; mi se pare că aud zgomot, deschid fermoarul cortului și mă grăbesc afară. Sus, pe cer, încă se întrevede luna palidă. Luna plină. Adesea, iepele nasc pe lună plină.

Soarele își răsfiră peste stepe primele raze, înțepătoare. Haremul se apropie de jgheabul cu apă, ca întotdeauna; se adapă, ca de obicei. Hamburg nu este cu ele, se ivește la scurt timp pe vârful unui deal și se alătură celorlalți.

Sydney și-a găsit în apropiere un ochi de apă mai mic și rămâne acolo.

Însă Praga nu vine la aceste izvoare. Nu se vede pe nicăieri.

Aștept. Nu se întâmplă nimic.

Nu pot sta locului și încep să dau ocol haremului.

Privesc în vale, spre munți: sunt mai multe locuri unde se putea ascunde, creste și cotituri în peisaj, multe locuri în care să se fi retras.

Nu vreau să merg în căutarea ei, știu că nu trebuie să o fac, știu că Praga se va descurca singură.

Și totuși nu pot sta locului. Nu fac altceva decât să scrutez zarea și să mă plimb, sperând să o zăresc.

Și în sfârșit iat-o. O spinare curbă și dreaptă care se apropie de bazinul de apă, fără să ne dea atenție nici mie, nici celorlalți cai; merge pur și simplu, spre apă.

Singură.

Mă apropii. Iapa este suplă, aproape slabă, burta a dispărut.

— Unde ți-e mânzul, Praga? o întreb blând. Mânzul tău…

Praga nu mă ascultă; normal, este un cal sălbatic.

— La dracu'! Praga!

Își ciulește urechile, îmi simte furia.

Revino-ți, Karin, calmează-te!

Mă întorc spre Hamburg. Și el a venit singur. Din aceeași direcție ca Praga.

Mă apropii. El mai maroniu decât alții, dar culoarea lui nu reușește să ascundă urmele de sânge. Sânge coagulat, de un maro închis, de-a lungul gâtului și pe picioare.

Nu l-am văzut. Cum de nu l-am observat? Dacă aș fi băgat de seamă când a venit să se adape, poate că nu ar fi fost prea târziu.

Mă îndepărtez în fugă de caii takhi, înspre dealul dinspre care au venit amândoi.

În acea clipă, aud zgomotul făcut de o mașină. Nu mă interesează, continui să alerg.

Poate că nu este prea târziu. Faptul că Praga a venit singură, nu înseamnă neapărat că este prea târziu.

Mașina ajunge în dreptul cortului, oprește, se deschide portiera. Este Jochi.

— Karin?

— Nu acum! strig.

— Trebuie să te întorci, Karin.

— Nu acum!

Însă mă opresc. Și de la depărtare îmi dau seama că Jochi este îngrijorat. Trebuie să se fi întâmplat ceva.

Mă întorc, fac câțiva pași spre el. El aleargă să mă întâmpine, abia respirând.

— Mathias, îmi spune. Mathias a dispărut. Cuvintele mă izbesc ca niște săgeți. A plecat noaptea trecută. Valiza sa nu mai este, nici lucrurile lui importante. M-am gândit că… M-am gândit că s-a dus în oraș, că aceia ca el… O șterg când situația se înrăutățește… Că a plecat să își caute… Să încerce să… Că vrea…

— Cei ca el.

Odată dependent, dependent vei rămâne.

— Trebuie să-l căutăm, continuă el. Trebuie să mergem în oraș să îl găsim.

Am fost prea dură cu el.

Dar m-a salutat, a ridicat mâna și mi-a răspuns cu același gest de despărțire.

— Nu, îi răspund. Praga a fătat.

— Acum?

— Noaptea trecută.

Brusc, atenția lui Jochi se îndreaptă spre cai. Îi studiază pe rând.

— Dar unde e? Unde este mânzul?

— Nu știu.

Încep iar să merg.

El ezită, mă urmărește cu privirea. Știu la ce se gândește: că am ales mânzul în locul lui Mathias. Ce fel de mamă este aceea care alege copilul alteia, dintr-o altă rasă, în locul propriului copil?

Dar ce știe el? Despre toate dățile în care l-am căutat pe Mathias, despre toate orele, toate nopțile petrecute rătăcind pe străzi. Despre pliculețele cu

droguri găsite în bagajele fiului meu, despre banii pe care mi i-a furat. De această dată trebuie să fac o altă alegere.

— Mathias se va descurca, spun eu. Așa cum a făcut mereu. Eu trebuie să caut mânzul. Și tu trebuie să mă ajuți.

Căutăm în liniște. Căutăm, din nou. Este ca și cum tot acest an nu a fost altceva decât o continuă căutare aici, afară, așa cum a fost și viața mea și mai demult.

Continuăm să căutăm împreună. Fără să spunem un cuvânt, cercetăm peisajul cu privirea. Cu binoclul. Privim. Focalizăm. Mijim ochii. Coborâm binoclurile. Pornim mai departe.

El este cel care, în sfârșit, îl găsește. Ridică mâna, semnalizând ceva la aproximativ cincizeci de metri de noi.

— Acolo!

Alergăm.

Este pe jumătate îngropat în țărână, aproape invizibil, doar petele de sânge îl dau de gol.

Îngenunchez în fața lui. Îl dezgrop cu grijă. Îi simt corpul deja răcit, îi mângâi cutia toracică.

— Are coastele rupte.

Îmi îndepărtez mâna. Senzația neplăcută de a atinge o mortăciune. Mă limitez la strictul necesar.

Jochi se ghemuiește lângă mine, trecându-și și el o mână peste pieptul mânzului. Face o grimasă.

— Hamburg, spune. Hamburg a fost. L-a zdrobit cu copitele.

— Poate că i s-au zdrobit coastele când l-a fătat.

— Și sângele de pe blana lui? S-a întors cu picioarele pătate.

— Poate a adulmecat placenta.

Jochi scutură din cap. Se ridică brusc în picioare.

— El a fost, repetă el. Animal blestemat și idiot.

El, care nu înjură niciodată.

— Nu neapărat, spun eu. Poate că a fost o problemă în timpul fătării. Poate că mânzul și-a rupt coastele atunci.

Când ne întoarcem la cai, Praga este cea care ne privește. Nici o durere, nici o urmă că ar duce dorul cuiva. S-a alăturat deja haremului, este acolo, în mijlocul lor. L-a acceptat pe Hamburg ca lider.

Sunt doar cinci, dar au supraviețuit cei mai puternici. Legile lui Darwin transpuse în realitate. Mi-aș fi dorit foarte mult ca Darwin să se fi înșelat.

Mă întorc în cealaltă parte. Îmi dau seama că Jochi se uită la mine.

— Acum ce ai de gând să faci? mă întreabă.

Simt o greutate în piept; nu vreau, nu vreau să mă întorc acolo. Dar poate că vina îmi aparține, mereu vina a fost mea, din acest motiv sunt condamnată să caut.

— Acum pornesc în căutarea lui Mathias.

EVA

De când am intrat în curte am auzit-o țipând. Fereastra de la camera Louisei era deschisă și am înțeles imediat ce se petrecea.

Este prea devreme, m-am gândit, este încă prea devreme.

— Isa!

Am alergat în casă; într-o clipă, a venit la mine, îmbujorată și m-a îmbrățișat direct, așa cum nu-mi aminteam să o mai fi făcut vreodată.

— Mamă!

Am așteptat să se oprească din plâns și i-am șoptit în păr „comoara mea, micuța mea“. Undeva în sinea ei era încă cea de odinioară și, chiar dacă totul se schimba, ceva avea să rămână mereu la fel.

Apoi am auzit-o iar pe Louise. Un sunet gutural pe un ton grav, ce părea să izvorască din adâncul corpului ei, smuls din vocea ei, care a crescut în intensitate până când s-a transformat într-un urlet fără cuvinte.

— De câtă vreme se întâmplă asta? am întrebat-o.

— De la micul dejun, mi-a răspuns Isa. Pe unde ai umblat?

— Cât de dese sunt?

— Ce?

— Contracțiile. Cât sunt de dese?

— Nu știu. Ai dispărut. Fără să spui nimic. Pe unde ai fost? Am crezut că ai plecat de-a binelea! Definitiv! Am crezut că ai făcut-o pentru că ți-am spus că mi-e milă de tine. Am fost așa de înspăimântată…

— Îmi pare rău.

Am mângâiat-o pe păr.

— Totul este bine, i-am spus. Totul va fi bine, vei vedea.

Ea a încuviințat, și-a tras nasul și și-a șters lacrimile. Apoi, împreună, ne-am dus la Louise.

Stătea în picioare, aplecată deasupra patului, cu coatele sprijinite pe saltea și fața ascunsă în palme. Urletul s-a domolit, a ridicat capul și m-a zărit. Avea privirea rătăcită, învăluită de durere; mi-a spus pe nume, dar atât, nici măcar nu reușea să exprime ușurarea.

A încercat să se îndrepte, s-a clătinat puțin.

— Trebuie să mă întind? m-a întrebat. Sau să stau în picioare? Nu știu ce să fac, nu știu cum se face.

— Trebuie doar să aștepți, i-am răspuns. Încearcă să găsești cea mai bună modalitate de-a înfrunta așteptarea.

Rareori mi se întâmpla să mă gândesc la nașterea Isei, trăiam cu impresia că mi s-a șters din memorie. Dar în acea clipă mi-am reamintit fiecare detaliu, fiecare moment se întipărise clar în minte, amintiri învelite în foaie velină. Durerea sfâșietoare, orele care se suprapuneau până la contopire, care păreau să stea pe loc.

— Lasă-mă să văd, i-am spus. Trebuie să îmi dau seama cât de avansat este travaliul.

Am ajutat-o să se întindă pe pat. Ea și-a ridicat supusă bazinul, m-a lăsat să îi dau chiloții jos. Erau pătați cu mucus și sânge.

Ajutasem atâtea animale să fete, dar asta era cu totul diferit, și singurul meu reper era Isa și propriul meu corp. Atunci eu fusesem personajul central, sfâșiată de durere, iar acum mă regăseam în rolul celei care ajută și oferă consolare, doar că nu știam prea bine ce presupuneau nici una, nici alta.

Centimetri, m-am gândit deodată, mi-am amintit de centimetri.

Din ce-am văzut, colul uterin al Louisei nu era dilatat suficient.

— Va mai dura puțin, i-am spus.

— Puțin… Cât? m-a întrebat. Cât va mai trebui să aștept?

— Până când se dilată complet. Zece centimetri.

— Da, dar *când* va fi complet?

— Nu știu.

Louise a început să râdă; scurt și imprevizibil, aidoma unui fornăit.

— Așadar, nu îmi poți da un interval de timp…

Mi-am amintit ce mi-a spus obstetricianul care a adus-o pe Isa pe lume.

— Cu fiecare contracție, se apropie și clipa decisivă.

— Răspunsul nu prea mă ajută, a mărturisit Louise, dacă nu știi câte contracții vor fi în total…

Am izbucnit toate în râs, un râs scurt de consolare, după care Louise s-a închis în sine, chircită de un nou val de durere.

M-am întors spre Isa.

— Du-te și adu un ceas, te rog.

Ea a încuviințat, vizibil ușurată că a primit ceva de făcut.

M-am așezat lângă Louise. Închisese ochii și se lăsase puțin pe spate: încă un strigăt de durere prindea viață în ea, dar mai slab de această dată. Îi vedeam corpul încordându-se în timp ce se apropia de punctul culminant al durerii, după care se relaxa în timp ce se disipa.

Louise și-a deschis ochii.

— Din fericire, nu a fost atât de intensă.

— Adesea, cele mai intense sunt cele mai eficace, i-am spus.

— Nu te pricepi deloc să liniștești pe cineva.

Isa s-a întors, ținând în mână ceasul meu deșteptător.

— Vreau să notezi fiecare contracție care apare, am rugat-o. Crezi că poți face asta?

Isa, atentă, a confirmat dând din cap.

— Notează tot, am continuat, ca să îi dau ceva în plus de făcut. Așa vom avea o imagine clară a situației.

A ieșit în fugă ca să ia o foaie de hârtie și un creion. Eu m-am spălat pe mâini și m-am întors spre Louise:

— Trebuie să te controlez și este nevoie să te ating. Este în regulă?

— Nu cred că am de ales…

Mi-am introdus degetele în acea deschizătură întunecată, pipăind. Moale și dur, deopotrivă, oase și țesuturi. Am împins degetele și mai mult, până am dat de ceva. Era capul bebelușului, alunecos, imposibil de prins: încă nu ieșise suficient de mult. Am împins puțin, cu delicatețe, și l-am simțit mutându-se din loc, ca o minge.

— Capul, i-am spus. Îi simt capul. Dar este încă prea sus, încă nu este în poziția corectă. Trebuie să te plimbi.

Îmi amintesc că plimbarea m-a ajutat pe mine. Copilul trebuie să coboare, forța gravitațională te ajută.

Și așa au început plimbările noastre, ore nesfârșite braț la braț, din dormitor, pe hol până la bucătărie, în camera de zi, după care înapoi în dormitor. Isa ne urmărea și nota minutele și secundele de început ale contracțiilor.

16:45, 16:52, 17:03, 17:09, 17:13, 17:22, 17:35, 17:40.

Nu erau suficient de dese și erau foarte neregulate, iar Louise își pierdea puterile treptat.

Se lăsa tot mai mult pe mine, își târa picioarele; într-un final, am dus-o înapoi în cameră și am rugat-o să se întindă pe pat.

— Mi-e greață, mi-a spus.
— Du-te și adu o găleată, am rugat-o pe Isa.
S-a întors după câteva secunde, a aruncat mopul pe jos și mi-a dat găleata de plastic. Louise avea iar contracții. După ce au încetat, s-a aplecat deasupra găleții roșii și a vomitat.
— De ce vomit? Este ceva în neregulă? m-a întrebat, plângând în hohote.
— Este doar din cauza durerii, i-am răspuns. Durerea te face să vomiți.
— În ultimele luni, nu am făcut altceva decât să vomit. La naiba!
— Ei, chiar așa, i-am spus. La naiba!
A cuprins-o un nou val de durere. Mai puternic decât cele anterioare; s-a chircit, a plâns, lupta cu contracția în loc să se lase condusă de ea.
— Respiră, i-am spus.
— Nu pot! a strigat. Ajunge! Nu mai vreau, nu mai pot, înțelegi? Nu pot!
Am vârât iar degetele și mi-am dat seama că țeasta mai coborâse puțin și că nu se mai muta din loc atât de ușor când încercam să îl împing.
— Totul merge bine, i-am spus. Încet, dar bine.
Isa se așezase pe un scaun, ținând ceasul într-o mână și creionul în cealaltă. Urmărea totul cu ochii cât cepele.
— Uită-te la mine, i-am spus Louisei. Privește-mă! Respiră odată cu mine. Trebuie să calmezi contracția cu respirația.
— Nu pot.
— Unu… Doi… Trei... Bravo, Louise, așa! Foarte bine!
— Nu pleca, m-a rugat.
— Nu, nu. Bineînțeles că nu plec.
— Te rog… a continuat. Am nevoie de tine.
— În scurt timp, totul se va încheia, am asigurat-o.
Dar acela era doar începutul.
I s-a rupt apa. Lichidul avea o culoare ciudată: mi-am amintit că al meu fusese transparent, însă acesta era cam verzui.
Nu am spus nimic, dar îmi aminteam că citisem ceva despre lichidul amniotic colorat. Indica faptul că fătul suferea: lichidul era verzui întrucât conținea fecalele bebelușului. Nu prezenta un pericol neapărat, dar și mama, și copilul erau predispuși infecțiilor.
De ceva timp deja, mă prefăceam că nu observ că Louise era fierbinte. Isei nu îi spusesem nimic, dar, când s-a apropiat la un moment dat și a mângâiat-o duios pe obraz, a tresărit.

— Este fierbinte, mi-a șoptit.
— Nu putem face nimic, i-am spus. Continuă să notezi intervalele contracțiilor.
21:38, 21:42, 21:45.
— Louise, îi șopteam între contracții. Bravo, Louise, ești foarte curajoasă, vei reuși, ești foarte curajoasă!
Ea nu răspundea, corpul ei era doar fierbințeală și durere. Și capul bebelușului încă nu se vedea.

Treptat, sunetele pe care le scotea și-au schimbat tonalitatea. Gemetele au devenit mai profunde, ca și cum era sugrumată. S-a lăsat pradă panicii.
M-am spălat iar pe mâini, pierdusem deja șirul de câte ori mă spălasem. Am introdus iar degetele și am pipăit. Preț de o clipă, am evaluat posibilitatea să prind capul copilului, dar era imposibil, era vâscos și aluneca precum o piatră în albia râului.
— Mă apasă, a strigat ea deodată. Trebuie să împing, nu pot să mă mai abțin.
— Nu, am rugat-o. Nu. Nu împinge. E prea devreme. Capul nu este încă în poziție. Abține-te!
23:15, 23:17, 23:18.
— Nu pot!
— Trebuie, Louise!
Isa se ridicase în picioare, uitând de ceasul pe care îl ținea în mână și scăpând creionul pe jos.
— Mamă?
Dar nu aveam timp de ea; am apucat mâna Louisei, i-am strâns-o și am încercat să îi prind privirea.
— Trebuie să aștepți, bine? Nu este momentul potrivit să împingi. Este prea devreme.
Mi-a răspuns cu un țipăt pe jumătate reținut:
— Nu reușesc, fă ceva, a spus suspinând în scurtul moment dintre două contracții.
— Ridică-te, i-am ordonat. Trebuie să te plimbi, copilul trebuie să coboare.
— Nu, nu, nu o pot face!
— Trebuie!

Am prins-o, am ridicat-o, iar Isa m-a ajutat să o sprijin. Louise striga și tremura. Contracțiile erau din ce în ce mai dese, aproape fără întrerupere.

Eram toate trei în picioare: Louise în mijloc, având pe ea doar un tricou, fierbinte, transpirată, urlând sfâșietor și continuu; Isa și cu mine, de-o parte și de cealaltă, o țineam pe picioare, pur și simplu o țineam să stea în picioare.

Nu știam câte minute se scurseseră, câte contracții, însă strigătele Louisei au devenit tot mai profunde; nu mai reușea să își mențină concentrarea, îi tremurau picioarele. Am așezat-o iar pe pat.

M-am aplecat deasupra ei, sperând să văd țeasta copilului gata să vină pe lume. Dar încă nu coborâse suficient, era ca și cum se blocase în ceva din interiorul colului uterin.

— Este momentul potrivit? a spus Louise bâlbâindu-se.

— Aproape, i-am răspuns.

Am ezitat o clipă, apoi m-am urcat pe pat și m-am ghemuit lângă ea, blestemând trupul uman şi caznele prin care trebuie să treacă femeile. Când maimuțele antropoide au dobândit poziția erectă și deplasarea bipedă, bazinul s-a îngustat, însă cu toate acestea capetele mari ale copiilor trebuie încă să traverseze îngustul canal uterin și să iasă pe acolo.

M-am văzut din exterior pipăind-o pe Louise înăuntru, ca și cum știam ce aveam de făcut, ea urlând și mai tare, și am observat sângele care curgea. Sânge.

Țesuturile moi, capul împingea în țesuturile moi. Am împins, am tras, am ignorat totul din jurul meu, țipetele Louisei, disperarea Isei – „Nu, mamă! Ce faci? Nu!“ – și m-am concentrat doar la capul bebelușului, atât de cald, prea cald, fierbinte din cauza febrei, a mamei sale ori a lui, alunecos pe degetele mele pline de mâzgă, m-am concentrat doar să împing țesuturile ca să fac loc capului.

Louise urla: „*Nu, nu, ajunge!*“

Însă eu am încercat iar, gândindu-mă în timp ce îmi vâram degetele: nu uita de fontanelă, punctul vulnerabil al capului bebelușului.

Și atunci a fost ca și cum a cedat ceva, ca și cum căpșorul a depășit un obstacol; a început să coboare spre mine, simțeam țeasta vâscoasă coborând spre mine și în sfârșit i-am tras mânuțele afară.

— Acum poți să împingi, Louise. Ai înțeles? Mă auzi, Louise? Trebuie să împingi. Copilul este în poziție, dilatația este completă.

Dar Louise nu răspundea, îi vedeam doar albul ochilor. Am luat o cârpă, i-am stropit apă pe față.

— Louise! Văd capul copilului. Îl văd! Împinge, copilul este gata să iasă!

Louise părea să își vină în fire. Apoi încă o contracție.

— Trebuie să împingi, am insistat.

Ea a schițat o mișcare a capului, apoi a început să împingă. Ținând mâinile pe pântecul ei, simțeam contracțiile.

— Nu așa, i-am spus. Bărbia în piept, haide!

O încurajam, și eu, și Isa, o ațâțam, cronometram.

— Relaxează-te. Împinge. Bravo, Louise, așa. Bravo!

Dar copilul nu apărea, ca și cum ea îl ținea pe loc. Epuizată, speriată, aproape că renunțase.

— Nu pot, a spus într-un final, plângând în hohote. Te rog…

M-am întins deasupra ei, am încercat să îmi las toată greutatea pe ea, să împing împreună cu ea.

— Ascultă-mă. Bebelușul tău are febră. Nu se simte bine. Trebuie să împingi pentru copilul tău.

Ea a făcut un semn firav cu capul. Privirea i s-a limpezit, în timp ce contracția se intensifica.

— Trebuie să împingi. Fă-o pentru copilul tău, i-am repetat.

Și, în sfârșit, și-a venit cu totul în simțiri. Mă privea drept în ochi; a încetat să mai țipe, s-a concentrat la ceea ce avea de făcut.

— Așa, curaj! am încurajat-o, având fața foarte aproape de a ei. Acum vom reuși să vedem copilul. Îl vom vedea. Curaj, Louise, curaj!

Vocea mea era calmă, nu înțelegeam cum de era posibil.

Isa era lângă pat, strângea spalierul atât de tare, încât i se albiseră încheieturile.

— Iese, iese!

În sfârșit, Louise a început să împingă așa cum trebuia; împingea, contracțiile se succedau fără întrerupere, ea se concentra asupra copilului care trebuia să vină pe lume.

M-am ridicat, era pregătită. Și apoi, brusc, a alunecat afară. Louise a țipat pentru ultima oară și, pe neașteptate, iată-l acolo.

Îi țineam capul în mână, cu totul, capul acela mare, și imediat după aceea corpul, un trup mic, fragil.

Însă ceva nu era în regulă. Parcă toate sunetele amuțiseră, de fapt nu, era așteptarea unor sunete care nu veneau.

Pentru că bebelușul nu plângea. Era vânăt la față, capul strivit și strâmb. M-am aplecat deasupra lui, i-am atins fruntea, i-am dat căpșorul pe spate.

— Ce se petrece? m-a întrebat Louise, aplecându-se în față să vadă. De ce nu plânge? Nu ar trebui să plângă?

Fără să stau pe gânduri, l-am prins de picioare și l-am întors cu capul în jos; era alunecos de la sânge și mucus, dar l-am ținut strâns și l-am scuturat.

Și, dintr-odată, iată și sunetul, un șir firav de tuse.

L-am așezat pe pat, întins pe o parte; el tuși iar, acel trupușor știa cum să se ocupe singur de tot. Apoi a plâns, un vaiet slab și subtil, așa cum ar fi trebuit să fie.

— Este băiat, i-am spus. Un băiat frumos… Foarte frumos!

— Da, este așa de frumos, a răspuns Louise printre hohotele de plâns, așa de frumos…

L-am așezat cu grijă pe pieptul ei. Cu două degete, ea l-a mângâiat duios pe obraz, apoi pe spate. Și apoi i-a spus ceea ce a fost și în gândul meu când s-a născut Isa, ceea ce și eu i-am spus Isei.

— Bună, a spus ea și l-a privit ca și cum l-ar fi recunoscut, așa cum mi se întâmplase și mie, cum poate că i se întâmplă oricărei mămici: cu o uimire profundă și, în același timp, cu sentimentul clar că îl recunoaște.

— Bună, micuțule! Ești chiar tu. Iată-te aici, micuțul meu!

Apoi, după ce l-am spălat și îmbrăcat cu cele mai mici haine pe care le aveam, care oricum erau prea mari pentru el, Louise l-a așezat cu grijă în brațele Isei, care l-a primit cu mâinile tremurânde.

— Cum trebuie să îl țin?

— Nu-ți face griji, a liniștit-o Louise. Să ai grijă doar la căpșor.

Isa îl privea împietrită. Încet, încet a devenit mai sigură pe sine, a prins curaj și și-a mișcat brațul drept, continuând să îl țină pe micuț pe brațul stâng, apoi l-a atins cu un deget pe mânuță.

— Mă strânge de deget, a spus zâmbind.

— Da, am răspuns eu.

Îi priveam pe fiica mea și pe nou-născut. Pe acel băiețel care o strângea tare de degetul arătător.

Chiar așa, mă gândeam, se țin strâns de tine. Mânuțele care se prind de degetele noastre groase de adult, mâini dolofane care se agață de părinți când fac primii pași, mâini neputincioase de copil care se strecoară între ale tale când lumea este amenințătoare. Te strâng puternic, până când, într-o zi, te vor părăsi.

Și atunci poate că va fi cineva care să își întindă *mâinile lor*, deja maturizate. Mâinile reprezintă legătura dintre ființele umane și cine nu știe ce înseamnă să țină pe cineva de mână sau să fie ținut de mână, atunci a trăit degeaba.

Acum Isa nu mă mai ținea de mână. Era singură, ca toți oamenii, în anii de tranziție între clipa în care ne despărțim de părinții pe care nu i-am ales și cea în care stabilim legături cu cineva pe care îl vom numi „familia mea“, poate cea mai solitară perioadă din întreaga noastră viață. O perioadă care, din fericire, nu ține mult. Într-o zi, într-un viitor nu foarte îndepărtat, Isa va avea o relație intimă cu un necunoscut pe care ea îl va considera *al ei* și apoi și ea va avea un bebeluș care se va agăța de ea, ținând-o strâns, așa cum și ea a făcut cu mine.

Nu.

Nu. Deoarece, cât timp vom sta aici, Isa nu va avea cum să o cunoască pe această persoană; cât timp vom rămâne aici, ea va fi singură și, pentru ea, intervalul gol dintre copilărie și maturitate în care nu ai de cine să te agăți va dura toată viața.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

16
O decizie rațională

Luna mai a trecut la fel de repede precum a venit, la fel și iunie. Era perioada nopților albe în Sankt Petersburg, nopțile pe care tinerii le petreceau afară, însă eu nu asociam aceste nopți cu ideea de alb, nu, ci mai degrabă cu un clar-obscur, o lumină de-un gri murdar.

Expediția mea trezise mare interes și mi s-a cerut să țin nenumărate conferințe, spre uimirea și încântarea directorului grădinii zoologice. Eu le-am făcut față tuturor fără nici o urmă de emoție, dimpotrivă, cu o oarecare detașare și oboseală pe care spectatorii, judecând după aplauzele lor, păreau să nu le observe.

Doar munca mea cu animalele avea sens. În absența mea, grădina zoologică fusese neglijată: directorul se pricepea de minune la munca de birou, cifrele erau lumea sa, de la biroul său putea să își dea seama cu precizie dacă în parc era liniște sau activitate, chiar dacă aveam impresia că nu pe oameni îi simțea, ci mai curând clinchetul banilor din portmoneele lor. Cu siguranță, nu observase rugina pe una dintre porți, nici masa care trebuia înlocuită, nici țiglele desprinse și încă multe altele. Nu se arătase capabil nici să se îngrijească de animale, să își dea seama că blana ursului brun era mai ternă ca de obicei, sau că ochii animalului dobândiseră o lucire care exprima ceva, poarte debusolare sau disperare.

Din fericire, eu aveam caii mei. Pentru mine a fost o bucurie să le dau nume: în calitate de părinte era just și rațional să o fac și, după ce am reflectat asupra subiectului, le-am ales numele Dolly și Stiva. Nu pentru că erau personajele mele preferate din *Anna Karenina* – dimpotrivă, ca să fiu sincer, preferatul meu era Levin –, nici pentru că știam că publicului grădinii zoo îi plăceau asemenea nume cu rezonanță literară, ci mai curând deoarece Stiva, fratele Annei Karenina, și soția sa Dolly avuseseră mai mulți copii, și în definitiv, pur și simplu, găseam că aceste nume li se potriveau cailor mei. Mi se părea că cei doi takhi aduceau puțin cu Dolly și

Stiva: două suflete nu prea complicate, *ea* fertilă, *el* având un mare apetit pentru sexul opus.

Vara se scurgea lent, trecând de la muguri și boboci de un verde deschis, la verdele strălucitor al deplinei înfloriri, și până la maroul subtil învelit în adierea vârstei înaintate. Natura își urma neabătut cursul, indiferent de restul elementelor, trecerea de la un anotimp la altul era implacabilă. Pornind de la premisa că lucrurile vor merge prost, că totul se va răsturna, că sufletul se va frământa, anotimpurile vor continua să alterneze, rotația lor va exista de-a pururea și va produce schimbări și în noi înșine. Deoarece este adevărat că timpul vindecă rănile: metamorfoza naturii, care este mai curând un ciclu etern în care totul se repetă, influențează mereu și sufletul unui om, transformându-l. Această ciclicitate a naturii este veșnică, așa credeam. Nimic nu poate schimba cursul anotimpurilor, faptul că după toamnă vine iarna și după iarnă, primăvara. M-am agățat de acest gând și de ceea ce avea importanță pentru mine, adică la regulile lui Wilhelm. Aveam mai multă încredere în el decât în oricine altcineva și, prin urmare, tocmai din acest motiv, ar fi trebuit să le accept. Doar că nu reușeam.

I-am scris toată vara. Primele încercări de corespondență abundau de cuvinte aspre, ironie, durere la adresa lui și a lumii. Era ceva greșit în lumea noastră, i-am scris, dacă interzicea frumosul. Era ceva greșit la el dacă evita fericirea.

I-am scris, dar nu am expediat niciodată acele scrisori. Le rupeam și le azvârleam în șemineu. M-am chinuit atunci să caut un ton mai amabil și amical, dar erau scrisori care mă indispuneau, mă amețeau până în punctul în care de fiecare dată când terminam una simțeam nevoia să adorm. Era ca și cum fiecare cuvânt pe care îl scriam despre el și despre noi m-ar fi împins tot mai aproape de o prăpastie.

Petreceam zile îndelungate la grădina zoologică și mă întorceam acasă doar seara târziu, la timp să cinez cu mama. Îmi făcea plăcere să închei ziua cu acele cine liniștite, care erau asemenea unor puncte luminoase în nesfârșita obscuritate ce mă învăluia. În acele clipe eram liber să îmi exprim deschis opinia despre țarul Alexandru III – Colosul, un văcar vulgar, care se îmbrăca cu vestoane aspre și își demonstra forța îndoind vătraie și rupând pachete de cărți de joc în jumătate –, precum și să ascult înțeleptele observații ale mamei: „Trebuie să îndepărtăm îndoiala, trebuie să ne supunem, știe el ce face, doar este țarul.“ Țineam mult la acele discuții pe

care le aveam în timpul mesei, dar cu trecerea săptămânilor a prins rădăcini în mine îndoiala că pentru ea lucrurile stăteau altfel. Mama se agita pe scaun, plimba mâncarea dintr-o parte în alta a farfuriei și părea că orice pretext era bun ca să se ridice de la masă. La început am dat vina pe împrejurări – o zi nefastă, o săptămână dificilă –, însă apoi mi-am dat seama că neliniștea ei se amplifica.

Într-o seară, mi-am făcut în sfârșit curaj și am întrebat-o, politicos, dacă o îngrijora ceva.

— Nu, mi-a răspuns cu hotărâre. Absolut nimic.

— De când m-am întors, i-am spus, am impresia că este ceva ce nu merge.

— Nicicând nu a fost mai bine.

— Minunat. Nimic nu mi-ar face mai multă plăcere. Pari și într-o formă grozavă, mai întinerită chiar.

— Mulțumesc. Ești foarte drăguț, a comentat fără ca vocea să-i trădeze vreun sentiment.

Am mâncat în liniște; ea a luat ceva în gură, dar părea că se chinuia să mestece. Brusc, a lăsat furculița jos și s-a hotărât.

— Trebuie să îți spun ceva.

— Da?

— Chiar dacă merge totul bine, chiar dacă îți par întinerită, asta nu înseamnă că viața mea este mereu la fel. Nu înseamnă că nu se poate schimba; că viața mea, deși am o vârstă înaintată, nu se poate schimba profund.

Vorbea rapid, cu înflăcărare.

— Nu… Sigur că nu… Înțeleg…

Am lăsat și eu furculița din mână, dintr-odată nu mai puteam să mănânc.

— Nu, Mișa, nu prea înțelegi, a replicat ea.

— Dar îmi dau silința să încerc să înțeleg. Serios! am spus pe un ton ascuțit.

— Serios? Nu sunt așa de sigură, a continuat ea cu o voce joasă, amabilă. Tu rătăcești pierdut în ceața ta: muncești toată ziua, până seara târziu, vorbești doar despre cai, grădina zoo, animale; pe de altă parte, așa a fost mereu. Și poate că la început știam să apreciez asta, dar după ce ai revenit din expediție m-am gândit… M-am gândit că povestea asta trebuie să se schimbe.

— Ce anume… Care ar fi *povestea asta* care trebuie să se schimbe?

— Nu știu cum să o spun mai corect și delicat, Mihail. Nici nu știu dacă există o modalitate corectă și delicată în care să mă exprim.

O „modalitate corectă și delicată"… Ca să spună ce? Trebuia să îmi spună ceva și o făcea ca și cum ar fi citit o carte, o poveste… sinistră.

— La scurt timp după ce ai plecat am cunoscut un văduv de-o seamă cu mine, mi-a spus mama.

— Și?

Un văduv… Nu voiam să aud de văduvi, nu voiam să stau să o ascult.

— Prima întâlnire a fost complet întâmplătoare, a continuat ea. Mergeam pe stradă, m-am împiedicat și el mi-a sărit în ajutor.

— Întâmplător. O spui de parcă ar trebui să te justifici, nu m-am putut abține să nu comentez.

Ea a continuat, ca și cum nu m-ar fi auzit:

— Apoi ne-am întâlnit iar, am fost invitați amândoi de familia Rostov: după cum știi, la ei acasă, marțea este zi de serată. De obicei, de organizare se ocupa soția lui, dar, după moartea ei, el a preluat acest rol.

— Mamă, nu am nevoie de detalii, serios.

— Vreau doar să înțelegi că nu este ceva ce am căutat. Că eu nu l-am căutat pe el și nici el pe mine.

— Nu, este în regulă. Nu este nevoie de alte explicații.

— În timp ce tu erai departe, am petrecut tot mai mult timp împreună, mă simt bine în compania lui.

— Fantastic! Chiar mă bucur pentru voi!

Ea mi-a ignorat sarcasmul și și-a întins mâna, așezând-o peste a mea. Am vrut să o retrag imediat, dar parcă paralizasem.

— Nu mi-am imaginat că lucrurile vor evolua astfel, a continuat ea. Mereu mi-am închipuit că tu te vei întoarce acasă, povestindu-mi că te-ai logodit, că ți-ai găsit o fată, că tu vei fi cel care va trece într-o nouă etapă a vieții.

— Știi bine că am evitat fetele pentru tine. Că am rămas aici, între acești patru pereți, tot timpul, doar pentru tine.

— Mișa, asta nu este adevărat, o știi bine.

Atunci, în sfârșit, am reușit să îmi eliberez mâna și mi-am așezat-o în poală, împreunând-o cu cealaltă, strângându-le tare.

Ea a inspirat profund, alegându-și cuvintele pe care urma să le rostească.

— M-a cerut de soție. Cu puțin timp înainte să te întorci, m-a cerut în căsătorie.

— Te-a cerut. Și tu ce i-ai răspuns?

Ochii mamei mele s-au umplut de lacrimi.

— Dar, Mihail… Mișa, comoara mea… I-am spus da, desigur.

M-am ridicat în picioare. Aș fi vrut să arunc farfuriile de porțelan în perete, să azvârlu carafa cu vin în oglindă, să o fac țăndări, să văd imaginea reflectată a vinului care se scurgea, care cobora de-a lungul tapițeriei verde deschis până jos pe covor, unde ar fi lăsat pete de neînlăturat.

— L-am rugat să aștepte anunțarea logodnei noastre până vorbesc cu tine, a continuat mama mea, pe o voce joasă, dar pe un ton insistent. A avut răbdare. Nu-l pot lăsa să aștepte o veșnicie. Curând ne vom căsători, va fi o ceremonie simplă, desigur, suntem bătrâni, nu vreau să fie ca cununia cu tatăl tău.

— Nimic nu se aseamănă cu căsătoria ta cu tata.

— Mihail! Acum mă privea cu asprime. Ești un fiu destoinic, mereu ai fost, dar nu știi nimic, nici cu privire la asta, nici despre viața cu tatăl tău.

M-am prins de scaunul pe care stătusem mai înainte și am strâns tare de spetează; mi se învârtea capul.

— Mă voi muta la el, a spus. Imediat după ce ne vom căsători. Stă într-o casă minunată, cu o grădină mare. Gândește-te ce frumos este să mă pot plimba zilnic în grădină, în loc să stau sechestrată aici în apartament.

— Sechestrată? Asta este părerea ta despre viața dusă aici?

Mi-a răspuns cu o voce blândă:

— Nu așa te simți și tu?

Am amuțit. Ca un animal. Ca și cum, pe nepusă masă, nu mai știam nici un cuvânt și, dacă aș fi încercat să spun ceva, din gura mea nu ar fi ieșit decât sunete guturale.

— Ceea ce mi-am imaginat, a spus, de această dată fără urmă de ură în glas, a fost că tu îți vei găsi o logodnică, te vei însura, vei avea copii, cu cât mai devreme cu atât mai bine; că nu vei aștepta mult timp, așa cum ni s-a întâmplat mie și tatălui tău. Și văzând că nu se întâmplă așa, văzându-te închis mereu aici înăuntru, am început să am mustrări de conștiință. Nu vreau să-ți fiu o piedică.

A făcut o pauză, s-a ridicat și cu un gest a alungat-o pe servitoare, care își ițise capul în speranța că poate începe să strângă masa.

— Și iată că ai început să vorbești despre cai. Cu un entuziasm pe care nu îl mai văzusem în tine până atunci. La început, nu am știut ce să cred despre această expediție a ta. Nu se potrivea cu ceea ce îmi imaginam pentru tine, pentru viitorul tău. Și pentru al meu. Fără să mai pun la socoteală că reprezenta o amenințare pentru cea mai arzătoare dorință și cea mai mare speranță a mea pentru tine: un nepot, un moștenitor, cineva care să ne ducă stirpea mai departe.

— Și atunci de ce ai vrut să plec? Tu ai fost cea care a spus că zarurile au fost aruncate și nu mai era loc de întors!

— Am crezut că ai înțeles.

— Am observat că admirația ta pentru Wilhelm creștea, mai ales după episodul legat de moartea țarului. Dar dincolo de asta nu știu ce ar fi trebuit *să înțeleg*.

Ea nu s-a lăsat influențată de starea mea de iritare, a continuat să vorbească pe același ton amical și liniștit.

— Îndoiala s-a risipit în acea după-amiază de-a lungul Canalului Ecaterina, este adevărat. S-a risipit când am înțeles ce om minunat, magnific a fost Wolff. Dar a fost mai puțin vorba despre el, ci mai mult despre tine, pentru că am înțeles cine ești tu, am înțeles că nu o familie te va face fericit, ci o prietenie. Că locul tău era acolo, într-un peisaj steril și sălbatic, alături de cineva ca el.

— Ajunge! am întrerupt-o. Nu mai spune nimic, te rog.

M-am întors, am simțit plânsul ca pe o crampă în stomac, ca pe o arsură în gât și în piept care mă împiedica să respir. Consolare. Mi-aș fi dorit să mă îmbrățișeze, să mă țină în poală, aș fi vrut să pot să plâng între brațele sale: „Mamă, mamă, mamă!“

Dar nici o consolare, nici o poală nu poate salva un bărbat în toată firea, doar el se poate salva pe sine însuși.

„Ceea ce facem“, spunea Wolff, „este singurul lucru pe care îl putem controla“. Și avea dreptate, trebuia să am încredere în el, poate că era singura cale de ieșire din starea de suferință.

Am inspirat profund de două ori și mi-am regăsit glasul; mă îngrozea gândul că aveam să izbucnesc în plâns când am început iar să vorbesc și am spus:

— Apreciez faptul că ai încercat să mă iubești așa cum sunt, apreciez că tu întotdeauna, chiar și acum, ai pus binele meu înaintea binelui tău… Dar

ideea cum că eu voi fi alături de o femeie și că tu, la vârsta bătrâneții, vei fi înconjurată de nepoți… este una pe care ar trebui să o păstrezi. Expediția a fost aventura mea, era ceva de care aveam nevoie ca să îmi găsesc liniștea. Acum sunt pregătit, îmi voi căuta o soție și mi-ar face plăcere să-ți ascult sugestiile.

Credeam că avea să zâmbească, să se simtă ușurată, însă mă privea cu tristețe.

— Mișa, mi-a spus, dar nu ai înțeles ce ți-am spus? Nu îmi mai doresc asta pentru tine.

— Am înțeles ce mi-ai spus.

— Și atunci de ce…

— Poate că nu mai este ceea ce îți dorești tu pentru mine, dar asta este ceea ce doresc *eu*.

Cinci zile mai târziu, era într-o zi de marți, am însoțit-o pe mama la familia Rostov. Stăpânii casei m-au întâmpinat cu căldură, fericiți să mă aibă în sfârșit drept oaspete, și au manifestat același entuziasm când, mai târziu, verișoara Betsy a sosit însoțită de Aleksei și Elena. După toate aparențele, nu le stătea în obișnuință să vină marțea în casa aceea, motiv pentru care „a fost cu atât mai plăcut“ că ne-am hotărât cu toții să ne petrecem seara acolo. Mama și Betsy și-au zâmbit una alteia. Zâmbetul lui Betsy era radios, precum acela al unui învingător; zâmbetul mamei mele trăda, în schimb, o ușoară forțare.

În seara aceea am avut mai multe ocazii să discut cu Elena, chiar dacă mereu în prezența altora; mai ales mama și Betsy erau cele care făceau astfel încât să stea pe-aproape. Elena a vorbit cu entuziasm despre călătoria mea; era curtenitoare și mă privea direct. La un moment dat, i-a căzut batista și, când m-am aplecat să o iau, ea mi-a spus să o păstrez.

După alte două zile, m-am îmbrăcat în costumul meu alb, am luat pălăria de paie și am ieșit pe ușă. Aleile Grădinii de Vară m-au întâmpinat cu geometria lor exactă: totul era la dungă și bine organizat. Statuile de marmură albă erau așezate cu precizie milimetrică. Zei și eroi ai Antichității, asociați de obicei cu haosul și pasiunea, fuseseră îmblânziți și reduși la elemente decorative.

Am găsit-o pe Elena în mijlocul unui grup de fete: am ridicat pălăria și le-am salutat pe toate, zăbovind în special asupra ei. Celelalte și-au

continuat drumul cu pași puțin mai vioi, în timp ce Elena a rărit pașii; a făcut-o cu o așa naturalețe și dibăcie, încât am recunoscut experiența din spatele gestului. Cu siguranță, nu era prima oară, era ceva obișnuit la tineri, un joc pe care toți îl știau, cu excepția mea.

Oricum, era ușor de intuit, iar regulile lui nu mă intimidau și nici nu mă emoționau.

Ne-am trezit mergând împreună doar noi doi, Elena și cu mine, vorbindu-ne pentru întâia dată la per tu. Conversația curgea lin, fără întreruperi: odată epuizate subiectele de complezență, ea mi-a adresat mai multe întrebări, mai multe, la drept vorbind, decât i-am adresat eu. Comentariile sale purtau amprenta tinereții, dar, desigur, nu puteam să o învinuiesc pentru asta.

Am povestit mult timp. Mi-am dat seama că era foarte emoționată, dar cred că am reușit să o liniștesc cu prezența mea calmă: mă simțeam complet echilibrat. În sinea mea nu era nici urmă din nervozitatea pe care, de bună seamă, o încearcă tinerii în timpul unei întâlniri galante ca aceea, și am încheiat conversația cu totală degajare, spunându-i că mi-ar fi făcut plăcere să mai petrec timp în compania ei.

Pentru o clipă, am fost invidios că s-a îmbujorat când i-am propus o zi pentru noua noastră întâlnire, dar, când m-a luat de mână, am simțit că mâna îi transpirase și tremura, iar invidia a fost înlocuită de îndată de compasiune.

În acea după-amiază, m-am întors acasă și am început această istorisire a călătoriei mele în Mongolia. În timp ce scriam, gândurile mele nu mai erau acaparate de *el*, iar cuvintele veneau de la sine. Imaginându-mi un alt cititor decât Wilhelm, un terț oarecare, am putut să povestesc despre noi și despre cai, fără să am sentimentul că punând mâna pe pana de scris apucam o armă a sinuciderii.

Patru săptămâni mi-a luat să termin tot ce aveam de scris; între timp, frunzele aurii ale copacilor au devenit cenușii, pierzându-și forța vitală: curând, aveau să se scuture, ușoare și pregătite să se dizolve. Tot așa, și gândurile mele negative își pierdeau din forță și greutate. Credeam că am scris istoria cailor sălbatici, a cailor takhi, dar, în realitate, ceea ce am relatat în acele pagini a fost istoria *mea*. Credeam că am scris pentru un alt cititor, însă, de fapt, această poveste ar trebui citită de o singură persoană, de mine. Așa cum picăturile de apă proaspătă curăță o rană, tot așa lucrul la

povestea mea m-a vindecat pe mine. Cu fiecare frază pe care am formulat-o și cu fiecare literă pe care am desenat-o, am început să înțeleg ceea ce trebuia să fie – și avea să fie – viitorul meu.

Mâine, zona destinată cailor takhi va fi gata: este multicoloră și decorată cu motive florale, exact așa cum îmi doream, și sunt sigur că publicului îi va plăcea această nouă adăugire a grădinii zoologice. Ziarele locale le-au dedicat deja nenumărate coloane lui Dolly și Stiva și ne așteptăm la cozi lungi de spectatori dornici să îi viziteze.

În particular, abia aștept să-i prezint Elenei caii takhi: cred că o vor impresiona și va fi mândră de mine. Poate că voi reuși și să o conving să rămână peste ora de închidere, dacă va fi de acord și verișoara Betsy; poate că noi doi, singuri, vom putea merge să vedem caii și poate, avându-i pe ei drept martori, voi putea să îi cer mâna.

Știu că am pierdut. Nu mă voi mai simți niciodată inundat de un sentiment de fericire atât de intens, pasiunea dezlănțuită și radioasă aparține trecutului. Acum mă mișc cu mare greutate. Dar în greutate își găsesc izvorul reflecția și înțelepciunea. Pentru prima dată în viața mea, pot spune că mă simt cu adevărat adult. Sunt pregătit pentru ce mă așteaptă: las deoparte pana de scris și hârtia, convins fiind că urmează să fac ceea ce trebuie.

KARIN

Este noapte când ajung la Ulan Bator, însă zarva traficului aglomerat nu a încetat încă. Se aude un zumzet constant, o rumoare foarte neobișnuită după liniștea din parcul Khustain.

Parchez pe o stradă care duce în Piața Sükhbaatar. Trebuie să fie pe aici pe undeva. Sunt sigură că îl voi găsi cu ușurință, că își dorește să fie găsit. Mă pregătesc să îl văd așezat, cu capul atârnând pe piept. Iar eu nu voi spune nimic până când nu ajung lângă el, ca nu cumva să-și ia tălpășița. Apoi îl voi striga pe nume, pe un ton neutru, nu resemnat. El își va ridica ochii înspre mine, cu privirea încețoșată. Va zâmbi și îmi va spune: „Bună, Karin. Iată-ne iar aici.“ Poate că îmi va cere iertare. „*Sorry*“, îmi va spune. „*Sorry*, doar o mică recidivă. Știi cum este… Odată ajuns dependent, așa vei fi pentru totdeauna. Poți să scoți drogul din băiat, dar nu și băiatul din droguri.“

Nu am înțeles niciodată prea bine ce vrea să spună cu acea frază. Și nici de ce se încăpățânează să își spună încă „băiat“. Este un bărbat de peste treizeci de ani. Nu a mai rămas nimic din băiatul de odinioară, cu excepția acelui mod al său de a se preface tinerel.

Traversez piața. Orașul doarme. Localurile și restaurantele sunt toate închise. Nu reușesc să înțeleg cum a reușit să facă rost de droguri. Într-o țară străină, într-o cultură străină, într-o limbă pe care abia o înțelege. Dar cei ca el mereu se descurcă. Transmit semnalele. Se recunosc unii pe alții. Fără îndoială, a reușit fără mari probleme să pună mâna pe ceva. Opiu, poate. Aici este ușor de procurat. Sau poate chiar heroină. De ce nu ar avea heroină și aici, în Mongolia, ca în restul lumii? La urma urmei, este unul dintre cele mai întâlnite articole de export. Unde nu mai pui la socoteală că Mongolia este mai apropiată de Afganistan decât Germania.

Ajung în cealaltă parte a pieței fără să îl fi observat încă. Câțiva bărbați mai în vârstă moțăie pe o bancă. În rest, nici țipenie de om.

Ar fi trebuit să fie aici. Ar fi trebuit să se lase ușor de găsit.

Mă pun iar în mișcare, parcurg una după alta toate străzile care înconjoară piața.

Mă aștept, dintr-un moment în altul, să îl zăresc stând pe niște scări, cu capul plecat, pe lângă vreo ușă, pe șantierul unei clădiri în construcție.

Dar nu îl văd pe nicăieri.

Merg mai departe.

Asfalt și pietre, nimic altceva. O durere care pornește din talpa piciorului și îmi străbate tot corpul până la gât. Îmi este dor de pământ și iarbă, de solul moale care face trupul să se unduiască ușor, de țărâna aceea care îți oferă ceva.

Urăsc suprafețele dure din care sunt făcute orașele; aș vrea să plec de aici, dar mă las acaparată de oraș.

Pe străzi nu mai este nimeni, sunt pustii și tăcute. După ce trec de colțul străzii, văd în fața mea o scară de piatră. Nu ar trebui să mă așez, dar mă prăbușesc acolo. Este ora 03:47. Am mers pe jos toată noaptea, fără să mănânc, fără să beau apă.

Îmi sprijin capul în mâini. Aș vrea doar să dorm, să mă odihnesc. Dar trebuie să caut în continuare. Băiatul meu este aici, undeva în acest oraș. Și unde altundeva s-ar fi putut duce?

Mașina este rece și umedă. Cheia în contact.

Ținând mâinile pe volan, încerc să mi-l închipui.

Aruncându-și rapid lucrurile într-un geamantan. Ieșind din cort, din tabără. Mergând până la strada principală.

Luând o ocazie până în oraș.

Vrea să plece. Să dispară. De lângă cai. Din Mongolia. De lângă mine.

Mi-am dorit mereu să învețe să-și aparțină lui însuși. Să își dorească să se despartă de mine. Pentru că asta este ceea ce trebuie să facă băieții: a deveni adult înseamnă să te desprinzi de propriii părinți și să pleci. Îmi doream doar ca și el să facă la fel ca toți ceilalți copii.

Oare acum mi s-a îndeplinit dorința? Și dacă nu a făcut autostopul până în oraș?

Pornesc și virez hotărâtă la stânga. Accelerez, ies de pe strada principală, mă îndrept spre periferie. Spre aeroport.

Îl văd întins pe o bancă din sala de așteptare la plecări, doarme pe rucsac. Lângă el, nesupravegheat și oarecum încrezător, se află geamantanul lui. Pare să fie pe jumătate gol. După un an se întoarce cu aceleași lucruri cu care a venit. Pentru el, obiectele nu au fost niciodată importante.

Doarme profund. Sper să se trezească, dar nu se întâmplă așa.
Într-un final, mă apropii. Nici o reacție din partea lui. Ridic o mână. Să îl mângâi oare pe păr? Să îl mângâi pe obraz?
Îl prind de mâneca gecii și trag ușor de ea. Îl strig încet pe nume.
Se întoarce, dar nu se trezește. Îl strig iar, puțin mai tare de această dată.
Și, în sfârșit, își mișcă pleoapele. Mă recunoaște și se ridică în fund.
— Bună.
În afară de semnele lăsate de rucsac pe obraz, pare să fie treaz și prezent.
— M-ai căutat prin oraș? mă întreabă.
— Nu știam unde altundeva să te caut, îi răspund.
— M-ai căutat așa cum obișnuiai să mă cauți?
— Da.
— Au trecut câțiva ani de ultima dată. Ultima dată când m-ai căutat.
— Așa este, s-au scurs câțiva ani.
— Erai furioasă?
— Nu. Niciodată nu am fost furioasă.
— O, ba ai fost, Karin. Foarte furioasă. Furibundă. Într-atât încât ai încetat să mă mai cauți.
Nu îi răspund.
El continuă:
— Tu nu ți-ai dorit copii. Și am apărut eu. Trebuie să fi fost obositor, cu siguranță. Singură cu un bebeluș. Te-ai gândit că va fi mai ușor cu trecerea timpului, după ce voi fi crescut. Abia așteptai clipa aceea. În schimb, a fost tot mai rău. Și asta te-a făcut să te gândești și mai mult că, de fapt, nu m-ai dorit.
Nu, mă gândesc. Nu așa au stat lucrurile.
— Îmi doream copii, îi spun eu.
— Nu minți! îmi răspunde aspru.
— Și, în orice caz, a fost frumos când ai apărut tu.
— Nu totul a fost frumos, dimpotrivă…
— Ceva nu a fost.
— Și nu tot timpul a fost bine să te am pe tine mamă.
— Știu.
Rămânem acolo așezați. El se joacă cu breteaua rucsacului. Scot bricheta și țigările; îi ofer una, dar el clatină din cap. Nu reușesc să o aprind pe a

mea, atât de tare îmi tremură mâinile, însă până la urmă mă controlez și o aprind.

— Când decolează avionul? îl întreb.

— La șase și un sfert.

Îmi mijesc ochii la panoul cu orarul plecărilor.

— Este cel de Moscova?

— Da.

— Aeroflot? Succes…

Schițez un surâs.

— Mulțumesc, îmi răspunde fără să îmi întoarcă zâmbetul.

Se lasă iar liniștea între noi. Termin țigara. Nu văd nici o scrumieră în jur, așa că pun mucul de țigară în pachet. Se înalță un miros supărător de acru și îl bag rapid în geantă.

În jurul nostru, aeroportul se trezește la viață. Un îngrijitor împinge un cărucior pentru curățenie prin sala de așteptare. Un chelner se pregătește să deschidă barul și zdrăngăne cești și carafe. Două doamne în uniformă se îndreaptă spre pupitrele de la check-in și se pregătesc pentru primirea pasagerilor.

— De ce pleci? îl întreb.

— În fond, de ce am venit până aici? mă întreabă la rândul său.

— Pentru că doreai să pleci.

— Da. Voiam să plec. Și asta, dar… Dincolo de asta.

— Pentru că trebuie.

— Nu, Karin. Pentru că voiam doar ceea ce am dorit mereu.

Se apleacă în față, se sprijină cu coatele pe genunchi; vorbește încet, fără să mă privească:

— Îmi amintesc, când eram mic, că întindeam mâinile spre tine și îmi doream să mă iei în brațe, să mă iei în brațe. Dar nu reușeam prea des. Erai prea departe de mine și nu mă țineai de mâini… Și acum…

Face o mică pauză; își înclină și mai mult capul și îmi este imposibil să îi văd chipul.

— Nici măcar acum nu primesc… Chiar dacă petrecem împreună o zi întreagă, discutând în liniște, eu rămân cu mâinile întinse spre ceva ce mereu este puțin prea departe.

— Mathias, îi răspund. Știu că nu am fost…

El mă întrerupe.

— Întotdeauna m-am gândit că era esențial pentru mine să ajung la tine. Că trebuia să continui să încerc. Încă de când eram mic m-am gândit că eu eram motivul pentru care nu mă atingeai, că am greșit eu cu ceva, că eu eram cel care era prea departe. Dar lucrurile nu stăteau așa. Nu stau așa.

Se ridică, își ia geamantanul, și-l pune pe spinare și își trece mâna prin păr. Acum este treaz cu adevărat, urmele lăsate de rucsac pe obraz aproape s-au estompat complet. De frumos, este frumos, un bărbat cu adevărat frumos; puțin ciufulit, cum le place multor femei.

— La revedere, Karin.

Ridică mâna, în semn de salut. Cu degetele deschise ca niște rămurele subțiri.

Mă ridic și eu. Doar doi pași ne separă.

— Da, spun eu. La revedere.

Mathias a fost mereu ușor de calmat. Era suficient să îi dai sân. Era un bebeluș care nu face probleme. Și atât de frumos, că nu îmi puteam lua ochii de la el.

Mă rotesc în partea opusă. O familie trece prin fața mea îndreptându-se spre pupitrul de check-in. Doi copilași care se ciondănesc, cel mai mare îl vânează pe cel mai mic. Părinții îi mustră din obișnuință. Cel mai mic scapă de frate țipând. Un urlet care ar fi putut la fel de bine să se transforme în plâns sau în râs. Apoi îi scapă din mână valiza, o copie în miniatură a celei pentru adulți, având inscripționată pe ea imaginea lui Mickey Mouse. Mânerul se izbește de pământ cu un sunet metalic, amplificat de ecoul sălii de așteptare. Copilul mai merge câțiva metri, apoi își dă seama brusc că a pierdut valiza. Se rotește, se întoarce în fugă și o recuperează. Chiar în acel moment, fratele său i se aruncă în spate, îl îmbrățișează strâns, se iau la harță în joacă. Țipă amândoi. Cel mai mic râde. Dar nu prea este râsul lui, este puțin forțat, pentru că acum chiar este prea mult și peste puțin timp va începe să plângă.

Îmi întorc privirea spre Mathias. Ridic mâna în semn de salut, așa cum a făcut și el. Ca o ciudată imitație a gestului său. Nu pleacă? Acum ar trebui să plece… Trebuie să plece înainte ca prichindelul cu valiza să înceapă să plângă. Mai înainte ca plânsetul să explodeze, ricoșând între pereți. Mai înainte ca acel sunet să pună în mișcare alte unde și vibrații care ar face să tremure lămpile fluorescente, penetrând pereții, tavanul, însăși structura de rezistență a clădirii, făcând-o să tresară.

— Atunci… La revedere, spun.

El dă din cap.

— La revedere.

Se îndepărtează cu câțiva pași, apoi se întoarce spre mine; mă privește cu o expresie pe care nu o înțeleg: nu este furie, nici durere în ochii săi, ci altceva.

În acea clipă, copilul izbucnește în plâns, urletele sale spintecă aerul, de se cutremură becurile.

Nu pleca, te rog nu pleca.

Încă un pas în față. Reușesc să fac un pas în față.

— Mathias! îl strig.

Încă un pas în față.

— Așteaptă!

El se întoarce pe loc.

— Da? Ce este, Karin?

Copilul sughiță; tatăl încearcă să îl liniștească fără prea mari rezultate. Vibrațiile penetrează podeaua.

Mathias se uită la mine. Cu aceeași expresie în ochi.

Apoi verifică panoul cu zborurile care urmează să decoleze.

Mesajul *boarding* clipește în direcția noastră.

— Nu… Nimic… îi spun eu.

Vibrațiile lămpilor se aud ca un zumzet intens în urechile mele. Acum acel copil trebuie să înceteze cu plânsetele. Trebuie să înceteze.

Mathias mă privește pentru ultima dată.

— Tu întoarce-te la caii tăi…

Eu încuviințez.

Face stânga-mprejur.

Apoi pornește.

Mi se pare că întrezăresc un spasm care îi cuprinde spatele. Nu privește în urma lui. Nici măcar o dată. Nici la controlul de securitate, nici la check-in, nici când trece de porți și dispare.

EVA

Săptămâni de-a rândul a existat doar el. Nou-născutul a devenit centrul gravitațional în jurul căruia se învârtea totul: el, mirosul lui, gângurelile pe care le scotea, liniștea care se așternea când dormea. Louise și-a revenit repede, fără să se plângă de hainele peticite, nici de nopțile nedormite sau de mastita febrilă care apărea și dispărea. Micuțul nu dădea semne că suferea de pe urma celor întâmplate. Era un nou-născut ca toți ceilalți: delicios, dificil, de neînțeles, familiar și necunoscut în același timp.

Plângea, exact așa cum trebuia. Plânsetele lui răsunau puternic, aducând cu sine o seninătate și o acalmie diferite de orice altceva.

A luat rapid în greutate, obrajii i s-au rotunjit și i s-a dat un nume. A fost numit David, după tatăl Louisei.

Am avut senzația că timpul a stat în loc; vreme de câteva săptămâni chiar am crezut că timpul s-a oprit, chiar dacă singura constantă în lume este schimbarea. În jurul nostru, totul era în mișcare și dezvoltare, exact ca el.

Louise îl lua în brațe cu naturalețe, și-l punea la sân fără să ezite, îi calma plânsetele, transmițându-i un sentiment de siguranță prin gesturile ei.

Într-o luminoasă și caldă seară de primăvară, în timp ce mă întorceam din grajd, am găsit-o pe Louise așezată pe trepte, alăptând. Îl auzeam pe micuț înghițind, îi auzeam micile pleoscăituri de plăcere și gânguririle de oboseală.

M-am așezat lângă ea, pentru că emana o stare de calm aproape molipsitor.

— Când Isa era mică, pentru mine a fost foarte obositor, i-am spus.

— Obositor?

— Mă simțeam pierdută și dezorientată, îmi era teamă să o țin la sân, să o las din brațe, să o iau în brațe, să o las acolo dezbrăcată, mă speria când plângea, dar și când tăcea.

— E doar un bebeluș, a spus Louise.

— Exact asta voiam să spun. Pentru tine e doar un bebeluș.

Ea s-a uitat la David, i-a mângâiat fruntea cu un deget. Micuțul adormise lipit de sân; l-a mutat cu delicatețe.

— Cred că acum s-a liniștit.
— Da, am zis. Și mie așa mi se pare.

Anne era de părere că ultimul lucru de care pământul avea nevoie erau oamenii și că ultimul lucru de care aveau nevoie bebelușii era să se nască într-o lume așa cum este ea astăzi. Poate că într-o zi aveam să o revăd pe Anne. Cu siguranță aveam să încerc să dau de ea. Ca să-i fac cunoștință cu Isa și David. Doi copii ai lumii *noastre.*

David a suspinat în somn, și-a rotit puțin capul și a schițat un zâmbet. Nu vedeam nici la el, nici la Isa vreun defect, și nu vedeam nici un defect în faptul că s-au născut. Aparțineau acestui loc și depindea de mine să le ofer o viață bună.

Vântul adia, norii se strângeau pe cer, călătorind deasupra capetelor noastre, conferind o imagine tridimensională, foarte înaltă. Puma și Nike pășteau în capătul îndepărtat al padocului, rumegau încet iarba primăvăratică de un verde deschis: firele se înălțau spre ei, de parcă ar fi cerut să fie mâncate. Și dincolo de padoc pășunile se pregăteau pentru cai, pe care îi aștepta o vară întreagă de verdeață.

O rugasem pe Isa să mă însoțească. Louise se odihnea, David plânsese mult în timpul nopții: poate că era foarte înfometat din cauza unui puseu de creștere sau poate că îl agitaseră pregătirile de plecare; poate că resimțise o schimbare în atmosferă, poate agitația și nerăbdarea.

Și oricum, în acel moment nu mi-aș fi dorit să am alături de mine pe nimeni altcineva în afară de Isa.

S-a dus direct până la gard și s-a oprit la cai. Au venit cu pași mici și repezi în direcția noastră, privindu-ne nerăbdători. Caii mei sălbatici, takhii mei, care ar fi dispărut dacă omenirea nu i-ar fi salvat, dacă odinioară, un rus și un german nu ar fi făcut o lungă călătorie până în Mongolia ca să captureze un animal pe care toți îl credeau dispărut, dacă angajații grădinilor zoologice și administratorii rezervațiilor naturale de pe întreg mapamondul nu ar fi avut grijă de ei, ca să refacă specia, dacă un medic veterinar german al anilor 1990 nu i-ar fi reintrodus în habitatul lor natural, făcând tot posibilul ca specia să devină puternică și independentă.

— Astăzi nu am nimic pentru voi, am spus arătându-le mâinile deschise și goale.

Ei continuau să se uite la mine și, pe neașteptate, m-am gândit la Hans, calul care știa să numere. Mi-ar fi plăcut să le spun ceva lui Nike și Puma, câteva cuvinte de despărțire, dar ce aș fi putut spune? Caii nu înțelegeau vorbele mele, iar în curând aveau să-mi uite și vocea.

Dinspre liziera pădurii se auzeau zgomotele scoase de crenguțele strivite sub greutatea unui animal masiv. Acolo, înăuntru, se mișca o umbră. Rimfakse aștepta. Rimfakse, armăsarul care trage noaptea pe cer. Făcea ce avea de făcut: ca noi, căuta și el compania semenilor săi, își căuta herghelia.

Rimfakse era genul de cal care știe să se descurce; era un învingător. Nu era pretențios, se mulțumea cu orice: întotdeauna ar fi reușit să își facă rost de o iapă. Cei ca el, care mănâncă ce găsesc, care descoperă bucuria în lucrurile simple, precum aerul proaspăt și apa limpede, care, în viață, se bucură de ceea ce are de oferit mediul înconjurător, în loc să pună în primplan propriile așteptări, care sunt capabili să stabilească legături în ciuda diversității, se vor descurca întotdeauna. Mi-aș dori să mă pot asemăna cu el în privința asta. Speram ca și Isa să semene cu el.

M-am dus la poarta padocului și m-am întors spre fiica mea. Ea a încuviințat printr-un semn al capului.

Apoi am ridicat bucata de sfoară care o ținea închisă și am simțit textura aspră a cânepii între degetele mele.

M-am blocat brusc, la jumătatea mișcării. Împietrisem. Dintr-odată mi s-a făcut rău, de parcă cineva m-ar fi strivit, m-ar fi călcat în picioare, de parcă pieptul mi-ar fi fost călcat de copite de cai. M-am clătinat.

— Mamă?

Isa a venit la mine și și-a pus mâna pe umărul meu.

— Mamă? Te simți bine?

— Nu știu dacă pot face asta.

Ea m-a privit, având deodată privirea deziluzionată.

— Dar… Până la urmă, nu mai vrei?

— O, ba da, comoara mea, bineînțeles că vreau să plec!

— Atunci nu înțeleg…

Îndreptându-mă de spate, am dat din cap.

— Acum o voi face. Acum.

Și, în sfârșit, am prins lemnul întunecat și am tras poarta spre mine.

Balamalele au scârțâit. Auzind acel sunet, caii takhi au ciulit urechile, apoi s-au aplecat iar asupra ierbii proaspăt crescute.

Poarta era deschisă. O făcusem și pe asta, dar caii nu vedeau ieșirea. Poate că aveau să treacă multe ore până să își dea seama că erau liberi să plece unde doreau, poate chiar zile, cine știe. Aveau să rămână pentru mult timp aplecați deasupra pământului, păscând și tot rumegând, iar apoi, văzând iarba de dincolo de padoc, poate aveau să înțeleagă că și acea pășune este a lor și vor ieși pe poartă.

Aș fi putut să-i îndemn, aș fi putut să-i invit să iasă, dar nu am făcut-o. Trebuia să-și găsească singuri drumul.

Am făcut stânga-mprejur și am plecat. M-am uitat cu coada ochiului la Isa, care mergea lângă mine și care era mai înaltă decât mine cu o jumătate de cap. Mi-a atins ușor mâna cu a ei, dar nu m-a prins de mână.

Am abandonat caii. Mai devreme sau mai târziu aveau să își dea seama. Aveau nevoie de timp, m-am gândit, atât cât este necesar.

Dragă Lars,

Mereu mi-am imaginat că vom goli împreună cutia poștală, la întoarcerea ta. Însă, poate că va trebui să mă ocup singură de asta. Sau poate că nu o va mai goli nimeni niciodată.

După părerea ta, cât timp crezi că vor rezista scrisorile în cutie până să se distrugă? Cât timp va rezista cerneala fără să se întindă din cauza umidității, cât timp va dăinui hârtia fără să se dezintegreze și să se transforme în praf?

Cred că scrisorile vor rămâne intacte până când le va găsi cineva. Am încredere în cutia poștală. Este făcută să protejeze. Am convingerea că ceea ce am scris va dăinui mult timp, poate până când vei îmbătrâni, cine știe. Și mai cred și că tu vei reveni aici.

Iar atunci când te vei întoarce, vei deschide toate scrisorile mele, vei încerca să le ordonezi, poate că le vei citi pe toate în ordinea corectă. Sau poate că le vei citi așa cum îți vin la mână. La urma urmei, nu este atât de important.

Poate chiar acum ai început să le citești. Ai îmbătrânit. Ai părul cenușiu și riduri în jurul ochilor. Te-ai întors ca să o iei de la început. Ți-ai adus aici și familia, poate și nepoții. Poate că umanitatea a luat-o de la început, pentru a nu știu câta oară. După ce totul este distrus. Dar totul e-n mișcare, iar o mișcare reprezintă și un început.

Poate că ai hălăduit prin lume fără țintă, și ai mers în cerc. Toți oamenii se învârt în cerc. Fără pașaport și busolă nu vom reuși să mergem drept înainte. Un picior este mai puternic decât celălalt și ne atrage într-o direcție. Cercul poate să fie foarte larg, dar tot cerc rămâne.

Marele cerc te-a readus aici și ți-ai dat seama că ar trebui să verifici cutia poștală. Întoarcerea acasă este ceva firesc, nu? Indiferent cât timp suntem plecați, cutia poștală trebuie mereu verificată.

Poate că o zi sau două, scrisorile mele te vor pune pe gânduri. Îți vei aminti cine am fost eu, cine ai fost tu și vei regreta puțin că nu m-ai sărutat când ai avut ocazia. Apoi vei da scrisorile deoparte și te vei concentra asupra fermei. Nu vei ști de unde să începi. Dar nu are importanță, pentru

că știi că vei continua să muncești până când totul va fi, încă o dată, repus pe picioare și organizat.

RELATAREA DESPRE EXPEDIȚIA
ÎN MONGOLIA ȘI CE AM DESCOPERIT ACOLO

Post-scriptum

Sankt-Petersburg, iunie, 1890

Am rămas treaz toată noaptea, răsfoindu-mi toate notițele. Mă așezasem pe jos, în camera mea de lucru, înconjurat de foi pline de scrisul meu mărunt de mână. Nu am reușit să le ordonez; fusesem atât de ocupat să le citesc, că am uitat să le așez într-un teanc frumos, și stăteau în fața mea ca un evantai.

Observ acum că înspre finalul perioadei în care am scris aceste rânduri, am presupus că textul nu va avea nici o valoare pentru altcineva decât pentru mine însumi. În această privință este posibil să mă fi înșelat. Deoarece acum, când abia se mai găsesc cai sălbatici în Mongolia, după cele trei expediții mari care au avut loc în ultimii ani, când i-au omorât sau i-au prins pe majoritatea, ar fi interesant pentru mulți să citească despre prima expediție, și despre originile unora dintre caii care se află acum în grădinile zoologice ale Europei. Dar este nevoie să redactez textul cu atenție pentru ca relatările mele să fie demne de a fi citite de alții.

Totuși nu acesta este motivul pentru care mă îndeletnicesc cu rescrierea relatărilor mele. Am crezut că istorisirile mele s-au terminat, dar nu este așa, deoarece povestea mea va dăinui atâta timp cât voi trăi și atâta timp cât el, Wilhelm, va trăi, și atâta vreme cât caii noștri și descendenții lor pasc pe câmpiile înverzite ale Pământului.

Tocul îmi tremură în mână, nu reușesc să nu pătez foile cu cerneală. Pe fereastra deschisă pătrunde până la mine zarva orașului care se trezește la viață, și zgomotul copitelor pe drumul pietruit. Surprind niște pași tinerești care aleargă – poate este un mesager –, din bucătărie răsună cloncănitul tingirilor, pesemne că au început să pregătească micul dejun, și din dormitor aud că Elena îi cântă molcom micuței Daria, mezina noastră, ca s-o trezească. Încerc să mă agăț de zgomotele acestea, dar ele se estompează, de parcă eu m-aș situa în antreul propriei mele vieți, și atunci, mai întâi încet, dar apoi din ce în ce mai repede, pornesc pe drumul meu.

Wilhelm s-a întors astăzi. Aveam de gând doar să deschid puțin ușa de la biroul meu ca să las să intre puțin aer, ziua era neobișnuit de călduroasă, când, brusc, el s-a ivit acolo, la doi pași de mine.

Și-a ridicat pălăria.

— Bună ziua, Mihail Aleksandrovici Kovrov.

— Wolff?

— Da! Nimeni altul!

Am rămas înmărmurit.

— Wilhelm? Nu cred…

— N-ai crezut că o să vin?

— Nu… Nu…

— Dar m-ai chemat, nu-i așa?

— Da, te-am chemat.

— Iată-mă!

Și iată-l aici!

Cu mâinile lăsate pe lângă corp, nu părea nici foarte emoționat, dar nici indiferent, ci doar era la doi pași de mine.

— Am avut o călătorie foarte lungă, mi-a spus el. Multe zile și nopți.

M-am dus la el, și-a întins brațele și eu le-am prins. O secundă am stat doar așa, ținându-l de mâini. Dar nu era de ajuns. Trebuia să mă mai apropii un pas. I-am dat drumul la mâini, l-am prins de umeri și l-am îmbrățișat.

Obrajii lui erau aspri, dar buzele au fost calde când le-am sărutat.

— Ești tu, cu adevărat! Ai venit, trăiești, ești aici!

— Da, mi-a spus el. Sunt aici. Am primit scrisoarea ta și am pornit de îndată.

L-am ajutat să-și scoată haina care mirosea a lână, tutun și *a el*, iar el mi-a șoptit numele.

— Mișa, Mișa!

Când m-am căsătorit cu Elena, eram convins că am atins un stadiu de echilibru, că trecusem printr-un fel de etapă de purificare, că m-am consolat cu durerea mea și acum eram gata să înfrunt restul vieții ca cineva care pornește de la zero, tabula rasa.

Anii au trecut, eu am încercat din răsputeri să trăiesc în concordanță cu dispozițiile mele, să urmez acele reguli care știam că există în mine. M-am lăsat ghidat de conceptul lui Herbert Spencer – *survival of the fittest*[12]. Eu fiind cel mai adaptat, aveam întipărit acest instinct în mine și nu trebuia

decât să fac alegerile corecte. În același timp, am făcut tot ce mi-a stat în putință pentru ca toți caii să supraviețuiască și ca linia lor genetică să se păstreze. În primii ani a fost foarte greu și a fost din vina mea. Armăsarul nu voia să se împerecheze, iar femela niciodată nu era în călduri. El a devenit interesat de abia când în cele din urmă i-am lăsat liberi în padocul cel mare. Cu toate acestea, a trecut un an, au trecut doi, fără să se întâmple nimic, și eu am început să mă întreb dacă nu cumva numele pe care li le dădusem le purtau ghinion, pentru că Stiva lui Tolstoi a fost un om cu mare apetit pentru cei de sex opus, dar apetitul nu era îndreptat înspre propria lui Dolly, ci înspre un șir infinit de amante.

12. Supraviețuirea celui mai adaptat sau a celui mai apt (în engl., în orig.) – frază folosită pentru prima dată de Herbert Spencer în *Principiile biologiei* (1864), devenind unul dintre principiile-cheie ale darwinismului social.

Toamna târziu, anul trecut, mi-am dat seama că Dolly era în călduri. Crezusem că aveam noroc, dar în schimb, am plâns. Toate nopțile stăteam acolo sus, în biroul meu și plângeam.

Când s-a apropiat momentul să fete – atunci când din ugerul lui Dolly a început să picure lapte și ea se învârtea neliniștită prin padoc, transpirând, așezându-se pe pământ, ridicându-se, scurmând pământul cu copitele –, a fost de parcă și eu m-aș fi molipsit de la neliniștea ei. Nici eu nu mai reușeam să mă odihnesc, nici să stau așezat, nici în picioare, ci doar măsuram padocul cailor de colo-colo și îi monitorizam fiecare mișcare.

Dacă ar fi fost un cal domestic, m-aș fi apropiat, aș fi încercat să o ajut, aș fi șters-o cu o cârpă umedă, i-aș fi legat coada, i-aș fi pregătit un culcuș din paie curate. Dar iapa aceasta este sălbatică și eu nu pot face nimic altceva decât să aștept alături de ea.

În cele din urmă i s-a rupt apa, și din ea s-au scurs litri întregi de lichid roșu; iapa s-a culcat și faza expulzării a început. Stăteam ca înlemnit și mă uitam cum fată, urmărind contracțiile care îi cuprindeau trupul, din ce în ce mai violent. Am stat cu ochii pe ceas, am numărat minutele, un sfert de ceas, douăzeci de minute, dar mânzul tot nu ieșise.

Apoi, dintr-odată, s-a zărit o copită mică. Apoi încă una. Dolly stătea pe jos, chinuindu-se din tot corpul. În curând ar trebui să se vadă botul, în curând…

Dar el nu a apărut. Contracțiile au continuat, Dolly pufăia puternic. Trecuse aproape o jumătate de oră. Nu ar fi trebuit să dureze atât de mult

timp.

Stiva stătea la distanță, păscând liniștit, de parcă nici nu ar fi observat ce se petrece, așa cum fac toți bărbații, de obicei pe coridoare, fumând din cauza plictiselii, sau chiar mai departe, în anturajul altor bărbați, cu un pahar de băutură în mână, în timp ce cel mai mare miracol al vieții se înfăptuiește independent de prezența lor.

Dolly era singură, nu mă avea decât pe mine și eu nu mai puteam să stau dincolo de gard.

Am deschis poarta, m-am dus cu grijă până la ea și m-am așezat pe vine. S-a uitat la mine de parcă m-ar fi rugat să o ajut.

Cu grijă am prins picioarele din față ale mânzului și le-am tras încet afară. Am încercat să mă sincronizez cu ritmul contracțiilor ei.

În sfârșit s-a ivit și botul mânzului. Am curățat membranele de pe bot și de pe nări.

Acum nu mai rămăsese decât ultima etapă.

— Haide, i-am șoptit. Trebuie să reușești!

Am lucrat împreună, ea și cu mine, contracție după contracție.

Tot timpul i-am vorbit calm.

— Draga de tine! Hai că vom reuși! Sunt aici, eu sunt aici!

Iar apoi, în două reprize, am reușit să scot mânzul, unsuros, lucios și foarte bine format. Am observat de îndată că era un armăsar, și inima mi s-a umplut de fericire. Un micuț armăsar, primul mânz takhi născut în grădina zoologică!

Atât mânzul cât și mama au rămas întinși pe jos, eu m-am retras încet, pentru că nu voiam să deranjez. Cordonul ombilical avea să cadă singur când iapa se va ridica, iar placenta va ieși fără ajutorul meu. Nu mai aveam nimic de făcut acolo.

Cu toate acestea, mi-aș fi dorit foarte mult să mai pot face ceva. Am rămas prin preajma padocului, mărind pasul, în timp ce entuziasmul îmi clocotea în suflet. Eram cu ochii la iapă, armăsar și mânz. Fuseseră doi cai, dar acum, deodată, erau trei. O ființă nouă pe acest pământ, creată din mai nimic. Marele miracol al vieții acesta este. Miracolul vieții!

Brusc m-am răsucit și am pornit țintă spre birou. Acolo m-am așezat la masa de scris, am luat hârtie și stilou. Apoi i-am scris o scrisoare lui Wilhelm, l-am rugat să vină aici de îndată, i-am scris că Dolly a fătat, i-am scris că existau o mie de motive pentru care el să nu-mi răspundă la

rugămintea mea, dar nici un argument nu-l putea învinge pe acesta: ni se născuse un mânz.

Și acum Wilhelm era aici.

I-am ținut mâna și l-am condus după mine în birou, acolo am închis ușa și am atârnat, pentru orice eventualitate, semnul cu „Nu deranjați“. Apoi l-am așezat pe scaunul de la birou.

— Stai jos, dragul meu prieten.

Eu am rămas cu ochii pironiți în podea, mă gândeam dacă ar trebui să mă așez de cealaltă parte a biroului, dar mi s-a părut greșit să fac așa ceva, pentru că atunci m-aș fi comportat de parcă el ar fi fost un angajat. În schimb, m-am așezat pe masă și s-a uitat în sus la mine, și ochii îi străluceau mai puternic decât îmi aminteam.

— Ești neschimbat, i-am spus.

— Dar mai bătrân, a zis el. Sunt un om obosit, slab, de vârstă mijlocie, corpul îmi este plin de cicatrici și răni, și nici sufletul meu nu este într-o stare mai bună.

— Cred că arăți bine, i-am spus. Întotdeauna ai arătat bine.

Bucuria revederii m-a făcut să-mi întind mâna și să-l mângâi pe față. Am simțit pielea caldă pe sub buricele degetelor mele, precum și firele de barbă aspre.

— Și tu ești neschimbat, mi-a spus.

Acum și-a ridicat *el* mâna înspre gâtul meu, apoi m-a tras înspre el. Ne-am îmbrățișat la fel ca în atâtea alte dăți, dar într-un mod care nu era menit să fie văzut de nimeni.

Sunt conștient că ceea ce scriu acum nu trebuie să fie citit vreodată de altcineva. Știu că trebuie să-mi ascund însemnările, sau poate să le ard. Știu că Elena nu trebuie să le găsească niciodată, și nimeni altcineva din casă.

Cu toate acestea, trebuie să scriu, și când pun penița pe hârtie, retrăiesc revederea mea cu Wilhelm.

Și el, și eu știam că în momentul în care ieșeam din biroul meu, aveam să pierdem acel ceva care ne făcea *noi* și că în prezența altor oameni, noi nu existam ca un *noi* propriu-zis. De aceea am rămas acolo mult timp, de aceea am tras draperiile, de aceea am ignorat totul în jur, și doar le strigam tuturor celor care veneau: „pleacă acum“, sau „vino mâine“, sau „citește ce scrie pe ușă“. De aceea nu izbuteam să ne desprindem unul de altul.

Îmbrățișarea noastră a durat ore în șir. El era așa cum mi-l aminteam, dar schimbat oarecum, aveam sentimentul că devenise mai puternic. Felul în care îl resimțeam acum era cumva mai clar, mai limpede, de parcă tot ceea ce se întâmplase de când ne luaserăm adio, ar fi fost învăluit în ceață, așa cum ceața învăluie canalele Sankt-Petersburgului iarna, și aceea era ceața spre care știam că nu voi mai avea curajul să mă întorc.

Apoi ne-am întins unul lângă altul, eu i-am șoptit cuvinte, cuvinte pe care nu le-am mai rostit nimănui înainte, i-am spus tot ceea ce îmi trecuse prin minte în acești ani, dar niciodată nu am îndrăznit să le spun cu voce tare, și el mi-a răspuns cu aceleași vorbe, chiar dacă mai puțin înflăcărate decât ale mele, iar asta m-a făcut să plâng. Am hohotit de plâns, îndurerat și cu voce tare, așa cum doar un bărbat adult poate.

După ce lacrimile mi-au secat și după ce am fost golit de pasiune, dorință sau voință, atunci am ieșit în cele din urmă, împinși de sete și de foame, iar grădina zoologică se închisese de mult.

— Am cheie, i-am spus. Nu trebuie să plecăm încă. Trebuie să vezi mânzul.

L-am condus în jos, înspre vest.

— Aceasta nu a fost aici înainte, a spus el.

— Nu, am construit-o în urmă cu trei ani.

— Și ce s-a întâmplat cu spațiul de lângă cămilă?

— Cailor nu le-a priit acolo.

— Îmi pot imagina de ce.

— Nici cămila nu s-a simțit bine acolo. A murit la scurt timp după ce ai plecat.

— Nu mă surprinde.

Am construit un padoc primitor pentru ei, dar a trebuit să extindem grădina zoologică pentru asta. Am încercat să-l conving pe director că trebuia să le oferim tuturor animalelor un spațiu similar de mare, pentru ca ele să se simtă bine, iar astfel ne-ar fi sporit și nouă veniturile, deoarece animalele fericite se înmulțesc mai bine. El mi-a promis că se va gândi la asta.

Dolly și Stiva m-au zărit și au venit înspre noi.

— Nu am ovăz azi, dragilor. Îmi pare rău.

— Ai făcut o alegere înțeleaptă cu aceștia doi, a spus Wilhelm.

— Tu i-ai ales, i-am răspuns.

— Da, așa este. Îmi pare rău pentru asta.

— Nu trebuie să-ți pară.

— Nu. Nu îmi pare rău pentru ei. Îmi pare rău pentru cum au ieșit toate.

În clipa aceea s-a mișcat ceva în iarbă și Wilhelm a tresărit. A făcut ochii mari când a văzut mânzul care zăcuse ascuns printre firele înalte de iarbă. Brusc s-a ridicat de jos.

— Cred că e un el! Sau poate este o ea?

— Îl cheamă Levin. Este un mic armăsar.

Mânzul a sărit înspre Dolly în modul acela dezinvolt cum doar puișorii tuturor animalelor o pot face, puțin nesiguri, lipsiți de eleganță în mișcări și complet fericiți.

— Pare sănătos.

— A fost sănătos tun până acum. Dar eu îl monitorizez de parcă ar fi puiul meu.

— Chiar este.

— Da, așa e.

Wilhelm s-a întors înspre mine.

— Nu e doar al meu, i-am spus.

Wilhelm a zâmbit.

Apoi am rămas acolo, tăcuți, împreună, în timp ce mânzul zburda de jur împrejurul padocului, iar părinții lui pășteau în modul lor pașnic.

MATHIAS

Mongolia, 2019

Avionul zboară înspre răsăritul care învăluie deșertul Gobi. Nu am închis un ochi nici măcar un minut, nu am loc să-mi întind picioarele, stau pe scaunul de la geam și prefer să mă uit afară. Nisipul este inițial colorat în roz, apoi devine treptat tot mai galben, în timp ce bolta cerească se transformă din cenușiu în albastru. Albastrul acela, exact așa cum mi-l amintesc.

Mă întreb cum ar fi fost dacă aș fi avut-o pe Karin lângă mine în avion? Dacă mama ar fi stat lângă mine în timp ce bârâitul Aeroflotului din Moscova se zguduia în turbulențele de deasupra deșertului Gobi? Ea întotdeauna a fost neînfricată și probabil ar fi ridicat ironic o sprânceană, așa cum făcea adesea, și ar fi râs când m-ar fi văzut strângând puternic de brațele scaunului. Și mi-ar fi spus că sunt mofturos atunci când strâmbam din nas la mâncarea din Aeroflot.

Karin nu este aici. Dar Sarah este cu mine și zâmbește cu gura până la urechi când vede cum mă albesc la față din cauza turbulențelor. E un globe-trotter mai sadea decât am fost eu vreodată. Ea a făcut acele lucruri pe care eu am înțeles că trebuie să le faci când ești tânăr: a călătorit cu rucsacul în spate în Est, a studiat în Australia, a făcut rafting în Norvegia. Mongolia a fost întotdeauna singurul lucru care a fost al meu, singurul loc exotic pe care îl puneam pe masa de joc atunci când ea îmi arăta fotografii din călătoriile ei. Acum ea urma să viziteze și Mongolia. Iar eu sunt bucuros că este cu mine.

În plus, cred că și lui Karin i-ar fi plăcut. Chiar dacă nu s-ar fi împăcat defel cu rolul de bunică, cred că i-ar fi plăcut că sunt cu Sarah.

Aterizarea de la aeroportul Ginghis-Han este la fel de abruptă și dură ca întreaga călătorie până aici. Avionul se zguduie, trebuie să mă țin bine, o secundă mi se face frică să nu se întâmple ceva cu urna, să nu cumva să se deschidă compartimentul destinat bagajelor de mână, urna să se răstoarne și toată cenușa să se împrăștie aici, în avion. Întâmplarea ar fi rămas în analele istoriei, dar nu acesta era planul meu pentru acea călătorie.

Îmi reamintesc mie însumi că urna are capac înșurubat, că este făcută din metal și nu se poate sparge și, în plus, compartimentul de bagaje are încuietoare foarte sigură, chiar și pe Aeroflot.

Frânele scârțâie, cu toate acestea avionul rulează prea repede.

— Știai că cea mai periculoasă parte a zborului este de fapt aterizarea? mă întreabă Sarah.

— Da, chiar știam.

În sfârșit decelerăm și ne oprim.

Mă întreb când am devenit atât de laș. Cred că a venit odată cu vârsta. Sarah are douăzeci și șase de ani, și pe vremea când eram de vârsta ei nu îmi era frică de nimic, eram prea absorbit de ceea ce făceam ca să-mi mai fie frică. Trebuia să fac rost de bani pentru următoarea doză – aceasta era singura idee din capul meu. Și nici nu aveam nimic de pierdut. Cel care are puține de pierdut se teme de foarte puține lucruri, așa se zice. Și chiar așa este.

Abia după ce m-am lăsat de droguri, după Mongolia, și după ce mi s-a dat voie să o văd pe Sarah, frica a început să se înfiripeze în sufletul meu.

Ori de câte ori Sarah pleca în călătoriile ei, trebuia să mă sune mult mai des pe mine decât pe cei pe care îi numește părinții ei, chiar dacă ei ar fi meritat mai mult decât mine să fie sunați.

„Relaxează-te“, Mathias, obișnuia să-mi spună, „știu să am grijă de mine“.

„Ferește-te de tot“, îi spuneam eu, „stai la depărtare de toți, și pentru numele lui Dumnezeu, stai cu ochii pe băutura ta“.

Atunci ea râdea de mine. „Tu crezi că eu nu știu asta, tu crezi că nu am învățat nimic?“

E atât de detașată! Trece prin viață asemenea unei lebede prin apă, și această lejeritate este o forță imensă. Nu se cramponează de lucruri și nu se împotmolește într-un loc. De fapt, a fost împotmolită în multe lucruri. Nopțile în care ea plângea fără încetare, fără să o ia nimeni în brațe deoarece mama ei zăcea pe jumătate inconștientă în cameră, cu mintea rătăcită din cauza drogurilor. Scutecele ei ude leoarcă, cu fundulețul plin de răni, cu mizerie pe jos, cu seringi aruncate în colțul camerei, și foamea, sigur i-a fost foame mult timp, dragul meu copil, nici măcar mâncare nu reușeam să-i dăm.

Ori de câte ori mă gândesc la asta, îmi vine să plâng.

Dar Sarah stă lângă mine, puternică și *cool*, îmbrăcată într-o geacă de blugi destul de scurtă și pantaloni largi, așa cum se poartă acum, un rucsac Fjällreven aruncat jos și plin de cărți de specialitate, deoarece urmează să susțină în curând examenul de licență în biologie. Este atât de bună, încât are un loc de muncă asigurat din toamnă, chiar dacă și-a irosit toate zilele de vineri în ultimele luni ca să organizeze proteste școlare. Am mers și eu acolo să o văd de câteva ori, ea de obicei stă în primul rând de protestatari și vocea ei se distinge printre celelalte glasuri, răsună limpede și puternic, imposibil de ignorat ca odinioară.

Ea nu înceta niciodată să plângă. Am auzit că bebelușii sunt diferiți, unii renunță să mai plângă dacă nimeni nu îi alină, alții se lasă păgubași, deoarece sunt convinși că nu îi va lua niciodată un adult din pătuț, ei învață că nu există nimeni de care să se poată agăța și că sunt pe cont propriu. Dar Sarah nu se dădea bătută. Ea plângea așa cum doar copiii știu să plângă. Plânsul acela îți sfredelea creierul și măruntaiele și răzbătea prin pereți. Din fericire erau pereți subțiri în blocul în care locuiam. Și vecinii ne-au raportat. Și ne-au raportat din nou. Și din nou. Sarah încă nu se dăduse bătută.

Într-un final a fost ridicată din pătuț. Cineva i-a schimbat scutecele și i-a dat de mâncare și, înainte să fi fost prea târziu, a ajuns pe mâinile cuiva care era prezent și de care ea s-a legat și care i-a dat voie să fie copil. Eu le datorez părinților ei, adevăraților ei părinți, absolut totul. Încerc să le spun asta de fiecare dată când ne întâlnim. Sarah mi-a zis că poate exagerez. Eu oricum voi continua să le-o spun, deoarece nu mă pot opri.

Un șofer care ține în mână o pancartă cu numele noastre ne ia de la aeroport. Mă simt de parcă aș fi manager într-o multinațională. Atâta doar că am călătorit cu bilet la clasa economică și mașina care ne ia este o Toyota Land Cruiser prăfuită, cu caroseria plină de lovituri.

În spatele nostru se zărește orașul, care în acest răstimp s-a mai dezvoltat, și peste tot se văd blocuri și zgârie-nori, dar noi nu într-acolo ne îndreptăm. Noi mergem cu mașina în direcția opusă, direct înspre vest, spre Hustai.

Nici unul din noi nu doarme, Sarah privește cu ochii mari de uimire pe geam, globe-trotterul din ea, care este obișnuit cu lumea, a dispărut, acum a devenit doar un turist nerăbdător.

— Uită-te acolo, cât de multe animale sunt! Și sunt peste tot, și corturile, imaginează-ți că trăiesc oameni acolo chiar și acum, și spațiul acesta atât de mare, atât de vast și pustiu.
— Ți-am spus că este vast!
— Dar nu *atât* de mare!
— De patru ori mai mare decât Germania.
— Este un ținut enorm.
De asemenea, este un mare eveniment să fii aici. Am un chef nebun să-i întind mâna, să o țin de mână și să-i spun cât de fericit sunt că a venit cu mine, dar nu îndrăznesc.
Drumurile s-au mai îmbunătățit în ultimii douăzeci și cinci de ani – slavă Domnului, era necesar. Dar când virăm la dreapta spre parc, îmi amintesc de zilele de odinioară: numai hârtoape. Șoferul încetinește, dar nu ajută cine știe ce. Încep din nou să mă gândesc la urna din bagaj. La capacul urnei care se poate slăbi, la cenușa care se poate împrăștia pe hainele mele.

Un panou mare ne urează bun venit în Parcul Național Hustai. Locul acela a primit propriul logo, rotund, cu niște cai desenați pe el, evident. Acesta trebuie să fi fost adăugat după perioada petrecută de Karin aici.
— Îi vom vedea azi? mă întreabă Sarah. Vom apuca să vedem caii azi?
— Mâine, îi spun eu. Mergem la locul lor de adăpat dimineața, înainte de micul dejun. Atunci vor fi acolo.
— Când exact?
— La ora patru jumate.
— La patru jumate?!
— Vrei să vezi caii?
— Da… bine… la patru jumate.
— Și atunci vom face ceea ce …?
— Da, atunci.
Mergem mai departe cu mașina de-a lungul văii. Noua stație de cercetare se află mai aproape de drumul principal decât cea veche, este o casă mare de lemn, cu panouri solare pe acoperiș, montate în pantă, cu aproximativ douăzeci de corturi ridicate pe câmpia din fața clădirii. Coborâm din mașină, trei turiști chinezi trec pe lângă noi în drum spre centrul pentru vizitatori. Acolo se poate vizita și o expoziție și pot urmări un film despre parcul național și despre cai. Am citit despre asta pe pagina principală a parcului. Turismul este resursa principală de venit, regiunea a primit statut

de parc național și a devenit un motiv de mândrie al țării. Nu mai depinde de ajutor financiar extern, nici de sponsori care să acopere cheltuielile. Parcul este sustenabil și este gestionat de mongoli acum.

În clipa aceea vine către noi un bărbat zâmbitor, care are în jur de treizeci de ani.

— Mathias?

Dă mâna cu mine.

— Eu sunt Tim, *the manager*.

— Salut! Ce bine că în sfârșit ne întâlnim!

Eu simt că deja îl cunosc din e-mailurile pe care ni le-am trimis unul altuia. Știu că este bucuros că venim, deoarece Karin a fost un fel de legendă prin părțile acestea.

Ne conduce la cortul nostru. E spațios, are paturi acoperite cu pături înflorate și dulapuri vopsite în portocaliu și albastru, multe pături și așternuturi curate, saltelele miros inconfundabil a blană de oaie. Iar pe masă se află un termos cu apă caldă pentru ceai, evident.

Totul este așa cum a fost. Și Sarah reacționează exact așa cum am sperat.

— Uau! Este *supercool*!

— Nu-i așa?

Se așază pe pat, mângâie plapuma cu mâinile și este tăcută. E la fel de albă ca așternuturile, are tenul și pielea de pe gât, brațe și mâini netede, fără cicatrici și fără imperfecțiuni.

Nu găsesc la ea absolut nici un cusur, nici măcar unul singur.

Eu însumi sunt plin de cicatrici și urme. Murdar… au trecut atât de mulți ani de când am fost murdar. Jegul stătea pe mine în straturi, praful de pe străzi era lipit din cauza transpirației, și pe gât, și în spatele urechilor, și în fiecare cută a pielii, iar dinții îmi erau plini de carii.

Îmi amintesc cum aveam mâinile. Întotdeauna erau puțin umflate și roșii, nu știu de ce se făcuseră așa, poate din cauza drogurilor, aveam vârfurile degetelor îngălbenite de nicotină, răni superficiale și adânci, urme de mizerie sub unghii, jeg între degete, straturi de-a lungul venelor și pe palme. Și mirosul meu. Puțeam și îmi dădeam seama că toți oamenii strâmbau din nas când mă întâlneau.

Este ușor să uit că nu mă mai droghez și că mâinile mele arată obișnuit acum – cu excepția cicatricilor. Dar multe dintre ele, cu siguranță majoritatea sunt de la muncă, de când am lucrat la tâmplărie. Și este ușor să

uiți că nu miros mai tare decât alți oameni a transpirație și murdărie. Fac duș în fiecare zi, fac și baie destul de des, dar nu mă ajută prea mult să îndepărtez sentimentul acela neplăcut.

— Ești sigur că este în regulă să împărțim același cort? o întreb. Putem să luăm fiecare câte un cort. Tim a spus că nu este nici o problemă. Nu trebuie să plătim.

— Și atunci eu va trebui să stau singură aici la noapte. În mijlocul stepei, într-un cort imens. Cât de întuneric va fi noaptea? Mă tem că va fi întuneric beznă. Și mi-ai spus că sunt și lupi aici!

— Tabăra aceasta este împrejmuită, îi spun, deci lupii nu vor veni niciodată aici.

— Oricum.

— Bine… zic eu. Bine. Vom împărți cortul… atunci vom avea mai mult loc pentru mai mulți chinezi. Și parcul are nevoie de mai mulți bani.

— *China makes the world go around*, zice ea.

Trebuie să mă întorc ca să nu observe că am lacrimi în ochi datorită faptului că ea vrea să împartă cortul cu mine, datorită faptului că fiica mea vrea să împartă cortul cu mine.

Când sună alarma de la mobil, nu știu unde mă aflu și nici de ce am fixat-o la ora 04:30. Este seară în Europa, aici e dimineață, și eu am pierdut noțiunea timpului. Apoi simt mirosul de blană de oaie și cumva revin la realitate.

Aprind lanterna, mă duc la Sarah și o scutur încetișor. Ea se trezește brusc și se ridică în fund.

— E timpul?

— Da, e timpul.

Suspină, își trece mâna peste față.

— Mă simt destul de bine. Nu sufăr din cauza diferenței de fus orar, cu siguranță datorită faptului că nu este noapte pentru ceasul meu biologic.

— O să te simți mai rău mai târziu, în cursul zilei.

— Ce mai consolare!

— Știu. Acesta este punctul meu forte.

Starea de oboseală din cauza diferenței de fus orar îi conferă corpului o anumită ușurătate, de parcă ai fi puțin amețit de la droguri. După ce m-am lăsat de toate substanțele acelea, întotdeauna am căutat experiențe care să îmi ofere ceva asemănător cu drogurile, îmi place să simt cum funcționează

chimia în interiorul corpului, dinamica hormonilor sau ce or fi ei, și mă bucur când știu că e posibil să găsesc ceva ce seamănă cu drogurile, dar care este complet natural.

Tim este lângă mașină și nu pare să fie deranjat de ora aceea matinală. E ora lui obișnuită de trezire.

— Bună dimineața! ne urează el. Obosiți?

Eu încuviințez, dând din cap. Mi se pare că îi place să-i vadă pe turiștii care nu sunt la fel de proaspeți dimineața ca el însuși, poate că este un moment de consolare pentru el, deoarece trebuie să se culce în fiecare seară la ora nouă.

— Eu sunt bine, spune Sarah.

Se luminează de ziuă în timp ce ne îndreptăm cu mașina în direcția fostei stații de cercetare. Peisajul este așa cum mi-l amintesc, așa cum fusese când am venit aici, în aceeași perioadă a anului, în urmă cu atât de mult timp. Este așa cum îmi amintesc, dar parcă nu în totalitate.

— Este uscată, spun eu arătând iarba.

— A plouat puțin primăvara aceasta, îmi explică Tim. Acum plouă mai degrabă toamna.

— De ce?

Ridică din umeri, de parcă asta nu ar avea nici o semnificație.

— *Global warming.*

— Ce-are asta de-a face?

— Oarecum are de-a face. Mai puțină iarbă, mai puține animale.

Tim, în mod evident, nu este genul care să facă o dramă din toate.

Trecem pe lângă stație. A rămas în continuare de culoare albastru aprins, dar ferestrele sunt întunecate.

— De ce v-ați mutat de aici? îl întreb.

— E mai practic acolo unde suntem, îmi răspunde.

Ne continuăm drumul în tăcere.

Cunoșteam acest spațiu atât de bine, am stat aici aproape zilnic timp de un an, și totuși parcă am uitat multe. Am uitat, cu adevărat am uitat, și amintirile nu revin la viață pentru că mă aflu aici. Am o memorie de rahat, am un creier plin de lacune. Îmi amintesc iarba, îmi amintesc cum săreau marmotele mereu în calea noastră. Iată-le că sunt aici și acum. Sarah chiuie de fiecare dată când zărește una.

— Sunt așa de dulci! Doamne! Așa de dulci! Și cât de multe sunt! Sunt peste tot!

— Ți-am spus eu.

— Am crezut că exagerezi.

Dar nu îmi amintesc fiecare dâmb, vale sau delușor din peisaj, nu îmi amintesc cum cotește drumul înspre ochiurile de apă, nu îmi amintesc câte specii de păsări există aici și nici cât de des poți vedea câte un cadavru în aceste zone. Amintirile mele despre Mongolia sunt, mai presus de toate, un sentiment, sentimentul de-a fi lângă Karin, lângă mama.

Mergem cu mașina mai departe pe niște urme de roți; în spatele nostru, spre est, cerul devine tot mai luminos.

Ne apropiem de locurile de adăpat și brusc Sarah strigă:

— Uite-i acolo!

Caii se află chiar acolo, pe panta unde curge un pârâu și iarba crește mai verde și mai înaltă decât în alte părți.

— Cât de frumoși sunt! Și cât de mulți sunt!

Da, sunt mulți cai. Abia pot să-i număr, trebuie să fie cel puțin trei haremuri distincte și vreo două grupuri de armăsari.

Cu toții s-au născut aici. Tim mi-a povestit că parcul nu a mai importat cai din Europa din anul 2000.

Douăzeci și unu de cai îmi ies la numărătoare. Dar aceasta nu este decât o parte infimă din numărul total de cai care trăiesc în Hustai în prezent. Trei sute douăzeci de cai în total. Și o mie cinci sute în lume. De la treisprezece la o mie cinci sute înseamnă de o mie de ori mai mulți cai.

„Ai izbutit, Karin!“ zic în sinea mea.

Chiar dacă știu că ea nu ar fi fost mulțumită. Există o diferență între trei sute douăzeci de cai și cinci sute de exemplare. Ea nici acum nu ar fi fost mândră că rezervația aceasta se descurcă pe cont propriu și că sunt îndeajuns de mulți cai.

Și acum probabil că ar fi fost supărată din cauza pierderilor. Anul trecut au murit nouăzeci și unu de cai: mânji care nu au supraviețuit, armăsari care s-au ucis între ei.

În continuare caii sunt dependenți de ajutorul oamenilor, de fermierii care alungă lupii și turmele de cai domestici ca nu cumva să se împerecheze cu takhi, și de droburile de sare pe care aceștia le pun la dispoziție, de asistența pe care uneori o primesc iepele, de supravegherea oamenilor care

monitorizează cine se împerechează cu cine și de încercările de a evita consangvinizarea.

„Dar totul merge mai departe, Karin. Ar fi trebuit să vezi și tu asta.“

Tim rămâne în mașină în timp ce Sarah și cu mine ne îndreptăm înspre cai.

Când suntem la o sută de metri distanță de cai ne oprim. Nu avem voie să ne apropiem mai mult de atât.

Deschid geanta pe care am adus-o cu mine și scot urna. Este înșurubată bine și nu există nici un semn să fi ieșit cenușă din ea.

Dintr-odată mi se face rău. Acesta este corpul incinerat al lui Karin, brațele și picioarele ei, părul ei, urechile și ochii ei. Mi se face frică să nu cumva să torn cenușa pe mine, să mă murdăresc. Mereu îmi fac griji din pricina asta. Nu știu dacă ei i-ar fi plăcut, probabil că i s-ar fi părut o idee fără nici un rost. Aceasta este o formă de consolare. Și oricum aici nu a mai rămas decât carbon. Totul a dispărut. Eu sunt cel care decide, și eu am decis să o aduc aici pe Karin pentru odihna veșnică.

— Unde vrei să vărsăm cenușa? mă întreabă Sarah.

— Nu știu, spun eu uitându-mă în jur.

Să arunci cenușa în cele patru vânturi, așa se spune. Dar azi nu adie vântul.

— Poate acolo sus? sugerează Sarah arătând cu degetul spre un dâmb.

— Acolo, da, spun eu și sunt ușurat că este aici cu mine. Acolo este bine.

Ea merge repede în fața mea, iar eu cu greu țin pasul cu ea. Strâng urna la subsuoară, o lipesc cu putere de mine și îmi este frică să nu o scap pe jos.

— Așa, da, spun eu încercând să ascund faptul că mi-am pierdut suflul. Bine. Aici este bine.

Ea încuviințează.

— Oriunde este bine.

— I-ar fi plăcut asta, să știi! îi spun.

Sarah zâmbește larg și dintr-odată seamănă foarte bine cu bunica ei.

— Ești sigur?

— Nu.

— Nici eu.

— Dar trebuie totuși să o facem, zic.

— Da, spune ea.

Și dintr-odată văd că are ochii împăienjeniți de lacrimi.

— Chiar a fost o femeie *cool*, zice ea.

— Da, chiar a fost. O femeie într-adevăr *cool*.

— Ea a realizat toate acestea, zice Sarah și arată cu mâinile în zare.

— A făcut mai multe decât majoritatea, spun.

E posibil să fii o mamă rea, și totuși să fii un om bun? Nu știu. Eu știu că niciodată nu voi putea să mă iert pe mine pentru că nu am fost un tată mai bun. Dar, pe de altă parte, nici nu am salvat atât de mulți cai. Singurul cal pe care mi l-a dat în grijă a murit.

— Îți pare rău după ea, Mathias?

Sarah face un pas înspre mine și lacrimile din ochii ei stau să se prăvale.

— Nu. Sunt în regulă. Adică… ba da, îmi pare rău după ea, dar nu la modul acela în care să încep să plâng sau ceva. Sunt OK.

Ea încuviințează și zice:

— Bine.

Cu siguranță ar fi trebuit să plâng. Ar fi trebuit să plâng după Karin, mama căreia niciodată nu i-am spus mamă, în ciuda tuturor lucrurilor pe care mi le-a dăruit, în ciuda prețului mare pe care l-a plătit pentru mine, pentru toate dățile în care mă căuta pe străzi, mă certa și încerca să mă ajute.

Și în perioada în care m-am lăsat de droguri, după ce plecasem din Mongolia, atunci a fost chiar bine. O vizitam la Thorenc. Și ea venea uneori în vizită la Berlin. Nu stătea niciodată mai mult de două zile. Am înțeles în cele din urmă că nici *eu* nu trebuia să petrec mai mult de două zile la Thorenc. În două zile reușeam să vorbim despre teren, despre afacere, despre cai, iar eu îi spuneam câte ceva despre locul meu de muncă și despre Sarah. Puteam să ne uităm la fotografii. Dar după două zile puneam stop pentru că atunci conversațiile noastre puteau divaga spre alte subiecte, pe care nici unul din noi nu dorea să le discute. Am învățat să ne oprim la momentul potrivit.

Nu eram cu ea când a murit. Cu siguranță a murit în somn, acasă, și a avut o moarte ușoară. Locuia într-o căsuță pe domeniul din Thorenc. Nu mai avea nici o legătură cu firma, și cu toate acestea era în picioare în fiecare dimineață. Era foarte rapidă, mereu rapidă, probabil că la asta se referise Sarah când spusese despre ea că a fost *cool.*

Eu nu plâng nici acum, dar am plâns după Karin. Am plâns după mama. Atunci când am plecat din Mongolia… pe tot parcursul zborului am plâns,

am plâns în hohote. O stewardesă a venit într-un final la mine, mi-a oferit nişte batiste şi o ceaşcă de ceai. Am plâns atunci deoarece o pierdusem pe mama. Şi pentru că niciodată nu am avut o mamă aşa cum trebuie. Am plâns pentru că eu am repetat toate greşelile făcute de ea, doar că într-un alt mod. Am plâns pentru că mă născusem cu un temperament care nu se potrivea deloc cu rolul meu de tată, aşa cum nici temperamentul lui Karin nu se potrivea cu rolul de mamă. Cu siguranţă totul ar fi fost altfel dacă aş fi fost un copil liniştit şi rezervat şi dacă aş fi semănat mai mult cu ea. Poate că aş fi obţinut mai mult de la ea şi poate că ea ar fi fost capabilă să-mi ofere ceea ce îmi trebuia, dacă eu aş fi avut nevoie de altceva. Şi am plâns pentru tot rahatul pe care ştiu că l-a trăit pe timpul războiului, atunci când a pierdut-o pe mama ei, deoarece poate acolo începuse totul. Sau poate că nu? Am plâns pentru că niciodată nu am primit răspuns la întrebarea mea, deoarece nu am apucat niciodată să o întreb.

Am continuat să plâng în săptămânile care au urmat, dar mi-am găsit un loc unde să stau, în timp ce mi-am căutat un post de ucenic într-o tâmplărie şi am luat legătura cu protecţia copilului ca să întreb dacă mai puteam primi o ultimă şansă de-a petrece timp cu Sarah.

De abia după ce am trecut peste acea încercare am încetat să mai plâng. Ea avea cinci ani şi era cea mai frumoasă fiinţă pe care am cunoscut-o vreodată.

— Hai să o facem, îi spun eu şi deşurubez capacul urnei.

— Da, spune Sarah.

Mai ţin puţin urna în braţe, încercând să nu inspir aerul plin de cenuşă care urcă rotocoale.

Apoi torn cenuşa pe pământ, încercând să o presar egal pe o suprafaţă din faţa noastră, pe panta care coboară spre cai. Scutur urna ca să fiu sigur că am scos toată cenuşa.

— Adio, îi spun eu.

— Adio, bunică, îi spune Sarah.

Cenuşa rămâne pe iarbă. Cenuşiu pe fundal verde.

Ce face un om cu o urnă goală? Am uitat să mă interesez despre asta. Rămân cu urna în mâini, apoi îi pun capacul.

— Cred că trebuie să o ducem înapoi, zic eu.

— Da.

Îi tremură buza inferioară. Dintr-odată mă prinde cu ambele brațe și mă strânge, dar eu nu reușesc să o îmbrățișez pentru că atunci aș scăpa urna. Părul ei miroase suav a așternuturile proaspăt spălate pe care a dormit. Simt cum tremură din cauza icnetelor de plâns și nu mă pot abține să nu o alin.

Atunci scap urna pe jos, sigur am uitat să-i înșurubez capacul; se va deschide și va dispărea printre pietre.

— A căzut capacul, îi spun.

— Nu-i nimic, zice Sarah.

O strâng cu putere în brațe. Ochii îmi sunt împăienjeniți și simt cum îmi arde gâtul.

— Nu-i nimic, spune ea, și eu știu că ea nu se referă la capac și nici la lacrimi. Totul e bine, tată. Totul e bine.

Mulțumiri

Le mulțumesc tuturor celor care și-au rupt din timpul lor să citească, să răspundă la întrebări și să se gândească în amănunt alături de mine, în timpul muncii mele la acest roman: biologului Anne Sverdrup Thygeson, specialistului în cai Margreth Olin, expertului în geografia Mongoliei – Benedikte Victoria Lindskog, biologului Dag O. Hessen, hidrologului Lena Merete Tallaksen, fermierului Live Johnsrud, traducătoarei din rusă, Marit Bjerkeng, biologului Petra Kaczensky și zoologului Petter Bøckman. Le mulțumesc și Theresei Lindström și colegelor ei de la Nordens Ark pentru că m-au întâmpinat cu multă căldură, și lui Ingunn Skjerve Løken și lui Simon Løken, de la Sjøsætra, pentru că m-au învățat să mulg vacile. Doresc să le mulțumesc și lui Heidrum Reisæter, care m-a însoțit până la Sankt-Petersburg, și lui Peter Kozyrev, care ne-a prezentat numeroasele fațete ale orașului. În plus, trebuie să îi mulțumesc doctorului veterinar specializat în cai, Kristin Olstad, pentru neprețuitul ajutor acordat și pentru răbdare. Le adresez mulțumiri în mod deosebit angajaților de la Parcul Național Hustai, și celor din echipa internațională de takhi din Mongolia, care m-au întâmpinat cu brațele deschise și mi-au împărtășit din cunoștințele lor. Le aduc mulțumiri în mod deosebit biologului Usukhjargal Dorj, directorului programului Jamayandorj Batsukh și coordonatorului de proiect Munkhtuya Byamba.

Le mulțumesc din suflet tuturor celor de la editura Aschehoug și celor de la Oslo Literary Agency, cu precădere agentei mele, Annette Orre, care nu s-a îndoit nici o clipă de mine și care are atât de mare grijă de romanele mele în toată lumea, și redactorului meu iscusit, Nora Campbell, care m-a urmat pe mine și romanul meu pe întreg parcursul redactării lui și m-a însoțit inclusiv în Mongolia.

Nu în ultimul rând, trebuie să le mulțumesc tuturor celor care, pe parcursul ultimilor două sute de ani, au contribuit la menținerea speciei takhi, care există și astăzi pe pământ datorită lor. Această carte vă este dedicată și vouă.

Oslo, august 2019

Maja Lunde

Surse de inspirație

Am folosit foarte multe surse atunci când am scris *Ultimii cai din stepă.* Povestea lui Mihail și a lui Wilhelm este parțial inspirată din relatările negustorului de animale și pionierului în crearea grădinilor zoologice Carl Hagenbecks, care și-a scris memoriile în volumul *Beasts and Men* (Longmans, Green and Co., 1912). Povestea lui Karin își are punctul de pornire în cartea lui Piet Wit și Inge Bouman despre munca lor îndelungată cu caii takhi: *The Tale of the Przewalski's horse: Coming Home to Mongolia* (KNNV Publishing, 2006) precum și în filmele documentare *Wild Horses Return to China* (Clive Copeman, Natural History New Zealand Ltd & Xingjiang Television China, 2010) și *The Takhi back to Mongolia* (Micaela van Rijckevorsel, Stichting Arte et Cetera, 2006). Trebuie să menționez și colecția foarte amănunțită de articole coordonată de Lee Boyd & Katherine A. Houpts, *Przewalski's Horse, the History and Biology of an Endangered Species* (State University of New York Press, 1994), care a constituit o resursă bună în munca mea cu cele trei povestiri. Trebuie de asemenea să subliniez că, în ciuda faptului că *Ultimii cai din stepă* relatează despre o specie reală de cai și eforturile depuse de omenire pentru a-i salva, acest volum rămâne totuși un roman, ale cărui personaje principale și majoritatea întâmplărilor sunt fie ficțiune, fie povestiri izvorâte din fantezia mea.

Alte surse principale de documentare:

Edward Acton, *Russia, the Tsarist and Soviet Legacy* [*Rusia, moștenirea țaristă și moștenirea uniunii sovietice*], Longman, 1995

Reidar Andersen & Hans K. Steinøien, *Arten som forandret alt* [*Specia care a schimbat totul*], J. M. Stenersens forlag, 2018

European Environment Agency, *Climate change, impacts and vulnerability in Europe* [*Schimbarea climatică, impact și vulnerabilitate în Europa*], 2016

Yuval Noah Harari: *Sapiens*, Cappelen Damm, 2016

Dag O. Hessen, *Vi. Samarbeid – fra celle til samfunn* [*Noi. Colaborarea – de la celulă la societate*], Cappelen Damm, 2017

Simon Sebag Montefiore, *Romanov* [*Romanovii 1613-1918*, Trei, 2017], Cappelen Damm, 2017
Elizabeth Kolbert, *Den sjette utryddelsen* [*Cea de-a șasea extincție*], Mime Forlag, 2015
Petra Kaczensky, Chris Walzer & Bern Steinhauer-Burkart, *Great Gobi B*, Eco Nature Edition, 2004
Lena M. Lindén, *Med näbbar och klo*r, *Nordens Ark och kampen för hotade djur* [*Cu cioc și gheare, Grădina zoologică Nordens Ark și lupta pentru animalele pe cale de dispariție*], Votum, 2014
Miljødirektoratet (Ministerul Apărării Mediului): *Klima i Norge 2100* [*Clima în Norvegia*], NCCS report, number 2/2015
Nikolai Przewalski, *Mongolia, the Tangut Country* [*Mongolia, ținutul Tangut*], Sampson, Low, Marston, Searle & Rivington, 1879
Nikolai Przewalski, *From Kulja, Across the Tian Shan to Lob-Nor*, Sampson, Low, Marston, Searle & Rivington, 1879
Micaela van Rijckevorsel, *The Takhi back to Mongolia (documentar)*, Stichting Arte et Cetera, 2006
John Seymour: *Den nye komplette håndbog i selvforsyning* [*Noua și completa ediție a auto-suficienței*], Gyldendal, 2010
Katerina Smetania: *Russland og russere* [*Rusia și rușii*], Orion 2006
Bern Steinhauer-Burkart: *Hustai Nuruu National Park* [*Parcul Național Hustai Nuruu*], Eco Nature Edition, 2014

Am inclus citate din următoarele cărți sau am făcut trimitere la ele:

Aristotel, *Etica nicomahică*
Gustave Flaubert: *The Letters of Gustave Flaubert: 1857-1880*, Belknap Press of Harvard University Press, 1980.
Carl Hagenbeck, *Beasts and Men*, Longmans, Green and co., 1912.
Shakespeare, *Richard III*, Oktober Forlag, 1996.
Herbert Spencer, *The Principles of Biology*, Williams and Norgate, 1864.

Table of Contents

Table of Contents